ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

BShT 1201 **БАЗАЛЫҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ**
(шығыс тілдері)

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

4 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Садыкова Р.К., ф.ғ.к., доцент ҚазМемҚПУ; Кенжебаева А., ф.ғ.к., доцент әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің мазмұны
3. Қатысымдық әрекеттің өнімді түрлерін оқытуға қойылатын талаптар
4. Біліктілікті қалыптастырудың бағалау өлшемдері мен бағалау деңгейлері
5. Тілдік құралдарды меңгеруге қойылатын талаптар
6. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі
7. Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

«Базалық шетел тілі» пәні «5В021000-Шетел филологиясы» бакалавриат мамандығында оқытылатын міндетті компоненттегі пәндердің бірі болып табылады және 1 курста оқытылады.

Бұл курсты оқытудың негізгі **мақсаты –** шет тілінде білім беру үдерісінде тілдік мамандық студенттерінің мәдениаралық-қатысымдық біліктілігін базалық жеткілікті, базалық стандарттылық және жоғары-базалық стандарттылық деңгейлерде қалыптастыру.

Жоғарыда аталған деңгейлерді меңгеру үш тұғырлы тілді оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісіне сәйкес жүргізіледі, осыған орай шетел тілін оқыту төмендегідей деңгейлер бойынша іріктеледі:

1. Ең төменгі жеткілікті деңгей (I ұлттық стандартты – I-ҰС), Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) А1, А2 деңгейлеріне сәйкес;
2. Базалық жеткілікті деңгей (II ұлттық стандартты – II-ҰС), ЖБМ В1 деңгейіне сәйкес;
3. Базалық стандарттылық деңгей (III ұлттық стандартты – III-ҰС), ЖБМ В2 деңгейіне сәйкес;
4. Жоғары-базалық стандарттылық деңгей (IV ұлттық стандартты – IV-ҰС), ЖБМ С1, С2 деңгейлеріне сәйкес келеді.

Осы деңгейлерге сәйкес «Базалық шетел тілі» пәні сабақтарында студенттердің мәдениаралық-қатысымдық біліктілігінің негіздері сөз әрекетінің төрт түрі: тыңдалым, оқылым, айтылым және жазбаша сөз арқылы жүзеге асырылады. «Базалық шетел тілі» пәні бірінші курста араб, парсы, түрік, қытай, корей, жапон бөлімдеріне түскен студенттердің базалық тілдік деңгейі болмағандықтан **ең төменгі жеткілікті деңгейден** – ЖБМ бойынша А1, А2 деңгейінен бастап оқытылады. Ең төменгі жеткілікті деңгейді – ЖБМ бойынша А1, А2 деңгейін меңгеру таңдау компонентіндегі (ТК) пәнді енгізу арқылы жүзеге асырылады, әрі қарай **базалық жеткілікті деңгейге** – ЖБМ бойынша В1 деңгейіне қол жеткізіледі.

Фонетикалық, лексикалық, грамматикалық материалдар А1, А2, В1 деңгейлерінде жүзеге асырылатын қарым-қатынас салалары мен типтік жағдаяттарында ауызша және жазбаша формада практикалық түрде меңгеріледі.

Ең төменгі жеткілікті деңгей мен базалық жеткілікті деңгейді және базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық** (когнитивті) және **қатысымдық** (коммуникативті) **біліктіліктері** жүзеге асырылады.

– лингво-мәдени біліктілік білім алушыда ұлттық тілдік сана мен менталитеттің лингвомәдени бейнесі болып табылатын өз мәдениеті негізінде алғашқы «әлемнің концептуалды бейнесін» қалыптастырады;

– әлеуметтік-мәдени біліктілік білім алушыда басқа тілдік қоғам (лингвосоциум) әлемінің бейнесі мен концептісі ретінде «екінші танымдық

сананы» және оның танымдық жүйесінде әлем туралы білім мен «инофонды» тілге қатысты «екінші құрылым-білімді» қалыптастырады. Суббіліктіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілінің негізінде – «берілген» мәдениет пен «тілдік сананың» негізінде жүзеге асады.

– танымдық біліктілік тілді таным мен ойлаудың бөлінбес бір бөлігі ретінде қалыптастыруды қамтамасыз етеді. Танымдық суббіліктіліктің қалыптасуы танымдық құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы және табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып олармен өзара әрекет жасауы арқылы менталды құрылымдар ретінде пайда болады.

– қатысымдық біліктілік білім алушының қатысымдық ойын, ниетін жүзеге асырудағы қабілеті мен дайындығын қалыптастырады.

Пәнді оқытудың **міндеттері:**

– айтылым барысында студенттер диалог және монолог түрінде сөйлеуді меңгерулері тиіс. Диалог түрінде сөйлеуге (мәлімет алмасу диалогы, пікір алмасу диалогы, диалог-қайта сұрау, диалог-әңгіме) үйретуде студенттердің диалогтың функционалдық түрлеріне, қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына қарай қатысымдық мақсаттарын іске асыруы және өз серіктесінің айтылымдарына жауап қайтару, әңгімелесушінің айтқанын толықтыру, серіктесін әрекетке шақыру және ынталандыру, өз пікірін дәлелдеу, әңгімеге араласу, оны жандандыру, әңгіме тақырыбын өзгерту т.б. қабілеттері қалыптастырылады. Монолог түрінде сөйлеуге (хабарлау, суреттеу, сипаттау, баяндау, әңгімелеу, түсіндіру, анықтау, бағалау) үйретуде студенттердің қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына сәйкес кең ауқымды сұрақтар негізінде толық сипаттама беру, өз ойларын толық жеткізе алу, өзекті мәселелер төңірегіндегі көзқарастарын дәлелдей алу, еш дайындықсыз жалпы сұрақтар бойынша хабарлама жасай білу т.б. іскерліктері қалыптастырылады.

– тыңдалым барысында қарым-қатынас салалары мен сөйлеу тақырыптарына байланысты тыңдалған мәтінді немесе үнтаспаға жазылған әңгімені, сондай-ақ оқытушы мен студенттің сөздерін терең және толық түсіну, талқылауға қатысу іскерліктері қалыптастырылады.

– оқылым барысында сөйлеу тақырыптары бойынша берілген әртүрлі жанрдағы күрделі емес шағын түпнұсқалық мәтіндерді оқу техникасын дамыту, оның маңызды тұстарын бөліп көрсету; мәтіннің немесе хабардың мазмұнын тез әрі анық түсіну, ондағы негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету, алынған ақпаратты сыни ой елегінен өткізу, деректер мен оқиғаларды анықтау, оқиғаға және оның кейіпкерлеріне өз көзқарасын білдіру, прагматикалық сипаттағы материалдардан өзіне қажетті ақпаратты тауып алу, сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау қабілеттерін дамыту жүзеге асырылады.

– жазбаша сөз барысында студенттің графикалық, пунктуациялық, орфографиялық сауатты жазу дағдыларын қалыптастыру; оқытылып отырған тілдің нормативтік талаптары мен композициялық-қатысымдық сөз түрлеріне

(анкета, карточка толтыру, хабарлама, мазмұндама, жеке сипаттағы электрондық хат, өмірбаян,(CV) түйіндеме жазу) сәйкес келетін продуктивті жазбаша сөзді тілдік материал шеңберінде біртіндеп меңгеру; оқыған/тыңдаған мәтіндердің мазмұнын жеткізу; белгілі бір жанрдағы мәтіннің жазылу ережесін сақтай отырып өз ойын білдіру дағдыларын дамыту көзделеді.

Пререквизиттері мен постреквизиттері

«Базалық шетел тілі» пәні студенттердің қазақ/орыс тілі, ағылшын тілі, арнайы филологияға кіріспе, әдебиеттануға кіріспе, мәдениетаралық қарым-қатынас практикумы, елтану пәндерінен (пререквизиттер мен кореквизиттер) алған білімдері мен дағдыларына және іскерліктеріне негізделеді немесе қатар оқытылады. «Базалық шетел тілі» пәні мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі базалық шетел тілі, кәсіби бағытталған шетел тілі, теориялық фонетика, теориялық грамматика, лексикология, тіл тарихы, арнайы кәсіби шетел тілі, стилистика, тілі оқытылып отырған елдің әдебиеті пәндерін (постреквизиттер) оқытудың практикалық негізі болуы қажет.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ (А1, А2 деңгейі)

Бұл деңгейдің пәндік мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) ұйымдастырылады, оның компоненттік құрамына мыналар кіреді:

- оқытудың осы деңгейінің мазмұнын қамтитын қатысымдық сала;
- осы саланы жүзеге асыратын қарым-қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшаларының жинағы;
- қарым- қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Ең төменгі жеткілікті деңгейде (А1, А2 деңгейлері) мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1-тақырып. «Танысу. Алғашқы байланыстар»</u>

Бұл тақырып «Өзін-өзі таныстыру. Туған күні, айы, жылы», «Менің Отаным», «Оқу/жұмыс орны» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар: «Университеттегі алғашқы күн», «Студенттің өзін-өзі таныстыруы», «Шетелдік курстастарымен танысу».
- рөлдік ойын: «Сіздің тобыңызға жаңа студент келді. Сіз онымен танысыңыз және достарыңызбен таныстырыңыз».

Қарым - қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- тіркеу карточкасын толтыру, өзіңіз жайлы анкета құрастыру.

<u>2-тақырып. «Отбасы»</u>

Бұл тақырып «Отбасы мүшелерімен таныстыру», «Туыстық қатынастар»

тақырыпшаларында кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар: «Тілі оқытылып отырған елдегі отбасымен танысу», «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елдердегі туыстық қатынастар».

- рөлдік ойын: «Сіз шетелдік досыңыздың үйіне қонаққа барып, отбасыңыздың суретін досыңыздың отбасына таныстырыңыз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Менің отбасым » тақырыбында хабарлама жазу, өз отбасыңызды суретке қарап суреттеу жазу.

3-тақырып. «Қазіргі тұрғын үй»

Бұл тақырып «Тұрғын үй түрлері (үй, пәтер, жатақхана)», «Үй/пәтердің ішкі көрінісі», «Үйдің орналасуы» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар: «Жатақханада: ішкі көрінісі және оның жабдықталынуы», «Өз арманыңыздағы үйдің жоспарын сызыңыз және оны суреттеңіз», « Сіздің топтағы досыңыз жатақханада тұрады, ол жалға үй алғысы келеді, ол сізден көмек сұрайды, сіз оны қолдайсыз ба?».

- рөлдік ойын: «Сіз жаңа үйге көшіп, досыңызды қонаққа шақырдыңыз, үйіңіздің мекен-жайын түсіндіріп беріңіз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Менің үйім» тақырыбында хабарлама жазу, «Пәтерді жалға беру» туралы хабарландыру дайындау.

4-тақырып. «Тағам»

Бұл тақырып «Азық - түлік дүкенінде», «Студенттер асханасы», «Мейрамханада» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар: «Сіз досыңызбен бірге кафеге/мейрамханаға бардыңыз, тамаққа тапсырыс беріңіздер», «Шетелдік құрбыңызбен бірге жеңіл ұлттық тағам түрін әзірлеңіз».

- рөлдік ойын: «Сіз шетелде оқисыз, туған күніңізге орай мерекелік дастархан жасағыңыз келеді, азық-түлік алу үшін дүкенге барыңыз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- тағам мәзірін жасау, «Студенттің күнделікті тамақтануы» тақырыбында хабарлама жазу.

5-тақырып. «Денсаулық. Адамның сыртқы келбеті»

Бұл тақырып «Дене мүшелері», «Адамның сыртқы келбеті», «Дәрігерде», «Адамның көңіл- күйі» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: «Адамның дене мүшелерін сипаттап беріңіз», «Сіз тауға барып аурып қалдыңыз. Дәрігер сізді тексеріп, дәрі жазып берді және тынығуды талап етті», «Сіздің құрбыңыздың ұйқысы дұрыс емес, сіз дәрігер ретінде қандай кеңес бересіз?».

- рөлдік ойын: «Дәрігерде».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін**:**

- досыңның сыртқы келбетін сипаттап жазу, «Дәрігердің қабылдауында» тақырыбында мазмұндама жазу.

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Қалалар мен елдер»

Бұл тақырып «Елдердің жағрафиялық орналасуы», «Климат», «Жыл мезгілдері» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар: «Сіз тілі оқытылып отырған елге алмасу бағдарламасы негізінде оқуға бардыңыз, өз еліңізді топ студенттеріне таныстырыңыз», «Шет елге оқуға барасыз, ол жақтағы ауа-райы туралы досыңыздан мәлімет алыңыз».

- рөлдік ойын: «Жыл мезгілдерінің айтысы».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Менің туған жерім», «Менің сүйікті жыл мезгілім » тақырыптарына мазмұндама, хабарлама жазу.

❖ **Қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Менің университетім»

Бұл тақырып **«**Біздің елдегі және тілін оқып отырған елдегі студенттердің оқуы мен өмірі», «Университетте. Оқу кестесі», «Студенттің бір күні» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: «Университеттегі алғашқы күн», «Екі елдегі студенттік өмір: ұқсастықтары мен өзгешеліктері», «Менің сүйікті пәндерім», «Сіз оқу күніңізді қалай өткізесіз?»

- рөлдік ойын: «Сіз тілі оқытылып отырған елдегі оқытушысысыз. Әр елден келген студенттерді университетпен және оның оқу тәртібімен таныстырыңыз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, «Менің студенттік өмірім» тақырыбында хабарлама жазу.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ (В1 деңгейі)

Бұл деңгейдегі пәннің мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) ұйымдастырылады, олар компоненттік құрамына мыналар кіреді:

- оқытудың осы деңгейінің мазмұнын қамтитын қатысымдық сала;

- осы саланы жүзеге асыратын қарым-қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшаларының жинағы;

- қарым- қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Базалық жеткілікті деңгейде (В1 деңгейі) мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1-тақырып. «Киім және сән үлгісі»</u>

Бұл тақырып «Киімдер дүкенінде», «Заманауи жастар сән үлгісі» , «Еліміздегі және тілі оқытылып отырған елдің ұлттық киімдері» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар: «Ыңғайлы, арзан, сапалы киім алу үшін досыңызға қандай кеңес бересіз?», «Наурыз мерекесіне қатысуға шетелдік достарыңызды шақырып, олардан өздерінің ұлттық киімдерін таныстыруларын сұраңыз», «Сән үлгісіне көзсіз еліктеу дұрыс па? Көп қаражат жұмсамай сәнді киіну мүмкін бе?»

- рөлдік ойын: «Сіз анаңызбен бірге киім сатып алу үшін дүкенге бардыңыз».

Қарым- қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Жыл мезгіліне сай киімдер», «Қазіргі жастардың дресс коды» тақырыптарында баяндама, хабарлама, мазмұндама жазу.

2-тақырып. « Мерекелер»

Бұл тақырып «Қазақтан және тілі оқытылып отырған елдегі мемлекеттік және зайырлы мерекелер», «Отбасылық мерекелелер.....», «Мерекелерді өткізу дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары», «Қазакстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі ұлттық және діни мейрамдар» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар: «Сіздің шетелдік достарыңыздың отбасында бала дүниеге келді. Сіз тілі оқытылып отырған елде бұл оқиғаны қалай мерекелейтінін білгіңіз келеді және өз еліңізде бұл оқиғаны мерекелеу дәстүрлері туралы әңгімелеңіз»; «Сіздің шетелдік құрдастарыңыз Наурыз мерекесінде. Қонақтарды бұл мейрамды атап өту дәстүрлері мен әдет ғұрыптары қызықтырады: оларға бұны қалай қызықты етіп айтуға болады?»; «Сіз тілі оқытылып отырған елдегі ұлттық мейрамдардың біріне шақырылдыңыз, мейрамнан соң әр елдегі ұлттық мейрамдардың өткізілуі туралы пікір алмасыңыз»; «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елде діни мейрамдар қалай өткізіледі?».

- рөлдік ойын: «Ұлттар мерекесінде»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, мерекелер мен құттықтау ашық хаттарын дайындау, хабарлама, мазмұндама жазу.

3-тақырып. «Сүйікті ісім. Бос уақыт»

Бұл тақырып «Бос уақытты тиімді пайдалану», «Менің сүйікті ісім», «Демалыс күндерін жоспарлау» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар: «Апталық демалысты отбасыңызбен өткізуді қалайсыз. Отбасы мүшелерімен демалыс жоспарын талқылаңыздар», «Сіздің сүйікті ісіңіз қандай? Бос уақытыңызды әдетте қалай өткізесіз?», «Бос уақытта мәдени орындарға барудың пайдасы қандай?», «Досыңызбен жазғы демалысты тиімді өткізу туралы әңгімелесіңіз».

- рөлдік ойын: «Достарыңмен көрмеге бардыңыз»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Менің сүйікті ісім» тақырыбында хабарлама, мазмұндама жазу және

жазғы демалысты өткізу жоспарын құру.

ҚАТЫСЫМДЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

➢ **Ең төменгі жеткілікті деңгей** – Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) **А1, А2 деңгейлері**

Ең төменгі жеткілікті деңгейді қалыптастыру барысында **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық** (когнитивті) және **қатысымдық** (коммуникативті) **біліктіліктері** жүзеге асырылады.

Ең төменгі жеткілікті деңгейді қалыптастыру кезеңіндегі қарым-қатынастың сөйлеу түрлері мен сөйлеу үлгілері: мәлімет алмасу диалогы, пікір алмасу диалогы, әңгімелесу.

Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша түрлері: хабарлау, суреттеу, сипаттау, баяндау, әңгімелеу.

Сөз сөйлеудің түрлері: пікір алмасу, мәлімет алмасу, сипаттау, әңгімелеу, баяндау.

Жазбаша сөйлеудің түрлері: анкета, карточка толтыру, хабарлама жазу, мазмұндама жазу, электрондық жеке хат.

Ең төменгі жеткілікті деңгейдің (А1, А2) дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық - қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға дайындық және қабілеттілік ретінде меңгеру:

- оқылған тақырыптар аясындағы ақпараттарды дәлелді түрде жеткізу, баяндау, түсіну;

- оқылған тақырыптарды (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби саласы) қабылдау мен бағалаудағы өз тәжірибесіне сүйене отырып түсіну және баяндау;

- әңгіме барысын қадағалау, өзіне қаратылып айтылған сөзді анық түсіну; керек болған жағдайда қайталап сұрау; жеңіл сұрақ формаларын қолдану;

– қарым-қатынастың сөйлеу және жазбаша формаларында:

- әріптесіне ақпараттар мен мәліметтерді жеткізу;

- ақпаратты қайта сұрау;

- тақырып бойынша суреттеу;

- тақырып бойынша түсінгенін баяндау;

- жеңіл оқиғаларды хабарлау;

– сұхбат барысында:

- тілі оқытылып отырған елдің тіл мәдениетіне тән этикетті сақтай отырып сұрақтарға жауап беру;

- тақырып бойынша жеңіл сұрақтар қоя білу және оларға дәлме-дәл жауап беру;

- алғыс айту және алғысқа жауап қайтару, өтініш білдіру;
- ұсыныс жасау немесе оған келісім беру, кешірім сұрау;
- алынған мәліметтерді растау/теріске шығару;
- айтылған пікірді қолдау/ қарсы тұру, өз дәлелін келтіру;
- серіктесінің назарын өзіне қарату;
- сөздерді ым, ишарамен алмастыра білу;
- анық және ақырын сөйлеу, керек болған жағдайда, айтқанды қайталау;
– монолог барысында:
- өзін және жақын туыстарын таныстыру;
- өзін, қызметін, тұрғылықты орнын сипаттау;
- таныс тақырыптарды визуалдық негізде суреттеу;
- оқиғалар мен іс-әрекеттерді қысқаша сипаттап айту;
- таныс тақырыптар бойынша қысқаша хабарламалар жасай білу;
- таныс тақырып бойынша қысқа әрі қызықты әңгімелер құрастыру;
- бір нәрсенің ұнамаған жақтарын түсіндіре білу;
– жазбаша қарым-қатынас барысында:
- анкета, CV-ны өзі жайлы негізгі мәліметтермен толтыра алу;
- жеке хат жазу үлгісіне сүйене отырып хат жазу;
- мерекелік ашық хаттар жазу;
- өзі, жұмысы, жанұясы мен достары, оқуы жайында жеңіл сөйлемдермен жаза білу;
- тақырыптар бойынша оқиғалар мен іс-әрекеттерді қысқаша сипаттап жазу;
- таныс тақырыптар негізінде қарапайым байланысқан мәтін құрастыру;
– тыңдалым барысында:
- тақырыпқа қатысты күнделікті қолданылатын сөздерді түсіну;
- баяу әрі анық айтылған сұрақтарды, қысқа және жеңіл нұсқауларды түсіну;
- тыңдаған мәтіннің жалпы мазмұнын тірек сөздер арқылы түсіну;
- баяу, анық айтылған таспадағы сөздерді қабылдау және түсіну;
- тыңдалған әңгіменің тақырыбын, мақсатын және мазмұнын анық түсіну;
- қысқа аудиомәтіннің жалпы мазмұнын түсіну және одан маңызды ақпараттар ала білу;
- қысқа әрі анық айтылған жеңіл хабарлар ман хабарландырулардың негізгі ой-желісін түсіну;
- телефон арқылы әңгімелесушінің сөзін түсіну;
– оқылым барысында:
- мәтіндерден өздеріне таныс сөздер мен жеңіл сөйлемдерді тауып, дауыстап оқу;
- тілі оқытылып отырған елдің күнделікті өмірінен хабардар ететін ас мәзірін, маңдайшадағы жазуды, жолдардың картасы мен маршрутын, әртүрлі нұсқаулар мен ескертулерді, кестелер мен афишаларды, яғни прагматикалық мәтіндерді оқи алу;

- таныс тақырып бойынша орындауға жеңіл тапсырмалары бар мәтіндерді оқи алу;

- өз ана тіліндегі оқу тәжірибесіне сүйене отырып оқу;

- екі тілді сөздіктермен және басқа да анықтамалармен жұмыс істей алу;

- өз бетінше оқу дағдыларын дамыту;

- қоғамдық орындардағы шартты белгілер мен жазуларды оқып, толық және дәл түсіну;

- күнделікті өмірде қолданылатын құрал-жабдықтарды пайдалану нұсқаулықтарын оқып түсіну;

- қысқа жеке хаттарды оқып, толық және дәл түсіну;

➢ **Базалық жеткілікті деңгей** - Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) **В1 деңгейі**

Базалық жеткілікті деңгейді қалыптастыру барысында **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық** (когнитивті) және **қатысымдық** (коммуникативті) **біліктіліктері** жүзеге асырылады.

Базалық жеткілікті деңгейді қалыптастыру кезеңіндегі қарым-қатынастың сөйлеу түрлері мен сөйлеу үлгілері: диалог-қайта сұрау, диалог-пікір алмасу; диалог-әңгіме.

Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша түрлері: сипаттау, баяндау, пайымдау, пайымдау арқылы хабарлау, түсіндіру, анықтау, бағалау.

Сөз сөйлеудің түрлері: диалог-қайта сұрау, диалог-пікір алысу; диалог-әңгіме, бағалау, анықтау, түсіндіру.

Жазбаша сөйлеудің түрлері: жеке сипаттағы электрондық хат, хабарлама, мазмұндама, өмірбаян, түйіндеме (CV).

Базалық жеткілікті деңгейдің дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық - қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға дайындық және қабілеттілік ретінде меңгеру:

- оқылған тақырыптар аясындағы ақпараттарды дәлелді түрде жеткізу, сендіру, баяндау, мәдениет пен өнер саласындағы мәселелер төңірегінде өз ойын білдіру;

- оқылған тақырыптарды (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби салалары) қабылдау мен бағалаудағы өз тәжірибесіне сүйене отырып түсіндіру және талқылау арқылы өз пікірін білдіру;

- әңгімені қолдау немесе талқылау (нақты жағдаяттағы таныс тақырыптағы әңгімеге дайындықсыз қатысу; әңгіме барысын қадағалау, өзіне қаратылып айтылған сөзді анық түсіну; керек болған жағдайда қайталап сұрау; жеке эмоциясын (қынжылыс, мұң, қызығушылық, немқұрайлылық және т.б.) білдіру және оларға жауап беру;

– қарым-қатынастың сөйлеу және жазбаша формаларында:

- мәліметті жеткізу дайындығы мен қабілеті және әріптесіне ақпарат беру;

- қызығушылығын білдіру, ақпаратты қайта сұрау, сұрастыру;
- кеңес беру, ұсыныс жасау;
- сендіру, алдын ала ескерту;
- баға беру арқылы сипаттау;
- жағымды / жағымсыз көзқарасын, қызығушылығын / немқұрайлылығын, үміті мен өкінішін білдіру;
– диалог барысында:
- серіктесінің назарын өзіне қарату;
- сөздік қордың жеткіліксіздігін мағынасы жақын сөздермен, ым, ишарамен алмастыра білу;
- байқамай айту кезінде өз қатесін іле-шала жөндеп жіберу;
- анық және ақырын сөйлеу, керек болған жағдайда, айтқанды қайталау;
- жалғаулықтар арқылы қарапайым сөз топтарын байланыстырып, сөйлемдер құру;
– монолог барысында:
- қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби салаларындағы негізгі тақырыптарға қатысты жағдаяттарды немесе оқиғаларды өзінің түсінгені бойынша жүйелі пайымдаулар формасында сипаттау;
- кітап немесе фильмнің сюжетін айтып беру және өзінің көзқарасын білдіру;
- берілген тақырып бойынша алдын ала дайындалған онша күрделі емес баяндама жасау;
– жазбаша қарым-қатынас барысында:
- қарапайым байланысқан мәтіндерді жазу;
-тақырыптар мен тақырыпшаларға қатысты таныс заттарды/нысандарды немесе нақты оқиғаларды сипаттау;
- қызықтыратын тақырыптарға шағын күрделі емес эссе жазу;
- күнделікті сипаттағы нақты ақпараттары бар және қажетті іс-әрекеттері түсінікті, түрі мен мазмұны жағынан күрделі емес, қысқаша баяндама жазу;
– тыңдалым барысында:
- кәсіби өмір тақырыбына қатысты қарапайым ақпараттық хабарламаларды түсіне білу;
- оқылған тақырып бойынша анық бірқалыпты айтылған әңгімені түсіну;
- әңгімелесушінің өзіне қаратып айтылған сөздерін бақылап отыру;
- радио және телебағдарламалардың анық бірқалыпты айтылған жазбаларындағы ақпараттарды түсіну;
- баяу қарқында таныс тақырыптарға жазылған қарапайым мәтіндерді және радиодан берілген жаңалықтардың негізгі ойын түсіне білу;
- қызықтыратын тақырып бойынша телебағдарламалардың негізгі бөлігін (сұхбат, қысқа лекция, репортаж) түсіну;
– оқылым барысында:
- электронды және қағаз бетіндегі мәтінді қарап шығу және қажетті

ақпаратты табу;

- күнделікті жазба материалдарынан (хаттар, брошюралар, қысқа ресми құжаттар) қажетті ақпаратты табу және түсіну;
- мәтін тақырыбы бойынша еш нақтылықсыз, пайымдау логикасын анықтау;
- таныс тақырып бойынша газет мақаласындағы негізгі ойды анықтау;
- қызықтыратын тақырыптағы нақты ақпараттары бар қарапайым мәтіндерді оқу және түсіну;
- қиын емес тілде жазылған (қауіпсіздік ережелері) техникалық ережелерді оқып түсіну;
- буклеттерден, каталогтардан, проспектілерден, мәзірлерден, кестелерден қажетті ақпараттарды шығарып алу және оқу, оларды мәлімет ретінде немесе іс-әрекеттерде пайдалана білу.

БІЛІКТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ БАҒАЛАУ ӨЛШЕМДЕРІ

1. Қатысымдық ойды жүзеге асыру.
2. Логика-құрылымдық тұтастық.
3. Сөйлеудің пәндік мазмұнын меңгеру.
4. Оқып жатқан тілде сөйлеушінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік.
5. Сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы; метатілді меңгеру.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төменгі.

Бағалау деңгейлері бойынша өлшемдердің мазмұны:

*** Тиімді деңгей:**

- осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларын ескере отырып, сәйкес келетін тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды қолдану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін жеткізу қабілеті;
- қарым-қатынастың типтері мен түрлерінің қатысымдық емеуріне сәйкес келетін сөйлеудің логикалық құрылымдық қатысымын таңдау;
- қатысымдық емеурінді жеткілікті деңгейде толық баяндау; осы деңгейге сәйкес келетін нақты деректердің, беделді пікірлерге сілтеменің және т.б. жеткілікті дәлелденуі; сөйлеу мәдениетінің қатысымдық және танымдық жақтан сараланулы;
- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дәл әрі нақты меңгеру;
- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалануы, 75% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және дер кезінде жөндей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, әр деңгейдегі сөйлеу тақырыптарында сөздік қордың жеткілікті болуы және грамматикалық дұрыстығы.

*** Жоғары деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсінбеу және нақтылау үшін қайта сұрау;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сәйкес келетін тілдік құралдарды жеткілікті дәрежеде орынды қолдана алмаса да өзінің қатысымдық емеурінін дәл бере алуы;
- қарым-қатынастың типтері мен түрлерінің қатысымдық емеуріне сәйкес келетін сөйлеудің логикалық құрылымдық қатысымын таңдау;
- қатысымдық емеурінін кейбір деректер мен сілтемелерді пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде баяндау;
- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дұрыс меңгеру;
- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалану, 50% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, әр деңгейдегі сөйлеу тақырыптарында сөздік қордың жеткіліктілігі және грамматикалық дұрыстығы.

*** Орта деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы жалпылай түсіну;
- өзінің қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және лексикалық бірліктердің шектеулі көлемі арқылы жеткілікті дәрежеде дәлме-дәл бере алуы;
- қатысымдық емеурінге сөйлеудің типтері мен түрлерінің әрқашан сәйкес келе бермеуі;
- қатысымдық емеурінін кейбір деректерді пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде баяндау;
- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын жеткіліксіз деңгейде меңгеру;
- 25% қатесіз айтылым кезінде тілдік құралдарды жеткіліксіз дәрежеде пайдалану; сөйлеу кезінде лексика-грамматикалық қателердің болуы; дауыс ырғағының дұрыс болмауы;

*** Төменгі деңгей:**

- талап етілген деңгейде талқылау жасауға қабілетсіздігі;
- сөйлеу мәдениетінің қатысымдық және танымдық жақтан жеткілікті деңгейде көрінбеуі;

ТІЛДІК ҚҰРАЛДАРДЫ МЕҢГЕРУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Араб тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

الاصوات

الأصوات العربيّة: الأصوات الصامة والأصوات الصائتة
الحركات: الحركات القصيرة والطويلة
الحروف القمرية والشمسية
الشدة والسكون
التنوين: في النصب والرفع والجرّ
الألف المقصورة والألف الممدودة
الهمزة وألف المد
همزة الوصل والقطع وأنواعهما

النحو

الكلمة وأنواعها
الاسم المذكر والاسم المؤنث
المفرد والمثنى والجمع وأنواع الجمع
الاسم النكرة والاسم المعرفة
أدوات الاستفهام
اسم الاشارة
أسماء الموصولة
الضمير المنفصل والضمير المتّصل
الجملة الاسمية: المبتدأ والخبر
أنواع الفعل: ماض، مضارع، أمر
الجملة الفعلية: الفعل والفاعل والمفعول به
حروف الجرّ
الأعداد الأصلية والترتيبية (1-10) وتمييزهما
الصفة والنسب
الإضافة وإعراب المضاف إليه
حدف نون المثنى والجمع المذكر السالم عند الإضافة

Түрік тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

1. Alfabe
2. Ses Bilgisi/ Yazım Kuralları
3. Kim? Ne? Neresi?
4. mı, mi, mu, mü soru kelimeleri ve Çoğul Eki
5. Var / Yok , Evet /Hayır kavramı
6. Bulunma Durumu –Da -De
7. Sayı Sıfatı
8. Şimdiki Zaman –yor
9. Durum Ekleri (Hal Ekleri)
10. Saat Kaç?

11. İyelik eki
12. Tamlamalar, Adıl ‘’n’’si
13. İmek eylemi
14. Belirli Geçmiş Zaman –Dı
15. Emir Kipi/ İstek Kipi
16. Gelecek Zaman
17. –Ip, -madan ulaçları
18. Belirsiz Geçmiş Zaman –mIş
19. Yeterlilik Eylemi –(y)Abil -Ebil
20. Geniş Zaman
21. Gereklik Kipi –malı –meli
22. Fiilde çatı.
23. Fiilimsiler
24. Birleşik zaman
25. Kurallı birleşik fiiller

Парсы тілі

А1, А2, В1 деңгейлері

1. Байламның қысқа нұсқасы және оның жіктелуі
2. Изафет. Изафеттік тізбек
3. Белгісіздік артиклі
4. Етістік. Инфинитив
5. Предлогтар. Жәй және изафетті предлогтар
6. Зат есімнің көпше түрлері
7. Масдар
8. Анық өткен шақ
9. Осы шақ. Дұрыс етістіктің осы шақ негізі. Бұрыс етістіктің осы шақ негізі Осы келер шақ
10. Сын есім. Жәй шырай. Салыстырмалы шырай. Асырмалы шырай
11. Сан есім. Ондық, жүздік, мыңдық сандар
12. Сөйлем түрлері
13. Бұйрық рай
14. Нәтижелі өткен шақ
15. Бұрынғы өткен шақ
16. Осы келер шақ қалау шартты райы
17. Нақ осы шақ
18. Нақ өткен шақ
19. Қаратпа сөз
20. Үстеулер
21. Өткен шақ қалау шартты райы
22. Келер шақ

Қытай тілі

А1, А2, В1 деңгейлері

1 汉语句子的语序
定语+主语+状语+谓语+补语+定语+兵语
主语
状语
定语+
谓语
补语
兵语
2 动词
能源动词
要,会,能,可以,想,得,应该
动词的重叠
看看，说说，聊聊天，谈谈，听听
3．代词
人称代词：我，你，他，她，我们，你们，他们
疑问代词：吗，那儿，谁，什么，怎么，怎么样，多少，几，为什么，什么时候，呢
指示代词：这，那，这里，这儿，那里，那儿
4．汉语表示动态的方法
动作的进行：在，正在
动作的持续：着，
动作的完成：趋向补语，时量补语，动量补语
动作将要发生：要……了，快要……了
5。副词
程度副词：狠，极，抬，非常，多么，更
范围副词：酒，直，豆，全，总
时间副词：意境，正在，刚才，将要
肯定，否定副词：一定，必须，不，没，别，不必
重复副词：再，又，还，夜，至少
语气副词：也许，其实，明明，简直，难道，却€
方式副词：互相，一起，一块儿
处所副词：出处，到处
6．量词
物量词，动量词，不定量词
7． 表示时间的：从，于，到，随着
表示处所方向的：在，葱，往，向，由
表示方式，方法，根据的：按照，经过，通过，根据，靠
表示目的，原因的：为了，给，由于

表示对象，关联的：对于，关于，把。替，同，欲，跟，
表示排除的 ：除了，除非除非
8．形容词
9．名词
表示人的名词：老师，同学，朋友
方位名词：上下前后东西
时间名词

Корей тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

한국어 A1

한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역

- 한국어의 모음과 자음
- 문장의 음절
- 문장구조

1) 어순
2) 기본 문형

- 명사:

1) 명사의 격
2) 명사의 복수

- 대명사

1) 인칭대명사
2) 지시대명사

- 동사와 상태형용사:

1) 동사의 시제
2) 동사의 활용

- 수사

1) 개수사
2) 서수사
3) 양의 단위: 고유어와 한자어 수사

2. 문장 형식

- 기본 문장 형식
- 문장 구성 성분의 재료 복합문의 형
- 평서문
- 의문문
- 청유문
- 명령문
- 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문

한국어 A2

한국어의 문법적 특징

1. 형태학 영역

- 동사

1) 동사의 명령법
2) 동사의 불규칙활용

- 부정 표현

1) ‘안’ 부정법
2) ‘못’ 부정법
3) ‘말다’ 부정법

- 형용사의 시제와 활용
- 형용사의 불규칙 활용

2. 한국어의 문법형태(초급)

- 고
- 면서
- 복합문
- (으)ㄴ 것 같다
- 기 때문에
- 아/어지다
- 아/어야 되다

- 아/어 주다
- 다가
- (으)ㄴ/는 지 모르다
- (으)ㄴ 적이 있다/없다
- (는)군요
- 아/어 보이다
- 반말
- (으)면 좋겠다
- 기 위해서
- (으)려면
- 처럼/같이

한국어 B1

한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역
- 존대말 어휘로 비유한 방법.
- 존대말 문법으로 비유한 방법.
- 접두사
- 전치사
- 전치사 없이 다른 명사의 뒤에 오는 명사성격.
- 행동 명사
- 복합문: 대등적 관계의 북합문, 종속적 관계의 복합문 .
- 명사절, 서술절, 부사절, 인용절 등
- 관형사

1) 지시 관형사

2) 수관형사

2. 한국어의 문법형태
- (으)ㄴ/는 데다가
- 거나

- (으)ㄹ 때
- 나/(으)ㄴ 가 보다
- 에 대해서
- 거든요
- 간접화법
- (으)ㄴ 지
- 기로 하다
- 도록 하다
- (으)ㄹ 테니까
- (으)ㄹ래요

Жапон тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

音声的側面

母音の発音

拍および特殊音（長音、足音、撥音、拗音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

正書法

日本語の文学の特徴と役割（ひらがな、カタカナ、漢字）

文学の書き方の原則

句点、読点の打ち方

語彙

理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０

文法的側面

１）形態論的側面

名詞（動物 / 非動物）

代名詞： 人称代名詞、指示代名詞

疑問詞（誰、どこ、何）

数詞、助数詞（基数詞）、時詞

動詞：時制（非過去形）、動詞の分類（□/□/□グループ）、動詞の活用（ます形、て形、否定形）、自動詞、他動詞

形容詞（叙述用法、連体修飾用法）： い形容詞、な形容詞

副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

連体詞（あの）

接続詞（じゃ、そして、それから、でも、ですから）

感動詞（はい、いいえ）

助動詞（です）
助動類：格助詞（の、から、まで、へ、で、と、に、を、が、より）、副助詞
（も）、係助詞（は）、接続助詞（が、から）、終助詞（が、ね、よ）
丁寧体
２）統語論的側面
単文（名詞文、形容詞文、動詞文）
アスペクト：状態相（ている）
平叙文、疑問文、感嘆文
否定文、提案、勧誘、授受表現、存在文、比較・最上級表現、依頼文、許可・禁止

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向かたち、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞
副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞
接続詞（しかし、それに、それで）
助動詞（だ）
助詞類：副助詞
（しか）、接続助詞　（たり、けど、ながら、し）、複合動詞
（には、では）
普通体
２）続語論的側面
重文
複文　（有属文、合文）
アスペクト：状態語（である、でおく）、動作相（てしまう）
命令文
仮定、伝聞

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として１５００、うち使用語彙として１１００
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：動詞の活用（条件形、受身形、使役形）、自動詞・他動詞
副詞：情熊副詞、数量副詞、陳述副詞
連体詞（大きな）
接続詞（ところで、それじゃ、それでは、では）
助動詞（ようだ、らしい）
助詞類：副助詞（とか、なら）、係助詞（さえ）、接続助詞（のに）
敬語（尊敬語、謙譲語、丁寧語）
２）続語論的側面
アスペクト：状態語（つつある、ていく、てくる、続ける）、動作相（かかる、かける、だす、はじめる、おわる、つくす、きる）
使役受身、伝聞

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Араб тілі:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة ، 1997 م.
4. تعليم العربية ، الكتاب الأساسي . الكتاب الأول والثاني . موسكو ، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية : الصرف ، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني . الرياض ، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني . الرياض ، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني . الرياض ، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек . Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Түрік тілі:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi,

Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Парсы тілі:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков. Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3. В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.
2. Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5. Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6. Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Қытай тілі:

1. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇1。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
2. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇1·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
3. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇1·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
4. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
5. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
6. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
7. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
8. 博雅汉语, 中级冲速篇，北京大学出版社, 2005 年。
9. 李晓琪 、戴桂芙、 郭振华
编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社1999年版。
10. 杨寄洲
主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник
китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин,

“Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
11. 戴悉心 王静 编著《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
12. 陈光磊 主编《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлый. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
13. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корей тілі: 참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010
4. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2007
6. 외국인을 위한 한국어문법1, 대한민국, 서울, 2005
7. 국립국어원 저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션 북스,
8. 경희대학교 국제교육원 한국어교육부 저(2004), «혼자 공부하는 한국어 중급 1,2» 경희대학교 출판사
9. 연세대학교 한국어학당(1995),»연세 한국어 3.4», 연세대학교 출판부

Жапон тілі: 参考文献

１．田中よね他みんなの日本語初級I　スリーエーネットワーク1998. -244p
２．大越泰子他みんなの日本語初級I/II　標準問題集
スリーエーネットワーク1999. -64p
３．足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
4. 田中よね　他　みんなの日本語初級I
スリーエーネットワーク１９９８．－２４７ｐ
5. 大越泰子　他　みんなの日本語初級II
標準問題集スリーエーネットワーク１９９９．－６６ｐ
6. 足立章子　他　文法が弱いあなたへ　凡人社 ２００２．－８９ｐ

7. 荒井礼子　他　中級から学ぶ日本語研究社 ２００２．－１６３ｐ
8. 土岐哲　他
日本語中級Ｊ３０１スリーエーネットワーク１９９５．－２２３ｐ
9. 田中よね他みんなの日本語初級II　スリーエーネットワーク1998. -247p
10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
11. 文化中級日本語I　凡人社1992. -236p

Авторлық ұжым:
Желдібаева Р.Б., ф.ғ.к., аға оқытушы
Аманжол С.Т., магистр, аға оқытушы
Езмахунова А.Р., магистр, аға оқытушы
Теляпова А.Г., магистр, аға оқытушы
Тойбаева Н.Е., магистр, оқытушы
Борантаева Ф.Ж., магистр, оқытушы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

BIYa 1203 **БАЗОВЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**
(восточные языки)

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

4 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 **РЕЦЕНЗЕНТЫ**: Садыкова Р.К., кандидат филологических наук, доцент КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., кандидат филологических наук, доцент КазНУ им.Аль-Фараби.

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 **РАССМОТРЕНА** на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Предметное содержание дисциплины
3. Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельности
4. Критерии оценивания сформированности компетенций и уровней оценивания
5. Требования к владению языкавыми средствами
6. Рекомендуемые литературы
7. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Дисциплина «Базовый иностранный язык» является одной из дисциплин обязательного компонента по специальности бакалавриата 5В021000-«Иностранная филология», которая изучается на 1 курсе.

Основной **целью** курса является формирование межкультурно-коммуникативной компетенции студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования на уровнях базовой достаточности, базовой стандартности, сверх-базовой стандартности.

В рамках данного объема происходит освоение вышеназванных уровней в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, в соответствии с которой обучение иностранным языкам ранжируется по следующим уровням:

1. Минимально-достаточный уровень, (I национальный стандарт – I-НС) соответствующий уровням А1, А2 Общеевропейской шкалы компетенции (ОЕК);

2. Уровень базовой достаточности (II национальный стандарт - II-НС), соответствующий уровню В1 ОЕК;

3. Уровень базовой стандартности (III национальный стандарт - III-НС), соответствующий уровню В2 ОЕК;

4. Уровень сверх- базовой стандартности (IV национальный стандарт - IV-НС), соответствующий уровню С1, С2 ОЕК;

Основы межкультурно-коммуникативной компетенции, в соответствии с данными уровнями по дисциплине «Базовый иностранный язык», у студентов формируются посредством четырех видов речевой деятельности: аудирование, чтение, говорение и письменная речь. На первом курсе изучение дисциплины «Базовый иностранный язык» начинается с **минимально-достаточного уровня**–А1, А2 ОЕК , в связи с тем, что студенты, поступающие на арабский, персидский, турецкий, китайский, корейский, японский языки приходят с нулевым уровнем языка. Овладение минимально-достаточным уровнем – А1, А2 ОЕКреализуется за счет включения дисциплин компонента по выбору (КВ), далее достигается **уровень базовой достаточности** – В1 ОЕК.

Фонетический, лексический, грамматический материал уровней А1, А2, В1 формирующийся на основе коммуникативных сфер и типовых ситуаций, усваиваются в практическом виде в устной и письменной формах.

Формируемым составом компетенций на этапе формирования минимально-достаточного уровня и уровня базовой достаточности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная** и **коммуникативная компетенции.**

– лингво-культурологическая, формирует у обучаемого первичную «концептуальную картину мира» на базе своей культуры, как лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета;

– социо-культурологическая, формирует у обучаемого «вторичное

когнитивное сознание» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языке «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

– когнитивная, обеспечивающая формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

– коммуникативная, трактующая способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения.

Задачами курса являются:

– в области **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической речью. Целью обучения диалогической форме речи (диалог-обмен информацией; диалог-обмен мнениями; диалог-расспрос; диалог-беседа) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения и реагирования на высказывания партнера в соответствии с функциональными разновидностями диалога, сферой общения и речевой тематикой, поддержание беседы собеседника, побуждение своего партнера на действие, аргументировать свою точку зрения, принимать участие в беседе, с дальнейшим развитием ее и изменение темы беседы и т.д. Целью обучения монологической речи (сообщение, описание, повествование, рассуждение, объяснение, определение, оценка) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания на основе глобальных вопросов или в соответствии с указанной речевой тематикой и сферой общения, полное изложение своих мыслей, аргументирование своих взглядов по актуальным темам, умение делать сообщение на основе вопросов без подготовки и т.д.

– в области **аудирования** основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста или беседы в исполнении носителей языка в звукозаписи на основе изучаемой речевой тематики и сферы общения, а также преподавателя и студентов, участие в его обсуждении.

– в области **чтения** предполагается развитие у студентов техники чтения иноязычного текста на базе несложных разножанровых аутентичных текстов небольшого объема, построенных на языковом материале и речевой тематике, умение выделять основные моменты текста; быстрое полное понимание содержания сообщения или текста, выделять основную идею в ней, переосмыслить полученную информацию, выделять события и сведения, выражать свою точку зрения по отношению к героям и событиям, извлекать необходимую для себя информацию из чтения прагматических текстов,

определение значения новых слов по структуре словообразования.

– в области **письменной речи** у студентов предполагается формирование навыков графического, пунктуационного и орфографического грамотного письма, а также постепенное овладение продуктивной письменной речью в пределах языкового материала курса в соответствии композиционно-коммуникативными типами речи (заполнение анкеты, карточки, написание сообщения, изложения, электронного письма личного характера, автобиографии, CV-резюме) и нормативными требованиями изучаемого языка и передавать содержание прочитанного/услышанного, выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

Пререквизиты и постреквизиты

Дисциплина «Базовый иностранный язык» базируется на знаниях, умениях и навыках, полученных при изучении дисциплин: казахский/русский язык, английский язык, введение в филологию, введение в литературоведение, практикум по межкультурному общению, страноведение (пререквизиты и кореквизиты). Дисциплина «Базовый иностранный язык» должна создать необходимую практическую платформу для изучения дисциплины базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации, специальный иностранный язык (СИЯ), теоретическая фонетика, теоретическая грамматика, лексикология, история языка, специально-профессиональный иностранный язык, стилистика, литература страны изучаемого языка (постреквизиты).

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ (уровни А1, А2)

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

На уровне базовой достаточности (уровни А1, А2)реализуется следующие КЛК:

❖ **Социально – бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Знакомство. Первые контакты»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «Самопредставление, дата и год рождения», «Моя Родина (страна, город)», «Место учебы/работы», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**:** «Вы впервые в стенах университета»,

«Самопредставление студентов», «Знакомство с иностранными сокурсниками».

- ролевая игра:«У вас новый согруппник, вы хотите с ним познакомиться поближе. Познакомившись с ним, представьте его группе».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- заполнение регистрационной карточки, составление анкеты личными данными.

Тема 2. «Семья»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «**Знакомство с членами семьи», «Родственные отношения», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**: «**Знакомство с семьей студента из страны изучаемого языка», «Различия и сходства родственных связей своей семьи и семьи из страны изучаемого языка»,

- ролевая игра: «Вы пошли в гости к иностранному другу/подруге и захватили фото семьи. Вы хотите заочно познакомить друга с членами семьи».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение на тему: «Моя семья», описание в письменной форме своей семьи (с использованием фотографии семьи).

Тема 3. «Современное жилище»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «**Типы жилья (городской дом, сельский дом, квартира, общежитие)», «Описание интерьера дома/квартиры», «Описание расположения дома», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**: «**В общежитие: описание комнаты сокурсника», «Начертите план квартиры/дома вашей мечты и опишите ее»,«Ваши сокурсники живут в общежитии, но они хотели бы снять квартиру. Обращаются к вам за советом, поддерживаете вы их или против их переезда в квартиру. Обоснуйте это мнение аргументами».

- ролевая игра: «Вы переехали и пригласили друга/подругу в гости. По телефону скажите ему/ей свой адрес проживания и объясните другу, как можно найти ваш дом».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение на тему «Мой дом»,подготовка объявления в газету о сдаче или аренде квартиры.

Тема 4. «Еда»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «В продовольственном магазине»,«Студенческая столовая», **«**В ресторане»,

которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**:** «Вы и ваша подруга/друг пошли в кафетерий. Вы хотите пообедать и выбираете еду. Закажите еду и оплатите в кассе», «Вы с иностранным другом приготовьте национальные блюда».

- ролевая игра: «Вы учитесь за рубежом и хотите накрыть праздничный стол по случаю дня рождения, посоветуйтесь со своими сокурсниками, что лучше купить".

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- составление меню,сообщение на тему «Повседневный рацион студента».

Тема 5. «Здоровье. Внешнее описание человека»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:«**Физические данные (части тела, волосы, глаза, фигура)»,«Внешние данные»,**«**Самочувствие человека», **«**На приеме у врача», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**:** « Описание внешних данных человека», «Вы ходили в горы и простудились. Доктор тщательно вас осмотрел, выписал лекарство и порекомендовал постельный режим», «Ваш друг страдает бессонницей. Что вы как врач можете ему посоветовать».

- ролевая игра: « У врача»

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- описание внешности друга, изложение на тему « На приеме у врача».

❖ **Социально – культурная сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Города и страны»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «**Географическое положение стран», «Климат», «Времена года», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации:«Вы в рамках обменной программы поехали учиться в страну изучаемого языка. Представьте свою Родину новым сокурсникам»,«Вы едите на учебу за границу, расспросите знакомых или друзей, которые учатся там о погоде».

-ролевая игра: импровизация с согруппниками на тему «Я лучший из сезонов».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение, изложение на тему «Мой родной город», « Мое любимое время года».

❖ **Учебно-профессиональная сфера общения** представлена следующими темами**:**

Тема 1. «Мой университет»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «Учеба и жизнь студента нашей страны и страны изучаемого языка», «В университете. Учебное расписание», «Один день студента»,которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативнымитехнологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации:«Мой первый день в стенах университета», «Учебная жизнь студентов двух стран: выявление сходств и различий», «Мои любимые предметы», «Как вы проводите свой учебный день?»

- ролевая игра: « Вы преподаватель в стране изучаемого языка. Познакомьте студентов из разных стран с университетом и его внутренними правилами порядка».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- написание электронного письма личного характера, повествование на тему «Моя студенческая жизнь».

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ (уровень В1)

Предметного содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

На уровне базовой достаточности (соответствие уровню В1) реализуется следующие КЛК:

❖ **Социально – бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Одежда и мода»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «В магазине одежды»**,**«Современная молодежная мода»,«Национальная одежда нашей страны и страны изучаемого языка», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации:«Какой бутик или магазин вы посоветуете другу, где можно будет купить качественную, но дешевую одежду», «В честь празднования Наурыза вы приглашаете своих иностранных друзей и просите их представить всем национальную одежду своей страны», «Нужно ли слепо следовать моде? Можно ли модно одеваться, не имея на это достаточных средств?».

-ролевая игра:«Вы с мамой пошли в магазин для того, чтобы купить одежду».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- изложение, сообщение, повествование «Сезонная одежда», «Дресс код современной молодежи».

Тема 2. «Праздники»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «**Государственные и светские праздники в РК и СИЯ», «Семейные праздники.....», **«**Национальные и религиозные праздники в РК и СИЯ», **«**Традиции празднования национальных праздников»,которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации:«В семье вашего иностранного друга родился ребенок. Вы хотите поподробнее узнать о традициях и обычаях проведения празднования такого события в стране изучаемого языка, а также расскажите сами как празднуется такое событие в вашей стране. Что вы им расскажете?»; «Ваши зарубежные сверстники на празднике Наурыз. Гости интересуются традициями и обычаями проведения этого праздника: как интереснее это им представить?»; «Вы приглашены на один из национальных праздников в страну изучаемого языка. После праздника идет обмен впечатлениями по поводу проведения национальных праздников у вас». «Как отмечают религиозные праздники в Республике Казахстан и стране изучаемого языка».

- ролевая игра: «На национальном празднике».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- электронное письмо личного характера, сообщение, изложение, написание поздравительных открыток.

Тема 3. «Хобби. Свободное время»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «Свободное время, способы его проведения», «Мое любимое дело», « Планирование проведения выходного дня»,которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: «Обсудите с членами семьи, как вы будете

проводить выходные дни. Постройте планы их проведения»; «Какое у вас хобби? Как вы обычно проводите свободное время?», « В чем польза проведения свободного времени в культурных местах», «Поговорите с другом о лучших вариантах проведения летних каникул».

- ролевая игра: «Посещение выставки с другом»

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- изложение, сообщение на тему «Мое любимое дело (хобби)», планирование проведения летних каникул.

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

➢ **Минимально-достаточный уровень** – соответствие **уровням А1, А2** по общеевропейской шкале компетенций (ОЕК)

Формируемым составом компетенций на этапе формирования минимально-достаточного уровня являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования минимально-достаточного уровня являются: диалог-обмен информацией; диалог-обмен мнениями; беседа.

Типы устной и письменной коммуникации: сообщение, описание, повествование.

Типы речевых высказываний: обмен мнениями, обмен информацией, описание, повествование.

Типы письменных речевых произведений: анкета, заполнение карточки, сообщение, изложение, электронное письмо личного характера.

Дескрипторами минимально-достаточного уровня (А1,А2) являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- доказательно сообщать информацию в рамках изученных тем, понимать и излагать;

-понимать и излагать материалы по изученным темам (социально-бытовая, социально-культурная сферы, учебно-профессиональная сфера) с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок;

-проявлять заинтересованность, удерживать внимание на себе и четко понимать значение сказанного; при необходимости переспрашивать собеседника; использовать простые формы вопросов;

– в области устных и письменных форм коммуникации:

-донести до собеседника запрашиваемую информацию;

- переспросить, в случае необходимости, нужную информацию;

- описание по теме;
- повествование по теме;
- сообщение;
–в ходе диалога:
- отвечать на поставленные вопросы, соблюдая правила этикета, характерные для лингвокультуры страны изучаемого языка;
- задавать простые вопросы на знакомую тематику и отвечать на них;
- поблагодарить и ответить на благодарность, выразить просьбу;
- сделать предложение или дать согласие на его осуществление, принести извинение;
- подтверждение/опровержение полученной информации;
- выразить согласие/несогласие с точкой зрения собеседника, привести свои доводы;
-уметь удерживать внимание партнера;
- решать проблему нехватки слов за счет их приблизительной замены, жестов, мимики;
- говорить четко и медленно и, при необходимости, повторяют сказанное;
– в ходе монолога:
-рассказать о себе и своих близких;
-описать себя, место проживания, свой род деятельности;
-описать что-либо (иллюстрации) в форме перечня утверждений из знакомой тематики;
- представить короткие простые описания событий и действий;
- делать небольшие сообщения в рамках изучаемой речевой тематики;
- делать короткие интересные повествования по изученным темам;
-уметь пояснить недовольство;
– в ходе письменной коммуникации**:**
-заполнение анкеты, CV личными данными;
- написать личное письмо, используя основные правила его оформления с опорой на образец;
- написать поздравительную открытку;
- написать простые тексты о себе, работе, друзьях и месте учебы;
- сделать короткое описание событий и мероприятий по изученным темам;
- писать простые связные тексты на основе изученных тем;
–в ходе аудирования:
- воспринимать и понимать простые повседневные выражения обиходного употребления;
-понимать сформулированные и медленно произнесенные вопросы и инструкции, установки или простые короткие указания;
-понимать общее содержание прослушанного текста посредством ключевых слов;
-воспринимать и понимать медленную и четкую аудиозапись;
-в общем понимать тему, цель и содержание прослушанной записи;

-понимать общее содержание коротких аудио текстов, выделять смысл и важную информацию;

-понимать основной смысл коротких и четко произнесенных простых сообщений и объявлений;

-понимать информацию собеседника по телефону;

– в ходе чтения уметь:

- выделять знакомые имена, слова, простые фразы в предлагаемых текстах, прочитать их вслух;

- читать прагматические тексты, регулирующие повседневную жизнь людей в стране изучаемого языка: меню и вывески, маршруты и карты дорог, различные указатели и предупреждения, расписания и извещения – ту информацию, которая вырабатывает ориентировочные основы действия в новой социокультурной среде;

- читать тексты, представляющие собой инструкции по выполнению задач невысокого уровня операционной сложности в рамках изучаемой тематики;

- обращаться к собственному опыту чтения, в том числе на родном языке;

- работать с двуязычным словарем и другими справочниками, хорошо ориентироваться в них;

- развивать языковые навыки самостоятельного чтения;

- прочитать и полностью понимать условные знаки и указатели в общественных местах;

- понимать инструкции использования аппаратов (терминалов и др.), часто используемых в повседневной жизни;

- прочитать и полностью понять смысл коротких писем личного характера.

➢ **Уровень базовой достаточности** – соответствие **уровню B1** по общеевропейской шкале компетенций (ОЕК)

Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня базовой достаточности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования уровня базовой достаточности являются: диалог-расспрос; диалог-обмен мнениями; диалог-беседа.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение с элементами рассуждения, объяснение, определение, оценка.

Типы речевых высказываний: диалог-расспрос; диалог-обмен мнениями; диалог-беседа,оценка,определение, объяснение.

Типы письменных речевых произведений: электронное письмо личного характера, сообщение, изложение, автобиография, CV.

Дескрипторами уровня базовой достаточности являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- излагать, убеждать, доказательно сообщать информацию в рамках изученных функций и тем, выражать свою точку зрения по проблемам искусства и культуры (театры, фильмы, книги, музыка и др.);

- высказывать свою точку зрения по учебной теме с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок (социально-бытовая, социально-культурная сферы);

- поддерживать беседу или обсуждение (принимать участие, без подготовки, в беседе на знакомую тему в конкретной ситуации, следить за ходом разговора и понимать чётко произносимую обращённую к нему речь, при необходимости переспросить, выражать собственные эмоции и реагировать на них (досада, грусть, заинтересованность, безразличие и т.д.).

– в области устных и письменных форм коммуникаций:

- готовность и способность передавать сведения, информировать собеседника; -интересоваться, запрашивать информацию, опрашивать, расспрашивать;

- советовать, рекомендовать;

-убеждать, предостерегать;

-характеризовать с помощью оценочных суждений;

-выражать симпатию/антипатию, интерес/безразличие, надежду, сочувствие.

– в ходе диалога умение:

- удерживать внимание партнёра;

-решать проблему нехватки слов за счёт их приблизительной замены, жестов, мимики;

-осуществлять самоисправление в случае оговорок;

-говорить чётко и медленно и при необходимости, повторять сказанное;

- составлять фразы, соединяя простые группы слов с помощью союзов;

– в монологической речи:

- описать ситуации или события в форме ряда последовательных утверждений в рамках базовых тем социально-бытовой, социально-культурной и учебно-профессиональной сфер общения с преломлением через собственный опыт восприятия;

- пересказать сюжет книги или фильма и описать свою реакцию на него с аргументацией своей точки зрения;

- сделать несложный заранее подготовленный доклад по заданной тематике.

– в ходе письменной коммуникации:

- писать простые связные тексты;

- описывать знакомые предметы/объекты или реальные события в рамках

тем и субтем;

- написать короткие несложные эссе на интересующие темы;

- писать короткие доклады, несложные по форме и содержанию с фактической информацией повседневного характера и объяснением необходимых действий;

– в ходе аудирования умения понимать:

- простые информационные сообщения на тему из профессиональной жизни;

- беседу по изученной тематике при условии чёткого нормативного произношения;

- следить за обращённой речью собеседника;

- информацию по радио и телепрограмму в записи с чётким нормативным произношением;

- основные положения сводок новостей по радио и элементарные тексты на знакомые темы в записи замедленного темпа;

- большую часть телевизионных программ по интересующей тематике (интервью, короткие лекции, репортажи);

– в ходе чтения умения:

- просмотреть текст на электронных и бумагоносителях и найти нужную информацию;

- находить и понимать необходимую информацию в повседневном материале (письма, брошюры, короткие официальные документы);

- установить логику рассуждений по теме текста без подробностей;

- выявлять основные положения простой газетной статьи на знакомую тему;

- читать и понимать простые тексты с фактической информацией на интересующую тему;

- понимать технические правила в изложении несложным языком (правила безопасности);

- читать и извлекать необходимую информацию из буклетов, каталогов, проспектов, меню, расписаний и принимать ее к действию или сведению.

КРИТЕРИИ ОЦЕНИВАНИЯ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

*** Оптимальный уровень:**

-полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;

- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;

- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

*** Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим построением;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;

- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

*** Средний уровень:**

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;

- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;

- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;

- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

*** Низкий уровень:**

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;

- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

ТРЕБОВАНИЯ К ВЛАДЕНИЮ ЯЗЫКАВЫМИ СРЕДСТВАМИ

Арабский язык

уровни A1, A2, B1

الاصوات

الأصوات العربيّة: الأصوات الصامة والأصوات الصائتة

الحركات: الحركات القصيرة والطويلة

الحروف القمرية والشمسية

الشدة والسكون

التنوين: في النصب والرفع والجرّ

الألف المقصورة والألف الممدودة

الهمزة وألف المد

همزة الوصل والقطع وأنواعهما

النحو

الكلمة وأنواعها

الاسم المذكر والاسم المؤنث

المفرد والمثنى والجمع وأنواع الجمع

الاسم النكرة والاسم المعرفة

أدوات الاستفهام

اسم الاشارة

أسماء الموصولة

الضمير المنفصل والضمير المتّصل

الجملة الاسمية: المبتدأ والخبر

أنواع الفعل: ماض، مضارع، أمر

الجملة الفعلية: الفعل والفاعل والمفعول به

حروف الجرّ

الأعداد الأصلية والترتيبية (1-10) وتمييزهما

الصفة والنسب

الإضافة وإعراب المضاف إليه

حدف نون المثنى والجمع المذكر السالم عند الإضافة

ا

Турецкий язык

уровни A1, A2, B1

1. Alfabe
2. Ses Bilgisi/ Yazım Kuralları
3. Kim? Ne? Neresi?
4. mı, mi, mu, mü soru kelimeleri ve Çoğul Eki
5. Var / Yok , Evet /Hayır kavramı
6. Bulunma Durumu –Da -De
7. Sayı Sıfatı
8. Şimdiki Zaman –yor
9. Durum Ekleri (Hal Ekleri)
10. Saat Kaç?
11. İyelik eki
12. Tamlamalar, Adıl ‘’n’’si
13. İmek eylemi
14. Belirli Geçmiş Zaman –Dı
15. Emir Kipi/ İstek Kipi
16. Gelecek Zaman
17. –Ip, -madan ulaçları
18. Belirsiz Geçmiş Zaman –mIş
19. Yeterlilik Eylemi –(y)Abil -Ebil
20. Geniş Zaman
21. Gereklik Kipi –malı –meli
22.Fiilde çatı.
23.Fiilimsiler

24. Birleşik zaman
25. Kurallı birleşik fiiller

Персидский язык

уровни A1, A2, B1

1. Байламның қысқа нұсқасы және оның жіктелуі
2. Изафет. Изафеттік тізбек
3. Белгісіздік артиклі
4. Етістік. Инфинитив
5. Предлогтар. Жәй және изафетті предлогтар
6. Зат есімнің көпше түрлері
7. Масдар
8. Анық өткен шақ
9. Осы шақ. Дұрыс етістіктің осы шақ негізі. Бұрыс етістіктің осы шақ негізі Осы келер шақ
10. Сын есім. Жәй шырай. Салыстырмалы шырай. Асырмалы шырай
11. Сан есім. Ондық, жүздік, мыңдық сандар
12. Сөйлем түрлері
13. Бұйрық рай
14. Нәтижелі өткен шақ
15. Бұрынғы өткен шақ
16. Осы келер шақ қалау шартты райы
17. Нақ осы шақ
18. Нақ өткен шақ
19. Қаратпа сөз
20. Үстеулер
21. Өткен шақ қалау шартты райы
22. Келер шақ

Китайский язык

уровни A1, A2, B1

1 汉语句子的语序
定语+主语+状语+谓语+补语+定语+兵语
主语
状语
定语+
谓语
补语
兵语
2 动词
能源动词
要,会,能,可以,想,得,应该

动词的重叠
看看，说说，聊聊天，谈谈，听听
3．代词
人称代词：我，你，他，她，我们，你们，他们
疑问代词：吗，那儿，谁，什么，怎么，怎么样，多少，几，为什么，什么时候，呢
指示代词：这，那，这里，这儿，那里，那儿
4．汉语表示动态的方法
动作的进行：在，正在
动作的持续：着，
动作的完成：趋向补语，时量补语，动量补语
动作将要发生：要……了，快要……了
5。副词
程度副词：狠，极，抬，非常，多么，更
范围副词：酒，直，豆，全，总
时间副词：意境，正在，刚才，将要
肯定，否定副词：一定，必须，不，没，别，不必
重复副词：再，又，还，夜，至少
语气副词：也许，其实，明明，简直，难道，却€
方式副词：互相，一起，一块儿
处所副词：出处，到处
6．量词
物量词，动量词，不定量词
7． 表示时间的：从，于，到，随着
表示处所方向的：在，葱，往，向，由
表示方式，方法，根据的：按照，经过，通过，根据，靠
表示目的，原因的：为了，给，由于
表示对象，关联的：对于，关于，把。替，同，欲，跟，
表示排除的 ：除了，除非除非
8．形容词
9．名词
表示人的名词：老师，同学，朋友
方位名词：上下前后东西
时间名词

Корейский язык

уровни A1, A2, B1

한국어A1

한국어의문법적특징

1.형태학의영역

- 한국어의 모음과 자음
- 문장의 음절
- 문장구조
  3) 어순
  4) 기본 문형
- 명사:
  3) 명사의 격
  4) 명사의 복수
- 대명사
  3) 인칭대명사
  4) 지시대명사
- 동사와 상태형용사:
  3) 동사의 시제
  4) 동사의 활용
- 수사
  4) 개수사
  5) 서수사
  6) 양의 단위:고유어와 한자어 수사

3. 문장 형식

- 기본 문장 형식
- 문장 구성 성분의 재료 복합문의 형
- 평서문
- 의문문
- 청유문
- 명령문

- 대등적 관계의 복합문,종속적 관계의 복합문

한국어A2

한국어의 문법적 특징

3. 형태학 영역

- 동사
  3) 동사의 명령법
  4) 동사의 불규칙활용
- 부정 표현
  4) ‘안’ 부정법
  5) ‘못’ 부정법
  6) ‘말다’ 부정법
- 형용사의 시제와 활용
- 형용사의 불규칙 활용

4. 한국어의 문법형태(초급)

- 고
- 면서
- 복합문
- (으)ㄴ 것 같다
- 기 때문에
- 아/어지다
- 아/어야 되다
- 아/어 주다
- 다가
- (으)ㄴ/는 지 모르다
- (으)ㄴ 적이 있다/없다
- (는)군요
- 아/어 보이다

- 반말
- (으)면 좋겠다
- 기 위해서
- (으)려면
- 처럼/같이

한국어 B1

한국어의 문법적 특징

3. 형태학의 영역
- 존대말 어휘로 비유한 방법.
- 존대말 문법으로 비유한 방법.
- 접두사
- 전치사
- 전치사 없이 다른 명사의 뒤에 오는 명사성격.
- 행동 명사
- 복합문: 대등적 관계의 북합문, 종속적 관계의 복합문 .
- 명사절, 서술절,부사절,인용절 등
- 관형사
  3) 지시 관형사
  4) 수관형사
4. 한국어의 문법형태
- (으)ㄴ/는 데다가
- 거나
- (으)ㄹ 때
- 나/(으)ㄴ 가 보다
- 에 대해서
- 거든요
- 간접화법

- (으)ㄴ 지
- 기로 하다
- 도록 하다
- (으)ㄹ 테니까
- (으)ㄹ래요

Японский язык

уровни A1, A2, B1

音声的側面

母音の発音

拍および特殊音（長音、足音、撥音、拗音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

正書法

日本語の文学の特徴と役割（ひらがな、カタカナ、漢字）

文学の書き方の原則

句点、読点の打ち方

語彙

理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０

文法的側面

１）形態論的側面

名詞（動物 / 非動物）

代名詞：　人称代名詞、指示代名詞

疑問詞（誰、どこ、何）

数詞、助数詞（基数詞）、時詞

動詞：時制（非過去形）、動詞の分類（□/□/□グループ）、動詞の活用（ます形、て形、否定形）、自動詞、他動詞

形容詞（叙述用法、連体修飾用法）：　い形容詞、な形容詞

副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

連体詞（あの）

接続詞（じゃ、そして、それから、でも、ですから）

感動詞（はい、いいえ）

助動詞（です）

助動類：格助詞（の、から、まで、へ、で、と、に、を、が、より）、副助詞

（も）、係助詞（は）、接続助詞（が、から）、終助詞（が、ね、よ）

丁寧体
２）統語論的側面
単文（名詞文、形容詞文、動詞文）
アスペクト：状態相（ている）
平叙文、疑問文、感嘆文
否定文、提案、勧誘、授受表現、存在文、比較・最上級表現、依頼文、許可・禁止

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向かたち、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞
副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞
接続詞（しかし、それに、それで）
助動詞（だ）
助詞類：副助詞
（しか）、接続助詞　（たり、けど、ながら、し）、複合動詞
（には、では）
普通体
２）続語論的側面
重文
複文　（有属文、合文）
アスペクト：状態語（である、でおく）、動作相（てしまう）
命令文
仮定、伝聞

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として１５００、うち使用語彙として１１００

文法的側面

１）形態論的側面

動詞：動詞の活用（条件形、受身形、使役形）、自動詞・他動詞

副詞：情熊副詞、数量副詞、陳述副詞

連体詞（大きな）

接続詞（ところで、それじゃ、それでは、では）

助動詞（ようだ、らしい）

助詞類：副助詞（とか、なら）、係助詞（さえ）、接続助詞（のに）

敬語（尊敬語、謙譲語、丁寧語）

２）続語論的側面

アスペクト：状態語（つつある、ていく、てくる、続ける）、動作相（かかる、かける、だす、はじめる、おわる、つくす、きる）

使役受身、伝聞

РЕКОМЕНДУЕМЫЕ ЛИТЕРАТУРЫ

Арабский язык:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة ، 1997 م.
4. تعليم العربية ، الكتاب الأساسي . الكتاب الأول والثاني . موسكو ، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية : الصرف ، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني . الرياض ، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني . الرياض ، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني . الرياض ، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек . Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Турецкий язык:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı.İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп.Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Персидский язык:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков.Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3.В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.
2.Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5.Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6.Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Китайский язык:

1. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇1。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
2. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇1·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
3. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇1·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
4. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇2。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
5. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇2·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
6. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇2·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
7. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
8. 博雅汉语, 中级冲速篇，北京大学出版社, 2005 年。
9. 李晓琪、戴桂芙、郭振华编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社1999年版。
10. 杨寄洲主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
11. 戴悉心王静编著《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。Да й Шишинь, Ван Жин. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
12. 陈光磊主编《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлый. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
13. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корейский язык:참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010
4. 외국어로서의한국어교육학개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의한국어문법사전, 대한민국,서울, 2007

6. 외국인을위한한국어문법1, 대한민국,서울, 2005
7. 국립국어원저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션북스,
8. 경희대학교국제교육원한국어교육부저(2004), «혼자공부하는한국어중급 1,2» 경희대학교출판사
9. 연세대학교한국어학당(1995),»연세한국어 3.4», 연세대학교출판부

Японский язык: 参考文献

１．田中よね他みんなの日本語初級I　スリーエーネットワーク1998. -244p
２．大越泰子他みんなの日本語初級I/II　標準問題集
スリーエーネットワーク1999. -64p
３．足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
4. 田中よね　他　みんなの日本語初級I
スリーエーネットワーク１９９８．－２４７ｐ
5. 大越泰子　他　みんなの日本語初級II
標準問題集スリーエーネットワーク１９９９．－６６ｐ
6. 足立章子　他　文法が弱いあなたへ　凡人社 ２００２．－８９ｐ
7. 荒井礼子　他　中級から学ぶ日本語研究社 ２００２．－１６３ｐ
8. 土岐哲　他
日本語中級Ｊ３０１スリーエーネットワーク１９９５．－２２３ｐ
9. 田中よね他みんなの日本語初級II　スリーエーネットワーク1998. -247p
10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
11. 文化中級日本語I　凡人社1992. -236p

Авторский коллектив:
Желдібаева Р.Б., к.ф.н., ст.преподаватель
Аманжол С.Т., магистр, ст.преподаватель
Езмахунова А.Р., магистр, ст.преподаватель
Теляпова А.Г., магистр, ст. преподаватель
Тойбаева Н.Е., магистр, преподаватель
Борантаева Ф.Ж., магистр, преподаватель

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

MKKMBShT 2202 **МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘНМӘТІНІНДЕГІ БАЗАЛЫҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ (шығыс тілдері)**

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Садыкова Р.К., ф.ғ.к., доцент ҚазМемҚПУ; Кенжебаева А., ф.ғ.к., доцент әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің мазмұны
3. Қатысымдық әрекеттің өнімді түрлерін оқытуға қойылатын талаптар
4. Біліктілікті қалыптастырудың бағалау өлшемдері мен бағалау деңгейлері
5. Тілдік құралдарды меңгеруге қойылатын талаптар
6. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі
7. Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

«Мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі базалық шетел тілі» пәні 5В021000 – «Шетел филологиясы» бакалавриат мамандығында оқытылатын міндетті компоненттегі пәндердің бірі болып табылады және 2 курста оқытылады.

Бұл курсты оқытудың негізгі **мақсаты –** шет тілінде білім беру үдерісінде тілдік мамандық студенттерінің мәдениаралық-қатысымдық біліктілігін базалық жеткілікті, базалық стандарттылық және жоғары-базалық стандарттылық деңгейлерде қалыптастыру.

Мәдениаралық-қатысымдық біліктілік шетел тілі мен шет тілдік мәдениетті үйренудегі білім беру біліктілігі болып табылады, сонымен қатар мәдениаралық-қатысымдық біліктілікті қалыптастырудағы шынайы шындықтың нысаны әртүрлі мәдениет өкілдерінің арасындағы қарым-қатынас үдерісі болып табылады.

Жоғарыда аталған деңгейлерді меңгеру үш тұғырлы тілді оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісіне сәйкес жүргізіледі, осыған орай шетел тілін оқыту төмендегідей деңгейлер бойынша іріктеледі:

1. Ең төменгі жеткілікті деңгей (I ұлттық стандартты – I-ҰС), Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) А1, А2 деңгейлеріне сәйкес;
2. Базалық жеткілікті деңгей (II ұлттық стандартты – II-ҰС), ЖБМ В1 деңгейіне сәйкес;
3. Базалық стандарттылық деңгей (III ұлттық стандартты – III-ҰС), ЖБМ В2 деңгейіне сәйкес;
4. Жоғары-базалық стандарттылық деңгей (IV ұлттық стандартты – IV-ҰС), ЖБМ С1, С2 деңгейлеріне сәйкес келеді.

Осы деңгейлерге сәйкес «Мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі базалық шетел тілі» пәні сабақтарында студенттердің мәдениаралық-қатысымдық біліктілігінің негіздері сөз әрекетінің төрт түрі: тыңдалым, оқылым, айтылым және жазбаша сөз арқылы жүзеге асырылады. Екінші курста **базалық стандарттылық деңгей** – ЖБМ бойынша В2 деңгейі қалыптастырылады.

Фонетикалық, лексикалық, грамматикалық материалдар В2 деңгейінде жүзеге асырылатын қарым-қатынас салалары мен типтік жағдаяттарында ауызша және жазбаша формада практикалық түрде меңгеріледі.

Ең төменгі жеткілікті деңгей мен базалық жеткілікті деңгейді және базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық** (когнитивті) және **қатысымдық** (коммуникативті) **біліктіліктері** жүзеге асырылады.

– лингво-мәдени біліктілік білім алушыда ұлттық тілдік сана мен менталитеттің лингвомәдени бейнесі болып табылатын өз мәдениеті негізінде алғашқы «әлемнің концептуалды бейнесін» қалыптастырады;

– әлеуметтік-мәдени біліктілік білім алушыда басқа тілдік қоғам

(лингвосоциум) әлемінің бейнесі мен концептісі ретінде «екінші танымдық сананы» және оның танымдық жүйесінде әлем туралы білім мен «инофонды» тілге қатысты «екінші құрылым-білімді» қалыптастырады. Суббіліктіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілінің негізінде – «берілген» мәдениет пен «тілдік сананың» негізінде жүзеге асады.

– танымдық біліктілік тілді таным мен ойлаудың бөлінбес бір бөлігі ретінде қалыптастыруды қамтамасыз етеді. Танымдық суббіліктіліктің қалыптасуы танымдық құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы және табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып олармен өзара әрекет жасауы арқылы менталды құрылымдар ретінде пайда болады.

– қатысымдық біліктілік білім алушының қатысымдық ойын, ниетін жүзеге асырудағы қабілеті мен дайындығын қалыптастырады.

Пәнді оқытудың **міндеттері:**

– айтылым барысында студенттер диалог және монолог түрінде сөйлеуді меңгерулері тиіс. Диалог түрінде сөйлеуге (әңгіме, сұхбат, пікірталас) үйретуде студенттердің диалогтың функционалдық түрлеріне, қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына қарай қатысымдық мақсаттарын іске асыруы және өз серіктесінің айтылымдарына жауап қайтару, әңгімелесушінің айтқанын толықтыру, серіктесін әрекетке шақыру және ынталандыру, өз пікірін дәлелдеу, әңгімеге араласу, оны жандандыру, әңгіме тақырыбын өзгерту т.б. қабілеттері қалыптастырылады. Монолог түрінде сөйлеуге (сипаттау, баяндау, хабарлау, пайымдау) үйретуде студенттердің қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына сәйкес кең ауқымды сұрақтар негізінде толық сипаттама беру, өз ойларын толық жеткізе алу, өзекті мәселелер төңірегіндегі көзқарастарын дәлелдей алу, еш дайындықсыз жалпы сұрақтар бойынша хабарлама жасай білу т.б. іскерліктері қалыптастырылады.

– тыңдалым барысында қарым-қатынас салалары мен сөйлеу тақырыптарына байланысты тыңдалған мәтінді немесе үнтаспаға жазылған әңгімені, сондай-ақ оқытушы мен студенттің сөздерін терең және толық түсіну, талқылауға қатысу; әңгімелердің, лекциялардың, баяндамалардың негізгі тұстарын түсіну; кедергілері бар жазбалардағы ақпараттарды түсіну, радиохабарлар мен телевизиялық бағдарламалардың мазмұнын жалпы түсіну іскерліктері қалыптастырылады.

– оқылым барысында сөйлеу тақырыптары бойынша берілген әртүрлі жанрдағы күрделі емес шағын түпнұсқалық мәтіндерді оқу техникасын дамыту, оның маңызды тұстарын бөліп көрсету; мәтіннің, мақаланың немесе хабардың мазмұнын тез әрі анық түсіну, ондағы негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету, алынған ақпаратты сыни ой елегінен өткізу, деректер мен оқиғаларды анықтау, оқиғаға және оның кейіпкерлеріне өз көзқарасын білдіру, прагматикалық сипаттағы материалдардан өзіне қажетті ақпаратты тауып алу, сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау қабілеттерін дамыту жүзеге асырылады.

– **жазбаша сөз** барысында студенттің графикалық, пунктуациялық, орфографиялық сауатты жазу дағдыларын қалыптастыру; оқытылып отырған тілдің нормативтік талаптары мен композициялық-қатысымдық сөз түрлеріне (түйіндеме/CV, ресми хат, баяндама тезистері, эссе жаза алу) сәйкес келетін продуктивті жазбаша сөзді тілдік материал шеңберінде біртіндеп меңгеру; оқыған/тыңдаған мәтіндердің мазмұнын жеткізу; белгілі бір жанрдағы мәтіннің жазылу ережесін сақтай отырып өз ойын білдіру дағдыларын дамыту көзделеді.

Пререквизиттері мен постреквизиттері

«Мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі базалық шетел тілі» пәні студенттердің базалық шетел тілі, қазақ/орыс тілі, ағылшын тілі, арнайы филологияға кіріспе, әдебиеттануға кіріспе, мәдениетаралық қарым-қатынас практикумы, елтану пәндерінен (пререквизиттер мен кореквизиттер) алған білімдері мен дағдыларына және іскерліктеріне негізделеді немесе қатар оқытылады. «Мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі базалық шетел тілі» пәні кәсіби бағытталған шет тілі, теориялық фонетика, теориялық грамматика, лексикология, тіл тарихы, арнайы кәсіби шет тілі, стилистика, тілі оқытылып отырған елдің әдебиеті пәндерін (постреквизиттер) оқытудың практикалық негізі болуы қажет.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ (В2 деңгейі)

Әр деңгейдегі пәннің мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) ұйымдастырылады, оның компоненттік құрамына мыналар кіреді:

– оқытудың осы деңгейінің мазмұнын қамтитын қатысымдық сала;

– осы саланы жүзеге асыратын қарым-қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшаларының жинағы;

– қарым-қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Базалық стандарттылық деңгейде (В2 деңгейі) мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1-тақырып. «Қазіргі қоғамдағы отбасы және оның мәселелері»</u>

Бұл тақырып «Отбасы мүшелерінің өзара қарым-қатынасы», «Жеке тұлғаны тәрбиелеудегі отбасының рөлі», «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі некеге тұрудың ұлттық дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары», «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі демографиялық мәселелер», «Некенің беріктігі мен тұрақсыздығының мәселелері» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Қоғам және отбасы», талқыланатын мәселелер: «Отбасындағы құндылықтар: отбасы мүшелерінің өзара қарым-қатынасы»; «Қазақстанның және тілі оқытылып отырған елдің демографиялық жағдайы»; «Үлкен отбасы/кіші отбасы туралы сіздің ойыңыз қандай?», «Орта-отбасы-мектеп: осы факторлардың қайсысы тұлғаның қалыптасуында үлкен ықпалға ие?».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Дені сау отбасы – дені сау қоғам», талқыланатын мәселелер «Отбасы мүшелерінің салауатты өмір сүру шарттары», «Дені сау қоғам қалыптастырудағы отбасының рөлі» (модератор: медициналық мекеме өтілі). Тақырып 2. «Қазіргі отбасы және оның мәселелері», талқыланатын мәселелер: «Отбасында проблемалардың пайда болу себептері»; «Некенің тұрақсыздығы мен ажырасу мәселесі», «Қазақстанда және тілі оқытылып отырған елде некелесу кезінде ұлттық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың сақталуы» (модератор: әлеуметтанушы).

Рөлдік ойын: «Отбасыңызда жақындарыңыз сіздің қызығушылығыңызды құптамайды: өзара түсіністікті қалай орнатар едіңіз?»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін жазу; «Отбасындағы мәселелердің пайда болу себептері» тақырыбында эссе жазу; «Дені сау отбасы – дені сау қоғам» тақырыбында жобалық жұмыс дайындау.

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы** төмендегі тақырыптарда көрінеді:

<u>1-тақырып. «Денсаулық және салауатты өмір салты»</u>

Бұл тақырып «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі медициналық қызмет көрсету түрлері», «Халықтық/дәстүрлі емес медицина», «Ғасыр дерттері. Денсаулық жағдайына әсер етуші факторлар (өмір салты, гигиена, тамақтану, спорт…)», «Адамның көңіл-күйі мен жай-күйі», «Денсаулық және спорт» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Диета және денсаулық», талқыланатын мәселелер: «Диетаның пайдасы мен зияны: жақтаушылар және қарсы пікір білдірушілер»; Тақырып 2. «Дені саудың-тәні сау», талқыланатын мәселелер: «Салауатты өмір салты: сіз оны қалай түсінесіз?», «Жастар арасында салауатты өмір салтын қалай үндеуге болады?», «Дені саудың-тәні сау» деген ұғымға қалай қарайсыз?» (қатысушылар: педагог,спорт қайраткері, қоғамдық тамақтану институты өкілі т.б.).

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Қазіргі қоғам дерттері», талқыланатын мәселелер: «Біздің заманымыздың індеті – есірткіні қалай жеңуге болады?

СПИД-тің алдын қалай алуға болады? (модератор: медициналық мекеме өкілі)»; Тақырып 2. «Отбасылық дәрігер – заман талабы», талқыланатын мәселелер: «Отбасылық дәрігер мәселесі. Бұл медицинаның дамуында маңызды бетбұрыс болып табылады ма? Бұл денсаулықты қорғауға қосқан үлес пе? Отбасылық дәрігер әрекетімен таныстыру. Оның артықшылығы неде?».

Рөлдік ойын: «Сіз сырқаттанып қалдыңыз. Сіздің досыңыз сізге халық емшісіне барып қаралуды ұсынады, себебі ол бұны химиялық дәрі дәрмектермен емделгеннен гөрі қауіпсіз деп ойлайды».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

«Денсаулықтың қадірін ауырғанда білерсің» тақырыбында эссе жазу, «Салауатты өмір салты – ұзақ өмір сүру жолы» тақырыбында жобалық жұмыс жасау.

2-тақырып. «Демалыс. Саяхат. Көлік түрлері»

Бұл тақырып «Демалысты тиімді өткізу», «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі көрнекті орындар», «Көлік түрлері: қоғамдық және жеке бас көлігі» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Табиғат аясындағы демалыс», талқыланатын мәселелер: «Демалыс күндерін әдетте қалай өткізесіз?», «Демалыс күндерін табиғат аясында өткізудің пайдасы»; Тақырып 2. «Шығыс елдеріне саяхат», талқыланатын мәселелер: «Тілі оқытылып отырған елге саяхат жасау үшін туристтік агенттіктен саяхаттың шарттарын білу», «Шетелге сапарыңызды жоспарлау», «Билетке тапсырыс беру, тиімді көлік түрін таңдау т.б.».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Қазақстанға саяхат», талқыланатын мәселелер: «Қазақстандағы ең көрнекті орындармен шетелдік қонақтарды таныстыру», «Көрнекті орындардың жарнамалану деңгейі» (модератор: туризм саласының қызметкері).

Рөлдік ойын: «Сіз туристтік агенттіктің қызметкерісіз. Шетелдік студенттерді өзіңіз тұратын қаланың көрнекті орындарымен таныстырыңыз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін жазу, «Менің есте қалған саяхатым» тақырыбында эссе жазу; Қазақстанға келетін/тілі оқытылып отырған елге баратын туристтерге арналған жарнамалық буклет құрастыру.

3-тақырып. «Табиғат және адам»

Бұл тақырып «Өркениет және қоршаған әлем», «Қоршаған ортаны қорғау, «Жасылдар» партиясы, қоршаған ортаны қорғаудағы оның рөлі», «Жануарлар мен өсімдіктер әлемі», «Табиғатты қорғаудағы менің жеке үлесім» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық**

технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Адам және қоршаған орта», талқыланатын мәселелер: «Адам қоршаған ортамен келісімде өмір сүре ме? Оның жануарлар және өсімдіктер әлеміне қарым-қатынасы. Қоршаған ортаның ластануына әсер ететін факторлар» (қатысушылар: экологтар, биологтар, педагог және басқалар); Тақырып 2. «Қазақстанның экологиялық мәселелері», талқыланатын мәселелер: «Қазақстанда экологиялық мәселелердің пайда болу себептері, оны шешу жолдары».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Қаланың/ауданның экологиялық мәселелері», талқыланатын мәселелер: «Қаланың ластануы: себептері мен шешу жолдары» (модератор: эколог).

Рөлдік ойын: «Егер мен ... болсам»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін жазу; қаланың, Қазақстанның және әлемдегі экологиялық мәселелердің біріне жобалық жұмыс жасау.

4-тақырып. «Адам өміріндегі мәдениет және өнер»

Бұл тақырып «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі белгілі жазушылар/ақындар», «Музыка және ән әлемі», «Театр және кино», «Бейнелеу өнері: түрлері мен жанрлары» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады:

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Әдебиеттегі танымал тұлғалар», талқыланатын мәселелер: «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі белгілі жазушылардың/ақындардың танымал шығармалары», «Әдебиет саласында әлемдік сыйлықтарды жеңіп алған жазушылар/ақындар және олардың еңбектері».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Ән әлемінде», талқыланатын мәселелер: «Әлемге танымал әншілер мен музыкантардың музыкалық жанрлары, жастарға әсері», «Қазақстанда және тілі оқытылып отырған елде дәстүрлі әндердің дәріптелуі» (модератор:сыншы).

Рөлдік ойын: «Белгілі әдеби шығарманы сахналаңыз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін жазу, «Менің сүйікті жазушым ... (әншім, актерім, суретшім)» тақырыбында эссе жазу, «Бейнелеу өнері: түрлері мен жанрлары» тақырыбына жобалық жұмыс жасау.

5-тақырып. «Бұқаралық ақпарат құралдары және байланыс құралдары»

Бұл тақырып «Баспасөз, радио, теледидар, интернет», «Байланыс түрлері: пошта, электронды, ұялы» «Бұқаралық ақпарат құралдарының қазіргі заманғы адам өміріндегі рөлі және орны» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады:

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «БАҚ-тың қоғамдағы орны», талқыланатын мәселелер: «Баспасөз біздің күнделікті өмірімізде: тілін оқып жатқан елдегі және Қазақстандағы ең танымал басылымдар», «Қазіргі заманғы білім беру жүйесіндегі интернеттің рөлі мен орны?»; Тақырып 2. «Заманауи байланыс құралдары», талқыланатын мәселелер: «Заманауи байланыс құралдары: пайдасы мен зияны», «Электронды поштаның тиімді жақтары», «Әлеуметтік желілер: не үшін қажет?, жағымды және жағымсыз әсері».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Ақпараттық қарым–қатынастың заманауи құралдары», талқыланатын мәселелер: «Интернет біздің өміріміздің барлық салаларын өзгерте алады ма, әлде ол бұқаралық ақпарат құралдарының қарапайым бір түрі ғана ма?» (модератор: интернет қызметкері); Тақырып 2. «Заманауи байланыс құралдары – өмір талабы», талқыланатын мәселелер: «Тілі оқытылып отырған елде болған кезде Сіз заманауи байланыс құралдарының әрқайсысын қолданып көруіңіз қажет. Бұл үшін нені білу керек? (модератор: IT маманы).

Рөлдік ойын: «Сіз бұқаралық ақпарат құралдары немесе байланыс құралдарының бірі ретінде олардың қоғамдағы маңыздылығын дәлелдеңіз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін жазу, «Заманауи байланыс құралдарынсыз бір күнді сіз қалай өткізер едіңіз?» тақырыбында эссе жазу.

❖ **Қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы** төмендегі тақырыптарда көрінеді:

<u>1-тақырып. «Менің болашақ мамандығым»</u>

Бұл тақырып «Мамандық таңдау мәселесі», «Қазақстандағы және шет елдегі жоғарғы оқу орындарына қабылдау талаптары», «Мамандықты меңгеруге қажетті білімдер, біліктіліктер, рухани–әдептік қасиеттер», «Еліміздегі және тілі оқытылып отырған елдегі филолог мамандығының алатын орны/беделі» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Дұрыс таңдалған мамандық – болашақтың

жарқын кепілі», талқыланатын мәселелер: «Мамандық таңдай білесіз бе?», «Отбасында мамандық таңдауды талқылау», «Мамандық таңдауда жеке бас ерекшеліктерін ескеру»; Тақырып 2. «Мамандықтың бәрі жақсы», талқыланатын мәселелер: «Бұрынғы және жаңа мамандықтар», «Қазіргі еңбек нарығындағы сұранысқа ие мамандықтар», «Адам бірнеше мамандықты меңгерсе, оның өмірі қандай болады деп ойлайсыздар?», «Филология мамандығының өзіндік ерекшеліктері».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Мамандық және жұмыссыздық», талқыланатын мәселелер: «Жұмыссыздықтың пайда болуы мен себептері: түлектер қандай маман иесі болғысы келеді, мамандықты дұрыс таңдамау, жеңіл жұмысқа ұмтылу» (модератор: жастар ісі жөніндегі бөлімінің тілшісі).

Рөлдік ойын: «Жоғарғы оқу орнына қабылдау комиссиясында. Әр мамандық өкілдері сізге өз мамандығы жайында үгіт-насихат жүргізеді».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін, ЖОО қабылдауына өтініш жазу, бланк толтыру, «Мамандық әлемінде» тақырыбында эссе жазу.

2-тақырып. «Менің университетім»

Бұл тақырып «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі оқу және студенттер өмірі», «Оқу тәртібі», «Электронды оқулықтар мен интернетті пайдалану», «Студенттердің бос уақыты: әуестік/хобби; жұмыс бастылық, қосымша ақша табу», «Мультимедиалық залдарда жұмыс істеу» **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

Пікірталас: Тақырып 1. «Электронды оқыту жүйесі», талқыланатын мәселелер: «Дәстүрлі оқулықтар мен электронды оқулықтардың тиімділігі неде?»; Тақырып 2. «Оқу мен жұмысты бірге атқаруға болады ма?», талқынатын мәселелер: «Студент жастардың жұмыс істеу себептері: тәжірибе жинақтау, қызығушылық, қаржы қажеттілігі және т.б.».

Дөңгелек үстел: Тақырып 1. «Көптілділік – уақыт талабы», талқыланатын мәселелер: «Сіз ақпараттық білім жөніндегі халықаралық форумның қатысушысысыз. Адам өміріндегі білімнің рөлі мен орны және шет тілдік білімнің қажеттігін барынша дәлелдеңіз. Өз көзқарасыңызды білдіріңіз; (қатысушылар: жастар ісі жөніндегі комитет өкілдері, кәсіподақ және т.б.)».

Рөлдік ойын: «Сіз шетелдік студенттермен кездестіңіз. Олармен Қазақстандағы және шет елдегі білім беру жүйесі, таңдау пәндері, тиімді оқу тәртібі, студенттік өмір туралы сөйлесіңіз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Тақырыпқа сәйкес баяндама тезисін, «Менің арманымдағы университет» тақырыбында жоба жұмысын жасау.

ҚАТЫСЫМДЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

➢ **Базалық стандарттылық деңгей** – Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) **В2 деңгейі**

Базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық (когнитивті) және қатысымдық (коммуникативті) біліктіліктері жүзеге асырылады.

Базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру кезеңіндегі қарым-қатынастың сөйлеу түрлері мен сөйлеу үлгілері: әңгіме, сұхбат, пікірталас.

Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша түрлері: сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлап-пайымдау.

Сөз сөйлеудің түрлері: түсіндіру, анықтау, бағалау, резюме, түсіндіріп талдау (интерпретация), түсінік беру (комментарий).

Жазбаша сөйлеудің түрлері: түйіндеме (CV), телефакс, ресми хат, баяндама тезисі, эссе.

Базалық стандарттылық деңгейдің дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық-қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға дайындық және қабілеттілік ретінде меңгеру:

- әртүрлі тақырыптарда: жалпы, оқу-кәсіби, сондай-ақ бос уақытқа қатысты тақырыптарда мүдірмей әңгіме өрбіту;

- ешқандай дайындықсыз, грамматикалық қателер жібермей, қатесі байқалмайтын стилде сөйлесе алу;

- сұхбатты жеткілікті дәрежеде шапшаң әрі дайындықсыз жүргізе алу;

- қандай да бір іске жеке қызығушылығын байқату, өз пікірін қажетті дәлелдердің көмегімен түсіндіру және нақтылау;

- әңгімеде эмоциялық көңіл-күйін көрсете білу;

– қарым-қатынастың сөйлеу және жазбаша формаларында студенттер төмендегідей дайындық пен қабілеттерін көрсетеді:

- оқытылатын сала мен сөйлеу тақырыптары шеңберінде тыңдалған және оқылған хабарламаларды қабылдау және түсіну;

- анықтау, дәлелдеу;

- әңгімелесушінің айтқанын толықтыру;

- пікірталас тудыру, болжам ұсыну;

- түсінік беру, хабардар екенін көрсету;

- серіктесін әрекетке шақыру және ынталандыру;

- көмегін ұсыну және оған жауап беру;

- серіктесінің араласуына, килігуіне рұқсат беру;

- түзету, ескерту әрі нұсқау беру;

- серіктестің сөзін бөліп жіберу;

- қарсы сұрақпен жауап беру;
- бірге ойлануға шақыру (жеке жұмыс істеуге);
- өз пікірін дәлелдеу; әртүрлі көзқарастарды қарама-қарсы қою; қорытынды жасау;
- жанашырлық таныту, өкініш білдіру, разы болу/разы болмауын білдіру;
- қуаныш / ренішін білдіру;
- күдік, түңілу, өкінішін білдіру;
- абыржу, қорқыныш, үрей, алаңдау;
- өз пікірінің қателігін мойындау;
- қарым-қатынастың бейтарап, ресми, ресми емес стильдерін сақтай отырып әңгіме өрбіту;
- әңгімеге араласу, оны жалғастыру;
- түсінбеушілік таныту, айтылғанды қайталауды, әңгіме тақырыбын өзгертуді өтіну;
- қарым-қатынасты аяқтау;
- оларды қызықтыратын кең ауқымды сұрақтар бойынша жеткілікті толық сипаттама беру;
- өз көзқарасын жеткілікті толық қосымша пайымдаулармен және мысалдармен дамыту және нығайту;
- өзекті мәселелер бойынша өз көзқарасын айтылған қағидалардың артықшылығы мен кемшілігін көрсете отырып түсіндіру;
- жалпы сұрақтар бойынша ешқандай дайындықсыз едәуір айқын хабарлама жасау;
- маңызды сәттерін көрсете отырып, қандай да бір көзқарас тұрғысынан дәлелдер келтіре отырып, әртүрлі нұсқалардың артықшылығы мен кемшілігін айта отырып, анық әрі логикалық құрылған баяндама жасау;
- ресімдеудің (ресми хат, эссе және т.б.) нормативті талаптарын сақтай отырып коммуникативтік ойың, ниетін білдіру;
- оқыған, тыңдаған және көрген (мәтіннің, суреттің, бейнефильмнің) оқиғаларын, деректерін жазбаша түрде жүйелі баяндау, сондай-ақ сол оқиғалар мен деректерге, ондағы кейіпкерлердің іс-әрекеттеріне өз ойлары мен көзқарастарын білдіру;
- қандай да бір көзқарасты дамыта отырып эссе немесе баяндама жазу, онда белгілі бір көзқарасты жақтап немесе оған қарсы шығу және шешімдерінің артықшылығы мен кемшілігін түсіндіру;
- айналада айтылып жатқанның көпшілігін түсіну және талқылауға қатысу;
- лекциялардың, әңгімелердің, баяндамалардың және басқа да білім беру мен кәсіби қызметке қатысты тақырыптық және лингвистикалық аса күрделі сөйленген сөздердің негізгі тұстарын түсіну;
- нақты тақырыптарға арналған хабарландырулар мен хабарларды (егер олар қалыпты жылдамдықпен оқылса) түсіну;
- кедергілері бар жазбалардағы шет тіліндегі ақпаратты түсіну;

- үнтаспаға жазылған сөйленген сөздерді түсіну;

- сөйлеушінің көзқарасын, оның қарым-қатынасын анықтау және сөйленген сөздегі ақпаратты айқындау;

- деректі радиохабарды және басқа радио- және жазба материалдарды түсіну;

- теледидардан жаңалықтар мен ағымдағы оқиғалар туралы бағдарламаларды түсіну;

- деректі фильмдердің және басқалардың мазмұнын түсіну;

- жеткілікті деңгейдегі күрделі мәтінді қарап шығып, оның маңызды тұстарын бөліп көрсету;

- бағдарлама тақырыбына қатысты мақаланың мазмұнын тез аңғару, жаңалықтың, мақаланың немесе хабардың өзектілігін анықтау;

- қажетті анықтамалық материалды іріктей отырып, мәтіндерді өздігінен оқып түсіну (сирек кездесетін идиомалар ғана қиындық келтіруі мүмкін);

- газет және журнал мақалаларынан аса маңызды деректер мен оқиғаларды бөліп көрсету;

- негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету;

- мәтін мазмұнын өте дәл әрі айқын түсіну;

- контекст және сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау (контекстуалдық және тілдік болжам);

- мәтіннен ұлттық-мәдени мәнді реалиялар мен сөздерді табу;

- мәдениеттанымдық мәні бар ақпаратты шығарып алу;

- алынған ақпаратты сыни ой елегінен өткізу, деректер мен оқиғаларды бағалау;

- болып жатқан оқиғаға, оның кейіпкерлеріне өз көзқарасын білдіру;

- керек ақпаратты іздеу кезінде мәтіннің шағын түрлерін қарап шығу;

- прагматикалық сипаттағы материалдан (жарнама, проспектілер, бағдарламалар, анықтама қағаздар, брошюралар...) керек ақпаратты тауып алу;

- қызықты мәселелер бойынша хат-хабар оқу және негізгі мағынасын қиындықсыз түсіну.

БІЛІКТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ БАҒАЛАУ ӨЛШЕМДЕРІ

1. Қатысымдық ойды жүзеге асыру.
2. Логика-құрылымдық тұтастық.
3. Сөйлеудің пәндік мазмұнын меңгеру.
4. Оқып жатқан тілде сөйлеушінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік.
5. Сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы; метатілді меңгеру.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төменгі.

Бағалау деңгейлері бойынша өлшемдердің мазмұны:

*** Тиімді деңгей:**

- осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық емеурінін

толық түсіну;

- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларын ескере отырып, сәйкес келетін тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды қолдану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін жеткізу қабілеті;

- қарым-қатынастың типтері мен түрлерінің қатысымдық емеурініне сәйкес келетін сөйлеудің логикалық құрылымдық қатысымын таңдау;

- қатысымдық емеурінді жеткілікті деңгейде толық баяндау; осы деңгейге сәйкес келетін нақты деректердің, беделді пікірлерге сілтеменің және т.б. жеткілікті дәлелденуі; сөйлеу мәдениетінің қатысымдық және танымдық жақтан сараланулы;

- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дәл әрі нақты меңгеру;

- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалануы, 75% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және дер кезінде жөндей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, әр деңгейдегі сөйлеу тақырыптарында сөздік қордың жеткілікті болуы және грамматикалық дұрыстығы.

*** Жоғары деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсінбеу және нақтылау үшін қайта сұрау;

- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сәйкес келетін тілдік құралдарды жеткілікті дәрежеде орынды қолдана алмаса да өзінің қатысымдық емеурінін дәл бере алуы;

- қарым-қатынастың типтері мен түрлерінің қатысымдық емеурініне сәйкес келетін сөйлеудің логикалық құрылымдық қатысымын таңдау;

- қатысымдық емеурінін кейбір деректер мен сілтемелерді пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде баяндау;

- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дұрыс меңгеру;

- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалану, 50% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, әр деңгейдегі сөйлеу тақырыптарында сөздік қордың жеткіліктілігі және грамматикалық дұрыстығы.

*** Орта деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы жалпылай түсіну;

- өзінің қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және лексикалық бірліктердің шектеулі көлемі арқылы жеткілікті дәрежеде дәлме-дәл бере алуы;

- қатысымдық емеурінге сөйлеудің типтері мен түрлерінің әрқашан сәйкес келе бермеуі;

- қатысымдық емеурінін кейбір деректерді пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде баяндау;

- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын жеткіліксіз

деңгейде меңгеру;

- 25% қатесіз айтылым кезінде тілдік құралдарды жеткіліксіз дәрежеде пайдалану; сөйлеу кезінде лексика-грамматикалық қателердің болуы; дауыс ырғағының дұрыс болмауы;

*** Төменгі деңгей:**

- талап етілген деңгейде талқылау жасауға қабілетсіздігі;
- сөйлеу мәдениетінің қатысымдық және танымдық жақтан жеткілікті деңгейде көрінбеуі;

ТІЛДІК ҚҰРАЛДАРДЫ МЕҢГЕРУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Араб тілі

В2 деңгейі

النحو

الفعل الثلاثي المجرّد
أبواب الفعل الثلاثي المجرّد
الفعل الثلاثي المزيد
أبواب الفعل الثلاثي المزيد
الماضي، المضارع، الأمر
المصدر، اسم الفاعل، اسم المفعول
الفعل اللازم والفعل المتعدي
الفعل الصحيح: السالم، المهموز، المضعف
الفعل المعتل: المثال، الأجوف، الناقص
نصب الفعل المضارع
جزم الفعل المضارع بعد: لم، لا الناهية، لام الأمر
الأعداد الأصلية والترتيبية (11-99) وتمييزهما

Түрік тілі

В2 деңгейі

1. Bileşik Fiiller
2. Cümle Öğeleri
3. Sözcük Türleri
   - Ad/ İsim
   - Önad/ Sıfat
   - Zamir
   - Zarf/ Belirteç
4. Fiiller
5. Fiilde Yapı
6. Edat
7. Bağlaç
8. Ünlem
9. Yapı Bakımından Sözcükler
   - Ekler

10. Noktalama İşaretleri
11. Cümle Çeşitleri

Парсы тілі
B2 деңгейі

1. Парсы тілінің сөзжасам тәсілдері
Сөзжасамның морфологиялық тәсілі
Сөзжасамның синтаксистік тәсілі
Сөздерді ауыспалы мағыналарында қолдану
2. Шартты бағыныңқылы сабақтас
3. Мәжбүр-себеп етістіктер
4. Сөз тудырушы жұрнақтар
5. Шартты бағыныңқылы сабақтас сөйлем
6. Есімнің сөйлемде атқаратын қызметі
7. Есімдердің түрлері
8. Есімдіктердің лексика-грамматикалық топтары

Қытай тілі
B2 деңгейі

句子类型：
主谓谓语句
无主句
单句
复句
双重疑问句

特殊句式：
独词句
反问句
连动句
存现句
兼语句
连动兼语句
“把”字句
“把”字句小结

句子成分：
可能补语
情态补语
结构补语“上，开”

关上门，戴上围巾，写上名字，带上护照
打开礼物，打开书，切开苹果，搬开桌子
“着，住”做结果补语
“起来”的引申用法
“下去”的引申用法
“出来”的引申用法

离合词

词性：
方位名词：“后来”与“以后”
副词“更”，“最”表示比较
副词“还”、“就”、“可”、“又”、“都”、“再”和“又”、“最好”
介词“为”、“由”、“按”
用介词“比”表示比较
语气助词“吧”、“呢”、“了”
“了”表示情况的变化
结构助词“的，地，得”
用动词“有|没有”表示比较
动词“是”强调肯定
动词“给”
动词“算”、“占”
“接着”+动词
好+动词
有+动词短语+的
形容词、动词重叠
形容词重叠做谓语
名词，量词和数量词的重叠
连词“不过”、“要不”
又。。。。。。。又。。。。。
一边。。。。，一边。。。。。。
。。。。。。之一
只要。。。。。，就。。。。。
。。。也|都+没|
就是。。。。。也。。。。。
连。。。。也|都
既。。。。。。。，又。。。。。。。。
一。。。就

除了。。。。（以外），还|都|也。。。
越。。。。越。。。。。
一天比一天 + 形容词
不是……，而是……
要是……，就……
只有……，才……
即使……，也……
不管……，都/也……
不但不/没……，反而……
不是……，就是……
要是……就好了
不/没（有）……，就……
无论……， 都/也……
在……下、在……上
要么……，要么……
既然……， 就……
尽管……，还是……
一方面……， 一方面……
形容词 + 名词 + 化
（不）到 + 数量短语
跟+名词短语 +（没）有关系
数词：
“万”以上的称数法
分数，百分数，倍数， 概数
用“几”表示概数
“好几”表概数
句子独立成分：
独立语
缩略语
构词法
构词法（1）；联合式
A 休息　考试　聚会　管理　声音　语言
B 多少　没有　买卖　国家　左右　大小
C 安静　倒叉　学习　锻炼　教练　种类
构词法（2）偏正式
茶馆　爱情　蛋糕　西餐　中餐　汽车　火车　毛笔　电脑　电视　厨房
花园　剧院　礼物　商店　小孩　农民　工人　医生　医院　阳台　围巾
名牌　春天　今年　外国　名片　油画　汉语　生词　邮费

构词法（3）：补充式
打开，得到，记得，站住
构词法（4）动宾式
结+果—结果
说话　打球　聊天　照相　　送礼　下棋　结业　吃饭　　放心　　放假
挂号　烤鸭　排队　起床　　散步　跑步　唱歌　开车　　看病　　惩罚
构词法（5）主谓式
圣诞，水平，头疼，年轻，
构词法（6）重叠式
(1) 妈妈，爸爸，哥哥，弟弟，姐姐，妹妹，舅舅
(2) 刚刚，常常，轻轻
构词法（7）附加式
第一，第二，第三
老张，老李，老师，老板
构词法（8）附加式 2
刀子　叉子　杯子　盘子　筷子　瓶子　　桌子　　妻子
儿子　孙子　孩子　房子　嗓子　本子　　样子　　小伙子
构词法（9）附加式3
（1）生：医生　学生　先生　小学生　中学生　　大学生
（2）员：队员　演员　售货员　服务员　技术员　　教员
（3）家：画家　美术家 书法家　科学家　文学家　　旅行家
构词法（10）缩减式
清华—清华大学
北大—北京大学
构词法（11）综合式
照相机　办公室　通知单　　服务员　　出租车　　展览馆　　科学家
植物园　中秋节　外交官　　橄榄球　　电影院　　火车站　　音乐会

Корей тілі

B2 деңгейі

한국어 B2

한국어의 문법적 특징

1. 한국어 문법 일반

시제와 사상어미

문장 종결법

인용문

어순
부정법
부사어
감단사
2. 한국어 문법 형태<중급>
-라고하다
-게되다
부터
-는 중이다
- (으) ㄹ줄알다/모르다
-던데요
대신(에)
- (으) ㄴ /는 대신에
-는 게 좋다
- (으) 니까
-더군요
- (으) ㄴ 덕분에
-고 나서
-게
-겠군요
- (으) 려던 참이다
-는 길이다
- (으) ㄴ/는 편이다
- (으) ㄴ/는데요
-기는 하다
-아/어가다/오다
-기 바라다
-는 바람에

아무(이)나

-기가 어렵다/쉽다

-았/었으면 좋겠다

(아무리)-아/어도

얼마나 –(으)ㄴ지 모르다

에 비해서

-(으)ㄹ 걸요

Жапон тілі

B2 деңгейі

音声的側面

拍および特殊音（長音、撥音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

語彙

理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０

文法的側面

形態論的側面

動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向形、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞

副詞：情態副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

接続詞（しかし、それに、それで）

助動詞（だ）

助動類：副助詞（しか）、接続助詞（たり、けど、ながら、し）、複合助動（には、では）

普通体

２）統語論的側面

重文

複文（有属文、合文）

アスペクト：状態相（てある、ておく）、動作相（てしまう）

命令文

仮定、伝聞

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Араб тілі:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.

2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة ، 1997 م.
4. تعليم العربية ، الكتاب الأساسي . الكتاب الأول والثاني . موسكو ، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية : الصرف ، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني . الرياض ، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني . الرياض ، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني . الرياض ، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек . Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Түрік тілі:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Парсы тілі:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков. Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3. В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.
2. Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5. Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6. Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Қытай тілі:

1. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇1。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
2. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“

成功之路，进步篇1·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
3. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇1·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
4. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
5. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
6. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
7. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
8. 博雅汉语, 中级冲速篇，北京大学出版社, 2005 年。
9. 李晓琪、戴桂芙、郭振华编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社1999年版。
10. 杨寄洲 主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
11. 戴悉心 王静 编著《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
12. 陈光磊 主编 《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлый. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
13. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корей тілі: 참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010
4. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2007
6. 외국인을 위한 한국어문법1, 대한민국, 서울, 2005
7. 국립국어원 저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션 북스,

8. 경희대학교 국제교육원 한국어교육부 저(2004), «혼자 공부하는 한국어 중급 1,2» 경희대학교 출판사
9. 연세대학교 한국어학당(1995),»연세 한국어 3.4», 연세대학교 출판부

Жапон тілі: 参考文献

１．田中よね他みんなの日本語初級I　スリーエーネットワーク1998. -244p
２．大越泰子他みんなの日本語初級I/II　標準問題集
スリーエーネットワーク1999. -64p
３．足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
4. 田中よね　他　みんなの日本語初級I
スリーエーネットワーク１９９８．－２４７ｐ
5. 大越泰子　他　みんなの日本語初級II
標準問題集スリーエーネットワーク１９９９．－６６ｐ
6. 足立章子　他　文法が弱いあなたへ　凡人社 ２００２．－８９ｐ
7. 荒井礼子　他　中級から学ぶ日本語研究社 ２００２．－１６３ｐ
8. 土岐哲　他
日本語中級Ｊ３０１スリーエーネットワーク１９９５．－２２３ｐ
9. 田中よね他みんなの日本語初級II　スリーエーネットワーク1998. -247p
10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
11. 文化中級日本語I　凡人社1992. -236p

Авторлық ұжым:
Желдібаева Р.Б., ф.ғ.к., аға оқытушы
Аманжол С.Т., магистр, аға оқытушы
Езмахунова А.Р., магистр, аға оқытушы
Теляпова А.Г., магистр, аға оқытушы
Тойбаева Н.Е., магистр, оқытушы
Борантаева Ф.Ж., магистр, оқытушы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

BIYaKMK 2204 **БАЗОВЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ**
(восточные языки)

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 **РЕЦЕНЗЕНТЫ**: Садыкова Р.К., кандидат филологических наук, доцент КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., кандидат филологических наук, доцент КазНУ им.Аль-Фараби.

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Предметное содержание дисциплины
3. Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельности
4. Критерии оценивания сформированности компетенций и уровней оценивания
5. Требования к владению языкавыми средствами
6. Рекомендуемые литературы
7.Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Дисциплина «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации» является одной из дисциплин обязательного компонента по специальности бакалавриата «5В021000-Иностранная филология», которая изучается на 2 курсе.

Основной **целью** курса является формирование межкультурно-коммуникативной компетенции студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования на уровнях базовой достаточности, базовой стандартности, сверх-базовой стандартности.

Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является процесс общения представителей различных культур.

В рамках данного объема происходит освоение вышеназванных уровней в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, в соответствии с которой обучение иностранным языкам ранжируется по следующим уровням:

1. Минимально-достаточный уровень, (I национальный стандарт – I-НС) соответствующий уровням А1, А2 Общеевропейской шкалы компетенции (ОЕК);

2. Уровень базовой достаточности (II национальный стандарт - II-НС), соответствующий уровню В1 ОЕК;

3. Уровень базовой стандартности (III национальный стандарт - III-НС), соответствующий уровню В2 ОЕК;

4. Уровень сверх- базовой стандартности (IV национальный стандарт - IV-НС), соответствующий уровню С1, С2 ОЕК;

Основы межкультурно-коммуникативной компетенции, в соответствии с данными уровнями по дисциплине «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации», у студентов формируются посредством четырех видов речевой деятельности: аудирование, чтение, говорение и письменная речь. На втором курсе у студентов формируется **уровень базовой стандартности**– В2 ОЕК.

Фонетический, лексический, грамматический материал уровня В2 формирующийся на основе коммуникативных сфер и типовых ситуаций, усваиваются в практическом виде в устной и письменной формах.

Формируемым составом компетенций на этапе формирования минимально-достаточного уровня, уровня базовой достаточности и уровня базовой стандартности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная** и **коммуникативная компетенции.**

– лингво-культурологическая, формирует у обучаемого первичную «концептуальную картину мира» на базе своей культуры, как лингвокультурное

отражение национального языкового сознания и менталитета;

– социо-культурологическая, формирует у обучаемого «вторичное когнитивное сознание» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языке «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

– когнитивная, обеспечивающая формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

– коммуникативная, трактующая способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения.

Задачами курса являются:

– в области **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической речью. Целью обучения диалогической форме речи (беседа, диалог, дискуссия) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения и реагирования на высказывания партнера в соответствии с функциональными разновидностями диалога, сферой общения и речевой тематикой, поддержание беседы собеседника, побуждение своего партнера на действие, аргументировать свою точку зрения, принимать участие в беседе, с дальнейшим развитием ее и изменение темы беседы и т.д. Целью обучения монологической речи (описание, сообщение, повествование, рассуждение) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания на основе глобальных вопросов или в соответствии с указанной речевой тематикой и сферой общения, полное изложение своих мыслей, аргументирование своих взглядов по актуальным темам, умение делать сообщение на основе вопросов без подготовки и т.д.

– в области **аудирования** основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста или беседы в исполнении носителей языка в звукозаписи на основе изучаемой речевой тематики и сферы общения, а также преподавателя и студентов, участие в его обсуждении; понимание основных положений докладов, беседы и лекций, понимание звукозаписи, аудиозаписи с помехами, общее понимание содержания телевизионных докладов и радионовостей и др.

– в области **чтения** предполагается развитие у студентов техники чтения иноязычного текста на базе несложных разножанровых аутентичных текстов небольшого объема, построенных на языковом материале и речевой тематике, умение выделять основные моменты текста; быстрое полное понимание

содержания сообщения, статьи или текста, выделять основную идею в ней, переосмыслить полученную информацию, выделять события и сведения, выражать свою точку зрения по отношению к героям и событиям, извлекать необходимую для себя информацию из чтения прагматических текстов, определение значения новых слов по структуре словообразования.

– в области **письменной речи** у студентов предполагается формирование навыков графического, пунктуационного и орфографического грамотного письма, а также постепенное овладение продуктивной письменной речью в пределах языкового материала курса в соответствии композиционно-коммуникативными типами речи (написание резюме (CV), официального письма, тезисов доклада и эссе) и нормативными требованиями изучаемого языка и передавать содержание прочитанного/услышанного, выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

Пререквизиты и постреквизиты

Дисциплина «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации» базируется на знаниях, умениях и навыках, полученных при изучении дисциплин: базовый иностранный язык, казахский/русский язык, английский язык, введение в филологию, введение в литературоведение, практикум по межкультурному общению, страноведение (пререквизиты и кореквизиты). Дисциплина «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации» должна создать необходимую практическую платформу для изучения дисциплины специальный иностранный язык (СИЯ), теоретическая фонетика, теоретическая грамматика, лексикология, история языка, специально-профессиональный иностранный язык, стилистика, литература страны изучаемого языка (постреквизиты).

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ (Уровень В2)

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

− коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;

− набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;

− типичные ситуации общения (коммуникации)

На уровне базовой стандартности (уровень В2) реализуется следующие КЛК:

❖ **Социально-бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

<u>Тема 1. «Семья в современном обществе и ее проблемы»</u>

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Взаимоотношения между членами семьи», «Роль семейного уклада в воспитании личности»,

«Национальные традиции и обычаи вступления в брак в Казахстане и стране изучаемого языка», «Демографические проблемы в РК и СИЯ», «Основные условия устойчивости и непрочности молодежных браков», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Общество и семья», темы для обсуждения: «Ценности семьи: взаимоотношения между членами семьи», «Демографическое положение Казахстана и СИЯ», «Выскажите ваше мнение по отношению большой / маленькой семьи», «Среда – семья – школа: обсудите какой из этих факторов имеет наибольшее влияние в становлении личности».

Круглый стол: Тема 1. «Здоровая семья – здоровое общество», темы для обсуждения «Условия введения здорового образа жизни членов семьи», «Роль семьи в формировании здорового поколения» (модератор: сотрудник медицинского учреждения). Тема 2. «Современная семья и ее проблемы», темы для обсуждения: «Причины возникновения семейных проблем», «Проблемы непрочности брака и разводов», «Сохранение национальных традиций и обычаев при заключении брака в Казахстане и стране изучаемого языка»(модератор: социолог).

Ролевая игра: «Члены семьи не одобряют ваши увлечения: как бы Вы разрешили недопонимание и пришли бы к взаимопониманию»

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Написание тезисов доклада по соответствующей теме; написание эссе на тему «Причины появления проблем в семье»; подготовка презентации по теме «Здоровая семья – здоровое общество».

❖ **Социально-культурная сфера общения** представлена следующими **темами:**

Тема 1. «Здоровье и здоровый образ жизни»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Медицинское обслуживание и формы социальной защиты в Казахстане и в стране изучаемого языка», «Народная/нетрадиционная медицина», «Болезни века. Факторы, влияющие на состояние здоровья (образ жизни, гигиена, питание, спорт...)», «Состояние и самочувствие человека», «Здоровье и спорт», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Диета и здоровье», темы для обсуждения: «Обсуждается польза и вред диет: за и против»; Тема 2: «В здоровом теле здоровый дух», темы для обсуждения: «Здоровый образ жизни: как Вы это понимаете?», «Как пропагандировать здоровый образ жизни среди молодёжи», «Справедливо ли

утверждение: «в здоровом теле здоровый дух»?»(участники: педагог, спортивный деятель, представитель Института Общественного питания и др.).

Круглый стол: Тема 1: «Болезни современного общества», обсуждается вопрос: «Как победить наркоманию — зло нашего времени? Как предупредить СПИД? (модератор: представитель медицинского учреждения)»; Тема 2: «Семейный доктор – требования современного общества», темы для обсуждения: «Есть ли необходимость в семейном докторе. Является ли это существенным поворотом в развитии медицины; Вклад ли это в охрану здоровья представления о деятельности семейного доктора. В чём состоят явные преимущества?».

Ролевая игра: «Вы заболели. Ваш друг предлагает Вам обратиться к народному целителю, так как он считает, что народная медицина безопаснее, чем лечение химическими препаратами»;

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Написание эссе на тему «Здоровье ценят, когда приходит болезнь», подготовка презентации или проекта по теме «Здоровый образ жизни — путь к долголетию».

Тема 2. «Отдых. Путешествия. Виды транспорта»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «Свободное время: способы его проведения», «Достопримечательности Казахстана и страны изучаемого языка», «Виды транспорта: общественный транспорт и легковые автомобили» которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Отдых на природе», темы для обсуждения: «Как Вы обычно проводите выходные?», «Польза проведения выходных на природе»; Тема 2. «Путешествие в страны Востока»,темы для обсуждения: «Вы хотите посетить страну изучаемого языка, запросите условия поездки в туристическом агентстве», «Планирование путешествия за рубеж», «Заказ билета, выбор рентабельного (выгодного) вида транспорта ит.п.».

Круглый стол: Тема 1. «Путешествие в Казахстан», темы для обсуждения: «Знакомство иностранных гостей с известными достопримечательностями Казахстана», «Уровень обеспечения рекламы достопримечательностей» (модератор: сотрудник сферы туризма);

Ролевая игра: «Вы сотрудник туристического агенства. Познакомьте иностранных студентов с достопримечательностями вашего города».

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Изложение тезисов по теме, написание эссе на тему: «Мое запоминающееся путешествие»; подготовка рекламного буклета для иностранных студентов, обучающихся в Казахстане.

Тема 3. «Природа и человек»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Цивилизация и

окружающий мир», «Защита окружающей среды. Партия «зелёных», её роль по защите окружающей среды», «Фауна и флора», «Мой личный вклад в защите окружающей среды», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Человек и окружающая среда», темы для обсуждения: «Живёт ли человек в согласии с окружающим миром? Его отношение к животному и растительному миру. Факторы, влияющие на загрязнение окружающей среды» (участники: экологи, биологи, педагоги и др.)»; Тема 2. «Экологические проблемы Казахстана», темы для обсуждения: «Причины возникновения экологических проблем в Казахстане, пути ее решения».

Круглый стол: Тема 1. «Обсуждение экологических проблем города /района», темы для обсуждения: «Загрязнение города: причины и пути решения» (модератор: эколог).

Ролевая игра: «Если бы я был …»

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Написание тезисов доклада по соответствующей теме; подготовка и защита проекта/презентации на одну из тем связанных с проблемами экологии города, Казахстана или мира.

Тема 4. «Культура и искусство в жизни человека»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Известные писатели/поэты Казахстана и страны изучаемого языка», «Мир музыки и песни», «Театр и кино», «Изобразительное искусство: виды и жанры», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: «Видные литературные деятели», темы для обсуждения: «Известные произведения ведущих писателей/поэтов Казахстана и страны изучаемого языка», «Писатели и поэты, награжденные мировыми премиями в области литературы и их произведения».

Круглый стол: Тема 1. «Мир музыки», темы для обсуждения: «Всемирно известные певцы и музыканты», «Музыкальные жанры всемирно известных певцов и музыкантов, их влияние на молодежь», «Традиционнаямузыка в Казахстане и стране изучаемого языка» (участники: критик)

Ролевая игра: «Инсценировка известного литературного произведения».

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Написание тезисов доклада по соответствующей теме, написание эссе на тему: «Мой любимый писатель … (певец, актер, художник)», подготовка и защита проекта/презентации по теме: «Изобразительное искусство: виды и жанры».

Тема 5. «Средства массовой информации и средства связи»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Пресса, радио,

телевидение, интернет», «Виды связи: почтовая, электронная, сотовая», «Роль и место массовой информации в жизни современного человека», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Место СМИ в обществе», темы для обсуждения: «Пресса в нашей повседневной жизни; наиболее популярные издания в стране изучаемого языка и в Казахстане», «Роль Интернета в системе современного образования»; Тема 2. «Современные средства связи», темы для обсуждения: «Современные средства связи: польза и вред», «Преимущества электронной почты», «Социальные сети: зачем нужны? Положительное и отрицательное влияние».

Круглый стол: Тема 1. «Современные средства информационного общения», темы для обсуждения: «Может ли Интернет поменять все сферы нашей жизни или он является просто ещё одним средством массовой информации?» (модератор: сотрудник Интернета); Тема 2. «Современные средства связи – требования современной жизни», темы для обсуждения: «Когда вы будете находиться в стране изучаемого языка, вы должны воспользоваться каждым видом современных средств связи. Что для этого нужно знать?» (модератор: специалист IT);

Ролевая игра: «Представляя себя в качестве одного из видов инструментов СМИ или средств связи, докажите его общественную значимость».

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Написание тезисов доклада на соответствующую тему, написание эссе на тему «Как бы вы провели один день без средств связи?».

❖ **Учебно-профессиональная сфера общения** представлена следующими **темами**:

Тема 1. «Моя будущая профессия»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Проблемы выбора профессии», «Требования для приема абитуриентов в ВУЗы РК и СИЯ»,«Знания, умения, морально-этические качества, необходимые для овладения профессии филолога», «Престижность профессии филологов в странах изучаемых языков и у нас», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Правильный выбор профессии – гарант светлого будущего», темы для обсуждения: «Умеете ли вы выбирать профессию?», «Обсуждение в кругу семьи выбора профессии», «Учет в выборе профессии индивидуальных особенностей»; Тема 2. «Нет плохих профессий»,темы для

обсуждения: «Старые и новые профессии», «Профессии отвечающие требованиям современного рынка», «По Вашему мнению каким может быть жизнь человека владеющего несколькими специальностями?» «Специфические особенности специальности филолог».

Круглый стол: Тема 1. «Профессия и безработица», темы для обсуждения:«Причины появления безработицы: какие специальности выбирают абитуриенты, неправильный выбор профессии, стремление к легкой работе» (модератор: журналист по делам молодежи).

Ролевая игра: «В приемной комиссии ВУЗа. Представители каждой специальности дают вам консультацию».

Для развития **письменных форм коммуникации:**

Написание тезисов доклада на соответствующую тему, заполнение бланка, написаниезаявления для поступления в ВУЗ, написание эссе на тему: «В мире профессии».

Тема 2. «Мой университет»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Учёба и жизнь студентов в Казахстане и в стране изучаемого языка», «Режим учебной работы», «Использование электронных учебников и интернета», «Досуг студентов: увлечения/хобби; занятость, подработки», «Работа в мультимедийных залах», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

Дискуссия: Тема 1. «Электронная система обучения», темы для обсуждения: «В чем эффективность традиционных учебников и электронных учебников?»; Тема 2. «Можно ли совмещать учебу с работой?», темы для обсуждения: «Причины трудоустройства студентов: накопление опыта, интерес, финансовая нужда и др.».

Круглый стол: Тема 1. «Многоязычие – требования времени»,темы для обсуждения:«Вы участник международного форума по информационному образованию, докажите необходимость максимальной информации по иноязычному образованию и роли образования в жизни человека. Выскажите свою позицию» (участники: представители комитета по делам молодёжи, профсоюза и др.).

Ролевая игра: «Вы встретились с иностранными студентами, обсудите о системе образования в Казахстане и за рубежом, компоненты по выбору, эффективный режим обучения и студенческую жизнь».

Для развития письменных форм коммуникации:

Написание тезисов доклада на соответствующую тему, подготовка презентации по теме: «Университет моей мечты».

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

➢ **Уровень базовой стандартности** – соответствие **уровню В2** по общеевропейской шкалы компетенций (ОЕК)

Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня базовой стандартности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования уровня базовой стандартности являются: беседа, интервью, дискуссия.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение-рассуждение.

Типы речевых высказываний: объяснение, определение, оценка, резюме, интерпретация, комментарий.

Типы письменных речевых произведений: CV, телефакс, официальное письмо, тезисы доклада, эссе.

Дескрипторами уровня базовой стандартности являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- бегло вести разговор на разнообразные темы: общие, учебно-профессиональные, а также касающиеся свободного времени;
- общаться без подготовки, не допуская грамматических ошибок, без видимых ограничений стилей речи;
- вести диалог довольно бегло и без подготовки;
- подчеркнуть личную заинтересованность в каком-либо деле, объяснить и подкрепить свою точку зрения при помощи необходимых доводов;
- передать в беседе оттенки эмоций.

– в области устных и письменных форм коммуникаций студенты демонстрируют готовность и способность:

- воспринимать и понимать сообщения на слух и при чтении в рамках изучаемых сфер и речевой тематики;
- выяснять, уточнять;
- дополнять высказывание собеседника;
- выдвигать спорный тезис, предположение;
- разъяснять; выражать осведомленность.
- побуждать к действию и поощрять партнёра;
- предлагать помощь и отвечать на неё;
- разрешать вмешательство партнера;
- поправлять, делать замечание, указание;
- прерывать собеседника;

- отвечать контрвопросом;
- побуждать к соразмышлению (к индивидуальной деятельности);
- аргументировать своё мнение; противопоставлять различные точки зрения; подводить итоги;
- выражать: сочувствие, сожаление; удовлетворение \ неудовлетворение;
- радость, огорчение;
- сомнение, разочарование, досаду;
- растерянность, боязнь, страх, беспокойство;
- признание ошибочности собственного утверждения.
- обращаться и вести беседу, соблюдая нейтральный, официальный, неофициальный стили общения;
- вступать в разговор; поддерживать его;
- выразить непонимание, попросить повторить сказанное, поменять тему беседы;
- завершить общение;
- давать достаточно развернутые описания по широкому кругу интересующих их вопросов;
- развивать и подкреплять свою точку зрения достаточно развернутыми дополнительными утверждениями и примерами;
- пояснять свою точку зрения по актуальному вопросу, указывая на плюсы и минусы выдвигаемого положения;
- делать довольно четкие, беглые сообщения по самым общим вопросам почти без подготовки;
- сделать ясный, логично построенный доклад, выделяя важные моменты, приводя доводы за и против какой-то определенной точки зрения, рассказывая о плюсах и минусах различных вариантов;
- передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (официальное письмо, эссе и др.);
- последовательно излагать в письменной форме факты, события прочитанного, прослушанного и просмотренного (текста, картины и видеофильма), а также выражать своё отношение к поступкам действующих лиц, к описываемым фактам и событиям;
- написать эссе или доклад в развитие какой-либо позиции, приводя доводы за и против определенной точки зрения и поясняя плюсы и минусы вариантов решения;
- уловить большую часть того, что говорится вокруг и участвовать в обсуждении;
- понять основные положения лекций, бесед, докладов и других видов тематически и лингвистически сложных выступлений, касающихся образовательной и профессиональной деятельности;
- понять объявления и сообщения на конкретные темы, если они произносятся с нормальной скоростью;
- понять информацию на языке в записи с помехами;

- понять записанные на магнитофон выступления;
- определить точку зрения говорящего, его отношение к чему-либо и выявить содержащуюся в выступлении информацию;
- понять документальные радиопередачи и другие материалы, звучащие по радио или в записи;
- понять телевизионные программы новостей и программы о текущих событиях;
- понять содержание документальных фильмов и др.;
- быстро просмотреть большой сложный текст, выделяя при этом важные детали;
- быстро уловить содержание статьи и определить актуальность новости, статьи или сообщения по программному кругу тем;
- читать самостоятельно и понимать тексты, избирательно используя необходимые справочные материалы (затруднения могут вызвать редкие идиоматические выражения);
- выделять наиболее важные факты и события из газетных и журнальных статей;
- выделять основную мысль, идею;
- максимально точно и адекватно понимать содержание текста;
- определять значение незнакомых слов по контексту и структуре слова (контекстуальная и языковая догадка);
- находить в тексте реалии и слова с национально-культурным компонентом семантики;
- отбирать культурологически значимую информацию;
- критически осмысливать полученную информацию, оценить факты и события;
- выразить свое отношение к происходящим событиям, к действиям персонажей;
- просмотреть тексты малых форм в поисках нужной информации;
- извлекать нужную информацию из материала прагматического характера (реклама, проспекты, программы, справочные листовки, брошюры …);
- читать корреспонденцию по интересующим вопросам и без труда улавливать основной смысл.

КРИТЕРИИ ОЦЕНИВАНИЯ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

*** Оптимальный уровень:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

*** Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

*** Средний уровень:**

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;

- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;

- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;

- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

*** Низкий уровень:**

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;

- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

ТРЕБОВАНИЯ К ВЛАДЕНИЮ ЯЗЫКАВЫМИ СРЕДСТВАМИ

Арабский язык

уровень B2

النحو

الفعل الثلاثي المجرّد
أبواب الفعل الثلاثي المجرّد
الفعل الثلاثي المزيد
أبواب الفعل الثلاثي المزيد
الماضي، المضارع، الأمر
المصدر، اسم الفاعل، اسم المفعول
الفعل اللازم والفعل المتعدي
الفعل الصحيح: السالم، المهموز، المضعف
الفعل المعتل: المثال، الأجوف، الناقص
نصب الفعل المضارع
جزم الفعل المضارع بعد: لم، لا الناهية، لام الأمر
الأعداد الأصلية والترتيبية (11-99) وتمييزهما

Турецкий язык

уровень B2

1. Bileşik Fiiller
2. Cümle Öğeleri
3. Sözcük Türleri
   Ad/ İsim

Önad/ Sıfat
Zamir
Zarf/ Belirteç
4. Fiiller
5. Fiilde Yapı
6. Edat
7. Bağlaç
8. Ünlem
9. Yapı Bakımından Sözcükler
Ekler
10. Noktalama İşaretleri
11. Cümle Çeşitleri

Персидский язык

уровень B2

1. Парсы тілінің сөзжасам тәсілдері
Сөзжасамның морфологиялық тәсілі
Сөзжасамның синтаксистік тәсілі
Сөздерді ауыспалы мағыналарында қолдану
2. Шартты бағыныңқылы сабақтас
3. Мәжбүр-себеп етістіктер
4. Сөз тудырушы жұрнақтар
5. Шартты бағыныңқылы сабақтас сөйлем
6. Есімнің сөйлемде атқаратын қызметі
7. Есімдердің түрлері
8. Есімдіктердің лексика-грамматикалық топтары

Китайский язык

уровень B2

句子类型：
主谓谓语句
无主句
单句
复句
双重疑问句

特殊句式：
独词句
反问句
连动句
存现句

兼语句
连动兼语句
“把”字句
“把”字句小结

句子成分：
可能补语
情态补语
结构补语“上，开”
关上门，戴上围巾，写上名字，带上护照
打开礼物，打开书，切开苹果，搬开桌子
“着，住”做结果补语
“起来”的引申用法
“下去”的引申用法
“出来”的引申用法

离合词

词性：
方位名词：“后来”与“以后”
副词“更”，“最”表示比较
副词“还”、“就”、“可”、“又”、“都”、“再”和“又”、“最好”
介词“为”、“由”、“按”
用介词“比”表示比较
语气助词“吧”、“呢”、“了”
“了”表示情况的变化
结构助词“的，地，得”
用动词“有|没有”表示比较
动词“是”强调肯定
动词“给”
动词“算”、“占”
“接着”+动词
好+动词
有+动词短语+的
形容词、动词重叠
形容词重叠做谓语
名词，量词和数量词的重叠
连词“不过”、“要不”

又。。。。。。。又。。。。。
一边。。。。，一边。。。。。。
。。。。。。之一
只要。。。。。，就。。。。。
。。。也|都+没|
就是。。。。。也。。。。。
连。。。。也|都
既。。。。。。。，又。。。。。。。。
一。。。就
除了。。。。（以外），还|都|也。。。
越。。。。越。。。。。
一天比一天 + 形容词
不是……，而是……
要是……，就……
只有……，才……
即使……，也……
不管……，都/也……
不但不/没……，反而……
不是……，就是……
要是……就好了
不/没（有）……，就……
无论……， 都/也……
在……下、在……上
要么……，要么……
既然……， 就……
尽管……，还是……
一方面……， 一方面……
形容词 + 名词+化
（不）到+数量短语
跟+名词短语+（没）有关系
数词：
“万”以上的称数法
分数，百分数，倍数， 概数
用“几”表示概数
“好几”表概数
句子独立成分：
独立语
缩略语

构词法

构词法（1）；联合式

A 休息　考试　聚会　管理　声音　语言

B 多少　没有　买卖　国家　左右　大小

C 安静　倒叉　学习　锻炼　教练　种类

构词法（2）偏正式

茶馆 爱情　蛋糕　西餐　中餐　汽车　火车　毛笔　电脑　电视　厨房

花园 剧院　礼物　商店　小孩　农民　工人　医生　医院　阳台　围巾

名牌 春天　今年　外国　名片　油画　汉语　生词　邮费

构词法（3）：补充式

打开，得到，记得，站住

构词法（4）动宾式

结+果—结果

说话　打球　聊天　照相　送礼　下棋　结业　吃饭　放心　放假

挂号　烤鸭　排队　起床　散步　跑步　唱歌　开车　看病　惩罚

构词法（5）主谓式

圣诞，水平，头疼，年轻，

构词法（6）重叠式

(1) 妈妈，爸爸，哥哥，弟弟，姐姐，妹妹，舅舅

(2) 刚刚，常常，轻轻

构词法（7）附加式

第一，第二，第三

老张，老李，老师，老板

构词法（8）附加式 2

刀子 叉子　杯子　盘子　筷子　瓶子　桌子　妻子

儿子 孙子　孩子　房子　嗓子　本子　样子　小伙子

构词法（9）附加式3

（1）生：医生 学生　先生　小学生　中学生　大学生

（2）员：队员 演员　售货员 服务员 技术员　教员

（3）家：画家 美术家 书法家 科学家 文学家　旅行家

构词法（10）缩减式

清华—清华大学

北大—北京大学

构词法（11）综合式

照相机　办公室　通知单　服务员　出租车　展览馆　科学家

植物园　中秋节　外交官　橄榄球　电影院　火车站　音乐会

Корейский язык

уровень B2

한국어B2

한국어의문법적특징

3. 한국어 문법 일반

시제와 사상어미

문장 종결법

인용문

어순

부정법

부사어

감단사

4. 한국어 문법 형태<중급>

-라고하다

-게되다

부터

-는 중이다

-(으)ㄹ줄알다/모르다

-던데요

대신(에)

-(으)ㄴ /는 대신에

-는 게 좋다

-(으)니까

-더군요

-(으)ㄴ 덕분에

-고 나서

-게

-겠군요

-(으)려던 참이다

-는 길이다

-(으)ㄴ/는 편이다

-(으)ㄴ/는데요

-기는 하다

-아/어가다/오다

-기 바라다

-는 바람에

아무(이)나

-기가 어렵다/쉽다

-았/었으면 좋겠다

(아무리)-아/어도

얼마나 –(으)ㄴ지 모르다

에 비해서

-(으)ㄹ걸요

Японский язык

уровень B2

音声的側面

拍および特殊音（長音、撥音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

語彙

理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０

文法的側面

　形態論的側面

動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向形、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞

副詞：情態副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

接続詞（しかし、それに、それで）

助動詞（だ）

助動類：副助詞（しか）、接続助詞（たり、けど、ながら、し）、複合助動（には、では）

普通体

２）統語論的側面

重文

複文（有属文、合文）
アスペクト：状態相（てある、ておく）、動作相（てしまう）
命令文
仮定、伝聞

РЕКОМЕНДУЕМЫЕ ЛИТЕРАТУРЫ

Арабский язык:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة ، 1997 م.
4. تعليم العربية ، الكتاب الأساسي . الكتاب الأول والثاني . موسكو ، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية : الصرف ، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني . الرياض ، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني . الرياض ، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني . الرياض ، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990م.

9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек . Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Турецкий язык:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı.İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп.Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Персидский язык:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков.Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3.В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.

2.Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5.Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6.Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Китайский язык:

14. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇1。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
15. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇1·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
16. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇1·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
17. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇2。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
18. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇2·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
19. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“**成功之路**，进步篇2·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年。
20. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
21. 博雅汉语, 中级冲速篇，北京大学出版社, 2005 年。
22. 李晓琪、戴桂芙、郭振华编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社1999年版。
23. 杨寄洲主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
24. 戴悉心王静编著《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
25. 陈光磊主编《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлый. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
26. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корейский язык:참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи,

2010
4. 외국어로서의한국어교육학개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의한국어문법사전, 대한민국,서울, 2007
6. 외국인을위한한국어문법1, 대한민국,서울, 2005
7. 국립국어원저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션북스,
8. 경희대학교국제교육원한국어교육부저(2004), «혼자공부하는한국어중급 1,2» 경희대학교출판사
9. 연세대학교한국어학당(1995),»연세한국어 3.4», 연세대학교출판부

Японский язык: 参考文献

１．田中よね他みんなの日本語初級I　スリーエーネットワーク1998. -244p
２．大越泰子他みんなの日本語初級I/II　標準問題集
スリーエーネットワーク1999. -64p
３．足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
4. 田中よね　他　みんなの日本語初級I
スリーエーネットワーク１９９８．－２４７ｐ
5. 大越泰子　他　みんなの日本語初級II
標準問題集スリーエーネットワーク１９９９．－６６ｐ
6. 足立章子　他　文法が弱いあなたへ　凡人社 ２００２．－８９ｐ
7. 荒井礼子　他　中級から学ぶ日本語研究社 ２００２．－１６３ｐ
8. 土岐哲　他
日本語中級Ｊ３０１スリーエーネットワーク１９９５．－２２３ｐ
9. 田中よね他みんなの日本語初級II　スリーエーネットワーク1998. -247p
10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
11. 文化中級日本語I　凡人社1992. -236p

Авторский коллектив:

Желдібаева Р.Б., к.ф.н., ст.преподаватель
Аманжол С.Т., магистр, ст.преподаватель
Езмахунова А.Р., магистр, ст.преподаватель
Теляпова А.Г., магистр, ст. преподаватель
Тойбаева Н.Е., магистр, преподаватель
Борантаева Ф.Ж., магистр, преподаватель

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ККТ 2203 **КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ**

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Шаханова Р.Ә., п.ғ.д., профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ; Ерғожина Ш.Л., п.ғ.к., Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат.
2. Курстың құрылымы.
3. Курстың тақырыптық мазмұны.
4. Құзыреттілік түрлерін бағалау өлшемдері.
5. Қолданылған әдебиеттер.

ТҮСІНІК ХАТ

Бұл оқу бағдарламасы «5В021000-Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілін оқитын студенттерге арналған.

Қазіргі кезде әлемде интеграциялық үрдістердің күннен-күнге қарыштап дамып отырғаны белгілі. Осыған сәйкес білім беру ісі де дүниежүзілік стандарттарға сай болуы тиіс екендігі алға шыға бастады. Соңғы онжылдықтарда қарқынды дамып келе жатқан ықпалдастық үдерісі, кәсіби және академиялық тәжірибе алмасу, халықаралық ықпалдастықтың тереңдеуі тілдік білімнің дамуы қажеттігін көрсетіп, тілдік білімнің өзекті бола бастағандығын айқындап отыр. Мұндай жағдайда қазақ тілі қоғамның интеллектуалды әлеуетін қалыптастыратын қуатты құрал мәртебесіне ие болып, ол – жаңа мемлекеттің дамуындағы қазіргі тарихи кезеңнің басты ресурстарының бірі болып отыр.

Ұсынылып отырған типтік оқу бағдарламасы шетел филологиясы бағыты бойынша қазақ тілінде дұрыс сөйлеу мен сауатты жазуды меңгертуге арналған. Бағдарлама әлемдік оқыту үлгілерін басшылыққа ала отырып, оны Қазақстан Республикасының ұлттық жағдайына бейімдей жүзеге асыруды мақсат етеді. Мұнда студенттердің шетел филологиясы саласынан қазақ тілінде базалық білімдерінің болуы мен тілдік дайындығының да жеткілікті деңгейде болуы талап етіледі. Өйткені бағдарлама ұсынған оқу материалдарын табысты игеру мен меңгеру шарты – қазақ тілінен тиісті деңгейдегі тілдік дайындығы мен қазақ тілі бойынша және жалпы филологиялық білім көлеміне тәуелді.

Бағдарлама мазмұны шетел филологиясы мамандығында қазақ тілін қызмет құралы ретінде пайдалана алу жолдарына бағытталған материалдарды қамти отырып, студенттердің филология саласындағы қатысымдық сұраныстарын қанағаттандыруды, түрлі стильдегі мәтін түрлерімен жұмыс жүргізу әдістемесін меңгертуді көздейді. Сонымен бірге бағдарлама болашақ филологтар мен журналистердің өз саласында бәсекелестікке қабілетті маман деңгейіне көтерілуі мен осындай маманға деген қоғам талап-тілегін қанағаттандыру мақсатындағы қатысымдық тапсырмалар мен кейс тапсырмалар түрлерін де қамтиды. Қорыта айтқанда, бағдарлама болашақ филолог маманның қазақ тіліндегі сөз қолданыстарын мамандық тілі тұрғысынан игерген, мамандыққа қатысты жазба жұмыс түрлерін меңгерген, тілдік қатынасқа бейім тұлға деңгейінде жетілуін қамтамасыз етуді көздейді.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсы **кәсіби-тілдік қатысымдық** бағытқа құрылады. Бұл курстың пән ретінде мынадай **ерекшеліктері** бар:

- ауызша және жазбаша қатысымда тіл білімінің барлық салалары (фонетика, лексика, грамматика) бойынша қажетті білімі болып және алған білімін орынды пайдалана алуы қажет;

- болашақ маманның білімнің түрлі салаларынан тиісті мәліметтерді тез

және орынды ала білуі мен оны оңтайлы пайдалана білуі қажет. Ал бұл өз кезегінде болашақ филолог маманнан алғырлық пен ақпарат құралдарына жетік болуды тілейді. Аталған мәселелерді оқыту мақсаты ретінде ұстана келе, пән өзінің қызметінің алуан түрлілігін көрсете алуы тиіс;

- кәсіби қазақ тілін шетел филологиясы мамандығына бағыттай оқыту арқылы тілді филологиялық дайындықтың ажырамас бөлігі деп білу мен тіл дәлдігін, сөз байлығын, ой айқындығын филолог үшін өте маңызды мәселе деп қарау басты назарда тұруы ескеріледі;

- түрлі стильде жазылған мәтіндерде, күнделікті тақырыптағы тілдесім элементтерінде көптеген ғылым салаларының мәліметтері де кездеседі. Сондықтан бағдарламада болашақ филологтің жан-жақты, әр түрлі ғылым саласынан хабардар білімді болуы қажеттігі де ескерілді.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсының негізгі **оқыту пәніне** мына мәселелер жатады:

- тілдік қатынастың ауызша және жазбаша түрлерінің мамандыққа бағытталуы;

- тілдің барлық салаларының құрылымдық ерекшеліктерін заң тілінде бере алу;

- осы мамандықтарға арналып ұсынылған мәтіндердің логикалық жағынан да, құрылымдық-семантикалық жағынан да филологиялық, журналистік мазмұнға құрылып, болашақ филологтің аналитикалық және сыни ойлауын жетілдіре алуға ықпал етуі;

- болашақ маманның филология саласы бойынша ауызша да, жазбаша да өз ойын құру ерекшелігі мен әртүрлі заңдық негізі бар құжаттармен жұмыс істей білу қабілетін қалыптастыру.

Студенттерді мамандыққа бейімдей оқытудағы басты мақсат - олардың мәдениетаралық қатысым барысында тиісті кәсіби деңгейдегі білімі мен білігін көрсете алуы мен өз мамандығына құзыретті маман ретінде жетіліп дамуын қалыптастыру. Бұл мәселе кешенді ғылыми-теориялық базис ретінде отандық әдістеме ғылымында С.С.Құнанбаеваның «Танымдық-лингвомәдениеттанулық әдіснама: шеттілдік және көптілдік білім теориясы» атты еңбегінде баяндалған. Бұл еңбекте шеттілдік және көптілдік білім беру үдерісінің қазіргі бағытына танымдық-лингвомәдениеттанулық тұрғыдан келу мәселесі көтеріледі. Автор көп тілдік және шеттілдік білім берудің тұжырымдамалық негізін айқындап, білім беру үдерісіндегі бұған дейін қалыптасқан тәжірибені жаңғыртып, өзгерте оқытуды ұсынады. Сондай-ақ еңбек үштұғырлы тіл саясаты мәселесін көтеріп, тілдік білімнің отандық және халықаралық үдерістерге бейімделген деңгейлік модельдерін жасауға жаңаша талпыныс жасайды. Ал қазіргі күндері елімізде үштұғырлы тіл саясаты мәселесі айрықша маңызға ие болып отырғаны белгілі. Елбасы Н.Ә.Назарбаевта 2004 жылдан бері бұл мәселеге ерекше ықылас тоқтатып, көпұлтты Қазақстан жағдайында тілдің үштұғырлы саясатының орны айрықша

екеніне баса назар аударып келеді. Осы мақсат үшін «Үштұғырлы тіл» мәдени жобасын енгізіп, оны кезең-кезеңмен жүзеге асыруды ұсынды.

Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде әдіскер-ғалым С.С.Құнанбаеваның басшылығымен шыққан «Языковое образование в условиях уровневого овладения языками триединства: теория и практика» атты монографияда үш тілді деңгейлеп меңгерудің ғылыми-әдістемелік жолдары мен көптілді және көпмәдениетті тілдік тұлғаны қалыптастырудың амал-тәсілдері сөз болады. Аталған еңбектерге сәйкес ұсынылып отырған бағдарлама қазақ тілін әлемдік әдістемелік стандартқа сай оқыту мақсатын көздей отырып, филология саласы бойынша мамандар даярлауда қазақ тілін мамандық тілі ретінде оқытып игертудің мақсаттары мен міндеттерін анықтайды.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсының **оқыту мақсаты** студенттердің **мәдениетаралық қатысымдық құзыреттілігі мен кәсіби тілдік-қатынастық құзыреттілігін** дамыту болып саналады. Және ол мына мәселелерді қамтиды:

- қатысымның ауызша және жазбаша түрлерінде тиісті тілдік те, қатысымдық та құзыретін жетілдіруі тиіс;
- филология саласына тән мета-тілді еркін меңгеруі қажет;
- кәсіби бағыттағы сөздерінде әдеби тіл нормаларын орнымен пайдалана алуы керек;
- кәсіби мақсатта қазақ тілін қатысым құралы ретінде еркін игеруі тиіс.

Курстың міндеті:

- шетел филологиясы мамандығы бойынша кәсіби тілдік қатынасқа араласу үшін жеткілікті мөлшердегі сөйлеу құзыреттілігі туралы түсінік қалыптастыру;
- өз мамандығы бойынша тиянақты білім алу мен оны шынайы жағдаяттарда тиімді пайдалану үшін өз бетінше білім алу, іздене білу қажеттігін түсінуі мен оған қажет тиісті құзыреттіліктерді жетілдіру;
- мамандықтарын тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тілдік қатынастық, лингвистикалық және дискурстық құзыреттіліктерін дамыту.

Бұл мақсаттар мен міндеттерде шетел филологиясы мамандығына қатысты ұлттық ерекшеліктерді ескере келе, қазақ тілінен тиянақты білім беру мен тілді меңгеріп игеруге қажет кәсіби құзыреттілік талаптары да ескерілген.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсының мазмұны кәсіби құзыреттілік әдісін басшылыққа ала отырып, тақырыпқа сәйкес студенттің білімін жетілдіріп, құзыреттілігін қалыптастыруды көздейді. Алынған тақырыптар бағдарлама бойынша студенттердің қатысымдық, тілдік және әлеуметтік-мәдени, дискурстық құзыреттіліктерін жетілдіре отырып, алған білімі мен игерген құзыреттілігі негізінде өз кәсібін ұйымдастыра алу қабілетін шыңдайды.

Пререквизит, кореквизит, постреквизит.

Курстың пререквизиті: «Тіл біліміне кіріспе», «Базалық шет тілі», «Лингвистика» (теориялық фонетика, лексикология, оқытылатын тілдің теориялық грамматикасы) «Қазақстан тарихы», «Базалық қазақ тілі (А1, А2, В1, В2)», «Қарым-қатынас сөйлеу мәдениетінің практикумы», «Үйреніп жатқан тілдің теориялық негіздері», «Мамандыққа кіріспе».

Курстың кореквизиті: «Ауызша және жазбаша қатысымды дамыту тәжірибесі», «Елтану», «Мәдениеттану», «Аударма теориясы», «Арнайы шет тілі».

Курстың постреквизиті: «Шет тілін оқытудың арнайы бағытталған әдістемесі», «Мәдениетаралық коммуникация контексіндегі кәсіби қазақ тілі», «Ауызша және жазбаша қатысымның практикалық курсы».

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

КУРСТЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша Типтік оқу жоспарына сәйкес «Кәсіби қазақ тілі» пәнін оқып-үйренуге 2 кредит (90) сағат бөлінеді.

Пәннің тақырыптық мазмұны

Курстың пәндік мазмұны танымдық-лингвомәдениеттанулық кешен бойынша ұйымдастырылады. Оның құрамына мына төмендегі мәселелер кіреді:

- осы деңгейдегі оқыту мазмұнын көрсететін қатысым аясы;
- осы оқыту аясын жүзеге асыратын тақырыптар мен оның мазмұнын ашатын қосымша тақырыпшалар;
- қатысымның типтік жағдаяттары;

«Шетел филологиясы» мамандығы

Оқыту аялары: қоғамдық-мәдени ая, ғылыми-кәсіби ая, инофилологиялық ая

Қатысымның қоғамдық-мәдени аясы

І тақырып. «Әлемнің концептуалдық және тілдік бейнесі» деп аталатын танымдық-лингвомәдениеттанулық кешені **(ТЛК)** төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Концепт және ұғым мәселесі;

ә) Мәтін – қарым-қатынас құралы; б) Мәтін – мәдени құбылыс; в) Мәтіндегі ақпарат түрлері.

Тақырып бойынша мәдениетаралық қатысымдық құзыреттіліктің (МҚҚ-тің) ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Пікірталас өткізу. Тақырыбы: «Концепт және ұғым». Студенттер деректер мен оқиғалардан мысалдар келтіріп, жарыссөзге шығады. Кәсіби бағыттағы полилогқа еркін әңгімелесу түрінде араласып, тақырыпқа аналитикалық талдау

жасайды**;**
-Брейн-ринг өткізу. «Мәтін – қарым-қатынас құралы» тақырыбындағы пікірталасты талқылайды. Талқылау аналитикалық сипатта болуы тиіс. Өз сөздеріне өздері сараптама жасап және оны қорытады.
Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
- Эссе жазу: «Жас жүрек жайып саусағын...». Абай шығармашылығынан алынған өлең жолындағы «жүрек» концептісінің мағынасын түсіндіріңіз. Эссе ғылыми- танымдық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылады:
а) концептінің өзіне тән белгілері;
ә) «жас жүрек», «жүректің саусағы» тіркестерін неге концепт дейміз және осы концептілерді «жүрек» сөзінің басқа да қолданыстарымен салыстыра отырып, дәлелдеу;
б) концептінің ұғымнан өзіндік ерекшелігін көрсету.
- Хабарлама тезисі: «Мәтін - мәдени байланыстардың көрінісі»;
- Баяндама жазу және оны талдау: «Мәтін – кез келген ақпардың көзі».

II тақырып. «Өзге тілді мәтін – лингвистикалық зерттеу нысаны» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыптарда ашылады:
а) Өзге тілді мәтін және оған қойылатын талаптар; ә) Өзге тілді мәтінмен жұмыс жүргізудегі заманауи әдістер мен тәсілдер; б) Мәтінді оқытуға үйретудің түрлі типтері мен тәсілдері.
Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
-Рөлдік ойын: «Филолог мамандар оқылым түрлеріне тоқталып, шетел тілі сабағында оқылым түрлерінің қолданылу мүмкіндігін талқылайды».
Студенттер журналистер мен мұғалімдер роліне еніп, өздеріне қойылған сұрақтарға жауап береді. Оқылымның түрлерін, әр түрінің өзіне тән ерекшеліктерін, мақсатын айтады. Сөйтіп, мәтінді оқудың ерекшеліктерін түсініп, дағдыланады.
- Дебат: Топ екіге бөлініп, төмендегі тақырыптар бойынша сөз жарыстырып, ой таластырады:
а) «Мәтін түрлерін ажырата білудің маңызы»;
ә) «Мәтінді түсініп оқуға үйретудің типтері»;
б) «Мәтінді оқытуға үйретудің тәсілдері».
Дебатты жүргізуші (көбінесе үйлестіруші ретінде оқытушы) ұтымды пікірлерді санап, қорытады.
Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
- Рецензия жазу: Тақырыбы: Оқылым түрлеріне арналған үш мақалаға рецензия жазыңыздыар.
Төмендегі жоспарды пайдалана отырып, оқылған мәтінге рецензия

жазыңыздар: а) мәтіннің түрі; ә) негізгі идеясы; б) мәтіннің мазмұнын түсіну үшін қолданылатын әдістер; г) осы мәтінге сіздің беретін бағаңыз;.

- Шығарма жазу. Тақырыбы: "Менің сүйікті жазушым". (Жазушы өзге ұлт өкілі болуы тиіс). Шығарманың басты ұстанымы - студенттің өзіндік ойы мен пікірінің қалыптасуына назар аудару.

- Тезис жазу: Тақырыбы: «Өзге тілдегі мәтін - лингвомәдениеттанулық деректердің қайнар көзі». Осы тақырыптағы немесе осыған жақын тақырыптағы үш мәтін (ғылыми мақала, публицистикалық мақала, қорғалған диссертация т.б.) оқып, тезистер дайындау.

Қатысымның ғылыми-кәсіби аясы

III тақырып. «Түрлі стильдегі мәтіндермен жұмыс жүргізудің әдістемесі» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Көркем мәтін - әлемнің авторлық моделі; ә) Оқылым мәтініндегі кестелі, айшықты ұғым-түсініктерді интерпретациялау; б) Поэтикалық мәтін және оның лингводидактикалық мәні

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- Полемикалық дискурс. Мынадай тақырыптар ұсынылады: «Қазіргі жастар поэзияға қызыға ма?», «Көркем мәтіндермен жұмыс түрлері». Студенттер біреуін таңдайды. Не жақтау не теріске шығару мақсатында екі аргумент шығарылады. Тыңдап отырған студенттер сұрақ қояды, өз пікірін білдіреді, ұсыныстар айтады, қорытынды жасайды. Сөйлеу барысында тілдегі ұлттық стереотиптерді түсініп, өз сөзінде орнымен қолдануы тиіс, сөйтіп тіл мен ділдің байланысы арқылы әлем бейнесін түсініп қабылдай алу машығын игергенін көрсетуі тиіс. Бұл мәселелер студенттің тақырыпқа қатысты ой толғауынан, сөз жарыстыруынан, өз пікірлерін еркін дәлелдей алуынан байқалуы тиіс.

-Брейн-ринг: Берілген өлең мәтініне өз пікірін айтып, сыни талдау жасауы қажет. Өлеңнің неліктен ұнағаны немесе ұнамағаны, жалпы өлеңнің мақсаты мен тәрбиелік мәні туралы айтып, еркін әңгімелесулері қажет.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- Ұсыныс хат жазу. Жазушы мақаласын газетке жариялау үшін баспаға ұсыныс хат жазу керек. Ұсыныс хатты жазу барысында іс-қағаздарының үлгісіне сүйенуі қажет.

- Мақала жазу. Ақын өлеңдерінің лингводидактикалық мәніне тоқталып, республикалық басылымдардың біріне мақала жазу керек. Мақала ғылыми-көпшілік стильде жазылуы тиіс. Дәйексөздер алынып, пайдаланған дереккөздер көрсетілуі керек.

IV тақырып. «Түрлі стильдегі мәтіндермен жұмыс жүргізудің әдістемесі» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Ресми-іскери стильдегі мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі; ә) Ауызекі сөйлеу тілі мәтіндерімен жұмыс жүргізу әдістемесі.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Полемикалық дискурс: «Сөйлеу тілі - әдеби тілдің қайнар көзі».

Топ «А және Б» деп аталатын екі топқа бөлініп, бір топ сөйлеу тілінің өзіне тән белгілерін, екіншісі әдеби тілдің ерекшеліктері мен артықшылықтарын айтып, полемикалық дискурсқа түседі. Өз ойлары мен пікірлерін орнықтыру мақсатында әр қилы дәлелдер мен дәйектер келтіреді.

- Брейн-ринг өткізу. «Сөйлеу тілі - әдеби тілдің қайнар көзі» тақырыбындағы полемикалық дискурсты талқылайды. Студенттер дискурс кезінде бір-бірінің қалай сөйлегенін айтып, өзара ой жарыстырып, тақырыпқа аналитикалық және сыни талдау жасайды.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- Хабарлама жазу. Әуелі хабарлама тезистері жазылады. Олардың тақырыптары:

а) ресми іс қағаздары мәтінімен жұмыс жүргізудің өзіндік ерекшеліктері;

ә) ресми іс қағаздары бойынша хабарлама жазу ерекшелігі.

Осы тезистер негізінде хабарламаның қысқаша мазмұнын жазып берулері тиіс. Қысқа болғандықтан, негізгі мәселелер ғана қамтылуы тиіс. Сондықтан хабарлама мазмұны қарапайым, нақты болуы тиіс.

- Ақпараттық-реферат жазу. Тақырыбы: «Ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндермен жұмыс жүргізу" ерекшелігі.

Реферат ақпараттық болғандықтан, ауызекі сөйлеу стиліне тән барлық негізгі мәселелер толық баяндалып, дәлелдер келтіріліп, қорытынды шығарылуы тиіс.

V тақырып. «Публицистикалық мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Публицистикалық мәтін және оның өзіндік ерекшелігі; ә) Публицистикалық мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- Пікірталас. Пікірталастың алдында баяндама жасалады. Тақырыбы: «Публицистикалық мақала жазу - айрықша өнер».

Жақтау не теріске шығару мақсатында 2 аргумент шығарылады:

а. Публицистикалық шығармалардың табиғаты туралы не білесіз?

ә. Публицистикалық мақалалар үгіт-насихат жұмысын жүргізе ала ма?

-Жарыссөз. Тақырыбы: «Публицистикалық шығармалар: өзгешеліктері, артықшылықтары".

Жарыссөзде студенттер мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

а. Публицистиканың өзіндік ерекшелігін айтқан студенттің сөзін құптай сөйлеу, оған өз ойы мен пікірін қосып айту;

ә. Публицистиканың артықшылығын айтқан студенттің пікіріне кейде қосылып,

оны дамытып, кейде қарсы шығып, өз пікірін дәлелдеу;
б. Жарыссөзде айтылмай қалған мәселелерді айту.
Жарыссөзді модератор жүргізіп, әрбір айтылған пікірді қорытып, тұжырым жасап отырады.
Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
- Эссе жазу: Тақырыбы: "Публицист немесе көсемсөзші: қаламгер ретіндегі ерекшелігі".
Эссе беллетристикалық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылуы қажет:
а) Публицистика жанрының өзіндік ерекшеліктері туралы;
ә) Публицист-қаламгердің өзге қаламгерлерден айырмашылығы туралы;
Студент эссені жазу барысында белгілі адамдардан дәйексөздер келтірсе, авторына сілтеме көрсетілуі тиіс.
- Реферат-конспект жазыңыздар: Тақырыбы: «Қазақтың танымал публицистері: кімдерді атауға болады және олар жайлы не білесіз?».
а) осы тақырыпқа қатысты ғылыми еңбектерді (ғылыми мақала, зерттеу еңбек) қарастырып,өзіндік ой қорытып жазу керек;
ә) тақырыпқа қатысты негізгі мәліметтерді санамалап көрсету қажет**.**

VI тақырып. «Ғылыми мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:**
а) Ғылыми мәтін: өзіндік өзгешелігі, жазу мәнері, маңызы; ә) Ғылыми мәтін: баяндау тәсілі мен оны талдау, талқылау жолы.
Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
-Дебат өткізу. Дебаттың алдында баяндама жасалады. Тақырыбы: «Ғылыми мәтіннің стильдік табиғаты». Баяндамадан соң, дебат басталады.
Дебаттың барысында оппоненттерді мұқият тыңдап, әрбір 15 минут сайын дебатты тоқтатып, нанымды аргументтерді жазып алып отыру қажет. Соңында оқытушы аргументтерді қорытындылайды, маңызды ойлар мен қисынды дәлелдерді атап айтып, қорытынды шығарады.
Брейн-ринг: Ұсынылған ғылыми мақалаға өз пікірін айтып, талдау жасауы қажет. Мақаланың өзектілігі мен жаңалығы туралы айтып, еркін әңгімелесулері қажет.
Тақырып бойынша МҚҚ-тың жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
- Ұсыныс хат жазу. Ғылыми жаңалық ашқан ғалымды атаулы сыйлыққа ұсынып, ұсыныс хат жазу қажет. Ұсыныс хатты жазу барысында іс-қағаздарының үлгісіне сүйенуі тиіс.
- Пікір жазу. Танымал ғалымдардың ғылыми еңбектерін (мақала, диссертация, т.б. ғылыми жұмыстар) оқып талдау жасап, пікір жазу.

- Хабарлама жазу. Студенттер қазақ тілінен 2015 жылғы зерттеулер бойынша хабарлама тезистерін жазуға тапсырма алады. Тезистер хабарламаның қысқаша мазмұны негізінде жазылуы тиіс. Қысқа болғандықтан, негізгі мәселелер ғана қамтылуы қажет. Сондықтан хабарлама мазмұны қарапайым, нақты болуы керек.

Қатысымның инофилологиялық аясы

YII «Тіл теориясы және мәдениетаралық қатысым» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:**

а) «Тіл теориясының негіздері және мәдениетаралық қатысым», ә)«Мәдениетаралық қатысымның лингвомәдениеттанымдық негіздері», б) «Тілдік категориялардың танымдық аспектілері», в) «Тілдік танымның құрылуы мен қалыптасуы», г) «Танымдық семантика және концептология лингводидактиканың теориялық-қолданбалы негіздері ретінде».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Пікірсайыс. Тақырыбы**:** «Ұлттық ділдің лексикадағы көрінісі»

Пікірсайыс тақырыбы бойынша екі баяндама жасалынады. Екі баяндама екі аргумент ұсынып, сол бойынша студенттер жарыссөзге шығады.

-Өзара еркін пікіралмасу. Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым және тілдік таным». Студенттер бірнеше (диалог, полилог) топқа бөлініп, тақырып бойынша бірде бірін-бірі құптап, бірде біріне-бірі қарсы шығып, дауласып, бірде келісе отырып, өзара еркін әңгімелеседі, өзара пікіралмасады.

-Кейс-тапсырмалар:

а) Типтік жағдаят: «Таным - философиялық термин. Сондықтан тілді түсініп, жетік игеру үшін тілдік танымды дұрыс меңгеру керек деген нанымды қағида емес»,-дейді кейбір студенттер. Сіз әлемнің тілдік бейнесінің қалыптасуында тілдік танымның орны айрықша маңызды дейсіз. Өз ойыңызды дәлелдеңіз.

ә) Пікірлерді бағалау, дәлелдеу, қорыту.Студенттер үш топқа бөлініп, таным теориясы туралы айтылған пікірлер бойынша тапсырмалар орындайды. 1-ші топ: айтылған пікірлерді бағалайды; 2-ші топ,дәлелдейді; 3-ші топ, қорытады.

Кейс-тапсырмаларды орындау барысында студенттердің тілдік және танымдық құзыреттіліктерінің қалыптасуы мен тапсырмаларға талдау жасай алу дағдылары ескерілуі тиіс.

Тақырып бойынша МҚҚ-тың жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе: «Тілдің стильдік табиғатының тілдік танымдағы көрінісі». Эссе ғылыми-танымдық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылуы тиіс:

а) Тілдік таным туралы бірер сөз;

ә) Сөйлем құру мен ойды берудегі тілдік танымның ықпалын көрсету;

б) Тілдің стильдік табиғатының ұлттық танымға негізделетінін мысал келтіру арқылы дәлелдеу;

- **Конспект жасау.** Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым және тілдік тұлға». Тақырып бойынша конспект жасаған кезде мына мәселелер ескерілуі тиіс:
а) осы тақырыпқа қатысты екі еңбек қарастырылуы тиіс;
ә) тақырыпқа қатысты негізгі мәліметтерді санамалап көрсету қажет;
б) конспект қысқа әрі нақты болуы тиіс;
в) конспектіде оқыған мәтін мазмұны қисынды қысқарып, ой сабақтастығы көрініп тұруы қажет.

ҮШ. «Лингводидактикадағы мәдениетаралық қатысым және лингвомәдениеттану» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:**
а) «Шетел тілдерін оқытудың теориясы мен тәжірибесіндегі мәдениетаралық қатысым және лингвомәдениеттануға кіріспе»; ә) «Лингвомәдени концептілер (метаконцептілер) мен олардың ерекшеліктерінің мәдениетаралық қатысым контексіндегі көрінісі»; б) «Лингвоконцептология»; в) «Таным-тіл-мәдениет-тұлға» әрекетінің динамикалық өрісі»; г) «Мәдениетаралық қатысым және оның шеттілдік білім берудің заманауи парадигмаларының теориясы ретінде дамуы».
Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
-медиафорум: «Лингвомәдениеттанудың шетел тілдерін оқытудағы орны».
-пікірталас: Тақырыбы: «Әлемнің лингвомәдениеттанулық бейнесіндегі мәдениет пен тілдік тұлға қатынасы». Топ екіге бөлініп, лингвомәдениеттану тұрғысынан қарағанда тіл мен мәдениеттің белгілі бір тілде бекіп орнығып, сол халықтың мәдениетін үйрететіні туралы, жалпы тіл мен мәдениет диадасы жөнінде айтады. Пікірталастың барысында қарсыластар бірін-бірі мұқият тыңдап барып, өз пікірін айтуы қажет. Пікірталас соңында оқытушы сабақты қорытындылайды, маңызды ойлар мен қисынды дәлелдерді атап айтып, бағалайды.
Тақырып бойынша МҚҚ-тың жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
-пікір жазу: Тақырыбы: «Концепт» тақырыбына жазылған үш мақалаға пікір жазу тапсырылады. Пікір жазу барысында студент аналитикалық талдау жасап, өзіндік ой қорытып, тұжырым жасауы тиіс.
-баяндама. Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым және оның шеттілдік білім берудің заманауи талаптары қатарынан алатын орны». Студенттердің барлығы тақырып бойынша өз баяндамаларын дайындап келіп, шеттілдік білім беру мен білім алу мәселелеріне аналитикалық және сыни талдау жасайды. Көптілділік пен көпмәдениеттілік мәселелерінің маңызы мен қажеттілігі, болашағы туралы ой бөлісіп, өз мүдделерін алға шығарады. Тыңдап отырған студенттер сұрақ қояды, өз пікірін білдіреді, ұсыныстар айтады

IX. «Лингводидактикадағы тілдік прагматиканың сөйлеу-коммуникативтік аспектілері» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:**

а) «Лингводидактикадағы тілдік прагматиканың өзге тілде сөйлей алу мен тілдік аспектілері»; ә) «Мәдениетаралық қарым-қатынастың тілдік және коммуникативтік негіздері»; в) «Сөйлеу әрекеті түрлерінің (тыңдалым, жазылым, айтылым, оқылым) сөйлей алу мен тілдесе білуге ықпалы»; г) «ТЛК – мәдениетаралық қатысымды қалыптастырудың ұйымдастыру формасы ретінде».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Дөңгелек үстел өткізу. Тақырыбы: «Тілдесім кезінде байқалатын ұлттық-мәдени стереотиптер және олардың мәдениетаралық қатысымға ықпалы». Әуелі осы тақырып бойынша баяндама жасалынады.

Баяндамадан соң жарыссөз басталады. Онда мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

а) Баяндамашының сөзін құптай сөйлеу;

ә) Баяндамашының айтқандарына қарсы шығу;

б) Баяндамашының айтпай кеткен мәселелерін айту.

Дөңгелек үстелді модератор жүргізіп, әрбір сөзді қорытып, тұжырым жасап отырады.

-Кейс-тапсырмалар:

а) «Өзге тілде еркін сөйлей алу мен өзге тілде өз ойын анық жеткізу үшін студент белгілі бір құзыреттіліктерді игеруі тиіс. Олай болмаған күнде өзге тілде өз ойын еркін жеткізу мүмкін емес» деген көзқарас бар. Осы көзқарасқа өз пікіріңізді қосып, таратып айтып беріңіз.

ә) мәдениетаралық қатысым кезінде сұхбаттастар арасында байқалатын «мәдени есеңгіреу» деп аталатын құбылыс бар екені белгілі. Екі мәдениеттің өкілінің тілдесуі үстінде байқалатын осы құбылысқа мысал келтіріңіз.

б) ТЛК оқыту аяларының құрамына кіретін тақырыптарды жан-жақты ашып, мәдениетаралық қатысымның тең дәрежелі субъектісін қалыптастыруға ықпал ете алады. Мұның мәнісін түсіндіріп көріңіз.

Кейс-тапсырмаларды орындау барысында студенттер ұсынылған тапсырмалар бойынша әртүрлі (аналитикалық, сыни) талдаулар жасайды:

Берілген кейстерді дұрыс шешу студенттің лингвомәдениеттанулық құзыреттілігі мен тілдік қатынас құзыреттілігінің жетілу деңгейін көрсетеді және оны дамытып, жетілдіреді.

-Брейн-ринг өткізу. Тілдердің қатысымдық жағдайдағы кроссмәдени байланыстары негізінде: екі тіл мен екі мәдениетке тән олардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктеріне сипаттама беріп, тілердің коммуникативтік модельдерін талқылап, талдайды.

-Лингвотанымдық талдау жасау. Ағылшын тілді жаңалықтар блоктарына

лингвотанымдық талдау жасайды.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе жазу. Тақырыбы: «Дұрыс тыңдай білу – табысты сұхбаттасу кепілі»;

Эссе ғылыми-танымдық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылуы тиіс:

а) тыңдай білу – ұқыптылық, ынталылық белгісі;

ә) мұқият тыңдау – жүйелі ойлауға жетелейтін бірден-бір жол;

б) тыңдау – дұрыс сөйлеу әрекетін қалыптастыратын құрал;

Эссе студенттің ойының тереңдігі мен өзіндік көзқарасының ерекшелігін және мамандығы бойынша білім деңгейін көрсетуі тиіс.

- Кесте жасау. Салыстырмалы талдау кестесі жасалынуы тиіс. Үлгіге екі мәдениет алынады. Олардың әлеуметтік және лингвомәдени ерекшеліктері ескеріледі. Сөйтіп тілдесім кезінде байқалатын екі мәдениетке тән ұлттық ділдің айырмашылықтарына мысалдар келтіру арқылы салыстыру жасалынады.

Мақала жазу. Тақырыбы: «Ана тілі мен шетел тілі арасындағы этнолингвомәдени қақтығыс". Мақалада барлық негізгі мәселелер толық баяндалып, бірнеше ғалымнан дәйексөздер келтіріліп, әлем бейнесін танып білудің айырмасы ретіндегі «лингвоэтникалық тосқауылдың» себептері көрсетіліп, айтылған ойлар дәлелденіп, қорытынды шығарылуы тиіс.

- Шолу жасау. Көзқарас эволюциясы тұрғысынан мәдениетаралық қатысымды құрайтын үш негіздің өзара байланысына талдау жүргізіп, жазбаша түрде қысқаша шолу әзірлеңіз.

<u>Кәсіби-салалық ая</u>

Х тақырып. «Тіл және әдебиет» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:** а) «Әдебиеттануға кіріспенің заманауи тенденциялары»; ә) «Мәтін және дискурс лингвистикалық талдаудың нысаны ретінде»; б) «Дискурстың функциональды-типологиялық ерекшелігі оқытудың пәні ретінде»;

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Полемикалық дискурс: Тақырыбы: «Әдебиет - лингвомәдениеттанулық зерттеулер азығы».Тақырып бойынша үш студент сөйлейді. Біреуі тақырып бойынша хабарлама жасайды, екіншісі – тақырыпты сипаттайды, үшіншісі – тақырыпқа өзіндік қорытынды шығарады. Тыңдап отырған студенттер үшеуінің айтқандарына өз пікірлерін қосып, айтылған ойларды түйіндейді. Соңынан жүргізуші ұқсас пікірлер мен қарсы пікірлерді санайды. Ой ұтқырлығымен ерекшеленген студенттерді атап айтады.

- Ойжарыс өткізу. Тақырыбы: « Қазіргі заман дискурсы – мәдениетаралық қатысым негізі». Студенттер тақырып бойынша ой жарыстырады, сөз

таластырады.Ұтымды ойлар мен ерекше пікірлер атап айтылады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе жазу. Тақырыбы: «Әдебиет – өмір айнасы». Эссе беллетристикалық сипатта болуы тиіс.

- Шолу жасау: Тақырыбы: «Мәтін мен дискурс: мәні, маңызы, оқыту пәні ретіндегі мәртебесі».

Тақырыптың мәдениетаралық қатысымдағы маңызына, орнына, пән ретіндегі өзіндік мәртебесіне сараптама жасап, талдап көрсетіп, жазбаша шолу жасап ұсыну қажет.

XI тақырып. Мәтін және дискурстың заманауи мәселелері» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:** а) «Дискурстың пәнаралық болмысы»; ә)Дискурстың заманауи теориялары. б) Дискурстың қазіргі топтастырылуы: принциптер және олардың дифференциациясының критерийлері»; б) ғ) «Дискурстың заманауи жанрлық көптүрлілігі мен прагмо-функциональдылығы дискурстық талдау типологиясының негізі ретінде».

Тақырып бойынша МҚҚ-тың ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Хабарлама жасау. Тақырыбы: «Дискурстың пәнаралық болмысы». Тілдік актілер теориясының бағыты тұрғысынан лингвистикада дискурс ұғымын анықтауға қажетті негізгі тәсілдерді сипаттай отырып, хабарлама жасаңыз. .

-Пікірталас өткізу. Тақырыбы: «Мәтін және дискурс лингвистикалық талдаудың нысаны ретінде». Студенттер теориялық әдебиеттердегі мәтінге берілген анықтамаларды жүйелендіріп, қай дефиницияны ұстанатыны және неліктен ұстанатыны туралы айтып, жарыссөзге шығады.

- Брейн-ринг өткізу. «Дискурстың функциональды-типологиялық ерекшелігі» тақырыбында жасалған баяндаманы талқылайды. Талқылауда студенттердің өздері кімнің қалай сөйлегенін, кімнің пікірі анық, дәл, нақты, кімнің ойы терең, кім сөзі мен ойының ешкімге ұқсамайтындығымен ерекшеленгенін, ал кімдікі керісінше болғандығын айтады. Өз сөздеріне өздері сараптама жасап және оны қорытады. Теориялық әдебиеттердегі дискурс жайлы көзқарастарға түсініктеме береді.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Ақпараттық-реферат жазу. Ресейлік және қазақстандық лингвистикада дискурс ұғымын анықтауға қатысты жүргізілген зерттеулерді талдап, салыстыра отырып, ақпараттық-реферат жазыңыз;

-Хабарлама тезисі: «Дискурстың заманауи теориялары». Ресейлік және қазақстандық лингвистикадағы дискурс ұғымына қатысты әлеуметтік-мәдени көзқарастың ерекшелігін анықтап, тезис жазыңыз.

<u>«Медиа коммуникациялар» аясы</u>

XII тақырып. «БАҚ аясындағы лингвистика» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:**

а) «Заманауи медиамәтін теориясы (радио, кино, теледидар, жарнама, ғаламтор тілі)»; ә) «Кәсіби интерактивті қатысым аясындағы лингвистика (интервью, публицистика, репортаж)»; б) «Телекоммуникация және телеөнім: контент жасау ерекшелігі, материалды өңдеу, тележурналистикадағы телеөнім үлгісі»; в) «БАҚ-ғы дискурс үлгісі»; г) «Бұқаралық қатысымның заманауи теориялары, олардың топтастырылуы»; ғ) БАҚ-та қолданылатын сөйлеу әрекетінің ерекшелігі мен ондағы тілдік-қатысымдық стратегиялар мен тактикалар әдістемесі мен типологиясы.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Дебат. Тақырыбы: «Қазіргі тележурналистер тілі және ол туралы қоғамдық пікір».

Екі аргумент шығарылады: 1. Тележурналистика - қоғам мен әлеуметтік өмір шындығының көрінісі; 2. Қазіргі тележурналистер тіліне көпшіліктің көңілінің толмау себептері.

-Рөлдік ойын: Пресс-конференция Тақырыбы: «Вертуальды әлем».

Студенттер телерадио журналистерінің, жарнама агенттігі қызметкерлерінің роліне енеді. Қазіргі әлемге, адамдардың өміріне ғаламтордың ықпалы мәселесіне байланысты бір-біріне әртүрлі сұрақтар қояды. Соңынан жүргізуші ойынды қорытындылайды.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе. Тақырыбы: «Интервьюлер мен репортаждардағы сөз қолданыс ерекшелігі»

-Тұжырым жасау. Газет тілінің өзіндік ерекшелігі» тақырыбы бойынша оның ақпарат құралы ретіндегі мән-маңызына, роліне талдау жүргізіп, жазбаша шолу және сол шолу бойынша тұжырым жасап ұсыну қажет.

XIII тақырып. «Телекоммуникация дискурсындағы негізгі интерактивті лингво-прагматикалық үлгілер және олардың метатілдік дифференциациясы» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а)«Медиаөнімнің сөйлеу стратегиялары мен тәсілдеріндегі көрінісі және тілдік қатынас кезіндегі әрекет ету өрісі»; ә) «Түрлі стильдегі теледискурстардың функциональды-дифференциалдық сипаты.»; б) «Медиа-лингвистика теориясы мен практикасының қалыптасуы».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- Дөңгелек үстел. Әуелі баяндама жасалынады. Баяндама тақырыбы:

«Теледискурстардың құрылымдық ерекшеліктері ".
Баяндамададан соң жарыссөзде студенттер мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:
а. Теледискурстың өзіндік өзгешелігі неде?;
ә. Телеөнімнің лингвистикалық ерекшелігі неде?
Б. Заманауи теледискурстар халықтың көңілінен шығып жүр ме?

Дөңгелек үстелді модератор жүргізіп, әрбір сөзді қорытып, тұжырым жасап отырады.

-Салыстырмалы талдау жүргізу. Заманауи көркем әдебиет пен ғылыми әдебиетке салыстырмалы талдау жүргізіңіз.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Пікір жазу. Баспа өнімінің түрлі жанрларына (роман, повесть, поэма) арналған рецензиялардан мысалдар алып, оларға қаламгер мен оқырман арасындағы өзара түсінісу мен өзара әрекет етудің үлгісі ретінде қарап, мысалдар келтіріңіз. Соңынан ондай рецензияларды өз тарапыңыздан бағалап, сипаттама беріп, пікір жазыңыз.

-Интерпретация жасау. Лингвистикалық және экстралингвистикалық әдістерді пайдалана отырып, бір телехабар мәтініне жазбаша интерпретация жасаңыз.

XIY тақырып. «Редакциялық-басылым және PR технологиясындағы лингвистика (көпшілікпен байланыс)» деп аталатын **ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:**

а)« Редакциялық-басылым қызметі: жазбаша басылым өнімінің лингво-кәсіби ерекшелігі»; ә) «Журналистік жазбаша және ауызша кәсіби өнімнің баспа түріндегі және ауызша түрдегі теориясы мен тәжірибесінің заманауи тенденциялары»; б) «Журналистік ауызша және жазбаша шығармашылықтың жанрлық және стильдік түрлері»; в) «Жазбаша креативті өнімнің стилистикасы мен құрылымы»; г) «Дискурс жанрының ерекшелігі және олардың PR технологиясындағы типтері мен үлгілері».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Пікірталас өткізу. Тақырыбы: «Баспа саласындағы классикалық теорияның аса әйгілі үлгілері және олардың шығу арналары». Студенттер деректер мен оқиғалардан, тарихи құжаттардан мысалдар келтіріп, жарыссөзге шығады. Баспа ісіне қатысты классикалық теорияның аса әйгілі үлгілерін мысалға келтіріп, әлемдегі, еліміздегі ең алғашқы басылымдар мен олардың тіліне талдау жасайды.

-Аналитикалық талдау. Ежелгі өркениеттегі тілдік коммуникация түрлеріне мысалдар келтіріп, талдау жасайды.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Кесте жасау..Қолданбалы лингвистика саласы бойынша жүзеге тиімді асып келе жатқан теорияларды кесте арқылы көрсетіңіз.
-Салыстырмалы талдау. Ағылшын тіліндегі немесе орыс тіліндегі бірде-бір концептімен не мақалмен сәйкес келмейтін, қазақ тілінен бірнеше лингвомәдени концептіні не мақалды көрсетіңіз. Оларға фреймдік салыстырмалы талдау жүргізіңіз.

«Классикалық және заманауи филология аясы

XIV тақырып. «Византия және ежелгі грек кезеңіндегі тарих, мәдениет, тіл мен әдебиетті оқыту» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Антикалық әдебиет және ежелгі Греция мен Римнің тарихы мен өнері»; ә) «Антикалық әдебиет пен тарихтағы мифология», б) «Антикалық әдебиет пен мифология – классикалық филологияның негізгі шығу арналары», в) «Семиотика, риторика, мәдениеттану мен тіл теориясы эволюциясын салыстырмалы-тарихи зерттеу».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Рөлдік ойын. Тақырыбы**: «**Миф – қазіргіні, бұрынғыны және болашақты жалғастырушы». Әлемнің мифологиялық бейнесі адам мен табиғат, макрокосма мен микрокосма арасындағы ұқсастыққа ең аз дегенде аталған мәселелер арасындағы байланысқа негізделетіндіктен, студенттер осы ұқсастықты көптеген мысалдар келтіріп, оны ойнап, ойын үстінде сөйлеп көрсетеді. Ойын студенттердің мифологияны классикалық филологияның негізгі шығу арнасы деп түсініу қабылетін дамытумен бірге олардың тілдік қатынасқа құзыреттілігін, іздену, ойлау қабылетін жетілдіреді.

- Полемикалық дискурс. Тақырыбы: «Риторика, шешендік өнер - тіл мен мәдениетті байланыстыра зерттеудің қайнар көзі». Тақырып бойынша екі баяндама жасалынады да, студенттер жарыссөзге шығады. Әркім өз ойын айтып, ой таластырады, пікір жарыстырады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Салыстырмалы талдау жасау: «Ежелгі Греция мен Римнің өнерін осы елдердің қазіргі өнерімен салыстырып, кесте жасаңыз. Бұл елдердегі өнердің қазіргі даму қарқынын көрсетіңіз».

- Мақала. Тақырыбы: «Семиотиканың тілді мәдениет арқылы меңгертіп игертуге қатысы». Мақала осы тақырыпқа қатысыты үш еңбектен дәйексөздер алынып, ғылыми стильде жазылуы тиіс.

XV тақырып. «Заманауи лингвистика» деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а)« Лингвистикадағы және мәдениетаралық қатысымдағы заманауи

тенденциялар мен теориялар»; ә) «Қазіргі лингвистикалық зерттеулердің мәдениетаралық қатысымға ықпалы»; б) «Заманауи лингвистиканың лингвомәдениеттанымдық аспектілері»; в) «Лингвистиканың қолданбалы аспектілері».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Өзара еркін әңгімелесу: Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым тәжірибесі және оған қазіргі лингвистикалық зерттеулер ықпалы». Студенттер үш топқа бөлініп, жобалау әдісі бойынша әңгімелеседі. Мысалы, бірінші топ, «Заманауи лингвистикадағы лингвомәдениеттанулық ойлар»; екінші топ, «Тіл мен мәдениет және мәдениетаралық қатысым»; б) «Мәдениетаралық қатысым және тілдік тұлға».

Студенттердің өзара еркін әңгімесін оқытушы қорытады.

-Кейс тапсырмалар:

а) «Лингвистиканың танымдық аспектілері тілді зерттеу бағытында өзекті болып саналады. Оның мәдениетаралық қатысымға да ықпалы өте күшті» деген көзқарасқа өз ойыңызды қосып, дәлелдеңіз.

ә) «Тіл мен мәдениеттің байланысы тілді оқытып, үйрететін аспект емес, мәдениетаралық қатысым үшін қажет мәселе. Ол лингвоелтану сияқты лингводидактикалық стратегия ролін атқармайды» . Осы пікір туралы өз ойыңызды айтыңыз.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе: «Ұлттық ділден туындайтын мағына ұлттық таным көрсеткіші».

-Баяндама. Тақырыбы: «Екінші тілдік тұлғаның қалыптасуы лингвомәдениеттанулық құзыреттілік белгісі».

XYI тақырып. **«Әдебиеттануға кіріспе»** деп аталатын **ТЛК** төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Классикалық филологияның базалық теориялары»; ә) «Заманауи филологияның негіздері мен тарихи-мәдени арналары»; б) «Әлеуметтік-мәдени контекстегі тіл; в) Әлемнің тілдік бейнесі және лингвомәдениеттану»; г) «Тіл және діл».

Тақырып бойынша МҚҚ-тың ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Дөңгелек үстел. Баяндама тақырыбы: «Тіл – қоршаған ортаның айнасы, халықтың, этникалық топтың, қарым-қатынас құралы». Баяндамададан соң жарыссөзде студенттер мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

а. Баяндамашының сөзін құптай сөйлеу;

ә. Баяндамашының айтқандарына қарсы шығу;

б. Баяндамашының айтпай кеткен мәселелерін айту.

Дөңгелек үстелді модератор жүргізіп, әрбір сөзді қорытып, тұжырым жасап

отырады.
-Полемикалық дискурс. Мынадай тақырып бойынша жүргізіледі: «Мақал-мәтелдер және ұлттық діл». «Не жақтау не теріске шығару мақсатында екі аргумент шығарылады. «Мақал-мәтелдер белгілі бір тілдің әлемді тану тәжірибесін қалай жинақтайды?», «Мақал-мәтелдер арқылы әлемнің тілдік бейнесін қалай көрсетуге болады?» деген сұрақтар бойынша өз ойларын айтады, қорытынды жасайды. Сөйлеу барысында тілдегі ұлттық стереотиптерді түсініп, өз сөзінде орнымен қолдануы тиіс. Сөйтіп ұлттық тілдің ұлттық ділден туындайтынын түсініп, игергенін көрсетуі тиіс. Бұл мәселелер студенттің тақырыпқа қатысты ой таластыруынан, сөз жарыстыруынан, өз пікірлерін еркін дәлелдей алуынан байқалуы тиіс.
-Брейн-ринг өткізу. «Әлемнің тілдік бейнесінің қалыптасуында концептосфера мәселесінің алатын орны» тақырыбындағы пікірталасты талқылайды. Концепт,таным мәселесін, Ресейлік және Отандық зерттеушілердің танымдық-лингвомәдениеттанулық көзқарастарын, әлемнің концептуальдық және тілдік бейнесі ұғымдарын талқылайды. Талқылауда студенттер өз сөздеріне өздері сараптама жасап және оны қорытады.
Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:
- Ақпараттық-реферат жазу. Тақырыбы: ««Заманауи зерттеулердегі «әлемнің тілдік бейнесі» және «әлемнің концептуальды бейнесі» ұғымдары».
Реферат ақпараттық болғандықтан барлық негізгі мәселелер толық баяндалып, дәлелдер келтіріліп, қорытынды шығарылады.
- Хабарлама жазу. Әуелі хабарлама тезистері жазылады. Олардың тақырыптары:
  - а) «Тілдік таным және ұлттық діл»; ә) «Мәдени концепт және оның өзіндік ерекшелігі».
Осы тезистер бойынша хабарламаның қысқаша мазмұнын жазып берулері тиіс. Қысқа болғандықтан, негізгі мәселелер ғана қамтылуы тиіс. Сондықтан хабарлама мазмұны қарапайым, нақты болуы тиіс.
- Конспект жазу. Тақырыбы: «Қоғамдық сана түрлері және тіл».
  - а) осы тақырыпқа қатысты ғылыми еңбектерден дәйексөздер алу;
  - ә) өз пікіріңізді жазып, тұжырым жасау.

СӨЖ-ДІҢ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Мәтіндегі лингвокультуремаларды интерпретациялауға үйрету бойынша тапсырмалар жүйесі;
2. Оқылымға үйретуде мәтінді сұрыптау критерийлері;
3. Көркем мәтінге лингвомәдени түсініктеме беру.
4. Өзге тілді мәтін - лингвистикалық зерттеу нысаны;
5. Мәтін – мәдени құбылыс және мәдениетаралық ақпарат көзі;
6. Оқылым стратегиясы және шетел тілін оқыту тәжірибесінде олардың қолданылу алгоритмі;

7. Шетел тілі сабағындағы өзге тілді мәтінмен жұмыс жүргізу кезеңдері;
8. Мәтіннің түрлері және оны зерттеу бағыттары;
9. Түрлі стильдегі мәтіндермен жұмыс жүргізу әдістемесі;
10. Поэтикалық мәтін және онымен жұмыс жүргізу әдістемесі;
11. Көркем мәтін және онымен жұмыс жүргізудің жолдары;
12. Ауызекі сөйлеу тілі мәтінімен жұмыс түрлері;
13. Ресми-іскери стильдегі мәтінмен жұмыс жүргізудің тәсілдері;
14. Публицистикалық мәтінмен жұмыс істеудің өзіндік ерекшеліктері;
15. Ғылыми мәтін және онымен жұмыс істеу жолдары.
16. «Дискурстың заманауи жанрлық көптүрлілігі, прагмо-функциональды мінездемесі дискурстық талдау типологиясының негізі ретінде».

Тілдік қатынастың өнімді түрлеріне үйретуде пайдаланылатын оқыту технологиялары:

1. Тілдік және қатысымдық әрекет түрлері бойынша: пікірталас, полемикалық дискурс, пікірсайыс, дөңгелек үстел, брейн-ринг, өзара еркін пікіралмасу, әңгімелесу, кейс тапсырмалар;
2. Тілдесім түрлері бойынша: талдау (аналитикалық, сыни), шолу, тұжырым жасау, қорыту, дәлелдеу, бағалау, түсіндіру, түйіндеу;
3. Тілдік қатынастың ауызша және жазбаша түрлері бойынша: хабарлау, суреттеу, сипаттау, ойқорыту, сөзжарыс, ойталқы;
4. Жазбаша сөйлеу тілі түрлері бойынша: эссе, пікір, баяндама, мақала, конспект, тезис, аннотация.

Меңгеретін құзыреттілік түрлері:

- Тілді кәсіби қызметте пайдалану амал-тәсілдерін меңгеру арқылы, тілдік-қатысымдық әрекеттің кез келген түрлеріне еркін араласа алу қабілетін игеру арқылы тілдік-қатынастық құзыреттілікті меңгереді;
- тілді сана ұғымының бір түрі ретінде қабылдауы мен оны адам ойы қалыптасуының ажырамас бір бөлігі ретінде қарастыра алуы нәтижесінде және осы ерекшеліктерді кәсіби мақсатта үйлестіре білуі арқылы когнитивтік құзыреттілігі қалыптасады;
- қазақ тілінің лексикалық, грамматикалық, синтаксистік құбылыстарының контекстегі жұмсалу қызметін тілдегі заңдылықтарға сүйене отырып меңгеруі арқылы және осы заңдылықтар негізіндегі сөз саптау ерекшеліктерін тілдік қатынас үстінде кәсіби мақсатқа лайықтап, өз орнында ретімен қолдана білу арқылы лингвистикалық құзыреттілігі қалыптасады;
- жағдаяттарда нақтылы бір салалық тақырыпта белгілі бір ұғымды нақты тілдік құралдар арқылы немесе мағыналас бірліктер арқылы бере отырып, мәдениетаралық қатысымды іске асыра білу құзыреттілігіне қол жеткізеді. Осылайша, дискурстық құзыреттілікті игереді;
- қазақ тілі арқылы қазақ халқының дәстүрін, мәдениетін, әлеуметтік

жағдайларын, мемлекеттік құрылымы мен тәртібін, заңын, ұлттық ерекшеліктерінің ережесін біле отырып, оны мәдени қарым-қатынаста кәсіби деңгейде іске асыра алуымен байланысты мәдени-әлеуметтік құзыреттілігі дамиды;

- мәдениетаралық қатысымдық мақсаттарды нәтижелі жүзеге асыру үшін, әр түрлі кәсіби саладағы сұхбаттасулар мен әр түрлі мазмұндағы қатысымдық жағдаяттарда ең нәтижелі стратегияларды таңдау және оларды өз сөздерінде тиімді де оңтайлы пайдалану іскерліктерін түсіну арқылы стратегиялық құзыреттілігі жетіледі.

Құзыреттілік түрлерін бағалау өлшемдері:

1. Қатысымдық ойды, ниетті жүзеге асыра алуы;
2. Ойдың логикалық-құрылымдық біртұтастығы;
3. Ауызша тілдесуі кезіндегі тақырыптың мазмұнын түсініп игеру деңгейі;
4. Жазбаша қатысым кезінде тілдік бірліктерді тілдік нормаға сай қолдана алуы;
5. Қазақ тіліндегі ұлттық ерекшеліктерді көрсететін сөздер мен ұғымдарды кәсіби мақсатта орынды пайдалана алуы.

КУРСТЫ БАҒАЛАУ

Студенттердің білім көрсеткіштері межелік және қорытынды бақылау негізінде көрсетілген кесте бойынша жүргізіледі.

Межелік бақылау модульдік негізде екі рет өтеді. Біріншісі қазан айының басында, екіншісі желтоқсан айының басында өткізіледі.

Қорытынды баға екі межелік бақылау мен қорынды бақылаудың қосындысынан шығады. Бірінші межелік бақылау - 30% , екінші межелік бақылау - 30% емтихан – 40%.

Межелік бақылау үш түрлі тапсырманы қамтиды. Олар:

1. Ауызша коммуникацияның тапсырмасы;.
2. Жазбаша коммуникация тапсырмасы;
3.СӨЖ тапсырмасы.

№1 және №2 межелік бақылаудың бағасы төмендегі жүйе бойынша сесептеледі:

Әрекет түрі	Межелік бақылау№1	Межелік бақылау№2
СӨЖ	30	30
Ауызша коммуникация	35	35
Жазбаша коммуникация	35	35

3. Қорытынды бақылау (емтихан) тест түрінде өтеді.

Қорытынды баға межелік бақылаудың екеуінің қосындысы (60%) мен

емтиханда алған бағасын – 40% қосып есептегеннен шығады.
Қосынды 100% болуы тиіс.

Қорытынды баға төмендегі формула бойынша саналады:

$$ҚБ=\frac{(M1+M2)}{2} \times E$$

Мұндағы:
M1 - бірінші межелік бақылаудың көрсеткіші
M2 - екінші межелік бақылаудың көрсеткіші
E - Емтихандағы баға

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиеттер

1. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2012-2020 годы. – Астана.
2. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. – Алматы 2010 г.
3. Назарбаев Н.А. Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда // Казахстанская правда. – 2012.- №218-219.-10 июля.
4. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: Методология и теории. Алматы, 2005.
5. Кунанбаева С.С., Иванова И.А., Кульгельдинова Т.А., Кармысова М.К. Языковое образование в условиях уровневого овладения языками триединства: теория и практика / Монография. –Алматы: 2014.
6. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. Алматы, 2010
7. Уәли Н., Қыдырбаев Ө. Қазақ тілі / Сөз мәдениеті. – Алматы: Мектеп, 2006
8. Әлметова Ә.С. Сөйлеу әрекеті түрлерін оқыту (әдістемелік құрал). – Алматы: Арыс, 2007.
9. Әлметова Ә.С. Қазақ тілінен өздік жұмыс түрлерін ұйымдастыру және жүргізу. – Алматы: Білім, 2004. – 118 бет.
10. Әлметова Ә.С. Сұхбаттасу мәдениеті: / Қазақ тілі ЖОО шетел тілі мамандығы үшін. – Алматы: Толағай, 2007. – 316 бет.
11. Әлметова Ә.С. Лингвомәдениеттану негіздері. Монография. – «КИЕ» Лингвоелтану инновациялық орталығы, 2010. – 204 бет.
12. Қалиұлы Б. Тіл білімінің жаңа бағыттары. - Алматы, 2012
13. Смағұлова Г.Н. Мәтін лингвистикасы. –Алматы, 2005.
14. Күзекова З. Қазақ тілі: оқу құралы. – Алматы, 2005
15. Есенова Қ. Қазіргі қазақ медиа-мәтінінің прагматикасы. – Алматы, 2007
16. Әмірбекова А. Қазіргі қазақ тіл біліміндегі жаңа бағыттар. – Алматы, 2011

Қосымша әдебиет

1. Әзімжанова Г. Қазақ көркем проза мәтінінің прагматикалық әлеуеті. – Алматы, 2006.
2. Қадашева Қ. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Мұрагер, 2005.
3. Қадашева Қ. Жаңаша жаңғыртып оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері: өзге тілді дәрісханалардағы қазақ тілі: дис. ... пед.ғыл.докторы. – 13.00.02. А.: АГУ, 2001. – 374 бет.
4. Акишина А.А., Каган О.Е. Учимся учить (для преподавателя русского языка как иностранного). – Москва: Русский язык, 2004.
5. Вайсбурд М.Л. Использование учебно-речевых ситуации при обучении

устной речи на иностранном языке. – Москва: Титул, 2001. – 128 с.
6. Лысикова И.В. Взаимосвязанное обучение письму, чтению и говорению // ИЯШ, 2009, №7, стр. 16-21.
7. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – Москва: Аркти-Глосса, 2000.
8. Ларинова О. Компетентность – основа контекстного обучения // Высшее образование в России. – 2005. - №10.
9. Пассов Е.И. Методология методики: теория и опыт применения (избранное) – Липецк: Методическая школа Пассова, 2002.
10. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия,1999.
11. Соловова Е.Н. Обучение аудированию // ELT News Views. – 2000. - №3. – С 2-9.
12. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей. - М.: Просвещение, 2002.
13. Соловова Е.Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход.Монография. – М.:ГЛОССА-ПРЕСС,2004.
14. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учеб. пособие для студ., аспирантов и соискателей. - М.: СЛОВО, 2000.
15. Коряковцева Н.Ф. Теория обучения инностранным языком: продуктивные образовательные технологии: учеб.пособие для студ.лингв.фак.высш.учеб.заведений. – М.: Академия, 2010. – 192 с.
16. Третьякова И.В. Межкультурный подход к интерпретации художественного текста в обучении иностранным языкам (немецкий язык, языковой вуз): дис. … канд. пед. наук. - Саранск, 2005.
17. Языкова Н.Ф. Формирование профессиональной методической деятельности студентов. –Улан-Удэ, 1994.
18. Орфографиялық сөздік / Н.Уәлиұлы және т.б. – Алматы, 2007.

Құрастырғандар:

Әлметова Ә.С. – п.ғ.д., профессор
Дәркенбаева Ж.Қ. – ф.ғ.к., доцент

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

PRYa 2201 **ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РУССКИЙ ЯЗЫК**

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Темиргалиева С.З., к.п.н., доцент, казУМОиМЯ имени Абылай хана, Рысбаева Г.К., к.ф.н., доцент, Казахский Государственный Женский Педагогический Университет

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка. Цели и задачи курса
2. Предметное содержание курса
3. Содержание занятий по модулям
4. Рекомендуемая литература

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Данная программа составлена в соответствии с требованиями кредитной технологии обучения и опирается на современные методические и лингвистические разработки, аккумулирующие достижения в области преподавания русского языка как иностранного в высших учебных заведениях Республики Казахстан. Научно-теоретической и методологической базой представляемого учебного курса является разработанная академиком С.С.Кунанбаевой **когнитивно-лингвокультурологическая методология** как универсальная концептуальная основа современной теории и практики иноязычного образования, обеспечивающая инновационный подход к организации и содержанию языкового образовательного процесса.

Курс профессионального русского языка является общепрофессиональной дисциплиной (ОПД) в подготовке специалистов по иностранной филологии в отличие от дисциплины общеобразовательного цикла (ООД) «Русский язык» для студентов казахских отделений гуманитарных специальностей университетов. Специфика данного курса заключается в том, что в отличие от дисциплины блока ООД «Русский язык», для которого прогнозируемым максимальным результатом является уровень В2 (уровень базовой стандартности, характерный для выпускника вуза), курс «Профессиональный русский язык» предполагает достижение обучаемым уровня сверхбазовой стандартности (С1, С2), необходимого для его успешной профессиональной деятельности.

Содержание этого курса определяется направленностью на формирование лингвопрофессиональной и лингвокоммуникативной компетенций обучающихся и корректируется специфическими коммуникативными потребностями современного специалиста бакалавриата 5В021000-Иностранная филология. Специфика этих коммуникативных потребностей соответствует социальному заказу, обусловленному особенностями современного лингвосоциума РК и задачами реализации концепции триединства языков как приоритетного направления в государственной языковой политике Республики Казахстан.

Профессионально-отраслевой курс русского языка в свете новой парадигмы иноязычного образования требует особого подхода к отбору языкового и речевого материала, который должен быть целесообразным и упорядоченным, учитывающим как собственно лингвистические, так и когнитивные, лингвокультурологические, социокультурные факторы, определяющие характер и целевую ориентацию аудитории.

Цели и задачи дисциплины «Профессиональный русский язык» блока ОПД

Изучение русского языка в рамках бакалавриата по специальностям 5В021000-Иностранная филология происходит в особых условиях – при

наличии как первичной, так и вторичной социокультурной среды и лингвокультурной основы (в зависимости от национально обусловленной первичной языковой личности и первичного языкового сознания – русского или казахского). Эти условия предполагают формирование лингвопрофессиональной коммуникативной компетенции (в случае изучения русского языка как родного) или лингвокоммуникативной компетенции (в случае изучения русского языка как второго). При этом в отличие профессиональная подготовка в данных конкретных условиях требует максимального приближения лингвокоммуникативной компетенции к содержанию лингвопрофессиональной коммуникативной компетенции.

Таким образом, основная **цель** курса – формирование у обучающихся лингвокоммуникативной компетенции, максимально приближенной к содержанию лингвопрофессиональной коммуникативной компетенции по русскому языку на уровне сверхбазовой стандартности (не ниже IV национального стандартного уровня, соответствующего общеевропейскому уровню С2) как способности адекватного использования собственно лингвистических и экстралингвистических средств русского языка в реальных коммуникативных ситуациях в различных сферах современной коммуникации.

Коммуникативная компетенция, соответствующая отмеченному выше уровню, включает ряд субкомпетенций (лингвокультурологическую, социокультурную, когнитивную, коммуникативную, контентно-профессиональную и др.), определяющих следующие **задачи** курса:

1. формирование способности свободно выражать свои мысли, не затрудняясь в подборе слов и идиом, не допуская грамматических и стилистических ошибок в устной и письменной коммуникации;
2. формирование навыков вступления в контакт с партнером, соблюдая социально и культурно обусловленные стандарты речевого поведения;
3. формирование способности адекватно интерпретировать коммуникативное, общественное и деловое поведение представителя иносоциума.

В результате изучения курса **«Профессиональный русский язык»** студенты должны **знать:**

1. современные грамматические и стилистические стандарты и нормы русского языка;
2. особенности функционирования русского языка в официально-деловом и научно-профессиональном дискурсе;
3. специфику использования языковых и речевых средств русского языка в профессионально ориентированной коммуникации;
4. социокультурную специфику использования языковых и речевых средств русского языка.

В результате усвоения курса **«Профессиональный русский язык»**

студенты должны **уметь**:

- без подготовки осуществлять разнообразные коммуникативные акты на русском языке без грамматических и стилистических ошибок с соблюдением социально и культурно обусловленных норм речевого поведения;
- правильно интерпретировать устный или письменный текст на русском языке с модально-оценочной характеристикой содержания;
- использовать языковые и речевые средства русского языка в соответствии с социокультурными характеристиками адресата речи и коммуникативным намерением;
- продуцировать различные тексты на русском языке, используя разнообразные языковые средства в зависимости от предполагаемого адресата и конкретной речевой ситуации.

Пререквизиты курса: Введение в специальность, Педагогика, Психология, Базовый иностранный язык, Русский язык.

Кореквизиты курса: Лингвокультурология, Социолингвистика,

Постреквизиты курса: Когнитивная лингвистика, Основы и теория межкультурной коммуникации.

Структура курса

Представляемый курс «**Профессиональный русский язык»** имеет четкую практическую направленность и предполагает проведение аудиторных (практических) занятий, а также самостоятельную работу студента под руководством преподавателя (СРСП) и самостоятельную работу студента (СРС). Общий объем курса – 2 кредита (90 часов).

В соответствии с принципами когнитивно-лингвокультурологической методологии иноязычного и полиязычного образования, разработанной академиком С.С. Кунанбаевой, предметное содержание курса должно быть сформировано в профессионально ориентированные **когнитивно-лингвокультурологические комплексы** (KJIK), каждый из которых включает следующий набор компонентов:

1. **коммуникативную сферу** общения (общественно-политическая, социальная, экономическая, внешнеполитическая, внешнеэкономическая);
2. **набор речевых тем** и **субтем** общения, реализующих данную сферу общения;
3. наиболее **типичные ситуации** общения в рамках данной темы.

В рамках каждой темы (субтемы) происходит формирование и развитие навыков **устной** и **письменной** форм коммуникации, осуществляемое межкультурно-коммуникативными технологиями (М-КТ) – типовыми ситуациями, ролевыми играми, продуцированием письменного текста

определенного жанра (эссе, реферативное изложение, сочинение, доклад, сообщение, личное или деловое письмо и др.).

Информационными источниками по каждой коммуникативной сфере являются соответствующие тематические блоки текстов, демонстрирующие различные композиционно-речевые и функционально-смысловые формы и жанры речи. Для усвоения различных видов информации, представленной в текстах, и способов ее языкового и речевого выражения используются элементы технологии когнитивного картирования текста как инструмента анализа и интерпретации его основного содержания.

Исходя из специфических задач профессиональной подготовки студентов указанных специальностей, каждая тема заканчивается итоговой работой по углублению лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации, предусматривающей составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Собственно лингвистическую базу всех КЛК составляет комплекс основных и сопутствующих языковых знаний по лексике, коммуникативной грамматике и стилистике русского языка, соотнесенных с проблемами перевода. Этот комплекс должен дать общее представление об императивных (обязательных) и диспозитивных (вариантных) нормах русского литературного языка, его коммуникативно-грамматической и стилистической системе, а также представить основные принципы целесообразного использования языковых средств в соответствии со сферой общения, коммуникативным заданием, содержанием и жанром текста, декодируемого и продуцируемого переводчиком. Лингвистическая база курса профессионального русского языка включает материалы, связанные с практикой перевода. Изучение этого комплекса распределяется по уровням (от В2 до С2).

Таким образом, **структура курса** образуется двумя взаимосвязанными блоками – рядом, профессионально ориентированных когнитивно-лингвокультурологических комплексов и комплексом необходимых основных и сопутствующих языковых знаний, соотнесенных с практикой перевода.

ОСНОВНЫЕ КОГНИТИВНО-ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ КОМПЛЕКСЫ (КЛК)

КЛК 1: ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА

Тема 1: Правительство

Субтема 1. Государственное устройство РК, РФ и страны изучаемого иностранного языка

Субтема 2. Структура и функции Правительства РК и РФ

Тема 2: Парламент РК и РФ

Субтема 1. Основные формы парламентаризма в XXI веке
Субтема 2. Принципы организации и формирования Парламента в РК и РФ

КЛК 2: <u>СОЦИАЛЬНАЯ СФЕРА</u>

<u>Тема 1: Наука и система образования в РК, РФ и стране изучаемого иностранного языка</u>
Субтема 1. Развитие системы образования в РК
Субтема 2. Приоритеты развития РК в Стратегии-2050

<u>Тема 2: Культура</u>
Субтема 1. Культура как совокупность материальных и духовных ценностей
Субтема 2. Современные кластеры в искусстве Казахстана

<u>Тема 3: Здравоохранение</u>
Субтема 1. Развитие системы здравоохранения в РК
Субтема 2. Здоровый образ жизни и здоровье нации

<u>Тема 4: «Экология – проблема нравственнаяи законодательная</u>
Субтема 1: Глобальные проблемы экологии
Субтема 2: Экологический кризис нравственности, языка и культуры

КЛК 3: <u>ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СФЕРА РК</u>

<u>Тема 1: Экономика</u>
Субтема 1. Основные отрасли экономики РК
Субтема 2. Сырьевая база экономики РК

<u>Тема 2: Производство</u>
Субтема 1. Основные отрасли производства в экономике РК
Субтема 2. Аграрный сектор экономики Казахстана
Субтема 3. Современный малый и средний бизнес в РК

<u>Тема 3: Финансовая сфера экономики РК</u>
Субтема 1. Финансовая система РК и РФ
Субтема 2. Банковская система РК

<u>Тема 4: Торговый сектор экономики РК</u>
Субтема 1. Законодательная база торгового сектора экономики РК
Субтема 2. Развитие торгового сектора экономики Казахстана

<u>Тема 5: Дипломатическая служба</u>

Субтема 1: Официальные контакты дипломатов (дипломатические беседы, дипломатическая переписка, визитные карточки)
Субтема 2: Язык и стиль дипломатических документов
Субтема 3: Прошлое и настоящее казахстанской дипломатии

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ БАЗА КЛК

Язык как социальное явление. Основные функции языка (коммуникативная, когнитивная, эстетическая) и система языка.

Речь. Основные характеристики форм и видов речи (письменная и устная речь; диалогическая и монологическая речь, понятие полилога). Современные средства коммуникации и формы речи.

Основные **функционально-смысловые типы речи** (описание, повествование, рассуждение) и синкретичные явления (описание с элементами рассуждения, повествование с элементами рассуждения, повествование с элементами описания). Языковые особенности функционально-смысловых типов речи. Функционально-смысловые типы речи в различных сферах общения.

Основные **функциональные стили речи** (научный, официально-деловой, публицистический, художественный, разговорный) и синкретичные (научно-популярный, производственно-технический и т.п.). Функции и внутриязыковые признаки основных функциональных стилей. Функциональные стили и сферы общения.

Лексика. Основные **типы лексического значения слова** (прямое, переносное, немотивированное, мотивированное, свободное, несвободное). Типы многозначности слова (метафора, метонимия, синекдоха). Стилистическое использование многозначности слова. Стилистические свойства синонимов, антонимов, омонимов и паронимов. Основные принципы лексической сочетаемости в русском языке. Активная и пассивная лексика в русском языке. Стилистическое использование архаизмов, историзмов и неологизмов. Заимствованная лексика и ее употребление. Особенности перевода заимствованной лексики. Семантические и стилистические функции фразеологических оборотов и устойчивых сочетаний («речевых штампов») в различных стилях речи и сферах общения и способы их перевода.

Информативный объем слова при переводе: **языковая** (смысловая, эмоционально-экспрессивная, социолокальная, хронологическая, фоновая, дифференциальная) и **речевая** (ассоциативно-образная, функциональная, паралингвистическая) информация слова. Экстралингвистическая и лингвистическая информация.

Морфология. Специфика образования и употребления некоторых форм существительных в современном русском языке: варианты падежных окончаний, форма единственного числа в значении множественного,

стилистические варианты суффиксов существительных. Устойчивые предложно-падежные конструкции в официально-деловой речи. Особенности склонения имен собственных в русском языке. Стилистический отбор кратких и полных форм прилагательных, синтетических и аналитических форм степеней сравнения прилагательных. Нормы сочетания числительных с существительными. Стилистическое использование местоимений. Роль местоимений в организации текста. Синонимия личных форм глагола русского языка в различных функциональных стилях и сферах общения (1-е лицо множественного числа вместо 1-го лица единственного числа в научной и официально-деловой речи, 1-е лицо множественного числа вместо 2-го лица единственного числа в публицистической речи и др.). Синонимия форм времени глагола в текстах различных функциональных стилей (настоящее историческое, настоящее повествовательное, настоящее описательное, настоящее неизбежное; будущее результативное, будущее в значении прошедшего). Оттенки значения форм повелительного наклонения и их употребление в различных сферах общения. Особенности функционирования причастных и деепричастных оборотов в современной русской литературной речи.

Синтаксис. Синонимия отдельных типов простого предложения в русском языке (возможная синонимия утвердительных и отрицательных предложений, односоставных и двусоставных, активных и пассивных конструкций) и ее использование в различных сферах общения и коммуникативных ситуациях. Стилистические свойства вариантов сказуемых в различных функциональных стилях и сферах общения. Синтаксическое и стилистическое значение порядка слов в предложении.

Текст как основная единица коммуникации и единица перевода. Структура и смысл текста. Типы информации в тексте (интеллектуальная, эмоциональная, собственно лингвистическая). Текст и предложение. Текст и сложное синтаксическое целое. Понятие темы текста и микротемы. Актуальное членение высказываний (деление высказываний на информативно значимые части – тему и рему, или данное и новое) как средство организации развития информации в тексте. Приемы и средства последовательного и параллельного развития информации в тексте. Смысловая компрессия как основной способ переработки информации текста и ее виды (тезирование, реферирование, аннотирование, резюмирование, семантическое картирование). Композиционно-смысловая структура текста.

Средства усиления выразительности речи. Основные виды тропов: эпитеты, сравнения (простые и развернутые), метафоры (простые и развернутые), метонимия, синекдоха, гипербола и литота, ирония, аллегория, олицетворение, перифраза. Основные стилистические фигуры речи: анафора и эпифора, антитеза и оксюморон, градация, инверсия, эллипсис, умолчание, риторическое обращение, риторический вопрос, полисинтедон (многосоюзие) и

асиндетон (бессоюзие).

Культура речевого поведения. Этика поведения переводчика.Речевой этикет. Деловой этикет. Особенности делового общения. Регламентированность делового общения. Основные виды делового общения и практика перевода: деловая беседа, деловые переговоры, телефонные разговоры.

Элементы технологии когнитивного картирования текста как способ продуцирования нового лингвистического и экстралингвистического знания.

Алгоритм когнитивного картирования текста:

1)Установите систему понятий, составляющих основу информации, которую необходимо усвоить, обозначьте их как узлы карты.

2) Определите, как они связаны между собой причинно-следственными отношениями.

3) Определите соотнесенность понятий с центром и периферией.

4) Объедините понятия в каузальные цепочки, центральные и периферийные.

СОДЕРЖАНИЕ ЗАНЯТИЙ ПО МОДУЛЯМ

МОДУЛЬ 1: ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ СФЕРА КОММУНИКАЦИИ

(15 часов практических занятий, 15 часов СРОП, 15 часов СРО)

КЛК 1: <u>ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА</u>

(7 часов практических занятий, 7 часов СРОП, 7 часов СРО)включает следующие компоненты:

<u>Тема 1: Правительство</u>

(3 часа практических занятий, 3 часаСРОП, 3 часаСРО)

Субтема 1. Государственное устройство РК, РФ и страны изучаемого иностранного языка реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Проинформируйте собеседника – представителя иносоциума об основных особенностях устройства РК как унитарного государства.

Б) Обсудите понятие федерализация применительно к государственному устройству РФ и других стран.

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение о государствах мира с унитарным и федеральным устройством.

СРСП: Чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Конституция РК, статьи энциклопедических словарей и справочников)

СРО: подготовка и защита проектов о государственном устройстве РК, РФ и стран изучаемых иностранных языков.

Субтема 2. Структура и функции Правительства РК и РФ реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм**

коммуникации:

А) Вы должны проинформировать собеседника – представителя иносоциума структуре и составе Правительства РК.

Б) Опишите структуру и состав Правительства РФ.

Развитие **письменных форм коммуникации**: сообщение о сходстве и различиях структуры правительства РК и РФ.

СРСП: выполнение упражнений на определение **типа лексического значения слова** (прямое, переносное, немотивированное, мотивированное, свободное, несвободное) в публицистических и официально-деловых текстах.

СРО: эссе о развитии структуры правительства в РК, РФ и стране изучаемого иностранного языка.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов; работа с текстом по теме с элементами когнитивного картирования текста.

Тема 2: Парламент РК и РФ

(4 часа практических занятий, 4 часаСРОП, 4 часаСРО)

Субтема 1. Основные формы парламентаризма в XXI веке реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) содержание понятия парламентаризм.

Б) Обсудите современные формы парламентаризма в странах Европы и Азии.

Развитие **письменных форм коммуникации**: сообщение о государствах мира с унитарным и федеральным устройством.

Субтема 2. Принципы организации и формирования Парламента в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Ваша задача – объяснить собеседнику – представителю иносоциума принципы формирования Парламента РК

Б) Сопоставьте структуру Парламента РК и РФ.

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение о парламентских структурах в странах Европы и Азии.

СРСП: выполнение упражнений на соблюдение норм **лексической сочетаемости слова** в публицистических и официально-деловых текстах.

СРО: подготовка и защита коллективных и индивидуальных проектов с использованием презентации об особенностях парламентских структур в странах Европы, Азии и Америки.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы

коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

КЛК 2: <u>СОЦИАЛЬНАЯ СФЕРА</u>

(8 часов практических занятий, 8 часов СРОП, 8 часов СРО)включает следующие компоненты:

<u>Тема 1: Наука и система образования в РК, РФ и стране изучаемого иностранного языка</u>

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО)

Субтема 1. Развитие системы образования в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) основные принципы развития РК, представленные в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Обсудите принцип прагматичности и эволюционности в развитии РК применительно к задачам развития высшего образования в нашей стране.

Развитие **письменных форм коммуникации**: сочинение о значимости принципа всенародной поддержки для развития государства.

Субтема 2. Приоритеты развития РК в Стратегии-2050 реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Ваша задача – представить аудитории семь приоритетных направлений в развитии РК, выдвинутых в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Обсудите содержание приоритетного развития современных кластеров в социальной сфере.

Развитие **письменных форм коммуникации**: сочинение о роли современного студента в решении задач улучшения качества образовательной системы РК и повышения потенциала науки.

СРСП:чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Закон об образовании РК, Послания Президента народу Казахстана, публикации по проблемам развития образования и науки в печатных СМИ и на интернет-сайтах).

СРО:эссео проблемах улучшения качества образовательной системы РК и повышения потенциала науки (заметка для газеты) с использованием языковых и речевых средств публицистического стиля.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 2: Культура

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО)

Субтема 1. Культура как совокупность материальных и духовных ценностей реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Проанализируйте основные значения термина культура в современных гуманитарных науках.

Б) Дискуссия на тему «Молодежные субкультуры и их влияние на формирование личности».

Развитие **письменных форм коммуникации**: эссе о специфике культурной ментальности казахстанцев.

Субтема 2. Современные кластеры в искусстве Казахстана реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Дискуссия на тему «Современное состояние и приоритетные направления в развитии национального телевидения».

Б) Дискуссия на тему «Роль современных СМИ в формировании национального и личностного менталитета».

Развитие **письменных форм коммуникации**: сочинение о роли национальной и мировой культуры в формировании современной лингвокультурной личности.

СРСП: выполнение упражнений на продуцирование текста по образцу (словарной статьи энциклопедического словаря, хроникальной заметки в СМИ, рекламы) с соблюдением грамматических и стилистических норм русского языка.

СРО: подготовка и защита коллективных проектов «Развитие киноиндустрии в Казахстане», «Современное театральное искусство: основные направления и проблемы развития», «Тенденции развития современного изобразительного искусства», «Музыкальное искусство: классика и современность».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 3: Здравоохранение

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО)

Субтема 1. Развитие системы здравоохранения в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) основные направления развития системы здравоохранения РК, представленные в

Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Дискуссия на тему «Болезни века. Можно ли их победить?»

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение об основных отраслях медицины и мединдустрии Казахстана начала XXI века.

Субтема 2. Здоровый образ жизни и здоровье нации реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Дискуссия на тему «Здоровый образ жизни – осознанная необходимость или мода?».

Б) Круглый стол на тему «Люди с ограниченными возможностями и жизнь без барьеров. Забота о них – наш долг перед собой и обществом».

Развитие **письменных форм коммуникации**: эссе о значимости здорового образа жизни в формировании здоровой нации.

СРСП:чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях); выполнение упражнений на углубление знаний сочетания числительных с существительными, стилистическое использование местоимений.

СРО:подготовка и защита коллективных проектов «Система медицинского обслуживания и формы социальной защиты в РК и РФ», «Развитие медицины в Казахстане: от народной медицины к высокотехнологичным методам лечения», «Система медицинского образования в РК и РФ», «Вклад ученых Казахстана в развитие медицины» с использованием презентации.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 4: «Экология – проблема нравственнаяи законодательная

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО), раскрывающаяся в субтемах:

Субтема 1: Глобальные проблемы экологииреализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) круглый стол на тему: «Являются ли экологические проблемы окружающей среды следствием разрушения норм морали, нравственности, духовности, или наоборот?».

Б) дискуссия на тему: «Как восстановить экологическое равновесие на нашей планете?»

Развитие **письменных форм коммуникации**: эссе «Защита природы – приоритетная задача человечества», «День, когда встреча с природой

запомнилась на всю жизнь».

Субтема 2: Экологический кризис нравственности, языка и культурыреализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) дискуссия на тему: «В чем проявляется кризис духовности и нравственности?»;

Б) круглый стол на тему: «Как предупредить преступления среди молодежи?».

Развитиеписьменных форм коммуникации:эссе«К чему может привести экологический кризис языка и культуры?».

МОДУЛЬ 2: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ И ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРЫ КОММУНИКАЦИИ

(15 часов практических занятий, 15 часов СРОП, 15 часов СРО)

КЛК 3: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СФЕРА

(12 часов практических занятий, 12 часов СРОП, 12 часов СРО) включает следующие компоненты:

Тема 1: Экономика

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

раскрывается в субтемах:

Субтема 1. Основные отрасли экономики РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) об основных отраслях народного хозяйства страны и об особенностях экономической географии Казахстана (в форме устного доклада по теме).

Б) Обсудите принцип прагматичности и эволюционности в развитии экономики РК, выдвинутый в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Развитие **письменных форм коммуникации**: эссе о развитии производственных отношений за годы существования РК как независимого государства.

Субтема 2. Сырьевая база экономики РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) об основных видах сырья для современного производства и значении их запасов для развития экономики страны.

Б) Обсудите содержание приоритетного развития современных кластеров в разработке сырьевой базы в экономике РК с Стратегии 2050.

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение о значении развития геологоразведки для экономики Казахстана.

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Послание

Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях); выполнение упражнений на соблюдение норм употребления форм глагольного времени в тексте.

СРО: Защита коллективных проектов с использованием презентаций на темы «Традиционные добывающие секторы в экономике Казахстана и повышение их эффективности», «Нефтегазовый сектор в экономике современного Казахстана и его потенциал», «Разработка редкоземельных металлов в РК и их значимость для наукоёмких отраслей экономики».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 2: Производство
(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Субтема 1. Основные отрасли производства в экономике РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Обсуждение основных особенностей работы переводчика в сфере производства.

Ответьте на вопросы и аргументируйте свою точку зрения:

Какие отрасли производства являются ведущими в экономике Казахстана?

Развитие каких отраслей производства предусматривает Стратегия 2050?

Какой функциональный стиль речи используется на производстве?

Каковы особенности этого функционального стиля?

Какие виды текстов создаются при помощи этого стиля?

Что необходимо знать переводчику для успешной профессиональной деятельности в сфере экономического перевода?

Б) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) о новых отраслях производства, созданных в РК за последние двадцать лет (автомобиле- и авиастроение, производство тепловозов, пассажирских и грузовых вагонов).

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение об одном из интеллектуально-инновационных кластеров в РК – парке информационных технологий «Алатау» в Алматы.

Субтема 2. Аграрный сектор экономики Казахстана реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Ваша задача – представить и разъяснить аудитории приоритетные направления в развитии аграрного сектора экономики РК, выдвинутые в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Обсудите содержание понятия аграрный сектор экономики и представьте аудитории состав и структуру традиционного и современного аграрного сектора Казахстана.

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение о системе подготовки профессиональных кадров для аграрного сектора экономики РК.

Субтема 3. Современный малый и средний бизнес в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Обсуждение основных особенностей работы переводчика в сфере бизнеса.

Ответьте на вопросы и аргументируйте свою точку зрения:

Какие новые слова появились в русском и казахском языке к началу XXI века для обозначения понятий сферы бизнеса?

Почему большинство этих слов являются заимствованиями?

Оправдано ли употребление в современной деловой речи этих заимствований?

Развитие каких видов бизнеса предусматривает Стратегия 2050?

Охарактеризуйте основные виды делового общения (деловая беседа, деловые переговоры, телефонные разговоры) и особенности этики переводчика.

Б) Опишите содержание приоритетного развития современных кластеров в сфере развития казахстанского бизнеса (в агропромышленном комплексе, сфере услуг и др.).

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение о системе государственных программ поддержки малого и среднего бизнеса в РК.

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях); выделениеприемов и средств последовательного и параллельного развития информации в тексте; упражнения на смысловую компрессию как основной способ переработки информации текста (тезирование, реферирование, аннотирование, резюмирование).

СРО: подготовка и защита коллективных проектов с использованием технологии когнитивного картирования текстов по темам «Металлургия Казахстана», «Развитие нефтеперерабатывающей отрасли промышленности в РК», «Машиностроение в РК», «Легкая промышленность в РК»; «Современное понимание термина бизнес», «Содержание понятий биг-бизнес, средний бизнес, малый бизнес», «Появление и развитие среднего и малого бизнеса в РК».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 3: Финансовая сфера экономики РК

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО):

Субтема 1. Финансовая система РК и РФ реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) о задачах, структуре Министерства финансов РК и его ведомствах.

Б) Обсудите и выясните сходства и различия финансовой системы РК и РФ.

Субтема 2. Банковская система РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Обсудите вопрос о значении банков разного уровня (национальные, коммерческие)в формировании финансовых средств населения страны.

Б) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) об основных принципах деятельности коммерческих банков.

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение на тему «Управление личными финансами».

СРСП:чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях,); упражнения на продуцирование текстов по типовой модели (основные типы финансовых документов в управлении личными финансами: договор, доверенность, заявление о предоставлении кредита и т. п.).

СРО: подготовка и защита проектов с использованием презентаций и элементов технологии когнитивного картирования текстов по темам «История становления банковской системы Казахстана», «Особенности банковской системы Казахстана по сравнению с другими странами СНГ», «Структура современной банковской системы РК».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основныеказахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивыесочетания слов.

Тема 4: Торговый сектор экономики РК

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Субтема 1. Законодательная база торгового сектора экономики РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) о содержании основных понятий, используемых в Законе РК «О регулировании торговой деятельности».

Б) Обсудите и опишите, какие виды торговли предусмотрены Законом РК «О регулировании торговой деятельности».

Субтема 2. Развитие торгового сектора экономики Казахстана

реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) На материале «Программы по развитию торговли в Республике Казахстан на 2010-2014 г.» объясните собеседнику (аудитории) основные цели и задачи государственных программ по развитию торговли.

В) Обсудите и объясните, какое значение для развития торгового сектора экономики РК имеет участие Казахстана в «Таможенном союзе».

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение на тему «Электронная торговля в Казахстане».

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Закон РК «О регулировании торговой деятельности», публикации в печатных и интернет-изданиях,); упражнения на углубление знаний и навыков специфики образования и употребления форм существительных в современном русском языке(варианты падежных окончаний, форма единственного числа в значении множественного, стилистические варианты суффиксов существительных).

СРО: подготовка и защита проектов с использованием презентаций и элементов технологии когнитивного картирования текстов по темам «История становления банковской системы Казахстана», «Особенности банковской системы Казахстана по сравнению с другими странами СНГ», «Структура современной банковской системы РК».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

КЛК 4: ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Тема 1: Дипломатическая служба
(3 часа практических занятий,
3 часа СРОП, 3 часа СРО), раскрывающаяся в субтемах:

Субтема 1: Официальные контакты дипломатов (дипломатические беседы, дипломатическая переписка, визитные карточки)реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Аргументируйте свое мнение по вопросу о необходимых профессиональных качествах дипломата и особенностях профессиональной этики переводчика в сфере дипломатических контактов.

Б) Ролевая игра «Дипломатическая беседа» (этикетные способы выражения согласия и несогласия).

Субтема 2: Язык и стиль дипломатических документов

А) Ролевая игра – дипломатический «круглый стол» «Современное политическое состояние в мире».

Б) Проинформируйте собеседника (аудиторию) об основных типах дипломатических документов (дипломатическая переписка, итоговые документы – коммюнике, резюме, соглашение, договор и др.).

Субтема 3: Прошлое и настоящее казахстанской дипломатииреализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Дискуссия на тему «Как вы оцениваете дипломатические отношения РК с другими государствами?»

Б) Обсуждение высказывания Б. Амброза: «Дипломатия – патриотическое искусство лгать ради блага своей родины».

Для развития письменных форм коммуникации: эссе «Роль дипломатии в современном мире».

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме; упражнения на углубление знаний и навыков специфики работы с текстом: смысловая компрессия как основной способ переработки информации текста и ее виды (тезирование, реферирование, аннотирование, резюмирование).

СРО: подготовка и защита проектов с использованием презентаций и элементов технологии когнитивного картирования текстов по темам «История становления дипломатического корпуса Казахстана», «Особенности профессиональной подготовки дипломатических кадров», «Структура современной дипломатической службы».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература:

- Абдыкулова К.Е., Ким Г.В., Павленко В.К. Русский язык. Практический курс: учебное пособие. - Алматы: Санат, 1995. - 208 с.
- Бельчиков Ю.А. Практическая стилистика современного русского языка. - Изд.: АСТ-Пресс Книга, 2007
- Варламова И. Ю., Гагачев И.А. Практикум по русскому языку и культуре речи: Русская речь сегодня, изд-во РУДН. 2006 г.
- Голуб И.Б. Стилистика русского языка. Учебное пособие для ВУЗов. М.. 2008
- Жаналина Л.К., Мусатаева М.М. Практический курс русского языка: Учебник. – Алматы, Print-S, 2005.
- Карымсакова Р.Д. Пособие по русскому языку для студентов-юристов.

Алматы, 2006.
- Миронова В.Г., Хмельницкая И.Б. Обучение научному стилю речи. - Алматы: Ана тілі, 1993. - 143с.
- Русский язык: учебное пособие для студентов казахских отделений университетов (бакалавриат)/под ред. К.К. Ахмедьярова, К.К. Жаркынбековой.Алматы: Казак университеті, 2010.
- Салагаев В.Г. Студенческие научные работы. Академическая риторика. - Алматы: Раритет, 2004.
- Сборник упражнений по русскому языку Учебное пособие для вузов (под ред. Каленчук М.Л., Касаткина Л.Л.) Изд. 2-е. испр. Высшее профессиональное образование. Педагогические специальности, 2006 г.

Дополнительная литература:

- Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы, г. Астана, 2010 г.
- ГОСО РК 6.08.085– 2010 «Языки триединства (казахский, русский, иностранный). Алматы, 2010.
- Закон об образовании РК, № 389-1З РК, 07.06.99, г. Астана.
- Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. Алматы: МОИН РК. КазУМОМЯ им. Абылай хана, 2006.
- Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теории. Алматы, 2005.
- Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования, Алматы, 2010.

Интернет ресурсы:

- http: 'www.heritagenet.unesco.kz/kz/content/art'izobrazitel fine_art.htm
- http: roerich.kz/publication/DPI Kaz.htm
- http: 'kazakhstan.orexca.com/rus/kazakhstan_reserves.shtml
- http:'tarih.ru/2008/09/21/izmenenija-v-obshhestvennojj–zhizni-kazakhstana. html
- http: translation-blog.ro/tenniriv

Составитель:

д.ф.н. профессор Таирбекова Л.Н.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

OTTN 3204 **ОҚЫТЫЛАТЫН ТІЛ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ (шығыс тілдері)**

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Абдрахимова Г.Б. ф.ғ.к., Абай атындағы ҚазҰПУ; Кульгильдинова Т.А. ф.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Араб тілі теориясының негіздері
3. Қытай тілі теориясының негіздері
4. Корей тілі теориясының негіздері
5. Жапон тілі теориясының негіздері
6. Түрік тілі теориясының негіздері
7. Парсы тілі теориясының негіздері
8. Хинди тілі теориясының негіздері
9. Урду тілі теориясының негіздері
10. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Типтік бағдарлама 5В021000-Шетел филологиясы мамандағы бойынша ҚР жоғары оқу орындарының шығыс факультеттеріне (араб, қытай, корей, жапон, түрік, парсы, хинди, урду тілдеріне) арналған.

Білім беруге қойылатын кредитті технология талаптарына сай студенттердің өздік жұмысына, сондай-ақ оқу жүйесіндегі мамандарды дайындау сапасын көтеруге, кәсіптік бағыт беруге үлкен ден қойылады. Бұл орайда әрбір пәннің бағдарламасы ұғымдық-категориялы мазмұндық жүйеде білімдер мен дағдыларды дамытуға мән береді.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» пәнінің **әдістемелік** негізі тілі оқытылатын шығыс тілі грамматикалық және лексикалық құрылымының жүйелі сипаттамасы, грамматикалық және лексикалық құбылыстарды прагмо-қызметтік тұрғыдан қолдану қарастырылды.

Оқытылатын тіл теориясының негіздері курсының **мақсаты:**

тілі оқылатын елдің негізі мен қазіргі жағдайымен таныстыра отырып, студенттерде лингвистикалық және оқу-зерттеушілік біліктіліктерін қалыптастыру. Ғылыми білімдерге байыпты бойлап, сын көзбен қарап ойлауға үйрету, пайымдай білуге дағдыландыру; сондай-ақ алған білімдері мен біліктіліктерін болашақ мамандығында кәсіби қолдана білуге үйрету.

Пәннің алға қойған міндеттерін шешуде өзіндік тәсілдемені таңдауға әсер ететін шығыс тілдері теориясы негізінің ерекшелігі олардың әртүрлі тілдік топтарға жатуымен анықталады.

Курстың **міндеттері** мыналар:

1. шетел тіліндегі фонетикалық, лексикалық және грамматикалық жүйенің негізгі кезеңдері мен даму тенденциясы туралы жүйелі түсінік қалыптастыру;

2. қазіргі шетел тілінің фонетикалық, лексикалық және грамматикалық заңдылықтары мен ерекшеліктерімен танысу;

3. шетел тілінің фонетикалық, лексикалық және грамматикалық жүйесі мен оның функционалды ерекшеліктері туралы толық көзқарас қалыптастыру;

- болашақ мамандығына сай жалпытеориялық жүйелі негіз жасау;

- тілдік материалды талдай білуге, теориялық тұжырым жасауға, ойлау, сын көзбен бағалап қорытындылай білуге дағдыландыру;

- лингвистика саласында ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге қажетті дағдылар, білім мен біліктілікті қалыптастыру;

- теориялық материалды педагогикалық тұрғыдан ұсына білуге қажетті дағдыларды дамыту.

Оқытылатын тіл теориясының негіздері курсын өткен студент төмендегілерді **білуі** қажет:

1. Оқытылатын тіл теориясының негіздерін зерттеу нысанын, пәнін, мақсатын және оның басқа лингвистикалық ғылымдармен байланысын;

2. Оқытылатын тіл теориясының ұғымы мен негізгі бағыттарын;

3. шетел тілінің лексико-семаникалық жүйесінің ерекшеліктерін;

4. сөзжасам әдістері, диалектизмдер мен кірме сөздер;

5. шетел тілінің фонетикасы, лексикасы мен грамматикасындағы шекаралық айырмашылықтар;

6. тілдің грамматикалық құрылымын жүйе деп танып, грамматикалық категориялардың сөйлеу тілінде көрініс табуын;

7. грамматикалық талдау әдістерін;

8. қазіргі заманғы оқытылатын тіл теориясының даму теденциясы мен фонетика, лексика және грамматика саласындағы негізгі өзгеру процестерін. Теориялық курста белгіленген білім көлемін алған студент төмендегілерді **меңгеруі** қажет:

1. ғылыми-ұғымдық аппаратты қолдануды;
2. жалпылингвистикалық және грамматикалық талдаудың әдістері мен тәсілдерін пайдалануды;
3. нақты тілдік материалды түрлі әдістермен талдауды;
4. тілдік құбылыстарға ғылыми зерттеулерді өзбетінше жүргізуді;
5. теориялық негіздерге арнап тілдік көрнекі материалды іздеуді, іріктеп алуды;
6. игерілуі қиын грамматикалық құбылыстарды ана тіліндегі жағдайлармен салыстыру жұмыстарын жүргізе білуді;
7. болашақ кәсіби маман тұрғысынан теориялық материалды түсіндіру және баяндау.

Шетел тілі теориясының негізі пәнінің **пререквизиттері**:

арнайы филологияға кіріспе;

тіл біліміне кіріспе;

жалпы тіл білімі;

практикалық грамматика;

базалық шетел тілі.

Шетел тілі теориясының негізі пәнінің **кореквизиттері**:

лингвистика ілімінің тарихы;

мәдениетаралық коммуникация.

Шетел тілі теориясының негізі пәнінің **постреквизиттері**:

стилистика;

мәтін лингвистикасының негіздері;

Арнайы кәсіби шетел тілі.

Оқытылатын тіл теориясының негіздері курсында студенттердің аты аталған теориялық пәндер мен тәжірибелік грамматикадан алған білімдері жүйелене қорытындылануы арқылы осы пәннің жинақтаушы, интегративті табиғаты айқындала түседі. Бұл пәнді оқытуда студенттердің өздік жұмысына көңіл аударылатындықтан, осы жағдай шеңберінде, жемісті өзгерту сиппаттағы креативті табиғатымен ерекшеленетін тапсырмалардың сан алуан түрлері

ұсынылады: оқылған тақырыпты сызу схемалары арқылы бейнелеу; терминдік - анықтамалық, классификациялық дестелер жасау; берілген тақырыпқа сай тілдік көрнекі материалдарды талдап, өңдеу; реферативті – аналитикалық жұмыстар жүргізу; нақты тілдік материал бойынша салыстырмалы талдау жасау; прагмо – кәсіби міндеттерді шешу және т.б.

«Оқылатын тіл теориясының негіздері» оқу пәні теориялық фонетика, лексикология және теориялық грамматика бөлімдерінен тұратын кешенді курс болып табылады.

Негізгі бөлімнен кейін жобалап берілген семинар тақырыптары, СӨЖ тақырыптары және ұсынылатын әдебиеттердің тізімі беріледі. Бұл бағдарламада араб, қытай, корей, жапон, парсы, түрік, хинди және урду тілдері теориясының негіздері беріледі.

АРАБ ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Теориялық фонетиканың пәні мен нысаны

Қазіргі араб тілінің фонетикалық құрылымы

1. Араб тілінің дыбыс жүйесі. Араб артикуляциялық базасының ерекшеліктері
2. Фонетикалық компонент: фонема, дифтонгтар , әріптер мен дыбыстар Дауысты және дауыссыз дыбыстар. Харф, махраж, мабда және т.б. терминдер
3. Фонетикалық жүйенің буын компоненттері
4. «Таджуид» - арабша айтудың негізі

Дыбыстық белгілер. Танвиндер

1. Дыбыстық белгілер туралы түсінік. Дыбыстық белгілердің түрлері және оны жазуда пайдалану
2. Тануиндық "ун", "ин", "ан" жалғаулары дыбысталуының жазудағы көрінісі

Дауыссыздардың екі еселенуі және ассимиляция

1. Дауыссыздардың екі еселенуі және олардың сөздегі орны
2. Ай және күн әріптері , ассимиляция

Араб тілінің акценттік және интонациялық құрылым

1. Екпін. Акценттік құрылымның қызметі
2. Интонация. Интонацияның құрылымы
3. Синтагма, фраза және абзац мәтіннің просодиялық бірліктері
4. Мәтін просодиясы және дискурс
5. Мәтіннің және дискурстың фоностилистикалық ерекшеліктері

Лексикология

Лексикологияның пәні мен нысанасы

Лексикадағы жүйелі-семасиологиялық қатынастар

1. Араб сөзінің семантикалық құрылымы, сөздің лексикалық және грамматикалық мағыналары
2. Моносемия және полисемия
3. Лексикалық омонимия
4. Синонимия және антонимия

Сөзжасам

1. Түбір
2. Сөзжасамдық модель
3. Етістікті сөзжасам
4. Грамматикалық етістікті дериваттар
5. Масдара тобы

Араб лексикасының жүйеленуі

1. Қазіргі араб тілі сөздік құрамындағы өзіндік және шеттілдік лексика
2. Араб тіліндегі тюркизмдер

3. Араб тілі жүйесіндегі шетелдік лексиканың игерілуі
4. Әлеуметтік және территориялық сөз құрамының айырмашылығы

Фразеология

1. Фразеологизм және ұлттық мәдениет
2. Әл-муканна, әл-мубанна тұрақты тіркестері

Лексикография

1. Сөздік түрлері
2. Классикалық түсіндірме сөздіктер
3. Қазіргі түсіндірме және қос тілді сөздіктер

Теориялық грамматика

Теориялық грамматиканың пәні мен нысаны

Морфология

1. Сөздің морфологиялық құралдары мен модельдері
2. Түбірлер және олардың құрылымы
3. Сөз таптары және олардың топтастырылуы: етістік, есім сөз, көмекші сөздер
4. Араб тіліндегі сөз таптарының мәселелері

Етістік

1. Етістікті негіздер: мужаррад, мазид фихи
2. Араб етістігінің туынды негіздер жүйесі
3. Толымды және толымсыз етістіктер: әл-фиълу ас-сахих, әл-фиълу әл-муъатал

Есім сөз

1. Есім сөздердің топтастырылуы. Араб тілі есім сөздерінің жасалуы
2. Араб тілі туынды есім сөздері – әл-муштақ.

Синтаксис

1. Синтаксис бірліктері 2. Сөз тіркесінің түрлері
3. Жай сөйлем
4. Күрделі сөйлем
5. Мәтін. Мәтіннің тұтастығы мен байланысы
6. Дискурс категориясы

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Араб тілінің дыбыстық жүйесі. Араб тілінің артикуляциялық базасы
2. Фонема. Араб тілінің фонологиялық жүйесі
3. Дыбыстық белгілердің түрлері және оларды жазуда қолдану.Тануиндердің жазудағы көрінісі
4. Араб тіліндегі акценттік құрылым
5.Араб тілінің дауыс ырғағының түрлері. Қазіргі араб тілінің айтылуы
6. Сөз және ұғым. Сөздің мағынасы, түрлері, сөздің сипаттамасы
7. Сөз қорының байытылу жолдары. Мағынаның дамуы. Кірме сөздер. Сөзжасам

8. Семантикалық қатынастар. Полисемия. Омонимия. Синонимия
9. Араб тілі фразеологиясының жүйесі
10. Араб тілі сөздік қорының жалпы сипаттамасы
11. Лексикография. Сөздік түрлері
12. Морфология. Сөз формасы. Морфема
13. Қазіргі араб тіліндегі сөз таптары. Сөз таптарының сипаттамасы: етістік, есім,көмекші сөздер
14. Араб тілінің синтаксистік жүйесі. Синтаксис бірліктері
15. Тіркестер бірлігі және мәтін. Мәтін тұтастығы және байланысы
16. Дискурс

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Араб тілі шығуының тарихи және лингвистикалық алғы шарттары
2. Араб тілі дамуындағы лингвистикалық мектептердің ролі
3. Құран тілі – араб әдеби тілінің классикалық формасы
4. Қазіргі уақыттағы араб тілінің таралуы
5. Араб тілінің фонетикалық жүйесі
6. «Таджуид» - араб тілі айтылуының негізі
7. Араб және ана тілдердегі буынның бөлінуі
8. Араб тілінде лексиканың пайда болуы
9. Араб тіліндегі диалектілер
10.Араб тіліндегі «амсалы» және олардың ана тіліндегі баламасы
11. Араб лексикография дәстүрі
12. «Сарф» (морфология)
13. «Нахуа» (синтаксис)
14. Араб тілі теориясына үлес қосқан отандық және шетелдік лингвистер

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Белова А.Г. Очерки по истории арабского языка. М., 1999
2. Гранде Б.М. Введение в сравнительное изучение семитских языков. М., 1998
3. Гранде Б.М. Курс арабской грамматики в сравнительно-историческом освещении. М.,1998
4. Юшманов Н.В. Работы по общей фонетике, семитологии и арабской классической морфологии. – М., 1998.
5. Ковыршина Н.Б., Самоделкина Л.В.**Лексикология арабского** языка. - М.: РУДН, 2008.
6. Хигази М.Ф. Арабская лексикология. – Каир, 2006.
7. Рагиб Набиль. «Золотые правила» арабского языка: морфология, синтаксис, риторика. – Каир, 2005.
8. Хасан Аббас. Полная грамматика арабского языка. Т. 1-4. – Каир, 2004.

9. Камаль Башар Мухаммад. Фонетика арабского языка. Египет, 2000
10. Майзель С.С. Пути развития корневого фонда семитских языков. М.,1983
11. Мишкуров Э.Н. Основы теоретической грамматики современного арабского литературного языка. Ч.1. М.,1978
12. Рыбалкин В.С. Арабская лексикографическая традиция. Киев, 1990
13. Шарбатов Г.Ш. Соотношение арабского литературного языка и современных арабских диалектов. М., 1966
14. Шарбатов Г.Ш. Юшманов Н.В. Избранные труды. Работы по общей фонетике, семитологии и арабской классической морфологии. М., 1998
15. Юшманов Н.В. Грамматика литературного арабского языка. М., 1985
16. Хусейн Насар. Аль-муъжаму аль-арабииу. Каир, 1967

ҚЫТАЙ ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Қытай тілінің теориялық фонетикасы пәні және нысаны

Фонетика және фонология

1. Фонетикалық бірліктер: дыбыс (дауысты және дауыссыз дыбыстар)
2. Фонемдер құрамы

Буын. Инициали (shengmu) мен финали (yunmu)

1. Буынның сипаты. Буынның құрамы
2. Инициалидің айтылуы. Финалидің құрылым түрлері және айтылуы
3. Буынның тіркесу тәсілі
4. Путуңхуадағы инициали мен финалидың тіркесу заңдылығы
5. Буынның тіркесу заңдылығы

Дыбыстардың өзгеруі

1. Тонның өзгеруі. Жеңіл тонның сипаттамасы
2. Қытай әдеби тіліндегі тонның қызметі(путунхуа)
3. Тонның өзгеруі
4. Жеңіл тонның сипаттамасы және қызметі

Екпін

1. Екпін түрлері. Екпіннің қызметі
2. Грамматикалық және логикалық екпін . Сөз екпіні мен сөйлем екпіні

Интонация

1. Қытай тілі интонациясы
2. Интонацияның қызметі. Интонацияның компоненттері.Синтагма. Фраза.
3. Абзац
4. Дискурс және мәтін просодиясы

Фоностилистика

1. Айтылу стилі туралы ұғым
2. Айтылу стилінің интонациялық сипаттамасы

Лексикология

Лексикология пәні және оның нысаны

Сөз
1. Сөз – лексикологияның зерттеу нысаны
2. Сөздің мағынасы. Қытай тіліндегі сөздердің негізгі сипаттамасы

Семасиология
1. Лексикадағы жүйелі-парадигмалық байланыс
2. Лексикалық мағыналардың негізгі түрлері
3. Көп мағыналық немесе полисемия
4. Омонимия. Синонимия.Антонимия

Сөзжасам
1. Күрделі сөздер
2. Салаласа байланысқан күрделі сөздер
3. Сабақтаса байланысқан күрделі сөздер

Сөздік құрамның жүйеленуі
1. Сөздердің пайда болу ерекшелігіне қарай жіктелуі
2. Сөздердің хронологиялық тұрғыдан жіктелу
3. Сөздердің территориялық және әлеуметтік сипатына қарай жіктелу

Фразеология
1. Фразеологиялық бірліктердің категориялық белгілері
2. Фразеологиялық бірліктердің құрылымдық-семантикалық типтері
3. Фразеологиялық бірліктердің жасалу жолдары мен тәсілдері
4. Еркін және тұрақты сөз тіркестері

Лексикография
1. Сөздіктердің түрлері
2. Лингвистикалық сөздік. Түсіндірме сөздіктер. Иероглиф сөздігі. Лексикалық сөздіктер. Чэньюйлер сөздігі (фразеологиялық сөздіктер).

Теориялық грамматика

Қытай тілінің теориялық грамматикасы пәні және нысаны

Қытай тілінің грамматикалық құрылымы

1. Морфология – сөздің құрамын, сөз таптары және олардың грамматикалық категориясын зерттейтін ғылым. Қытай тілі морфологиясының ерекшеліктері
2. Синтаксис – сөз тіркесі мен сөйлемді зерттейтін ғылым

Сөз құрамы
1. Негізгі және көмекші морфемалар
2. Жалаң және күрделі сөздер

Сөз таптары
1. Сөздерді таптастырудың теориялық мәселелері
2. Негізгі және көмекші сөздер

3. Көмекші сөздер және олардың түрлері

Сөз тіркесі және оның құрылымы

1. Сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері: сөздердің орын тәртібі мен көмекші сөздер
2. Сөз тіркестерін топтастырудың теориялық мәселелері
3. Сөз тіркестерінінің құрылымдық түрлері

Сөйлем және оның құрамы

1. Сөйлемді зерттеудің теориялық мәселелері
2. Жай сөйлемді топтастырудың принциптері
3. Құрмалас сөйлемнің ерекшеліктері
4. Салалас құрмалас сөйлем және оның түрлері. Сабақтас құрмалас сөйлем және оның түрлері
5. Сөйлемді талдаудың синтаксистік әдістері

Сөйлем мүшелері

1. Сөйлем мүшелерін жіктеудің теориялық мәселелері
2. Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері: бастауыш пен баяндауыш. Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері: анықтауыш, пысықтауыш, толықтауыш (buyu)
3. Сөйлемнің құрамындағы сөздердің орын тәртібі

Мәтін синтаксисі

1. Мәтін туралы ұғым және оның сипаттамасы
2. Мәтін бірліктері: сөйлем және пікір
3. Мәтін және дискурс мәселелері

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Қазіргі қытай тілі фонетикасының ерекшеліктері
2. Буынның түрлері. Қытай тіліндегі буынның ерекшеліктері
3. Финали мен инициалидің басты айырмашылықтары
4. Екпін туралы түсінік. Екпіннің түрлері. Екпіннің қызметі
5. Интонацияның компоненттері мен сөйлемнің коммуникативтік түрлері.
6. Мәтін және дискурс просодиясы
7. Қытай тілінің сөзжасамы
8. Лексикалық мағыналардың түрлері. Лексикадағы жүйелі-парадигмалық байланыстар
9. Қытай тіліндегі кірме сөздер. Қытай тіліндегі кірме сөздердің рөлі.
10. Қытай тіліндегі лексикографиялық дәстүрлер
11. Грамматикалық мағынаны білдіретін тәсілдер
12. Негізгі және көмекші морфемалар
13. Сөздерді таптастырудың теориялық мәселелері.
14. Сөз тіркестерінінің құрылымдық түрлері
15. Сөйлемнің құрамындағы сөздердің орын тәртібі
16. Сөйлемдегі айқындауыш сөздер
17. Сабақтас құрмалас сөйлем және оның түрлері

18. Мәтін және дискурс ұғымы: категориялар және сипаттамалар

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Қазіргі қытай тіліндегі буын құрылымы
2. Қытай тіліндегі ритмикалық және логикалық екпін
3. Қытай тілі дауысты дыбыстары және ана тілі
4. Қазіргі қытай тілінің тон қызметі
5. Қытай және ана тілдердегі буын құрылымы
6. Фонема теориясы
7. Қытай лингвистері зерттеуіндегі түбір және көмекші морфемалар
8. Қытай тіліндегі сөздің сөз жасам құрылымы
9. Фразеологиялық бірліктердің құрылымдық-семантикалық түрлері
10. Предлогтың грамматикалық ерекшеліктері
11. Қазіргі қытай тіліндегі сөз тәртібі
12. Сөйлем және оның негізгі белгілері
13. Құрмалас сөйлем және оның түрлері
14. Қытай тілі теориясы дамуына үлес қосқан отандық және шетелдік лингвистер

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Горелов В.И. Лексикология китайского языка. – М., 1984
2. Горелов В.И. Теоретическая грамматика современного китайского языка. – М., 1989
3. 付鸿军 Tolkyn KALIBEKULY 主编 《实用汉语语法教程》, – 北京：北京师范大学出版社，2015。
4. Қалибекұлы Т. Қазіргі қытай тілінің грамматикасы (синтаксис). –Алматы, 2004
5. Дәулетова Ф. Лингвомәдениеттану: қытай және қазақ тілдерінің салғастырмалы фразеологиясы. – Алматы, «Қазақ университеті», 2000
6. Мәсімханұлы Д., Әбиденқызы А. Қытай филологиясына кіріспе. – Астана, «Күлтегін», 2004
7. Қалибекұлы Т. Қазіргі қытай тілінің фонетикасы. –Алматы, «Мерей» баспасы, 2016
8. Лу Фубо. Практическая грамматика по китайскому языку для иностранцев. –Пекин, 2004
9. Лю Гуанхуй. Фонетика китайского литературного языка. –Пекин, 2002 г.
10. Лю Юехуа и др. Практическая грамматика современного китайского языка. –Пекин, 2004
11. Спешнев Н.А. Фонетика китайского языка. Л., 1980
12. Хаматова А.А. Словообразование современного китайского языка. –М., 2003

13.Шутова Е.И. Синтаксис современного китайского языка. – М., 1994
14.Шутова Е.И. Вопросы теории синтаксиса. (На основе сопоставления
15.китайского и русского языков). – М., 1984
16.Қалибекұлы Т. Қазақша-қытайша тіл мен әдебиет терминдеріңің сөздігі. – Алматы, 2015
17.Қалибекұлы Т. Қытайша-қазақша-орысша тіл білімі сөздігі/Китайско-казахско-русский словарь лингвистических терминов. –Алматы, 2012

КОРЕЙ ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Теориялық фонетиканың пәні және нысаны

Корей тілінің теориялық фонетикасы пәні

1. Фонетика пәні
2. Дыбыс және оның компоненттері
3. Фонетика теориясы қазіргі корей тілі теориясының аспектілерінің бірі ретінде
4. Фонетиканың тіл тарихы, лексикология, грамматика, стилистикамен байланысы
5. Жалпы, жеке, тарихи, сипаттама, салыстырмалы және қолданбалы фонетика
6. Орфоэпия ұғымы
7. Меңгерілетін тіл дыбыстарын айтудың қазіргі даму үрдістері
8. Адамның сөйлеу аппаратының құрылымы мен жұмыс істеуі
9. Фонетиканың теориялық және практикалық маңызы

Фонология туралы негізгі ұғым

1. Фонема теориясы. Фонеманың қызметі. Фонеманың варианттары
2. Фонологиялық оппозицияның жүйесі
3. Фонема, аллофонияның позициялық-комбинаторлық өзгерістері
4. Просодика: екпін, интонация, дауыссыз дыбыстардың созылыңқылығы
5. Айтудың ареалды және әлеуметтік ерекшелігі

Дауысты фонема

1. Дауысты фонемалардың құрылымы
2. Дауысты дыбыстың мінездемесі
3. Орыс алфавиті арқылы морфонематикалық транскрипция
4. Дифтонгтар мен дифтонгоидтар. Дифтонгтар мен дифтонгоидтардың классификациясы

Дауыссыз фонема

1. Дауыссыз фонемалардың құрылымы
2. Дауыссыз фонемалардың позициялық-комбинаторлық өзгерістері.

(палатализация, дауыссыз дыбыстардың түсуі, дауыссыз дыбыстарды қосу, дауыссыз дыбыстардың қосарлануы, метатеза)

Тілдің дыбыстық құрылысын зерттеу әдістері

1. Тарихи әдіс (диахронды), сипаттамалы әдіс (синхронды), салыстырмалы әдіс, салғастырмалы әдіс.

Лексикология

Лексикология пәні және нысаны

Лексикологияның ғылым ретіндегі негізгі категориялары

- Лексикологияның пәні мен міндеттері
- Тілдің сөздік қорының ерекшелігі
- Корей тілі лексикасы дамуының жалпы заңдылықтары
- Сөз лексикалық жүйенің негізгі бірлігі ретінде
- Сөз көпдеңгейлі құрылым

Сөз семантикасы

1. Сөз семантикасының онтологиялық негізі
2. Сөздің лексикалық және грамматикалық мағыналары
3. Сөздің семантикалық құрылымы
4. Лексикалық мағынаның типтері

Лексикадағы жүйелі қатынастар

- Сөздік қордың дамуының негізгі жолдары

2. Сөз полисемиясы және оның даму тәсілі
3. Актив және пассив лексика. Неологизмдер және архаизмдер пассив лексиканың категориясы ретінде

Сөздіктің дамуының негізгі жолдары мен тәсілдері

1. Сөз мағынасының өзгеруі
2. Кірме сөздер
3. Сөзжасам

Қазіргі лексиканың функционалды-стилистикалық аспектісі

1. Қазіргі лексикасының ункциональды-стилистикалық аспекті.
2. Әлеуметтік сипаттағы лексиканың бөлімдері: арнайы (терминдер, кәсіби сөздер, номенклатуралар), жаргондық лексика (жаргонизмдер, арготизмдер). Олардың қолданылу аясы.

Сөздіктің әлеуметтік дифференциациясы

1. Сөздік құрам және қоғам
2. Терминдер
3. Кәсіби лексика
4. Жаргонизмдер

Сөздіктің аймақтық дифференциациясы

1. Әдеби тілдің лексикасы
2. Диалектілік, арнайы және жаргондық лексика
3. Аймақтық-таңбаланған лексика
4. Мемлекеттік-таңбаланған лексика
5. Күнделікті сөйлеу тілі лексикасы

Фразеология

1. Фразеологияның пәні, мақсаты, міндеттері
2. Лексемалардың үйлесімділігі
3. Фразеологиялық бірліктердің классификациясы

Лексикография

1. Лексикография негізі
2. Сөздіктердің түрлері мен сипаты.
3. Түсіндірме сөздіктің құрылымы

Теориялық грамматика

Грамматика пәні және нысаны

Морфология

1. Сөз таптары

1.1. Зат есім: септік категориясы, сан категориясы, жанды-жансыз категория, есімдік

1.2. Сан есім: корей сан есімдері, қытай сан есімдері, сандық, реттік және бөлшектік сан есімдер

1.3. Етістік:етіс категориясы, шақ категориясы, сыпайылық категориясы, рай категориясы, есімше, көсемше, қимыл атауы

2. Предикативтік сын есім
3. Атрибутив
4. .Үстеу
5. Одағай және сипаттау сөздері
6. Көмекші элементтер
7. Сөзжасам: сөз жасау, префиксалды тәсіл, жұрнақтық тәсіл, сөз құрау, сино-корей тілінен шыққан күрделі сөздер

Синтаксис

1. Сөйлем мүшелері

1.1. Бастауыш

1.2. Предикатив

1.3. Толықтауыш

1.4. Пысықтауыш

2. Сөйлем типі

2.1. Жай сөйлем

2.2. Құрмалас сөйлемдер

2.3. Төл сөз және төлеу сөз

2.4. Байланыс типі және байланыс құралы.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Фонологиялық мектептер.
2. Айтылу стилі (сөйлеу стилі). Тілдің фонетикалық құрылысының силлабикалық, акценттік және интонациялық құрылысы.
3. Дыбыстардың өзгеруі. Дауыссыз дыбыстардың ассимиляциясы.

4. Дауысты дыбыстардың сингармонизмі.
5. Алмасу туралы түсінік. Алмасудың түрлері. Фонологилық (тарихи) алмасу жүйесі.
6. Буын фонетикалық бірлік ретінде. Буын және морфема, олардың сөз құрамындағы байланыстары.
7. Сөйлеу дыбыстарының фонологиялық аспектілері
8. Дауыссыздардың қосарлану заңдылықтары
9. Корей тілі сөздік қорының ерекшелігі.
10. Сөздің көпмағыналылығы, сөздің мағынасының актуальдылығы.
11. Лексикадағы жүйелілік.
12. Корей тіліндегі сино-корей лексикасы.
13. Корей тіліндегі сөзжасам тәсілдері.
14. Корей тілінің әлеуметтік және аймақтық дифференциациясы.
15. Лексикалық синтагматика.
16. Корей тіліндегі ФБ жасалу жолдары.
17. Корейтанудағы лексикографияның қазіргі кездегі мәселелері
18. Корей тіліндегі неологизмдер мен жаргонизмдер
19. Қазіргі корей тіліндегі кірме сөздер
20. Корей тіліндегі зат есімдер кластары.
21. Есімдік. Есімдіктің лексика-грамматикалық топтары. Өздік есімдіктер, сілтеу есімдіктері. Корей тіліндегі есмідіктердің ерекшеліктері.
22. Етістік катеогриялары. Болымсыздық категориясы; рай категориясы (ашық, шартты райлар);шақ категориясы (осы шақ, өткен шақ, келер шақ). Ережеге бағынбайтын етістіктер класы.
23. Көмекші сөздер.
24. Корей және қытай сан есімдері. Олардың қолданылу аясы.
25. Төлеу сөз қолдану ерекшеліктері
26. Корей тіліндегі сыпайылық категориясы
27. Етіс категорясы: ырықсыз етіс, өзгелік етіс
28. Байланыс түрлері мен құралдары
29. Корей тілі мен қазақ тілінің (орыс тілі) септік қосымшаларын салыстырмалы талдау
30. Корей тілі мен қазақ тілінің (орыс тілі) морфологиялық құрылымын салыстырмалы талдау
31. Корей тілі мен қазақ тілінің (орыс тілі) синтаксистік құрылымын салыстырмалы талдау

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Орыс алфавиті арқылы морфонематикалық транскрипция
2. Корей тілінің дыбыстарын транслитерациялау мәселесі
3. Корей тілі дыбыстарының тарихы
4. Корей тіліндегі дыбыстардың диалектілік ерекшеліктері

5. Қазіргі корей тіліндегі буынның құрамы
6. Қытай тілінің корей тілінің сөздік қорын қалыптастыруға әсері
7. Сөз және оның тілдік қызметі
8. Корей тілінің фразеологизмдері
9. Ауызша және жазбаша тіл лексикасы
10. Корей тілінде полисемияның пайда болуы
11. Корей тілінің сөздік қорының дамуының негізгі жолдары мен ерекшеліктері.
12. Қазіргі корей тілінің лексикасындағы информациялық технологияның дамуына байланысты өзгерістер.
13. Корей тілінің лексикалық қорының Солтүстік және Оңтүстік Кореядағы ерекшеліктері.
14. Қазіргі лексикография сөздік түрлері
15. Орыс және корей тілдеріндегі есімдердің грамматикалық категориялары.
16. Корей тіліндегі есімдіктердің ерекшеліктері.
17. Корей тіліндегі категориялар түрі.
18. Корей тіліндегі сөз жасау.
19. Корей, орыс және қазақ тілдеріндегі көмекші сөздер.
20. Корей тілдеріндегі сөздердің байланысу түрлері.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Фонетика корейского языка. - Сеул. Ёнсе. 2000 .
2. Особенности фонетики и грамматики корейского языка.– www.languages – study. com
3. Мазур Ю.Н. Грамматика корейского языка. - М., 2001.
4. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка. – М., 1954.
5. Концевич Л.Р. Корееведение. – М.,2001.
6. Ли Ик Соп. Корейский язык. – Сеул. 1997.
7. Ли Ик Соп, Ли Санок, Чхэ Ван, Корейский язык. – М.:РОО «Первое Марта», 2005.—484с.
8. Пак Н.С. Проблема исчезновения миноритарных языков. Док. дисс.- Алматы. 2004.
9. Пак Н.С. Система согласных фонем диалекта юкчин// Корейцы и Центрально – Азиатский регион: материалы 1 – ой Казахстанско – корейской международной конференции. Вып.1. – Алматы, 2000. с.-242-249
10. Воронина Л.А. Грамматическая шкатулка. – СПб., 2012.
11. 한국어통사론, 권재일, 대한민국, 서울, 1992
12. 외국인을 위한 한국어문법1, 커뮤니케이션복스, 대한민국, 2005
13. 외국인을 위한 한국어문법2, 커뮤니케이션복스, 대한민국, 2005

14. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2009
15. 외국인을 위한 한국어 발음47 (1), 대한민국, 2009
16. 외국인을 위한 한국어 발음47 (2), 대한민국, 2009
17. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
18. 심재기 <국어 어휘론 신강>, 태학사, 2000
19. 심재기 외<국어 어휘론 개설>, 지식과교양, 2011
20. 남기심, 고영근 <표준국어문법론>, 탑출판사, 2002
21. 백봉자 <외국어로서의 한국어문법사전>, 연세대 출판부, 2004
22. 김동소 <한국어 특질론>, 정림사, 2005
23. 장호종 <민족어교육과 외국어교육의 이중성>, J&C 미디어, 2009

ЖАПОН ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Теориялық фонетиканың пәні және нысаны

Фонетика және фонология

1. Жалпы және жеке фонетика
2. Фонология туралы негізгі ұғым
3. Ерекше дыбыстар. Созылыңқы дыбыс. «Сокуонҥ». «Хацуонҥ»

Буын

1. Буынның сипаттамасы. Буынның құрамы.
2. «Хаку но Тоудзисэй» – жапон тіліндегі ерекше буын.

Просодика

1. Тоналды акцепт және оның классификациясы, транскрипциясы мен қызметі.
2. Сөз тіркесі және тоналды акцепт.
3. «Хэйбанк» құбылысы.
4. Интонация. Интонацияның қызметі. «Кечо» немесе prominence (көңіл бөлу).
5. Пауза. Паузаның түрлері. Паузаның қызметі. Темп (қарқын).

Аймақтық және әлеуметтік вариантология

1. Жапониядағы түрлі аймақтардағы жапондықтардың тоналды акцепттерінің ерекшеліктері.
2. Лексикологияның ғылым ретіндегі негізгі категориялары
3. Тіл туралы негізгі мәліметтер
4. Тілдің сөздік құрамының ерекшелігі
5. Жапон әдеби тілінің лексикасының дамуының жалпы заңдылықтары

6. Сөздің көпсатылы құрылымы
7. Тілдің лексикалық құрамын зерттеу әдістері.

Лексикология

Лексикология пәні және нысаны

Сөз семантикасы

1. Сөз семантикасының онтологиялық негізі
2. Сөздің лексикалық және грамматикалық мағыналары
3. Сөздің семантикалық құрылымы
4. Лексикалық мағынаның типтері.

Сөзжасам.

1. Сөзжасам тәсілдері.
2. Жеке сөздер
3. Күрделі сөздер
4. Туынды сөздер

Сөздік дамуының негізгі жолдары.

1. Ежелгі жапон тіліндегі сөздердің түрлері.
2. Қытай тілінен енген кірме сөздер.
3. Европалық тілдерден енген кірме сөздер.
4. Ономастика, топонимика
5. Омонимдер мен антонимдер.

Лексикадағы жүйелілік-семасиологиялық қатынастар

1. Жазба тілі және ауызекі сөйлеу тіл
2. Ер адамдар және әйел адамдар тілі
3. Сыпайылық фразалары
4. Диалектінің ерекшеліктері
5. Сөз мағынасының өзгеруі және архаизмдер
6. Эвфемизмдер

Сөздіктің әлеуметтік дифференциациясы

1. Сөздік құрам және қоғам
2. Бірегей (ортақ) тіл
3. Терминдер
4. Кәсіби лексикасы
5. Жаргонизмдер

Фразеология

1. Фразеологияның пәні, мақсаты, міндеттері
2. Фразеологизмдер және фразеологиялық тіркестер
3. ФБ жасалу жолдары мен тәсілдері

Лексикография

1. Лексикография теориясы
2. Сөздіктер типі
3. Түсіндірме сөздіктің құрылымы
4. Фразеологиялық сөздіктер

Теориялық грамматика

Теориялық грамматика пәні және нысаны

Морфология

1. Зат есім, күрделі зат есім. “Кеищики” есімдері. Мезгіл есімдері. Жалпы және жалқы есімдер. Есімдік. Сан есім. Өлшеу сөздері. Сандық, реттік және бөлшектік сан есімдер
2. Етістік. Етістік категориясы. Етістіктің түрлену түрлері. Етістіктердің түрленгендегі дыбыс өзгерісі. Етістіктің түрлену формалары. Сабақты етістіктер мен салт етістіктер. Бұйрық рай
3. Сын есім, күрделі сын есім. “НА” сын есімі. “И” сын есімі. Сын есімдердің түрленуі мен дыбыс өзгерісі.
4. Үстеу, күрделі үстеу
5. Одағай
6. Жалғаулар
7. Септік жалғаулар. Септеулік шылаулар. Демеулік шылаулар. Жалғаулық шылаулар
8. Көмекші етістіктер. Ырықсыз етістіктердің түрленуі. Өзгелік етістіктердің түрленуі. Болымсыз етістіктердің түрленуі. Сыпайылық түрінің түрленуі. Өткен шақтың түрленуі т.б.
9. “рентайщи”
10. Сыпайылық категориясы

Синтаксис

1. Сөйлем құрылымы. Сөйлем мүшелері. Тема және рема
2. Сөйлем типі. Жай сөйлемдер. Құрмалас сөйлемдер. Құрмалас сөйлемдерді топтастыру
3. Төл сөз және төлеу сөз
4. Байланыс типі және байланыс құралы.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

- Жапон тілі мен қазақ (орыс) тілдеріндегі дауысты дыбыстарды салғастыру.
- Жапон тіліндегі сөздердің буын санына қарай тоналды акцепт принциптері.
- Жапондықтар, шетелдіктер және жапон тілін үйренушілердің тоналды акцепттеріне компьютермен анализ жасау.
- Шетелдіктер мен жапон тілін үйренушілердің жапон тіліндегі ерекше дыбыстарды айту тенденциялары.
- Жапон және орыс тіліндегі ырғақ пен қарқынды (темп) салғастыру.
- Жапондықтардың және шетелдіктер мен жапон тілін үйренушілердің созылыңқы дауыстарына компьютермен анализ жасау.
- Латын тілі негізінде фонетикалық транскрипция.
- Сөздің көп мағыналылығы, сөздің мағынасының актуалдылығы

- Сөздің семантикалық құрылымын талдау.
- Жапон тіліндегі сөзжасам тәсілдерін талдау.
- Күрделі сөздерді талдау.
- Жапон тіліндегі сөзжасам қосымшалары.
- Жапон тілі лексикалық құрамындағы информациялық технологияның дамуына байланысты өзгерістер.
- Эвфемизмдердің орыс (қазақ) тіліндегі баламасы.
- Жапон тілінің әлеуметтік және аймақтық дифференциациясы
- Жапонтанудағы лексикографияның қазіргі кездегі мәселелері
- Сілтеу есімдіктері “КО”, “СО”, “А”, “ДО”
- Есімдіктер
- Көмекші етістіктер туралы
- Жапон тіліндегі сөз тәртібі.

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Студенттермен бірлікте жапон тіліндегі тоналды акцептке компьютермен анализ жасау.
2. Дауысты және дауыссыз дыбыстардың артикуляциясы.
3. Жапон тіліндегі сөздерді кириллиция негізінде транслитерациялау дәстүрі.
4. Жапон тіліндегі өздік есімдегі, етістіктегі және сын есімдегі тоналды акцент принциптері.
5. Жапон лексикасының қалыптасуына қытай тілінің әсері.
6. Жапон лексикасының қалыптасуына еуропа тілдерінің әсері.
7. Жапон тіліндегі полисемия.
8. Ауызша және жазбаша тіл лексикасы.
9. Ерлер мен әйелдер тіліне талдау.
10. ВО бөлігін классификациялау мен қолданудың ерекшеліктері;
11. Сан есімдер мен санауда қолданылатын сөздерді қазақ тілімен салыстыру;
12. Етістікті жіктеудегі ТЭ формасын қазақ тіліндегі баламасымен салыстыру;
13. Етістікті жіктеудегі ТЭИРУ формасын қазақ тіліндегі баламасымен салыстыру;
14. Жапон тіліндегі ВА және ГАбөліктерінің қолданылу тәсілдері;

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Като А. и др. Нихонго гайсэцу. Токио: Оуфу, 1989. -С.23-64
2. Касима Т. Кисо кара манабу онсэйгаку. Токио: Сри-Эй-Нетварк, 2002. –193 с.
3. Икэда Ю. Ясасий нихонго сидо 5 онъин/онсэй. Токио: Бондзинся, 2000.
4. Асай Ю. Кесиеу нихонго кеику handbook 5 гои. Токио: Бондзинся, 1981.-162с.
5. Нихонго кеику handbook. Токио: Тайсюкан, 1990.
6. Киндайчи Х. Нихонго щинбан (джо). Токио: Иванами, 1988.-С.133-279.

7. Като А. и др. Нихонго гайсэцу. Токио: Оуфу, 1989
8. Сузуки Щ. Киощиёу нихонго киоуику хандобукку. Токио: Бонжиншя, 1978.
9. Томита Т. Бунпоуно кисо чищикито соно ощиеката. Токио: Бонжиншя, 1991.
10. Ёщикава Т. Нихонго бунпоу нюумон. Токио: Аруку, 1989.
11. Иори И. Атарашии нихонго ниумон. Токио: Сриииээнеттоуааку, 2001.

ТҮРІК ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Теориялық фонетиканың пәні және нысаны

Фонологиялық жүйе

1. Түрік тілі дыбыстарының жүйесі
2. Фонология туралы негізгі түсінік. Фонема туралы ұғым. Фонеманың варианттары

Түрік тілінің фонетикалық құрылысы

1. Түрік тілінің буындары
2. Сингармонизм заңы. Дауысты дыбыстардың тіркесі. Дауыссыз дыбыстардың тіркесі.
3. Кірме сөздердегі фонетикалық заңдылықтардың бұзылуы
4. Түрік диалектісінің фонетикалық ерекшеліктері

Түрік тілінің сөз екпіні

1. Сөз екпіні туралы ұғым
2. Түрік тілінің екпін орны мен деңгейі
3. Екпінді құрылымның қызметі

Түрік тілінің екпіні мен интонациясы

1. Фраза. Фразалық екпін туралы ұғым. Фразалық екпін мен буындық екпіннің ара-қатынасы
2. Ритмикалық топтар және тілдік тактілермен жасалуындағы фразалық екпіннің ролі.
3. Түрік тіліндегі ритмикалық және синтагматикалық екпіннің ерекшеліктері
4. Интонация және просодия. Интонацияның компоненттері
5. Интонация қызметтері. Абзац. Мәтін. Дискурс

Фоностилистика

1. «Айтылу стилі» ұғымы
2. Түрік тіліндегі айтылу стилі

Лексикология

Лексикологияның пәні және нысаны

Сөз

1. Сөз лексикологияның нысыны. Сөздің көп деңгейлі құрылымы
2. Түрік әдеби тілі лексикасының дамуының жалпы заңдылықтары

Лексикадағы жүйелі семасиологиялық қатынас

1. Сөздің семантикалық құрылымы
2. Сөздің полисемиясы және оның даму әдісі. Омонимия, синонимия, антонимия
3. Активті және пассивті лексика. Неологизмдер мен архаизмдер пассивті лексика категориялары ретінде

Сөздің дамуы және негізгі жолдары

1. Сөздің семантикасының өзгеруі
2. Кірме сөздер
3. Сөзжасам. Сөзжасамның лексикалық және семантикалық әдісі.
4. Сөзжасамның морфологиялық әдісі. Аффиксация
5. Түрік тіліндегі сөзжасамның ұлттық- мәдени ерекшелігі

Сөздік қордың территориалды және әлеуметтік айырмашылығы

1. Әдеби тіл лексикасы
2. Диалект, кәсіби және жаргон лексикасы
3. Аймақтық маркіленген лексика
4. Мемлекеттік маркіленген лексика
5. Күнделікті сөйлеу тілі лексикасы

Фразеология

1. Фразеологизмдер және сөз тіркестері. ФБ классификациясы
2. ФБ жасалу жолдары және әдістері

Лексикография және фразеография

1. Сөздіктің типтері және сипаттамасы
2. Түсіндірме сөздіктің құрылымы
3. Фразеологиялық сөздіктер

Теориялық грамматика

Теориялық грамматиканың пәні және нысаны

Түрік тілінің грамматикалық құрылысы

1. Морфология. Морфология – сөздің құрылысы туралы ілім

2. Сөз жасалымның морфологиялық құралдары
3. Синтаксис

Сөз таптары

1. Негізгі және көмекші сөз таптары: сөз таптарының лексикалық және грамматикалық сипаты
2. Зат есімдердің морфологиялық және синтаксистік сипаттамасы
3. Сын есім. Сын есімдердің жасалымы
4. Сан есімдердің морфологиялық және синтаксистік сипаттамасы
5. Есімдіктердің белгілері
6. Етістіктердің морфологиялық құрылымы, лексикалық және семантикалық ерекшеліктері
7. Есімше және көсемше категориялары
8. Үстеудің лексикалық және грамматикалық сипаттамасы
9. Көмекші сөздер. Шылаулар. Жалғаулықтар. Одағайлар

Сөз тіркестері

1. Түрік тіліндегі сөз тіркестерінің түрлері

2. Сөз тіркестерінде сөздің синтаксистік байланысу құрылымы

Сөйлем

6. Сөйлемнің айтылуына қарай түрлері. Құрамына қарай сөйлемнің

түрлері: жай және құрмалас сөйлем
2. Сөйлемдегі сөз тәртібі. Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері Бастауыш пен баяндауыш арасындағы байланыс
3. Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері. Орналасу тәртібі
4. Салалас құрмалас және сабақтас құрмалас сөйлем. Сөйлемдегі инверсия
5. Сөйлемдегі синтаксистік талдау
Мәтін синтаксисі
1. Мәтін туралы ұғым және оның сипаттамасы. Мәтін бірліктері
2. Мәтін және дискурс категориясының мәселелері

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Фонема мен дыбыстың анықтамасы
2. Дауыссыз дыбыстардың дауысты дыбыстардан басты айырмашылығы
3. Буынның түрлері. Түрік тіліндегі сөздің буынға бөліну ерекшеліктері
4. Түрік тіліндегі екпіннің түрлері, олардың сипаттамасы, қызметі
5. Интонацияның анықтамасы және қызметі
6. Мәтін және дискурс просодиясы
7. Сөздік қордың пайда болуы мен тарихи дамуының сипаттамасы
8. Түрік тілі лексикалық жүйесіндегі семантикалық топтаулар
9. Түрік тіліндегі полисемия
10. Түрік тіліндегі кірме сөздер
11. Түрік тіліндегі сөзжасам
12. Түрік тілі сөздерінің территориалды және әлеуметтік айырмашылығы
13. Фразеологиялық бірліктің негізгі классификациясы
14. Түрік тіліндегі сөз табы мәселелері
15. Түрік тіліндегі грамматикалық категориялар
16. Есімдіктердің лексико-грамматикалық ерекшеліктері және олардың сөйлемдегі қолданысы
17. Үстеудің лексико-семантикалық сипаты және топтамасы
18. Сөз тіркестерінің негізгі түрлері және лексико-семантикалық ерекшеліктері
19. Сөйлемнің құрылымына қарай және айтылу мақсатына қарай түрлері
20. Мәтін және дискурс категориясы

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Осман-түрік тілінің дамуының негізгі кезеңдері
2. Түркияда 15-19 ғг. шыққан оқу құралдары, сөздіктер, грамматика оқулықтары
3. Түрік Республикасы құрылғаннан кейінгі түрік тіл білімінің тарихы
4. Түрік тілі дыбыстар жүйесі
5. Түрік тілі фонетикалық жүйесін ана тілінің фонетикалық жүйесімен салыстыру

6. Түрік тіліндегі сөз тіркесінің құрылымдық-семантикалық жүйесі
7. Көсемше, олардың түрлері және сөйлемдегі қызметі
8. Модалдық етістіктер
9. Қазіргі түрік тіліндегі шылаулар
10. Есімшелердің сын есімдерге айналуы
11. Түрік тілінде атаулы тіркестердің ерекшеліктері
12. Түрік тіліндегі сабақтас сөйлемдердің түрлері және ерекшеліктері
13. Түрік тілі теориясының дамуына өз үлестерін қосқан отандық және шетелдік лингвистер

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Дмитриев Н.К. Строй турецкого языка. –М., –Л. 1939
2. Дмитриев Н.К. Указательные местоимения в османском языке. Строй тюркских языков. Москва, 1962
3. Кононов А.Н. Грамматика современного турецкого литературного языка, Москва-Ленинград, 1956
4. Медетова Г.А., Шадкам З. ‘’Türk Dilinin Sözcükbilimi (Leksikoloji). Almatı, 2003
5. Мусаев К.М. Лексикология тюркских языков. Москва, 1984
6. Э.В. Севортян. Фонетика турецкого литературного языка. – М., “Наука”, 1974
7. Щербак А.М. Сравнительная фонетика тюркских языков. Ленинград, 1971
8. Щербак А.М. Сравнительная грамматика тюркских языков. Ленинград, 1971
9. Aksan Doğan. ‘’Türkqenin Sözvarlığı’’. Ankara, 1966
10. Aksan Doğan. ‘’Her Yönüyle Dil’’. I-II, Ankara, 1998
11. A. Von Gabaun. Eski Türkqenin Grameri. Qeviren M. Ankara, 1995
12. Gaferoglu A. Türk Dili Tarihi. Istanbul, 1984
13. Gün S.Recayi ”Kavram dizimi”. 2 Cilt. Ankara6 1971
14. Mehmet Hengirmen, Türkqe Dilbilgisi, Ankara, 1997
15. Muharrem Ergin. Üniversitetleri iqin Türk Dili. İstanbul, 2000. S. 79-274
16. Tahsin Banguoglu. Türkqenin Grameri. Ankara, 1998

ПАРСЫ ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Парсы тілінің теориялық фонетика пәні

1. Жалпы, жеке, тарихи, сипаттамалы, салыстырмалы және қолданбалы фонетика.
2. Орфоэпия ұғымы.
3. Сөйлеу аппараты және оның қызметі.
4. Фонология туралы негізгі ұғым. (Фонологиялық оппозицияның жүйесі, Фонема, аллофонияның позициялық-комбинаторлық өзгерістері).
5. Фонема теориясы. Фонеманың қызметі. Фонеманың варианттары.
6. Фонологияның ғылым ретінде дамуы. Фонологиялық мектептер.

Парсы тілінің фонетикалық құрылымы

1. Парсы тілінің фонетикалық базасы мен ана тілінің фонетикалық базасын салыстыру.
2. Дауысты дыбыстардың жалпы сипаттамасы.
3. Монофтонгтар. Дифтонгтер.
4. Дауыссыз дыбыстардың жалпы сипаттамасы.
5. Айн-ع әрпі бар сөздерді оқу ережесі.
6. Парсы тіліндегі қосарланған дауыссыздар.
7. Парсы тіліндегі қатаң дауыссыздардың ұяң дауыссыздар алдындағы позициясында айтылуы.
8. Буын және буынға бөліну.

Екпін

Парсы тіліндегі екпіннің деңгейі мен орны.
Фразалық екпін.
Интонация туралы түсінік. Интонацияның парсы тіліндегі ролі.

Лексикология

Лексикология пәні мен нысаны

Сөз тілдің негізгі бірлігі

Сөз белгілері
Айтылу және мағына бірлігі
Сөз семантикасының онтологиялық бірлігі
Сөз жасалу әдістері
Сөзжасам моделі туралы түсінік
Сөзжасамның ұлттық-мәдени ерекшелігі

Лексикадағы парадигмалық қатынас түрлері

Моносемия
Омономия
Синонимия
Антоним

Полисемия
Кірме сөздер
Араб тілінен енген сөздер
Өзге тілдерден енген сөздер
Қазіргі лексиканың функционалдық -стилистикалық аспектісі
Қолданылуы жағынан қазіргі тілдің лексикасы
Диалектизмдер лексиканың шектеулі қолдану категориясы ретінде
Қазіргі парсы тілінің фразеологиясы
Фразеологияның негізгі ұғымы
Фразеологизм және фразеотіркестер
ФБ жасалу жолдары мен әдістері
Сөздіктің әлеуметтік дифференциясы
Сөздік қор және қоғам
Терминдер
Кәсіптік лексика
Жаргондар
Лексикография
Лексикография теориясы
Түсіндірме сөздіктер
Фразеологиялық сөздіктер

Теориялық грамматика

Морфология
Зат есім
Сын есім
Сан есім
Есімдік
Етістік
Үстеу
Көмекші сөздер
Септеуліктер
Жалғаулықтар
Одағай
Синтаксис
Синтаксис пәні
Сөйлемнің коммуникативті-мағыналық құрылымы
Лексикадағы жүйелі-семисиалогиялық қатынасы
Қазіргі парсы тілінің лексикасын қолдану тұрғысынан қарастыру
Лексикадағы қатынастың парадигмалық түрлері. Моносемия. Омонимдер. Синоноимдер. Антонимдер. Полисемия
Сөзжасам
Сөзжасамның өнімді түрлері:
Сөзжасам моделі туралы түсінік

Сөзжасамның ұлттық-мәдени ерекшеліктері

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Айтылу тұрпаты және айтылу стилі ұғымы
2. Тілдің фонетикалық құрылысының силлабикалық, акценттік және интонациялық құрылысы
3. Парсы морфонологиясының мәселесі
4. Эпентеза – сөздің морфологиялық құрылымының әдісі ретінде
5. Зат есім мен сын есімдердің құрылу әдістері
6. Қосымшалардың көмегімен сөз жасалу
7. Күрделі етістіктердің құрылымдық-семантикалық типологиясы
8. Мезгіл грамматикалық категориясының болмысы
9. Ырықсыз етіс және оның түрлі құрылымдық етістіктерден жасалуы
10. Изафетті сөзтіркестерінің құрылу ерекшеліктері
11. Сөйлемдегі салаласу және сабақтасу
12. Парсы тіліндегі лексикалық мағыналардың негізгі түрлері
13. Қазіргі парсы тілінің лексикасындағы семантикалық топтар және сөздік құрамның даму тенденциясы
14. Парсы тілінің терминологиясы
15. Парсы тіліндегі тұрақты сөз тіркестері
16. Парсы тіліндегі кірме сөздер

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Парсы тіліндегі синтагма және оның түрлері
2. Парсы сөйлеуіндегі фонетикалық мүшелену
3. Басқа сөз таптарынан зат есім жасау әдістері
4. Септік жалғауларының семантико-синтаксистік мағынасы
5. Қазіргі парсы тіліндегі етістіктердің құрылу формасы
6. Етістікті түбірден туындаған сын есімдер
7. Үстеудің салыстыру деңгейлері мен субъективті бағалау формалары
8. Етістіктің перифрастикалық формасы
9. Синтаксистік байланысты білдіру әдісі
10. Сөйлемді семантика-құрылымдық классификациялау
11. Парсы тілі лексикологиясының пәні мен міндеттері
12. Лексикадағы парадигмалық байланыс типтері
13. Сөзжасамның ұлтты-мәдени ерекшеліктері
14. Заманауи лексиканың құрылымдық-стилистикалық аспектісі
15. Сөздіктің әлеуеттік жіктелуі

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Рубинчик Ю.А. “Грамматика современного персидского языка”. М., Муравей-Гайд. 2000.

2. Фаррухи. “Дәстур-э зәбан-э фарси”. Тегеран, 1980.
3. Рүстемов Л.З. , Самарэ Й. “Парсы тілінің жолашары”. Тегеран, 1995.
4. Анвари Х., Аhмади Х . “Дәстур-э зәбан -э фарси”. Тегеран,1993.
5. Эдельман Д.И. “ Сравнительная грамматика восточноиранских языков”. М., Наука 1990
6. Грюнберг А.Л. “ Новоиранские языки. Восточная группа ”. Москва, 1987
7. Степанов Ю.С. “ Индоевропейские предложение”. Москва, 1989
8. Рубинчик Ю.А. “Основы фразеологии персидского языка”. М,1981.
9. Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка. М., 1960.
10. Рүстемов Л.З. Парсы тілінің жолашары. Тегеран, 1995.
11. Пейсиков Л.С. Лексикология персидского языка. М., 1973.
12. Пейсиков Л.С. Иранские языки. М., 1963.
13. Амонова Ф.Р. Словообразование в персидском языке. Душанбе, 1990.
14. Анвари Х., Ахмади Х. Дастур забан-э фарси. Тегеран, 1993.
15. Анзали Х. Дастур забан-э фарси. Тегеран, 1993.
16. Оранский И.М. Введение в иранскую филологию. М., Наука,1988.
17. Гладкова Е.Л. “Учебник персидского языка”. М., Муравей-Гайд, 1999.
18. Овчинникова И.К., Мамед-Заде А.К. “Учебник персидского языка”. Часть II.М, Издательство Московского университета, 1971.
19. Персидско-русский словарь. Т. 1-2 Под. ред. Рубинчик Ю.И. М, Наука, 1985.
20. Поляков К.И., Носырев А.Л. “Учебник персидского языка”. М., Муравей-Гайд, 2000.

ХИНДИ ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Хинди тілінің фонетикалық жүйесі

1. Деванагари әліпбиі.
2. Хинди тілі дыбыс құрамының сипаттамасы.
3. Хинди тілі фонетикалық жүйесінің ерекшеліктері.
4. Хинди тілінің буынға бөлу заңдылықтары.

Хинди тілінің дауысты дыбыстар жүйесі

1. Хинди тіліндегі дауысты дыбыстардың жіктелуі: тілдің қозғалуына байланысты (дыбысталу кезіндегі тілдің жағдайы): тілалды, тілортасы және тіларты дауыстылары; тілдің деңгейге көтерілуіне байланысты: ашық, жартылай ашық және қысаң дауыстылар; еріннің қатысына қарай: ерінді және езулік дауыстылар; жұмсақ таңдайдың қатысына қарай: мұрын жолды және ауыз жолды дауыстылар; дыбыстың созылыңқылығына қарай: созылыңқы және қысқа дауыстылар.

2. Дауысты дыбыстардың қысқаша мінездемесі (а, аа, і, іі, u, uu, ri, е, о). Дифтонгтар ($а^{і}$, $а^{u}$). “а ” дауысты дыбысының редукциясы.

Хинди тілінің дауыссыз дыбыстар жүйесі

1. Хинди тіліндегі дауыссыз дыбыстардың жіктелуі. Жасалу тәсіліне қарай: шұғыл, ызың, діріл дауыссыздар; жасалу орнына қарай: тіларты, кішкене тіл (тілшік), тілортасы, тіларты, еріндік, фарингаль (көмей) дауыссыздары.

2. Шұғыл дауыссыздардың тыныс алу кезіндегі корреляты.

3. Хинди тіліндегі консонантизмнің ерекшелігі – жеке какуминалды дыбыстар. Дауыссыз дыбыстардың қысқаша мінездемесі

4. Дауыссыз дыбыстар тіркесі – лигатуралар. Қосарлы дауыссыз дыбыстар.

5. Буын және буынға бөлу. Қысқа және созылыңқы буындар. Хинди тіліндегі буынға бөлу. Кірме сөздердің буынға бөлінуі.

6. Кірме сөздердің фонетикалық жақтан игерілуі (сәйкестендіріліп икемделуі).

Хинди тілінің интонациясы мен екпіні

1. Хинди тілінің екпіні. Еркін екпін. Сөз құрамындағы екпінінің орны және негізгі қағидалары.

2. Хинди тіліндегі интонацияның орны мен ролі.

Хинди тіліндегі сандхи ережесі

1. Хинди тіліндегі сандхи (қосылу) морфонологиялық үрдісі – морфемалардың тіркесу барысындағы дыбыстардың өзгеріске ұшырауы.

2.Сандхи ережесіндегі дауысты дыбыстар.

3. Сандхи ережесіндегі дауыссыз дыбыстар.

4. Сөз соңындағы висарга (қырылдақ дыбыс). Висарга сандхиі

Лексикология

Хинди лексикасы және үнді лексикографясы.

1. Хинди лексикасын этимологиялық топтастыру.
2. Татсама сөзі
3. Тадбхава сөзі
4. Дешья сөзі
5. Видеши сөзі
6. Үнді лексикографиясының қалыптасуы мен дамуы.

Хинди тіліндегі санскритизмдер.

1. Қазіргі әдеби хинди тіліндегі санскриттік лексика
2. Санскритизмдердің анықтамасы.
3. Хинди тіліндегі санскрит лексикасының даму негіздері..
4. Санскриттік неологизмдер.

Хинди тіліндегі кірме лексикалар.

1. Хинди және урду тілдеріндегі лексикалық сипаттының стилистикалық нақтылығы.
2. Хинди тілінде араб-парсы лексикаларының стилистикалық бейтараптануы.

3. Хинди синонимдік қатарындағы араб-парсы лексикасы.
4. Хинди тіліндегі гибридті сөздер.
5. Кірме сөздердің фонетикалық қалыптасуы.
6. Үнді тіліндегі фразеологиясы.

Теориялық грамматика

Морфология

1. Зат есім
2. Сын есім
3. Етістік. Интенсивті етістіктер. Saknaa потенциалды етістігі. Cuknaa комплетивті етістік. Етістікті үйлесулер - аналитикалық конструкциялар. Етістікті-есімді үйлесуі. Етістіктердің түрлері. Созылыңқы түрі. Созылыңқы-прогрессивті түрі. Дүркінді түрі
4. Есімдік. Есімдіктің (эмфатикалық) күшейтпелі түрлері
5. Сан есім
6. Үстеу. Негізгі туынды және туынсыз үстеулер.Үстеудің (эмфатикалық) күшейтпелі түрлері
7. Көмекші сөздер. Демеулік жалғау. Жалғау және жалғау сөздер. Одағай
8. Модальды сөздер жєне шылаулар
9. Сөзжасам. Қосымша мен сөз алды қосымшасы. Тадбхава жұрнағы мен ассимиляцияланған басқа тілден алынған жұрнақтар. Араб-парсы жұрнақтары. Сын есім жұрнақтары. Араб және парсы, тадбхава жұрнақтары. Vaalaa жұрнақ арқылы есімді жасалынуы. Синоним және антоним сөздерінің қосақтап үйлесуі.

Синтаксис

Сөзтіркесі. Сөзтіркестің модельденуі (субстантивті, вербалды, адъективті, прономиналды, нумералды және адвербиалды). Шылаулы және шылаусыз сөз тіркестері. Субстантивті-қатысты сөзтіркес атрибутты қызметінде. Хинди тіліндегі изафетті үйлесулер**.** Tarah және –prakaar сөздерімен тұрақты үйлесулер. Хинди тіліндегі изафетті тіркес.

Сөйлем. Хабарлы, сұраулы, қозғаушы сөйлемдер. Жай сөйлем, оның семантикалық-құрылымдық сипаты. Жай сөйлемнің типологиялық топталуы. Күрделі сөйлем, жалпы сипаттама, типологиясы, топталуы. Төл және төлеу сөз. Бағыныңқы сөйлем, құрылымдық сипаты. Басыңқы сөйлем. Бағыныңқы сөйлемдердің түрлері және олардың бөліну принциптері. Болымды және болымсыз сөйлемдер. Жалаң және жайылма сөйлемдер. Бірыңғай мүшелі және көп мүшелі баяндауышта көмекші етістіктердің қолданылуы туралы.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

Көне үнді жазуы брахми және деванагари әліпбиі
Хинди тілінің дауысты және дауыссыз дыбыстарын жіктеу
Хинди лексикасын этимологиялық топтастыру
Татсама/ Тадбхава/Дешья/Видеши сөзі

Үнді лексикографиясының қалыптасуы мен дамуы. Санскрит және пракрит сөздіктері

Қазіргі үнді лексикографиясы

Хинди тіліндегі санскриттік лексика

Хинди тіліндегі кірме лексикалар

Хинди түбір сөзінің етістікті-есімді қасиеті

Хинди тіліндегі жай сөйлемнің ерекшеліктері

Хиндидегі сын есім мен басқа сөз таптарымен байланысы

Хинди тіліндегі тұрлаулы сөйлем мүшелерін білдіру әдістері

Хинди тіліндегі болжам мен шартты білдіру

Хинди тіліндегі гибрдті лексика

Үнді ғалымдарының еңбектеріндегі хинди тілінің теориясын мазмұндауы

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

Көне үнді жазуының дамуы: брахми әліпбиінен деванагари әліпбиіне дейін

Хинди тіліндегі екпіннің орнын анықтау ережелері

Хинди тілінің дауысты дыбыстарындағы сандхи

Хинди тілінің дауыссыз дыбыстарындағы сандхи

Хинди тілінің лигатурасы

Тілдегі лексикалық қордың толығуының тарихи аспектілері

Хинди тілінденгі кірме сөздер: араб-парсы, түркі, еуропалық

Тілдегі тұрақты сөз тіркестерінің лексико-семантикалық жіктелуі

Үнді ғалымдарының еңбектеріндегі етістіктің шақ жүйесінің ерекшеліктері

Хинди тіліндегі аналитикалық конструкциялар

Хинди сөзжасамындағы ерекшеліктер

Хинди ғалымдары еңбектеріндегі сөйлемдерді классификациялау

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Adhunik hindi (Современный хинди). – Delhi, 2003.

Hindi vyakran (Грамматика языка хинди). – Dehli, 1999.

Ульциферов О.Г. Учебник языка хинди. Ч. 1-2. М., 2004

Hindi vyakran. Dehli, 1999.

Hindi vyakran aor racna. Dehli, 2000.

Ульциферов О.Г. Современный русско-хинди словарь. М., 2004.

Хинди-русский словарь. М., 2003.

Hindi rajpal shabdkosh (Толковый словарь языка хинди). Delhi, 2000.

УРДУ ТІЛІ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Теориялық фонетика

Дауысты дыбыстар

1. Қысқа дауысты дыбыстардың айтылуы
2. Мұрын жолды дауысты дыбыстар

3. "Ә" дауысты дыбысы
4. Аарабтар (харакаттар)
5. Хамза
6. Қысқа және созылыңқы дауысты дыбыстар, олардың айтылуы және жазбаша мәнері

Дауыссыз дыбыстар

1. Дауыссыз дыбыстардыҥ негізгі түрлерінің сипаттамасы
2. "Н" дыбысының варианттары
3. Қырылдақ қатаң дауыссыз дыбыстар
4. Церебральдік (какуминальдік)дауыссыз дыбыстар
5. Еселенген дауыссыз дыбыстар
6. Соңында екі дауыссыз дыбысы бар сөздер

Графика

1. Дыбыстар мен графемалардың ара-қатынасы
2. Буын және буынға бөлу
3. Екпін
4. Жол үсті және жол асты белгілері
5. "ао"; "ай" дифтонгтары

Фонетикалық кірме дыбыстар

1. Урду тіліндегі парсы және араб элементтері
2. Урду тіліндегі санскриттік элементтер
3. Шет тілдерінен енген дыбыстардың фонетикалық жақтан игерілуі
4. Қазіргі урду тілінің консонантизмі
5. Сөзжасамның фонетикалық-морфологиялық тәсілі

Урду тілінің интонациясы

1. Интонацияның компоненттері
2. Темп. Ритмика. Мелодика
3. Дауыс жоғарылығы және бәсеңдігі
4. Сөйлемнің түрлі коммуникативтік типтеріндегі фразалық интонацияның түрлері

Лексикология

Сөз құрамы және оның дамуы

Классикалық дакхинидің сөздік құрамы
Урду тіліндегі санскриттік элементтер

Лексикадағы жүйелі-семисиологиялық байланыстар

Омонимдер
Синонимдер
Антонимдер
Паронимдер
Моносемия және полисемия

Сөзжасам

Араб-парсы сөздерінің қолданылуы

Ішкі флексия
Урду тіліне кірген араб етістіктерінен шыққан есімдердің түрлері
Үнді түбірлеріне қосылған иран-араб аффикстері
Урду тілінде қолданылатын санскрит және иран-араб лексикасындағы ұқсастықтар
Урду тіліндегі арб-парсы және санскриттік лексиканы стилистік нейтрализациялау.
Урду сөзжасамының элементтері. Біріккен сөздер. Қосымша арқылы сөзжасам. Сөз алды қосымшалы сөзжасам. 'al' араб құрылымы

Сөздіктің территориялы және әлеуметтік дифференциациясы

Қазіргі кездегі урду тілінің қолданылатын аумақ көзқарасы бойынша лексикасы.
Диалектизмдер мен олардың түрлері.
Көнерген (архаистік) лексика.
Урду тіліндегі неологизмдер мен олардың пайда болу себептері

Теориялық грамматика

Морфология

1. Зат есім. Араб және парсы тілінен алынған сөздердің көпше түрінің жасалауы. -"Al" белгілік халдің арабша конструкциясы. Септік категориясы. Тура септік. Жанама септік. Атаулы септік
2. Сын есім
3. Сын есімнің өзгеруі. Өзгермейтін сын есімдер. Сын есімнің сөз өзгертуі. Сын есімнің тура және жанама формалары. Сын есімнің заттануы.
4. Сын есімнің салыстырмалы шырайының берілуі.
5. Салыстырмалы конструкция. Парсы грамматикасының ережесі бойынша салыстырмалы және асырмалы шырайларының жасалуы. -"Tar" және "tariin" жұрнақтары. Сын есімнің қайталануы.
6. Сан есім
7. Есімдік
8. Етістік
9. Жағдай категориясы сөздері
10. Үстеу
11. Көмекші сөз таптары
12. Демеуліктер анықтамасы.Жалғау және жалғаулық сөздер. Демеулік шылаулар. Одағай

Синтаксис

1. Сөз тіркесі теориясы. Урду тіліндегі изафеттік тіркес. Сөз тіркесінің сөйлемнен айырмашылығы

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Урду тіліндегі сөздің (буынның) екпіні

2. Урду тілінің вокализмдері
3. Интонация компоненттерінің ара-қатынасы
4. Урду тілінің сөз құрамының жалпы мазмұны.
5. Сөз функциялары. Сөздің лексикалық мағанасының типтері
6. Урдудағы иран және араб элементтері
7. Урдудағы санскрит элементтері. Татсама және жартылай татсама лексикасы
8. Урду тіліндегі сөз тіркестерінде қолданылатын санскриттік және араб-парсы форманттары
9. Лексикалық омонимия мен антонимия және олардың тілде қолданылуы
10. Варианттық қатынастардың формасы ретіндегі лексикалық синонимия
11. Омоним, синоним және антонимдерге паронимдердің қатынасы. Паронимдердің тілде қолданылуы
12. Қазіргі кездегі урду лексикографиясының дамуы
13. Урду тіліндегі қазіргі фразеология
14. Күрделі және күрделі шығарылатын араб-парсы және санскрит неологизмдерінің этимологиялық дәстүрлі және функционалдық (терминологиялық) аспектілерінің семантикасы.
15. Динамикалық аспектідегі қазіргі кездегі урду тілінің лексикасы
16. Теоретикалық және практикалық грамматика, олардың бір-біріне қатынасы.
17. Морфология сөз туралы және сөз таптары және олардың грамматикалық категориялары туралы ілім ретінде.
18. Тек зат есімнің лексико-грамматикалық топтаушы категория ретінде.
19. Сын есім мен сан есімнің құрылымдық-семантикалық класстары және олардың грамматикалық категориялары.
20. Есімдіктердің грамматикалық категорияларының абсолютті және қатыстық қасиеттері.
21. Етістікке сөз табы ретінде сипаттама. Етістіктің семантикалық, морфологиялық, синтаксистік белгілері.
22. Урду тіліндегі түр мәселесі етістіктің грамматикалық категориясы ретінде.
23. Синтаксис сөз тіркесі және сөйлем туралы грамматикалық ілім ретінде.
24. Синтаксистік қызметіне қарай басыңқы сөйлемдерді топтау.
25. Сөйлем мәтіннің синтаксистік және семантикалық байланысының орталық бөлшегі ретінде.

ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Лексикологиялық зерттеулердің түрлері мен әдістері
2. Сөздіктердің түрлері мен типтері
3. Кхариболи урдудың сөйлеу тілінің негізі ретінде
4. Урдудағы ішкі флексия
5. Урдудың ортағасырлық лексикографиясы
6. Урду лексикографиясының қазіргі дамуы
7. Тілдің лексикалық қорының толығуының тарихи аспектілері

8. Урдудағы кірме сөздер: араб-парсы, түркі, еуропалық
9. Урду тілінің фразеологизмдерінің лексика-семантикалық
10. классификациясы
11. Теориялық грамматика курсының ұғымдық аппараты
12. Сөз табын лексико-грамматикалық категория ретінде анықтау
13. Урду тіліндегі тек категориясының ерекшеліктері
14. Урду тіліндегі сан және көптік мағына
15. Урду тіліндегі сын есімнің субстантивациясы
16. Инфинитив жене оның қасиеттері
17. Пакістан ғалымдарының еңбектеріндегі урду тілі етістіктері шақтарының ерекшеліктері
18. Урду тіліндегі аналитикалык конструкциялар
19. Урду сөзжасамындағы ерекшеліктер
20. Пакістан ғалымдары еңбектеріндегі сөйлемдерді классификациялау

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Зограф Г.А. Морфологический строй новых индо-арийских языков. М.,1976.
2. Индийская и иранская филология. М., 1976.
3. Клюев Б.И. Практический курс языка урду. М., 1969.
4. Русско- урду словарь. - М., 1959.
5. Современные литературные языки стран Востока. М., 1965.
6. Хинди и урду: Вопросы лексикологии и словообразования. М., 1960.
7. Шаматов А.Н. Классический дакхини (южный хиндустани XVII в.). М., 1974.
8. Шаматов А. Н. Очерки исторической лексикологии хинди и урду – начала XVIII вв. - Ташкент, 1990.
9. Давидова А.А. Учебник языка урду, ч. 2. – М., 1970.
10. Дымщиц З. Язык урду. М., 2002.
11. Захарьин Б.А. Теоретическая грамматика языков урду и хинди. М., 1989.
12. Мухаммеджанов Р. Учебник языка урду. Ташкент, 1992.
13. Усманов А.Р. Вопросы синтаксической классификации глаголов урду. М., 1980.
14. Черникова С.А. Употребление форм настоящего, прошедшего и будущего времени в современном языке урду. М., 1969.
15. Баранников А.П., Баранников П.А. Хиндустани (хинди и урду). М., 1956.
16. Бескровный В.М., Краснодембский В.Е. Краткий грамматический очерк урду. //Урду-русский словарь. М., 1951.
17. Городникова С.К., Кибиркштис Л.Б. Учебник языка урду, ч.1. – М., 1969.
18. Дащенко Г.М. Результативные причастия в языке урду. М., 1987.
19. Дымщиц З.М. Очерк грамматики языка урду. /Русско-урду словарь. - М., 1959.
20. Померанцев Л.М. Синтаксическое использование ‘‘ko’’ в современном

литературном языке урду. М., 1953.
21. Дымщиц З. Язык урду. М., 2002.
22. Зограф Г.А. Хиндустани на рубеже XVIII и XIX вв. М., 1959.
23. Зограф Г.А. Вопросы формирования урду, “Ученые записки ИВ АН СССР”, Т. XIII, М., 1958.
24. Солнцева Н.И. Общественно-политическая терминология в современном урду. М., 1956.
25. Чернышев В.А. Диалекты и литературный хинди. М., 1969.

Авторлық ұжым:
Калибекулы Т. – ф.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ профессоры
Буркитбай Г.Ж. – ф.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ профессоры
Алиев Г.А. – ф.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ профессоры
Хан Н.Ч. – Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ аға оқытушысы
Тен Е.В. – магистр, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ оқытушысы
Борантаева Ф.Ж. – магистр, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ оқытушысы
Әтейбекова Н.Т. – магистр, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ оқытушысы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

OTIYa 3205 **ОСНОВЫ ТЕОРИИ ИЗУЧАЕМОГО ЯЗЫКА (восточные языки)**

По специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Садыкова Р.К., кандидат филологических наук, доцент КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., кандидат филологических наук, доцент КазНУ им.Аль-Фараби.

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Содержание дисциплины
3. Основы теории арабского языка
4. Основы теории китайского языка
5. Основы теории корейского языка
6. Основы теории японского языка
7. Основы теории турецкого языка
8. Основы теории персидского языка
9. Основы теории хинди
10. Основы теории урду
11. Список рекомендуемой литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Типовая учебная программа разработана по специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология и предназначается для факультетов восточной филологии вузов РК (арабский, китайский, корейский, японский, турецкий, урду, хинди, персидский языки).

В свете требований кредитной технологии обучения основной упор делается на самостоятельную работу студента и профессиональную ориентацию учебного процесса, в связи с чем в содержании курса наряду с понятийно-категориальным и предметно-содержательным блоками знаний на первый план выходит предметно-прикладной блок знаний-концептов и умений.

Методологической основой дисциплины «Основы теории изучаемого языка» является системное описание лексической и грамматической структур изучаемого восточного языка, а также функционально-прагматический подход к изучению описываемых грамматических и лексических явлений.

Курс “Основы теории изучаемого языка” преследует **цель:**

- формирование у студентов лингвистической и учебно-исследовательской компетенций путем ознакомления обучаемых с основными положениями и современным состоянием теории изучаемого языка, ориентации их на критическое, творческое осмысление научных знаний и их практическое применение в будущей профессиональной деятельности.

Специфика теории изучаемых восточных языков определяется их принадлежностью к различным классификационным группам языков, что влияет на выбор подхода к решению задач курса.

Задачами данного курса являются:

- создание системного представления об основных этапах и тенденциях развития фонетической, лексической и грамматической систем иностранного языка;
- ознакомление с фонетическими, лексическими и грамматическими закономерностями и особенностями современного иностранного языка;
- сформировать у студентов целостное представление о теоретической языковой системе и ее функциональных особенностях;
- создать общетеоретическую базу для будущей профессиональной деятельности;
- развить умения анализировать языковой материал и делать теоретические выводы, обобщения на основе критического мышления;
- сформировать навыки и умения научно-исследовательской работы в области лингвистики;
- развить навыки презентации теоретического материала.

По завершению курса “Основы теории изучаемого языка” студент должен **знать**:

- объект и предмет теории изучаемого языка, ее место в кругу

лингвистических дисциплин;
- основные положения и понятия теории изучаемого языка;
- особенности лексико-семантической системы изучаемого языка;
- способы словообразования, диалектизмы и заимствования;
- территориальные различия в фонетике, лексике и грамматике изучаемого языка;
- грамматический строй языка как систему и речевую реализацию грамматических категорий;
- методы грамматического анализа;
- принципы функционально-прагматического подхода при анализе грамматических явлений;
- современные тенденции развития теории изучаемого языка и основные процессы изменений в области фонетики, лексики и грамматики.

В результате изучения заданного объема теоретического курса студент должен **уметь**:
- пользоваться научным понятийным аппаратом;
- использовать методы и приемы общелингвистического и грамматического анализа;
- анализировать конкретный языковой материал в аспекте различных подходов;
- проводить самостоятельное научное исследование языковых явлений;
- осуществлять поиск и отбор иллюстративного языкового материала к теоретическим положениям;
- проводить сравнение лексических и грамматических явлений с фактами родного языка для выявления трудностей их усвоения.
- объяснять и презентовать теоретический материал с позиции будущей профессиональной деятельности.

Пререквизиты курса:
- введение в специальную филологию;
- введение в языкознание;
- общее языкознание;
- практическая грамматика;
- базовый иностранный язык.

Кореквизиты:
- история лингвистических учений;
- межкультурная коммуникация.

Постреквизиты:
- стилистика;
- лингвистика текста;
- специально-профессиональный иностранный язык.

В курсе «Основы теории изучаемого языка» систематизируются и обобщаются знания студентов по практической грамматике и указанным

теоретическим дисциплинам, что определяет интегративный характер данного предмета. Акцент в организации курса делается на самостоятельную работу студентов, в рамках которой рекомендуются разнообразные виды заданий продуктивно-преобразующего и креативного характера, например: графико-схематическое представление изученного материала; составление терминологически-дефиниционных, классификационных таблиц; подбор и обработка иллюстративного языкового материала к заданной теме, проблеме; выполнение реферативно-аналитической работы; сравнительный анализ конкретного языкового материала; решение прагмо-профессиональной задачи и т.д.

Учебная дисциплина «Основы теории изучаемого языка» представляет собой комплексный курс и состоит из следующих разделов: теоретическая фонетика, лексикология, теоретическая грамматика.

После основной части дается примерный перечень тем семинарских занятий, тематика СРС и список рекомендуемой литературы.

В настоящей учебной программе представлены основы теории арабского, китайского, корейского, персидского, турецкого, японского языков, хинди и урду.

ОСНОВЫ ТЕОРИИ АРАБСКОГО ЯЗЫКА

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Звуковая структура современного арабского языка

1. Звуковая система арабского языка. Артикуляционная база арабского языка
2. Фонетический компонент: фонемы, дифтонги, буквы и звуки. Гласные звуки. Согласные звуки. Термины “харф”, “махраж”, “мабда” и др.
3. Слоговой компонент фонетической системы
4. «Таджуид» - основа арабского произношения

Огласовки. Танвины

1. Понятие об огласовках. Виды огласовок и их использование в письме.
3. Танвины как средство изображения в письме звука танвинных окончаний "ун", "ин", "ан"

Удвоение согласных и ассимиляция

1. Удвоенные согласные и их место в слове
2. Лунные и солнечные буквы и ассимиляция в арабском языке

Акцентная и интонационная структуры арабского языка

1. Ударение. Функции акцентной структуры
2. Интонация. Функции интонации
3. Синтагма, фраза и абзац как просодические единицы текста
4. Просодия текста и дискурса
5. Фоностилистические особенности текста и дискурса

Лексикология

Предмет и объект лексикологии

Системно-семасиологические отношения в лексике

1. Семантическая структура арабского слова. Лексическое и грамматическое значение слова. Типы лексических значений
2. Моносемия и полисемия
3. Лексическая омонимия
4. Синонимия, антонимия

Словообразование

1. Корень
2. Словообразовательная модель
3. Глагольное словообразование
4. Грамматические отглагольные дериваты
5. Группа масдара

Систематизация арабской лексики

1. Исконная и иноязычная лексика в словарном составе современного

арабского языка

2. Тюркизмы в арабском языке

3. Усвоение иноязычной лексики системой арабского языка

4. Социальная и территориальная дифференциация словарного состава

Фразеология

1. Фразеологизм и национальная культура

2. Устойчивые словосочетания: аль-муканна, аль-мубанна

Лексикография

1. Типы словарей

2. Классические толковые словари

3. Современные толковые и двуязычные словари

Теоретическая грамматика

Предмет и объект теоретической грамматики

Грамматический строй арабского языка

1. Единицы грамматического строя языка
2. Морфология
3. Синтаксис

Морфология

1. Морфологические средства и модели слов

2. Корни и их структура

3. Части речи и их классификация: глагол, имя, служебные слова и частицы

4. Проблема частей речи в арабском языке

Глагол

1. Глагольные основы: мужаррад, мазид фихи.

2. Система производных основ арабского глагола

3. Правильные и неправильные глаголы: аль-фиълу ас-сахих,. аль-фиълу аль-муъатал

Имя

1. Классификация имен. Образование имен арабского языка

2. Производные имена арабского языка – аль-муштак

Синтаксис

1. Единицы синтаксиса2. Типы словосочетаний

3. Простое предложение

4. Сложное предложение

5. Текст. Связность и целостность текста

6. Категории дискурса

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Звуковая система арабского языка. Артикуляционная база арабского языкаФонема. Фонологическая система арабского языка

2. Виды огласовок и их использование в письме. Обозначения танвинов в письме

3. Акцентная структура арабского языка. Основные интонационные модели арабского языка. Современное арабское произношение

4. Слово и понятие. Значение слова. Виды значений

5. Пути обогащения словарного состава языка: эволюция значения, заимствования, словообразование

6. Семантические отношения. Полисемия. Омонимия. Синонимия.

7. Фразеологическая система арабского языка

8. Общая характеристика словарного фонда арабского языка

9. Лексикография. Типы словарей

10. Морфология. Словоформа. Морфем

11. Части речи современного арабского языка. Характеристика основных частей речи: глагол, имя, служебные слова и частицы

12. Синтаксическая система арабского языка. Единицы синтаксиса

13. Сверхфразовое единство и текст. Связность и целостность текста

14. Дискурс

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Исторические и лингвистические условия происхождения арабского языка

2. Роль лингвистических школ в развитии арабского языка

3. Язык Корана – классическая форма литературного арабского языка

4. Распостронение арабского языка в современном мире

5.Фонетическая система арабского языка

6. «Таджуид» - основа арабского произношения

7. Слогоделение в арабском и в родном языках

8. Формирование литературной лексики арабского языка

9. Диалекты арабского языка

10. Арабские «амсалы» и их эквиваленты в родном языке

11. Арабская лексикографическая традиция

12. «Сарф» (морфология) арабского языка

13. «Нахуа» (синтаксис) арабского языка

14. Отечественные и зарубежные лингвисты, внесшие вклад в развитие теории арабского языка

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Белова А.Г. Очерки по истории арабского языка. М., 1999
2. Гранде Б.М. Введение в сравнительное изучение семитских языков. М., 1998
3. Гранде Б.М. Курс арабской грамматики в сравнительно-историческом освещении. М.,1998
4. Юшманов Н.В. Работы по общей фонетике, семитологии и арабской

классической морфологии. – М., 1998.
5. Ковыршина Н.Б., Самоделкина Л.В.Лексикология арабского языка. - М.: РУДН, 2008.
6. Хигази М.Ф. Арабская лексикология. – Каир, 2006.
7. Рагиб Набиль. «Золотые правила» арабского языка: морфология, синтаксис, риторика. – Каир, 2005.
8. Хасан Аббас. Полная грамматика арабского языка. Т. 1-4. – Каир, 2004.
9. Камаль Башар Мухаммад. Фонетика арабского языка. Египет, 2000
10. Майзель С.С. Пути развития корневого фонда семитских языков. М.,1983
11. Мишкуров Э.Н. Основы теоретической грамматики современного арабского литературного языка. Ч.1. М.,1978
12. Рыбалкин В.С. Арабская лексикографическая традиция. Киев, 1990
13. Шарбатов Г.Ш. Соотношение арабского литературного языка и современных арабских диалектов. М., 1966
14. Шарбатов Г.Ш. Юшманов Н.В. Избранные труды. Работы по общей фонетике, семитологии и арабской классической морфологии. М., 1998
15. Юшманов Н.В. Грамматика литературного арабского языка. М., 1985
15. Хусейн Насар. Аль-муъжаму аль-арабииу. Каир, 1967

ОСНОВЫ ТЕОРИИ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Фонетика и фонология

1. Фонетические единицы. Понятие фонемы
2. Фонемный состав

Слог. Инициали. Финали

1. Описание слога. Состав слога
2. Произношение инициалей (shengmu). Структурные виды финалей. Произношение финалей **(yunmu)**
3. Способы сочетания звуков (pinyin fangfa)
4. Закономерности сочетания инициалей и финалей в путунхуа
5. Закономерности сочетания слогов

Изменение звуков

1. Функции тона в китайском языке
2. Тон в литературном китайском языке (путунхуа)
3. Изменение тонов
4. Описание легкого тона. Функции легкого тона

Ударение

1. Тип ударения. Функции ударения
2. Грамматическое и логическое ударение. Словесное ударение и ударение в предложении

Интонация
1. К проблеме интонации в китайском языке
2. Компоненты интонации. Функции интонации. Синтагма. Фраза. Абзац
3. Просодия текста и дискурса

Фоностилистика
1. Понятие стиля произношения
2. Интонационные характеристики стилей произношения

Лексикология
Предмет и обьект лексикологии

Слово
1. Слово как объект изучения лексикологии
2. Значение слова. Основные характеристики китайского слова

Семасиология
1. Системно-парадигматические отношения в лексике
2. Основные типы лексических значений
3. Многозначность или полисемия
4. Омонимия. Синонимия. Антонимия

Словообразование
1. Словосложение
2. Сложные сочинительные слова
3. Сложные подчинительные слова

Систематизация словарного состава
1. Систематизация по признаку происхождения
2. Хронологическая дифференциация словаря
3. Территориальная и социальная дифференциация словаря

Фразеология
1. Категориальные признаки фразелогических единиц
2. Структурно-семантические типы фразеологических единиц
3. Пути и способы образования фразеологических единиц
4. Свободные и устойчивые сочетания

Лексикография
1. Типы словарей
2. Лингвистические словари. Толковые словари. Словари иероглифов. Лексические словари. Словари чэньюев

Теоретическая грамматика
Предмет и объект теоретической грамматики

Грамматический строй китайского языка
1. Морфология как учение о строении слова. Особенности морфологии китайского языка

2. Синтаксис как учение о словосочетании и предложении

Состав слова

1. Знаменательные и служебные морфемы
2. Простые и сложные слова

Части речи

1. Теоретические проблемы классификации частей речи
2. Знаменательные слова и служебные слова
3. Вспомогательные (zhuci) слова и его виды

Словосочетание и его структура

1. Способы связи словосочетаний
2. Теоретические проблемы классификации словосочетаний
3. Структурные виды словосочетаний

Предложение и его структура

1. Теоретические проблемы исследования предложения
2. Принципы классификации простого предложения
3. Особенности сложного предложения
4. Сложносочиненные и сложноподчиненные предложения
5. Методы синтаксического анализа предложения

Члены предложения

1. Теоретические проблемы классификации членов предложения
2. Главные члены и второстепенные члены предложения
3. Порядок слов в современном китайском языке

Синтаксис текста

1. Понятие текста и его характеристики
2. Единицы текста: предложение и высказывание
3. Проблемы категорий текста и дискурса

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Фонетические особенности современного китайского язык
2. Типы слогов. Особенности слогоделения в китайском языке
3. Отличия финалей от инициалей
4. Понятие ударения. Виды ударения. Функции ударения
5. Компоненты интонации и коммуникативные типы предложений
6. Просодия текста и дискурса
7. Словообразование в китайском языке
8. Типы лексических значений. Системно-парадигматические отношения в лексике
9. Заимствования в китайском языке. Роль заимствованных слов в китайском языке
10. Лексикографическая традиция китайского языка
11. Способы выражения грамматических значений
12. Знаменательные и служебные морфемы

13.Критерии классификации частей речи
14.Структурные виды словосочетаний
15.Порядок слов в современном китайском языке
16.Обособленные слова в предложении
17.Сложноподчиненное предложение и его типы
18.Понятия «текст» и «дискурс»: категории и характеристики

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Структура слога в современном китайском языке
2. Ритмическое и логическое ударение в китайском языке
3. Гласные звуки китайского языка в сопоставлении с русским языком
4. Функции тона в современном китайском языке
5. Слоговые структуры китайского и родного языков
6. Теория фонемы
7. Корневые и служебные морфемы в исследовании китайских лингвистов
8. Словообразовательная структура слова в китайском языке
9.Структурно-семантические типы фразеологических единиц
10.Грамматические особенности предлога
11.Звукоподражательные слова и их грамматические особенности
12.Порядок слов в современном китайском языке
13.Предложение и его основные признаки
14.Сложносочиненное предложение и его типы
15.Отечественные и зарубежные лингвисты, внесшие вклад в развитие теории китайского языка

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Горелов В.И. Лексикология китайского языка. – М., 1984
2. Горелов В.И. Теоретическая грамматика современного китайского языка. – М., 1989
3. 付鸿军 Tolkyn KALIBEKULY 主编 《实用汉语语法教程》, – 北京：北京师范大学出版社，2015。
4. Қалибекұлы Т. Қазіргі қытай тілінің грамматикасы (синтаксис). –Алматы, 2004
5. Дәулетова Ф. Лингвомәдениеттану: қытай және қазақ тілдерінің салғастырмалы фразеологиясы. – Алматы, «Қазақ университеті», 2000
5. Мәсімханұлы Д., Әбиденқызы А. Қытай филологиясына кіріспе. – Астана, «Күлтегін», 2004
6. Қалибекұлы Т. Қазіргі қытай тілінің фонетикасы. –Алматы, «Мерей» баспасы, 2016
7. Лу Фубо. Практическая грамматика по китайскому языку для иностранцев. – Пекин, 2004

8. Лю Гуанхуй. Фонетика китайского литературного языка. –Пекин, 2002 г.
9. Лю Юехуа и др. Практическая грамматика современного китайского языка. – Пекин, 2004
10. Спешнев Н.А. Фонетика китайского языка. Л., 1980
11. Хаматова А.А. Словообразование современного китайского языка. –М., 2003
12. Шутова Е.И. Синтаксис современного китайского языка. – М., 1994
13. Шутова Е.И. Вопросы теории синтаксиса. (На основе сопоставления китайского и русского языков). – М., 1984
14. Қалибекұлы Т. Қазақша-қытайша тіл мен әдебиет терминдеріңің сөздігі. – Алматы, 2015
15. Қалибекұлы Т. Қытайша-қазақша-орысша тіл білімі сөздігі/Китайско-казахско-русский словарь лингвистических терминов. –Алматы, 2012

ОСНОВЫ ТЕОРИИ КОРЕЙСКОГО ЯЗЫКА

Теоретическая фонетика
Предмет и объект теоретической фонетики

Предмет теоретической фонетики

1. Предмет фонетики
2. Звуковой строй и его компоненты
3. Теоретическая фонетика как один из аспектов теории современного корейского языка
4. Связь фонетики с историей языка, лексикологией, грамматикой и стилистикой
5. Общая, частная, историческая, описательная, сравнительная и прикладная фонетика
6. Понятие орфоэпии
7. Современные тенденции развития иноязычного произношения
8. Устройство и функционирование речевого аппарата человека
9. Теоретическое и практическое значение фонетики

Основные понятия фонологии

1. Понятие фонемы. Функции фонемы. Варианты фонем.
2. Система фонологических оппозиций
3. Позиционно-комбинаторные изменения фонем, аллофония
4. Просодика: ударение, интонация, тон, длительность гласных
5. Ареальные и социальные особенности произношения

Гласные фонемы

1. Состав гласных фонем
2. Качественная характеристика гласных
3. Морфонематическая транскрипция посредством русского алфавита
4. Дифтонги, дифтонгоиды. Классификация дифтонгов, дифтонгоидов

Согласные фонемы
1. Состав согласных фонем
2. Комбинаторно-позиционные изменения согласных фонем (палатализация, падение согласных, вставка согласных, удвоение согласных, метатеза)

5. Методы исследования звукового строя языка
1. Метод прямого наблюдения (слухового и визуального)
2. Экспериментальные методы
3. Статистический метод

Лексикология

Предмет и объект лексикологии

Основные категории лексикологии как науки
1.Предмет и задачи лексикологии
2. Специфика словарного состава языка
3. Общие закономерности развития лексики корейского языка
4. Слово как основная единица лексической системы
5. Многоуровневая структура слова

Семантика слова
1. Онтологические основы семантики слова
2. Лексическое и грамматическое значение слова
3. Семантическая структура слова
4. Типы лексического значения

Системные отношения в лексике
1. Основные тенденции развития словарного состава корейского языка
2. Полисемия слов и способы ее развития
3. Активная и пассивная лексика. Неологизмы и архаизмы как категория пассивной лексики

Основные пути и способы развития словаря
1. Изменения значения слова
2. Заимствование
3. Словообразование

Функционально-стилистический аспект современной лексики
1. Лексика современного языка с точки зрения ее употребления
2. Разделы лексики социального характера: специальная (термины, профессионализмы, номенклатура), лексика жаргонная (жаргонизмы, арготизмы). Сфера их употребления

Социальная дифференциация словаря
1. Словарный состав и общество
2. Термины
3. Профессиональная лексика
4. Жаргонизмы

Территориальная дифференциация словаря

1. Лексика литературного языка
2. Диалектная, специальная и жаргонная лексика
3. Регионально-маркированная лексика
4. Государственно-маркированная лексика
5. Лексика обиходно-разговорного языка

Фразеология

1. Предмет, цель, задачи фразеологии
2. Сочетаемость лексем
3. Классификация фразеологических единиц

Лексикография

1. Основы лексикографии
2. Типы и характеристика словарей
3. Структура толкового словаря

Теоретическая грамматика

Предмет и объект теоретической грамматики

Общая характеристика теоретической грамматики корейского языка

1. Определение дисциплины, объект, предмет, цель изучения теоретической грамматики
2. Основные грамматические понятия

Морфология

1. Части речи

1.1. Имя существительное: категория падежа, категория числа, категория одушевленности/неодушевленности, местоимение

1.2. Имя числительное: корейские числительные, китайские числительные, количественные, порядковые и дробные числительные, предикатив

1.3. Глагол: категория залога, категория времени, категория вежливости, категория наклонения, причастие, деепричастие;

1.4. Предикативное прилагательное

1.5. Атрибутив

1.6. Наречие

1.7. Междометие и изобразительные слова

1.8. Служебные части речи

2. Словообразование: словопроизводство, префиксальный способ, суффиксальный способ, словосложение, сложные слова сино-корейского происхождения

Синтаксис

1. Члены предложения

1.1. Подлежащее

1.2. Сказуемое

1.3. Дополнение

1.4. Обстоятельство

2. Типы предложений
2.1. Простое предложение
2.2. Сложное предложение
2.3. Прямая и косвенная речь
3. Типы связи и средства связи.

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Фонологические школы
2. Стили произношения. Силлабическая, акцентная и интонационная структуры фонетического строя языка
3. Звуковые изменения. Ассимиляция согласных
4. Сингармонизм гласных
5. Понятие чередования. Виды чередований. Система фонологических чередований
6. Слог как фонетическая единица. Слог и морфема, их соотношение в слове
7. Фонологический аспект звуков речи
8. Закономерности употребления согласных
9. Специфика словарного состава корейского языка
10. Многозначность слова, актуализация значения слова
11. Системность в лексике
12. Сино-корейская лексика в корейском языке
13. Способы словообразования в корейском языке
14. Социальная и территориальная дифференциация корейского языка
15. Лексическая синтагматика
16. Способы образования ФЕ корейского языка
17. Современные проблемы лексикографии в корееведении
18. Неологизмы и жаргонизмы в корейском языке
19. Заимствования в современном корейском языке
20. Классы существительных в корейском языке
21. Местоимения. Лексико-грамматические группы местоимений. Личные местоимения, указательные местоимения. Особенность местоимений в корейском языке
22. Категории глагола. Категория отрицания; категория наклонения (изъявительное, повелительное, пригласительное наклонение); категория времени (настоящее, прошедшее и будущее). Класс неправильных глаголов
23. Вспомогательные глаголы
24. Корейские и китайские числительные в корейском языке. Сферы их употребления
25. Особенности употребления косвенной речи
26. Категория вежливости в корейском языке
27. Категория залога: действительный и страдательный залог
28. Типы связи и средства связи

29.Сопоставительный анализ системы падежных окончании в корейском и русском (казахском) языках
30.Сопоставительный анализ морфологической структуры корейского и русского (казахского) языков
31.Сопоставительный анализ синтаксической структуры корейского и русского (казахского) языков

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Мор фонематическая транскрипция в русской графике
2. Проблемы транслитерации и транскрипции корейских звуков
3. История звуков корейского языка
4. Диалектные отличия корейских звуков
5. Структура слога в современном корейском языке
6. Влияние китайского языка на формирование словарного состава корейского языка
7. Слово и его языковые функции
8. Фразеологизмы в корейском языке
9. Лексика письменной и устной речи
10.Явление полисемии в корейском языке
11.Основные пути и особенности развития словарного состава корейского языка
12.Изменения в лексике современного корейского языка, связанные
13.с развитием информационных технологий
14.Различия в лексическом составе корейского языка Северной и Южной Кореи
15.Типы словарей в современной лексикографии
16.Грамматические категории существительного в русском и корейском языках
17.Особенность местоимений в корейском языке
18.Словообразование в корейском языке
19.Вспомогательные глаголы корейского и казахского языков
20.Тип связи предложений в корейском языке

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Фонетика корейского языка. - Сеул. Ёнсе. 2000 .
2. Особенности фонетики и грамматики корейского языка.– www.languages – study. com
3. Мазур Ю.Н. Грамматика корейского языка. - М., 2001.
4. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка. – М., 1954.
5. Концевич Л.Р. Корееведение. – М.,2001.
6. Ли Ик Соп. Корейский язык. – Сеул. 1997.
7. Ли Ик Соп, Ли Санок, Чхэ Ван, Корейский язык. – М.:РОО «Первое Марта», 2005.—484с.

8. Пак Н.С. Проблема исчезновения миноритарных языков. Док. дисс.- Алматы. 2004.
9. Пак Н.С. Система согласных фонем диалекта юкчин// Корейцы и Центрально – Азиатский регион: материалы 1 – ой Казахстанско – корейской международной конференции. Вып.1. – Алматы, 2000. с.-242-249
10. Воронина Л.А. Грамматическая шкатулка. – СПб., 2012.
11. 한국어통사론, 권재일, 대한민국, 서울, 1992
12. 외국인을 위한 한국어문법1, 커뮤니케이션복스, 대한민국, 2005
13. 외국인을 위한 한국어문법2, 커뮤니케이션복스, 대한민국, 2005
14. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2009
15. 외국인을 위한 한국어 발음47 (1), 대한민국, 2009
16. 외국인을 위한 한국어 발음47 (2), 대한민국, 2009
17. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
18. 심재기 <국어 어휘론 신강>, 태학사, 2000
19. 심재기 외<국어 어휘론 개설>, 지식과교양, 2011
20. 남기심, 고영근 <표준국어문법론>, 탑출판사, 2002
21. 백봉자 <외국어로서의 한국어문법사전>, 연세대 출판부, 2004
22. 김동소 <한국어 특질론>, 정림사, 2005
23. 장호종 <민족어교육과 외국어교육의 이중성>, J&C 미디어, 2009

ОСНОВЫ ТЕОРИИ ЯПОНСКОГО ЯЗЫКА

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Фонетика и фонология

1. Общая и частная фонетика
2. Основные понятия фонология
3. Специальные звуки. Долгий звук. «Сокуон». «Хацуон»

Слог

1. Описание слога. Структура слога
2. Длительность «Хаку но Тоудзисэйҥ как одна из характерных особенностей слога в японском языке

Просодика

1. Тональный акцент. Классификация, функция и транскрипция тонального акцента

2. Словосочетание и тональный акцент

3. Позиционные изменения тонального акцента (явление «Хэйбанкаӈ)

4. Интонация. Функция интонации. «Кечоӈ или prominence (интонационное выделение)

5. Пауза. Классификация пауз. Функция паузы. Темп речи

Региональная и социальная вариантология

1. Особенности тонального акцента у носителей разных регионов Японии

2. Носовой звук при произнесении «Га, Ги, Гу, Гэ, Гоӈ у носителей западного побережья Японии

Лексикология

Предмет и объект лексикологии

Основные категории лексикологии как науки

1. Основные сведения о языках
2. Специфика словарного состава языка
3. Общие закономерности развития лексики любого литературного языка
4. Многоуровневая структура слова
5. Признаки слова

Семантика слова

1. Онтологические основы семантики слова
2. Лексическое и грамматическое значение слова
3. Семантическая структура слова
4. Типы лексического значения

Словообразование

1. Способы словообразования
2. Простые слова
3. Сложные слова
4. Производные слова

Основные пути и способы развития словаря

1. Виды слов в древнеяпонском языке
2. Заимствования из китайского языка
3. Заимствования из европейских языков
4. Ономастика, топонимика
5. Омонимы и антонимы

Системно-семасиологические отношения в лексике.

1. Письменная и устная речь
1. Мужская и женская речь
3. Вежливая лексика
4. Особенности диалектов
5. Изменение смысла слов и архаизмы
6. Эвфемизмы

Социальная дифференциация лексики

1. Словарный состав и общество

2. Стандартный язык
3. Термины
4. Профессиональная лексика
5. Жаргонизмы

Фразеология

1. Предмет, цель, задачи фразеология
2. Основные понятия
3. Фразеологизм и фразеосочетание
4. Пути и способы образования ФЕ

Лексикография

1. Теория лексикографии
2. Типы словарей
3. Структура толкового словаря
4. Фразеологические словари

Теоретическая грамматика

Предмет и объект теоретической грамматики

МОРФОЛОГИЯ

1 Существительное, сложное существительное. Существительные “кеищики”. Имя времени. Собственное имя. Местоимение. Числительное. Счетные слова. Количественные, порядковые и дробные числительные

2. Глаголы. Категорий глагола. Виды спряжений глагола. Звукоизменение глагола при спряжений. Формы спряжения глагола. Переходные и непереходные глаголы. Повелительное наклонение

3. Прилагательное, сложное прилагательное. “НА” прилагательное. “И” прилагательное. Спряжение и звукоизменение прилагательных

4. Наречие, сложное наречие

5. Междометия

6. Союзы. Послелог. Падежные окончания

7. Частицы

8. Вспомогательные глаголы. Страдательный залог. Понудительный залог. Отрицательный залог. Типы вежливой формы. Типы прошедшего времени

9. “рентайши”

10. Категория вежливости

СИНТАКСИС

1. Структура предложения. Члены предложения. Тема и рема

2. Типы предложений. Простое предложение. Сложные предложения. Классификация сложных предложений

3. Прямая и косвенная речь

4. Типы связи и средства связи

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Сопоставление гласных звуков японского и казахского (русского) языков
2. Принципы тонального акцента в слове по количеству слогов в японском языке
3. Компьютерный анализ тонального акцента у носителей японского языка и иностранцев, изучающих японский язык
4. Тенденции в произношении специальных звуков у иностранцев, изучающих японский язык
5. Сопоставление ритмов и темпов японского и казахского (русского) языков
6. Компьютерный анализ долгота у носителей японского языка и иностранцев изучающих японский язык
7. Фонетическая транскрипция на основе латиницы
8. Многозначность слова, актуализация значения слова
9. Анализ семантических структур слова
10. Анализ способов словообразования в японском языке
11. Анализ сложных слов
12. Словообразовательные союзы в японском языке
13. Изменения в лексическом составе японского языка, связанные с развитием информационных технологий
14. Эквиваленты эвфемизмов в русском (казахском) языке
15. Социальная и территориальная дифференциация японского языка
16. Современные проблемы лексикографии в японистике
17. Указательные местоимения “КО”, “СО”, “А”, “ДО”
18. Местоимения
19. О вспомогательных глаголах
20. Особенности переходных и непереходных глаголов
21. Счетные слова

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Компьютерный анализ тонального акцента японского языка студентами
2. Артикуляция гласных и согласных звуков японского языка
3. Традиционная транслитерация слов японского языка на основе кириллицы
4. Принципы тонального акцента в именах собственных, глаголах и прилагательных в японском языке
5. Влияние китайского языка на формирование японской лексики
6. Влияние европейских языков на формирование японской лексики
7. Полисемия японского языка
8. Анализ письменной и устной речи
9. Анализ мужской и женской речи
10. Классификация и способы использования частицы «ВО» в японском языке
11. Сопоставление имен числительных и счетных слов в японском и казахском языках
12. Сопоставление «ТЭ»-формы (тип спряжения глаголов) в японском языке и

ее эквива- лента в казахском языке
13. Сопоставление «ТЭИРУ»-формы (тип спряжения глаголов) в японском языке и ее эквивалента в казахском языке
14. Основные способы использования частиц «ВА» и «Га» в японском языке

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Като А. и др. Нихонго гайсэцу. Токио: Оуфу, 1989. -С.23-64
2. Касима Т. Кисо кара манабу онсэйгаку. Токио: Сри-Эй-Нетварк, 2002.–193 с.
3. Икэда Ю. Ясасий нихонго сидо 5 онъин/онсэй. Токио: Бондзинся, 2000.
4. Асай Ю. Кесиеу нихонго кеику handbook 5 гои. Токио: Бондзинся, 1981.-162с.
5. Нихонго кеику handbook. Токио: Тайсюкан, 1990.
6. Киндайчи Х. Нихонго щинбан (джо). Токио: Иванами, 1988.-С.133-279.
7. Като А. и др. Нихонго гайсэцу. Токио: Оуфу, 1989
8. Сузуки Щ. Киощиёу нихонго киоуику хандобукку. Токио: Бонжиншя, 1978.
9. Томита Т. Бунпоуно кисо чищикито соно ощиеката. Токио: Бонжиншя, 1991.
10. Ёщикава Т. Нихонго бунпоу нюумон. Токио: Аруку, 1989.
11. Иори И. Атарашии нихонго ниумон. Токио: Сриииэнеттоуааку, 2001.

ОСНОВЫ ТЕОРИИ ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Фонологическая система

1. Система звуков турецкого языка
2. Основные понятия фонологии. Фонема и ее варианты

Фонетическая структура

1. Виды слогов в турецком языке.
2. Закон сингармонизма. Сочетание гласных звуков. Сочетание согласных звуков
3. Нарушение основных фонетических законов турецкого языка в заимствованной лексике
4. Фонетические особенности турецкой диалектной речи

Словесное ударение

1. Фонетическое слово. Понятие словесного ударения
2. Место и степени ударения в турецком языке
3. Функции акцентной структуры

Ударение и интонация

1. Фраза. Фразовое ударение и его функции. Соотношение между фразовым и словесным ударением
2. Роль фразового ударения в образовании ритмических групп и речевых тактов
3. Особенности ритмического и синтагматического ударений в турецком языке

4. Интонация и просодия. Компоненты интонации
5. Функции интонации. Абзац. Текст. Дискурс

Фоностилистика

1. Понятие «стиль произношения»
2. Стили произношения в турецком языке

Лексикология

Предмет и объект лексикологии

Слово

1.Слово как объект изучения лексикологии. Многоуровневая структура слова

2.Общие закономерности развития лексики турецкого литературного языка

Системно-семасиологические отношения в лексике

1. Семантическая структура слова
2. Полисемия слов и способы ее развития. Омонимия, синонимия и антономия
3. Активная и пассивная лексика. Неологизмы и архаизмы как категория пассивной лексики

Основные пути и способы развития словаря

1. Изменение значения слова
2. Заимствования
3. Лексико-семантический метод словообразования
4. Морфологический метод словообразования. Аффиксы
5. Национально-культурная специфика словообразования в турецком языке

Территориальная и социальная дифференциация словаря

1. Лексика литературного языка
2. Диалектная, профессиональная и жаргонная лексика
3. Регионально-маркированная лексика
4. Государственно-маркированная лексика
5. Лексика обиходно-разговорного языка

Фразеология

1. Фразеологизм и фразеосочетание. Классификация фразеологических единиц
2. Пути и способы образования фразеологических единиц

Лексикография

1. Типы словарей и их характеристика
2. Структура толкового словаря
3. Фразеологические словари

Теоретическая грамматика

Предмет и объект теоретической грамматики

Грамматический строй турецкого языка

1. Морфология. Морфология как учение о строении слова
2. Морфологические средства образования слов

3. Синтаксис

Части речи

1. Основные и вспомогательные части речи: лексико-грамматические характеристики
2. Имя существительное: морфолого-синтаксические характеристики
3. Прилагательное. Словообразование имен прилагательных
4. Морфолого-синтаксические характеристики числительного
5. Отличительные признаки местоимения
6. Морфологическая структура глагола и его лексико-семантические особенности
7. Категория причастий и деепричастий
8. Лексико-грамматические характеристики наречия
9. Служебные слова. Послелоги. Союзы и союзные слова. Междометия

Словосочетание

1. Основные виды словосочетаний в системе турецкого языка
2. Способы синтаксической связи слов в словосочетаниях

Предложение

1. Виды предложений по цели высказывания. Виды предложений по структуре: простые и сложные предложения
2. Порядок слов в предложении. Главные члены предложения. Согласование сказуемого с подлежащим
3. Второстепенные члены предложения
4. Сложноподчиненные и сложносочиненные предложения. Инверсия предложений
5. Синтаксический анализ предложений

Синтаксис текста

1. Понятие текста и его характеристика. Единицы текста
2. Категории текста и дискурса

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Определение фонемы и звука
2. Основные отличия согласных от гласных
3. Типы слогов. Особенности слогоделения в турецком языке
4. Виды ударения в турецком языке, их характеристика и функции
5. Компоненты интонации (просодии)
6. Просодия текста и дискурса
7. Общая характеристика словарного состава турецкого языка
8. Лексическая система турецкого языка
9. Полисемия в турецком языке
10. Заимствования в турецком языке
11. Словообразование в турецком языке

12. Территориальная и социальная дифференциация словаря в турецком языке
13. Классификации фразеологических единиц турецкого языка
14. Проблема частей речи в турецком языке
15. Грамматические категории в турецком языке
16. Лексико-грамматические особенности местоимений и их функционирование в предложениях
17. Лексико-грамматические характеристики наречий и их классификации
18. Основные виды словосочетаний и их лексико-семантические особенности
19. Типы предложений по структуре и цели высказывания
20. Категории текста и дискурса

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Основные периоды развития османско-турецкого языка
2. Словари, грамматики и учебные пособия, изданные в Турции в XV-XIX вв.
3. История турецкого языкознания после образования Турецкой Республики
4. Система звуков турецкого языка
5. Турецкая фонетическая база в сравнении с фонетической базой родного языка
6. Структурно-семантические особенности словосочетаний в турецком языке
7. Деепричастие, их разновидности и функции в предложении
8. Модальные глаголы
9. Послелоги в современном турецком языке
10. Переход причастий в имена прилагательные
11. 0собенности именных словосочетаний в турецком языке
12. Виды и особенности сложносочиненных предложений в турецком языке
13. Отечественные и зарубежные лингвисты, внесшие вклад в развитие теории турецкого языка

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Дмитриев Н.К. Строй турецкого языка. М., 1939
2. Дмитриев Н.К. Указательные местоимения в османском языке. Строй тюркских языков. М., 1962
3. Кононов А.Н. Грамматика современного турецкого литературного языка. М.-Л., 1956
4. Медетова Г.А., Шадкам З. ‘’Türk Dilinin Sözcükbilimi (Leksikoloji). Almatı, 2003
5. Мусаев К.М. Лексикология тюркских языков. М., 1984
6. Севортян Э.В. Фонетика турецкого литературного языка. М., 1974
7. Щербак А.М. Сравнительная фонетика тюркских языков. Л., 1971
8. Щербак А.М. Сравнительная грамматика тюркских языков. Л., 1971
9. Aksan Doğan. ‘’Türkçenin Sözvarlığı’’. Ankara, 1966

10.Aksan Doğan. ‘’Her Yönüyle Dil’’. I-II. Ankara, 1998
11.A. Von Gabaın. Eski Türkçenin Grameri. Çeviren M. Akalın. Ankara, 1995.
12.Gaferoğlu A. Türk Dili Tarihi. İstanbul, 1984
13.Gün S. Recayi ‘’Kavram dizimi’’. 2 Cilt. Ankara, 1971
14.Mehmet Hengirmen, Türkçe Dilbilgisi. Ankara, 1997
15.Muharrem Ergin. Üniversitetleri için Türk Dili. İstanbul, 2000. S. 79-274
16.Tahsin Banguoğlu. Türkçenin Grameri. Ankara, 1998

ОСНОВЫ ТЕОРИИ ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Предмет теоретической фонемы

1. Общая, частная, историческая, описательная, сравнительная и прикладная фонетика
2. Понятие орфоэпии
3. Речевой аппарат и его функции
4. Основные понятия фонологии (система фонологических оппозиций, позиционно-комбинаторные изменения фонем, аллофония)
5. Теория фонемы. Функции фонемы. Варианты фонемы
6. Развитие фонологии как науки. Фонологические школы

Фонетическая структура

1. Персидская фонетическая база в сравнении с фонетической базой родного языка
2. Гласные. Общая характеристика
3. Монофтонги. Дифтонги
4. Согласные. Общая характеристика
5. Правила чтения слов с буквой (айн)
6. Удвоенные согласные в персидском языке
7. Произношение персидских глухих согласных в позиции перед звонкими.
8. Слог и слогоделение

Ударение и интонация

1. Место и степени ударения в персидском языке
2. Фразовое ударение
3. Понятие интонации и ее роль в языке фарси

Лексикология

Предмет и объект лексикологии

Слово

1. Признаки слова
2. Единство звучания и значения
3. Онтологические основы семантики слова
4. Способы словообразования
5. Понятие о словообразовательной модели
6. Национально-культурная специфика словообразования
7. Заимствование

Типы парадигматических отношений в лексике

1. Моносемия
2. Омонимы
3. Синонимы

4. Антонимы
5. Полисемия

Функционально-стилистический аспект современной лексики

1. Лексика современного языка с точки зрения ее употребления
2. Диалектизмы как категория лексики ограниченного употребления

Фразеология современного персидского языка

1. Основные понятия фразеологии. Соотнесенность ФЕ и слова
2. Фразеологизм и фразеосочетание. Классификация ФЕ
3. Пути и способы образования ФЕ

Социальная дифференциация словаря

1. Словарный состав и общество
2. Термины
3. Профессиональная лексика.
4. Жаргонизмы

Лексикография

1. Теории лексикографии
2. Толковые словари
3. Фразеологические словари

Теоретическая грамматика

Предмет и объект теоретической грамматики

Морфология

1. Проблемы выделения именных частей речи в персидском языке
2. Имя существительного
3. Имя прилагательного
4. Имя числительное
5. Местоимение
6. Глагол
7. Наречие
8. Союзы
9. Частицы
10. Междометия и звукоподражательные слова

Синтаксис

1. Предмет синтаксиса.
2. Коммуникативно-смысловая структура предложений.

Системно-семасиологические отношения в лексике

1. Лексика современного персидского языка с точки зрения ее употребления.
2. Типы парадигматических отношений в лексике. Моносемия. Омонимы. Синонимы. Антонимы. Полисемия.

Словообразование

1. Способы словообразования
2. Понятие о словообразовательной модели
3. Национально-культурная специфика словообразования

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Понятие типа произношения и стиля произношения
2. Силлабическая, акцентная и интонационная структуры фонетического строя языка
3. Проблемы персидской морфонологии
4. Эпентеза как средство изменения морфологической структуры слова
5. Способы образования существительных и прилагательных
6. Словообразование при помощи аффиксов
7. Структурно-семантическая типология сложных глаголов
8. Сущность грамматической категории времени
9. Пассивный залог и его образование от различных структурных типов глагола
10. Особенности структуры изафетных словосочетаний
11. О сочинении и подчинении предложений
12. Основные типы лексических значений персидского языка
13. Семантические группы в лексике современного персидского языка и тенденции развития словарного состава
14. Терминология в персидском языке
15. Фразеология в персидском языке
16. Заимствованные слова в персидском языке
17. Персидская лексикографическая традиция

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Синтагма и типы синтагм в персидском языке
2. Фонетические членение персидской речи
3. Способы образования имен существительных от других частей речи
4. Семантико-синтаксическое значение падежей
5. Формообразование глаголов в современном персидском языке
6. Имена прилагательные, образованные от глагольных основ
7. Степени сравнения и формы субъективной оценки наречий
8. Перифрастические формы глаголов
9. Способы выражения синтаксических связей
10. Семантико-структурная классификация предложений
11. Предмет и задачи лексикологии персидского языка
12. Типы парадигматических отношений в лексике
13. Национально-культурная специфика словообразования
14. Функционально-стилистический аспект современной лексики
15. Социальная дифференциация словаря

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Рубинчик Ю.А. “Грамматика современного персидского языка”. М., Муравей-Гайд. 2000.
2. Фаррухи. “Дәстур-э зәбан-э фарси”. Тегеран, 1980.
3. Рүстемов Л.З. , Самарэ Й. “Парсы тілінің жолашары”. Тегеран, 1995.
4. Анвари Х., Аhмади Х . “Дәстур-э зәбан -э фарси”. Тегеран,1993.
5. Эдельман Д.И. “ Сравнительная грамматика восточноиранских языков”. М., Наука 1990
6. Грюнберг А.Л. “ Новоиранские языки. Восточная группа ”. Москва, 1987
7. Степанов Ю.С. “ Индоевропейские предложение”. Москва, 1989
8. Рубинчик Ю.А. “Основы фразеологии персидского языка”. М,1981.
1. Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка. М., 1960.
2. Рүстемов Л.З. Парсы тілінің жолашары. Тегеран, 1995.
3. Пейсиков Л.С. Лексикология персидского языка. М., 1973.
4. Пейсиков Л.С. Иранские языки. М., 1963.
5. Амонова Ф.Р. Словообразование в персидском языке. Душанбе, 1990.
6. Анвари Х., Ахмади Х. Дастур забан-э фарси. Тегеран, 1993.
7. Анзали Х. Дастур забан-э фарси. Тегеран, 1993.
8. Оранский И.М. Введение в иранскую филологию. М., Наука,1988.
9. Гладкова Е.Л. “Учебник персидского языка”. М., Муравей-Гайд, 1999.
10. Овчинникова И.К., Мамед-Заде А.К. “Учебник персидского языка”. Часть II.М, Издательство Московского университета, 1971.
11. Персидско-русский словарь. Т. 1-2 Под. ред. Рубинчик Ю.И. М, Наука, 1985.
12. Поляков К.И., Носырев А.Л. “Учебник персидского языка”. М., Муравей-Гайд, 2000.

ОСНОВЫ ТЕОРИИ ЯЗЫКА ХИНДИ

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Фонетическая система языка хинди

1. Алфавит деванагари
2. Описание звукового состава языка хинди
3. Особенности фонетической системы языка хинди
4. Закономерности слогоделения в хинди

Система гласных звуков языка хинди

1. Классификация гласных звуков языка хинди: по ряду (положению языка при произнесении): переднего, среднего и заднего ряда; по степени подъема языка: нижнего, среднего и верхнего подъема; по положению губ: лабиализованные и нелабиализованные; по положению мягкого нёба: назализованные и неназализованные; по длительности: долгие и краткие.

2. Краткая характеристика гласных звуков: a, aa, i, ii, u, uu, ri, e, o. Дифтонги a^i, a^u. Случаи редукции гласного a

Система согласных звуков языка хинди

1. Классификация согласных звуков языка хинди: по способу образования: смычные, щелевые, дрожащие; по месту образования: заднеязычные, увулярные, среднеязычные, переднеязычные, губные, фарингальные
2. Придыхательный коррелят смычных согласных (аспират)
3. Особенность консонантизма языка хинди – наличие какуминальных (церебральных) звуков
4. Сочетания согласных (лигатуры). Удвоенные (долгие) согласные
5. Слог и слогоделение. Краткие и долгие слоги. Слогораздел в языке хинди. Слогораздел в заимствованных словах
6. Фонетическое оформление заимствованной лексики

Интонация и ударение в языке хинди

1. Ударение в языке хинди. Свободное ударение. Основные правила, определяющие место ударения в слове
2. Роль и место интонации в языке хинди

Правила сандхи в языке хинди

1. Морфонологическое явление языка хинди сандхи (соединение) – изменение звуков на стыке морфем
2. Правила сандхи гласных звуков
3. Правила сандхи согласных звуков
4. Висарга (придыхание) в конце слова. Сандхи висарги

Лексикология

Предмет и объект лексикологии

Лексика хинди и индийская лексикография

1. Этимологическая классификация лексики хинди
2. Слова татсама
3. Слова тадбхава
4. Слова дешья
5. Слова видеши
6. Становление и развитие индийской лексикографии

Санскритизмы в хинди

1. Санскритская лексика современного литературного хинди
2. Определение санскритизмов
3. Основные черты развития санскритской лексики хинди
4. Санскритские неологизмы

Заимствованная лексика в хинди

1. Стилистическая конкретизация лексических характеристик хинди и урду
2. Стилистическая нейтрализация арабо-персидской лексики в хинди
3. Арабо-персидская лексика в рядах синонимов хинди

4. Гибридные слова в хинди
5. Фонетическое оформление заимствованной лексики
6. Фразеологизмы языка хинди

Теоретическая грамматика
Предмет и объект теоретической грамматики

МОРФОЛОГИЯ

1. Имя существительное
2. Имя прилагательное
3. Глагол. Употребление глагола calnaa в качестве образующего в составе интенсивных глаголов. Потенциальный глагол saknaa. Комплетивный глагол cuknaa. Глагольные сочетания – аналитические конструкции. Глагольно-именные сочетания. Категория вида. Виды глаголов: длительный, длительно-прогрессивный, многократный
4. Местоимение. Эмфатические (усилительные) формы местоимений
5. Имя числительное
6. Наречие. Непроизводные и производные наречия. Местоименные наречия и их повторы. Эмфатические (усилительные) формы наречий.
7. Служебные слова. Послелоги. Союзы и союзные слова. Междометия.
8. Модальные слова и частицы
9. Словообразование. Суффиксация и префиксация. Суффиксы тадбхава и ассимилированные заимствованные суффиксы. Арабо-персидские суффиксы. Суффиксы названий лиц женского пола, а также самок животных. Суффиксы имен прилагательных. Префиксы тадбхава, арабские и персидские. Об образовании сложных слов и определительных словосочетаний посредством примыкания. Именные образования с суффиксом vaalaa. Парные сочетания слов-синонимов и слов-антонимов

СИНТАКСИС

1. **Словосочетание.** Моделирование словосочетаний (субстантивные, вербальные, адъективные, прономинальные, нумеральные и адвербиальные). Послеложные и беспослеложные словосочетания. Субстантивно-причастные словосочетания в атрибутивной функции. Изафетные сочетания в хинди. Устойчивые сочетания

Предложение. Выражение утверждения, отрицания и вопроса. Простое предложение, его структурно-семантические характеристики. Типологическая классификация простых предложений. Сложное предложение, общая характеристика, классификация и типология. Прямая и косвенная речь. Сложносочиненное предложение, структурная характеристика. Сложноподчиненное предложение. Типы придаточных предложений и принципы их выделения. О соотношении времен и наклонений глаголов-сказуемых в частях сложного предложения

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Древнеиндийское письмо брахми и алфавит деванагари
2. Классификация гласных и согласных звуков языка хинди
3. Этимологическая классификация лексики хинди
4. Слова татсама/тадбхава/дешья/видеши
5. Развитие индийской лексикографии в средневековье. Санскритские и пракритские словари
6. Современная индийская лексикография
7. Основные черты развития санскритской лексики хинди
8. Заимствованная лексика в хинди
9. Глагольно-именные свойства инфинитива в хинди
10. Особенности простого предложения в хинди
11. Прилагательное хинди и его отношения с другими частями речи
12. Способы выражения главных членов предложения в хинди
13. Выражение предположения и условия в хинди
14. Гибридная лексика в языке хинди
15. Изложение теории языка хинди в трудах индийских ученых

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ТЕМ СРС

1. Развитие древнеиндийского письма: от брахми до деванагари
2. Правила определения места ударения в хинди
3. Сандхи гласных звуков языка хинди
4. Сандхи согласных звуков языка хинди
5. Лигатуры языка хинди
6. Исторические аспекты пополнения лексического фонда языка
7. Заимствования в хинди: арабо-персидские, тюркские, европейские
8. Лексико-семантическая классификация фразеологизмов языка хинди
9. Особенности системы глагольных времен языка хинди в трудах индийских ученых
10. Аналитические конструкции в языке хинди
11. Особенности индийского словообразования
12. Классификация предложения в языке хинди по трудам индийских ученых

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Adhunik hindi (Современный хинди). – Delhi, 2003.
2. Hindi vyakran (Грамматика языка хинди). – Dehli, 1999.
3. Ульциферов О.Г. Учебник языка хинди. Ч. 1-2. М., 2004
4. Hindi vyakran. Dehli, 1999.
5. Hindi vyakran aor racna. Dehli, 2000.
6. Ульциферов О.Г. Современный русско-хинди словарь. М., 2004.
7. Хинди-русский словарь. М., 2003.
8. Hindi rajpal shabdkosh (Толковый словарь языка хинди). Delhi, 2000.

ОСНОВЫ ТЕОРИИ ЯЗЫКА УРДУ

Теоретическая фонетика

Предмет и объект теоретической фонетики

Система согласных звуков языка хинди

Гласные

1. Огласовка кратких гласных звуков
2. Носовые (назализованные) гласные звуки
3. Гласное 'j'
4. Аарабы (Харакаты)
5. Хамза
6. Краткие и долгие гласные, их произношение и письменные выражение

Согласные

1. Описание основных типов согласных
2. Варианты согласного звука 'Н'
3. Придыхательные согласные звуки
4. Церебральные (какуминальные) согласные
5. Удвоенные согласные
6. Слова с двумя согласными в конце

Графика

1. Соотношение звуков и графем
2. Слог и слогоделение
3. Ударение
4. Надстрочные и подстрочные знаки
5. Дифтонги 'ао'; 'ай'

Фонетические заимствования

1. Иранские и арабские элементы в урду
2. Санскритские элементы в урду
3. Фонетическое оформление заимствованной лексики
4. Консонантизм современного языка урду
5. Фонетико-морфологический способ образования слов (суффиксация, сопровождаемая фонетическими изменениями коренного гласного основы)

Интонация

1. Компоненты интонации
2. Темп. Ритмика. Мелодика
3. Громкость и тихость
4. Виды фразовой интонации в различных коммуникативных типах предложения

Лексикология

Словарный состав и его развитие

1. Словарный состав классического дакхини
2. Санскритские элементы в урду

Системно-семасиологические отношения в лексике
1. Омонимы
2. Синонимы
3. Антонимы
4. Паронимы
5. Моносемия и полисемия

Слообразование
1. Арабо-персидские заимствования
2. Внутренняя флексия
3. Типы арабских отглагольных имен, вошедших в урду
4. Иранские и арабские аффиксы в соединении с индийскими основами
5. Явление структурно-смыслового совпадения санскритской и иранско-арабской лексики, используемой в урду
6. Стилистическая нейтрализация арабо-персидской и санскритской лексики в урду
7. Элементы словообразования урду. Словосложение. Суффиксальное словообразование. Приставочное словообразование. Арабская конструкция с определенным членом 'al'

Территориальная и социальная дифференциация словаря
1. Лексика современного языка урду с точки зрения сферы ее употребления
2. Диалектизмы и их типы
3. Устаревшая (архаическая) лексика
4. Неологизмы языка урду и причины их возникновения

Предмет теоретической грамматики

Морфология

1. Имя существительное. Арабская конструкция с определенным артиклем - **'al'**. Категория падежа. Прямой падеж. Косвенный падеж. Звательный падеж.

2. Прилагательное. Изменение прилагательных. Неизменяемые прилагательные. Словоизменение прилагательных. Прямая и косвенная форма прилагательных. Субстантивация прилагательных. Способы выражение степеней сравнения имен прилагательных. Сравнительная конструкция. Сравнительная и превосходная степени имен прилагательных по правилам персидской грамматики. Суффиксы 'tar' и 'tariin'. Повторы имен прилагательных

3. Имя Числительное

4. Местоимения

5. Глагол

6. Категория состояния

7. Наречие

8. Послелоги, союзы и союзные слова. Частицы. Междометия. Модальные глаголы и слова

9. Синтаксис

Теория словосочетания. Изафетные сочетания в урду. Отличие словосочетания от предложения

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Словесное (слоговое) ударение в языке урду
2. Вокализмы языка урду
3. Взаимодействие компонентов интонации, их акустическая природа.
4. Общая характеристика словарного состава языка урду
5. Функции слова. Типы лексических значений слов
6. Иранские и арабские элементы в урду
7. Санскритские элементы в урду. Лексика татсама и полутатсама
8. Санскритские и арабо-иранские форманты, используемые в словообразовании урду
9. Лексическая омонимия и антонимия и использование их в речи
10. Лексическая синонимия как форма проявления вариантных отношений
11. Отношение паронимов к омонимам, синонимам, антонимам. Использование паронимов в речи
12. Развитие лексикографии урду на современном этапе
13. Современная фразеология языка урду
14. Этимологический (традиционный) и функциональный (терминологический) аспекты семантики сложных и сложнопроизводных арабо-персидских и санскритский неологизмов
15. Лексика современного языка урду в динамическом аспекте
16. Теоретическая и практическая грамматика в их взаимодействии
17. Морфология как учение о строении слова, о частях речи и их грамматических категориях
18. Род как лексико-грамматическая классифицирующая категория существительных
19. Структурно-семантические классы прилагательных и числительных и их грамматические категории
20. Абсолютный и относительный характер грамматических категорий местоимений
21. Характеристика глагола как части речи. Семантические, морфологические и синтаксические признаки глагола
22. Проблема вида как грамматической категории глагола в языке урду
23. Синтаксис как грамматическое учение о словосочетании и предложении
24. Классификация придаточных предложений по синтаксической функции
25. Предложение как центральное звено синтаксических и семантических связей текста

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СРС

1. Виды и методы лексикологических исследований
2. Виды и типы словарей
3. Кхариболи как разговорная основа урду
4. Внутренняя флексия в урду
5. Средневековая лексикография урду
6. Развитие современной лексикографии урду
7. Исторические аспекты пополнения лексического фонда языка.
8. Заимствования в урду: арабо-персидские, тюркские, европейские.
9. Лексико-семантическая классификация фразеологизмов языка урду.
10. Понятийный аппарат курса теоретической грамматики.
11. Определение части речи как лексико-грамматической категории слова.
12. Особенности категории рода в языке урду.
13. Множественное число и множественность в языке урду.
14. Субстантивация прилагательного урду.
15. Инфинитив и его свойства.
16. Особенности системы глагольных времен языка урду в трудах пакистанских ученых.
17. Аналитические конструкции в языке урду.
18. Особенности словообразования в языке урду.
19. Классификация предложений в языке урду по трудам пакистанских ученых.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Зограф Г.А. Морфологический строй новых индо-арийских языков. М.,1976.
2. Индийская и иранская филология. М., 1976.
3. Клюев Б.И. Практический курс языка урду. М., 1969.
4. Русско- урду словарь. - М., 1959.
5. Современные литературные языки стран Востока. М., 1965.
6. Хинди и урду: Вопросы лексикологии и словообразования. М., 1960.
7. Шаматов А.Н. Классический дакхини (южный хиндустани XVII в.). М., 1974.
8. Шаматов А. Н. Очерки исторической лексикологии хинди и урду – начала XVIII вв. - Ташкент, 1990.
9. Давидова А.А. Учебник языка урду, ч. 2. – М., 1970.
10. Дымщиц З. Язык урду. М., 2002.
11. Захарьин Б.А. Теоретическая грамматика языков урду и хинди. М., 1989.
12. Мухаммеджанов Р. Учебник языка урду. Ташкент, 1992.
13. Усманов А.Р. Вопросы синтаксической классификации глаголов урду. М., 1980.
14. Черникова С.А. Употребление форм настоящего, прошедшего и будущего времени в современном языке урду. М., 1969.
15. Баранников А.П., Баранников П.А. Хиндустани (хинди и урду). М., 1956.

16. Бескровный В.М., Краснодембский В.Е. Краткий грамматический очерк урду. //Урду-русский словарь. М., 1951.
17. Городникова С.К., Кибиркштис Л.Б. Учебник языка урду, ч.1. – М., 1969.
18. Дащенко Г.М. Результативные причастия в языке урду. М., 1987.
19. Дымщиц З.М. Очерк грамматики языка урду. /Русско-урду словарь. - М., 1959.
20. Померанцев Л.М. Синтаксическое использование ‘‘ko’’ в современном литературном языке урду. М., 1953.
21. Дымщиц З. Язык урду. М., 2002.
22. Зограф Г.А. Хиндустани на рубеже XVIII и XIX вв. М., 1959.
23. Зограф Г.А. Вопросы формирования урду, “Ученые записки ИВ АН СССР”, Т. XIII, М., 1958.
24. Солнцева Н.И. Общественно-политическая терминология в современном урду. М., 1956.
25. Чернышев В.А. Диалекты и литературный хинди. М., 1969.

Авторский коллектив:

1. Калибекулы Т. – к.ф.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана
2. Буркитбай Г.Ж. – к.ф.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана
3. Алиев Г.А. – к.ф.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана
4. Хан Н.Ч. – ст.преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана
5. Тен Е.В. – магистр, преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана
6. Борантаева Ф.Ж. – магистр, преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана
7. Әтейбекова Н.Т. – магистр, преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

KBShT 3205 **КӘСІБИ БАҒЫТТАЛҒАН ШЕТЕЛ ТІЛІ (шығыс тілдері)**

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Садыкова Р.К., ф.ғ.к., доцент, ҚазМемҚПУ; Кенжебаева А., ф.ғ.к., доцент әл-Фараби атындағы КазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат. Курс мақсаттары мен міндеттері
2. Курс мазмұны
3. Ұсынылған әдебиеттер тізімі
4. Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

Соңғы онжылдықта қарқын алып отырған ықпалдастық үдерістер, кәсіби және академиялық алмасулар, халықаралық ынтымақтастықтың одан әрі дамуы шетел тілінде білім берудің үдемелі дамуына септігін тигізді. Осы тұрғыдан заманауи тарихи кезеңде шетел тілі жаңа мемлекетті дамытудың басты шарттарының бірі болып саналатын қоғамның зияткерлік әлеуетін қалыптастыруда ықпалды құрал мәртебесіне ие болады.

Шеттілдік білім берудің стратегиялық міндеті Қазақстан Республикасының біртұтас білім беру жүйесінің барлық кезеңдері бойынша бөлу және оларды қалыптасатын тілдік құзыреттіліктерді деңгейлік саралау технологиясы арқылы кадрларды даярлауды құзыретті үлгілеу негізінде жетілдіру болып табылады.

Аталған міндетті шешудің нәтижесі - мәдениетаралық қатысым субъектісі ретінде анықталатын тұлғаның мәдениетаралық қарым-қатынасқа қабілеттілігі ретіндегі **мәдениетаралық құзыреттілігін** қалыптастыру - жаңа соңғы нәтижеде көрінетін филология мамандарға шетл тілін оқытудың арнайы нұсқауларын жаңарту болып табылады.

С.С.Құнанбаева әзірлеген шеттілдік және көптілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық негізі болып табылады. Әмбебап тұжырымнамалық негіз тілдік білім беру үдерісін үлгілеуді және тілдік білім берудің үштілділік жағдайында оқытудың соңғы нәтижесіне қол жеткізу үшін отандық және халықаралық бейімделген деңгейлік үлгісін жаңа тәсілдер арқылы жасауға мүмкіндік береді және білім беру үдерісін ұйымдастыру тәжірибесін түбегейлі өзгертеді.

Кәсіби бағытталған шетел тілі пәні бойынша ұсынылатын бағдарлама жоғары оқу орындарында бакалавриаттың шығыс филология факультетінің 3-ші оқу жылына арналған.

Бағдарлама шет тілінде білім берудің халықаралық үлгісінің Қазақстан Республикасының ұлттық жағдайларына бейімдеу нәтижесі болып табылады. Бағдарлама төмендегідей қағидаларға негізделген:

- біртұтас білім беру парадигмасын қалыптастырудың базалық негізі болып саналатын когнитивтік, концептуалдық, коммуникативті, лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, рефлексті-дамушы сияқты **әдіснамалық қағидалар** жүйесі арқылы және өз жиынтығында оқыту стратегиясы мен тактикасын анықтайтын, білім беру үдерісінің жалпы және жеке бөліктеріне (мақсаттарына, мазмұнына, әдістеріне, технологиялары мен оқыту құралдарына) қойылатын талаптарды іске асыру тетіктеріне;
- тілдік білім берудің құзыреттілік негіздемесі мен оның соңғы нәтиже сапасы бойынша бағасына;
- функционалды қатысымдық бағытына;
- пән мазмұнын деңгейлік саралауға және тілді меңгеру мен оқытудың

стандартты типтік деңгейлері бойынша соңғы көрсетікіштеріне;

- салалар, тақырыптар, тақырыпшалар мен типтік сөйлесу жағдаяттарынан тұратын когнитивті-лингвомәдени кешендер түріндегі пән мазмұнының ұсынылуына;

Тілдік құзыреттілікті бағалаудың өлшем бірліктерін жасау және соның негізінде тілді меңгерудің бірыңғай бақылау-бағалау тетіктерін енгізуіне.

Оқыту деңгейі жалпыеуропалық LSP C1 деңгейіне бейімделген ұлттық деңгейлік оқыту үлгісіне сәйкес *стандарттан жоғары базалық деңгей* (IV ұлттық стандарттық – **IV-ҰС**) ретінде сараланады**.**

Курс мақсаттары мен міндеттері

Стандарттан жоғары базалық деңгейде курстың басты **мақсаты** білім алушыларда **мәдениетаралық-қатысымдық және кәсіби құзыреттіліктерді** қалыптастыру болып табылады.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік құрылымы білім беру құзыреттілігі сипатын бейнелейді және *осы білімдерді, дағдылар мен машықтарды жүзеге асыруға, сондай-ақ басқа да мәдениет өкілдерімен қарым-қатынас жасауда іс жүзінде қолдануына септігін тигізетін туған елі мен басқа ел мәдениеті туралы өз білімдерін практикада қолдана білу дағдылары мен машықтарын, сонымен қатар жеке тұлға қасиеттерінің жиынтығын қамтитын күрделі тұлғалық білімді* қамтиды.

Мәдениетаралық құзыреттілік құрамы ***стандарттан жоғары базалық*** деңгейде төмендегі құзыреттіліктер жиынтығымен анықталады:

- білім алушыларда болашақ шетел филологияға кәсіби аудармашылық қызметінде бір тілден екінші тілге ауыса отырып, екі тілдік лингвомәдени өлшемдерде еркін әрекет етуге мүмкіндік беретін оқытылатын шет тілі иесінің тілдік санасына тән «екінші концептуалдық әлемді» қалыптастыратын *когнитивті-лингвомәдени құзыреттілік;*

- студенттерде басқа линвоәлеумет әлемінің бейнесі мен концепті ретінде «екінші когнитивтік сананы» қалыптастыратын және оның танымдық жүйесінде әлем және «инофон» тілі туралы білімімен ұштасатын «білімнің екінші құрылымын» жасайтын *әлеуметтік-мәдени құзыреттілік.* Бұл құрамдас құзыреттіліктер түрлері «аталған» мәдениет және өз мәдениеті мен тілінің «тілдік сана» базасында «жаңа ұғым» ретінде қалыптасады.

- түпнұсқа мәтінінің пәндік мазмұнын білдіретін жаңа когнитивті лингвомәдени кешендерді меңгеруді білдіретін *контенттік-кәсіби құзыреттілік* (мәселе, пән бойынша аялық ақпарат, талқылауды қажет еткен жағдайлар мен болжалды шешімдер);

- болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты тілдік және коммуникативті қызметтің барлық аспектілерінде ШТ-ін кәсіби меңгеру ретінде түсіндіретін *кәсіби бағытталған құзыреттілік* (филология – даярлау мамандығына сай).

Шетел тілін кәсіби мақсатта оқыту болашақ мамандықтың ерекшелігін ескеруді, оқытылатын тілдегі қажеттіліктерді есепке алуды талап етеді. Білім алушылардың *филологиялық құзыреттілігі* шетел филологиясы маманын даярлау үдерісінің негізгі компоненті ретінде қамтамасыз етіледі:

- студенттерді кәсіби бағытталған білімдер мен метатілмен қамтамасыз ететін жалпы кәсіби қарым-қатынас саласы шеңберінде анықталатын сөйлеудің пәндік мазмұнымен;
- қарым-қатынастың кәсіби негізделген жағдайларында прагма-кәсіби міндеттерді шешу арқылы кәсіби бағытталған дағдыларды қалыптастыруымен;
- әр түрлі жанрдағы мәтіндерге талдау стратегияларын жасау арқылы түрлі жанрлардағы мәтін материалдарымен жұмыс істеуге қажетті кәсіби бағытталған дағдыларды жанама түрде қалыптастырумен.

Оқыту технологиясы. Оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру үшін тіл бойынша арнайы мақсаттағы сабақтардың (пікірсайыстар, ток-шоу, баспасөз конференциялары, топтық полемика, пікірталастар, сұхбат және т.б.) дәстүрлі емес формалары, жаттығулар, сонымен қатар диалогтық оқу технологиялары (іскерлік және рөлдік ойындар, бейнематериалдарды, компьютерлік техникаларды қолдану арқылы ұйымдастырылған жобалық жұмыстар және сол сияқты ұйымдастыру тәсілдері кең ауқымда қолданыс табуы қажет. Курстың оқу материалы оқытылатын қарым-қатынас саласы мен тақырыптар мазмұнын дәлме-дәл ашатын сәйкес мәтіндерді, бейне және аудиоматериалдарды қолдануды қарастырады. Студенттердің белсенді сөздігі алдағы уақытта да, соның ішінде потенциалдық сөздік арқасында, 1200 лексикалық бірлікке толығады.

3-курстағы *ерекшелік* алдағы уақытта да оқытудың кәсіби және мәдениетаралық бағытын тереңдету, студенттерде болашақ мамандықтарына қызығушылығын арттыру; Қазақстан Республикасының және тілі оқытылатын елдердің мемлекеттілігі, білім беру, ғылым және экономика жағдайы туралы білімдерін кеңейту болып табылады. Кәсіби мақсатта басқа діл мәдениеті ерекшеліктерін меңгеру, оларды туған тіл мен мәдениеттегі ұқсастықтары мен өзгешеліктерін анықтау арқылы олардың шет тілінде қарым-қатынас жасаудағы рөлін түсініп, олардың семантикасы және құндылықтарын салғастыру жалғасады. Оқыту үдерісінде студенттерде тұлғалық қасиеттер (талдамалы және креативті мүмкіндіктері, сыни ойлау), дүниетанымдық және азаматтық ұстанымы қалыптасады.

Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жоғары оқу орнымен дайындалатын білім алушылардың өзіндік жұмысы туралы ережелеріне сай әзірленеді. СӨЖ тапсырмаларын дайындау кәсіби тапсырмаларды, жобалық жұмыстарды орындау арқылы кәсіби маңызды дағдылар мен машықтарды қалыптастыруға екпін түсіру ұсынылады.

Курс **пререквизиттері:** Аталған курс жалпы білім беретін пәндер блогы (Қазақстан тарихы, әлеуметтану, экономикалық теория негізі, саясаттану,

философия), базалық шет тілі (A1, A2, B1, B2), тіл біліміне кіріспе, теориялық фонетика, лексикология, теориялық грамматика, мамандыққа кіріспе бойынша жинақталған дағдылар мен машықтарға негізделеді.

Курс **кореквизиттері:** Арнайы шетел тілі.

Курс **постреквизиттері:** Арнайы бағытталған шетел тілін оқыу әдістемесі бойынша практикалық курстар.

ПӘН МАЗМҰНЫ
«КӘСІБИ БАҒЫТТАЛҒАН ШЕТЕЛ ТІЛІ»

Оқытудың үшінші жылында шет тілінде қарым-қатынас құрудың базалық дағдыларын алдағы уақытта да жетілдіруімен бірге студенттер кәсіби қарым-қатынас мақсатында тілді қолдануда кәсіби бағытталған деңгейге қол жеткізеді. Студенттердің кәсіби мақсатта өзара байланысқа түсуі қарым-қатынастың қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби салалары мен сөйлеу тақырыбы көлемінде ұйымдастырылады.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

Курстың пәндік мазмұны когнитивті-лингвомәдени кешен (КЛК) негізінде жасалады. Оның компоненттік құрамына:

- оқытудың осы деңгейін бейнелейтін қатысым аясы;
- осы аяны құрайтын тілдік тақырыптар мен тақырыпшалар жинағы;
- қарым-қатынастың типтік жағдаяттары енеді.

C1 LAP деңгейіне сай келетін **стандарттан жоғары базалық деңгейде** ((IV-ҰС)) білім алушылардың кәсіби мүдделерін білдіретін төмендегі КЛК жүзеге асырылады:

❖ ***Қарым-қатынастың жалпыкәсіби саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1-тақырып. Білім беру</u>

Төмендегі ***тақырыпшаларда*** қамтылады:

1. ҚР және оқытылатын тіл елінде білім беру жүйесінің құрылымы мен мазмұны

2. Білім беруді жаһандандыру. Халықаралық және ұлттық шәкіртақы бағдарламалары

3. ҚР және оқытылатын тіл елінде лингвистикалық білім беруі. Оқыту мазмұны, біліктілік талаптары, мамандыру, дайындық деңгейлері.

Қарым-қатынастың ауызша формасын дамыту үшін ***төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):***

-«*Таңдаған мамандықтарыңыздың беделдігі; болашақ филологтар қандай біліктілікті меңгеруі қажет*» атты тақырыпта *пікірталас;*

-«*Университеттер қандай дәрежеде студенттерді болашақ кәсіби қызметтеріне даярлауға тиіс?* » тақырыбына *пікірсайыс*;

-«*Мамандық таңдаудағы еркіндік; Кәсіби мамандықтарға деген қолжетімдік*» атты тақырыпта *дөңгелек үстел;*

-*рөлдік ойын*: «*Магистратураға «Болашақ» бағдарламасы бойынша оқуға баруға құжаттарын дайындау»*.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін ұсынылады:

-эссе: «*Еліміздегі және шет елдегі студенттердің оқу мен өмірі: оң және теріс жақтары*»;

-мақала*: « Шет елде білім алудың мүмкіншіліктері*».

❖ ***Қарым-қатынастың қоғамдық-саяси саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1- тақырып. «Адам және Қоғам»</u>

Төмендегі ***тақырыпшаларда*** қамтылады:

1.«Оқытылатын ел және ҚР саяси жүйесі, Лаңкестік мәселесі»

2. «Жаһандандыру және экономика. Экономикалық тұрақтылық»

3. «Тұрмыс деңгейі. Отбасының қаражаты. Сатып алу қабілеті»

Қарым-қатынастың ауызша формасын дамыту үшін ***төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):***

-«*Ел экономикасына жаһанданудың әсері*» атты тақырыпта пікірталас;

-*«Елдің саяси өміріне жастардың қатысуы»* атты тақырыпта пікірталас*;*

-дөңгелек үстелге қатысушылар*:* «*Экономикалық дамыған елдерде үкіметтің алатын рөлі*» талқылау;

-рөлдік ойын*: Отбасы аясында отбасы қаражатын жоспарлау мәселесін талқылау*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасына дамыту үшін ұсынылады:

-эссе: «*Ел экономикасына жаһанданудың әсері: артықшылықтары мен кемшіліктері*»;

-мақала*:* «*Әлемдегі лаңкестікті болдырмаудың жолдары*»

<u>2-тақырып. Әлеуметтік мәселелер</u>

Төмендегі ***тақырыпшаларда*** қамтылады:

1.ҚР және оқытылатын тіл еліндегі демографиялық жағдай

2.Жастар мәселесі және жұмысқа орналастыру

3.Адам құқығы

Қарым-қатынастың ауызша формасын дамыту үшін ***төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):***

-«*Университет бітіргеннен кейін жұмысқа орналасу мәселелері және оларды шешу*» тақырыпта пікірсайыс*;*

-«*Қазіргі заманғы демографиялық мәселе және оның салдары*»

тақырыпта пікірталас;

-«*Филолог кім болып жұмыс істей алады?»* тақырыпта дөңгелек үстел*;*

-рөлдік ойын*: «Құқық қорғау органдары өкілдерімен кезекті баспасөз маслихатында тілшілер жасөспірім арасындағы қылмыстық мәселелерге шара қолдану туралы ой қозғау*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін ұсынылады:

-эссе: «*Қазақстанда демографиялық қоғамды дамыту» атты тақырыпта эссе жазу және қорғау (таңдауларды дәлелдеу*);

-«*Жастар арасында қылмыстың алдын алу*» атты тақырыпта эссе.

❖ ***Қарым-қатынастың мәдениетаралық–коммуникативтік саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1-тақырып. Жаһандану шарттарында тіл мен мәдениеттің өзара байланысы</u>

Төмендегі ***тақырыпшаларда*** қамтылады:

1 Филологтың мәдениетаралық біліктілігін қалыптастыру мақсатында қарым-қатынас үлгілеу;

2.Тіл және ұлттық сипаты

3.Қазіргі замандағы тіл және әдебиет мәселелері

Қарым-қатынастың ауызша формасын дамыту үшін ***төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):***

- « *Бейвербальды қатынастың ролі* ***»*** атты тақырыпта *пікірталас;*

-дөңгелек үстелге қатысушылар «*Құндылық бағдарлары, ұлттық стереотиптер мәселелерінің әр түрлі мәдениет өкілдері арсындағы қарым-қатынасқа әсері*»;

-рөлдік ойын: «*Әлемдегі қазіргі әдебиеттің жағдайы туралы атақты сыншы және жазушылармен кездесуде ой қозғау*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін ұсынылады:

-эссе: «*Тілдің, мәдениеттің және қоғамның біртұтастығы неден көрініс табады*»;

-мақала: «*Жеке тұлғаның санасы қаншалықты дәрежеде мәдениетке тәуелді*».

<u>2-тақырып. Кәсіби коммуникацияның ерекшеліктері</u>

1.Әр түрлі саладағы іскерлік қарым –қатынас (бизнес, туризм, экономика, өндіріс)

2.БАҚ әлеуметтік қарым-қатынастың ерекше түрі

3.Ғаламтор-коммуникация

Қарым-қатынастың ауызша формасын дамыту үшін ***төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):***

- «*Әр түрлі мәдениет өкілдері арасындағы тиімді іскерлік қарым-*

қатынас мәселелері » атты тақырыпта *пікірталас;*

- «*Қарым-қатынасқа технологияның әсері*» атты тақырыпта *пікірталас;*

- дөңгелек үстелге қатысушылар*: «Тіл - адами қарым-қатынас құралы» талқылау*

-ролдік ойын: «*Атақты ғалымдар және кәсіпкерлермен кездесуде әр түрлі іскерлік қарым-қатынас мәселелері, сонымен қатар қарым-қатынастың тиімділігін арттыру тәсілдерін*» *талқылау.*

ҚАТЫСЫМ ӘРЕКЕТІНІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

C1 LAP деңгейіне сай **стандарттан жоғары базалық деңгей** (IV ұлттық стандарттық – **IV-ҰС**).

Стандарттан жоғары базалық деңгейде қалыптасатын құзыреттіліктер жиынтығы: *лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, кәсіби бағытталған, контенттік-кәсіби.*

Стандарттан жоғары базалық деңгейді қалыптастыру кезеңінде үлгіленген сөйлеу формасы мен қарым-қатынас түрлері: *сұхбат, пікір талас, ойталас.*

Ауызша және жазбаша қарым-қатынас түрлері: *сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлау, әңгімелесу.*

Тілдік шығармалар түрлері: *сұхбат, пікірталас, ойталас, дәлелді бағалау, түсіндіру; түсіндірме беру; шолу; түйіндеу*.

Жазбаша тілдік шығармалар түрі: *жеке және ресми хат, реферат, баяндама, эссе.*

Стандарттан жоғары базалық деңгей дескрипторлары:

Сөйлеу және қарым-қатынас саласы бойынша:

келесі қарым-қатынас актілерін жүзеге асыруға даярлық пен мүмкіндік:

- сөздерді қиындықсыз қолдана отырып, өз ойларын еркін білдіру; ойлар арасындағы байланысты жақсы түсіне отыра ортақ, оқу және кәсіби тақырыптарда жылдам сөйлеу;
- сөздердің жетіспеушілігін перифразалар көмегімен өз ойын еркін білдіру;
- грамматикалық қателерсіз, әңгімелесушімен әртүрлі әлеуметтік рөлдерді сақтай отыра қандай да бір көзге түсетін шектеулерсіз, дайындықсыз сөйлесу;
- қандай да бір жағдайға және іске қатысты жеке қызығушылығын білдіру, қажетті дәлелдермен өз көзқарасын түсіндіру және нақтылау.

қарым-қатынастың жазбаша және ауызша түрінде студенттер төмендегілер бойынша даярлығы мен қабілеттілігін көрсетеді:

- ақпарат сұрау;
- ТОЕ-дегі және ҚР-дағы өзекті саяси, экономикалық, мәдени және

т.б. жағдайлар туралы хабардар екенідігін білдіру;

- мамандығы бойынша шетелдік әріптестерімен байланысқа түсу; әңгіме, ойталқы, жиналыста сөйлеу;
- түсіндірме беру;
- талқыланатын мәселені тұжырымдау, күн тәртібін жариялау;
- көзқарасын білдіру, қарсы көзқарас білдіру;
- идиомалық сөз тіркестерін қолдану арқылы вербалды және вербалды емес деңгейде қатысымдық ниетін жүзеге асыру ерекшелігін білу;
- қатысымдық ниетін жүзеге асыру (келіспеушілікті / келісімді белгілі бір көзқарас тұрғысынан дәлелдеу, қорытынды жасау, түйіндеме жасау, зияткерлік және эвристикалық қызметті ынталандыру, әңгімелесушіге эмоционалдық тұрғыдан әсер ету, оның әрекеті мен ұстанымын басқару, әңгімені жалғастыруға ынталандыру, сендіру, айтқанына көндіру, талап ету, ескерту, ұсыну, ұсыныс жасау);
- жиналысты жүргізу, пікірталасты және ойталқыны қажет арнаға бұру;
- баяндамашыны таныстыру, ол туралы бірауыз сөз сөйлеу, қатысушыларды баяндаушыға сұрақ қоюға шақыру;
- сөйлеген сөзі үшін алғыс білдіру, күн тәртібінің келесі мәселесіне көшу;
- сөз сөйлеу уақытын шектеу, сөз сөйлеушінің сөзін бөлу, ұсынысты қабылдамау, баламалы ұсыныс жасау;
- сөз сөйлеу қажеттілігіне сендіру, сөзіне қарсы шығу, нақтылау, дәлелді күшейту;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- жағымды жағдай қалыптастыру, пікірталасқа қатысушыларды бітімге алып келу.
- сипатталған жағдайлардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салғастыру;
- сынау;
- ақтау, кінәлау, айыптау;
- көңілін көтеру, мадақтау;
- қорғау;
- келісімді, қарсылықты көмес түсіндіру;
- жеке ойын білдіру;
- сенімділік, мүмкіндік/мүмкін еместігін білдіру;
- дауға қосылу:
- бастаманы басқа біреуге беру немесе өзінде қалдыру;
- кіріспе және қорытынды сөзді рәсімдеу;
- көңіл аударту;
- жауаптан қашу;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- әңгімені жалғастыруға көндіру.

- ұсынылған тақырып, мәселе, жағдай бойынша ойын түрлі тіректерге сүйене отыра және де оларсыз сөйлеуші адресатының әлеуметтік жағдайын ескере отыра дәлелді жеткізу;
- саяси жағдайларға түсінік беру;
- екі елдің мемлекеттік құрылымын түсіндіру;
- сөйленген сөздің негізгі ойын қысқаша мазмұндау;
- дәлелді тұжырым жасау; оқыған, көрген, естігеніне жалпылау жасау;
- таңдаған мамандығының мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық, саяси, мәдени сала бойынша дамуындағы рөлі және оның келешегі туралы айту.
- тақырып, мақал, мәселе бойынша өз жеке қатынасын білдіру мақсатында жалпылау, талдау, дәлелдеу, түсінік беру тәсілдерін қолдану арқылы пайымдау формасында монолог құру;
- белгілі өлшемдер бойынша сөйлеушінің сөйлеген сөзін талдау;
- мәтінді мазмұн мен кейіпкерлерді модальдық-бағалаушылық тұрғыдан сипаттап түсіндіру;
- әңгімелесу, дауласу, пікірталас нәтижелерін түйіндеу және бағалау.
- ұсыныстарын білдіру;
- оқыған немесе тыңдаған мәтіні бойынша пікірді сөйлеуші адресатына, сөйлеу жағдайына сай басқаша жеткізу;
- тілдік құралдарды сөйлеу адресаты мен коммуникативтік ниетке сай қолдану;
- құттықтау сөзімен, қаратпамен сөз сөйлеу;
- басқалардың сөйлеген сөзінің дұрыстығын / бұрыстығын дәлелдеу.
- жорамалды адресатқа байланысты тілдік құралдарды таңдай отыра әртүрлі мәтіндер жазу;
- баяндама мәтінін дайындау;
- әріптесін әуежайдағы кездесу туралы факс арқылы хабардар ету;
- шетелдік әріптестер үшін кәсіби бағытталған конференциялар мен симпозиумдарға қатысуға шақырулар дайындау, қатысуға шақыруларды қабылдау;
- естіген немесе оқыған мәтіндерінің мазмұнын жазбаша түрде түйіндеу;
- пайымдау элементтері бар эссе жазу;
- сауалнама құрастыру.

Базалық стандарттар деңгейінде қалыптасқан құзыреттіліктерді бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;
2. логикалық-құрылымдық тұтастылық;
3. сөйлеудің пәндік мазмұнын білу;
4. тіл иелерінің лингвомәдени нормаларына сай келу;
5. сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы; метатілді білу.

Бағалау деңгейлері: ұтымды, жоғары, орта, төменгі.

Бағалау деңгейлері өлшемдерінің мазмұны:

- **Ұтымды деңгей:**

- әріптесінің, мәтін авторының қатысымдық ниетін аталған деңгейде толық түсіну;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, орынды қолдана білу негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық ниетке сай логикалық құрылымы дұрыс сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- қатысымдық ниетті білдірудің барынша жеткілікті толықтығы, шынайы дәлелдерді қолдану арқылы осы деңгейге жеткілікті дәлелділік, беделді адамның пікіріне сілтеме беру және т.б., тілдік мінез-құлық қатысымдық және когнитивті тұрғыдан ақталды;
- қатысым әрекетін құрудың стратегиясы мен тәсілін білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 75% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

- **Жоғарғы деңгей:**

- әріптесінің коммуникативті ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жеткілікті түрде толық түсінбеу;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, үнемі орынды емес қолдануы негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық ниетке сай дұрыс сөйлеуге жеткіліксіз логикалық құрылымды сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- жеке дәлелдерді қолдану арқылы дәлелділіктің барынша жоғары деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қарым-қатынас актісін құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 50% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

- **Ортаңғы деңгей:**

- әріптесінің қатысымдық ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жалпы ойын түсіну;

- қарапайым құрылымдарды және лексикалық бірліктерді барынша шектелген көлемде қолдану арқылы жеке қатысымдық ниетін айтарлықтай дұрыс жеткізу;
- таңдалған сөйлеу формасы мен түрі үнемі қатысымдық ойға сай келмейді;
- жеке дәлелдерді келтіру арқылы дәлелділіктің жоғары емес деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қатысымдық әрекетті құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білмеу;
- 25% қатесіз сөйлеген жағдайда тілдік құралдарды жеткілікті түрде дұрыс қолданбауы; сөйлеудің интонациялық, лексикалық-грамматикалық рәсімдеуінің жеткілікті түрде дұрыс болмауы.

- **Төменгі деңгей:**
- талқылауға талап етілген деңгейде араласа алмау. Тілдік мінез-құлықтың қатысымдық және когнитивтік тұрғыдан айқын болмауы.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

Қытай тілі:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS • 入门篇、起步篇、顺利篇、近步篇》，北京语言大学出版社，2013年。

3. 杨寄洲 等著《大汉语教程》， 北京语言大学出版社，2009年。

Ян Жижоу. Курс китайского языка. Beijing language and culture university press, – Пекин, 2009.

5. 梁云 等著《大学汉语听和说》， 新疆教育出版社，2013年。

Лян Юнь, т.б. Жоғары оқу орындарына арналған қытай тілі (тыңдалым және айтылым. 1 — 2 бөлім). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2013.

6. 《博雅汉语》(初级起步篇)，北京大学出版社 2005年。

7. 单雪梅 托力肯•哈力别克 主编《大众汉语》，新疆教育出版社，2012年。

Дань Шуемый, Т.Қалибекұлы. Қытай тілі (жалпыға арналған). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2012.

Қорей тілі:

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 4), Международный фонд Кореи, 2010

2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 5), Международный фонд Кореи, 2010

3. 이기문(1998), <국어사개설>, 태학사.
4. 이기문, 장소원(2005), <국어사>, 한국방송대 출판부.
5. 김방한(2009), <언어학의 이해>, 민음사
6. 김동소(2005), <한국어 특질론>, 정림사.

Түрік тілі:

1. Adım Adım Türkçe Ders Kitabı-4,5 , Adım Adım Türkçe Alıştırma Kitabı-4,5, Gökhan Dayı, Salih Gün, Tuncay Öztürk, 2002
2. Türkçenin Grameri, Tahsin Banguoğlu, 2002
3. Her Yönüyle Dil, Doğan Aksan, 1996
4. Yeni Hitit Ders ve Alıştırma Kitabı2,3, Cemil Kurt, Nurşen Aygün, 2008

Парсы тілі:

1. Поляков К.И.Персидский язык. – Москва, 2003.
2. Иванов В.Б. Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка. Часть 2.- Москва: «Филоматис», 2004.
3. Слинкин М.Ф. Речевая практика персидского языка. – Симферополь: СОНАТ, 2003.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари Учим персидский язык. Часть 2-3.- Тегеран, 2008.

Жапон тілі:

1. Томита Т. Бунпоу но кисо – чищики то соно ощиэката. Токио: Бонжинща, 1991.
2. Иори И. Атаращии нихонго нюумон. Токио: Сриииээнэттоваaку, 2001.
3. Мацуока Х. Шокюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриииээнэттоваaку, 2000.
4. Тамамура Ф. Нихонгогаку о манабу хито но тамэни. Токио: Сэкайщисоу, 2001.
5. Щиракава Х. Чуужоукюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриииээнэттоваaку, 2001.

Араб тілі:

1. التحفة السنية بشرح المقدمة الأجرومية. د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 2005م.
2. شرح ابن عقيل. تحقيق: د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 1998م. ج 1- 2
3. التطبيق النحوي. عبده الراجحي. دار النهضة العربية، بيروت: 2000 م.
4. شذا العرف في فن الصرف المؤلف: أحمد بن محمد الحملاوي (المتوفى: 1351هـ) المحقق: نصر الله عبد الرحمن نصر الله الناشر: مكتبة الرشد الرياض.
5. التطبيق الصرفي. عبده الراجحي. دار المعرفة الجامعية، 2000 م.

Құрастырушылар:
Джельдыбаева Р. Б. – ф.ғ.к. доцент
Курманбаева Д.Т. – магистр, аға оқытушы
Ким У.А. – магистр, аға оқытушы
Шынарбекова Ж.М. – магистр, аға оқытушы
Тойбаева Н.Е. – магистр, аға оқытушы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

POIYa 2202 **ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**
(восточные языки)

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Садыкова Р.К., к.ф.н., доцент, КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., к.ф.н., доцент, КазНУ им. аль-Фараби

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Предметное содержание дисциплины
3. Список рекомендуемой литературы
4. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Интенсивно развивающиеся в последнее десятилетие интеграционные процессы, рост профессиональных и академических обменов, углубление международного сотрудничества стимулировали поступательное развитие иноязычного образования. В этих условиях иностранный язык приобретает статус действенного инструмента формирования интеллектуального потенциала общества, который становится на современном историческом этапе одним из главных ресурсов развития нового государства.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам, проявляющихся в новом конечном результате-формировании межкультурной компетенции как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемой как субъект межкультурной коммуникации.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования является впервые разработанная в отечественной методической науке «Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования» (С.С. Кунанбаева), состоящего из когнитивно-лингвокультурологической методологии и теории межкультурной коммуникации на основе обобщения и укрупнения имеющихся наработок в области теории межкультурной коммуникации. Когнитивно-лингвокультурологическая методология как универсальная концептуальная основа современной теории иноязычного и полиязычного образования обеспечивает новационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия для достижения конечного результата обученности и существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Настоящая программа курса **«Профессионально-ориентированный иностранный язык»** рассчитана на 3-й год обучения (5-семестр) для студентов бакалавриата филологических специальностей восточного направления высших учебных заведений.

Программа является результатом адаптации международной модели иноязычного образования применительно к национальным условиям Республики Казахстан и построена на следующих принципах:

- реализационного механизма через систему методологических принципов: когнитивного, концептуального, коммуникативного, лингвокультурного, социокультурного, рефлексивно-развивающего как

базовых основ формирующих целостную образовательную парадигму и в своей совокупности определяющих требования к образовательному процессу в целом и отдельным его составляющим (целям, содержанию, методам, технологиям, средствам обучения), определяя, таким образом, стратегию и тактику обучения;

- компетентностной базируемости языкового образования и ее оценки по качеству конечного результата;

- коммуникативно-функциональной направленности;

-уровневой ранжированности предметного содержания и конечных показателей по выделенным стандартизированным типовым уровням обученности и владения языком;

- представленность предметного содержания в виде когнитивно-лингвокультурологических комплексов, состоящих из сфер, тем, субтем, и типовых ситуаций общения;

Разработанность критериально-параметровой шкалы измерения языковой компетенции и введения на ее основе единого контрольно-оценочного механизма владения языком.

Уровень обучения ранжируется как уровень *сверх-базовой стандартности* (IV национальный стандартный- **IV-НС**) в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, соответствующий общеевропейскому **C1 LAP.**

Цели и задачи курса

Цель обучения состоит в формировании **межкультурно-коммуникативной и профессиональной компетенций** ***<u>на уровне сверх-базовой стандартности.</u>***

Межкультурно-коммуникативная компетенция представляет собой сложное образование, включающее знание о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качеств личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, а также, практический опят их использования с представителями иной культуры.

Состав межкультурно-коммуникативной компетенции на уровне сверх-базовой стандартности определяется набором следующих компетенций:

- *когнитивно-лингвокультурологической*, формирующей у обучаемых осознанное формирование «вторичной концептуализации мира», характерной для языкового сознания носителя изучаемого иностранного языка, позволяющей будущему филологу оперировать в двух языковых лингвокультурологических измерениях, легко переходя с одного языка на другой в ситуациях будущей профессиональной деятельности;

- *социо-культурологической,* формирующей у обучаемого «вторичное социальное сознание» как социально-культурный концепт и образ мира другого лингвосоциума; формирование в его когнитивной системе «вторичных конструкций-знаний» соотносится со знаниями о социуме и языке «инофона».

Данный вид субкомпетенции формируется как «новон» на базе «данного»-культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

-*контентно-профессиональной*, трактующей как овладение новыми когнитивными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для анализа (проблема, идея, предлагаемые решения и т.д.);

-*профессионально-ориентирующей*, интерпретирующейся как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности филолога. Овладение иностранным языком в профессиональных целях предполагает понимание значение культуры как формы человеческого существования и руководство в своей деятельности современными принципами толерантности, диалога и сотрудничества; использование знаний о современной естественнонаучной картине мира в образовательной и профессиональной деятельности; способность сопоставлять факты, явления, процессы изучаемых и родного языков; интегрировать знания из смежных и несмежных сфер человеческой деятельности; способность продуцировать устные и письменные тексты различных жанров и функциональных стилей соответственно коммуникативному контексту.

Инофилологическая компетенция обучающихся, являясь стержневым компонентом процесса подготовки специалиста филологического направления, обеспечивается:

- предметным содержанием речи, определяемым в рамках обще-профессиональной сферы общения, обеспечивающей студентов профессионально-ориентированными знаниями и метаязыком;

-формированием профессионально-ориентированных умений путем решения прагмапрофессиональных задач в профессионально-базируемых ситуациях общения;

-опосредованным формированием профессионально-ориентированных умений работать с разножанровым текстовым материалом, использованием филологического анализа для выработки стратегий анализа разножанровых текстов

Технологии обучения. Для эффективной реализации целей обучения широкое применение должны найти нетрадиционные формы и приемы организации учебных занятий по языку для специальных целей (дебаты, ток-шоу, пресс-конференции, групповая полемика, дискуссии, интервью и т.д.), деловые и ролевые игры, кейс-стади, решение проблемных задач. Учебный материал предусматривает использование аутентичных текстов, видео-, аудио материал, адекватно отражающих содержание изучаемой тематики и сфер общения. Активный словарь получает свое дальнейшее расширение, в том числе за счет потенциального словаря, на 1200 лексических единиц.

Специфичным на 3-ем курсе является дальнейшее углубление профессиональной и межкультурной направленности обучения, развитие у студентов интереса к своей будущей профессии, расширение знаний о

государственности, состояния образования, политике и экономике Казахстана и страны изучаемого языка (СИЯ). Продолжается дальнейшее освоение в профессиональных целях феномена культуры иной ментальности, ее сопоставление со складом родной ментальности, влияния роли языка на общение, развитие интереса к содержательной и функциональной стороне языка.

Данный курс призван осуществлять развитие у студентов аналитических умений и критического профессионального мышления путем анализа, интерпретации устной речи и письменных текстов разных функциональных стилей и жанровых разновидностей.

В процессе обучения формируются и развиваются личностные качества студентов (аналитические и креативные способности, критическое мышление), а также развивается гражданская позиция студента.

Организация самостоятельной работы студентов регламентируется в соответствии с Положением о самостоятельной работе обучающихся (СРО), разрабатываемым высшим учебным заведением. При разработке заданий для СРО рекомендуется сделать акцент на формирование профессионально-значимых компетенций через решение прагмапрофессиональных задач, выполнения проектных работ.

Пререквизиты курса: Перечень дисциплин, предшествующих изучению данной дисциплины: Введение в языкознание, Базовый иностранный язык, Теоретическая фонетика, Лексикология, Теоретическая грамматика изучаемых языков.

Кореквизиты курса: Специальный иностранный язык.

Постреквизиты курса: Специально-ориентированная методика обучения иностранным языкам.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Профессионально-ориентированный иностранный язык

На третьем году обучения наряду с дальнейшим совершенствованием базовых умений иноязычного общения студенты достигают профессионально-ориентированного уровня обученности в использовании языка в целях профессионального общения. Взаимодействие студентов в профессиональных целях организуется в рамках общественно-политической, межкультурно-коммуникативной и обще-профессиональных сфер общения и речевой тематики.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Предметное содержание курса организуется в когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

-коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;

-набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;

- типичные ситуации общения.

На уровне сверхбазовой стандартности, который соответствует уровню C1 LAP, реализуются следующие КЛК, отражающие профессиональные интересы обучающихся:

СФЕРА ОБЩЕНИЯ: ОБЩЕПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ СФЕРА

Тема 1: «Образование» раскрывается в следующих **субтемах**:

1. « Структура и содержание системы образования в СИЯ и РК».

2. «Глобализация образования. Международные и национальные стипендиальные программы**».**

3. «Лингвистическое образование в РК и стране изучаемого языка. Содержание обучения, квалификационные требования, специализации, уровни подготовки».

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие типовые ситуации (в качестве примера):

- дискуссия на тему: *«Престиж выбранной профессии, какими качествами должен обладать будущий филолог»;*

- дискуссия на тему: *«В какой степени университеты должны готовить студентов к будущей профессиональной деятельности»;*

- круглый стол*: Участники круглого стола обсуждают современные возможности для свободного выбора профессии; доступность профессионального образования;*

- ролевая игра: *Студенты- филологи готовятся принять участие в программе «Болашак» для обучения в магистратуре за границей.*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются**:**

- эссе *«Учеба и жизнь студентов в нашей стране и за рубежом: плюсы и минусы»;*

- статья на тему: *«Возможности получения высшего образования за рубежом»*

СФЕРА ОБЩЕНИЯ: ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА

Тема 1: «Человек и общество» раскрывается в следующих **субтемах**:

1. «Политическая система РК и СИЯ. Проблемы терроризма».
2. «Глобализация и экономика. Экономическая стабильность»
3. «Уровень жизни. Бюджет семьи. Покупательская способность»

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- дискуссия на тему: *«Влияние глобализации на экономику страны»;*
- дискуссия на тему: *«Участие молодежи в политической жизни страны»;*
- круглый стол: *Участники круглого стола обсуждают роль правительства в экономическом развитии страны;*

- ролевая игра: *В семейном кругу обсуждается проблема планирования семейного бюджета».*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:
- эссе на тему: *«Влияние глобализации на экономику страны: плюсы и минусы»;*
- статья на тему: *«Пути предотвращения угрозы терроризма в мире»*

Тема 2. «Социальные проблемы» раскрывается в следующих **субтемах:**
1. «Демографическая ситуация в СИЯ и РК»
2. «Проблемы молодежи и трудоустройства»
3. «Права человека»

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:
- дискуссия на тему*: «Поиск работы по окончании университета. Проблемы и их решения»;*
- дискуссия на тему: *«Демографическая проблема и ее последствия в современном мире»;*
- круглый стол: *«Кем может работать выпускник - филолог»;*
- ролевая игра: *На очередном брифингу с представителями правоохранительных органов журналисты затрагивают проблему определения меры наказания подростков за совершенные преступления.*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:
- эссе на тему: *«Развитие демократического общества в Казахстане»;*
- статья на тему: *«Меры предупреждения преступлений среди молодежи».*

СФЕРА ОБЩЕНИЯ: МЕЖКУЛЬТУРНО-КОММУНИКАТИВНАЯ СФЕРА

Тема 1: «Взаимодействия языков и культур в условиях глобализации» раскрывается в следующих **субтемах:**
1. Моделирование общения в целях формирования межкультурной компетенции филолога.
2. Язык и национальный характер.
3. Проблемы языка и литературы в современном мире.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:
- дискуссия на тему: *«Роль невербальной коммуникации»;*
- круглый стол*: Участники круглого стола обсуждают вопросы ценностных ориентиров, национальных стереотипов и их влияние на успешность общения между представителями различных культур;*
- ролевая игра: *«На встречи с известными критиками, писателями идет разговор о состоянии современной литературы в мире».*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:
-эссе на тему: *«В чем проявляется общность языка, культуры и общества»;*

- *статья на тему*: «*Насколько зависимо сознание личности от культуры».*

Тема 2. **Особенности профессиональной коммуникации** раскрывается в следующих **субтемах**:
1. Деловая коммуникация в различных сферах (бизнес, туризм, экономика, промышленность).
2. СМИ как особый тип социальной коммуникации.
3. Интернет-коммуникация.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:
- дискуссия на тему: *«Проблемы эффективной деловой коммуникации между представителями различных культур»;*
- дискуссия на тему*: «Влияние технологий на общение»;*
- круглый стол: *«Участники круглого стола обсуждают роль языка как средства человеческой коммуникации»;*
- ролевая игра: *На встрече с известными учеными, бизнесменами идет обсуждение проблем деловой коммуникации в различных сферах, а также методов, повышающих эффективность коммуникации.*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются**:**
- *официальное письмо* для устройства на работу;
- *эссе на тему*: «Отличительные характеристики языка СМИ».

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень сверх-базовой стандартности (IV национальный стандартный - **IV НС)** соответствует ***C1 LAP.***

Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: лингвокультурологическая, социокультурная, профессионально-ориентирующая, контентно-профессиональная.

Моделируемыми формами речи и типами коммуникации на этапе формирования уровня сверхбазовой стандартности являются: свободная беседа, полемика, дискуссия.

Типы устной и письменной коммуникации: повествование, описание, сообщение, рассуждение.

Типы композиционно-речевых высказываний: интерпретация, обзор, комментирование, оценка, резюме, полемика-аргументация.

Типы письменных речевых произведений: частное и официальное письмо, отзыв, автобиография, CV, реферат, доклад, эссе.

Дескрипторами уровня сверх-базовой стандартности являются:

В системе речи и коммуникации готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- участвовать в различных формах полилогического общения, пользоваться идиоматическими выражениями, фразеологизмами с учетом их коннотативных значений, передавать тончайшие оттенки смысла, используя различные способы

видоизменения высказывания;
-вести беседу, не чувствуя языковых ограничений в личной, общественной и профессиональной сферах общения;
Быстро перефразировать свое высказывание, если возникают трудности в использовании языковых средств
- в области устных и письменных форм коммуникаций студенты демонстрируют готовность и способность:
- выявлять актуальность, злободневность поднимаемых проблем; определять их новизну, познавательный и воспитательный потенциал;
-самостоятельно выделять спорные вопросы и противоречия;
-планировать ход дискуссии;
-выбирать способы стимулирования коммуникативной активности собеседника;
- прогнозировать их ответные реакции (контраргументы оппонентов);
- управлять групповым взаимодействием регулировать ход дискуссии;
- умело менять тему разговора, подводить к консенсусу;
- убеждать, доказывать, вызывать положительное отношение к своей позиции у партнеров по общению;
- побуждать к индивидуальной деятельности;
- формулировать и аргументировать проблему;
- отстаивать свою точку зрения;
- доказывать, прибегая к развернутой аргументации, ссылкам на источники, авторитеты и т.д.;
-вносить предложения, оригинальные идеи;
-давать всестороннюю оценку событиям, явлениям, предметам;
-резюмировать итоги полемики, давать им оценку;
-выражать удивление, надежду;
- соблюдать нормы официального/неофициального общения, культуры речи с широким использованием идиоматических выражений;
- делать сообщения, доклады по проблемам, связанным с их будущей профессиональной деятельностью;
- выдвигать и давать развернутую аргументацию по наиболее актуальным проблемам в области избранной профессии;
-высказываться о роли современных инновационных технологий в развитии избранной сферы профессиональной деятельности;
-комментировать различные факты, связанные с общекультурной тематикой и профессиональной деятельностью;
-развернуто и доказательно аргументировать свою точку зрения в беседе или дискуссии по проблемам, связанным с будущей профессиональной деятельностью и на общекультурные темы;
-делать заключение о нравственной, эстетической, воспитательной значимости прочитанного, увиденного и услышанного с помощью обобщения, цитации, анализа, аргументации, комментирования;
- писать сложные по форме письма, доклады, статьи и эссе, которые имеют

четкую и ясную структуру;
-лаконично излагать основные мысли (суждения), систематизировать их, обобщать, устанавливать смысловые отношения между выделенными частями текста и др.;
- сообщать в предельно сжатом виде о наличии определенных сведений, материала из конкретных областей знаний и оценивать его в целом (при написании аннотации);
-творчески осмысливать и передавать на письме, рассуждая и оценивая с приведением аргументов, собственное понимание проблемы, чувства, впечатления о фактах, явлениях, связанных темой, текстом, пословицей, сентенцией (при написании эссе);
-осуществлять критический анализ методических и педагогических статей, а также литературных произведений и публицистических материалов (при написании рецензий, отзывов);
-составить повестку дня заседания, совещания.

Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне сверх-базовой стандартности:

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

1. Оптимальный уровень:

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при

75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

2. Высокий уровень:

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

3. Средний уровень:

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;
- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;
- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;
- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

4. Низкий уровень:

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;
- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

Китайский язык:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS • 入门篇、起步篇、顺利篇、近步篇》，北京语言大学出版社，2013年。

3. 杨寄洲 等著《大汉语教程》， 北京语言大学出版社，2009年。

Ян Жижоу. Курс китайского языка. Beijing language and culture university press, – Пекин, 2009.

5. 梁云 等著《大学汉语听和说》， 新疆教育出版社，2013年。

Лян Юнь, т.б. Жоғары оқу орындарына арналған қытай тілі (тыңдалым және айтылым. 1 — 2 бөлім). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2013.

6. 《博雅汉语》(初级起步篇)，北京大学出版社 2005年。

7. 单雪梅 托力肯•哈力别克 主编 《大众汉语》，新疆教育出版社，2012年。

Дань Шуемый, Т.Қалибекұлы. Қытай тілі (жалпыға арналған). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2012.

Корейский язык:

7. Корейский язык для казахстанцев (уровень 4), Международный фонд Кореи, 2010
8. Корейский язык для казахстанцев (уровень 5), Международный фонд Кореи, 2010
9. 이기문(1998), <국어사개설>, 태학사.
10. 이기문, 장소원(2005), <국어사>, 한국방송대 출판부.
11. 김방한(2009), <언어학의 이해>, 민음사
12. 김동소(2005), <한국어 특질론>, 정림사.

Турецкий язык:

1. Adım Adım Türkçe Ders Kitabı-4,5 , Adım Adım Türkçe Alıştırma Kitabı-4,5, Gökhan Dayı, Salih Gün, Tuncay Öztürk, 2002
2. Türkçenin Grameri, Tahsin Banguoğlu, 2002
3. Her Yönüyle Dil, Doğan Aksan, 1996
4. Yeni Hitit Ders ve Alıştırma Kitabı2,3, Cemil Kurt, Nurşen Aygün, 2008

Персидский язык:

1. Поляков К.И.Персидский язык. – Москва, 2003.
2. Иванов В.Б. Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка. Часть 2.-Москва: «Филоматис», 2004.
3. Слинкин М.Ф. Речевая практика персидского языка. – Симферополь: СОНАТ, 2003.

4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари Учим персидский язык. Часть 2-3.- Тегеран, 2008.

Японский язык:

1. Томита Т. Бунпоу но кисо – чищики то соно ощиэката. Токио: Бонжинща, 1991.
2. Иори И. Атаращии нихонго нюумон. Токио: Сриииээнэттоваaку, 2001.
3. Мацуока Х. Шокюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриииээнэттоваaку, 2000.
4. Тамамура Ф. Нихонгогаку о манабу хито но тамэни. Токио: Сэкайщисоу, 2001.
5. Щиракава Х. Чуужоукюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриииээнэттоваaку, 2001.

Арабский язык:

1. التحفة السنية بشرح المقدمة الأجرومية. د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 2005م.
2. شرح ابن عقيل. تحقيق: د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 1998م. ج 1- 2.
3. التطبيق النحوي. عبده الراجحي. دار النهضة العربية، بيروت: 2000 م.
4. شذا العرف في فن الصرف المؤلف: أحمد بن محمد الحملاوي (المتوفى: 1351هـ) المحقق: نصر الله عبد الرحمن نصر الله الناشر: مكتبة الرشد الرياض.
5. التطبيق الصرفي. عبده الراجحي. دار المعرفة الجامعية، 2000 م.

Составители:

Джельдыбаева Р.Б. – к.ф.н., доцент
Курманбаева Д.Т. – магистр, ст. преподаватель
Ким У.А. – магистр, ст. преподаватель
Шынарбекова Ж.Ш. – магистр, ст. преподаватель
Тойбаева Н.Е. – магистр, ст. преподаватель

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ShBBA 3206 **ШЕТТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘДІСТЕМЕСІ**

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Кульгильдинова Т.А., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ; Головчун А.А., п.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

Түсінік хат
Курстың мазмұны
Курс бөлімдерінің тақырыптар бойынша мазмұны
Курс және диплом жұмыстарының үлгі тақырыптары
Ұсынылған әдебиеттер тізімі
Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

Ұсынылып отырған **«Шеттілдік білім берудің әдістемесі»** курсының бағдарламасы (бұдан былай Бағдарлама) тілдік филологиялық мамандықтың баклавриат студенттеріне арналған. Бағдарлама Қазақтан Респулбликасының білім саласынадағы нормативтік-құқықтық құжаттарына сәйкес әзірленген. Бағдарламаның ғылыми-теориялық негізі отандық әдістеме ғылымында тұңғыш рет дайындалған біліктілік амалдың мәнмәтінінде жүзеге асырылатын Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде сынақтан өткен **когнитивтік-лингвомәдениеттанымдық әдіснама мен шеттілдік және көптілдік білім беру теориясы** болып табылады (С.С.Құнанбаева). Шеттілдік білім берудің ұсынылып отырған теориясында Шетел тілі пәндік саласының **«Шеттілдік білім беру»** деңгейіне дейін кеңейтілуі ғылыми негізделген. Ғылыми және дидактикалық зерделеудің нысаны «тіл» ретінде пәнаралық конструкт **«өзге тіл – өзге мәдениет – тұлға»** ұсынылған, ол **«лингвомәдениет»** категориясы арқылы бейнеленеді. Жаңа тұжырымдамалық тұрғыдан басты әдістемелік жүйенің негізгі категорияларының ұғымдық мәні қайта қаралған: амалдардың, мақсаттың, мазмұнның, ұстанымдардың, әдістердің, технологиялардың және басқаларының, ұсынылып отырған теорияның үлгісі және шеттілдік білім берудің бағдарламасы халықаралық стандарттар мен ұлттық білім беру жүйесінің шарттарын ескере отырып ақтық (біліктілік) нәтижеге жетуге – мәдениетаралық қатысымдық біліктілікке, мәдениетаралық қатысым субъектісіне, тепе тең мәдениетаралық қатысымға қабілетті және әзір субъектіге жетуге бағытталған.

Ұсынылып отырған ғылыми теория және «Шеттілдік білім берудің әдістемесі» курсында көрініс тапқан отандық және қазіргі халықаралық білім беру үлгісінің үйлестірілуі келешек шетел тілі және әдебиеті мұғалімінің кәсіби-әдістемелік дайындығын ғылым мен практиканың шеттілдік білім беру саласындағы соңғы жетістіктерінің негізінде қамтамасыз етеді.

Курстың мақсаты: шеттілдік білім берудің жаңа тұжырымдамасына негізделе отырып, шетел тілдері мен әдебиетінің болашақ мұғалімін қазіргі кезеңдегі маманға қойылатын әлеуметтік педагогикалық талапқа сәйкес кәсіптік-пәндік дайындығын қамтамасыз ету. Бұл аталған мақсат **төмендегі міндеттер кешенін** шешу арқылы жүзеге асырылады:

Студенттердің шеттілдік білім беру әдістемесінің дамуының әлеуметтік тарихи шарттарының заңдылықтарын және іргелі парадигманың ауысуын түсінуін қамтамасыз ету;

Студеттердің бойында әдістемеге ғылыми теориялық-қолданбалы ғылым ретінде, оның қазіргі жай-күйі және даму перспективасы туралы түсінігін қалыптастыру;

Шеттілдік білімнің тұжырымдамалық базисі болып табылатын когнитивтік-лингвомәдениеттанымдық әдіснама туралы, біліктілікке бағдарланған жаңа

типті шеттілдік білім беру туралы біртұтас ғылыми негізделген түсінік тудыру;

Әдістемелік жүйенің негізгі категорияларын (мақсатын, мазмұнын, ұстанымдарын, әдістерін т.б.) олардың жаңа ұғымдық мәнін түсіне отырып меңгеруін қамтамасыз ету;

Шеттілдік білім беру үрдісінде қолданылатын инновациялық педагогикалық және коммуникативтік-ақпараттық технологяларды меңгеруді қамтамасыз ету.

Көрсетілген міндеттерді жүзеге асыру пәндік-мазмұндық және процессуалдық аспектісін осы курстың негізінде қалыптастырылатын кәсіптік маңызды біліктілікті, атап айтқанда: **1) теориялық-әдіснамалық; 2) мәдениетаралық-қатысымдық; 3) ғылыми-зерттеу; 4) пәндік-кәсіптік біліктілікті** қамтамасыз етеді.

Бұл бағдарлама осыған дейінгі бағдарламалардан өзгеше, шеттілдік білім берудің жаңа ғылыми парадигмасынан шыға отырып, тек біртұтас білім, дағды және іскерліктер жүйесін меңгертіп қана қоймай, студенттердің әдіснамалық мәдениетін дамытуға, олардың өз бетімен атқаратын әрекетін, оның қалыптастырылған кәсіптік маңызды құзыреттілік көмегімен қабілеттілік пен әзірліктің қоюға және шығармашылықпен оқытылушылардың сабақта және сабақтан тыс әрекетін ұйымдастыруға және меңгеруге бағытталған.

«Шеттілдік білім берудің әдістемесі» курсының мазмұны

Бағдарламада көрсетілдген материалдың көлемі 3 кредитке есептелген, ол оқу жұмысының 135 сағатына сәйкес келеді, ал оның 45 сағаты аудиториялық жұмыс (30 сағат – дәріс, 15 сағат – семинар-практикалық сабақ, 30 сағат ОСӨЖ мұғалімнің жетекшілігімен өткізілетін өздік жұмыс) және 60 сағат СӨЖ студенттердің өздік жұмысы.

Бөлімдері	**Сағат саны**			
	лекциялар	**семинар**	**ОСӨЖ**	**СӨЖ**
1. Шеттілдік білімнің теориялық-әдіснамалық негіздері 1. Шеттілдік білімнің әдіснамасы 2. Шеттілдік білім беру әдістемесі теориялық-қолданбалы ғылым ретінде 3. Шеттілдік білім берудің басқа ғылымдармен байланысы 4.Шеттілдік білім беру әдістемесінің ғылыми зерттеу әдістері	4	2	4	8
2.Шеттілдік білім берудің парадигмасы 5. Мәдениетаралық қатысымдық шеттілдік білім беру жүйесінің	4	2	4	10

құзырлылық-әдіснамалық заманауи шеттілдік білім парадигмасының мәні 6.Шеттілдік білім берудің әдістемелік жүйесі: шеттілдік білім берудің мақсаттары, амалдары, мазмұны, ұстанымдары, әдістері, технологиялары (әдістері, құралдары, тәсілдері, интерактивті және ақпараттық технологиялар т.б.). 7. Шеттілдік білім берудің ұйымдастырушылық негізі: білім бағдарламаларының типтері. Оқытудың кредиттік формасы бойынша білім беру бағдарламасы 8. Жалпыевропалық шеттілдік білім берудің деңгейлер үлгісіне сай жүйесі бойынша деңгейлік реттеуге бағытталған білім бағдарламасы				
3. Қатынастың мәдениетаралық сөз-тілдік және сөз -әрекеттік негіздері 9. Мәдениетаралық қатысымның тілдік құралдары: фонетикалық (дыбыстау), лексикалық, грамматикалық аспектілері 10. Тыңдап түсіну, сөйлеу, оқу, жазу, жазбаша сөз негізінде қатысымның мәдениетаралық, сөз әрекеттік негіздері	6	3	6	12
4. Мәдениетаралық қатысыммен байланысты қатынасты үлгілеу 11.Шетел тілінде қатынасты үлгілеу	6	3	6	12
5. Заманауи шеттілдік білім үрдісі: оқытуды басқару, ұйымдастыру, технологиялар 12. Нормативтік басқару құжаттары: (мамандықтың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, білім бағдарламасы оқу үрдісін ұйымдастыру негізі ретінде) 13. Оқу үрдісін басқару: оқу үрдісін	6	3	6	12

жоспарлау (жоспарлаудың түрлері). Оқытудың кредиттік жүйесі бойынша жоспарлаудың ерекшеліктері: сабақ оқу үрдісін ұйымдастырудың негізгі формасы ретінде; шетел тілінен оқушылардың сыныптан тыс жұмысы. 14.Тексеру білім беру үрдісінің сапасы мен оның нәтижесін басқарудың үлгісі ретінде (нысаны, қызметтері, өлшеу формалары және бағалау).				
6. Шетел тілдері мұғалімінің-оқытушысының кәсіптік қызметі 15.Шетел тілі мұғалімінің үлгісі кәсіби мәні бар біліктіліктер мен тұлғалық сапаларының жиынтығы ретінде. Мұғалім тұлғасын дамытудың біліктілік векторлары: әрекет құрылымы, ойлау типі, қабілеті.	4	3	4	6
Барлығы	30	15	30	60

Оқу курсының пререквизиттері, кореквизиттері, постреквизиттері

«Шеттілдік білім берудің әдістемесі» курсы мазмұны жағынан білім беру үрдісінің бұрынғы кезеңдерінде оқытылған, бұл курспен қатар оқытылып жатқан және бұл курстан кейін оқытылатын бір қатар оқу пәндерімен байланысты. Ондай пәндерге жатады: философия, психолого-педагогикалық пәндер топтамасы, теориялық лингвистикалық пәндер, мәдениеттану, лингвомәдениеттану, әлеуметтану, мәдениетаралық қатысым теориясы.

Курс бөлімдерінің тақырыптар бойынша мазмұны

1-бөлім. Шеттілдік білім берудің теориялық-әдіснамалық негіздері

1-тақырып. Шеттілдік білім беру әдіснамасы

Әдіснама туралы теориялық және практикалық іс-әрекетті ұйымдастыру және құру ұстанымдары мен тәсілдері ретіндегі жалпы түсінік. Шеттілдік білім берудің когнитивтік-лингвомәдени әдіснамасы – шет тілдерін оқытудың мәдениетаралық-қатысымдық теориясының тұжырымдамалық негізі. Шеттілдік білім беру әдіснамасының сипаттамалары: 1) белгілі бір ғылым саласында ғылыми танымдағы және зерттеудегі жүйелілігі; 2) нысан біртұтастығын, оның құрамдас бөліктерінің байланысын ашуды қамтамасыз ететін бір теориялық платформа болуы; 3) осы ғылымның нақты әдіснамасын қамтамасыз ететін әдіснамалық ұстанымдардың сәйкестілігі; 4) теориялық

платформаны көрсететін ұғымдар мен категориялар болуы.

Әдіснамалық ұстанымдардың ерекшеліктері мен сипаттамалары: когнитивтік, қатысымдық, тұжырымдамалық, лингвомәдени, әлеуметтік – мәдени, рефлексивтік-дамытушы; осылардың арасында ең жетекші рөл атқаратын когнитивтік ұстанымы; осылар әдістемелік жүйе шеңберінде әдістер, технологиялар, шеттілдік білім беру мазмұнының пәндік-процессуалдық аспектілері арқылы интегративті және кешенді түрде іске асады.

2-тақырып. **Шеттілдік білім берудің әдіснамасы теориялық қолданбалы ғылым.**

Шеттілдік білім берудің қазіргі теориясы: даму кезеңдері. Шет тілдерін оқыту әдістемесі дамуының әлеуметтік-тарихи шарттылығы. Шеттілдік білім беру сапасына әлеуметтік сұраныстың өзгеруіне ықпал ететін факторлар. Әдістемелік ғылымның қазіргі жағдайы: қазіргі шеттілдік білім беру тұжырымдамасы мәнмәтініндегі пәні мен нысаны.

3-тақырып. **Шеттілдік білім беру әдістемесінің басқа ғылымдармен байланысы.**

Шеттілдік білім беру әдістемесінің лингвистикалық негіздері

Шеттілдік білім берудің психологиялық және психолингвистикалық негіздері

Шеттілдік білім берудің дидактикалық негіздері

Шеттілдік білім берудің әлеуметтік-мәдени негіздері

Шеттілдік білім берудің мәдениетаралық қатысым теориясымен, лингвомәдениеттаныммен, лингвоелтанумен, әлеуметтік психологиямен, әлеуметтік лингвистикамен байланысы.

4-тақырып. **Шеттілдік білім берудегі ғылыми зерттеу әдістері.**

Зерттеудің теориялық деңгейдегі әдістері: әдебиеттерді, мұрағат материаларын оқу, зерттеу; модельдеу әдісі, анализ және синтез.

Зерттеудің эмпирикалық деңгейдегі әдістері: мақсатты түрде бақылау, сауалнама әдісі, интервью, әңгіме, тестілеу, тәжірибе әдісі, тәжірибелік оқыту әдістері.

Тәжірибелік оқыту нәтижелерін математикалық өңдеуден өткізу әдістері.

II-бөлім. Шеттілдік білім беру парадигмасы

5-тақырып. Қазіргі компетенттілік-әдіснамалық шеттілдік білім беру парадигмасы мәдениетаралық-қатысымдық шеттілдік білім беру жүйесі ретінде

6-тақырып. Шеттілдік білім берудің әдістемелік жүйесі: шеттілдік білім беру мақсаттары, амалдары, мазмұны, ұстанымдары, әдістері, технологиялары /әдістері, құралдары, интерактивтік және ақпараттық технологиялар және т.б./

Шеттілдік білім берудің мақсаттары әдістемелі категория ретінде. Шеттілдік білім беру мақсаттарының әлеуметтік сұранысқа байланысты болуы, түпкі мақсат мәдениетаралық қатысым субъектісін қалыптастыру болуы.

Шеттілдік білім беру даму тарихындағы әдістемелік жүйе ұғымы. Шеттілдік білім беруді ұйымдастырудағы ең танымал амалдар: саналы-салғастыру әдісі/Ушинский Д.К., Щерба Л.В./, саналы-практикалық әдісі /Беляев Б.В., Леонтьев А.Н., Леонтьев А.А., Зимняя И.А., Гальперин П.Я. т.б./, жүйелі-әрекетшілдік амал, қатысымға бағдарлы оқыту амалы /Пассов Е.И./, шеттілдік білім берудің жаңа парадигмасын іске асырушы компетенттілік амалы. Шеттілдік білім берудің когнитивтік-лингвомәденитанымдық әдіснамасы/Құнанбаева С.С./. Құзыреттілік білім сапасының көрсеткіші. Мәдениетаралық қатысымдық құзыреттілік, құрамдас бөліктерінің пікірталастар тудыруы.

Шеттілдік білім беру мазмұны. «Мазмұн» категориясының мәні мен құрамдас бөліктері бойынша әртүрлі пікірлер болуы. Мазмұнды бөлу тәсілдері/сызықтық, концентрлік, спиралдық, блоктық-модулдік/. Шеттілдік білім беру мазмұнының пәндік және процессуалық жақтары. Шеттілдік білім беру мазмұнының пәндік жағын құруда когнитивтік-лингвомәдениетанымдық кешендер рөлі. Тақырыптық-мәтіндік бірліктер /ТМБ/, /қарым-қатынас ауандары, тақырып, жағдаят/ арқылы мазмұнның пәндік жағын құрайтын КЛК құзыреттіліктер құрамы. Мазмұнды іріктеу және ұйымдастыру/базалық, арнайы/.

Шеттілдік білім беру ұстанымдары. «Оқыту ұстанымы» ұғымының мәні. Әдіснамалық ұстанымдар, әдістемелік ұстанымдар. Әдіснамалық және әдістемелік ұстанымдар мәні мен құрамын анықтаудағы түрлі амалдар. Шеттілдік білім берудің когнитивтік-лингвомәдениетанымдық әдіснамасының әдіснамалық ұстанымдары: когнитивтік, қатысымдық, тұжырымдамалық, лингвомәдени, әлеуметтік – мәдени, жеке тұлғаға бағдалылық /рефлексивтік-дамытушы/; олардың мәні. Әлемнің тілдік бейнесін қалыптастырудағы когнитивтік ұстанымның жетекші рөлі.

«Әдіс» ұғымының мәні. Бұл терминнің әртүрлі мағыналары: 1/әдіс оқытудың біртұтас жүйесі ретінде; 2/ әдіс мұғалім мен оқушыарасындағы өзара іс-әрекет жолы ретінде.

Оқыту құралдары. Интерактивтік және ақпараттық технологиялар: жағдаятқа анализ жасау технологиясы /кейс-стади, жобалау технологиясы, мәнмәтіндік оқыту, ойын, креативті технологиялары, бейне технологиясы және т.б./.

7-тақырып. Шеттілдік білім берудің ұйымдастырушылық негізі: білім беру бағдарламалары. Кредиттік оқыту бойынша білім беру бағдарламасы.

Білім беру бағдарламасының кешенді құрамы: 1/білім берудің базистік негіздерін анықтайтын әдіснамалық-тұжырымдамалық бөлігі; 2/болашақ кәсіби іс-әрекет субъектісінің қалыптасуын сипаттайтын теориялық-кәсіби бөлік; 3/болашақ кәсіп субъектісін қалыптастыруда жаңа технологияларды, әдіс-тәсілдерді таңдауға бағытталған технологиялық-білім беру бөлігі.

8-тақырып. Жалпыеуропалық деңгейлік модель жүйесі бойынша деңгейлік тізу білім беру бағдарламасы.

Білім беру бағдарламасына қойылатын талаптар /жүйелілік және интегративтік біртұтастық, иерархиялылық және оқу іс-әрекетінің мақсатқа бағытталуы, мазмұнның кәсіби-базалық мәселелігі, бағдарламаның кәсіби мотивациялық бағдарлылығы, болжамдылық, диагностикалылық, біліктілік-бағалаушылық барабарлылық. Деңгейлік тізу білім беру бағдарламасы, сөз түрлері мен қатысым түрлерін /ауызекі және жазба/ 6 өлшем бойынша жалпыеуропалық тілдік тұжырымдама /ОЕК/ және 5 деңгейлі тілдік білім алу ұлттық стандарты/ҰС/: минималдық жеткілікті деңгей, базалық жеткілікті деңгей, базалық стандарт деңгейі, базалық стандарттан жоғары деңгей, максималды жеткілікті деңгей. Олардың өзара қатыстылығы.

III-бөлім. Қарым-қатынастың сөз-тілдік және сөз-әрекет негіздері

9-тақырып. Мәдениетаралық қарым-қатынастың тілдік құралдары: айту, лексикалық, грамматикалық аспектілер.

Қарым-қатынастың айту аспектісі. Мәдениетаралық қарым-қатынас іскерліктерін меңгерудегі есту-айту және ырғақтық-интонациялық дағдылар. Қатысымдық кешендер /ҚК/негізінде есту-айту және ырғақтық-интонациялық дағдыларды қалыптастыру мақсаты мен міндеттері. Фонетикалық материалды іріктеу және әдістемелік ұйымдастыру. Айту дағдыларын қалыптастырудағы басты технологиялар. Айту қателерін топтастыру және оларды түзету жолдары.

Қарым-қатынастың лексикалық аспектісі. Мәдениетаралық қарым-қатынасты меңгерудегі лексикалық дағдылар рөлі. Қарым-қатынастың лексикалық аспектісін қалыптастыру кезеңдері. ЛБ таныстыру және семантизациялау тәсілдері және жолдары. Қатысымға бағытталған лексикалық жаттығулар түрлері.

Қарым-қатынастың грамматикалық аспектісі. Мәдениетаралық қарым-қатынас іскерлігін меңгерудегі грамматика рөлі мен орны. Вербалдық қатысымның ауызекі және жазба түрлері үшін грамматикалық материалды іріктеу ұстанымдары. ҚК /қатысымдық кешендер/ негізінде қарым-қатынастың грамматикалық аспектісін қалыптастыру кезеңдері. ЛБ таныстыру және семантизациялау тәсілдері және жолдары. Қатысымға бағытталған грамматикалық жаттығулар түрлері.

10-тақырып. Қарым-қатынастың мәдениетаралық сөз-әрекет негіздері. Вербалдық қатысымның ауызекі түрлері.

Тыңдалым сөз әрекетінің түрі және құрал арқылы қарым-қатынас түрі. Психолингвистикалық сипаттама. Тыңдалым жетістігін қамтамасыз ететін факторлар. Шеттілдік сөзді тыңдап түсіну деңгейлері. Қарым-қатынастың аудитивтік аспектісін қалыптастыратын қатысымдық технологиялар.

Айтылым қарым-қатынастың ауызекі түрі. Қарым-қатынастың ауызекі түрлерінің психолингвистикалық сипаттамасы. Қарым-қатынастың ауызекі

түрлерінің сөз түрлері /диалог, полилог, монолог және т.б./.

Вербалдық қатысымның жазбаша түрлері

Оқылым құрал қолдану арқылы қарым-қатынастың жазбаша түрі. Оқылымның екі жағы: техникалық/көру сигналдарын мағыналық бірліктерге айналдыру/ және мағыналық/мазмұндық/ - мәтінді аяқталған сөз айтылымы түрінде түсіну. Оқылым техникасына оқыту. Оқылымның әртүрлі стратегияларын оқыту технологиялары.

«Жазылым» және «Жазба сөз». Графикалық және орфографиялық дағдыларды қалыптастыру жаттығулары. Қарым-қатынастың жазба түрлері. Қарым-қатынастың жазба түрлерін оқыту технологиялары.

IV-бөлім. Қарым-қатынасты мәдениетаралық қатысым теориясы мәнмәтінінде моделдеу

11-тақырып. Шеттілдік қарым-қатынасты моделдеу.

Қазіргі ғылым мен практикада «моделдеу» ұғымын анықтаудағы әртүрлі амалдар.

Қарым-қатынасты моделдеудегі амалдар, оларды дидактикалық мақсаттарда қолдану. Мәдениетаралық қарым-қатынасты моделдеу.

Шеттілдік қарым-қатынастың тұжырымдамалық-әдіснамалық базалық моделі.

Когнитивтік лингвомәдениеттанымдық кешендер мазмұнының пәндік-процессуалдық аспектісін моделдеу.

V-бөлім. Қазіргі шеттілдік білім беру үрдісі: басқару, ұйымдастыру, оқыту технологиялары

12-тақырып. Шеттілдік білім беруді ұйымдастыруға қойылатын талаптар, олардың нормативтік-басқарушы құжаттарда көрініс табуы /мамандық МЖББС, білім беру бағдарламасы/. Білім беру бағдарламасы -мәнмәтінге негізделген компетенттік шеттілдік білім берудің ұйыдастырушы негізі.

13-тақырып. Оқу үрдісін басқару: оқу үрдісін жоспарлау.

Шеттілдік білім беру үрдісін жоспарлау түрлері/календарлық, тақырыптық, күнделікті сабақ жоспарлары/. Кредиттік технология бойынша оқыту үрдісін ұйымдастыру ерекшеліктері: сабақ оқыту үрдісін ұйымдастырудың негізгі түрі; шет тілі бойынша сабақтан тыс жұмыс. Қазіргі шет тілі сабағына қойылатын талаптар. Педагогикалық және ақпараттық технологиялар

14-тақырып. Бақылау шеттілдік білім беру үрдісінің сапасын қамтамасыз ету моделі және оның нәтижелері.

Бақылау қызметтері: диагностикалық, білім беру, түзету, басқару, бағалау, түрткі болу. Бақылау түрлеріне қойылатын талаптар: мақсаттылық, объективтілік, репрезентативтілік, жүйелілік, дифференциациялылық. Шеттілдік білім берудегі бақылау нысаны. Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік қалыптасу деңгейін анықтаудың критериалдық-бағалаушылық

өлшемі.

VI-бөлім. Шет тілдер мен әдебиет оқытушысының кәсіби іс-әрекеті
15-тақырып. Шет тілдер мен әдебиет оқытушысының үлгісі

Қоғам сұранысы мен шеттілдік білім беру мақсаттарына сәйкес шет тілі мұғалімінің кәсіби маңызды құзыреттіліктері және жеке қасиеттері.

Шет тілі мұғалімінің жеке тұлғасы дамуының компетенттілік векторлары: мұғалім іс-әрекетінің «танымдық-дамытушы» және ізденуші-зерттеуші» құрылымы; «аналитикалық-интеграциялы», «кретивті-құрылымдық», «рефлексивтік» ойлау түрлері; «мәселелік-белсенділендіруші», «зерттеші-жобалаушы» және «болжамдаушы-моделдеуші» қасиеттер.

КУРСТЫҚ ЖӘНЕ ДИПЛОМДЫҚ ЖҰМЫСТАР ТАҚЫРЫПТАРЫ

Шеттілдік білім берудің қазіргі әдістемесі: оның даму жолдары /сыни анализ/.
Студенттің шет тілді өз бетінше оқу барысында ақпараттық технологияларды қолдануы.
Ғылыми теория мен шет тілін оқыту тәжірибесінің дамуы қазіргі шеттілдік білім беру әдістемесін құру мен дамыту негізі.
Қазіргі когнитивтік-лингвомәдениеттанымдық әдіснама шеттілдік білім берудің мәдениетаралық-қатысымдық теориясының тұжырымдамалық негізі.
Оқушының мәдениетаралық-қатысымдық құзыретілігін қалыптастырудың қатысымдық компетенттілік үлгісі.
Лингвомәдениеттанымдық амал мәнмәтінінде оқылымға үйрету /оқу жылдары бойынша/.
Қазіргі шеттілдік білім беру теориясы мәнмәтінінде қарым-қатынастың жазбаша түрлерін оқыту/оқу жылдары бойынша/.
Оқушының мәдениетаралық-қатысымдық құзыретілігін қалыптастырудағы креативтік технологиялар.
Шеттілдік білім беруді ақпараттандыру.
Оқу үрдісін басқару: шет тілі сабағы оқу үрдісін басқару түрі.
ШТ бойынша өздік жұмыс, оқушының өздік анализі, бағалауы және дамуы.
ШТ оқыту құралдары: оқулық басты оқыту құралы және дидактикалық үрдісті басқару құралы.
Оқушының мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін қалыптастырудағы ойын технологиялары.
ШТ бойынша жаттығуларды топтастыру.
Шетел әдістемесіндегі шет тілін меңгеру деңгейлері.
Мәдениетаралық қарым-қатынасты меңгеруде сыныптан тыс жұмыс мүмкіндіктері.
Шеттілдік білім берудегі жобалау технологиялары.
Вербалдық қарым-қатынас жағдаяттарын моделдеу жолдары мен тәсілдері.
Шеттілдік білім қалыптасу деңгейін бақылау түрлері.

Халықаралық e-mail жобаларын қолдану арқылы жазба қарым-қатынас түріне оқыту технологиясы.
Екінші шет тілін оқыту технологиясы.
Компьютер технологиялары арқылы дистанциялық оқытуды ұйымдастыру.
Тілдік мамандық студенттерін шет тіліне оқыту барысында кейс-әдісін қолдану.

ӘДЕБИЕТ

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – А., 2007.
2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан. – Астана, 2004 г.
3. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. – Алматы, 2004 г.
4. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теории. – Алматы, 2005.
5. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. – Алматы, 2010.
6. Кулибаева Д.Н. Методологические основы управления образовательной системой школ международного типа. – Алматы, 2006.
7. Алхазишвили А.А. Основы овладения устной иноязычной речью. – М., 1998.
8. Банкевич Л.В. Тестирование лексики иностранного языка. – М., 1981.
9. Бордовская Н.В. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. – М., 2010.
10. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 1991.
11. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М., 1990.
12. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М., 2000.
13. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. – М., Академкнига, 2001.
14. Елизарова Г.В. Культура и обучение ИЯ. – Санкт-Петербург, КАРО, 2005.
15. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. Высшее образование сегодня. – М., 2003, № 5.
16. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М., 1991.
17. Козлов П.Г. Интегративная роль результата в технологии обучения иностранному языку. // Новые технологии в учебном процессе в вузе. – Алматы, 1995.
18. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирования. – М., 1989.
19. Колкер Я.М., Устинова Е.С., Еналиева Г.М. Практическая методика обучения иностранному языку – М., 2000.
20. Кунанбаева С.С. Динамика становления иноязычного грамматического навыка у билингвов. – Алматы, 1994.

21. Леонтович О.А. Теория межкультурной коммуникации в России: состояние и перспективы / Теория коммуникации и прикладная коммуникация. Вестник Российской коммуникативной ассоциации. Вып. № 1, 2002
22. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М., 1989.
23. Пассов Е.И. коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2 изд., исправл. – М., 1991.
24. Поташник М.М. Управление качеством образования. Педагогическое общество России. – М., 2004.
25. Привалова И.В. Разнообразие подходов в развитии теоретических основ межкультурного общения. «Вестник» МГУ, серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004, № 3.
26. Смолкин А.М. Методы активного обучения. – М.: Высшая школа, 1991.
27. Современные языки. Изучение, преподавание, оценка. «Общеевропейские компетенции владения ИЯ». – Совет Европы, Страсбург, 1986.
28. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. – М., 1987.
29. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи (подготовки переводчиков). – М., 1989.
30. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. – М., 2006.
31. Язык и культура. Лингводидактический аспект. / Материалы международной научно-методической конференции. Под ред. Кунанбаевой С.С. – Алматы, 1998.
32. Strauss Dieter. Didaktik und Methodik Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. – Langenscheidt, Berlin und München, 1994.
33. Neuner G., Krüger M., Übungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht. – Langenscheidt, Berlin und München, 1995.
34. Hermann Funk und Michael König. Grammatik lehren und lernen. Langenscheidt, 1997, Fernstudieneinheit 1.
35. Barbara Dahlhaus. Fertigkeit Hören.1998,Langenscheidt,Fernstudieneinheit 5.
36. Ranier Ernst Wicke. Kontakte knüpfen. Langenscheidt, 1988, Fernstudieneinheit 9.
37. Un nivel umbral-Ediciones Concejo de Europa – 1992.
38. Objectifs de l’apprentissage des langues vivantes – Strasbourg, 1991.
39. van Ek.A. Objektives for foreign language learning. Project No 12 – Strasbourg, 1991.
40. A.Baeyen et R.Bergentoft. La langue vivante: apprendre, enseigner, évaluer. – Strasbourg, 1996.
41. Dianne Larsen – Freemen Teaching English. Methods & Approaches. Video film.
42. Geremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. London – New-

York, 1991.
43. Monneri A. Bienvenu en France. Méthode de français. – Paris: Hatier/Didier, 1991.
44. Methodology in TESOL. A Book of Readings. Edited by Michael H. Long & Jack C. Richards. USA, 1987.
45. Savignon S.G. Communicative competence. Theory and Classroom practice. – M. Craw-Hill, 1997.

Авторлық ұжым:
Құнанбаева С.С. – ф.ғ.д., ЖМ ХҒА академигі, профессор
Иванова А.М. – п.ғ.к., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Қармысова М.К. – ф.ғ.к., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Асқарова Г.К. – п.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

MIO 3206 **МЕТОДИКА ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Кульгильдинова Т.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана; Головчун А.А., к.п.н., КазУМОиМЯ им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

Пояснительная записка
Содержание курса
Содержание разделов курса по темам
Примерная тематика курсовых и дипломных работ
Список рекомендуемой литературы
Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая программа курса **«Методика иноязычного образования»** (далее Программа) предназначена для студентов бакалавриата языковых филологических специальностей. Программа разработана в соответствии с нормативно-правовыми документами в сфере образования в Республике Казахстан. Научно-теоретической основой Программы является впервые разработанная в отечественной методической науке **Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования** (С.С.Кунанбаева), ализуемых в контексте компетентностного подхода, апробированная в течение ряда лет в Казахском университете международных отношений и мировых языков имени Абылай хана. В разработанной теории иноязычного образования научно обосновано расширение предметной области «Иностранный язык» до уровня **«Иноязычное образование»**. В качестве объекта научного и дидактического изучения «язык» предложен междисциплинарный конструкт **«иноязык – инокультура – личность»**, отражаемый такой категорией как **«лингвокультура»**. С новых концептуальных позиций пересмотрена понятийная сущность главных категорий методической системы: подходов, цели, содержания, принципов, методов, технологий и др. базируемая на положениях разработанной теории модель и программа иноязычного образования с учетом международных стандартов и условий системы национального образования ориентирована на достижение конечного (компетентностного) результата – сформированности межкультурно-коммуникативной компетенции субъекта межкультурной коммуникации, способного и готового к адекватному межкультурному общению.

Разработанная научная теория и гармонизация отечественных и современных международных образовательных моделей, получивших отражение в курсе «Методика иноязычного образования», обеспечивают профессионально-методическую подготовку будущего преподавателя иностранных языков и литературы на основе последних достижений науки и практики в области иноязычного образования.

Цель курса состоит в том, чтобы, базируясь на новой концепции иноязычного образования, обеспечить качество профессионально-предметной подготовки будущего преподавателя иностранных языков и литературы, отвечающие социально педагогическим требованиям, предъявляемым к специалисту на современном этапе. Данная цель реализуется посредством решения **комплекса следующих задач:**

Обеспечить понимание студентами закономерностей социоисторической обусловленности развития методики иноязычного образования и смены фундаментальных парадигм;

Сформировать у студентов научный взгляд на методику как теоретико-прикладную науку, ее современно состояние и перспективы развития;

Создать целостное научно-обоснованное представление о когнитивно-лингвокультурологической методологии как концептуальном базисе нового компетентностно ориентированного типа иноязычного образования;

Обеспечить овладение основными категориями методической системы (цели, содержание, принципы, методы и др.) в новой интерпретации их понятийной сущности;

Обеспечить овладение инновационными педагогическими и коммуникативно-информационными технологиями, используемыми в процессе иноязычного образования.

Реализация указанных задач обеспечивает предметно-содержательный и процессуальный аспекты формируемых на основе данного курса профессионально-значимых компетенций, а именно: 1) **теоретико-методологический**; 2) **межкультурно-коммуникативный**; 3) **научно-исследовательский**; 4) **предметно-профессиональный**.

Настоящая программа в отличие от предыдущих, исходя из новой научной парадигмы иноязычного образования, направлена не только на усвоение целостной системы знаний, навыков и умений, но и развитие методологической культуры студентов, их самостоятельной деятельности, способности и готовности посредством сформированных профессионально значимых компетенций ставить и творчески решать задачи организации и управления учебной и внеурочной деятельности обучаемых.

Содержание курса «Методика иноязычного образования»

Объем материала, заложенный в программу, рассчитан на 3 кредита, что составляет 135 часов учебной работы, из которых 45 аудиторных (30 час. – лекции, 15 час. – семинарско-практические занятия, 30 час. – СРСП) и 60 час – СРС.

Разделы	**Количество часов**			
	лекции	**семинары**	**СРСП**	**СРС**
1. Теоретико-методологические основы иноязычного образования Методология иноязычного образования Методика иноязычного образования как теоретико-прикладная наука Связь методики иноязычного образования с другими науками Методы научного исследования в методике иноязычного образования	4	2	4	8

2. Парадигма образования Сущность современной компетентностно-методологической иноязычно-образовательной парадигмы как системы межкультурно-коммуникативного иноязычного образования. Методическая система иноязычного образования: цели, подходы, содержание, принципы, методы, технологии иноязычного образования (методы, средства, приемы, интерактивные и информационные технологии и т.д.). Организационная основа иноязычного образования: типы образовательных программ. Образовательная программа по кредитной форме обучения Образовательная программа уровневого ранжирования по общеевропейской системе уровневой модели иноязычного образования.	4	2	4	10
3. Межкультурные рече-языковые и рече-деятельностные основы общения Языковые средства межкультурного общения: произносительные, лексические, грамматические аспекты Межкультурные рече-деятельностные основы общения на основе аудирования, говорения, чтения, письма и письменной речи	6	3	6	12
4. Моделирование общения в контексте теории межкультурной коммуникации Моделирование иноязычного общения.	6	3	6	12
5. Современный иноязычно-образовательный процесс: управление, организация, технологии обучения Нормативно-управляющие документы: (государственный общеобязательный образовательный стандарт специальности, образовательная программа как организационная основа учебного процесса.	6	3	6	12

Управление учебным процессом: планирование учебного процесса (виды планирования). Особенности планирования по кредитной системе обучения: урок как основная форма организации учебного процесса; внеклассная работа учащихся по иностранному языку. Контроль как модель управления качеством образовательного процесса и его результата (объект, функции, формы измерения и оценки).				
6. Профессиональная деятельность учителя – преподавателя иностранных языков Модель учителя иностранных языков как совокупность профессионально значимых компетенций и личностных качеств. Компетентностные векторы развития личности учителя: структура деятельности, тип мышления, способности.	4	3	4	6
Всего	**30**	**15**	**30**	**60**

Пререквизиты, корреквизиты и постреквизиты учебного курса

Курс «Методика иноязычного образования» содержательно связан с рядом учебных дисциплин, которые изучались на предыдущих этапах образовательного процесса, изучаются параллельно с данным курсом и которые будут изучаться в последующих семестрах. К таким дисциплинам относятся философия, дисциплины психолого-педагогического блока, теоретические лингвистические дисциплины, культурология, лингвокультурология, социология, теория межкультурной коммуникации.

Содержание разделов курса по темам

Раздел I. Теоретико-методологические основы иноязычного образования

Тема 1. Методология иноязычного образования

Общее понятие о методологии как системе принципов и способов организации и построения теоретической и практической деятельности. Когнитивно-лингвокультурологическая методология иноязычного образования – концептуальная основа межкультурно-коммуникативной теории обучения иностранным языкам. Обязательные характеристики методологии иноязычного образования: 1) системность в научном познании и исследовании конкретной

научной области; 2) наличие единой теоретической платформы, обеспечивающей раскрытие целостности объекта, функциональной взаимосвязанности его составляющих; 3) наличие совокупности методологических принципов, отражающих конкретную методологию этой науки; 4) наличие системы понятий и категорий, отражающих теоретическую платформу.

Специфика и сущностные характеристики методологических принципов, как то: когнитивный, коммуникативный, концептуальный, лингвокультурологический, социокультурный, рефлексивно-развивающий, при ведущей роли когнитивного принципа, которые интегративно и комплексно реализуются в рамках методической системы через совокупность методов, технологий, предметно-процессуальных аспектов содержания иноязычного образования. Роль когнитивно-лингвокультурологической методологии и межкультурно-коммуникативной теории в модернизации национальной системы иноязычного образования.

Тема 2. Методика иноязычного образования как теоретико-прикладная наука.

Современная теория иноязычного образования: этапы ее развития. Социоисторическая обусловленность развития методики обучения иностранным языкам. Факторы, влияющие на изменение социального спроса на качество иноязычного образования. Современное состояние методической науки: ее предмет и объект в контексте современной концепции иноязычного образования.

Тема 3. Связь методики иноязычного образования с другими науками

Лингвистические основы методики иноязычного образования.

Психологические и психолингвистические основы иноязычного образования.

Дидактические основы иноязычного образования.

Социокультурные основы иноязычного образования.

Связь иноязычного образования с теорией межкультурной коммуникации, лингвокультурологией, лингвострановедением, социальной психологией, социолингвистикой.

Тема 4. Методы научного исследования в иноязычном образовании

Методы теоретического уровня исследования: изучение литературных источников и архивных материалов, метод моделирования, метод анализа и синтеза.

Методы эмпирического уровня исследования: метод целенаправленного наблюдения, методы анкетирования, интервью, беседы, тестирования, метод эксперимента и опытного обучения.

Методы математической обработки результатов экспериментально-опытной работы.

Раздел II. Парадигма иноязычного образования.

Тема 5. Сущность современной компетентностно-методологической иноязычно-образовательной парадигмы как системы межкультурно-коммуникативного иноязычного образования.

Тема 6. Методическая система иноязычного образования: цели, подходы, содержание, принципы, методы, технологии иноязычного образования (методы, средства, приемы, нтерактивные и информационные технологии и т.д.)

Цели иноязычного образования как методическая категория. Обусловленность цели иноязычного образования социальным заказом на достижение конечного результата – формирование личности субъекта межкультурной коммуникации.

Понятие методической системы в истории развития иноязычного образования. Наиболее известные подходы в организации процесса иноязычного образования: сознательно-сопоставительный подход (Ушинский Д.К., Щерба Л.В.), сознательно-практический (Беляев Б.В., Леонтьев А.Н., Леонтьев А.А., Зимняя И.А., Гальперин П.Я. и др.), системно-деятельностный подход, коммуникативно-ориентированный подход (Пассов Е.И.); компетентностный подход как практическая реализация новой парадигмы иноязычнго образования. Когнитивно-лингвокультурологическая методология иноязычного образования (С.С.Кунанбаева).

Компетенции как показатель качества образования. Межкультурно-коммуникативная компетенция, дискуссионность ее структурного состава.

Содержание иноязычного образования. Различные точки зрения на сущность и компонентный состав категории «содержание». Современные типы содержания. Способы структурирования содержания (линейный, концентрический, спиралевидный, блочно-модульный. Предметная и процессуальная стороны содержания иноязычного образования. Роль когнитивно-лингвокультурологических комплексов (КЛК) в конструировании предметного содержания иноязычного образования. Компонентный состав КЛК, представляющих предметную сторону содержания составом тематико-текстовых единств (ТТЕ): (сфера общения, тема, подтема, ситуация). Принципы отбора и организации содержания (базовые, специфические).

Принципы иноязычного образования. Сущность понятия «принципы обучения». Методологические принципы, методические принципы. Различные подходы к определению сущности и состава методических и методологических принципов. Система методологических принципов когнитивно-лингвокультурологической методологии иноязычного образования: когнитивный, коммуникативный, концептуальный, лингвокультурный, социокультурный, личностно-центрированный (развивающе-рефлексивный); их сущность. Ведущая роль когнитивного принципа в формировании языковой картины мира.

Сущность понятия «метод». Различные значения этого термина:

1) метод как целостная система (стратегия) обучения и 2) метод как способ реализации взаимодействия учителя и учащихся.

Средства обучения. Интерактивные и информационные технологии, как средства обучения: технологии ситуационного анализа (кейс-стади), проектировочные технологии, контекстное обучение, игровые, креативные, видео-технологии и др.).

Тема 7. Организационная основа иноязычного образования: типы образовательных программ. Образовательная программа по кредитной форме обучения.

Комплексный состав образовательной программы: 1) методологически-концептуальная компонента, отражающая базисные основы образования; 2) теоретико-профессиональная компонента, отражающая характеристики становления субъекта будущей профессиональной деятельности; 3) технологически-образовательная компонента, нацеленная на выбор инновационных технологий, способов и методов формирования субъекта будущей профессии.

Тема 8. Образовательная программа уровневого ранжирования по общеевропейской системе уровневой модели.

Требования к образовательной программе (системность и интегративная целостность, иерархичность и целедетерминированная направленность учебной деятельности, профессионально-базируемая проблемность содержания и технологии, профессионально мотивационная направленность программы, прогностичность, диагностичность, квалификационно-оценочная адекватность. Образовательная программа с уровневым ранжированием речевых типов и форм коммуникации (устной и письменной) по 6-ти параметровой шкале Общеевропейской языковой концепции (ОЕК) и 5-ти уровней языковой обученности национального стандарта (НС): уровень минимальной достаточности, уровень базовой достаточности, уровень базовой стандартности, уровень сверх базовой стандартности, максимально-достаточный уровень. Степень их соотнесенности.

Раздел III. Межкультурные рече-языковые и рече-деятельностные основы общения.

Тема 9. Языковые средства межкультурного общения: произносительные, лексические, грамматические аспекты

Произносительный аспект общения.

Роль слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков в овладении умениями межкультурного общения. Цель и задачи формирования слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков на основе коммуникативных комплексов (КК). Отбор и методическая организация фонетического материала. Основные технологии формирования произносительных навыков. Типология произносительных ошибок и приемы их исправления.

Лексический аспект общения.

Роль лексических навыков в овладении межкультурным общением. Основная цель обучения иноязычной лексике. Этапы формирования лексического аспекта общения. Приемы и способы презентации и семантизации ЛЕ. Различные типы и виды коммуникативно ориентированных лексических упражнений.

Грамматический аспект общения.

Роль и место грамматики в овладении умением межкультурного общения. Принципы отбора грамматического материала для устных и письменных форм вербальной коммуникации. Этапы формирования грамматического аспекта общения на основе КК (коммуникативных комплексов). Различные типы и виды коммуникативно ориентированных грамматических упражнений.

Тема 10 . Межкультурные рече-деятельностные основы общения.

Устные формы вербальной коммуникации.

Аудирование как вид речевой деятельности и форма опосредованного общения. Психолингвистическая характеристика. Факторы, определяющие успешность аудирования. Проблема уровней понимания иноязычной речи на слух. Коммуникативные технологии, формирующие аудитивный аспект общения.

Говорение как устная форма общения. Психолингвистическая характеристика устных форм общения

Речевые типы устной формы общения (диалог, полилог, монолог и др.)

Письменные формы вербальной коммуникации

Чтение как письменная форма опосредованного общения. Две стороны чтения: техническая (перекодирование зрительных сигналов в смысловые единицы) и смысловая (содержательная) – понимание текста как законченного речевого высказывания. Обучение технике чтения. Технологии обучения различным стратегиям чтения.

Понятие «письмо» и «письменная речь». Упражнения для формирования графических и орфографических навыков. Виды письменных форм общения. Технология обучения письменным формам общения.

Раздел IV. Моделирование общения в контексте теории межкультурной коммуникации

Тема 11. Моделирование иноязычного общения

Различные подходы к определению понятия «моделирование» в современной науке и практике.

Существующие подходы к моделированию общения и возможности их использования в дидактических целях. Моделирование межкультурного общения.

Современная концептуально-методологически базируемая модель иноязычного образования.

Моделирование предметно-процессуальных аспектов содержания

когнитивных лингвокультурологических комплексов (КЛК).

Раздел V. Современный иноязычно-образовательный процесс: управление, организация, технологии обучения.

Тема 12. Требования к организации иноязычного образования и их отражение в нормативно-управляющих документах (ГОСО специальности, образовательная программа). Образовательная программа как организационная основа контекстно-базируемого компетентностного иноязычного образования.

Тема 13. Управление учебным процессом: планирование учебного процесса. Виды планирования иноязычно-образовательного процесса (календарный, тематический, поурочный планы). Особенности организации учебного процесса по кредитной технологии обучения: урок как основная форма организации учебного процесса, внеклассная работа по иностранному языку. Требования к современному уроку иностранного языка. Педагогические и информационные технологии.

Тема 14. Контроль как модель управления качеством иноязычно-образовательного процесса и его результата. Функции контроля: диагностическая, обучающая, корректировочная, управляющая, оценочная, стимулирующая. Требования к формам контроля: целенаправленность, объективность, репрезентативность, систематичность, дифференцированность. Объект контроля иноязычной обученности. Критериально-оценочная шкала измерения уровня сформированности межкультурно-коммуникативной компетенции.

Раздел VI. Профессиональная деятельность преподавателя иностранных языков и литературы.

Тема 15. Модель преподавателя иностранных языков и литературы

Совокупность востребованных заказом общества и адекватных целям иноязычного образования профессионально-значимых компетенций и личностных качеств учителя иностранных языков.

Компетентностные векторы развития личности преподавателя иностранного языка: «познавательно-развивающая» и «поисково-исследовательская» структура деятельности учителя; «аналитико-интегрирующий», «креативно-конструктивный» и «рефлексивный» тип мышления; «проблемно-актуализирующие», «исследовательско-проектировочные» и «прогнозно-моделирующие» способности.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА КУРСОВЫХ И ДИПЛОМНЫХ РАБОТ

1. Современная методика иноязычного образования: этапы ее развития (критический анализ).
2. Применение информационных технологий в самостоятельном изучении студентами иностранного языка
3. Развитие научных теорий и опыта обучения иностранным языкам как основа для создания и развития современной методики иноязычного

образования.

4. Современная когнитивно-лингвокультурологическая методология как концептуальная основа межкультурно-коммуникативной теории иноязычного образования.
5. Коммуникативно-компетентностая модель формирования межкультурно-коммуникативной компетенции обучаемых.
6. Обучение чтению в контексте лингвокультурологического подхода (по годам обучения).
7. Обучение письменным формам общения в контексте современной теории иноязычного обучения (по годам обучения).
8. Креативные технологии в формировании межкультурно-коммуникативной компетенции обучаемых.
9. Проблема информатизации иноязычного образования.
10. Управление учебным процессом: урок иностранного языка как форма управления учебным процессом.
11. Организация самостоятельной работы по ИЯ как способ самоанализа, самооценки и саморазвития обучаемых.
12. Средства обучения ИЯ: учебник как главное средство обучения и управления дидактическим процессом.
13. Игровые технологии в формировании межкультурно-коммуникативной компетенции обучаемых.
14. Проблема типологии упражнений по ИЯ.
15. Проблема уровней владения ИЯ в зарубежной методике.
16. Возможности внеклассной работы в овладении межкультурным общением.
17. Проектные технологии в иноязычном образовании.
18. Пути и способы моделирования ситуаций вербального общения.
19. Формы и виды контроля сформированности уровня иноязычной обученности.
20. Технологии обучения письменной форме общения с использованием международных *E-mail* проектов.
21. Технологии обучения иностранному языку как второму.
22. Организация дистанционного обучения на базе компьютерных технологий.
23. Использование кейс-метода в обучении английскому языку студентов языковых специальностей

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – А., 2007.
2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан. – Астана, 2004 г.
3. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. – Алматы, 2004 г.
4. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теории. – Алматы, 2005.
5. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. – Алматы, 2010.
6. Кулибаева Д.Н. Методологические основы управления образовательной системой школ международного типа. – Алматы, 2006.
7. Алхазишвили А.А. Основы овладения устной иноязычной речью. – М., 1998.
8. Банкевич Л.В. Тестирование лексики иностранного языка. – М., 1981.
9. Бордовская Н.В. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. – М., 2010.
10. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 1991.
11. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М., 1990.
12. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М., 2000.
13. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. – М., Академкнига, 2001.
14. Елизарова Г.В. Культура и обучение ИЯ. – Санкт-Петербург, КАРО, 2005.
15. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. Высшее образование сегодня. – М., 2003, № 5.
16. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М., 1991.
17. Козлов П.Г. Интегративная роль результата в технологии обучения иностранному языку. // Новые технологии в учебном процессе в вузе. – Алматы, 1995.
18. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирования. – М., 1989.
19. Колкер Я.М., Устинова Е.С., Еналиева Г.М. Практическая методика обучения иностранному языку – М., 2000.
20. Кунанбаева С.С. Динамика становления иноязычного грамматического навыка у билингвов. – Алматы, 1994.
21. Леонтович О.А. Теория межкультурной коммуникации в России: состояние и перспективы / Теория коммуникации и прикладная коммуникация. Вестник Российской коммуникативной ассоциации. Вып. № 1, 2002
22. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М., 1989.

23. Пассов Е.И. коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2 изд., исправл. – М., 1991.
24. Поташник М.М. Управление качеством образования. Педагогическое общество России. – М., 2004.
25. Привалова И.В. Разнообразие подходов в развитии теоретических основ межкультурного общения. «Вестник» МГУ, серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004, № 3.
26. Смолкин А.М. Методы активного обучения. – М.: Высшая школа, 1991.
27. Современные языки. Изучение, преподавание, оценка. «Общеевропейские компетенции владения ИЯ». – Совет Европы, Страсбург, 1986.
28. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. – М., 1987.
29. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи (подготовки переводчиков). – М., 1989.
30. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. – М., 2006.
31. Язык и культура. Лингводидактический аспект. / Материалы международной научно-методической конференции. Под ред. Кунанбаевой С.С. – Алматы, 1998.
32. Strauss Dieter. Didaktik und Methodik Deutsch als Fremdsprache. Eine Einfьhrung. – Langenscheidt, Berlin und Mьnchen, 1994.
33. Neuner G., Krьger M., Ьbungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht. – Langenscheidt, Berlin und Mьnchen, 1995.
34. Hermann Funk und Michael Kцnig. Grammatik lehren und lernen. Langenscheidt, 1997, Fernstudieneinheit 1.
35. Barbara Dahlhaus. Fertigkeit Hцren.1998,Langenscheidt,Fernstudieneinheit 5.
36. Ranier Ernst Wicke. Kontakte knьpfen. Langenscheidt, 1988, Fernstudieneinheit 9.
37. Un nivel umbral-Ediciones Concejo de Europa – 1992.
38. Objectifs de l’apprentissage des langues vivantes – Strasbourg, 1991.
39. van Ek.A. Objektives for foreign language learning. Project No 12 – Strasbourg, 1991.
40. A.Baeyen et R.Bergentoft. La langue vivante: apprendre, enseigner, йvaluer. – Strasbourg, 1996.
41. Dianne Larsen – Freemen Teaching English. Methods & Approaches. Video film.
42. Geremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. London –
43. New-York, 1991.
44. Monneri A. Bienvenu en France. Mйthode de franзais. – Paris: Hatier/Didier, 1991.
45. Methodology in TESOL. A Book of Readings. Edited by Michael H. Long & Jack C. Richards. USA, 1987.
46. Savignon S.G. Communicative competence. Theory and Classroom practice. –

M. Craw-Hill, 1997.

Авторский коллектив:
Кунанбаева С.С. – д.ф.н., академик МАН ВШ, профессор
Иванова А.М. – к.п.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Кармысова М.К. – к.ф.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Аскарова Г.К. – к.п.н., доцент КазУМОиМЯ им. Абылай хана

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

TKL 3207 **ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ЛИНГВИСТИКА**

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Айтқазы С., философия докторы (PhD), Абай атындағы ҚазҰПУ; Салжанова Л.Е., ф.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің тақырыптық жоспары
3. Пәннің мазмұны
4. Ұсынылған әдебиеттер тізімі (негізгі және қосымша)

ТҮСІНІК ХАТ

«Теориялық және қолданбалы лингвистика» пәні тілдің теориясын игерудегі негізгі пәндердің бірі болып табылады. Пәннің мақсаты – студенттерді жалпылингвистикалық даярлауды күшейтуде лингвистикалық ойлау үрдісін теориялық және прагматикалық аспектілерін қарастыра отыра, тіл туралы ілімнің заманауи көрінісі мен тіл білімінің бүгінін қарастыру болып табылады. Пәннің лекция мен практикалық сабақтары теориялық және суретпен сипаттама беріп қана қоймай, жаңа тақырыптарды бекіту мен бірге, студенттерден лингвистикалық мәселелер бойынша ой толғауғ жауаптарды іздеуде өзіндік жұмыс атқару, тілге қатысты фактылерді талдау мен талқылауға септігін тигізеді. Тапсырмалар мен жаттығулар ағылшын тілінде және өзге тілдерде берілген. Кейбір тапсырмалар топтық, жеке болып сипатталынса, мақсат пен құрылымына қарай ерекшелінеді. Осының бәрі «Теориялық және қолданбалы лингвистика»курсының кең көлемін көрсетіп, лексика, фонетика және синтаксис сынды нақты жалпытеориялық тақырыптардың басын қосады.

Аталған пән лингвистика саласын игерудегі базалық білім, дағды және құзіреттіліктердің негізін құрайды.

Пәнді игеру үрдісі келесі құзіреттіліктердің қалыптасуына алып келеді:

- ғылыми-зерттеу жұмысының игеруі мен орындалуына байланысты әдістерді игеруде анықтама бойынша мәліметтер алу, арнайы әдебиеттер мен компьютер,интернет сайттарынан алу;
- негізгі фонетикалық, лексикалық, грамматикалық, сөзжасам құбылысы және тілдің қолданыс заңдылықтарын қамтитын лингвистикалық білім жүйесін игеру;
- өзгемәдени социум, әлеуметтік жағдаяттар, өзара әсер ету құбылыстары;
- қарастырылып отырған коммуникативті контекст аясында (уақыт, орын, мақсат және өзара әсер ету жағдайына орай) негізгі дискурсивті амалдарды қарым-қатынасты жүзеге асыру қолдану;
- айтылымдағы негізгі бөлімдер семантикалық, коммуникативті және құрылымдық ерекшеліктеріне қарай отыра мәтіннің құрылым элементтері (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) ұсыныстар мен өзге де фразалық бірліктерді қолдану мүмкіндігіне ие болу;
- өз көз қарасымен бөлісу, қатысты мәліметті қолдана отыра, түрлі тілдік құзыреттіліктерді қарастыру;
- аударма саласында балама сөзді қолдану мен аударменың негізгі амалдарын қолдану.

Пререквизиттер: Пәнді игеру үшін теоретикалық тіл білімі бойынша базалық білімге ие болу керек, «Тіл білімі негіздері» «Лингвистикалық зерттеудің негіздері» пәндерін алған білімді қолдану.

Постреквизиттер: Алынып отырған пән студенттердің лингвистикалық дүниетанымын кеңейтуге, тілдік ұғымдарды игеруде ғылыми ықпал етеді. Студенттердің басқа теориялық пәндерді игеруде тілдік материалды талдау

жасауда лингвистикалық әдіс амалдарды қолдануға мүмкіндік береді.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

Модуль 1
Тақырып 1. Теориялық және қолданбалы лингвистиканың алғы шарттары. Тіл қоғамдық құбылыс ретінде. Лексикография
Тақырып 2. Этнолингвистика жеке пән ретінде
Тақырып 3. Ономастика - зат есімдің тілдік категория ретінде
Тақырып 4. Математикалық лингвистиканың қалыптасу тарихы
Тақырып 5. Прагмалингвистика дара лингвистикалық пән ретінде
Тақырып 6. Заманауи психолингвистикадағы негізгі мәселелер
Тақырып 7. Паралингвистикадағы когнитивті – функционалды амалдар
Модуль 2
Тақырып 8. Салыстырмалы-тарихи тіл білімінің қалыптасу тарихы
Тақырып 9. Семантикалық мета тіл. Лексикология мен семасиологияның негізгі ұғымдары
Тақырып 10. Тілдің лексикалық құрылымының жүйелік сипаттамасы
Тақырып 11. Тілдердің грамматикалық классификациясы
Тақырып 12. Фразеологиялық тілдік бірліктер
Тақырып 13. Әртүрлі тілдердегі уәждеменің берілуі
Тақырып 14. Стереотипті ойлау және сөйлесім мінез-құлық: тағдырды өзгертудегі вербалды стратегиясы
Тақырып 15. Ағылшын тілді мемлекеттердің көпмәдениетті тілдік кеңістігі.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

1. Тақырып. Теориялық және қолданбалы лингвистиканың алғы шарттары. Тіл қоғамдық құбылыс ретінде. Лексикография
1. Тіл білімінің пәні, мақсат және міндеттері
2. Тіл білімінің негізгі және қолданбалы бөлімдері
3. Тіл білімінің басқа ілімдермен ара қатынасы
4. Тілдің маңызы
5. Тіл мен ойдың бірлігі
6. Тіл белгілердің ерекше жүйесі ретінде
7. Тіл құрылымы және оның элементтері
8. Тіл және сөйлесім

2. Тақырып. Этнолингвистика
Этнолингвистиканың тіл білімінде тәуелсіз пән ретінде қалыптасу тарихы
Заманауи тіл біліміндегі этнолингвистикалық бағыт.
Лингвистикалық суреттеудің әдістері мен қағидалары.
Этнолингвистиканың басқа пәндермен байланысы.

3. Тақырып. Ономастика
Зат есім тілдік категория ретінде.
Ағылшын антропонимикалық жүйесіндегі шетілді есімдер.
Топонимика этногенетикалық зерттеулердің дереккөзі ретінде.
Прагмонимдер және жарнамалық дискурс.
Жалқы есімдер топтастыруына байланысты негізгі мәліметтер.

4. Тақырып. Математикалық лингвистика
1. Математикалық лингвистиканың қалыптасуы.
2. Математикалық лингвистиканың негізгі міндеттері.
3. Машиналық аударма және инженернілік тіл білімі.
4. Кибернетикалық лингвистика.

5. Тақырып. Прагмалингвистика
1. «Прагмалингвистика» терминінің анықтамасы.
2. Қарым-қатынастың прагматикалық аспектісі.
3. Сөйлеу әрекетінің прагматикасы.
4. Тілдік бірліктердің прагматикалық потенциалы.
5. Функционалдыпрагмалингвистика
6. Жасырын прагмалингвистика
7. Сөйлеу әрекетінің әдістемесі.

6.Тақырып. Психолингвистика
1. Адам мәтін ретінде: заманауи психолингвистикадағы негізгі амалдар
2. Психолингвистиканың жалпы бөлімдері
3. Жалпы психолингвистиканың ерекшеліктері
4. Жеке психолингвистиканың ерекшеліктері
5. Гендерные особенности языкового восприятия

7. Тақырып. Паралингвистика
1. «Паралингвистика» терминінің анықтамасы
2. Қарым-қатынастың кинетикалық амалы
3. Қарым-қатынастың бевербалды амалдары
4. Паралингвистикадағы когнитивті – функционалды амалдар

8. Тақырып. Компаративистика
1. Салыстырмалы-тарихи тіл білімінің қалыптасу тарихы
2. «Компаративистика» терминінің анықтамасы
3. Тілдердің типтері
4. Компаративистиканың дамуының үш кезеңі

9. Тақырып. Семантикалық мета тіл. Лексикология мен семасиологияның негізгі ұғымдары

1. Семасиология мен лексикологияның негізгі ұғымдары
2. Сөз тілдің бірлігі ретінде
3. Лексикалық семантика және аралас пәндер
4. Семиозис
5. Тілдің негізгі қызметтері

10. Тақырып. Тілдің лексикалық құрылымының жүйелік сипаттамасы

1. Лексикалық мағынаның типтері: денотативті мағына, коннотативті мағына
2. Ішкітілдік мағына
3. Заттық мағына
4. Сөздік мағынаның құрылымдық сипаттамасы
5. Әлемнің тілдік бөлінуі
6. Сөз жасамдық мағына. Контексті мағына

11. Тақырып. Тілдердің грамматикалық классификациясы

1. Грамматика тілдің грамматикалық құрылым ілімі ретінде
2. Сөздің грамматикалық мағынасы.Сөздің формасы
3. Грамматикалық мағынаны білдіретін негізгі амалдар
4. Сөз таптары және тіл ерекшеліктеріне байланыста өзгешетіктері
5. Тілдің грамматикалық құрылымы саласындағы тарихи өзгерістер

12. Тақырып. Фразеологиялық тілдік бірліктер

1. Фразеологизм ұғымы
2. Фразеологизм типтері
3. Ұлттық дүниетаным аясындағы фразеологиялық бірліктердің мәдени-ұлттық өзгешеліктері
4. Лексика, фразеология және афористика лингвоелтану дереккөзі ретінде

13.Тақырып. Әртүрлі тілдердегі уәждеменің аталуы

1. Уәждеме ұғымы
2. Грамматикалық, сөзжасамдық және лексико-семантикалық уәждеме
3. Тіларалық салғастырудағы уәждеменің аталуы
4. Шетелдік адам түсінігіндегі ағылшын сөзінің уәждемесі
5. Сөздер варианттары, сөздер вариантының типтері
6. Жаңа уәждемеге байланысты сөздердің дүниеге келуі

14. Тақырып. Стереотипті ойлау және сөйлесім мінез-құлық: тағдырды өзгертудегі вербалды стратегиясы

1. Стереотиптің негізгі ұғымы
2. Стереотиптердің қалыптасуы мен танылуының себептері
3. Шыдамсыздықтың пайда болу себептері

15. Тақырып. Ағылшын тілді мемлекеттердің көпмәдениетті тілдік

кеңістігі.

1. Ұлт және ұлттық тіл.
2. Халықаралық қарым-қатынас тілі.
3. Ауызекі тілі.
4. Ағылшынтілді мемлекеттер тұрғындарының тілдік ерекшеліктері
5. Кәсіптік лексика
6. Вербалды және бевербалды қарым-қатынас.

Семинар сабақтарының жоспары лекция тақырыптарына сәйкес өтіледі.

СӨЖ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Орфографиялық және түсіндірмелі сөздіктер бойынша ұлттық сөздік жобалары
2. Фразеология мәселелері. Фразеологиялық бірліктердің негізгі типтері.
3. Тіларалық салғастырудағы уәждемесенің аталуы.
4. Стереотипті ойлау және сөйлесім мінез-құлқы.
5. Математикалық логика
6. Мүмкіндік теориясы, статистика

Тақырыптар студенттердің ғылыми қызығушылығына мен зерттеу жұмысына байланысты анықталуы мүмкін.

ОСӨЖ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Лингвостилистиканың негізгі категориялары мен ұғымдары, заманауи әдеби ағылшын тілінің ерекшеліктері, функционалды стильдері, лексика, троп, морфологиялық, стилистикалық тұрғыдан талдау амалдары, графикалық стилистика, мәтін лингвостилистикалық талдау пәні ретінде, мәтіннің негізгі категориялық ерекшеліктері, стилисктиканың қолданбалы аспектілері.
2. Сөйлесім әрекетінің варианты ретіндегі сөйлесім әрекеті теориясы. Сөйлесім әрекеті классификациясы. .
3. Қарым-қатынас актының табысты өтуіне ықпал ететін сөйлесім әрекетінің ережелері және өзге экстралингвистикалық факторлар.
4. Сөйлесім қарым-қатынасы: үрдістер мен бірліктер.
5. Дискурстағы мағына мен мән. Сөйлесім қарым-қатынасының лингвистикалық аспекті. Тұлғааралық қарым-қатынас стратегиясы.

ПӘНДІ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖӘНЕ ИНФОРМАЦИЯЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Негізгі әдебиеттер тізімі:

1. Алефиренко Н.Ф. Проблема вербализации концепта: Теоретическое исследование / Ф. Алефиренко. – Волгоград: Перемена, 2003. – 96с.
2. АлефиренкоН.Ф. Спорные проблемы семантики. М., 2005. - 324 с.
3. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. - М.: УРСС Эдиториал, 2001. - 360 с.
4. Карабулатова И.С., Исакова А.А. Теоретическая и прикладная лингвистика/ Учеб.пособие для ВУЗов. – Тюмень: Печатник, 2009. – 108с
5. Алексеев М.П. Английский язык в России и русский язык в Англии. – М., 1944
6. Арнольд И.В. Стилистика английского языка. М., 1981.
7. Арутюнова Н.Д. Прагматика//ЛЭС. -М.:Сов. энциклопедия, 1990.
8. Баранникова Л.И. Введение в языкознание. Саратов, 1973.
9. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Международные отношения, 1975.
10. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания. – Киев: Изд-во Киевского ун-та, 1972.
11. Беляевская Е.Г. Семантика слова. - М., 1987. - С. 44-46.
12. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика. М., 1987, С. 15-17.
13. Борщев В.Б., Хомяков М.В. Окрестностные грамматики и перевод. НТИ, Серия 2, №3, М., 1970 С. 39-44
14. Кодухов В.И. Введение в языкознание. М.,1978. 1997
15. Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка. – М.: Наука, 1984
16. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. М., 1998.
17. Потебня А.А. Мысль и язык. – М.: Лабиринт, 1999.

Қосымша әдебиеттер тізімі:

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1963.
2. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка: Практ. курс. - М., 1977. - С. 52-53.
3. Аристова В.М. Англо-русские языковые контакты: Англицизмы в русском языке. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1978. – 151 с.
4. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999.
5. Введение в языкознание: Хрестоматия/ Сост. Б.Ю.Норман и Н.А.Павленко. Под ред.А.Е.Супруна. Минск, 1977.
6. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Пер. с англ. М., 1997.
7. Вендина Т.И. Введение в языкознание. М., 2001.
8. Виноградов В.В. История русского литературного языка. – М.: Наука, 1978.

9. Гамкрелидзе Г.В. К проблеме "произвольности" языкового знака. Вопросы языкознания, 1972. №6. С. 36-37.
10. Герд А.С. Научное значение и система языка //Вестник СПбГУ. Спб, 1993. Вып.1. С.30-34.
11. Головин Б.Н. Введение в языкознание. М., 1973.
12. Городецкий Б.Ю. К теории сложного слова //Слово в грамматике и словаре. М., 1984.
13. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии /Политический дискурс: История и современные исследования. № 3. - М., 2002. - С.32-43
14. Израелевич Е.Е. Коммерческая корреспонденция и документация на английском языке. СПб., 1992.
15. Исакова А.А. Тенденции развития современной ономастики: механонимия// Филологические науки. – 2006. №3 - С. 63-70.
16. Ицкович В.А. Языковая норма. – М.: Просвещение, 1968.
17. Карабулатова И.С., Мадиева Г.Б. Теория и практика ономастики: Учебник. – Тюмень-Алматы, 2005.
18. Лютикова В.Д. Нормативность языка и языковая личность носителя диалекта. Тюмень, 2005
19. Мадиева Г.Б. Современное ономастическое пространство Казахстана // Ученые записки Института гуманитарных исследований Тюменского государственного университета. Серия «Филология». Вып.№1. Мир слова – слово в мире / Под ред. И.С.Карабулатовой. – Тюмень: Печатник, 2007. – С.81-87.
20. Реформатский А.А. Введение в языковедение. М., 1967.
21. Кочеткова Т.В. Языковая личность носителя элитарной речевой культуры. Автореф. дисс. … доктора филол. наук. – Саратов, 1999.
22. Крысин Л.П. Иноязычные слова в современном русском языке. – М.: Наука, 1968.
23. Перетрухин В.Н. Введение в языкознание. Воронеж, 1973.
24. Романов А.А, Романова Е. Г., Воеводкин А.П. Власть имени – язык власти: Имя собственное в политике. – М., 2000. – 179 с.
25. Романов А.А., Черепанова И.Ю. Суггестивный дискурс. – М.: Лилия ЛТД, 1999. – 128с.
26. Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. – М, 2004.
27. Серебренников Б.А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и мышление. – М.: Наука, 1988.
28. Серль Дж. Что такое речевой акт?//Новое в зарубежной лингвистике. Вып.17. Теория речевых актов. – М.: Прогресс, 1989.
29. Суперанская А.В. и др. Общая терминология: Вопросы теории. – М.: Наука, 1989.
30. Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986. С. 5-35.

31. Хижняк С.П. Англо-американская и русская терминология права: социолингвистический аспект возникновения и развития: Учеб.пособие. – Саратов, 1997.
32. Чейф У. Л. Значение и структура языка / Пер. с англ. – Благовещенск, 1999.
33. Шаховский В.И. Эмоционально-смысловая доминанта в естественной и художественной коммуникации // Язык и эмоции: личностные смыслы и доминанты в речевой деятельности. – Волгоград, 2004.
34. Шаховский В.И., Ю.А.Сорокин, И.В.Томашева. Текст и его когнитивно-эмотивные метаморфозы. Волгоград, 1987.

Программалық қаматамасыз ету және Интернет – ресурстар:

1. «Teaching English with Technology: A Journal for Teachers of English» http://www.tewtjournal.org/ журналы
2. «TESL-EJ: Teaching English as a Second or Foreign Language» http://www.tesl-ej.org/wordpress/журналы
3. «LINSE - LINGUISTIK-SERVER ESSEN» − http://www.linse.uni-due.de/ Е.В. Тимофеева.Теоретические проблемы коммуникативной лингвистики английского языка //http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads / V52 /23. pdf.журналы

Автор:
Розиева Д.С., PhD докторы, аға оқытушы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

TPL 3207 **ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ И ПРИКЛАДНАЯ ЛИНГВИСТИКА**

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Айтқазы С., доктор философии (PhD), КазНПУ им. Абая; Салжанова Л.Е., к.ф.н., доцент, КазУМОиМя им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Предисловие
2. Пояснительная записка
3. Тематический план дисциплины
4. Содержание дисциплины
5. Список рекомендуемой литературы (основная и дополнительная)

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Курс «Теоретическая и прикладная лингвистика» является одним из основополагающих предметов при овладении теории языка. **Цель** данного курса – расширить и углубить общелингвистическую подготовку студентов при изучении истории развития и теоретические и прагматические аспекты лингвистической мысли, понять состояние науки о языке в настоящее время и тенденции современного развития языкознание. Лекционные и практические занятия призваны не только подать иллюстративный материал к теоретическим положениям курса, закрепить их, но и заставить студентов задуматься над лингвистическими проблемами, самостоятельно искать ответы на поставленные вопросы, привлекать и анализировать факты языка. Задания и упражнения по разбору языковых явлений даются как на материале английского языка, так и на материале других языков. Отдельные группы заданий и упражнений существенно различаются между собой по своему характеру, построению, целевой установке. Это отражает широкий диапазон курса «Теоретическая и прикладная лингвистика», включающего, наряду с конкретным материалом лексики, фонетики и синтаксиса, также значительное количество общетеоретических тем.

Данная дисциплина относится к фундаментальным знаниям, умениям и компетенциям, необходимым для исследований в области лингвистики.

Процесс изучения дисциплины направлен на формирование следующих компетенций:

- владение методикой подготовки к выполнению научно-исследовательской работы, включая поиск информации в справочной, специальной литературе и компьютерных сетях;
- владение системой лингвистических знаний, включающей в себя знание основных фонетических, лексических, грамматических, словообразовательных явлений и закономерностей функционирования языка;
- представление об этических и нравственных нормах поведения, принятых в инокультурном социуме, о моделях социальных ситуаций, типичных сценариях взаимодействия;
- владение основными дискурсивными способами реализации коммуникативных целей высказывания применительно к особенностям текущего коммуникативного контекста (время, место, цели и условия взаимодействия);
- владение основными способами выражения семантической, коммуникативной и структурной преемственности между частями высказывания - композиционными элементами текста (введение, основная часть, заключение), сверхфразовыми единствами, предложениями;

- умение выражать свои мысли, адекватно используя разнообразные языковые средства с целью выделения релевантной информации;
- знание основных способов достижения эквивалентности в переводе и умении применять основные приемы перевода.

Пререквизиты: Для усвоения дисциплины необходимы начальные знания в области теоретического языкознания, полученные в ходе изучения дисциплин «Основы языкознания», «Основы лингвистических исследований».

Постреквизиты: Данная дисциплина способствует расширению лингвистического кругозора студентов, формирует научный подход к изучению языковых явлений, готовит студентов к освоению теоретических дисциплин на последующих этапах обучения, помогает приобрести навыки в области анализа языкового материала с применением лингвистических методов исследования.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Модуль 1

Тема 1. Основы теоретической и прикладной лингвистики. Язык как общественное явление. Лексикография

Тема 2. Этнолингвистика как независимая дисциплина

Тема 3. Ономастика как языковая категория имени существительного

Тема 4. История возникновение математической лингвистики

Тема 5. Прагмалингвистика как независимая дисциплина

Тема 6. Вопросы современной психолингвистики

Тема 7. Когнитивно-функциональные принципы паралингвистики

Модуль 2

Тема 8. История возникновение компаративной лингвистики

Тема 9. Семантический метаязык. Основные понятия лексикологии и семасиологии

Тема 10. Системный характер лексического состава языка

Тема 11. Грамматическая классификация языков

Тема 12. Фразеологические единицы языка

Тема 13. Мотивация наименования в различных языках

Тема 14. Стереотипное мышление и речевое поведение: вербальные стратегии изменения судьбы

Тема 15. Поликультурное языковое пространство англоязычных стран

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1. Основы теоретической и прикладной лингвистики. Язык как общественное явление. Лексикография

1. Предмет языкознания, его цели и методы
2. Основные и прикладные разделы языкознания
3. Связь языкознания с другими науками
4. Сущность языка
5. Единство языка и мышления
6. Язык как особая система знаков
7. Структура языка и ее элементы
8. Язык и речь

Тема 2. Этнолингвистика

1. История возникновения этнолингвистики как самостоятельного направления в языкознании.
2. Этнолингвистическое направление в современном языкознании.
3. Принципы и методы лингвистического описания.
4. Связь этнолингвистики с другими науками.

Тема 3. Ономастика

1. Имя собственное как языковая категория.
2. Иноязычные имена в английской антропонимической системе.
3. Топонимика как источник этногенетических исследований.
4. Прагмонимы и рекламный дискурс
5. Общие сведения о периферийных разрядах имен собственных.

Тема 4. Математическая лингвистика

1. Возникновение математической лингвистики.
2. Основные задачи математической лингвистики.
3. Машинный перевод и инженерное языкознание.
4. Кибернетическая лингвистика.

Тема 5. Прагмалингвистика

1. Определение термина «прагмалингвистика».
2. Прагматический аспект коммуникации
3. Прагматика речевых актов
4. Прагматический потенциал языковых единиц
5. Функциональная прагмалингвистика
6. Скрытая прагмалингвистика
7. Практика речевого общения

Тема 6. Психолингвистика
1. Человек как текст: основные подходы в современной психолингвистике
2. Общие разделы психолингвистики
3. Особенности общей психолингвистики
4. Особенности частной психолингвистики
5. Гендерные особенности языкового восприятия

Тема 7. Паралингвистика
1. Определение термина «паралингвистика»
2. Кинесические средства коммуникации
3. Невербальные средства коммуникации
4. Когнитивно – функциональный подход в паралингвистике

Тема 8. Компаративистика
1. История возникновения сравнительно-исторического языкознания
2. Определение термина «компаративистика»
3. Типы языков
4. Три периода в развитии компаративистики

Тема 9. Семантический метаязык. Основные понятия лексикологии и семасиологии
1. Основные понятия семасиологии и лексикологии
2. Слово как единица языка
3. Лексическая семантика и смежные дисциплины
4. Семиозис
5. Основные функции языка

Тема 10. Системный характер лексического состава языка
1. Типы лексического значения: денотативное значение, коннотативное значение
2. Внутриязыковое значение
3. Предметное значение
4. Структурный характер словесного значения
5. Языковое деление мира
6. Словообразовательное значение. Контекстуальное значение

Тема 11. Грамматическая классификация языков
1. Грамматика как наука о грамматическом строе языка
2. Грамматическое значение слова. Форма слова

3. Основные способы выражения грамматических значений
4. Части речи и их различия по языкам
5. Исторические изменения в области грамматического строя языка

Тема 12. Фразеологические единицы языка
1. Понятие о фразеологизме
2. Типы фразеологизмов
3. Культурно-национальная специфика фразеологических единиц в аспекте национального мировидения
4. Лексика, фразеология и афористика как лингвострановедческие источники

Тема 13. Мотивация наименования в различных языках
1. Понятие о мотивации
2. Грамматическая, словообразовательная и лексико-семантическая мотивация
3. Мотивация наименования в межъязыковом сопоставлении
4. Мотивация английского слова в сознании иностранца
5. Варианты слов, типы вариантов слов
6. Создание слова по новой мотивации

Тема 14. Стереотипное мышление и речевое поведение: вербальные стратегии изменения судьбы
1. Основное понятие стереотипа
2. Причины возникновения и проявления стереотипов
3. Причины возникновения интолерантности

Тема 15. Поликультурное языковое пространство англоязычных стран
1. Нация и национальный язык.
2. Язык межнационального общения.
3. Разговорный язык.
4. Самобытность языка жителей англоязычных стран.
5. Профессиональная лексика
6. Вербальная и невербальная коммуникация

Планы семинарских занятий: в соответствии с лекционными занятиями

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СРС

1. Лингвистический анализ текста
2. Национальные словарные проекты толковых и орфографических словарей
3. Проблемы фразеологии. Основные типы фразеологических единиц.
4. Мотивация наименования в межъязыковом сопоставлении.
5. Стереотипное мышление и речевое поведение.

6. Математическая логика
7. Теория вероятности, статистика

Темы также могут определятся согласно научным интересам и исследовательской работе студента.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СРСП

1. Основные понятия и категории лингвостилистики, проблемы нормы и вариантности в современном английском литературном языке, функциональные стили, стилистический анализ на уровне лексики, тропы, стилистические ресурсы морфологии, стилистические ресурсы синтаксиса, фонетическая и графическая стилистика, текст как объект лингвостилистического анализа, основные категориальные особенности текста, прикладные аспекты стилистики.
2. Теория речевых актов как один из вариантов теорииречевой деятельности. Классификация речевых актов.
3. Правила речевого поведения и другие экстралингвистические факторы, способствующие успешному протеканию акта коммуникации.
4. Речевое общение: процессы и единицы.
5. Фоновые значения и смыслы в дискурсе. Лингвистический аспект речевой коммуникации. Стратегия межличностного общения.

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ И ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Основная литература:

1. Алефиренко Н.Ф. Проблема вербализации концепта: Теоретическое исследование / Ф. Алефиренко. – Волгоград: Перемена, 2003. – 96с.
2. АлефиренкоН.Ф. Спорные проблемы семантики. М., 2005. - 324 с.
3. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. - М.: УРСС Эдиториал, 2001. - 360 с.
4. Карабулатова И.С., Исакова А.А. Теоретическая и прикладная лингвистика/ Учеб.пособие для ВУЗов. – Тюмень: Печатник, 2009. – 108с
5. Алексеев М.П. Английский язык в России и русский язык в Англии. – М., 1944
6. Арнольд И.В. Стилистика английского языка. М., 1981.
7. Арутюнова Н.Д. Прагматика//ЛЭС. -М.:Сов. энциклопедия, 1990.
8. Баранникова Л.И. Введение в языкознание. Саратов, 1973.
9. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Международные отношения, 1975.
10. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания. – Киев: Изд-во

Киевского ун-та, 1972.
11. Беляевская Е.Г. Семантика слова. - М., 1987. - С. 44-46.
12. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика. М., 1987, С. 15-17.
13. Борщев В.Б., Хомяков М.В. Окрестностные грамматики и перевод. НТИ, Серия 2, №3, М., 1970 С. 39-44
14. Кодухов В.И. Введение в языкознание. М.,1978. 1997
15. Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка. – М.: Наука, 1984
16. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. М., 1998.
17. Потебня А.А. Мысль и язык. – М.: Лабиринт, 1999.

Дополнительная литература:

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1963.
2. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка: Практ. курс. - М., 1977. - С. 52-53.
3. Аристова В.М. Англо-русские языковые контакты: Англицизмы в русском языке. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1978. – 151 с.
4. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999.
5. Введение в языкознание: Хрестоматия/ Сост. Б.Ю.Норман и Н.А.Павленко. Под ред.А.Е.Супруна. Минск, 1977.
6. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Пер. с англ. М., 1997.
7. Вендина Т.И. Введение в языкознание. М., 2001.
8. Виноградов В.В. История русского литературного языка. – М.: Наука, 1978.
9. Гамкрелидзе Г.В. К проблеме "произвольности" языкового знака. Вопросы языкознания, 1972. №6. С. 36-37.
10. Герд А.С. Научное значение и система языка //Вестник СПбГУ. Спб, 1993. Вып.1. С.30-34.
11. Головин Б.Н. Введение в языкознание. М., 1973.
12. Городецкий Б.Ю. К теории сложного слова //Слово в грамматике и словаре. М., 1984.
13. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии /Политический дискурс: История и современные исследования. № 3. - М., 2002. - С.32-43
14. Израелевич Е.Е. Коммерческая корреспонденция и документация на английском языке. СПб., 1992.
15. Исакова А.А. Тенденции развития современной ономастики: механонимия// Филологические науки. – 2006. №3 - С. 63-70.
16. Ицкович В.А. Языковая норма. – М.: Просвещение, 1968.
17. Карабулатова И.С., Мадиева Г.Б. Теория и практика ономастики: Учебник. – Тюмень-Алматы, 2005.
18. Лютикова В.Д. Нормативность языка и языковая личность носителя

диалекта. Тюмень, 2005
19. Мадиева Г.Б. Современное ономастическое пространство Казахстана // Ученые записки Института гуманитарных исследований Тюменского государственного университета. Серия «Филология». Вып.№1. Мир слова – слово в мире / Под ред. И.С.Карабулатовой. – Тюмень: Печатник, 2007. – С.81-87.
20. Реформатский А.А. Введение в языковедение. М., 1967.
21. Кочеткова Т.В. Языковая личность носителя элитарной речевой культуры. Автореф. дисс. … доктора филол. наук. – Саратов, 1999.
22. Крысин Л.П. Иноязычные слова в современном русском языке. – М.: Наука, 1968.
23. Перетрухин В.Н. Введение в языкознание. Воронеж, 1973.
24. Романов А.А, Романова Е. Г., Воеводкин А.П. Власть имени – язык власти: Имя собственное в политике. – М., 2000. – 179 с.
25. Романов А.А., Черепанова И.Ю. Суггестивный дискурс. – М.: Лилия ЛТД, 1999. – 128с.
26. Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. – М, 2004.
27. Серебренников Б.А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и мышление. – М.: Наука, 1988.
28. Серль Дж. Что такое речевой акт?//Новое в зарубежной лингвистике. Вып.17. Теория речевых актов. – М.: Прогресс, 1989.
29. Суперанская А.В. и др. Общая терминология: Вопросы теории. – М.: Наука, 1989.
30. Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986. С. 5-35.
31. Хижняк С.П. Англо-американская и русская терминология права: социолингвистический аспект возникновения и развития: Учеб.пособие. – Саратов, 1997.
32. Чейф У. Л. Значение и структура языка / Пер. с англ. – Благовещенск, 1999.
33. Шаховский В.И. Эмоционально-смысловая доминанта в естественной и художественной коммуникации // Язык и эмоции: личностные смыслы и доминанты в речевой деятельности. – Волгоград, 2004.
34. Шаховский В.И., Ю.А.Сорокин, И.В.Томашева. Текст и его когнитивно-эмотивные метаморфозы. Волгоград, 1987.

Программное обеспечение и Интернет – ресурсы:

1. Журнал «Teaching English with Technology: A Journal for Teachers of English» http://www.tewtjournal.org/
2. Журнал «TESL-EJ: Teaching English as a Second or Foreign Language» http://www.tesl-ej.org/wordpress/
3. Журнал «LINSE - LINGUISTIK-SERVER ESSEN» − http://www.linse.uni-due.de/

4. Е.В. Тимофеева.Теоретические проблемы коммуникативной лингвистики английского языка //http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads/V52/23.pdf.

Автор:
Розиева Д.С., доктор PhD, ст. преподаватель

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

KKZA 3301 **КЛАССИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ӘДЕБИЕТ**
(араб, түрік, парсы, қытай, корей, жапон, урду, үнді әдебиеті)

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Сейтметова Ж.Р., филология ғылымдарының кандидаты, ҚазҰУ; Мамедова Ф.З., филология ғылымдарының кандидаты, Шет тілдер және іскерлік карьера университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавр мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

МАЗМҰНЫ

1. Түсінік хат
2. Пән мазмұны
   2.1. Араб әдебиеті
   2.2. Түрік әдебиеті
   2.3. Парсы әдебиеті
   2.4. Урду әдебиеті
   2.5. Үнді әдебиеті
   2.6. Қытай әдебиеті
   2.7. Корей әдебиеті
   2.8. Жапон әдебиеті

ТҮСІНІК ХАТ

Ұсынылып отырған бағдарлама тілдік теориялық пәндерді шығыс филологиясы факультетінде тереңдетіп оқытуға арналған. Бұл бағдарлама ҚР кең профильді және негізгі филологиялық білім беретін жоғары оқу орындарындағы шетел филологиясы факультетінің шығыс әдебиеті курсына ұсынылады. Барлық курс бойында классикалық және қазіргі заманғы заманғы әдебиет әлем мәдениетінің бөлшегі болып табылатынына, оның басқа әдебиеттермен, соның ішінде елдің тарихи даму бағытындағы кейбір байланыстылық пен ел мәдениетіндегі көркем даму кезеңдері, тәсілдері мен бағыттарының алмасуына қатысты екеніне де сүйену керек. Шетел филологиясы бойынша негізгі маман дайындау мамандыққа баға беретін сипаттамаға сәйкес университет бітірушісінен тек тілден ғана емес, сонымен қатар, классикалық және қазіргі заманғы заманғы әдебиеттің тарихы жөніндегі терең білімді талап етеді. Себебі бітіруші практикалық және ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналысып, әртүрлі халықаралық ұйымдарда жұмыс жүргізіп, әлеуметтік қатынастар мен мәдениет саласында жобаларды жүзеге асыра алады.

Классикалық және қазіргі заманғы заманғы әдебиеттің бағдарламасы оқылатын тілдер елдерінің маңызды тарихи-әдеби процестері мен көрнекті жазушыларының шығармашылығы туралы студенттердің білімін жүйелеуді қарастырады. Курсты оқуда ең алдымен оқылатын тіл елдерінің классикалық және қазіргі заманғы заманғы әдебиетінің ең маңызды құбылыстарына, яғни, мәдениетіне ғана емес, сонымен бірге әлемдік гуманистік ой-пікірге, әлемнің мәдени қазынасына маңызды үлес қосатынына ерекше көңіл қою керек.

Бағдарлама ең алдымен Араб, Түрік, Иран, Пәкістан, Үндістан, Қытай, Корей, Жапон елдерінің әдебиетін қамтиды.

Курстың мақсаты – Студенттерді өздері оқитын тіл елдерінің классикалық және қазіргі заманғы заманғы әдебиеті тарихының ерекшелігімен, оның пайда болған кезеңінен осы күнге дейінгі аралықтағы уақыт ішіндегі бағыттарымен, тәсілдерімен және мәселелерімен таныстыру, әрі ұлттық тарихта шығыс көркем әдебиетінің рөлі мен орны туралы жалпы түсінікті қалыптастыру болып табылады. Шығыс әдебиетінің жалпы және ерекше белгілеріне, әрі әлем әдебиетінің маңызды құрамдас бөлігі бола отырып, оның ағынындағы орнына ерекше назар аударылады.

Курс бұл әдебиеттердің тарихи-генетикалық және типологиялық әртүрлілігі бойынша олардың дамуындағы барлық кезеңдер жөнінде бұл әдебиеттерде мектептер (классицизм, романтизм, реализм және т.б.) мен ағымдар бар екені туралы, қазіргі әдебиет туралы, стильдер мен жанрлардың типологиясы туралы, оқылатын тіл елдерінің классик және қазіргі заманғы көрнекті жазушыларының идеялық мазмұны мен өзіндік көркемдік ерекшелігі бар шығармашылығы туралы қажетті мағлұматтарды береді.

Курстың міндеттері мыналар:

- өткен заманда жасалған ұлттық әдеби мұраны жүйелеу және талдау, сонымен қатар, классикалық және қазіргі заманғы көркем әдебиеттің дамуында атқаратын рөлін айқындау;
- жанрлар жүйесіндегі ерекшелік жайында және оқытылатын тіл елдерінің классикалық және қазіргі заманғы әдебиетінің типологиялық белгілері мен негізгі көркемдік әдістері туралы мағлұмат беру;
- ағымдар мен жанрлардың хронологиялық жүйелілігі сақталған ұлттық әдебиеттің дамуының әр түрлі кезеңдеріне сәйкес жазушылық мектептерімен және жекелеген авторлардың шығармашылығымен таныстыру;
- басқа елдердің әдебиеттерінен алынған, бірақ өз әдебиетінде ұлттық өзіндік сипатқа ие болған жанрлардың көркемдік ерекшеліктерін ашып көрсету;
- әлем әдебиеті жүйесіндегі ұлт әдебиетінің орны мен рөлін айқындау.

төмендегілерді білуі тиіс:

- шығыстағы әрбір ұлттық әдебиеттің негізгі даму кезеңдерін;
- әдебиеттану ғылымының әдістемелік негіздерін талдауды;
- шығыс әдебиеттануының ерекшелігін (жанрларын, түрлерін, терминдерін),
- классикалық және қазіргі заманғы әдебиетінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде шығыстағы әрбір ұлттық әдебиеттің өзіне тән белгілерін, көркемдік әдістері мен амалдары ерекшеліктері мен жүйесін;
- шығыс елдерінің қазіргі әдеби процесіндегі ең басты үрдістерді;
- шығыс елдеріндегі әрбір ұлттық әдебиеттің ең көрнекті өкілдері шығармашылығын.

Меңгеруі қажет:

- классикалық және қазіргі заманғы әдебиетінің белгілі кезеңдері мен даму жолының көркем құбылыстары ретінде әдеби шығармаға жалпы сипаттама беруі тиіс;
- жазушының шығармашылығы мен зерттелген туындыларына нақты ғылыми-дәлелді әдеби талдау жасай білуі тиіс;
- классикалық және қазіргі заманғы әдебиетінің көркем құбылысын ғылыми талдау мен жинақтау негізінде әділетті бағалай білуі тиіс;
- классикалық және қазіргі заманғы әдебиеті саласында филологиялық зерттеуді жүргізу;
- филолог-зерттеуші және шетел тілі мен әдебиетінің болашақ оқытушыларының кәсіби ұстанымы ретінде классикалық және қазіргі заманғы әдебиетінің зерттелу құбылысын түсіндіре алуы тиіс.

Классикалық және қазіргі заманғы әдебиетті үйретуден бұрын оқытылатын пәндер тізімі:

- Арнайы филологияға кіріспе;

- Классикалық филология;
- Әдебиеттануға кіріспе;
- Әдебиет теориясы;

Шектес пәндер тізімі және олардың теориялық грамматикамен өзара қатынасы:
- Шетел әдебиеті (шығыс елдерінің әдебиеті);
- Елтану;
- Арнайы шетел тілі.
- Академиялық мақсаттағы шетел тілі

Аталған барлық ұқсас пәндер классикалық және қазіргі заманғы әдебиетімен өзара байланысты және оларды үйрету шет ел тілі оқытушысын дайындауға себеп болады. Дәрістер арасындағы арақатынас, СӨЖ және СОӨЖ Қазақстан Республикасының мемлекеттік стандартымен және ЖОО-ның оқу жоспарымен анықталады. Теориялық пәнді оқытудағы негізгі салмақ студенттердің сабаққа өз бетінше дайындалу үлгісіне жасалады. Оның түрлері мынадай:
- Дәрістерге дайындалу;
- Дәрістерді конспектілеу.
- Семинарларға дайындалу:
- Ғылымдағы әлі нақты шешімін таппаған талқылау сауалын анықтау;
- Талқылау сауалына байланысты ғылыми әдебиетті іздестіру;
- Зерттеліп отырған мәселенамаға байланысты әдебиеттермен танысу;
- Бар әдебиеттерді талдау;
- Мақалалар мен монографияларды қысқаша баяндау;
- Жеке қорытындылары мен дәйектемелерін мысал келтіре отырып тұжырымдау;
- Терминологиялық глоссарий құрастыру.

Кәсіби дайындық:
- Кішігірім дәрістерді өзі жазу;
- Семинар сабақтарының жоспарларын өзі құрастыру;
- Тесттер құрастыру: аралық, межелік және соңғы;
- Логикалық және тәжірибелік тапсырмаларды жасау;
- Дәрісті ойын түрінде беру мен бекітуді әзірлеп дайындау;
- Курстастар білімдерін бағалаудың өлшемдерін даярлау;

Ғылыми дайындық:
- Курстық және дипломдық жұмыстарды жазу;
- Курстастар жұмыстарын рецензиялау;
- Студенттердің ғылыми конференциясына жұмыстар жазу.

АРАБ ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Бұл пән студенттерді араб әдебиетіндегі әдеби процесс, оның жанрлары, бағыттары, стилі, жекелеген жазушылардың шығармашылығы және осы әдебиет тарихында белгілі орны бар нақты көркем шығармалармен таныстырады.

Араб әдебиетінің даму кезеңдерін тарихи тұрғыдан төмендегідей кезеңдерге бөлуге болады:

Исламға дейінгі (5-6 ғ.ғ.) дәуірде негізінен ауызша формада тараған Солтүстік Аравия әдебиеті, өз ішінде үш кезеңге бөлінетін ортағасырлық әдебиет: ерте ортағасырлық әдебиет (7 ғ.-8 ғ. ортасы), ортағасырлық гүлдену дәуіріндегі әдебиет (8 ғ. ортасы – 12 ғ.), кейінгі ортағасырлық әдебиет (12-18 ғ.ғ.) және жаңа, қазіргі заманғы әдебиет. Қазіргі заман әдебиеті даму дәрежесі мен формасы жағынан бір-біріне жақын, алайда тарихи жағдайлардың кейбір ерекшеліктеріне сай бір-бірінен бөлектенетін бірнеше ел әдебиетінен тұратын күрделі жүйені құрайды.

ПӘН МАЗМҰНЫ

АРАБ ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ НЫСАНАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

I тақырып. Солтүстік арабияның исламға дейінгі дәуірдегі әдебиеті (V-VI ғасырлар)

Солтүстік Арабияның (III-IV ғасырлар) алғашқы жазба ескерткіштері. Олардың пайда болған кезеңі, мазмұны, тілі және жазуы.

Исламға дейінгі Арабиядағы ауызша поэзия. Поэзияның пайда болуы: араб дәстүрі, батыс еуропалық және орыс ғалымдарының көзқарастары. Араб өлең өлшемі. Ұйқас. Ежелгі поэзия тілі. Араб бәдәуилерінің өмірі мен тұрмысы. Ақындар – тайпа мүддесін қорғаушылар. Қасыда – поэзияның негізгі формасы. Ежелгі поэзияның негізгі жанрлары: *фахр, мадх, насиб, уасф, риса, хикма, хамрийа* және т.б.

II тақырып. Исламның алғашқы дәуірі кезіндегі әдебиет (610-660 жылдар)

Құран – мұсылмандардың діни кітабы. Құран - әдеби ескерткіш. Құран, және хадис тілінің өзінен кейінгі әдебиетке тигізген ықпалы. Құран қолжазбалары, басылымдары, аудармалары.

III тақырып. Умаййа халифаты тұсындағы әдебиет (661-750 жылдар)

Араб халифатының құрылуы. Араб тілінің тарауы. Жаулап алынған халықтар мәдениетінің әсері. Сарай ақындары поэзиясының дамуы. Әл-Әхтал, Джарир, әл-Фараздақ шығармашылығындағы ескі дәстүр көрінісі. Саяси оппозиция ақындары. *Урджуза* поэзиясы. Жаңа жанрлардың пайда болуы. Махаббат лирикасы. Қала лирикалық поэзиясы. Бәдәуилердің узралық лирикасы. Атақты ғашықтар: Уруа мен Афра, Қайс пен Лубна, Жәмил мен Бусейна, Мәжнүн мен Ләйла. Көркем проза. Ескі қара сөз жанрлары және

олардың дамуы. Мухаммед пен оның сахабалары туралы ауызша тараған апокрифтік әңгімелер. Уағыздар.

IY тақырып. Аббастықтар халифатының гүлдену дәуіріндегі әдебиет (VIII – XII ғасырлар)

Араб поэзиясындағы екі бағыт. Сарай поэзиясы. Мадақ, махаббат және шарап поэзиясы. Негізгі өкілдері. Парсылардың ықпалы. Зухдийат, оның кейінгі кезеңдегі философиялық поэзияға әсері. Жаңа стилдің дамуы. Ежелгі дәстүрге қайта оралу дәуірінің ақындары.

Аббастықтар дәуірінің ерте кезеңіндегі көркем проза. Жазба әдебиеттің қалыптасуы. “Мың бір түн” негізінің аударылуы. *Адаб* жанрындағы әдебиет. Антологияның жасалуы. Эпистолярлық әдебиет. Ғылыми әдебиеттің дамуы.

Y тақырып. Аббастықтар халифатының ыдырауы дәуіріндегі әдебиет (X-XIII ғасырлар)

Жаңа әдеби орталықтардың пайда болуы. Хамданидтер поэзиясы (Алеппо). Басылымдар мен аудармалар. Прозалық шығармалар. Ақындық шеберлік.

Сопылық поэзия. Аййубилік Мысырдағы поэзия. Халықтық сипаттағы поэзия. Айшықталған прозаның қалыптасуы. Арнаулар. Антология. Мақамалар. Жанрдың шығу тегі. Мазмұны. Композициясы. Кейіпкерлері.

YI тақырып. Мәмлүктер билігі тұсындағы араб әдебиеті (1250-1517 жылдар аралығы)

Энциклопедиялық әдебиеттің өркендеуі. Поэзия мен прозадағы “жаңа стиль”. Халықтық әдебиет. “Мың бір түн” жинағының толық қалыптасуы.

Сұлтан Бейбарыс туралы аңыз әңгімелер циклы. Көлеңке театры.

YII тақырып. Испаниядағы (андалусиядағы) араб әдебиеті (750-1492 жылдар аралығы)

Араб және испан мәдениеттерінің бір-біріне ықпал етуі. Кордова кезеңіндегі классикалық поэзия, оның жанрлары. Араб Шығысындағы әдеби дәстүр сабақтастығы.

Адаб жанрындағы әдебиет. Эпистолярлық проза. Айшықтау стилінің дамуы. Реконкиста.

Халифат ыдырауынан кейінгі классикалық поэзия. Жаңа ағымдар. Орталықтардағы атақты ақындар. Халықтық сипаттағы поэзия. Әл-муашшах, оның таралуы. Диалектідегі поэзия *(заджәл)*. Прозалық әдебиет. Философиялық тенденциялар. Испания мен Сицилияның Еуропаға араб мәдениетінің жетістіктерін жеткізудегі ролі. Толедодағы аудармашылық мектеп және Оқымысты Альфонс қызметі

VIII. Тақырып. Түрік үстемдігі тұсындағы әдебиет (1517-1800)

Проза және поэзиядағы жаңа стиль жанрларының әлсіреуі. Мистицизм. Формалды тенденциялардың өсуі. *Адаб* жанрындағы әдебиет.

Көлемді антологиялардың құрастырылуы. Филология және лексикография. Халықтық тенденциядағы әдебиет. Араб тіліндегі әдебиеттің жаңа аймақтарда

таралуы. (Кіші Азияда, Оңтүстік Шығыс Европада, Солтүстік Кавказда, Орталық Африкада, Индияда т.б.).

II бөлім. IX тақырып. Қазіргі заман әдебиеті

19-20 ғ. Араб әдебиетінің дамуы. Поэзия және прозаның негізгі жанрлары (роман, әңгіме) драматургияның қалыптасуы.

Араб күнделікті баспасөзінің, кітап басу ісінің, Европалық әдебиеттің аудармаларының тууы. Очерк, новелла, памфлет жанрларының пайда болуы.

"Ан-Нахда"- мәдениеттің қайта өрлеуі. Оқу-ағарту және экономикалық реформалар. Наполеонның Египетті жаулап алуы.(1798-1801). Мұхаммед Әли кезеңіндегі Египет. 19 ғ. басындағы Сирия мен Ливан. Никула ат-Туркидің (1828 қайтыс болған) және Бутрус Кераменің (1777-1851) поэзиясы. 19 ғ. ортасында Ирактағы әдеби жандану. Рифа Раджа ат-Тахтауи және басқа халықтық прессаның негізін салушылар.

Жаңа идеологияның қалыптасуы, жеке адам проблемасы. Әкімшілікті, діни фанатизмді сынау, әйел теңсіздігі проблемасы. Исламдағы модернизм. Мухаммед Абдо және Жамал ад-Дин әл-Ауғани - ислам реформаторлары. "Әл-Манар" журналы (1898). 70-80 ж. ағартушы публицистер. Абдаллах Недим (1845), Абд ар-Рахман әл-Кауакиби, Насыф әл-Иазиджи (1800-1871), Адиб Исхақ (1856-1885). Эссеист Мустафа Камил. Публицист Қасым Амин.

X тақырып. Жаңа авторлық проза және драматургия

Шындықты бейнелеудегі көркемдік принциптердің ауысуы. Тарихи және әлеуметтік романдардың, драманың атқаратын ролі. Ұлттық қалыптасудың патриоттық идеялары. Ағартушылық классицизм, сентиментализм және романтизм бағыттарының бөлінуі. Селим әл-Бустани, Жалил әл-Мудауардың әңгімелері, Джирджи Зейдан-публицист ағартушы. Фарах Антунның діни философиялық, қоғамдық-саяси көзқарастары, драматургиясы. Араб классицизмінің қалыптасуы. Махмуд Салим әл-Баруди (1837-1904), Ахмед Шауқи (1868-1932), Халил Мутран (1872-1942), Хафиз Ибрагим(1831-1932), әл-Манфалути (1876-1924). Новелла жанрының қалыптасуы.

XI-тақырып. «Египет модернизмі» мектебі (1930-1940)

"Модернизм" мектебінің тарихи қалыптасу жағдайы. "Халықтық әдебиетті египеттендіру" ұраны. Египеттік модернистер әдебиеттегі жаңа пайда болған реалистер. Реалистік мектептің негізгі өкілдері. 30-40 жылдардағы Египет модернизмінің құлдырауы. Бұл тақырыпта іргелі ғылыми еңбек жазған ғалымдар: И.Ю.Крачковский, А.Е.Крымский, И.М.Фильштинский, А.А.Долинина, Б.Л.Шидфар, В.Н.Кирпиченко, А.Б.Дербисалиев, Надирова Г.Е.

XII тақырып. Қазіргі Египет әдебиеті

Жас жазушылардың әдебиеттегі аға буын жазушылармен айтысы. "Жаңа реализм" ағымы.

Аш-Шарқауи - ақын, әрі жазушы. “Жер” романы - әлеуметтік роман. Әл-Хамиси өлең, пьесалар, жалынды публицистикалық мақалалар, аудармалар авторы. Ю. Идрис новеллаларының тақырыбы мен көркемдік ерекшеліктері. “Күнә” повесі. Нагиб Махфуз - Египет романистикасындағы сыншыл реализмнің көрнекті өкілі. “Байна әл-қасрейн” трилогияның көркемдік ерекшеліктері.

Юсиф ас-Сибаи - новеллаларының әлеуметтік бағыты.

Соғыстан кейінгі Египет поэзиясы.

1. Дәстүрлі мектеп. Махмуд Гусейн, Азиза Абаз, әл-Асмар және т.б.
Дәстүрлі араб өлең құрлысының сақталуы. Әлеуметтік проблемаларды берудің шешендік, декларативті сипаты.
2. Романтикалық мектеп. Халил Мутран, әл-Аккад, абд ар-Рахман Шукри, Әли Махмуд Таха, Ибраһим аш-Шараби жаңашыл ақындар.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНЫҢ ЖОБАЛАП БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

I тақырып.

VIII–IX ғасырлардағы филологтардың ежелгі поэзия үлгілерін қағазға түсіруі. Негізгі жинақтар. Ежелгі поэзия аудармалары және жарық көруі. Прозалық әдебиеттің дүниеге келуі, оның жанрлары мен формалары. Мақал-мәтелдер жинақтары. Шешендік сөз. Ұйқасқа құрылған проза *(садж)*. Баяндау, әңгімелеу әдебиеті.

II тақырып.

Мұхаммед пайғамбар тұсындағы мұсылман қауымы. Мадх, хамаса. Поэзияның ежелгі формаларының сақталуы. “Әділ халифалар” дәуірі. Жаулап алу кезеңіндегі қаһармандық поэзия. Шииттік сарындағы поэзия.

III тақырып. Умаййа халифаты тұсындағы әдебиет (661-750 жылдар)

Бәдәуилер лирикасындағы атақты ғашықтар тарихы, қағазға түсірілуі және өңделуі. Көркем проза. Ескі қара сөз жанрлары және олардың ауызша таралуының мәні. Мұхаммад пайғамбар хадистерінің көркемдік ерекшелігі

IV тақырып. Аббастықтар халифатының гүлдену дәуіріндегі әдебиет (VIII – XII ғасырлар)

Адаб жанрындағы әдебиет. Оның ескерткіштер аудармасымен байланысы. Антологияның жасалуы. Ибн Кутейба, әл-Жахиз т.б. Эпистолярлық әдебиет. Ғылыми әдебиеттің дамуы.

V тақырып. Аббастықтар халифатының ыдырауы дәуіріндегі әдебиет (X-XIII ғасырлар)

Кресттағынушыларға қарсы күресті бейнелеген әдебиет. Усама ибн Мункиз. “Тұрақтар мен қоныстар кітабы”, “Өсиет кітабы” – крест жорықтары мен арабтардың кресттағынушыларға көзқарасы туралы ақиқат суреттерді бейнелейтін жеке адам естеліктері.

VI тақырып. Мамлүктер билігі тұсындағы араб әдебиеті (1250-1517

жылдар аралығы)

Көлеңке театры. Пайда болуы және ол туралы алғашқы деректер. Ибн Данийалийаның үш көлеңке көрінісінен тұратын либреттосы.

VII тақырып. Испаниядағы (Андалусиядағы) араб әдебиеті (750-1492 жылдар аралығы)

Испания мен Сицилияның Еуропаға араб мәдениетінің жетістіктерін жеткізудегі ролі. Толедодағы аудармашылық мектеп және Оқымысты Альфонс қызметі. Арабтар жаулап алған Испания мен Оңтүстік Батыс Еуропаның бір-біріне әсер ету мәселелері. Провансаль лирикасының формасы мен тақырыптарына араб әсері туралы болжам.

VIII тақырып. Осман үстемдігі тұсындағы әдебиет (1517-1800)

Араб тіліндегі әдебиеттің жаңа аймақтарда таралуы. (Кіші Азияда, Оңтүстік Шығыс Европада, Солтүстік Кавказда, Орталық Африкада, Индияда т.б.). Осы аймақтардағы араб жазуы.

II БӨЛІМ.

IX тақырып. Қазіргі заман әдебиеті

19 ғ. басындағы Сирия мен Ливан. Европалық миссионерлердің Ливанға келуі. 19 ғ. ортасында Ирактағы әдеби жандану. Рифа Раджа ат-Тахтауи және басқа халықтық прессаның негізін салушылар.

Жаңа идеологияның қалыптасуы, Жаңа әдебиеттің жаңа, ірі шығармаларын туғызуға жағдай жасау. Исламдағы модернизм. Публицист Қасым Әмин және оның пресса беттеріндегі әйел тақырыбы.

X тақырып. Жаңа авторлық проза және драматургия

Әдебиеттің жанрлық, тематикалық аясының кеңеюі. Тарихи және әлеуметтік романдардың атқаратын ролі. Ұлттық қалыптасудың патриоттық идеялары. Жаңа әдеби тілдің қалыптасуы. Ағартушылық класицизм,

XI тақырып. «Египет модернизмі» мектебі (1930-1940)

Египеттік модернистер әдебиеттегі жаңа пайда болған реалистер. Жаңа сын мен әдебиеттанудың қалыптасуы. Іргелі еңбек авторларының бұл тақырыпты жан-жақты зерттеуі: И.Ю.Крачковский, А.Е.Крымский, И.М.Фильштинский, А.А.Долинина, Б.Л.Шидфар, В.Н.Кирпиченко, А.Б.Дербисалиев. Надирова Г.Е.

Модернист жазушылардың жаңа араб әдебиеті тарихындағы ролі.

XII тақырып. Қазіргі Египет әдебиеті

Соғыстан кейінгі Египет поэзиясы. Дәстүрлі мектеп. Дәстүрлі араб өлең құрлысының сақталуы. Әлеуметтік проблемаларды берудің шешендік, декларативті сипаты. Романтикалық мектеп. Египет жазушылары творчествосындағы жаңа әлеуметтік бағыттыр. Ұлттық сананы ояту, азаматтық қоғам құру, ұлттық әдеби мұраларды сақтау және өңдеу мәселелерінің көрінісі.

ЖОБАЛАП БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Исламға дейінгі кезеңдегі араб әдебиетінің жанрлары: проза, поэзия.
2. Араб мақалдары мен мәтелдері.
3. Араб поэзисы: Зухейр ибн Аби Сулма өлеңдері. 7 маржан.
4. Ислам дәуіріндегі әдебиет. Құран аяттарының мағыналарын талдау. Хадистің мағынасын ашу. Хасан ибн Сәбиттің өлеңдерінің интерпретациясы.
5. Умаййа дәуіріндегі әдебиет. Әл-Фараздақ, Жарир, Әл-Ахтал шығармашылығы мен өмірбаяндары.
6. Аббасид дәуірінің бірінші кезеңіндегі әдебиет. Проза: Хутба, Ас-Суфах, Әл-Жахиз романының талдауы.
7. Сопылық және лирикалық поэзия. Әл-Халлаж философиясы, Абу Атия, Абул Маари шығармашылығы. Башшар ибн Бурд, Абу Нуастың лирикалық поэзиясы.
8. Андалусия кезеңіндегі әдебиет. Абдур-Рахман, Әл-Газал Әл-Кастали шығармашылығы мен өмірбаяны.
9. Ибн Зайдун, Ибн Хамдис лирикаларының ерекшеліктері. Проза: Ибн Хазм шығармаларының талдауы.
10. Қазіргі әдебиет. Араб классицизмі: М.С. Әл-Баруди, А.Шаухи, Х.Мутран, Х.Ибрахим шығармашылығы. Әл-Манфалути новеллалары.

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Атақты мұғаллақат ақындар творчествосы, олардың өлең жолдарының интерпретациясы; Имрул-Қайс, Тарафа, Антара, Зухеир, Лебид, ал-Ашаа, ан-Наби,а, ал-Ханса шығармалары.
2. Ислам дәуіріне дейінгі проза жанры: мысалдар интерпретациясы;
3. Жаhилия заманындағы араб ауыз әдебиетінің қоғамдағы ролі, оның түрлері:
4. Классикалық араб тілінің үлгісі болған Құран Кәрімнің бейнелі тілі туралы
5. Мұхаммед пайғамбарымыздың хадистері, хутба жанры,
6. Ибн ар-Руми, Ибн ал-Му,тазз, ал-Мутанабби, ал-Ма,ари творчестволарындағы философиялық, ақыл,ой, суреттеу мәселелері.
7. Андалусия өмірі. Поэзия түрлері: қала және патшаларды жоқтау, табиғатты суреттеу.
8. Қазіргі заманғы араб жазушыларының еңбектерін талдау, аударма жасау;

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

Негізгі әдебиет:

1. Ал-Фахури. История арабской литературы. - Т. 1-3. М..1960.
2. Шауки Дайф. Тарих ал-адаб ал-араби. В 6-ти томах. Каир, 1997.
3. Абу ал-Фарадж ал-Исфахани. Китаб ал-агани. Бейрут, 1992.
4. 1001 ночь - арабская энциклопедия средневековья: Пер. вступ. ст. и комм. М.А.Салье/ Под ред. И.Ю.Крачковского. Т. 1-4, 1929-1939.
5. Ә. Дербісалиев. Араб әдебиеті. Алматы, 1982.
6. Борисов Б. М. Современная египетская проза: М., 1961.
7. Гибб Х. А. Арабская литература. М., 1960.
8. " المحتارات من روائع: القصة العربية الحديثة". مطابع الهيئة العامة للكتاب 2000م
9. "الأدب و النصوص غير الناطقين بالعربية" - حسن خميس الملخ. جامعة
10. "تأريخ الأدب العربي" - أحمد حسن الزيات بيروت – لبنان 1997
11. "الأدب" سلسلة تعليم اللغة العربية. المستوى الرابع و الثالث. المملكة العربية السعودية 1994م
12. تاريخ الأدب العربي لحنا الفاخوري مصر 1960م
13. الوسيط في الأدب العربي و تاريخه. الشيخ أحمد الاسكندري – مصر
14. الأدب و النصوص في العصرين الجاهلي و صدر الإسلام دكتور محمد محمد خليفة . القاهرة 1999 م.
15. الأدب نصوصه و تاريخه . المملكة العربية السعودية 1989 م
16. الشعر الجاهلي د. سيد حنفي حسنين. السعودية 1981
17. النصوص الأدبية. الليبية. 1992م
18. النصوص جرف جعبد السلامي السوقي، د. عبد الجواد الطيب. الليبية 1984م
19. الكتاب الأساسي الجزء الثالث السعيد محمد بدمي، محمد حماسة عبد اللطيف تونس 1993
20. الأدب النصوص جرف عبد السلامي السوقي، د. علي عبد المنعم عبد الحميد . الليبية 1985م
21. في الأدب الأسلامي د. محمد عثمان علي . الليبية 1994م
22. دراسة الأدبية. صالح سليم عبد القادر، محمد سعيد محمد الليبية 19 .
23. دراسة الأدبية . د مصطفى بن الحاج ، محمد مصطفى هيكل 1993م
24. تاريخ الأدب العربي. شوقي الضيف القاهرة 1997

Зерттеулер мен қосымша оқу құралдары

25. النقد الأدبي الحديث دكتور محمد غنيمي هلال 1996 القاهرة
26. الأدب الأندلسي . من مظن إسبانين . جامعة القاهرة أحمد هيكل . دكتور الطاهر أحمد مكي 1990م
27. الأدب الأسلامي دراسة وصفية تحليلية. ليبيا 1994م
28. Акпарова, М,Х, Очерки истории арабской литературы нового времени Ташкент 2001
29. Фролова О,Б, Поэтическая лексика арабской лирики ,Л, 1984г
30. Куделин А,Б, Средневековая арабская поэтика ,М,1983
31. Фролов Д,В Классический арабский стих ,М,1991
32. Долинина А,А, Очерки истории арабской литературы нового времени М,

1961
33.Крачковский И.Ю. Арабская культура в Испании Избр соч. Т 2
34.Крымский АЕ История новой арабской литературы М.1971
35.Фильштинский И.М. История арабской литературы (Средние века) М, 1991
36.Фильштинский И.М. История арабской литературы (Классический период) . 1986
37.Шидфар Б.Я Образная система арабской классической литературы (11-12 век) М,1974
40. Абу Нувас. Лирика. М., 1975.
42. Абу-л-Аля аль-Маари. Стихотворения. М., 1971.
44. Ал-Джахиз. Книга о скупых /Пер. Х.К.Баранова. - М., 1965.
45. Ал-Харири. Макамы. М., 1987.
46. Андалусская поэзия. - М., 1969.
47. Арабская любовная лирика. М., 1974.
48. Аравийская старина.- М., 1983.

1. Ат-Танухи. Занимательные истории. М., 1985. Аттая. История арабской литературы (на арабском языке).
2. Бартольд В. В. Ислам. - 1818. - С. 1- 38.
3. Крачковский И.Ю. Вино в поэзии ал-Ахталя. Изб.соч. - Т. П. С. 417-432.
4. Власова О.А., Дербисалиев А.Б. Литература Марокко. М., 1993.
5. Жизнеописание Сайфа сына царя Зу Язана. М., 1975.
6. Жизнеописание султана аз-Захира Бейбарса. М.. 1975.
7. Жизнь и подвиги Антары. - М., 1968.
8. Жизнь и приключения Али Зибака. - М., 1983.
9. Ибн Туфейл. Роман о Хайе, сына Якзана. С.-П6., 1920.
10. Ибн Хазм. Ожерелье голубки. - М.-Л., 1933; Изд. 2 е. - М.,1957.
11. Калила и Димна. Введение: Изб. соч. - Т. II.
12. Коран. Пер. и ком. И.Ю.Крачковского. М., 1963.
13. Крачковский И. Ю. Ранняя история повести о Маджнуне и Лейле.
14. Крачковский И.Ю, Общие соображения о плане истории арабской литературы: Изб.соч. Т. 2. С. 563-574.
15. Крачковский И.Ю. Над арабскими рукописями: Изб.соч. - Т. I.
16. Крачковский И.Ю. Общие соображения о плане истории арабской литературы: Изб. соч. Т. II. - С. 563 574.
17. Мухтаров Т.А. Средневековая арабская новелла. Ташкент, 2002.
18. Нильсен Д. О древнеарабской культуре и религии// Вестник Древней истории. - № 3-4, 1938. - С. 36-48.
19. О путях развития новой арабской поэзии. - М., 1975.
20. Повесть о царе ал-Мутавадже / Пер. М.Н.Османова, - М., 1967.
21. Поэтическое творчество Абу-л-Атахии: Изб.соч. Т. II. - С. 15- 51.
22. Прожогина С.В., Демкина О.Н. Литература Алжира. М., 1993.

23. Рисалат ал-Мала'ика: Изб. соч. - Т. II. С. 548- 562.
24. Арабская поэзия средних веков: Библиотека всемирной литературы. -М., 1975.
25. Современная арабская литература: Сб. статей /Пер. с араб. М., 1960.
26. Современная литература Африки. М., 1973.
27. Крачковский И.Ю. Таха Хусейн о доисламской поэзии арабов и его критики: Изб. соч. Т. III. -С. 189-222.
28. Усама ибн Мункыз. Книга назидания. - М.. 1922 (1958).
29. Халиф на час/Пер. М.А.Салье. М.Л., 1958-1960.
30. Крачковский И.Ю. Шанфара. Песнь пустыни: Изб. соч. - Т. II. - С. 238-245.

Аудармалар

1. Арабская проза. М., 1956.
2. Восточная новелла. 1963.
3. Живой мост. Рассказы арабского сопротивления. М., 1972.
4. Новая арабская поэзия. М., 1958.
5. Рассказы арабских писателей. - М.. 1955.
6. Рассказы писателей Востока. Д., 1958,
7. Современная арабская новелла. М., 1963.
8. Современная арабская проза. - Л., 1961.

Египет

1. 19 египетских рассказов. - М., 1957.
2. Абд ар-Рахман аш-Шаркави. Феллах. - М., 1973.
3. Аль-Амин и аль-Мамун. Л.1970.
4. Грех. М., 1962.
5. Джирджи Зейдан. Сестра Харуна ар-Рашида. Л, 1970.
6. Египетские новеллы. - М., 1956.
7. Живи, Египет!: Рассказы египетских писателей. - М., 1973.
8. Записки провинциального следователя. М., 1969.
9. Зов горлицы. М., 1961.
10. Любовь под дождём. - М., 1975.
11. Махмуд Теймур. Синие фонари, М., 1970.
12. Молодые поэты Объединенной Арабской Республики. М., 1968.
13. Мухаммед Хусейн Хейкал. Зейнаб. Л , 1973.
14. Нагиб Махфуз. Вор и собака. М.. 1965.
15. Осенние перепела. - М.. 1965.
16. Сделка. М.. 1980.
17. Стихи поэтов Египта. М., 1956.
18. Тауфик аль-Хаким. Возвращение духа. Л., 1935: Изд. 2 е. - М., 1975.
19. Таха Хусейн. М., 1958.
20. Шесть гиней: Рассказы египетских писателей. - М.. 1964.
21. Юсуф Идрис. Четвертый пациент. - М., 1960.

ТҮРІК ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Түрік әдебиеті өзінің даму тарихында күрделі де қиын жолдан өтіп, әлем әдебиетіндегі өзінің көрнекті орнына ие болды. Түркілік негізде қалыптасып, Анадолы түріктерінің қажеттілігін, үміті мен мұң-мұқтажын бейнелеген көрікті әдебиет - түркі және классикалық араб-парсы әдебиеттерімен тығыз қарым-қатынаста дамыды. Түркия мен түркі әлеміне ортақ, мәңгі өлмес ұлы ақындар – М.Қашқари, Ж.Баласағұн, А.Жүйнеки, Мәуләнә Жәләледдин Руми, Жүніс Әміре, Яссауи, Фузули, Әулие Челеби, Недим, Қаражаоғлан, Низами, Науаи, Дадалоғлы – түрік ақын-жазушыларының көптеген буынының шағармашылық шабытына ықпал етті.

Анадолы түріктері әлем әдебиетін толымды гуманистік және көркем мазмұнды ескерткіштермен байытып қана қоймай, түркілік және османдықтарға тән құбылыстар мен әдеби дамудың ортақ типологиясын да айқын көрсете білді.

Түркия әлемнің көптеген елдерімен мәдени байланысын қарқынды түрде дамыта түсуі түрік әдебиетінің өзге ел әдебиеттерімен тығыз қатынаста болуына септігін тигізді. Соның бірі - түбі бір, тегі бір қазақ халқы.

Түрік әдебиетін зерттеп білуде түрік әдебиетшілері үлкен табыстарға қол жеткізіп, көптеген қымбат дүниелерді өмірге әкелді. XIX ғасырдың ортасы мен XX ғасырдың басында Түркияда түрік әдебиеті тарихына қатысты көлемді еңбектер жарық көрді. Олардың арасынан Мүтержім Асым, Жүсіп Кәміл Паша, Садық Рыфат Паша, Зия Паша, Ахмет Жәудет Паша, М.Ф.Көпрүлү, И.Х.Ертайлан, И.Х.Севүк, А.Х.Танпынар және т.б. еңбектерін ерекше атап өткен жөн.

ТМД елдерінде түрік әдебиетіне деген қызығушылық ерте кезде-ақ қалыптасты. XYIII ғасырдың орталарында Ресейде алғашқы сөздіктер мен түрік (осман) тілінің грамматикасына қатысты еңбектер жарық көрген. Дегенмен негізгі зерттеулер түркі тілдері мен әдебиеттеріне бағытталды. XYIII – XX ғасырлар аралығында орыс түркологтарының басым көпшілігі өздерінің ғылыми-зерттеу жұмыстарын түркі халықтарының қазіргі тілі мен әдебиетіне

байланыста жүргізді. Олардың қатарында атақты академиктер В.В.Бартольд, П.С.Паллас, А.Қазым-Бек, Г.Ф.Миллер, Ф.В.Корш, А.Н.Самайлович, В.В.Радлов, Э.Н.Нәжіп, Н.А.Баскаков, В.А.Гордлевский, И.Н.Березин, С.Е.Малов, А.Н.Кононов, А.К.Боровков, П.М.Мелиоранский, Э.В.Севортян, К.А.Новиков т.б. сынды алыптар бар. Олар түркі филологиясы мен түрік әдебиеті туралы көптеген құнды шығармаларды ғылымға паш етті.

ПӘН МАЗМҰНЫ

ТҮРІК ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ НЫСАНАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

I. Түрік әдебиетіне кіріспе
   1. Әдебиет, әдеби шығарма туралы түсінік.
   2. Түрік әдебиетінің тарихи дамуына жалпы шолу.

II. Түрік әдебиетінің дәуірлері.
   1. Исламнан бұрынғы түрік әдебиеті
   1.1 Исламнан бұрынғы түрік әдебиетінің ерекшеліктері.
   1.2 Осы кезеңдегі түрік ауыз әдебиеті.
   а) дастандар (destanlar): Оғыз қаған дастаны (Oğuz Kağan Destanı); Көктүрік дастаны (Gцktьrk Destanı)
   б) жоқтаулар: Алып Ер Тунга жоқтауы (Alp Er Tunga Sagusu)
   1.3 Осы дәуірдегі жазба ескерткіштері: «Орхон-Енисейң (“Gцktьrk Yazıtları”) жазба ескерткіштерінің оқылуы және оның маңыздылығы.

2. XI-XII ғасырлардағы түрік әдебиеті ерекшеліктері
   2.1 Махмұт Қашқари «Түрік тілінің сөздігің (“Divan-i Lьgat-it Tьrk”)
   2.2 Жүсіп Баласағұн "Құтты білік"(“Kutadgu Bilig”)
   2.3 Ахмет Яссауи «Диуани хикметң (Divan-i Hikmet”) атты еңбектерінің түрік әдебиетінде алар орны мен маңыздылығы.

3. XIII-XIV ғасырлардағы түрік әдебиеті
   3.1 Осы кездегі түрік әдебиеті ерекшеліктері және оның басты өкілдері:
   3.2 Мевлана Джелалладдин Руми (Mevlana)
   3.3 Юнус Емре (Yunus Emre)
   3.4 Хажы Бекташ Вели (Hacı Bektaş Veli)
   3.5 Ашык Паша (Aşık Paşa)

4. XV-XVI ғасырлардағы түрік әдебиеті
   4.1 Осы кездегі түрік әдебиеті ерекшеліктері және оның басты өкілдері:
   4.2 Алишир Навои (Ali Şir Nevai)
   4.3 Сүлейман Челеби (Sьleyman Зelebi)
   4.4 Хажы Байрам Вели (Hacı Bayram Veli)
   4.5 Шейхи (Şeyhi)
   4.6 Қорқыт ата кітабы (Dede Korkut Hikayeleri)
   4.7 Синан Паша (Sinan Paşa)
   4.8 Кайгусуз Абдал (Kaygusuz Abdal)

4.9 Фузули (Fuzuli)
4.10 Пир Султан Абдал (Pir Sultan Abdal)
4.11 Баки (Baki)
4.12 Короглу (Kцroğlu)
4.13 Ашык Гарип (Aşık Garip)

5. XVII-XVIII ғасырлардағы түрік әдебиеті

5.1 Осы кездегі түрік әдебиеті ерекшеліктері және оның басты өкілдері:
5.2 Нефи (Nefi)
5.3 Ашык Өмер (Aşık Цmer)
5.4 Каражаоглан (Karacaoğlan)
5.5 Евлия Челеби (Evliya Зelebi)
5.6 Наби (Nabi)
5.7 Недим (Nedim)

III. Батысқа еліктеушілік дәуіріндегі түрік әдебиеті (1839-дан бүгінгі күнге дейінгі түрік әдебиеті) (Batılılaşma Dцnemi Tьrk Edebiyatı 1839-dan bugьne kadar)

1. Танзимат кезеңіндегі түрік әдебиеті ерекшеліктері (Tanzimat Dцnemi Tьrk Edebiyatı)

1.1 Шинаси (Şinasi)
1.2 Зия Паша (Ziya Paşa)
1.3 Намык Кемал (Namık Kemal)
1.4 Ахмет Мидхат Ефенди (Ahmet Midhat Ekrem)
1.5 Режатзаде Махмут Екрем (Recaizade Mahmut Ekrem)

2. Сервет-и фүнун дәуіріндегі түрік әдебиеті (Servet-i Fьnun Tьrk Edebiyatı)

2.1 Тевфик Фикрет (Tevfik Fikret)
2.2 Халит Зия Ушаклыгил (Halit Ziya Uşaklıgil)
2.3 Женап Шахабеттин (Cenap Şehabettin)
2.4 Мехмет Рауф (Mehmet Rauf)

3. Ұлттық әдебиеттің ерекшеліктері мен өкілдері (Milli Edebiyat)

3.1 Зия Көкалып (Ziya Gцkalp)
3.2 Халиде Едип Адывар (Halide Edip Adıvar)
3.3 Өмер Сейфеддин (Цmer Seyfettin)
3.4 Якуп Кадри Караосманоглу (Yahup Kadri Karaosmanoьlu)
3.6 Мехмет Акиф Ерсой (Mehmet Akif Ersoy)
3.7 Фарук Нафиз Чамлыбел (Faruk Nafiz Зamlıbel)

4. Қазіргі кездегі түрік әдебиеті (Cumhuriyet Sonrası Tьrk Edebiyatı)

А) 1940-жылға дейінгі түрік әдебиетінің ерекшеліктері мен өкілдері:

4.1 Мемдух Шевкет Есендал (Memduh Şevket Esendal)
4.2 Решат Нури Гунтекин (Reşat Nuri Gьntekin)
4.3 Орхан Сейфи Орхан (Orhan Seyfi Orhon)
4.4 Пеями Сафа (Peyami Safa)

4.5 Саит Фаик Абасыянык (Sait Faik Abasıyanık)

Б) 1940- жылдан кейінгі түрік әдебиетінің ерекшеліктері мен өкілдері:

4.1 Ахмет Хамди Таншынар (Ahmet Hamdi Tampınar)
4.2 Жахит Сыткы Таранжы (Cahit Sıtkı Tarancı)
4.3 Орхан Вели Канык (Orhan Veli Kanık)
4.4 Назым Хикмет (Nazım Hikmet)
4.5 Нежип Фазыл Кысакүрек (Necip Fazıl Kısakьrek)

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Түрік әдебиетінің тарихи дамуы.
2. Түрік әдебиеті кезеңдерге бөлу.
3. Исламнан бұрынғы түрік әдебиетінің ерекшеліктері.
4. Орхон-Енесай ескерткіштері.
5. Алып Ер Тоңға дастаны және ол туралы деректер.
6. Көктүріктер және Оғыз қаған дастанының туу тарихы.
7. XI-XII ғасырлардағы түркі әдебиеті.
8. Махмұт Қашқаридің Диван-ы лұғат ит-Түрігі
9. Жүсіп Баласағұнның Құтты білігі
10. XIII-XIV ғасырлардағы түрік әдебиеті
11. Мәуләна мен Жүніс Әміре поэзиясындағы гуманизм тақырыбы
12. XV-XVI ғасырлардағы түрік әдебиеті ерекшеліктері
13. Әлішер Науаидің шығармашылығы
16. Батысқа бағытталған түрік әдебиеті
17. Түрік әдебиетіндегі Танзимат кезеңі

СӨЖ-дің ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Көне түрік әдеби ескерткіштері.
2. Махмұт Қашқаридің «Диуани лұғатит-түрігі»
3. Түрік публицистикасы дамуының тарихы.
4. Зия Көкалыптың әдеби-философиялық ой-тұжырымдары.
5. Өмер Сейфединнің шығармаларын оқып, оны басқа жазушылардың еңбектерімен салыстырыңдар.
6. Орхан Памук шығармаларының қазіргі түрік әдебиетіндегі рөлі.
7. Қорқыт ата кітабы
8. XVII-XVIII ғасырлардағы түрік әдебиетінің ерекшеліктері

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Сервет-и фүнун әдеби кезеңі
2. Ұлттық әдебиет кезеңінің ерекшелігі
3. Жумхуриет әдебиеті тарихы
4. Түрік публицистикасының қалыптасуы
5. Зия Көкалыптың әдеби-философиялық ой-тұжырымдары
6. Ибрахим Шинаси – батыстық әдебиеттің негізін салушы
7. Халит Зия Ушаклыгильдің прозасы
8. Қазіргі дәуір түрік әдебиеті

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕРДІҢ ТІЗІМІ:

1. Түрік әдебиеті, 5 том (Ahmet Kabahlı, Tьrk Edebiyatı, İstanbul 1997, 5 cilt)
2. Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Kaya Bilgegil, İstanbul 1998
3. Tьrk Edebiyat Tarihi 1, 2 Nermin Цztьrk, Ankara 99
4. Edebi Metinler, Nermin Цztьrk, Ankara 1998
5. Halk Edebiyatı Yazıları, Fuat Цzdemir, Ankara 1998
6. Tьrk Dili ve Edebiyatı, Asım Bezirci, Nalan Gцker, İstanbul 1997
7. Edebiyat, Nahir Ьnlь, Цmer Цzcan, Ankara 1999
8. Edebi Metinler, Osman Зevisay, Ethem Baran, İstanbul 1997
9. Edebiyat Tarihi, Hьsemettin Avşar, Ankara 1998
10. Nьrkзe Edebiyat, Vefa Gцktekin, Melahat Цztьrk, Ankara 1998

Қосымша әдебиет тізімі:

11. Махмұт Қашқари, Түрік сөздігі , Алматы, 1997
12. Nьrk Dili ve Edebiyatı, Ansiklopedi 1-8 cilt
13. Вьуьk Tьrk Klasikleri, 1-12 cilt
14. Tьrkiye Dışındaki Tьrk Edebiyatları Entolojisi, 1-7 cilt
15. Dede Korkut Hikayeleri, Zeki Цmer Defne, Ankara 1998

ПАРСЫ ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Парсы әдебиеті әлемдегі өте бай және көне әдебиеттердің бірі әрі бүкіл әлемге танымал болып саналады. Ол көптеген халықтар әдебиетіне өзінің әсерін тигізді.

Орта ғасырларда парсы тілі Орталық Азиядан Ресей, Оңтүстік Азиядан Ұлыбритания жаулап алғанға дейін ресми тіл болған, сондай-ақ шығыс халықтарының ұлтаралық қатынас жасауда маңызды роль атқарған. Парсы тілінде тек қана иран тілдес халықтар өз шығармаларын жазып қоймай, басқа да шығыс халықтары парсы тілін қолданған. Соның бірі- түркі тілдес халықтар. Берілген бағдарламада жоғарыда айтылғаннан басқа парсы әдебиетінің дамуының басты этаптары берілген:

- Ежелгі кезеңдегі әдеби ескеркіштер.
- Арабтардың жаулап алуы және оның Орта Азия мен Иран халықтары

әдебиетіне тигізген әсері.

- Түріктердің билік басына келуі және панегириялық әдебиеттің дамуы.
- Кавказдағы парсы әдебиеті.
- Манғол шапқыншылығы және оның Иран мәдениеті мен әдебиетінің дамуына тигізген әсері.
- Шайбанидтер мен Сававидтер дәуіріндегі парсы әдебиеті.
- Үндістандағы парсы тілдес халықтар әдебиеті.
- XX ғасырдағы парсы әдебиеті.
- Қазіргі таңдағы Ирандағы әдеби процесс.
- Иран әдебиетінің әлем әдебиетінде алатын орны.
- Ауғаныстан және Орта Азиядағы парсы тілдес халықтардың әдебиеті.

ПӘН МАЗМҰНЫ

ПАРСЫ ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ НЫСАНАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

I бөлім. Ежелгі кезеңдегі әдеби ескеркіштер.

1.1. Авеста. Ахеменидтер патшалығының қолжазбалары.Бехистун жазуы.

1.2. б.э.д. V ғасырдан IX ғасырға дейінгі шығыс иран тілдес халықтарының әдебиеті. Сасанидтер дәуірінің әдебиеті.

II бөлім. Арабтардың жаулап алуы және оның Орта Азия мен Иран халықтары әдебиетіне тигізген әсері.

2.1. IX-X ғ.ғ. әдебиеттің өркендеуі.

2.2. Рудаки және саманидтер дәуіріндегі парсы әдебиетіндегі жанрдың түрлері.

2.3. Фердауси және оның эпикалық поэмасы.

2.4. Фердаусидан кейінгі қаһармандық эпостың туындауы.

III бөлім. Түріктердің билік басына келуі және панегириялық әдебиеттің дамуы.

3.1. X1 ғ. бірінші жартысындағы әдебиет. Ғазнавидтер дәуірі және мадақтау поэзияның өркендеуі.(Унсури Фарухи, Манучехри).

3.2. X1ғ. екінші жартысындағы әдебиет.(Масуд и Сади Салмон).

3.3. Қараханидтер дәуіріндегі әдебиет. (Амак Бухорои, Рашиди Самаарканди, Сузани Самаарканди, Низоми Арузи).

3.4. Селжухидтер дәуіріндегі әдебиет.

3.5. Омар Хайам және рубаи жанрының дамуы.

IV бөлім. Кавказдағы парсы әдебиеті.

4.1. Низами Гәнжауи және парсы әдебиетіндегі лиро эпикалық поэманың дамуы.

4.2. Хокони Шируони Абу л Алла Гәнжауи, Фалаки және басқа да Иран ақындары Ирандағы Азербайжан провинциясында.

V бөлім. Манғол шапқыншылығы және оның Иран мәдениеті мен әдебиетінің дамуына тигізген әсері.

5.1. Шыңғыс хан шабуылы және X11 X1V ғғ. әдебиеттің дамуы.(Сағди, Хафиз,

Камали Худжанди және т.б.)
5.2. Ирак стилі.
5.3. Сопылық және сопылық әдебиет.(Санои, Атор, Жалол ад дин Руми).
5.4. Тимурлар дәуіріндегі әдебиет.

VI бөлім. Шайбанидтер мен Сававидтер дәуіріндегі парсы әдебиеті.

6.1. Абдурахман Жами жаңа парсы әдебиетінде « Алты алтын ғасырдың аяқтаушы және Сававидтер (шеиттер) мен Шайбанидтер(суннидтер) арасындағы парсы тілдес халықтар туралы бөлім.

VII бөлім. Үндістандағы парсы тілдес халықтар әдебиеті.

7.1. Бозгашт стилі немесе харасан стиліне қайта оралу.
7.2. Қажариттер дәуіріндегі әдебиет.

VIII бөлім. XX ғасырдағы парсы әдебиеті.

8.1. Жаңа поэзия немесе «Ақ өлең».
8.2. Нимоюшидж және парсы поэзиясындағы оның реформасы.
8.3. Садық Хедоят және романтикалық жанрдың Иранда дамуы.

IX бөлім. Иран әдебиетінің әлем әдебиетінде алатын орны.

9.1. Ирандағы Ислам көтерілісі және оның әдебиеттің дамуына әсері.
9.2. Қазіргі таңдағы Иран әдебиеті. Поэзияның, прозаның, драматургияның өркендеуі. Діни танымдағы әдебиеттің жандануы.

X бөлім. Ауғаныстан және Орта Азиядағы парсы тілдес халықтардың әдебиеті.

10.1. Діни көне парсы әдебиетінің христиан, ислам мәдениетіне әсері.
10.2. Көне парсы әдебиетінің көне грек әдебиетіне әсері.
10.3. Иран әдебиетінің европа халықтарының әдебиеті мен философиялық санасына әсері.
10.4. Түркі халықтарының жазба әдебиетінің қалыптасуына тигізген парсы әдебиетінің ролі.
10.5. Орта ғасырлардағы көне грек әдебиетінің парсы әдебиетіне тигізген әсері.
10.6. Қазіргі таңдағы Ауғаныстан және Орта Азиядағы парсы тілдес халықтардың әдебиеті.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Авеста және оның әлем мәдениетіндегі мәні.
2. Араб халифатының Иран әдебиетіне тигізген әсері.
3. Өзін- өзі тану немесе Саманидтер дәуіріндегі әдебиет.
4. Фердауси және әлем әдебиеті.
5. Сопылық және сопылық әдебиет.
6. Хоросан стилі.
7. Хафиз және ғазалдың өркендеуі.
8. Омар Хайам және рубаи жанрының дамуы.

9. Абдрахман Жами және герат ақындар мектебі.
10. Мирза Абулкадыр Бедил және үнді стилі.
11. Низами және парсы әдебиетіндегі лирико-эпикалық поэманың дамуы.
12. Парсы тілдес және түркі тілдес халықтар әдебиетінің бір-біріне әсері.
13. Сағди және дидактикалық әдебиеттің дамуы.
14. Нимоюшидж және Ирандағы жаңа поэзия.
15. Садық Хедоят және Ирандағы қазіргі таңдағы прозаның дамуы.
16. Ислам көтерілісі және оның Ирандағы қазіргі таңдағы әдебиетке әсері.
17. Орта Азия халықтары тарихындағы парсы тіліндегі шығармалар.
18. Парсы поэзиясындағы жанрдың түрлері.
19. Парсы поэзиясындағы сөздер мен әуеннің байланысы.
20. Классикалық парсы поэзиясы.

ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН СӨЖ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Фирдоуси «Шахнаме» және шығыс елдері әдебиетіндегі эпикалық дәстүрдің дамуы.
2. Низами Ганджави және шығыс елдері әдебиетінде романтикалық-махаббат поэмаларының дамуы.
3. Рудаки –парсы-тәжік әдебиетінің негізін қалаушы.
4. Саади «Гүлістан» - классикалық прозаның үлгісі.
5. Суфизм және сопылық әдебиет (Аттар, Санои, Руми).
6. Ләйлі- Мәжнүн бейнесі парсы және түркі тілдес әдебиеттерде.
7. Фирдоуси, Низами, Жәми, Навои және Абай шығармаларындағы Ескендір бейнесі.
8. Парсы тілдес әдебиеттегі орта ғасырлық «жиектелген» повестер.
9. XV-XX ғг.Орта Азияның парсы тілдес әдебиеті.

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Үндістандағы парсы тілдес әдебиет.
2. «Машрутэ» революциясы және оның парсы поэзиясына ықпалы.
3. Ирандағы жаңа поэзия және Нима Юшидждің Ирандағы жаңа поэзияның дамуындағы рөлі.
4. Форуг Фаррухзад – данышпан поэтесса.
5. Қазіргі этаптағы Иран әдебиеті(ислам революцисының жеңісінен кейін)
6. Парсы тіліндегі Ауған әдебиеті.
7. Тәжік әдебиеті.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

Негізгі әдебиет:

1. Забихулло Сафо. История литературы в Иране. Тегеран, 1371 (1990) в 5 томах и в 8 книгах
2. Герман Этте. История персидской литературы.
3. Бертельс Е.Э. История персидско-таджикской литературы. Москва, 1960
4. Бертельс Е.Э. Низами и Фузули. Москва, 1962
5. Бертельс Е.Э. Суфизм и суфийская литература. Москва, 1966.
6. Бертельс Е.Э. Джамми и Навои. Москва, 1968
7. Ян Рыпка и Иржи Бечка. История Таджикско-персидской литературы. Москва, 1971
8. Брагинский И.С. Двенадцать миниатюр. Москва. 1976
9. Брагинский И.С. Из истории таджикской народной поэзии. Элементы народнопоэтического творчества в памятниках древней и средневековой письменной литературы. Москва, 1956
10. Болдырев А.Н. Дарвиш Дихаки. Москва, 1960

Қосымша әдебиет:

11. Болдырев А.Н. Зайнидин Восуфи. Душанбе, 1957
12. Дармстетер Дж. Происхождение персидской поэзии. Москва, 1924
13. Айни С. Устод Рудаки. Эпоха. Жизнь. Творчество. Москва, 1959
14. Корш Ф. Очерки персидского стихосложения. Москва, 1901
15. Мирзоев А. Рудаки и развитие газели в X-XV вв. Душанбе, 1958
16. Д-р. А. Заррикуб. Сайре дар адоби форси. Тегеран.
17. Камиссаров Д.С. Современная персидская проза. Москва, 1972

УРДУ (ПӘКІСТАН) ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Үндістан мен Пәкістан әдебиетінде урду тіліндегі әдебиет маңызды орын алады. Ұлттық Үнді әдебиетінің негізінде қаланған урду әдебиеті классикалық парсы-тәжік әдебиетімен байланыста болған. Шығыстың – Рудаки, Фирдоуси, Низами, Омар Хайам, Саади, Хафиз, Джами сияқты ұлы ақындарының шығармалары урду тілінде жазған талай үнді ақындары үшін шығармашылық түрткі болды.

Урду әдебиетінің негізінен таралған үнді қалалары – Дели, Лакхнау, Хайдарабад, Бомбей, Бхопал, Патна, Лахор, Калькутта және т.б.

Пәкістанның басқа мемлекеттермен мәдени байланыстарының кеңеюуі - урду әдебиетінің шетел әдебиеттерімен, сонымен қатар Қазақстанмен тығыз қарым-қатынастарының себебі болды.

Үнді және Пәкістан әдебиетшілері урду әдебиетінен көптеген еңбектер жазды. XX ғасырдың 30-шы жылдарынан бастап Үндістанда урду әдебиетінің тарихынан Р.Б. Саксен, А. Надви, С. Захир, А.С. Жафри, С.Э. Хусейн және т.б. әдебиетшілердің еңбектері шықты.

ТМД елдерінде урду әдебиетіне үлкен қызығушылық ертеден басталып келе жатыр. 20-шы жылдары орыс индологтары Пәкістан және Үндістанның қазіргі тілдерінің және әдебиетінің зерттеуіне көп көңіл бөлген. Филология саласында, оның ішінде урду әдебиетінен құнды еңбектер жазған зерттеушілердің арасында А.П.Баранников, А.С. Сухочев, Н.В. Глебов, Г.А. Зограф, И.Д. Серебряковтың және тағы басқа ғалымдардың есімдерін атауға болады.

ПӘН МАЗМҰНЫ

Урду (Пәкістан) әдебиетін оқытудың нысаналары мен әдістері

I Бөлім. Ежелгі үнді әдебиеті

1.1. Ежелгі Үндістанның әдеби мұралары.
1.2. Буддалық әдебиет.
1.3. Дастан дәуірінің әдебиеті.
1.4. Ертегі-баяндамалық әдебиет.

1.5. II Бөлім. Ортағасырлық урду әдебиеті

2.1. Хиндустани және әдеби зерттеудегі деректер.
2.2. Дакхини әдебиетінің зерттеу тарихы.
2.3. Оңтүстіктегі урду әдебиеті.

III Бөлім. Үндістандағы парсы әдебиеті

3.1. Әмір Хусроу және оның урду мен парсы әдебиетіне қосқан үлесі.
3.2. Сопылық және сопылық әдебиеті.
3.3. Еркін әдебиет. Кабир.
3.4. Моғол әулетінің билеушілік дәуіріндегі урду әдебиетінің дамуы.

IV Бөлім. Урду тіліндегі әдеби дәстүрлерінің пайда болуы

4.1. Моғол әулетінің билеу дәуіріндегі урду әдебиеті.
4.2. XVIII ғасырдағы Дели әдебиет мектептері.
4.3. Дели мен Лакхнаудағы поэзия.
4.4. Ауд және урду әдебиеті.
4.5. Кашмирлік әдеби мектеп.
4.6.Пенджабтық әдеби мектеп.

V Бөлім. XVIII-XIX ғасырлардың I жартысындағы урду әдебиеті

5.1. Форт Вильям колледжі және оның урду мен хинди әдебиеттеріндегі маңызы.
5.2. Урду аударма мектебінің дамуы.
5.3. Урду прозасының дамуы.
5.4. XIX ғасырдың Дели және Лакхнау әдебиеті

VI Бөлім. XIX ғасырдың II жартысы – XX ғасырдың басындағы урду

әдебиеті

6.1. "Қайта өрлеу дәуірінің" алдындағы поэзия және проза.
6.2. Ағартушылық әдебиет.
6.3. Рабиндранат Тагор – ақын және драматург.
6.4. Мухаммад Иқбал – ұлы ақын, ойшыл, қоғам қайраткері.
6.5. Урду әдебиеті және Батыс

VII Бөлім. "Қайта өрлеу дәуірі" және жаңа әдебиет.

7.1. Проза және поэзия. Жаңа жанрлар.
7.2. Урду әдебиетіндегі революциялық романтизмнің дамуы.
7.3. Сын реализмі. Премчанд.
7.4. Әңгіме жанрының дамуы.
7.5. Үндістан және Пәкістанның прогрессивтік жазушыларының одағы.
7.6. Тәуелсіздік үшін күрестегі сөз өнерінің маңызы.

VIII Бөлім. Урду әдебиетінің жаңа бағыттары мен даму жолдары

8.1. Азаматтық поэзия.
8.2. Соғысқа қарсы тақырып.
8.3. Урду деректерінің дамуы.
8.4. Ежелгі Үндістан және Пәкістанның урду әдебиеті.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Ежелгі үнді әдебиеті. Ведалар. Ригведа.
2. Пали әдебиеті. Жатаки.
3. Классикалық санскрит. Рамаяна мен Махабхарата.
4. Панчатантра және әлем әдебиеті.
5. Классикалық урду әдебиеті (кһари-боли).
6. Декандағы демократиялық бағыттар.
7. Биджапур әдеби мектебі.
8. Голконда әдеби мектебі.
9. Әмір Хусроу. Хамса.
10. Парсы тіліндегі аударма мектебінің дамуы.

СӨЖ-дің ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1 Бхакти және сопылық.
2 Назир Акбарабади және оның ерекше әдістері..
3 Мырза Ғалиб – Шығыс ақыны.
4 Солтүстік Үндістанның урду әдебиеті.
5 Вали Аурангабади және оның урду әдебиетіне қосқан үлесі.
6 Аударма мектебі. Көркем аударма және оның әдеби байланыстарындағы маңызы.

7 Дели және Лакхнаудық әдеби мектеп.
8 Саид Ахмад-хан – қоғам қайраткері және әлеуметтік реформатор.

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Колонизациялауға қарсы күрестегі сөз өнерінің орны.
2. Қазақ әдебиеті және Шығыс. Иқбал және Абай.
3. Үндістанның урду тілдік жазушылары мен ақындарының шығырмаларындағы Батыс тақырыбы.
4. Романтизм және реализм.
5. Прогрессивтік әдебиет.
6. Урду әдебиетіндегі жаңа прозалық жанрлар.
7. XX ғасырдың II жартысындағы урду әдебиетінің дамуы.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР:

Міндетті әдебиеттер:

1. Хуан Борон, Ляу Шуйдон. Современный китайский язык (грамматика), – Пекин, 1997 .
2. Сун Дэжин. Грамматика китайского языка. – Пекин. “Пекинский университет языка”, 2005 .
3. Шутова Е.И. Синтаксис современного китайского языка. – М., 1994 .
4. Шутова Е.И. Вопросы теории синтаксиса. (На основе сопоставления китайского и русского языков), – М., 1984 .
5. Горелов В.И. Теоретическая грамматика современного китайского языка. – М., “Просвещение”, 1989 .

Қосымша әдебиеттер:

6. Горелов В.И. Грамматика китайского языка. – М. “Просвещение”, 1982 .
7. Лу Фубо. Практическая грамматика по китайскому языку для иностранцев, – Пекин, “Пекинский университет языка”, 2004 .
8. Основы современного китайского языка (грамматика), под общей редакцией Чын Абау. – Пекин. “Пекинский университет языка и культуры”, 2002 .
9. Қалибек Т. Қазіргі қытай тілінің грамматикасы (синтаксис). –Алматы, 2004.

ҮНДІ ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

«Классикалық және қазіргі үнді әдебиеті» курсының нысанасы болып осы ел әдебиетінің байлығымен студенттерді таныстыру. Үш мың жылдан аса дәстүрге толы үнді әдебиетінің дамуы үш кезеңнен тұрады: ерте, орта және жаңа. Ерте үнді әдебиетіне Ведалар (II ғ. соңымен б.э.д. I ғ. орт.), соңғы веда әдебиеті, эпикалық поэмалар, жатаки, үнді фольклоры, классикалық драмматургия және алғашқы драмматургия жатады. Бұл кезеңге Үндістанның

құнды поэмасы «Махабхарата» мен «Рамаяна» жатады. Ертедегі үнділердің сол кездегі наным-сенімдері туралы мағлұматтар, алғашқы дәстүрлерінен бастап әлеуметтік құрылым мен қоғамдағы қарым-қатынастарына дейін кең молынан сипатталған.

Ортағасырдағы (XY-XYIII ғг.) үнді кезеңінде ақындар мен ойшылдар діни мистикалық, махаббат лирикасы суфии ағымы бхактиге көп көңіл аударды.

Үнді әдебиетінің жаңа даму кезеңі студенттерді Үндістандағы жаңа және қазіргі дәуір кезеңіндегі көркем шығармаларымен, қазіргі проза, поэзиялармен таныстырады. Әдебиеттің бірнеше бөлімдерін көрсетеді: праегвад, чхаявад, прагативад және т.б. Отарлау кезеңі, үнді халықтарының ұлт-азаттық көтерілістері үнді көркем әдебиетіне өз әсерлерін тигізбей қоймады. Рабиндранат Тагор, Премчанд, Яшпал, Кришан Чандра, Агьея, Амриты Притам, Рангей Рагхава және басқа да есімдер тәуелсіз Үндістанның ақындары мен жазушылары әлем әдебиет сахнасына енді.

Үнді әдебиеті тек хинди әдебиеті емес, сонымен қатар, тарихы, ұлты басқа әдебитеттерінің бірігуі (урду, пенжаб, кашмир, малаям т.б.). Олардың бірігуі, үнді халықтарының дамуындағы жалпы мәдениеттің қалыптасуы үнді әдебиетінде алатын орны ерекше.

Үнді әдебиетін оқытудың нысаналары мен әдістері

1 Тақырып: «Веда әдебиеті. Жалпы сипаттама»

1.1.Ведалар – ертедегі үнді әдебиетінің естеліктері. Жалпы сипаттама. Шығуы.

1.2.Веданың төрт жинағы: «Ригведа» (гимндер), «Самаведа» (өлеңдер жинағы), «Яджурведа»(құрбандық шалуға арналған жинақ), «Атхарваведа» (дұғалар жинағы).

1.3.Ерте веда әдебиеті:

- Брахмандар – ертедегі мәтіндер мен ритуалды формалардың прозалық түсіндірмесі.
- Араньяктар – («Орман кітаптары») орманға уақытша қуылғандарды жәбірлеу.
- Упанишад – діни фәлсапалық трактат.
- Сутралар - әдебтік, адамгершілік, фәлсапалық сұрақтар.
- Шастралар – ғылыми және саяси шығармалар.

1.4.Ертедегі үнділердің наным-сенімдері.

1.5.Карма мен дхарма түсінігі.

1.6.Ерте Үндістандағы культтік тәжірибе.

2 Тақырып: «Ерте үнді пантеоны және культтік тәжірибе»

2.1. "Ригведа" пантеоны. Бүкіл әлемдік – Трилока және құдайлар.

2.1.1. Аспан құдайлары - Митра, Варуна, Адитьи, Сурья және т.б.

2.1.2. Ауа құдайларыы – Индра, Маруты, Рудра және т.б.
2.1.3. Жер құдайлары – Агни, Сома, Брихаспати және т.б.
2.2. Әлемнің пайда болуы және оның үш версиясы: дұғалық, панеистік, manas-тың араласуымен.
2.3. Ертедегі үнділердің наным сенімдері.
2.4. Сансара ұғымы
2.5. Карма мен дхарманың түсінігі.
2.6. Ерте Үндістандағы культтік тәжірибе.

3 Тақырып: «Ерте үнді эпосы»

3.1. «Махабхарата» - «Бхарат әулетінің үлкен күресі туралы аңыз» Эпикалық поэманың көрінісі.
3.2«Шайқастың маңызы»: әділдік пен зұлымдықтың күресі, әділдік үшін күрес, Курукшетра – дхарма (шайқас) алаңы.
3.3 «Бхагаватгита» - «Құдайды мадақтау өлеңі» индуизмнің қасиетті кітабы.
3.4«Рамаяна» - «Рама туралы аңыз»-үнділердің ұлы поэмасы.
3.5Рама мен Ситаның бейнесі және олардың белгілері.
3.6Ежелгі үнді эпосының аңыздық сарыны. Құдайшыл батырлардың шығу сарыны. Батырлардың алғашқы ерліктері. Құбыжықтармен күрес. Субститут кейіпкері. Батырлардың құбыжықтардан құтылуы. Билік үшін күрес. Батырларды қудалау. Алыс сапар. Жер астына сапар. Құдайға деген сүйіспеншіліктен батырлардың қолдау көруі. Батырдың әйеліне қастандық әрекет жасау композициясының ұйымдастырушы элементі.

4 Тақырып: «Будда және жайн әдебиеті»

4.1. Будданың дүниеге келуі. Будданың дәстүрлік өмірі. Будданың заңы «Типитака» ескі мәтіндер жинағы.
4.2. «Жатаки»-Будда сенімінің негізін түсіндіруші.
4.3. Жайнизм әдебиеті пракрит тіліндегі ардхамагадхи, шаурасени, махараштри.
4.4. Шындықтың төрт ақиқаты.
4.5. Азаттықтың сегіз жолы.

5 Тақырып: «Кавья әдебиеті»

5.1. Кавья – жалпы үнділік әдебиет жинағының негізі.
5.2Кавья бағыттары: гадья (проза), падья (өлеңдер), натья (драма), катха (агиография, житий әдебиеті).
5.3Дандин-ақын, прозашы, әдебиет теориясын танушы.
5.4Б.з.д.III-IY ғғ. «Гиталанкар» трактаты.
5.5Кавьяның лингвистикалық әдеби түрлілігі.
5.6Санскрит тіліндегі кавья естеліктері. Кавьяның толық бейнесі.
5.7Ашвагхоша – ақын, драмматург, полмист, ойшыл, музыкант, философ.
5.8Ашвагхошаның поэмасы «Буддахачарита»
5.9Ашвагхошаның поэмасы «Саунардананда»

6 Тақырып: «Соңғы классикалық кезең және классикалық драматургия»

6.1. Бхаса (б.э.III+IY ғғ.) өмірі мен шығармашылығы.
6.2. Шудрака және оның шығармашылығы.
6.3. Калидас және оның шығармашылығы.
6.4. Ерте үнді әдебиетіндегі соңғы классикалық кезең (б.э.YI-X ғғ.)

7 Тақырып: «Орта ғасырдағы хинди әдебиеті»

7.1. Ертедегі эпикалық поэзия (X-xIY ғғ.)
7.2. Чанд Бардаи – үнді князы Притхираджаның өмірі мен қызметін сипаттау. «Притхвирадрасо»
7.3. Амир Хусро Дехлеви шығармашылығы.
7.4. (XY-XYII ғғ.) бхакти кезеңі. «Бхакти» идеологиясындағы қозғалыс және принциптер.
7.5. Ақын Видьяпати – хинди әдебиетіндегі бхакти гумманистік көзқарасын таратушы.

8 Тақырып: «Әдебиет теориясы»

8.1. Ертедегі эпикалық кезең (X-XIY ғғ.)
8.2. Орта ғасырдағы үнді әдебиетіндегі теория танушылар: Бхамаха, Дандин, Вамана және т.б.
8.3. Үнді әдебиеттануындағы орта ғасырлық жүйенің түсініктілігі.

9 Тақырып: «Бхакти ағымындағы идеология»

9.1. Бхакти кезеңі (XY-XYII ғғ.) «Бхакти» идеологиясындағы қозғалыс және принциптер.
9.2. Бхакти ағымындағы үш бағыт.
9.3. Ақын Видьяпати – хинди әдебиетіндегі бхактидің әлемдік гуманист көзқарасшысы.
9.4. Кабир шығармашылығында бхакти ағымының әлеуметтік ой-санасы және фәлсапасы.

- Кабир өмірбаяны.
- Абирдің халықтың поэмасы.
- Кабир лирикасы.

9.5. Кашмирлік бхакти ақындары. Ходжа Хабибулла, хаба Хатун.
9.6. Пенжабтық бхакти ақындары. Нанан, Ангад Дев, Амардас және т.б.
9.7. Харидас.
9.8. Сагун бхакт ағымын уағыздаушылар.
9.9. «Үндістан күні» - Сурдас.
9.10. Үндінің белгілі ақыны Мирабай.
9.11. Сагун бхакт бағыты секілді рамаизм.
9.12. Тулсидас.
9.13. Оның өмірі мен шығармашылығы.
9.14. «Рамчаритманас» поэмасы.
9.15. Соңғы орта ғасыр. Бхакти поэзиясындағы ренессансты сарындар. Гуманистік дәстүрдің жоғалуы.
9.16. Санскрит әзіл-сықық новелласы.

9.17. Баромаси – үнді фольклорының бір түрі.
9.18. Духа – халық поэзиясындвағы ауызша жанр.
10 Тақырып: «Жаңа ғасырдағы үнді халқының әдебиеті. Отарлыққа қарсы күрестегі сөз өнері»
10.1. Мирза Ғалиб поэзиясында үнді қоғамындағы дағдарыстың көрінісі. (1804 – 1831)
10.2. Г.В.Дерозио (1804-1831) –Үндістанда ағылшын тілді әдебиеттің негізін салушы.
10.3. Бенгал әдебиетінің дамуы. Бенгал әдебиетінің шарықтауы. Әйгілі Раммохан Рай. (1774 – 1833)
10.4. Бонкимчондро Чоттопадхай (1838-1894) – прозашы, бенгал әдебиетінде тарихи романның негізін қалаушы, публист, ойшыл. Чоттопадхайяның тарихи романдарының негізгі тақырыптары мораль жағынан жоғары адамгершілігі бар халықтардың өктем билікке қарсы күресуі суреттеледі.
10.5. Рабиндранат Тагор (1880-1941). Үнді қоғамының мәдени және қоғамдық өмірінде Тагор жанұясының рөлі. Тагор - саяси белсенді қайраткер. Тагордың шығармашылығы. 1913 ж. қыркүйек айында «әдебиет әлеміндегі ұлы идеалистік тенденцияны қорғағаны үшін» Нобель сыйлығымен марапатталды. (Поэтикалық жинағы «Гитанджали»)
11. Тақырып: «Жаңа заманғы хинди әдебиеті».
11.1. Хинди әдебиеті. Үкіметтің құрылуы. Лаллу Джи Лал (1763-1838)- алғашқы хинди прозашысы. «Прем сагар» Лаллу Джи Лалдың хинди тіліндегі алғашқы үлкен прозалық шығармасы. (1803).
11.2. Ертедегі әдебиеттің шарықтауы. Бхаратенду харичандр шығармашылығы (1850-1885) – жаңа кезеңдегі хинди әдебиетінің басталуы. Пікірлік құрылымы – үкіметті отан сүйгіштікке жұмылдыру. Б.Харишчандраға поэзия, проза, аударма өнері, публистика және хинди драматургиясы жатады.
11.3. Әдебиет және ұлт-азаттық қозғалыс. Әдебиетте дағдарыстық шындықтың орнауы. Хинди әдебиетіндегі демократиялық және шыншылдық тенденция. Рамчандр Чукл (1884-1940) және үкімет әдебі.
11.4. Прагативад. Премчанд (1880-1936), өмірі мен шығармашылығы. Премчандтың әңгімелері мен романдары. 1936 ж. үнді жазушыларының ассоциялық орталығы. Конференция өкілдері Премчанд әдебиетіндегі эстетикалық және қоғамдық міндеттер туралы сөзінде.
12 Тақырып: «Тәуелсіз Үндістан әдебиеті. Реалистік және романтикалық тенденцияның алмасуы»
12.1 Прогрессивті-романтикалық поэзияның дамуы. Лирикадағы жаңалық.
12.2. Эпикалық және аңыздық көріністер мен бейнелердің жаңы мазмұны.
12.3. «Аймақтық» роман жанрының дамуы. (Анчалик Упаньяс)
12.4. Тарихи роман жанрының дамуы.
12.5. Көркем прозада реалистік және романтикалық тенденциялардың алмасуы.
12.6. Мулк Рананд және оның романдары: «Қол сұқпаушылық», «Жүкші», «Екі

жапырақ және бүйрек», «Ауыл» - демократиялық бағытпен қилы үнді мәселелерін сыртқы дүниеге таныстыратын үнді ағылшын тілді әдебиеттің даму кезеңі.
12.7. Разипурам Кришнасвами Нараян (1906-…..) және оның романы. «Бакалавр өнері», «қараңғы бөлме», «Ағылшын ұстазы»-қоғам таптары арасындағы батырларға көңіл бөлу. Р.К.Нараян стилі қарапайым ирониялы, юморлы, алайда бұл әлеуметтік әзіл-сықақ емес.
13 Тақырып: «XX ғ. жартысындағы – XXI ғ. басындағы Үндістан Республикасының әдебиеті»
13.1. Брахман идеологиясының абсолюттік талпыныстары. Реакциялы дәстүрге қарсы жазушылардың күресі.
13.2. Модернистік және авангардтық ағым. Стеретипті қаhарман - өз орнын таба алмаған тұлға, оған өш шынайы өмірдің кесірінен зардап шегуші, үмітсіз біреу.
13.3. Агьей, Раджендр Ядав., С.Д:аксан және басқа чхаявад өкілдері.
13.4. Ганджанан Мадхав Муктибодх (1917-1964). Оның жаңа авторлық шығармашылығы-дамыған үнді әдебиетіндегі ойлы-эстетикалық бағытты күшейтудегі үлкен еңбегі.
13.5. Авангардтты және қазіргі дәуір әдебиетіндегі дағдарыс. Прозада шынайы бағыттың күшейтілуі.
13.6. Поэзиядағы шынайылық бағыттың қарқынды дамуы. «Вичар кавита» бағыты және оның өкілі Дхумил (1938-1975).
13.7. Драматургия мен публицистикадағы жетістік. Упендранатх Ашк., Дхармавир Бхарати., Вишну Прабхакар және т.б.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Ведалар. Жалпы сипаттама.
2. Ерте веда әдебиеті.
3. Веда пантеондары.
4. Ерте үнді эпосы. «Махабхарата» поэмасы.
5. Ерте үнді эпосы. «Рамаяна» поэмасы.
6. Ерте үнді драматургиясы.
7. Әдебиет теориясы.
8. Санскрит романы.
9. Бхакти әбебиеті.
10. Хинди әдебиетінің шарықтауы.
11. Хинди әдебиетідегі реализм.

СӨЖ ҮЛГІЛІК ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Веданың төрт жинағы.
2. Упанишад әдебиеті.

3. Индуизм түсінігі.
4. Буддалық канон.
5. Джайндік әдебиет.
6. Бхакти діни-мистикалық қозғалысына арналған әдебиет.
7. Сагун бхакти – кришнаизм мен рамаизмнің бағыты.

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Р.Тагор шығармашылығы.
2. Хиндидегі прогрессивті-романтикалық поэзия.
3. ХХ ғ. әдебиетіне бағыт.
4. Сопылық лирика.
5. Орта ғасырлық әдебиеттің теорияшылдары.
6. Үнді әдебиетіндегі реалистік және демократиялық тенденциялар.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

Негізгі әдебиет:

1. Балин В.И. Краткая история литератур Индии. Курс лекций. Л., 1974.
2. Гринцер П.А. Древнеиндийская проза (обрамленная повесть). М., 1963.
3. Гринцер П.А. "Махабхарата" и "Рамаяна". М., 1970.
4. Гринцер П.А. Древнеиндийский эпос. М., 1974.
5. История индийских литератур (под ред. Д-ра Нагендры). М., 1964.
6. Литературы Индии. М., 1979.
7. Невелева С.Л. Мифология древнеиндийского эпоса. М., 1975.
8. Рабинович И.С. Сорок веков индийской литературы. М., 1969.
9. Ригведа. Избранные гимны. М., 1973.
10. Серебряков И.Д. Очерки древнеиндийской литературы. М., 1971.
11. Серебряков И.Д. Пенджабская литература. Краткий очерк. М., 1963.
12. Челышев Е.П. Литература хинди. М., 1968.
13. Челышев Е.П. Современная индийская литература. М., 1981.

Қосымша әдебиеттер:

1. Бонгард-Левин Г.М., Ильин Г.Ф. Индия в древности. М., 1985.
2. Hindi sahitya ka itihas (История литературы хинди). Delhi, 1997.
3. Мифы Древней Индии. Литературное изложение В.Г.Эрмана и Э.Н.Темкина. М., 1975.
4. Шахнович М.И. Первобытная мифология и философия. Л., 1971.

ҚЫТАЙ ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Қытай халқының әдебиеті әлемдегі ең көне әдебиеттердің бірі. Әдебиеттің қалыптасуына елдің көне заманнан осы дәуірге дейінгі дамуының ұзақ тарихи процесі әсер етті. Қытай әдебиетінің үш мың жылдық дәстүрлі дамуын үш кезеңге бөлуге болады: көне заман (б.э.д. XII ғ. б.э. III ғ), орта ғасыр (ерте орта ғасыр әдебиеті III-VIII), өркендеу (VIII-XII ғғ), соңғы орта ғасыр әдебиеті (XIII-XIX ғ)) және жаңа заман. Қытай әдебиетінің дамуы үшін конфуциандық ілімдер (классикалық канондар) "Лунь юй" (б.э.д. 5 ғ.) және "Мэн-цзы" (б.э.д. 4-3 ғғ), сонымен қатар даостық "Дао дэ цзин" (б.э.д. 5 ғ.) және "Чжуан-цэы" (б.э.д. 3 ғ.) ерекше мәнге ие болды.

Хань дәуірінің (б.э.д. 206 – б.э. 220) ірі ескерткішінің бірі өткен заман қайраткерлеріне және олардың сөздеріне сипаттама берген Сым Цяннің ірі еңбегі "Шицзин" ("Тарихинама") болып табылады. Сол кездегі поэзияда *фу* жанры мен халықтық сатирикалық *юэфу* өлеңдері басым болды. *Юэфу* өлеңдері әскери өмірдің қиындықтарын, соғыста және аурудан өлген халықтың қиыншылық өмірі туралы жазған ерте ортағасыр әдебиетінің өкілдеріне зор әсерін тигізді.

Елді Тан династиясының (618-907) біріктіруінен кейін әдебиеттің дамуына қолайлы жағдайлар туындады. Сол кезде қытай әдеби тілі вэньянь толығымен қалыптасты. Қытай әдебиетінің өркендеуі 8 ғ. болды (Ван Вэй, Ли Бо, Ду Фу және т.б.)

Мин және Цин династиялары кезеңінде классикалық романдар "Үш патшалық қиссасы", "Су бойында", "Қызыл сарай түсі" жарыққа шықты. Көне заманда да, қазіргі кезде де олар өздерінің терең тарихи, әдеби мағынасымен және ерекше көркем стилімен атақты болып табылады.

Жаңа дәуір әдебиеті (19ғ-1917) манчжур-қытай феодалдарына қарсы азаттық қозғалысты, әлемдік мәдениеттің жетістіктерін сипаттады. Қытай жаңа әдебиеті "4 мамыр" (1919) азаттық қозғалысының барысында пайда болды. Жаңа қытай әдебиетінің негізін қалаушысы Лу Син. Ол бірінші рет қарапайым адамды көркем шығарманың негізгі кейіпкері етіп жасады. Оның әңгімелері мен повестерінде реализм өзінің шыңына жетті. 20 жж басына қарай сөйлеу тіліндегі жаңа поэзиялық формалар классикалық түрді толығымен шеттетті.

ПӘН МАЗМҰНЫ

Қытай әдебиетін оқытудың нысаналары мен әдістері

I. Ежелгі дәуір Қытай әдебиеті

1.1. Ең алғашқы өлең-жырлар мен мифтер

1.2. Чжань Го дәуірі кезіндегі әдебиет. Тарихи прозалар.

1.3. Конфуций және "Лунь Юй"

1.4. Цинь, Хань дәуірлеріндегі әдебиет. Сыма Цянь және "Тарихнама"

II. Орта ғасыр Қытай әдебиеті

2.1. Вэй, Цзинь, оңтүстік-солтүстік патшалықтар кезіндегі әдебиетке жалпы шолу. Цао цао мен Тао Юань Мин поэзиясы, “Мулан” жыры.

2.2. Тан поэзиясының алтын ғасыры. Ли Бо, Ду Фу, Ван Вэй поэзиялырының ерекшеліктері

2.3. Сун термелері. Лю Юн, Су Ши

2.4. Юань дәуіріндегі драма. Көрнекті драматург Гуань Хань Цин

2.5. Мин және Цин дәуірінің әдебиеті. Роман жанрының гүлденіп,дамуы.Қытай классикалық романдары

Ло Гуань Чжун “Үш патшалық қиссасы”

Ши Най ань “Су боында”

У Чэн энь “Батысқа саяхат”

Цао Сюе Цинь “Қызыл сарай түсі”

2.6. Қытай әдебиетіндегі өтпелі кезең

2.7. Хуань Цзунь сяннің әдеби мұралары

III. Қазіргі заман Қытай әдебиеті

3.1. “4 май төңкерісі” және “4 май әдебиет қозғасылы”

3.2. Қазіргі заман қытай әдебиетінің 1-ші кезеңі (1919-11927 ж)

3.3. Қазіргі заман қытай әдебиетінің 2-ші кезеңі (1927-1937 ж)

3.4. Қазіргі заман қытай әдебиетінің 3-ші кезеңі (1937-1942 ж)

3.5. Қазіргі заман қытай әдебиетінің 4-ші кезеңі (1942-1949 ж)

Азат өлкелердегі әдеби шығармашылық

IV. Осы заман әдебиет Қытай әдебиеті

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Көне заман әдебиеті
2. Чжань Го кезеңіндегі әдебиет
3. Сыма Цян және «Тарихнама
4. Суй және Тан дәуіріндегі әдебиет
5. Ли Бо және Ду Фу поэзияларының ерекшеліктері
6. “Цы ” поэтикалық жанры
7. Қытай драмасының өркендеуі
8. Қазіргі заман Қытай әдебиеті
9. Мао Дун, Лао Шэ, Ба Цзинь еңбектері
10. Мәдени революция кезіндегі әдебиет
11. Социализм дәуірінің әдебиет бастамасы

СӨЖ-дің ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Ежелгі Қытай мифологиясы.
2. Конфуций және Лунь Юй.
3. Цинь және хань дәуірінің әдебиеті.

4. ЦАО Сюэ-цинь шығармашылығындағы өмір мен философия.
5. Классикалық романдар. Ло Гуань Чжун «Үш патшалық», Ши Най Ань «Речные заводи», У чэн энь «Батысқа саяхат.».
6. Жаңа Қытай әдебиеті. «4 май» қозғалысы(1919).

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ЖОБАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. 1949 ж. ҚХР құрылғаннан кейінгі әдебиеттегі жаңа бағыт
2. Проза. Лян У, Ян Мо, Лю цин, Чжао Шу ли т.б.
3. Поэзия Цзан Кэ Цзя, Хэ Цзин
4. Драматургия. Лао Шэ "Шайхана"
5. Мәдени революция кезіндегі әдебиет
6. Социализм дәуірінің әдебиет бастамасы

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ:

Негізгі әдебиет:

1. Китайская классическая поэзия. М., 1956
2. Китайская классическая проза. М., 1959
3. Алексеев В.М. Китайская литература М., 1978
4. Из книг мудрецов.Проза Древного Китая. М.,1987
5. Китайская поэзия.М., 1982
6. Китайская пейзажная лирика.III-XIY вв. М., 1984
7. Сорокин В.Ф. Эйдмин Л.З. Китайская литература .М., 1972
8. Литература Древнего Китая. М., 1969г
9. Мамаева Р.М Китайская литература . Хрестоматия. М., 1959
10. Современная китайская проза. М., 1988
11. Радеева Е.Ю. Литературоведение КНР нового периода . М., 1991

Қосымша әдебиет:

12. История китайской литературы. П., 1994
13. Современная литература Китая П., 1991
14. Современная литература Китая У., 1998
15. Алексеев В.М. Китайская классичкеская проза. М., 1976
16. Черкасский Л.Е. Новая китайская поэзия. М.,1972
17. Краткая история древнекитайской литературы П., 1994
18. История китайской литературы П., 1985

КОРЕЙ ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Корей әдебиеті екі хронологиялық кезеңге бөлінеді: классикалық және қазіргі замандық. Классикалық әдебиет корей халқының дәстүрлі сенімдері және де даосизм, конфуционизм, буддизм ықпалымен дамыды.

Ал қазіргі заманғы корей әдебиеті Кореяға модернизация процесінде енген батыс мәдениетінің ықпалымен дамыды.

Силла кезеңінің Хянга поэзиясы корей әдебиетіндегі ерекше поэтикалық формасының пайда болуының айғағы еді. Бізге "самгук Юса" корей жылнамасында жазылған Силла кезеңінің 14 Хяегасы жетті ("Үш мемлекеттің ұмытылған жұмыстары").

Коре кезеңіндегі әдебиетке қытай иероглифтерінің кеңінен пайдаланылуы тән. Хянга орнына ауыз әдебиетінде Чосон кезеңіне дейін өмір сүрген Коре кое келді.

Корей әдебиетінің тарихының айрықша сәті Хангыль ұлттық алфавитінің қалыптасуы болды. Корей алфавитінің көмегімен "Енбегхонго" туындысы жазылды ("Аспанға ұшқан айдаhар одасы").

Чосон кезеңінің поэзиясын Сиджо жанры көрсетеді (қазіргі әуен). Бұл поэтикалық форма Коре кезеңінің соңында қалыптасқан, бірақ Чосон династиясы уақытында соннеоконфуционизм идеологиясының ықпалымен шарықтау шегіне жетті. Бұл уақыттың басқа поэтикалық формасы Каса болып табылады.

Классикалық көркем әдебиет қытай иероглифтерімен жазылған Кымо и Синхва новеллаларымен басталады (Ким СиСып авторының "Алтын тасбақа тауында естілген жаңа әңгімелер" және Хо Гюнның хангыльмен жазылған "Хон Гиль Дон туралы повесть")

Қазіргі заманғы корей әдебиеті Чосон феодалдық қоғамы құлдырау кезінде және батыс мәдениетінен алынған жаңа идеялардың үлкен ықпалымен қалыптасты.

ПӘН МАЗМҰНЫ

Корей әдебиетін оқытудың нысаналары мен әдістері

Кореяның классикалық әдебиеті

1. Ежелгі Корей әдебиетінің тарихы

а) Кокуре кезеңі

Ежелгі ән жанры (хванчога, кучига, тосолга, конмутохага)

б) Үш мемлекет кезеңі және Силла мемлекеті

Корей өлеңдерінің қалыптасуы. Хянга жанрының дамуы.

2. Ортағасырлық әдебиет тарихы

а) Коре кезеңі

Пелгок жанрының дамуы.

б) Қытай тіліндегі туындылар

Ким Бу Сик "Үш мемлекет тарихы"; И Ин Ро "Үш мемлекет тарихына қосымша"

в) Чосон кезеңі

Сиджо. Чон Чхоль, Ким Чхон Тхек, Хван Чжин И.

Романдар. Корей романдары. Хо Гюн "Хон Гиль Дон туралы аңыз", "Екі ағайынды туралы аңыз", "Екі янбан туралы аңыз".

Қытай тіліндегі романдар. Ким Си Сып “Кым О туралы жаңа әңгімелер”, Ким Ман Чун “Тоғыздың бұлтты түсі”.

Аллегориялық романдар. “Екі кесе туралы әңгіме”, “Фазан туралы әңгіме”, “Шахмат ойыны”

Әлеуметтік-тарихи романдар. Хо Гюн “Хин Голь Дон туралы аңыз”, “Сохва тамчон”.

Фантастикалық романдар. Ким Ман Чун “Тоғыздың бұлтты түсі”, “Окенмон”.

Тарихи романдар. “Имчин туралы жылнама”, “Паках туралы аңыз”.

Тәрбиелік мәндегі романдар. “Симчон туралы повесть”, “Сукхян туралы повесть”.

Махаббат туралы романдар. “Чхун чян туралы повесть”, “Сукхян туралы повесть”.

Сатирикалық романдар. Пак Чи Вон “Янбан туралы аңыз”, Ли Чон Чун “Ақымақтар”.

3. Ағартушылық кезеңі

а)Жаңа романның дамуы.

И Ин Чок “Хелдің көз жасы”, “Чиаксан”, “Күміс әлем”; И Хе Чо “Пинсансоль”; Чве Чан Сик “Жасыл ай түсі”.

Қазіргі корей әдебиеті

1. Поэзия

а) Колониялaндыру кезеңі

Хан Ен Ун “Басқалардың үнсіздігі”; Ким Со Воль “Чинталле гүлдері”.

б) Азат ету кезеңі

О Чан Хван “Ауырған Сеул”; Ким Ки Рим “Жаңа өлең”; Со Чон Чу “Квичокто”.

в) 1960 жыл кезеңі

Ким Су Ен “Көгілдір аспан”; Хван Тон Гю “Үш провинцияда жауған қар”.

2. Романдар

а) Колониялaндыру кезеңі

Хен Чин Гон “Пинчо”, “Мылқау Самлени”; Ем Сан Соп “Үш ” т.б.

б) Азат ету кезеңі

И Те Чжун “Азат етуші”; “Будда мүсіні”, “Сауысқан айғайы”; Кан Син Че “Жас ағаш”; Пак Кен Ри “Сенімсіз ”.

в) 1960 жыл және қазіргі кезге дейінгі кезең

Ким Сын Ок “1964 жылғы Сеул”; И Чон Чжун “Мүгедек пен ақымақ”, “Қатыгез қала”; Чве Ин Хо “Отан”, “Ақымақтар маршы”; И Мун Ел “ Батырлар ”, “Өзгерту”; Юн Гын Гыль “Тоғыз пар етік”, “Жауындар маусымы”; Пак Ван Со “Келген жыл”, “Түскі астан кейін”.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Корей әдебиетіндегі классикалық кезеңнің шығармалары.
1.1. Силла кезеңіндегі Хянга жанрының дамуы.
1.2. Коре кае жанры – Коре кезеңінің ауызша дәстүрі
1.3. Седжон патша. Оның корей алфавитін жасаудағы орны.
1.4. Сиджо - Чосон кезеңіндегі поэтикалық форма
1.5. "Үш патшалық тарихы". Тарихи романның қалыптасуы.
2. Синхва және Кымо новеллалары. Олардың әдеби ерекшеліктері.
2.1. "Алтын тасбақа тауындағы айтылған жаңа әңгімелер" новелласының көркем өзгешелігі.
3. "Фантастикалық роман" жанрының дамуы.
3.1. Ким Ман Джунның "Тоғыздың бұлтты түсі" романы. Фантистикалық элементтер.
4. "Повесть" жанрының дамуы.
4.1. "Адал Чхунхян туралы повесть". Адалдықты мадақтау тақырыбы. Корей әйелінің идеалы.
4.2. "Хон Гиль Дон туралы повесть". Күрес тақырыбы.
5. Қазіргі заманғы корей әдебиеті
5.1. Қазіргі кездегі корей жазушыларының романдары мен өлеңдері.

СӨЖ-дің ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Тақырыбы: Корей классикалық әдебиеті.
1.1 Ақмақ Ондале туралы әпсана.Халық ертегілері: « Пани туралы ертегі», « Қоян туралы ертегі».
1.2 Хянга өлеңдері: Синчхун « Туе туралы ән» және т.б.
2. Тақырыбы:: Орта ғасыр дәуірі. (1392ж.дейін)
2.1 «Сиджо» өлеңдері. Син, Чон Монджу, Ли Джоно.
2.2 Халық аңыздары «Сольхва». Ким Ирён «Нохыль Пудык және Тальталь Пакпак – Пэквольсан тауының оңтүстік баурайындағы екі әулие – жарық ай тауы», «Ғажап бүркіттің шіркеуі», «Ёнхве атақтан қашты», «Поян және алмұрт ағашы», «Күн князі» . Лим Чхун «Ақшаның тарихы». Ли Кок «Бамбучинка». Ли Кюбо «Айна», «Жеті данышпан», «Әке өсиеті».
3. Тақырыбы: Период позднего средневековья (1392г. – 1894г.)
4. Тақырыбы: Қазіргі әдебиет.

КУРС Ж¦ҰМЫСТАРЫНЫҢ ШАМАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Сиджо қысқа әндері. Мэн Сасон «Өзен мен көлдердегі жыл мезгілі туралы әндер », Чон Чхоль «Жалғыз тырна», «Адалдық туралы» және т.б.., Пак Инно «Ата-аналар», «Достық», «Ерлі-зайыптылар» , Юн Сондо «Бес дос жайындағы әндер».
2 . Чансиджоның жаңа уақыт әндері. Чон Чхоль «Шарап ішетін мезгіл», Ким Минсун «Мен өзімнің жастық шағымды еске түсіремін.», Чон Чхоль «

Квандонға саяхат».
3. Проза «Пхэсоль». Со Кочжон «Үш кемшілік», «Ақылды шешім», «Екі ағайын» және т.б. О Сукгвон «Нағыз ақмақ.». Ким Анно « Чхэ студент пен бейтаныс».
4. Новеллалар. Лю Монин «Чхэ Су», «Хон Сом және жылан », белгісіз авторлар , «Жеті дос қыз», «Күшті адамдар».
5. Ізденіс кезеңі. Проза. На До Хянг «Керең-мылқау Сам Рёнг». Ким Донг Ин «Картоп».
6. Қалыптасу кезеңі.Поэзия. Прозалық шығармалар.
7. Даму кезеңі. Ким Сонг Хан «Пабидо», О Санг Вон « Иоанна жинағы».

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:
1. «Знаменитые произведения Кореи», ред. Ким Хи Во., изд. Джонро.Сеул,1990 г.
2. «Переборка древних стихов», ред. Сон Джоп Сон., изд. Духовный мир.,Сеул., 1990 г.
3. «Наши известные стихи», ред. Ким Джон Гиль, Ли Орё Енг, изд-во Донг-а, Сеул, 1990 г.
4. «Чтение древних стихов», ред. Ким Джонг О, изд. Духовный мир, Сеул, 1990 г.
Қосымша әдебиеттер:
5. «Сборник корейских рассказов», 1-20 т., изд. Син-Хва, Сеул, 1979 г.
6. «Большое собрание корейских произведений», 1-100 т.,изд. Дусан-Донга, Сеул, 1995 г.

ЖАПОН ӘДЕБИЕТІ

Кіріспе

Бұл курста Жапон әдебиетінің көркейген бірінші дәуірі Хэйан-дәуірінен (794-1192) бастап, 9-шы ґасырдың соңына сәйкес келетін, қытай әдебиетінің ықпалымен дамыған жапон әдебиетінің (Танка стилі, күнделік жєне роман жанрлары) дамуының негізгі сатылары көрсетілген. Әдебиеттің дамуының келесі сатысы ретінде маңызды тарихи оқиғалардың көрсеткіші болып табылатын тарихи романдар мен эсселер пайда болды. Жапонияда кәсіби армияның құрылуы, әскери шайқастар өмірдің мәнін іздеуге түрткі болып, әдеби шығармаларда пессимизмнің пайда болуына әкеліп соқты.

Жапонияда бейбітшілік орнаған екі жүз жылға созылған Эдо дәуірінде білім беру халықтың барлық топтарының арасында кең тарады. Өлең жазуда "хайку" ағыны алға шықты. Халыққа арналып жазылған роман және ертегілер пайда болды.

Мэйдзи реставрациясынан кейін (1868), Батыспен қарым-қатыстың

орнауына байланысты ұлттық әдебиет Батыс Европа әдебиетінің үлкен ықпалын көріп, келесі жиырма жылға созылған әдеби және ауызекі тілдің бірлігін қолдаған ґозғалыс пайда болды. Орыс әдебиетінің ықпалымен осы дәуірдің єдебиетінде бірінші ағым- реализм пайда болды. Одан кейін европеизация саясатына реакция ретінде консервативті ұлтшылдық қозғалысы пайда болып, әдебиеттің бір бөлігі соның ықпалында қалғанымен, романтизм де өмір сүрді. Жапон әдебиетіндегі натурализм Батыс Европа натурализмінен айырмашылығы болғанымен, XX ғасырдың басындағы негізгі ағым болды. Көрнекті жазушылар Мори О. мен Нацумэ С. натурализмге қарсы шыґып, олардың артынан "Танби", "Сиракаба" және "Синсичо" мектептері ерді. Екінші дүниежүзілік соғыстың басында жапон әдебиетінде милитаризмнің ықпалы байқалып, әлеуметтік саяси мәтіндерде сөз бостандығы тежелді.

Соғыстан кейінгі жапон әдебиеті еркін дамуға мүмкіндік алды.

ПӘН МАЗМҰНЫ

Жапон әдебиетін оқытудың нысаналары мен әдістері

I-бөлім. Жапонияның классикалық әдебиеті.

1.1. Ауызекі әдебиет дәуірі (аңыздар, әндер)
1.2. "Кодзики", "Нихонсеки" және мемлекет
1.3. Танка және қытай өлеңдері
1.4. Буддизмге қатысты әңгімелер
1.5. "Танканыњ" мемлекеттік жинақтары
1.6. Фантастикалық әңгімелер
1.7. Әндер кіретін ертегілер
1.8. Тарихи романдар
1.9. Күнделіктер, жол естеліктері
1.10. Әскерлер туралы әңгімелер
1.11. Тарихнама
1.12. Халыққа арналған ертегілер
1.13. "Хайку", "Сэнрю" және "Кека"
1.14. Роман

II-Бөлім. Мэйдзи реставрациясынан кейінгі Жапон әдебиеті

2.1. Мемлекеттің "ашылуы" жєне ағарту ісі.
2.2. Ағарту әдебиеті. (саяси романдар, шетел әдебиеті романдарын аудару)
2.3.Реализм
2.4. Консервативті ұлтшылдық және әдебиет.
2.5. Романтизм
2.6.Жапон қытай соғысы, орыс-жапон соғысы жєне әдебиет.
2.7. Натурализм
2.8."Коутоу" мектебі (Мори Огай және Нацумэ Сосэки)
2.9. "Танби" жєне "Сиракаба" мектептері

2.10."Синсичо" мектебі (жаңа реализм)
2.11. "Пролетарлық әдебиет және "Тэнко бунгаку"
2.12. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі жапон әдебиеті.
2.13. Поэзия ,"Танка"," Хайку", пьесалар және сыни мақалалар.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Жапон әдебиеті мен шетел әдебиетіндегі аңыздарды салыстыру.
2. Буддизм және оныңжапон әдебиетіне тигізген ықпалы.
3. Конфуцианство және оның жапон әдебиетіне тигізген ыкпалы.
4. Жапон єдебиеті мен шетел єдебиетіндегі халық ертегілерін салыстыру.
5. Қытай әдебиетінің жапон әдебиетіне тигізген ықпалы.
6. Орыс әдебиетінің жапон әдебиетіне тигізген ықпалы.
7. Батыс елдері әдебиетінің жапон әдебиетіне тигізген ықпалы.

СӨЖ-дің ШАМАМАМЕН БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Жапон және басқа елдердің мифтерін салыстыру.
2. Жапон және басқа елдердің халық ертегілерін салыстыру.
3. Жапон және Қазақстан(Ресей) елдерінің әдебиет тарихын салыстыру.
4. «Танка» («Хайку») және Жапон жыл мезгілдері мен табиғаты.
5. «Гэнджи моногатари» және оның жапон әдебиетіне ықпалы.
6. Шимадзаки Тоусон романтизмі мен натурализмі және оның шығармаларының уәкілі.

КУРСТЫҚ ЖҰМЫС ТАҚЫРЫПТАРЫНЫҢ ЖОБАЛЫ ТІЗІМІ:

1. Жапон мен Батыс Европадаґы натурализмді салыстыру.
2. Қазіргі заманғы жапон әдебиеті және оның дүниежүзілік әдебиетте алатын орны.
3. Шига Наоя шығармалары («Ширакаба» мектебі). Көркем талдау.
4. «Танби» мектебінің уәкілі Танидзаки Джунъичироу және оның шығармалары.
5. Кавабата Ясунари шығармалары. Көркем талдау.
6. «Еюу» Мори Огай мектебінің уәкілі және оның шығармалары.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиет:

1. Син кокго бинран. Токио: Бунъэйдо, 1998.-С.1-241.
2. Като С. Нихон бунгакуси дзосэцу (1). Токио: Чикума, 1999.-550 с.
3. Като С. Нихон бунгакуси дзосэцу (2). Токио:Чикума, 1999.-535 с.
4. Кониси Д. Нихон бунгакуси. Токио: Кодансия, 1993.-242с.

Қосымша әдебиет:

1. Эма Ц. Синсю кокго соран. Киото: Киото, 1974.-С.15-247.

Авторлық ұжым:
Қожабекова Ш.Б. – филология ғылымдарының кандидаты, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ доценті
Надирова Г.Е. – филология ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ профессоры
Есенжан Д.Ә. – филология ғылымдарының кандидаты, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ профессоры

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

KSL 3301 **КЛАССИЧЕСКАЯ И СОВРЕМЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА**
(арабская, турецкая, персидская, китайская, корейская, японская, индийская, урду)

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Сейтметова Ж.Р., кандидат филологических наук, КазНУ им. аль-Фараби; Мамедова Ф.З., кандидат филологических наук, Университет иностранных языков и деловой карьеры

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2 Содержание по предметам
   2.1. Арабская литература
   2.2. Турецкая литература
   2.3. Персидская литература
   2.4. Литература Урду (Пакистан)
   2.5. Литература Индии
   2.6. Китайская литература
   2.7. Корейская литература
   2.8. Японская литература

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Данная программа рекомендуется для курса восточной литературы на факультетах иностранной филологии ВУЗов РК, которые должны обеспечивать широкопрофильное и фундаментальное иноязычное филологическое образование.

Новая типовая программа составлена по специальности 5В021000-Иностранная филология с учетом требований новой философии образования, базируемой на философско-антропоцентрическом (гуманистическом) принципе, реализуемом на практике через личностно-ориентированный подход.

На протяжении всего курса следует исходить из того, что Классическая и современная литература является частью мировой культуры, подчеркивая ее взаимосвязь с другими литературами, а также с близкими видами искусства, определенную зависимость от хода исторического развития страны и этапов художественного развития, смены методов и направлений в культуре страны. Фундаментальная подготовка специалиста по иностранной филологии согласно квалификационной характеристике требует от выпускника университета глубокого знания не только языка, но и истории и литературы как классической так и современной, поскольку предполагается, что выпускник может заниматься как практической, так и научно-исследовательской деятельностью, вести работу в различных международных организациях, осуществлять проекты в области культуры, социальных отношений.

Данная программа предусматривает систематизацию знаний студентов о важнейших историко-литературных процессах и творчестве крупнейших писателей стран изучаемого языка.

Первостепенное внимание при изучении курса должно быть уделено наиболее значительным явлениям классической и современной литературы стран, представляющим собой серьезный вклад не только в культуру страны изучаемого языка, но и мировую гуманистическую мысль, в мировую сокровищницу искусств.

Программа охватывает, главным образом, литературу Арабских стран, Турции, Ирана, Пакистана, Индии, Китая, Кореи, Японии, Урду.

Цель курса состоит в ознакомлении студентов со спецификой истории развития классической и современной литературы Арабских стран, Турции, Ирана, Пакистана, Индии, Китая, Кореи, Японии, Урду, её направлениями, методами и проблемами с момента возникновения и до наших дней и в формировании общего представления о роли и месте восточной художественной литературы в национальной истории. Особое внимание обращается на общие и специфические ее черты, а также ее место в потоке мировой литературы, существенным компонентом которой она является.

Курс дает необходимые сведения о всех этапах развития этих литератур в их историко-генетическом и типологическом разнообразии, об имеющихся в

этих литературах течениях и школах (классицизм, романтизм, реализм и др.), о современной литературе, типологии стилей и жанров, знакомит с идейным содержанием и индивидуальными художественными особенностями творчества крупнейших писателей стран изучаемого языка.

Задачи данного курса:

- систематизировать и проанализировать национальное литературное наследие прошлого, определить его роль в развитии современной художественной литературы страны изучаемого языка;
- дать представление о специфике системы жанров, их типологических чертах и основных художественных средствах классической и современной литературы Арабских стран, Турции, Ирана, Пакистана, Индии, Китая, Кореи, Японии, Урду;
- ознакомить с творчеством и произведениями отдельных авторов и писательских школ на различных этапах развития национальной литературы с соблюдением хронологической последовательности течений и жанров;
- раскрыть художественные особенности жанров, заимствованных из других литератур, но получивших национальное своеобразие в контексте своей литературы;
- показать место и роль национальной литературы в системе мировой литературы.

В результате усвоения материала курса по классической и современной литературе студент должен **знать:**

- основные этапы развития каждой национальной литературы Востока;
- методологические основы литературоведческого анализа;
- специфику восточного литературоведения (жанры, формы, термины) как сущностного компонента классической и современной литературы Арабских стран, Турции, Ирана, Пакистана, Индии, Китая, Кореи, Японии;
- специфические черты, особенности и систему художественных средств и образов каждой национальной литературы страны;
- основные тенденции современного литературного процесса в изучаемых странах ;
- творчество наиболее выдающихся представителей каждой национальной литературы изучаемой страны;

Студент должен **уметь:**

- дать общую характеристику литературного произведения как художественного явления определенной эпохи, эволюции классической и современной литературы;
- дать конкретный научно-обоснованный литературоведческий анализ изучаемого произведения и творчества писателя
- на основе научного анализа и синтеза дать объективную оценку художественного явления классической и современной литературы;
- проводить филологические исследования в области классической и

современной литературы;
- объяснять изучаемые явления классической и современной литературы;
- с профессиональных позиций будущих преподавателей иностранного языка и литературы, филолога-исследователя.

Пререквизиты: специальный иностранный язык – общепрофессиональный (уровень С1), теоретическая фонетика, лексикология, история языка, теоретическая грамматика.

Кореквизиты: специальный иностранный язык – общепрофессиональный (уровень С1, продвинутый), стилистика.

Постреквизиты: специальный иностранный язык – специальнопрофессиональный, иностранный язык для академических целей, иностранный язык (второй) (уровень В2 – продвинутый).

Все вышеуказанные дисциплины закладывают основы комплекса научных знаний по восточной филологии, знакомят с терминологией и систематизируют совокупность представлений о процессе историко-культурного развития страны изучаемого языка.

В соответствии с требованиями кредитной системы обучения к организации учебного процесса увеличивается объем самостоятельной работы студентов, стимулируется их самостоятельная познавательная деятельность по прогрессии уровней: от рецептивно-репродуктивного через продуктивный уровень к креативному уровню, на котором задания имеют творческий характер с ориентацией на будущую профессиональную деятельность.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

АРАБСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Введение

Данная дисциплина знакомит студентов с арабским литературным процессом, его жанрами, направлениями, стилями, творчеством отдельных писателей и конкретными художественными произведениями, значимыми в истории данной литературы.

Арабскую литературу с исторической точки зрения можно разделить на следующие этапы:
- Литература Северной Аравии в доисламскую эпоху (V-VI в.в.), существовавшая в основном в устной форме.
- Средневековая литература, которую можно разделить на три периода: раннесредневековая литература (конец VII – середина VIII в.), период расцвета классической литературы (середина VIII-XII века), позднесредневековая литература (XII-XVIII века).
- Литература нового и новейшего периодов, причем уже не как единое целое, а как сложный комплекс, состоящий из ряда региональных литератур, в чем-то

близких, сходных по уровню и формам развития, но кое в чем значительно отличающихся в силу различия исторических условий.

Объекты и методы изучения арабской литературы

ТЕМА 1. Литература северной Аравии в доисламскую эпоху (V-VI вв.)

Первые письменные памятники на территории Северной Аравии (III-IV вв.).

Устная поэзия доисламской Аравии. Содержание древней поэзии. Описание жизни и быта бедуинов. Поэты как защитники племенных интересов. Основная форма «касыда». Композиция касыды.

Основные жанры древней поэзии: фахр, мадх, хиджа, насиб, васф. риса, хикма, хамрийат. Основные художественные приемы: сравнения. Крупнейшие доисламские поэты.

ТЕМА 2. Литература периода раннего ислама (610-660)

Коран как религиозная книга мусульман и ее влияние на идеологию народов Востока. Коран как памятник литературы. Влияние Корана на позднейшую литературу. Рукописи, издания, переводы.

ТЕМА 3. Литература периода Омейядского халифата (661-750)

Создание арабского халифата. Распространение арабского языка. Культурное влияние завоеванных народов. Расцвет придворной панегирической поэзии. Ал-Ахтал, Джарир, ал-Фараздак. Их поэтические споры (накаид). Поэты-представители политических оппозиции. Раджазная поэзия. Создание новых жанров-любовная лирика. Городская лирическая поэзия. Основные представители. Узритская бедуинская лирика, воспевающая платоническую любовь. Знаменитые влюбленные пары.

ТЕМА 4. Литература эпохи расцвета Аббасидского халифата (середина VIII-XII вв.)

Два направления в арабской поэзии. Придворная поэзия, её содержание, стиль и основные жанры. Панегирическая, любовная и винная поэзия. Основные представители. Персидское влияние. Отношение к бедуинской поэзии и исламу. Зухдийат, их истоки и влияние на философскую поэзию поздней эпохи. Развитие "нового стиля". Поэты неоклассического направления.

Художественная проза раннеаббасидской эпохи. Сложение письменной литературы. Записи устных сказаний древности. Перевод мировых литературных памятников. Перевод основного ядра " 1001 ночи".

ТЕМА 5. Литература эпохи распада Аббасидского халифата (середина X-XIII в.)

Образование новых литературных центров. Поэтическое мастерство. Поэзия Хамаданидского круга (Алеппо). Языковое мастерство. Издание и переводы. Прозаические произведения. Обличение пороков общественного

строя и религиозного лицемерия.

Суфийская поэзия. Истоки суфизма. Основы суфийского учения. Суфийская поэзия. Мистическое толкование образов эротической и винной поэзии. Поэзия Айюбидского Египта. Поэзия с народной тенденцией. Сложение украшенной прозы. Послания. Антологии. Макамы. Происхождение жанра. Содержание, композиция, герои. Сочетание авантюрного и назидательного элементов. Иллюстрации и макамы.

ТЕМА 6. Литература мамлюкского Египта (1250-1517)

Мамлюкское государство. Расцвет энциклопедической литературы. Прециозная поэзия и проза. Народная литература. Гипертрофия "нового стиля". Народная литература. Окончательное сложение сборника "1001 ночь". Цикл сказаний о Бейбарсе.

ТЕМА 7. Арабская литература в Испании (750-1492)

Арабско-испанское культурное взаимодействие. Основные этапы истории. Периодизация литературы.

Классическая поэзия Кордовского периода и её жанры. Связь с литературной традицией Арабского Востока. Литература *адаба*. Эпистолярная проза. Развитие украшенного стиля.

Классическая поэзия после распада халифата. Новые тенденции. Крупнейшие поэты местных центров.

Успехи реконкисты в середине XIII века. Сосредоточение всей арабской культуры в Гранаде. Элегии на потерю арабами Испании. Строфическая поэзия с народной тенденцией (ал-мувашшах), её распространение. Поэзия на диалекте *(*заджал*)*. Прозаическая литература. Философские тенденции.

ТЕМА 8. Литература эпохи турецкого владычества (1517- 1800)

Последствия турецкого завоевания. Упадок прециозной поэзии и прозы.

Мистицизм. Рост формалистических тенденций. Литература *адаба.* Создание крупных антологии ал-Маккари, Абд ал-Кадир ал-Багдади. Филология и лексикография. Литература с народной тенденцией.

РАЗДЕЛ II

ТЕМА 9. Литература нового времени (XIX в. – нач. XX в.)

Развитие арабской литературы в 19-20 вв. Становление основных прозаических жанров (романа и рассказа), поэзии и драматургии на основе взаимодействия с европейской литературой, с национальной художественной традицией.

Особенность новой арабской литературы - существование устойчивой средневековой культурной традиции с одной стороны, и ускорение темпов общественно-политической эволюции и постоянное расширение контактов с мировой культурой, с другой стороны.

"Ан-Нахда" - возрождение культуры, распространение просвещения, экономические реформы.

ТЕМА 10. Новая авторская проза и драматургия

Процесс изменений и появление новых жанров в поэзии, формирование арабского классицизма.

ТЕМА 11. Школа Египетского модернизма (1930-1940)

Исторические условия создания школы. Революционный подъём в Египте. Рост национального самосознания.

Основные представители школы. Вклад ученых в развитие истории арабской литературы в российском и отечественном востоковедении достаточно значителен. Можно отметить фундаментальные исследования таких крупнейших ученых как И.Ю.Крачковский, А.Е.Крымский, И.М.Фильштинский, А.А.Долинина, Б.Л.Шидфар, В.Н.Кирпиченко, А.Б.Дербисалиев, Надирова Г.Е..

ТЕМА 12. Современная литература Египта

Революция 1952 года. Экономический и культурный подъём. Полемика молодых писателей с литераторами старшего поколения. Течение "Новый реализм". Отражение национально освободительного движения в литературе. Ал-Хамиси новеллист. Юсуф Идрис - мастер новеллы. Тематика его новелл. Художественные достоинства. Повесть " Грех" – новый этап в творчестве писателя. Сведения из истории арабского романа до второй мировой войны. Четыре направления в послевоенной египетской романистике. Н.Махфуз - крупный представитель критического реализма в современной египетской романистике. Трилогия Н.Махфуза - новый этап в творчестве писателя. Художественные достоинства трилогии. Юсуф ас-Сибаи - новеллист и романист. Социальная направленность его новелл.

Современные тенденции арабской литературы, их совпадение с основными тенденциями развития мировой литературы с некоторыми специфическими национальными чертами, например особый интерес к проблемам становления национального самосознания, развития гражданского общества, а также проблеме сохранения и переработки национального наследия.

Плодотворный синтез между современным содержанием (проблематика, заботы и мировоззрение) и историческими средневековыми художественными средствами (формы, персонажи, коллизии).

Послевоенная поэзия Египета

Традиционная школа и ее представители и особенности их поэзии: Махмуд Гусейн, Азиза Абаз, әл-Асмар және т.б.

Романтическая школа и его представители: Халил Мутран, әл-Аккад, абд ар-Рахман Шукри, Әли Махмуд Таха, Ибраһим аш-Шараби и поэты-новаторы.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

Тема 1.

Записи памятников древней поэзии филологами VIII-IX вв. Основные сборники. Вопрос о подлинности доисламской поэзии. Издания и переводы древней поэзии.

Зарождение прозаической литературы, ее жанры и формы.

Тема 2.

Формы поэзии племенных поэтов доисламского периода: мадх, хамаса. Период мусульманского общества при пророке Мохаммеде. Период праведных халифов. Героическая поэзия периода газауата. Шиитский мотив в поэзии.

Тема 3.

Литература Оммеядского периода (661-750)

Поэзия бедуинов. Любовная лирика. История сбора, фиксирования, обработки поэтических материалов. Проза. Его жанры. Особенности распространения устной формы прозы. Художественные особенности хадисов пророка Мохаммеда.

Тема 4. Расцвет литературы в период аббасидского халифата (8—12 в.в.)

Литературный жанр адаба и её связь с переводными памятниками. Составление антологии. Ибн Кутейба, аль-Джахизи др. Эпистолярный жанр. Развитие научной литературы.

Тема 5.

Литература периода распада аббасидского халифата (1250-1517)

Литература о сражениях с крестоносцами. Труды Усамы ибн Мункиза «Книга о стоянках и жилищах», «Книга назидания» (изд. Лейден, 1884). Ценные источники как художественные произведения и важный исторический источник, дающий представление о жизни средневекового Арабского Востока автобиографической хроники.

Тема 6. Арабская литература мамлюкского периода (1250-1517)

Мамлюкское государство. Расцвет энциклопедической литературы. Прециозная поэзия и проза. Народная литература. Гипертрофия "нового стиля". Народная литература. Окончательное сложение сборника "1001 ночь". Цикл сказаний о Бейбарсе.

Теневой театр. Его возникновение и первые сведения об этом театре. Ибн Данийалийа: либеротто из трех теневых частей.

Тема 7. Арабская литература в Испании (750-1492)

Арабско-испанское культурное взаимодействие. Основные этапы истории. Периодизация литературы.

Классическая поэзия Кордовского периода и её жанры. Связь с литературной традицией Арабского Востока. Литература *адаба*. Эпистолярная проза. Развитие украшенного стиля.

Классическая поэзия после распада халифата. Новые тенденции. Крупнейшие поэты местных центров.

Успехи реконкисты в середине XIII века. Сосредоточение всей арабской культуры в Гранаде. Элегии на потерю арабами Испании. Строфическая поэзия с народной тенденцией (ал-мувашшах), её распространение. Поэзия на диалекте *(*заджал*)*. Прозаическая литература. Философские тенденции.

Проза Таха Хусейна, новеллы, повесть "Дни".

Тема 8. Литература периода османского господства. (1517-1800)

Литература эпохи турецкого владычества (1517- 1800)

Последствия турецкого завоевания. Упадок прециозной поэзии и прозы.

Мистицизм. Рост формалистических тенденций. Литература *адаба.* Создание крупных антологии ал-Маккари, Абд ал-Кадир ал-Багдади. Филология и лексикография. Литература с народной тенденцией.

РАЗДЕЛ II

ТЕМА 9. Литература нового времени (XIX в. – нач. XX в.)

Развитие арабской литературы в 19-20 вв. Становление основных прозаических жанров (романа и рассказа), поэзии и драматургии на основе взаимодействия с европейской литературой, с национальной художественной традицией.

Особенность новой арабской литературы - существование устойчивой средневековой культурной традиции с одной стороны, и ускорение темпов общественно-политической эволюции и постоянное расширение контактов с мировой культурой, с другой стороны.

"Ан-Нахда" - возрождение культуры, распространение просвещения, экономические реформы.

ТЕМА 10. Новая авторская проза и драматургия

Процесс изменений и появление новых жанров в поэзии, формирование арабского классицизма.

ТЕМА 11. Школа Египетского модернизма (1930-1940)

Исторические условия создания школы. Революционный подъём в Египте. Рост национального самосознания.

Основные представители школы. Вклад ученых в развитие истории арабской литературы в российском и отечественном востоковедении достаточно значителен. Можно отметить фундаментальные исследования таких крупнейших ученых как И.Ю.Крачковский, А.Е.Крымский, И.М.Фильштинский, А.А.Долинина, Б.Л.Шидфар, В.Н.Кирпиченко, А.Б.Дербисалиев, Надирова Г.Е.

ТЕМА 12. Современная литература Египта

Направления в послевоенной египетской поэзии. Классическая традиционная школа. Декларативная направленность. Романтическая школа. Новый этап в творчествах писателей Египта..Социальная направленность в

новеллах.

Современные тенденции арабской египетской литературы, особый интерес к проблемам становления национального самосознания, развития гражданского общества, а также проблеме сохранения и переработки национального наследия.

ПРИМЕРНЫЕ ЗАДАНИЯ ДЛЯ СРС:

1. Жанры арабской литературы доисламской эпохи: проза, наставления.
2. Арабские пословицы и поговорки.
3. Арабская поэзия: стихи Зухейр бн Аби Сулма. Семь жемчужин. Жанр поэзии.
4. Литература исламской эпохи. Анализ стихов Корана. Раскрыть смысл хадиса. Интерпретация стихов Хасан бн Сабит.
5. Литература Омеядской эпохи. Творчество и жизнеописание Ал-Фараздак, Жарир, Ал-Ахталь..
6. Литература 1-половины Аббасидского периода. Проза: Хутба. Ас-Суфах, анализ романа Ал-Жахиз.
7. Суфиисская и лирическая поэзия. Философия Ал-Халлаж, творчество Абул Маари, Абу Атахия. Лирическая поэзия Б.Ибн Бурд, Абу Нуас.
8. Литература Андалуской времени. Творчество и жизнеописание Абдур-Рахман, Ал-Газал Ал-Кастали.
9. Особенности лирики Ибн Зайдуна, Ибн Хамдиса. Проза: Интерпретация произведений Ибн Хазма.
10. Современная литература.. Арабский классицизм: М.С. Ал-Баруди, А.Шаухи. Творчество Х.Мутран, Х.Ибрахим. Новеллы Ал-Манфалути.

ПРИМЕРНЫЕ ТЕМЫ КУРСОВЫХ ПРОЕКТНЫХ РАБОТ:

1. Творчество и нтерпретация стихов (муаллакаатов) поэтов доисламского периода: Имрул-Қайс, Тарафа, Антара, Зухеир, Лебид, ал-Ашаа, ан-Наби,а, ал-Ханса.
2. Прозаический жанр поэтов доисламского периода. Интерпретация амсалов.
3. Роль фольклора в доисламском обществе периода «джаhилия»
4. О метафоричности священного Корана как образца классического арабского языка.
5. О достоверных хадисах от пророка Мохаммеда и о жанре хутба
6. Критический анализ философских мыслей Ибн ар-Руми, Ибн ал-Му,тазз, ал-Мутанабби, ал-Ма,ари
7. Жанры поэзии в Андалуссии. Описание городов, правителей, пейзажа природы
8. Критический анализ произведений современных арабских писателей на примере творчества (по выбору студента).

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Ал-Фахури. История арабской литературы. - Т. 1-3. М..1960.
2. Шауки Дайф. Тарих ал-адаб ал-араби. В 6-ти томах. Каир, 1997.
3. Абу ал-Фарадж ал-Исфахани. Китаб ал-агани. Бейрут, 1992.
4. 1001 ночь - арабская энциклопедия средневековья: Пер. вступ. ст. и комм. М.А.Салье/ Под ред. И.Ю.Крачковского. Т. 1-4, 1929-1939.
5. Дербисалиев А.Б. Араб әдебиеті. Алматы, 1982.
6. Борисов Б. М. Современная египетская проза: М., 1961.
7. Гибб Х. А. Арабская литература. М., 1960.
8. " المحتار من روائع: القصة العربية الحديثة". مطابع الهيئة العامة للكتاب 2000م
9. "الأدب و النصوص لغير الناطقين بالعربية" - حسن خميس المليجي. جامعة
10. "تأريخ الأدب العربي" - أحمد حسن الزيات بيروت – لبنان 1997
11. "الأدب" سلسلة تعليم اللغة العربية. المستوى الرابع و الثالث. المملكة العربية السعودية 1994م
12. تاريخ الأدب العربي لحنا الفاخوري مصر 1960م
13. الوسيط في الادب العربي و تاريخه. الشيخ أحمد الاسكندري – مصر
14. الادب و النصوص في العصرين الجاهلي و صدر الإسلام دكتور محمد محمد خليفة . القاهرة 1999 م..
15. الادب نصوصه و تاريخه . المملكة العربية السعودية 1989 م
16. الشعر الجاهلي د. سيد حنفي حسيني. السعودية 1981
17. النصوص الأدبية. الليبية .1992م
18. النصوص فرج عبد السلامي السوقي، د. عبد الجواد الطيب. الليبية 1984م
19. الكتاب الاساسي الجزء الثالث السعيد محمد بدمي، محمد حماسة عبد اللطيف تونس 1993
20. الأدب النصوص فرج عبد السلامي السوقي، د. على عبد المنغم عبد الحميد . الليبية 1985م
21. في الأدب الاسلامي د. محمد عثمان علي . الليبية 1994م
22. دراسة الأدبية. صالح سليم عبد القادر، محمد سعيد محمد الليبية 19 ..
23. دراسة الأدبية . د مصطفى بن الحاج ، محمد مصطفى هيكل 1993م
24. تاريخ الادب العربي. شوقي الضيف الفاهرة 1997
25. Дербисалиев А.Б. Арабоязычная литература Марокко. Алматы, 1983.
26. Долинина А. А. Очерки истории арабской литературы нового времени. М., 1960.
27. Коран.
28. Крачковский И.Ю. Арабская культура в Испании: Изб.соч. - Т. 2. С. 470.
29. Крачковский И.Ю. Арабская поэзия: Избр.соч. Т 2. Т 3. Л., 1958.
30. Крачковский И.Ю. Новоарабская литература: Изб.соч. Т. 3. Л.. 1958.
31. Крымский А. Е. История новой арабской литературы. М., 1971.
32. Соловьёв В., Фильштинский И. Арабская литература. М., 1961.
33. Фильштинский И.М. История арабской литературы (Средние века). М, 1991.
34. Фильштинский И.М. История арабской литературы. (Классический период) М, 1986.
35. Шидфар Б. Я. Образная система арабской классической литературы (XI – XIIвв.) М.,1974.
36. Муаллакат. Каир, 2000.
37. Таха Хусейн. Айям. 2001.

Дополнительная литература
Исследования и пособия

38. النقد الأدبي الحديث لدكتور محمد غنيمي هلال 1996 القاهرة
39. الادب الأندلسي . من منظور إسباني . نرجمة الدكتور الطاهر أحمد مكي . جامعة القاهرة 1990م
40. الادب الاسلامي دراسة وصفية تحليلية .ليبيا 1994م
41. Акпарова, М,Х, Очерки истории арабской литературы нового времени Ташкент 2001
42. Фролова О,Б, Поэтическая лексика арабской лирики ,Л, 1984г
43. Куделин А,Б, Средневековая арабская поэтика ,М,1983
44. Фролов Д,В Классический арабский стих ,М,1991
45. Долинина А,А, Очерки истории арабской литературы нового времени М, 1961
46. Крачковский И.Ю. Арабская культура в Испании Избр соч. Т 2
47. Крымский АЕ История новой арабской литературы М.1971
48. Фильштинский И.М. История арабской литературы (Средние века) М, 1991
49. Фильштинский И.М. История арабской литературы (Классический период) . 1986
50. Шидфар Б.Я Образная система арабской классической литературы (11-12 век) М,1974

ЛИТЕРАТУРА ПО АРАБСКОЙ ПОЭЗИИ И ПРОЗЫ

1. Абу Нувас о Сасанидской чаше с изображениями: Изб. соч. - Т.П. С. 338-391.
2. Абу Нувас. Лирика. М., 1975.
3. Абу-л-Фарадж ал-Вава Дамасский. - Т. П. 1915. - С. 26- 39.
4. Абу-л-Аля аль-Маари. Стихотворения. М., 1971.
5. Акбарова М.Х. Очерки истории арабской литературы нового времени. Ташкент, 2001.
6. Ал-Джахиз. Книга о скупых /Пер. Х.К.Баранова. - М., 1965.
7. Ал-Харири. Макамы. М., 1987.
8. Андалусская поэзия. - М., 1969.
9. Арабская любовная лирика. М., 1974.
10. Аравийская старина.- М., 1983.
11. Асадуллнн Ф.А., Прожогина С.В., Юнусов К.О., Власова О.А., Литература Туниса. М, 1993.
12. Ат-Танухи. Занимательные истории. М., 1985.
13. Аттая. История арабской литературы (на арабском языке).
14. Бартольд В. В. Ислам. - 1818. - С. 1- 38.
15. Борисов Б.М. Современная египетская проза. М., 1961.
16. Крачковский И.Ю. Вино в поэзии ал-Ахталя. Изб.соч. - Т. П. С. 417-432.
17. Власова О.А., Дербисалиев А.Б. Литература Марокко. М., 1993.

18. Жизнеописание Сайфа сына царя Зу Язана. М., 1975.
19. Жизнеописание султана аз-Захира Бейбарса. М.. 1975.
20. Жизнь и подвиги Антары. - М., 1968.
21. Жизнь и приключения Али Зибака. - М., 1983.
22. Ибн Туфейл. Роман о Хайе, сына Якзана. С.-П6., 1920.
23. Ибн Хазм. Ожерелье голубки. - М.-Л., 1933; Изд. 2 е. - М.,1957.
24. Калила и Димна. Введение: Изб. соч. - Т. II.
25. Книга тысячи и одной ночи /Пер. М.А.Салье. - Т. 1-8. М.-Л.. 58 1960.
26. Коран. Пер. и ком. И.Ю.Крачковского. М., 1963.
27. Крачковский И. Ю. Ранняя история повести о Маджнуне и Лейле.
28. Крачковский И.Ю, Общие соображения о плане истории арабской литературы: Изб.соч. Т. 2. С. 563-574.
29. Крачковский И.Ю. Над арабскими рукописями: Изб.соч. - Т. I.
30. Крачковский И.Ю. Общие соображения о плане истории арабской литературы: Изб. соч. Т. II. - С. 563 574.
31. Крымский А.Е. Варлаам и Иоасаф. Энциклоп. словарь Брокгауза и Эфрона. - Т. 9. - С. 564-570.
32. Крымский А.Е. История новой арабской литературы. М.. 1971
33. Лирики Востока. М.. 1986.
34. Мухтаров Т.А. Средневековая арабская новелла. Ташкент, 2002.
35. Нильсен Д. О древнеарабской культуре и религии// Вестник Древней истории. - № 3-4, 1938. - С. 36-48.
36. О путях развития новой арабской поэзии. - М., 1975.
37. Повесть о Варлааме пустыннике н Иоасафе, царевиче индийском. Пер. В.Р.Розена. М.-Л.. 1948.
38. Повесть о царе ал-Мутавадже / Пер. М.Н.Османова, - М., 1967.
39. Поэтическое творчество Абу-л-Атахии: Изб.соч. Т. II. - С. 15- 51.
40. Прожогина С.В., Демкина О.Н. Литература Алжира. М., 1993.
41. Рисалат ал-Мала'ика: Изб. соч. - Т. II. С. 548- 562.
42. Арабская поэзия средних веков: Библиотека всемирной литературы. -М., 1975.
43. Крачковский И.Ю. Сасанидская чаша в стихах Абу Нуваса: Изб. соч.- Т. II. С. 336- 350.
44. Сказание о Маджнуне из племени Бену Амир. - М., 1976.
45. Современная арабская литература: Сб. статей /Пер. с араб. М., 1960.
46. Современная литература Африки. М., 1973.
47. Соловьев В., Фильштинский И. Арабская литература. М., 1961.
48. Крачковский И.Ю. Таха Хусейн о доисламской поэзии арабов и его критики: Изб. соч. Т. III. -С. 189-222.
49. Усама ибн Мункыз. Книга назидания. - М.. 1922 (1958).
50. Халиф на час/Пер. М.А.Салье. М.Л., 1958-1960.
51. Крачковский И.Ю. Шанфара. Песнь пустыни: Изб. соч. - Т. II. - С. 238-245.

Переводы

1. Арабская проза. М., 1956.
2. Восточная новелла. 1963.
3. Живой мост. Рассказы арабского сопротивления. М., 1972.
4. Новая арабская поэзия. М., 1958.
5. Рассказы арабских писателей. - М.. 1955.
6. Рассказы писателей Востока. Д., 1958,
7. Современная арабская новелла. М., 1963.
8. Современная арабская проза. - Л., 1961.

ЕГИПЕТ

1. 19 египетских рассказов. - М., 1957.
2. Абд ар-Рахман аш-Шаркави. Феллах. - М., 1973.
3. Аль-Амин и аль-Мамун. Л.1970.
4. Грех. М., 1962.
5. Джирджи Зейдан. Сестра Харуна ар-Рашида. Л, 1970.
6. Египетские новеллы. - М., 1956.
7. Живи, Египет!: Рассказы египетских писателей. - М., 1973.
8. Записки провинциального следователя. М., 1969.
9. Зов горлицы. М., 1961.
10. Любовь под дождём. - М., 1975.
11. Махмуд Теймур. Синие фонари, М., 1970.
12. Молодые поэты Объединенной Арабской Республики. М., 1968.
13. Мухаммед Хусейн Хейкал. Зейнаб. Л , 1973.
14. Нагиб Махфуз. Вор и собака. М.. 1965.
15. Осенние перепела. - М.. 1965.
16. Сделка. М.. 1980.
17. Стихи поэтов Египта. М., 1956.
18. Тауфик аль-Хаким. Возвращение духа. Л., 1935: Изд. 2 е. - М., 1975.
19. Таха Хусейн. М., 1958.
20. Шесть гиней: Рассказы египетских писателей. - М.. 1964.
21. Юсуф Идрис. Четвертый пациент. - М., 1960.

ТУРЕЦКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Введение

Литература Турции, прошедшая большой и сложный путь, занимает почетное место в мировой литературе. Возникшая на тюркской основе и отражавшая потребности, надежды и чаяния турецкого народа, она развивалась в тесном взаимодействии с тюркоязычной литературой, а также с классической арабо-персидской литературой. Бессмертные произведения великих поэтов

Турции и тюркского мира – М.Кашгари, Ю.Баласагуни, А.Юкнеки, Мевляна Джалаледдин Руми, Юнус Эмре, Фузули, Эвлия Челеби, Яссауи, Недим, Караджаоглан, Низами, Навои, Дадалоглы - явились источником творческого вдохновения для многих поколений турецких поэтов и писателей.

Турки обогатили всемирную литературу памятниками огромного гуманистического и художественного значения, отражавшими наряду со специфическими тюркскими и османскими явлениями и типологические общие феномены литературного развития.

Расширение культурных связей Турции со многими государствами способствовало более тесному взаимодействию турецкой литературы с литературами других стран, в том числе и братского Казахстана.

Больших успехов в изучении турецкой литературы достигли турецкие литераторы, создавшие множество ценных работ. Уже в середине XIX и в начале XX-х веков в Турции были выпущены обобщающие труды по истории турецкой литературы, в числе которых следует назвать работы Мютерджим Асима, Юсуф Камиль Паши, Садык Рифат Паши, Зия Паши, Ахмет Джевдет Паши, М. Ф. Копрюлю, И. Х. Ертайлана, И. Х. Севюка, А. Х. Танпынара и др.

В странах СНГ интерес к турецкой литературе имеет давние традиции. Еще в середине XYIII в. в России были опубликованы первые словари и грамматика турецкого (османского) языка. В XYIII – XX в.в. русские тюркологи во главу угла всей научно-исследовательской работы поставили изучение современных языков и литературы тюркоязычных народов. Большая заслуга в этом принадлежит академику В.В.Бартольду, П.С.Паллас, А.Казам-Беку, Г.Ф Миллеру, Ф.В.Коршу, А.Н.Самойловичу, В.В.Радлову, Э.Н.Наджипу, Н.А.Баскакову, В.А.Гордлевскому, И.Н.Березину, С.Е.Малову, А.Н.Кононову, А.К.Боровкову, П.М.Мелиоранскому, Э.В.Севортяну, К.А.Новикову и др., создавшим ряд ценных и интересных работ в области филологии, среди них труды по турецкой литературе.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Объекты и методы изучения турецкой литературы

I. Введение в историю турецкой литературы

II. Периоды турецкой литературы

1. Турецкая литература доисламского периода

1.1 Особенность турецкой литературы доисламского периода.

1.2 Народная турецкая литература этого периода:

а) дастаны (destanlar): Дастан Огуз-Кагана (Oğuz Kağan Destanı); Дастан Коктурка (Göktürk Destanı)

б) Оплакивание: Оплакивание богатыря Альп Ер Тунга (Alp Er Tunga Sagusu)

1.3 Письменные памятники этого периода: Чтение письменного памятника

«Орхон-Енисей» (“Göktürk Yazıları”) и ее важность.

2. Особенности турецкой литературы XI-XII века

2.1 Махмут Кашгари «Словарь турецкого языка» (“Divan-i Lügat-it Türk”)

2.2 Юсуф Баласагуни "Наука-приносящая счастье" (“Kutadgu Bilig”)

2.3 Ахмета Яссауи «Книга о мудрости» (Divan-i Hikmet”)

3. Турецкая литература XIII-XIV века

3.1 Особенности и представители турецкой литературы этого периода:

3.2 Мевляна Джеляледдин Руми (Mevlana)

3.3 Юнус Эмре (Yunus Emre)

3.4 Хаджы Бекташ Вели (Hacı Bektaş Veli)

3.5 Ашык Паша (Aşık Paşa)

4. Турецкая литература XV-XVI века

4.1 Особенности и главные представители турецкой литературы этого периода:

4.2 Алишер Навои (Ali Şir Nevai)

4.3 Сулеймен Челеби (Süleyman Çelebi)

4.4 Хаджы Байрам Вели (Hacı Bayram Veli)

4.5 Шейхи (Şeyhi)

4.6 «Книга о Коркуте» (Dede Korkut Hikayeleri)

4.7 Синан Паша (Sinan Paşa)

4.8 Кайгусуз Абдал (Kaygusuz Abdal)

4.9 Фузули (Fuzuli)

4.10 Пир Султан Абдал (Pir Sultan Abdal)

4.11 Баки (Baki)

4.12 Короглу (Köroğlu)

4.13 Ашык Гарип (Aşık Garip)

5. Турецкая литература XVII-XVIII века

5.1 Особенности турецкой литературы и главные представители этого периода:

5.2 Нефи (Nefi)

5.3 Ашык Омер (Aşık Ömer)

5.4 Караджаоглан (Karacaoğlan)

5.5 Эвлия Челеби (Evliya Çelebi)

5.6 Наби (Nabi)

5.7 Недим (Nedim)

III. Западное влияние в турецкой литературе (Турецкая литература с 1839 годов до нашего времени) (Batılılaşma Dönemi Türk Edebiyatı 1839-dan bugüne kadar)

1. Особенности и главные представители Турецкой литературы в период Танзимата (Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı)

1.1 Шинаси (Şinasi)

1.2 Зия Паша (Ziya Paşa)

1.3 Намык Кемаль (Namık Kemal)

1.4 Ахмет Мидхат Эфенди (Ahmet Midhat Efendi)

1.5 Режатзаде Махмут Экрем (Recatzade Mahmut Ekrem)

2. Турецкая литература в период Сервет-и Фюнуна (Servet-i Fünun Türk Edebiyatı)

2.1 Тевфик Фикрет (Tevfik Fikret)
2.2 Халит Зия Ушаклыгиль (Halit Ziya Uşaklıgil)
2.3 Дженап Шахабеддин (Cenap Şehabettin)
2.4 Мехмет Рауф (Mehmet Rauf)

3. Особенности и главные представители национальной литературы (Milli Edebiyat)

3.1 Зия Гёкальп (Ziya Gökalp)
3.2 Халиде Эдип Адывар (Halide Edip Adıvar)
3.3 Омер Сейфеддин (Ömer Seyfettin)
3.4 Якуп Кадри Караосманоглу (Yahup Kadri Karaosmanoğlu)
3.5 Яхия Кемаль Беятлы (Yahya Kemal Beyatlı)
3.6 Мехмет Акиф Эрсой (Mehmet Akif Ersoy)
3.7 Фарук Нафиз Чамлыбел (Faruk Nafiz Çamlıbel)

4. Современная литература (Cumhuriyet Sonrası Türk Edebiyatı)

А) Особенности и представители Турецкой литературы до 1940-года:
4.1 Мемдух Шевкет Эсендал (Memduh Şevket Esendal)
4.2 Решат Нури Гюнтекин (Reşat Nuri Güntekin)
4.3 Орхан Сейфи Орхан (Orhan Seyfi Orhan)
4.4 Пеями Сафа (Peyami Safa)
4.5 Саит Фаик Абасыянык (Sait Faik Abasıyanık)

Б) Турецкая литература и её представители после 1940-года:
4.1 Ахмет Хамди Танпынар (Ahmet Hamdi Tampınar)
4.2 Джахит Сыткы Таранджы (Cahit Sıtkı Tarancı)
4.3 Орхан Вели Канык (Orhan Veli Kanık)
4.4 Назым Хикмет (Nazım Hikmet)
4.5 Неджип Фазыл Кысакюрек (Necip Fazıl Kısakürek)

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. История развития турецкой литературы.
2. Этапы турецкой литературы.
3. Тюркская литература доисламского периода.
4. Орхоно-Енисейские памятники.
5. Эпос Альп Ер Тонга и сведения о нем.
6. Гектурки и история рождения Огуза кагана
7. Тюркская литература XI-XII вв.
8. Диван-и люгат ит-Тюрк Махмута Кашкари
9. Юсуф Баласагуни и его труд "Наука-приносящая счастье".
10. Турецкая литература XIII-XIV вв.
11. Гуманизм в поэзии Мевляны и Юнус Эмре.

12. Особенности турецкой литературы XV-XVI вв.
13. Творчество Алишера Навои.
14. Европеизированная турецкая литература
15. Эпоха Танзимат турецкой литературы..

ПРИМЕРНЫЕ ЗАДАНИЯ ДЛЯ СРС:

1. Древнетюркские литературные памятники.
2. Махмуд Кашгари и его Диван-и люгат ит-Тюрк.
3. История развития турецкой публицистики.
4. Литературно-философские взгляды Зии Гёкальпа.
5. Прочитав произведений Омера Сейфеддина сравните их с произведениями других писателей.
6. Роль произведении Орхана Памука в современной турецкой литературе.
7. Книга Коркут ата.
8. Особенности турецкой литературы XVII-XVIII вв.

ТЕМЫ КУРСОВЫХ РАБОТ:

1. Литературный период Сервет-и фүнун.
2. Особенности национальной литературы.
3. Период литературы Джумхуриет.
4. Становление турецкой публицистики.
5. Литературно-философские высказывания Зии Гекальпа.
6. Ибрахим Шинаси-основатель европеизированной турецкой литературы.
7. Проза Халит Зии Ушаклыгилья.
8. Современная турецкая литература.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Турецкая литература в 5 томах (Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, İstanbul 1997, 5 cilt)
2. Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Kaya Bilgegil, İstanbul 1998
3. Türk Edebiyatı Tarihi 1, 2 Nermin Öztürk, Ankara 99
4. Edebi Metinler, Nermin Öztürk, Ankara 1998
5. Halk Edebiyatı Yazıları, Fuat Özdemir, Ankara 1998
6. Türk Dili ve Edebiyatı, Asım Bezirci, Nalan Göker, İstanbul 1997
7. Edebiyat, Nahir Ünlü, Ömer Özcan, Ankara 1999
8. Edebi Metinler, Osman Зevisay, Ethem Baran, Эstanbul 1997
9. Edebiyat Tarihi, Hüsemettin Avşar, Ankara 1998
10. Türkçe Edebiyat, Vefa Güktekin, Melahat Öztürk, Ankara 1998

дополнительная литература:

11. Махмут Кашкари, Словарь турецкого языка, Алматы, 1997
12. Türk Dili ve Edebiyatı, Ansiklopedi 1-8 cilt
13. Büyük Türk Klasikleri, 1-12 cilt

14. Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Entolojisi, 1-7 cilt
15. Dede Korkut Hikayeleri, Zeki Ömer Defne, Ankara 1998

ПЕРСИДСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Введение

Персо-язычная литература является одной из самых древнейших и богатейших литератур мира и общепризнанной во всем мире. Она оказала благотворное влияние на литературы многих народов и в частности на тюрко-язычные. В связи с тем, что персидский язык в средние века и вплоть до завоевания Центральной Азии Россией, а Южной Азии Великобританией был официальным языком и по сути дела играл роль языка межнационального общения у многих народов Востока, на персидском языке творили представители не только ирано-язычных народов, но и других народов Востока, в частности тюркских народов. История края за последние тысяча двести лет в основном зафиксирована на языке фарси, что также актуализирует необходимость изучения данного языка и литературы фарси. В данной программе с учетом вышесказанного отражены наиболее важные этапы развития персидской литературы:

- Литературные памятники древнейшего периода
- Арабское завоевание и его последствия для литературной жизни народов Средней Азии и Ирана
- Приход тюрков к власти и развитие панегирической литературы
- Персо-язычная литература в Закавказье
- Монгольское нашествие и ее последствия для развития литературы и культуры Ирана
- Литература на фарси в эпоху Шайбанидов и Савевидов
- Персо-язычная
- Персидская литература XX века
- Современный литературный процесс в Иране
- Литература Ирана в контексте мировой литературы
- Персо-язычная литература в Афганистане и Средней Азии

СОДЕРЖАНИЕ

Объекты и методы изучения персидской литературы
Раздел I. Литературные памятники древнейшего периода
1.1 Авеста. Надписи Ахеменидских царей. Бехистунская надпись
1.2 Литература Восточно-иранских народностей с V н. эры до IX века н.эры. Литература эпохи Сасанидов.
Раздел II. Арабское завоевание и его последствия для литературной жизни народов Средней Азии и Ирана

2.1 Рассвет литературы в IX-X вв.
2.2 Рудаки и жанровое разнообразие персидской литературы эпохи Саманидов (Харасанский стиль).
2.3 Фирдоуси и его свод эпических поэм
2.4 Судьба героического эпоса после Фирдоуси

Раздел III. Приход тюрков к власти и развитие панегирической литературы

3.1 Литература первой половины XI века. Приход Гезневидов и развитие придворной поэзии (Унсури Фарухи, Манучихри).
3.2 Литература второй половины XI века (Ма′суд-и Са′д-и Салмон).
3.3 Литература в эпоху Караханидов (Ам′ак Бухорои, Рашиди Самаарканди, Сузани Самаарканди, Низоми ′Арузи и др.)
3.4 Литература эпохи Сельджукидов
3.5 Омар Хайам и развитие жанра рубаи

Раздел IV. Персо-язычная литература в Закавказье

4.1Низами Ганджави и развитие лиро-эпической поэмы в персидской литературе.
4.2 Хокони Ширвони Абу-л Алла Ганжави, Фалаки и другие иранские поэты творившие в Азербайджанской провинции Ирана

Раздел V. Монгольское нашествие и ее последствия для развития литературы и культуры Ирана

5.1 Нашествие Чингиз Хана и развитие литературы XII-XIV вв. (Саади, Хафиз, Камоли Худжанди и др.)
5.2 Иракский стиль
5.3 Суфизм и суфийская литература (Санои, Атор, Джалол ад-Дин Руми)
5.4 Литература эпохи Тимуридов

Раздел VI. Литература на фарси в эпоху Шайбанидов и Савивидов

6.1 Абдурахман Джами как своеобразный завершитель «Шести золотых веков» новоперсидской литературы и раздел ирано-язычных народов между савивидами (шиитов) и шайбанидами (суннитов)

Раздел VII. Персо-язычная литература Индии

7.1 Стиль Бозгашт или возврат к харасанскому стилю
7.2 Литература эпохи Каджаритов

Раздел VIII. Иранская литература XX века

8.1 Новая поэзия или так называемый «Белый стих»
8.2 Нимо Юшидж и его реформы персидской поэзии
8.3 Содык Хидоят и развитие романистики в Иране

Раздел IX. Современный литературный процесс в Иране

9.1 Исламская революция в Иране и ее влияние на развитие литературы
9.2 Литература Ирана на современном этапе. Развитие поэзии, прозы, драматургии. Возрождение религиозной литературы и т.д

Раздел X. Литература Ирана в контексте мировой литературы

10.1 Влияние древнеиранской религиозной литературы на иудейскую и христианскую и исламскую культуру.

10.2 Влияние древнеиранской литературы на древнегреческую литературу

10.3 Влияние иранской литературы на литературу и философские мысли европейских народов

10.4 Роль персидской литературы в формирование письменной литературы тюркских народов

10.5 Влияние древнегреческой литературы на литературу фарси в средние века

10.6 Персо-язычная литература в Афганистане и Средней Азии на современном этапе

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Авеста и его значение для мировой культуры
2. Иранская литература под влиянием Арабского халифата
3. Обретение себя или выход из состояния инобытия и литература эпохи Саманидов
4. Фирдоуси и мировая литература
5. Суфизм и суфийская литература
6. Харасанский стиль
7. Хафиз и развитие газелей
8. Омар Хайам и развитие жанра рубаи
9. Абдрахман Джами и гератская школа поэтов
10. Мирзо Абулкадыр Бедиль и индийский стиль
11. Низами и развитие лиро-эпической поэмы в персидской литературе
12. Взаимодействие и взаимообогащение литературы персо-язычных и тюрко-язычных народов
13. Саади и развитие дидактической литературы
14. Нимо Юшидж и новая поэзия в Иране
15. Садик Хидоят и развитие современной прозы в Иране
16. Исламская революция и ее влияние на современный литературный процесс в Иране
17. Сочинения на языке фарси по истории народов Центральной Азии
18. Жанровые разнообразия персидской поэзии
19. Соотношение музыки и слова в персидской поэзии
20. Персидская классическая проза

ПРИМЕРНЫЕ ЗАДАНИЯ ДЛЯ СРС:

1. «Шахнаме» Фирдоуси и развитие эпической традиции в литературах народов Востока.
2. Низами Ганджави и развитие любовно-романтической поэмы в литературах народов Востока.

3. Рудаки – основоположник персидско-таджикской литературы.
4. «Гулистан». Саади как образец классической прозы.
5. Суфизм и суфийская литература (Аттар, Санои, Руми).
6. Образ Лейли Менджнун в персо-язычой и тюрко-язычной литературе.
7. Образ Искандара в творчестве Фирдоуси, Низами, Джами, навои и Абая.
8. Средневековая обрамленная повесть в персо-язычной литературе.
9. Персо-язычная литература Центральной Азии XV-XX вв.

ТЕМЫ КУРСОВЫХ РАБОТ:

1. Персо-язычная литература Индии.
2. Революция «машрутэ» и ее влияние на персидскую поэзию.
3. Новая поэзия в Иране и роль Нима Юшидж в развитии новой поэзии в Иране.
4. Форуг Фаррухзад – великая поэтесса.
5. Литература Ирана на современном этапе (после победы исламской революции).
6. Персо-язычная литература Афганистана.
7. Литература Таджикистана.

СПИСОК ОСНОВНОЙ И ДОПОЛНИТЕЛЬНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Забихулло Сафо. История литературы в Иране. Тегеран, 1371 (1990) в 5 томах и в 8 книгах
2. Герман Этте. История персидской литературы.
3. Бертельс Е.Э. История персидско-таджикской литературы. Москва, 1960
4. Бертельс Е.Э. Низами и Фузули. Москва, 1962
5. Бертельс Е.Э. Суфизм и суфийская литература. Москва, 1966.
6. Бертельс Е.Э. Джамми и Навои. Москва, 1968
7. Ян Рыпка и Иржи Бечка. История Таджикско-персидской литературы. Москва, 1971
8. Брагинский И.С. Двенадцать миниатюр. Москва. 1976
9. Брагинский И.С. Из истории таджикской народной поэзии. Элементы народнопоэтического творчества в памятниках древней и средневековой письменной литературы. Москва, 1956
10. Болдырев А.Н. Дарвиш Дихаки. Москва, 1960
11. Болдырев А.Н. Зайнидин Восуфи. Душанбе, 1957
12. Дармстетер Дж. Происхождение персидской поэзии. Москва, 1924
13. Айни С. Устод Рудаки. Эпоха. Жизнь. Творчество. Москва, 1959
14. Корш Ф. Очерки персидского стихосложения. Москва, 1901
15. Мирзоев А. Рудаки и развитие газели в X-XV вв. Душанбе, 1958
16. Д-р. А. Зарринкуб. Сайре дар адоби форси. Тегеран.
17. Камиссаров Д.С. Современная персидская проза. Москва, 1972

ЛИТЕРАТУРА УРДУ (ПАКИСТАН)

Введение

В многонациональной литературе народов Индии и Пакистана литература на языке урду, прошедшая большой и сложный путь, занимает почетное место. Возникшая на индийской национальной основе и отражавшая потребности, надежды и чаяния индийского народа, она развивалась в тесном взаимодействии с классической персидско-таджикской литературой. Бессмертные произведения великих поэтов Востока – Рудаки, Фирдоуси, Омар Хайам, Саади, Хафиз, Джами, Низами – явились источником творческого вдохновения для многих поколений индийских поэтов, пишущих на урду.

Народы Пакистана (Индии) обогатили всемирную литературу памятниками огромного гуманистического и художественного значения, отражавшими наряду со специфическими индийскими явлениями и типологически общие феномены литературного развития.

Основными центрами распространения литературы урду в Индии являются города Дели, Лакхнау, Хайдарабад, Бомбей, Бхопал, Патна, Лахор, Калькутта и др. Язык и литературу урду изучают в университетах и других учебных заведениях обоих государств.

Расширение культурных связей Пакистана со многими государствами способствовало более тесному взаимодействию литературы урду с литературами других стран, в том числе и Казахстана.

Больших успехов в изучении литературы урду достигли индийские и пакистанские литераторы, создавшие множество ценных работ. Уже в начале 30-годов XX в. в Индии были выпущены обобщающие труды по истории литературы урду в числе которых следует назвать работы Р.Б. Саксена, Э. Хусейна. А Надви, С. Захира, А.С. Джафри, С. Э. Хусейна и др.

В странах СНГ интерес к литературе урду имеет давние традиции. Еще в начале XX в. в России были опубликованы первые словари и грамматика урду. Однако главное внимание было направлено на исследование древнеиндийских языков и литературы. В 20-е годы русские специалисты-индологи во главу угла всей научно-исследовательской работы поставили изучение современных языков и литературы народов Пакистана и Индии. Большая заслуга в этом принадлежит академику А.П. Баранникову, А.С. Сухочеву, Н.В. Глебову, И.Д. Серебрякову, Г.А. Зографу и др., создавшим ряд ценных и интересных работ в области филологии, в частности труды по литературе урду.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Объекты и методы изучения литературы урду (Пакистан)

Раздел I. Древнеиндийская литература Индии

1.1. Литературные памятники Древней Индии

1.2. Буддийская литература.
1.3. Литература эпического периода.
1.4. Сказочно-повествовательная литература.

Раздел II. Средневековая классическая литература урду.

2.1. Источники изучения хиндустани и его литературных форм.
2.2. История развития литературы дакхини.
2.3. Литература урду на юге.

Раздел III. Персоязычная литература Индии.

2.1. Амир Хусроу и его вклад в развитии литературы урду и фарси.
2.2. Суфизм и суфийская литература.
2.3. Вольнодумная литература. Кабир.
2.4. Развитие литературы урду в период правления Моголов

Раздел IV.Рождение литературных традиций на языке урду.

3.1. Литература урду в период правления Моголов.
3.2. Делийская литературная школа в XVIII в.
3.3. Поэзия в Дели и Лакхнау.
3.4. Ауд и литература урду
3.5. Кашмирская литературная школа.
3.6. Панджабская литературная школа.

Раздел V. Литература урду в XVIII-первой половине XIX вв.

4.1. Колледж Форт Вильям и его значение в литературе урду и хинди.
4.2. Развитие переводческой школы на урду.
4.3. Развитие прозы на урду.
4.4. Литература Дели и Лакнау в XIX в.

Раздел VI. Литература урду во второй половине XIX - начала XX вв.

5.1. Поэзия и проза накануне эпохи пробуждения
5.2. Просветительская литература
5.3. Рабиндранат Тагор – поэт и драматург
5.4. Мухаммад Икбал – выдающийся поэт, мыслитель и общественный деятель
5.5. Литература урду и Запад.

Раздел VII. Эпоха пробуждения и новая литература.

6.1. Проза и поэзия. Новые жанры.
6.2. Становление революционного романтизма в литературе урду.
6.3. Критический реализм. Премчанд.
6.4. Развитие жанра рассказа в литературе урду.
6.5. Ассоциация прогрессивных писателей Индии и Пакистана.
6.6. Искусство слова в борьбе за национальную независимость.

Раздел VIII. Новые направления в литературе урду и перспективы ее развития.

7.1. Гражданская поэзия.
7.2. Антивоенная тематика
7.3. Развитие очерка урду.

7.4. Литература урду в независимой Индии и Пакистане.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Древняя литература Индии. Веды. Ригведа.
2. Палийская литература. Джатаки.
3. Классический санскрит. Рамаяна и Махабхарата.
4. Панчатантра и мировая литература.
5. Классическая литература урду (khари-боли).
6. Демократические тенденции на Дакане.
7. Литературные школа Биджапур.
8. Литературная школа Голконда.
9. Амир Хусроу. Хамса.
10. Развитие переводческой школы на фарси.

ПРИМЕРНЫЕ ЗАДАНИЯ ДЛЯ СРС:

1. Бхакти и Суфизм.
2. Назир Акбарабади и его особый стиль
3. Мирза Галиб – великий поэт Востока
4. Литература урду на севере Индии.
5. Вали Аврангабади его вклад в развитии литературы урду.
6. Переводческая школа. Художественный перевод и его значение в литературных связях.
7. Литературная школа Дели и Лакнау. Проза и Поэзия.
8. Саид Ахмад-хан – общественный деятель и социальный реформатор.

ТЕМЫ КУРСОВЫХ РАБОТ:

1. 20. Искусство слова в борьбе против колониализма.
2. Казахская литература и Восток. Икбал и Абай.
3. Западная тематика в произведениях урдуязычных поэтов и писателей Индии.
4. Романтизм и Реализм.
5. Прогрессивная литература.
6. Новые прозаические жанры в литературе урду.
7. Развитие литературы урду во второй половине XX в.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Алиев Персоязычная литература Индии. М., 1968.
2. Глебов Н.В., Сухочев А.С. Литература урду. М., 1967.
3. Дехтярь А.А. Проблемы поэтики дастанов урду. М., 1979.
4. Зограф Г.А. Хиндустани на рубеже XVIII-XIX вв. М., 1961.
5. Из современной пакистанской поэзии. (Сост. А. Сухочев). – М., 1973.

6. История индийских литератур (под ред. Нагендры). М., 1964.
7. Краткая история литератур Индии. Л., 1974.
8. Литература Востока в средние века. М., 1970.
9. Рабинович И.С. Сорок веков индийской литературы. М., 1969.
10. Современная проза урду. М., 1973.
11. Серебряков И.Д. Литературы народов Индии. М., 1985.
12. Сухочев А.С., Елизаров Р.А. Прогрессивные писатели Пакистана. М.,1967.
13. Сухочев А.С. От дастана к роману. (Из истории художественной прозы урду XIX в.). – М., 1971.
14. Эхтишам С.Х. История литературы урду. М., 1961.

ЛИТЕРАТУРА ИНДИИ

Введение

Объектом курса "Классическая и современная литература Индии" является ознакомление студентов с богатейшим миром классической и современной литературы Индии. В развитии индийской литературы, которая имеет более чем трехтысячелетнюю традицию, условно выделяется три периода: древний, средний и новый. *Древнеиндийская литература* включает в себя Веды (конец 2 – сер. 1 тыс. до н.э.), поздневедийскую литературу, джатаки, индийский фольклор, классическую драматургию и первые романы. К этому периоду относятся и крупнейшие эпические поэмы Индии "Махабхарата" и "Рамаяна". Древнеиндийская литература – явление глубоко синкретичное. Будучи отражением художественного мира древних индийцев, она в то же время содержит в себе огромный объем информации о верованиях того времени, начиная с первых культовых обрядов, о социальном устройстве и моральных нормах древнеиндийского общества. При изучении *средневековой индийской литературы* (XV - XVIII вв.) большое внимание уделяется идеологам и поэтам движения *бхакти* – религиозно-мистической форме народного протеста, любовной лирике суфиев. При изучении *нового периода* развития индийской литературы студенты знакомятся с развитием художественного слова в Индии в новое и новейшее время, с современными тенденциями в поэзии и прозе, с различными течениями в литературе: *праёгвад, чхаявад, прагативад* и др. Эпоха колониализма, национально-освободительная борьба индийского народа нашли свое отражение и в художественной литературе Индии. Имена Рабиндраната Тагора, Премчанда, Яшпала, Кришан Чандара, Агъея, Амриты Притам, Рангея Рагхава и других писателей и поэтов независимой Индии вошли в сокровищницу мировой литературы.

Индийская литература – это не только литература хинди, это конгломерат различных других литератур (урду, пенджаби, кашмири, малаялам и др.), которые, развиваясь в сходных исторических условиях, сохранили национальное своеобразие и колорит. Их взаимовлияние, способствовавшее

общекультурному развитию индийского народа, является важной отличительной особенностью индийской литературы.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Объекты и методы изучения индиской литературы

Тема 1 "ВЕДИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА. ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА"

1.1.Веды – древнейший памятник индийской литературы. Общая характеристика.

1.2. 4 сборника Веды: «Ригведа» (гимны), «Самаведа» (сборник стихов), «Яджурведа»(сборник о жертвоприношения), «Атхарваведа» (сборник молитв).

1.3. Поздневедийская литература:

- Брахманы - прозаические объяснения более ранних текстов и ритуальных формул.
- Араньяки ("лесные книги") - наставления для отшельников и людей, временно удалившихся в леса.
- Упанишады - религиозно-философские трактаты.
- Сутры – вопросы философии, морали, этики.
- Шастры – научные и политические сочинения.

1.4. Древние поверья В Индии.

1.5. Понятие о карма и дхарме.

1.6. Культовая практика древней Индии.

Тема 2. "ДРЕВНЕИНДИЙСКИЙ ПАНТЕОН И КУЛЬТОВАЯ ПРАКТИКА"

2.1. Пантеон "Ригведы". Вселенная – Трилока и боги, населяющие ее:

2.1.1. Небесные дэвы – Митра, Варуна, Адитьи, Сурья и др.

2.1.2. Атмосферные дэвы – Индра, Маруты, Рудра и др.

2.1.3. Земные дэвы – Агни, Сома, Брихаспати и др.

2.2. Происхождение Вселенной, три основные версии: дуалистическая, пантеистическая, посредством *тапаса* ("космического жара")\

2.3. Верования и обряды древних индийцев.

2.4. Понятие *сансара* ("странствование души").

2.5. Понятия *карма* и *дхарма*.

2.6. Культовая практика в Древней Индии.

Тема 3. "ДРЕВНЕИНДИЙСКИЙ ЭПОС"

3.1. "Махабхарата" – "Сказание о великой битве потомков Бхараты". Сюжет эпической поэмы. Суть конфликта: борьба добра и зла, борьба за попранную справедливость. Курукшетра – поле дхармы.

3.2. "Бхагавадгита" – "Божественная песня" – священная книга индуизма.

3.3. "Рамаяна" – "Сказание о Раме" – великая индийская поэма.

3.4. Основные мифологические мотивы древнеиндийского эпоса.

3.5. Образ Рама и Ситы и их значения.

3.6. Легенда о древнеиндийского эпоса. Первые подвиги героев. Битва с

монстрами. Герой субститута. Избавления героев от монстра . Борьба за власть. Преследования героев. Далекий путь. Путешествие под землей. Поддержка героев от любови к Бог. Организаторский элемент композиции покушения на жизнь жены героя.

Тема 4. "БУДДИЙСКАЯ и ДЖАЙНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА"

4.1. Зарождение буддизма. Традиционная биография Будды. Буддийский канон. "Типитака" – собрание древних текстов.

4.2. Джатаки – разъяснение основ буддийской веры.

4.3. Джайнская литература на пракритах ардхамагадхи, шаурасени, махараштри.

4.4. Четыре сборника правды.

4.5. Восемь путей освобождения.

Тема 5. "ЛИТЕРАТУРА КАВЬЯ"

5.1. Кавья – как результат общеиндийского литературного синтеза.

5.2. Направления кавья: гадья (проза), падья (стихи), натья (драма), катха (повествование), акьяика (агиография, житийная литература).

5.3. Дандин – поэт, прозаик, теоретик литературы.

5.4. Трактат "Гиталанкар" – 3-4 вв. н.э.

5.5. Лингвистическое и литературное разнообразие кавья.

5.6. Памятники кавья на санскрите как наиболее полное отражение кавья.

5.7. Ашвагхоша – поэт, драмматург, полмист, мыслитель, музыкант, философ.

5.8. «Буддахачарита» поэма Ашвагхошы

5.9. «Саунардананда» поэма Ашвагхошы

Тема 6. "ПОЗДНЕКЛАССИЧЕСКИЙ ПЕРИОД. КЛАССИЧЕСКАЯ ДРАМАТУРГИЯ"

6.1. Бхаса (3-4 вв. н.э.): жизнь и творчество.

6.2. Шудрака и его творчество.

6.3. Калидаса и его творчество.

6.4. Позднеклассический период древнеиндийской литературы (6-10 вв. н.э.).

Тема 7. "СРЕДНЕВЕКОВАЯ ЛИТЕРАТУРА ХИНДИ. НАЧАЛЬНЫЙ ПЕРИОД"

7.1. Ранняя эпическая поэзия (10-14 вв.).

7.2. "Притхвираджрасо" Чанда Бардаи – описание жизни и деяний индийского князя Притхвираджа.

7.3. Творчество Амира Хусро Дехлеви.

7.4. Период Бхакти (XV и XVIII вв.) движение и принципы в идеологии "Бхакти".

7.5. Поэт Видьяпати - распространитель гумманистического мнения бхати в литературе Хинди.

Тема 8. "ТЕОРИЯ ЛИТЕРАТУРЫ"

8.1. "Теория литературы": кавьяшастра и аланкарашастра.

8.2. Крупнейшие средневековые индийские теоретики литературы: Бхамаха,

Дандин, Вамана и др.
8.3. Понятийная система средневекового индийского литературоведения.

Тема 9. "ИДЕОЛОГИЯ ДВИЖЕНИЯ БХАКТИ"

9.1. Период бхакти (15 – середина 17 в.) Принципы и идеология движения "бхакти".
9.2. Три направления в движении бхакти.
9.3. Поэт Видьяпати – провозвестник гуманистического мировоззрения бхакти в литературе хинди.
9.4. Философские и социальные идеи движения ниргун бхакти в творчестве Кабира.
9.5. Кашмирские поэты бхакти. Ходжа Хабибулла, Хаба Хатун.
9.6. Пенджабские поэты бхакти. Нанан, Ангад Дев, Амардас и др.
9.7. Харидасы
9.8. Проповедники течения сагун бхакти. "Солнце Индии" – Сурдас.
9.9. Кришнаитские мотивы в поэзии Сурдаса и Мирабай.
9.10. Рамаизм как направление сагун бхакти.
9.11. Тулсидас. Жизнь и творчество. Поэма "Рамачаритаманаса".
9.12. Позднее средневековье. Ренессансные мотивы в поэзии бхакти. Утрата гуманистических традиций.
9.13. Санскритская сатирическая новелла.
9.14. Баромаси как один из видов индийского фольклора.
9.15. Духа – жанр устной народной поэзии.
9.16. Санскрит - юмористическая новелла.
9.17. Баромаси – один вид индииского фольклора.
9.18. Духа – устный жанр в народной поэзии.

Тема 10. "ЛИТЕРАТУРЫ НАРОДОВ ИНДИИ В НОВОЕ ВРЕМЯ. ИСКУССТВО СЛОВА В БОРЬБЕ ПРОТИВ КОЛОНИАЛИЗМА"

10.1. Проявление кризиса индийского общества в поэзии Мирзы Галиб. (1804 - 1831)
10.2. Г.В.Дерозио (1804-1831) – зачинатель англоязычной литературы в Индии.
10.3. Развитие бенгальской литературы. Просветительские тенденции в литературе Бенгалии. Просветитель Раммохан Рай (1774-1833).
10.4. Бонкимчондро Чоттопадхай (1838-1894) – выдающийся прозаик, основатель исторического романа в бенгальской литературе, публицист, просветитель и мыслитель.
10.5. Рабиндранат Тагор (1861-1941). Роль семьи Тагоров в общественной и культурной жизни индийского общества.

Тема 11 "ЛИТЕРАТУРА ХИНДИ НОВОГО ВРЕМЕНИ"

11.1. Литература хинди. Зарождение просветительства. Лаллу Джи Лал (1763-1838) – первый прозаик хинди.
11.2. Литература позднего просветительства. Творчество Бхаратенду Харишчандра (1850-1885). Идейное содержание – патриотически окрашенное

просветительство.
11.3. Литература и национально-освободительное движение. Реалистические и демократические тенденции в литературе хинди. Рамчандра Шукла (1884-1940) и эстетика просветительства.
11.4. Движение *прагативад*. Премчанд (1880-1936), его жизнь и творчество, суть которого – обращение к реальным проблемам индийской действительности. Учреждение в 1936 г. (Лакхнау) Ассоциации прогрессивных писателей Индии.

Тема 12. "ЛИТЕРАТУРА НЕЗАВИСИМОЙ ИНДИИ. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ РЕАЛИСТИЧЕСКИХ И РОМАНТИЧЕСКИХ ТЕНДЕНЦИЙ" (конец 40-х – 60-е годы)

12.1. Развитие прогрессивно-романтической поэзии. Новое в лирике.
12.2. Новое содержание эпических и мифологических сюжетов и образов.
12.3. Развитие жанра "регионального" романа (*анчалик упаньяс*).
12.4. Развитие жанра исторического романа.
12.5. Взаимодействие реалистических и романтических тенденций в художественной прозе.
12.6. Мулк Радж Ананд. Его творчество - новый этап в развитии индийской англоязычной литературы, представившее внешнему миру острейшие индийские проблемы с демократических позиций.
12.7. Разипурам Кришнасвами Нараян и его творчество. В центре - обращение к герою из средних слоев общества. Стиль Р.К.Нараяна – мягкая ирония, юмор, но не социальная сатира.

Тема 13 . "ЛИТЕРАТУРА РЕСПУБЛИКИ ИНДИЯ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА - НАЧАЛА XXI ВЕКА"

13.1. Попытки абсолютизации брахманской идеологии. Борьба прогрессивных писателей против реакционного традиционализма.
13.2. Модернистские и авангардистские течения. Стереотипный герой – мятущаяся личность, человек ущербный, угнетенный враждебной ему действительностью, безнадежно одинокий.
13.3. Агъей, Раджендра Ядав, С.Д.Саксана и др. представители *чхаявада*.
13.4. Гаджанан Мадхав Муктибодх (1917-1964). Его новаторское творчество – великолепный пример укрепления идейно-эстетических позиций прогрессивной индийской литературы.
13.5. Кризис авангардистской и модернистской литературы. Укрепление позиций реализма в прозе.
13.6. Развитие прогрессивного реалистического направления в поэзии. Направление "вичар кавита" и его представитель Дхумил (1938-1975).
13.7. Прогресс драматургии и публицистики. Упендранатх Ашк, Дхармавир Бхарати, Вишну Прабхакар и др.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Веды. Общая характеристика.
2. Поздневедийская литература.
3. Пантеон Вед.
4. Древнеиндийский эпос. Поэма "Махабхарата".
5. Древнеиндийский эпос. Поэма "Рамаяна".
6. Древнеиндийская драматургия.
7. Теория литературы.
8. Санскритский роман.
9. Литература бхакти.
10. Просветительская литература хинди.
11. Реализм в литературе хинди.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СРС:

1. Четыре сборника Вед.
2. Литература упанишад.
3. Понятия индуизма.
4. Буддийский канон.
5. Джайнская литература.
6. Литература религиозно-мистического движения бхакти.
7. Кришнаизм и рамаизм как направления *сагун бхакти*.

ТЕМЫ КУРСОВЫХ РАБОТ:

1. Творчество Р.Тагора.
2. Прогрессивно-романтическая поэзия хинди.
3. Направления в литературе XX века.
4. Суфийская лирика.
5. Средневековые теоретики литературы.
6. Реалистические и демократические тенденции в литературе хинди.

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА

Основная литература

1. Балин В.И. Краткая история литератур Индии. курс лекций. Л., 1974.
2. Гринцер П.А. Древнеиндийская проза (обрамленная повесть). М., 1963.
3. Гринцер П.А. "Махабхарата" и "Рамаяна". М., 1970.
4. Гринцер П.А. Древнеиндийский эпос. М., 1974.
5. История индийских литератур (под ред. Д-ра Нагендры). М., 1964.
6. Литературы Индии. М., 1979.
7. Невелева С.Л. Мифология древнеиндийского эпоса. М., 1975.
8. Рабинович И.С. Сорок веков индийской литературы. М., 1969.
9. Ригведа. Избранные гимны. М., 1973.

10. Серебряков И.Д. Очерки древнеиндийской литературы. М., 1971.
11. Серебряков И.Д. Пенджабская литература. Краткий очерк. М., 1963.
12. Челышев Е.П. Литература хинди. М., 1968.
13. Челышев Е.П. Современная индийская литература. М., 1981.

Дополнительная литература

1. Бонгард-Левин Г.М., Ильин Г.Ф. Индия в древности. М., 1985.
2. Hindi sahitya ka itihas (История литературы хинди). Delhi, 1997.
3. Мифы Древней Индии. Литературное изложение В.Г.Эрмана и Э.Н.Темкина. М., 1975.
4. Шахнович М.И. Первобытная мифология и философия. Л., 1971.

КИТАЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Введение

Литература китайского народа, одна из древнейших литератур мира. На ее становление повлиял длительный исторический процесс развития страны, начиная с древнего до новейшего времени. В развитии китайской литературы, которая имеет более трехтысячелетнюю традицию, условно выделяется три периода:

- древний (XII в.до н.э.-III в.н.э.)
- средний (раннесредневековая литература (III-VIII в.в.)
- возрождение (VIII-XII в.в.), позднесредневековая литература (XIII-XIXв.в.) и новый.

Особое значение для развития китайской литературы имели конфуцианские книги изречений (классические каноны) «Лунь юй» («Беседы и суждение», 5 в. до н. э.) и «Мэн-цзы» (4-3 вв. до н. э.), а также даосские «Дао дэ цзин» («Книга пути и добродетели», 5 в. до н. э.) и «Чжуан-цэы» (3 в. до н.э.).

Крупнейшими памятниками прозы эпохи Хань (206 до н.э.–220 н.э.) являются «Шицзин» («Исторические записки») Сыма Цяня – огромный труд, включающий яркие характеристики деятелей прошлого и их высказывания. В поэзии того времени господствовал жанр *фу* и сатирические народные песни *юэфу*. Песни *юэфу* оказали заметное влияние на первых представителей литературы раннего средневековья (3-7 вв.), которые писали о тяготах военной жизни, о страданиях народа, гибнущего во время войн и эпидемий.

После объединения страны Танской династией (618-907) возникли благоприятные условия для расцвета литературы. Именно тогда окончательно формируется китайский литературный язык вэньянь. Расцвет китайской литературы наступил в 8 в. (Ван Вэй, Ли Бо, Ду Фу и др.).

В эпоху династий Мин и Цин вышли классические романы «Троецарствие», «Речные заводи», «Сон в красном тереме». Как в древности,

так и сегодня они известны своим глубоким историческим и литературным значением и оригинальным художественным стилем.

Литература нового времени (сер.19 в – 1917) отразила освободительное движение против маньчжуро-китайских феодалов, знакомство с достижениями мировой культуры.

Новейшая китайская литература родилась в ходе освободительного движения «4 мая» (1919). Черты новейшей китайской литературы воплотились в творчестве ее основоположника Лу Синя, впервые сделавшего простого человека главным героем художественного произведения. В его рассказах и повестях реализм достиг зрелости. К началу 20-х гг. новые формы поэзии на разговорном языке почти полностью вытеснили классические.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Объекты и методы изучения китайской литературы

I. Древнейшяя литература Китая

1.1 Древняя фольклорная литература Китая: песни, мифы, притчи

1.2 Эпоха Чжань Го и исторические прозы

1.3 Конфуций и “Лунь Юй”

1.4 Литература эпохи Цин и Хань

Сыма цянь и его «Исторические записки»

II. Средневековая литература Китая

2.1 Литература при Вэй , Цзинь, Северных-южных династиях.

Поэзия Цао Цао и Тао Ю Миня, « Песня о Мулань»

2.2 . Тан- золотой век поэзии

Характерные особенности поэзии Ли Бо, Ду Фуи Ван Вэя

2.3 Популярный поэтический жанр Сунской династии «цы»

Лю Юн , Су Ши и Хуан Тин Цзянь их место художественном литературе

2.5 Юаньская драма. Известный драматург Гуань Хань Цин

2.4 Литература эпохи Мин и Цин

Расцвет художественной прозы Китая.

Классические романы Китая:

Ло Гуань Чжун «Троецарствие»

Ши Най ань «Речные Заводи»

У Чэнь Энь «Путешествие на Запад»

Цао Сюе Цинь «Сон в красном тереме»

Фу Сун Лын, легенды Ляо Жан

2.5 Переходный период китайской литературы

2.6 Литературное наследие Хуань ЦзуньСяна

III. Современная литература Китая

3.1 4 май – литературный переворот и развитие

3.2 Первый период современной Китайской литературы (1917-1927 годах.)

3.3 Второй период современной Китайской литературы (1927-1937 годах)
3.4 Третий период современной Китайской литературы (1937-1942 годах)
Поэзия Ай Цин и Тян Цзянь
Драмы Го Мо Жо, Тянь Хань, Ся Янь
3.5 Четвертый период современной Китайской литературы (1942-1949 годах) Чжао Шу Ли , Дин Лин, Чжоу Ли Бо и др.

IV . Китайская литература новейшего времен

4.1 Литература после образования КНР
4.2 Проза Лян У, Ян Мо, Лю Цин, Чжао Шу Ли и др.
4.3 Поэзия Цзан Кэ Цзя, Хэ Цзин
4.4 Драматургия. Лао Шэ
4.5 Литература времен культурной революции
4.6 Начало литературы эпохи социализма

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Литература древного Китая
2. Литература в период Чжань Го
3. Сыма Цянь и его «Исторические записки»
4. Литература эпохи Суй и Тан
5. Особенности поэзии Ли Бо и Ду Фу
6. Поэтический жанр «цы»
7. Китайская драма
8. Развитие современной литературы Китая
9. Творчество Мао Дуна, Лао Шэ, Ба Цзинь
10. Литература времен культурной революции
11. Литература эпохи социализма

ПРИМЕРНЫЕ ЗАДАНИЯ ДЛЯ СРС

1. Древнекитайская мифология.
2. Конфуций и Лунь Юй.
3. Литература эпохи Цинь и хань.
4. Жизнь и философия творчества ЦАО Сюэ-цинь.
5. Классические романы. Ло Гуань Чжун «Троецарствие», Ши Най Ань «Речные заводи», У чэн энь «Путешествие на Запад».
6. Новейшая китайская литература. Движение «4 мая» (1919).

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА:

Китайская классическая поэзия. М., 1956
Китайская классическая проза. М., 1959
Алексеев В.М. Китайская литература М., 1978
Из книг мудрецов.Проза Древного Китая. М.,1987
Китайская поэзия.М., 1982

Китайская пейзажная лирика.III-XIY вв. М., 1984
Сорокин В.Ф. Эйдмин Л.З. Китайская литература .М., 1972
Литература Древнего Китая. М., 1969г
Мамаева Р.М Китайская литература . Хрестоматия. М., 1959
Современная китайская проза. М., 1988
Радеева Е.Ю. Литературоведение КНР нового периода . М., 1991
История китайской литературы. П., 1994
Современная литература Китая П., 1991
Современная литература Китая У., 1998
Алексеев В.М. Китайская классичкеская проза. М., 1976
Черкасский Л.Е. Новая китайская поэзия. М.,1972
Краткая история древнекитайской литературы П., 1994
История китайской литературы П., 1985

Дополнительная литература

1. Китайская поэзия.М., 1982
2. Современная китайская проза. М., 198
3. Из книг мудрецов.Проза Древнего Китая. М.,1987
4. Китайская пейзажная лирика.(III-XIY) вв. М., 1984
5. Современная китайская проза М., 1988
6. Федоренко Н.Т. Древние памятники китайской литературы. М., 1978

КОРЕЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Введение

Корейская литература хронологически делится на два периода: классический и современный. Классическая литература развивалась под влиянием традиционных верований корейского народа, а также даосизма, конфуцианства и буддизма.

С другой стороны, современная корейская литература развивалась под влиянием западной культуры, которая проникала в Корею в процессе модернизации страны.

Поэзия Хянга периода Силла знаменовала появление уникальной поэтической формы в корейской литературе. До нас дошли 14 Хянга периода Силла, содержащиеся в корейской летописи «Самгук юса» («Забытые деяния трёх государств»).

Для литературы периода Корё характерно более широкое использование китайских иероглифов. На смену Хянга пришли Корё каё, просуществовавшие в устной традиции до периода Чосон.

Одним из поворотных моментов в истории корейской литературы стало создание национального алфавита Хангыль. С помощью корейского алфавита было записано произведение «Енбёчхонга» («Ода дракону, летящему в небо»).

Поэзию эпохи Чосон представляет жанр Сиджо (современная мелодия). Эта поэтическая форма сложилась ещё в конце периода Корё, но своего расцвета достигла именно во времена династии Чосон под влиянием новой господствующей идеологии сон-неоконфуцианства. Другой поэтической формой этого времени является Каса.

Классическая художественная проза начинается с написанных китайскими иероглифами новелл Кымо и Синхва («Новые рассказы, услышанные на горе Золотой Черепахи», автором которых является Ким Си Сып, и «Повести о Хон Гиль Доне», написанной Хо Гюном на хангыле).

Современная корейская литература формировалась в условиях, когда распадалось феодальное общество Чосона, и под большим влиянием новых идей, заимствованных из Западной культуры.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Объекты и методы изучения корейской литературы

I. Классическая литература Кореи

1. История литературы Кореи древнего периода

а) Период Кокурё.

Древний песенный жанр (хванчога, кучига,тосолга, конмутохага).

б) Период трех государств и государство Силла.

Становление корейского стихосложения. Развитие жанра Хянга.

2. История средневековой литературы

а) Период Корё.

Развитие жанра Пёлгок.

б) Произведения на китайском языке.

Ким Бу Сик «История трех государств»; И Ин Ро «Дополнение к истории трех государств».

в) Период Чосон.

Сиджо.Чон Чхоль,Ким Чхон Тхек, Хван Чжин И.

Романы. Корейские романы. Хо Гюн «Легенда о Хон Гиль Доне», «Легенда о двух братьях», «Легенда о двух янбанах».

Романы на китайском языке. Ким Си Сып «Новые рассказы о Кым О», Ким Ман Чун «Облачный сон девяти».

Аллегорические романы. «Рассказ о двух чашках», «Рассказ о фазане», «Игра в шахматы».

Социально-исторические романы. Хо Гюн «Легенда о Хон Гиль Доне», «Сохва тамчон».

Фантастические романы. Ким Ман Чун «Облачный сон девяти», «Окенмон».

Исторические романы. «Летопись об Имчине», «Легенда о Паках».

Поучительные романы. «Повесть о Симчоне», «Повесть о Сукхян».

Любовные романы. «Повесть о верной Чхун Хян», «Повесть о Сукхян».

Сатирические романы. Пак Чи Вон «Легенда о янбане»; Ли Чон Чун «Дураки».

3. Период Просвещения.

в) Развитие нового романа.

И Ин Чок «Слёзы Хёл», «Чиаксан», «Серебряный мир»; И Хе Чо «Пинсансоль»; Чве Чан Сик «Цвет зеленого месяца».

II. Современная корейская литература.

1. Поэзия.

а) Период колонизации.

Хан Ён Ун «Молчание других»; Ким Со Воль «Цветы чинталле», И Сан Хва «И на отнятое поле приходит весна», «Запах»; Со Чон Чу «Роскошь».

б) Период освобождения.

О Чан Хван «Заболевший Сеул»; Ким Ки Рим «Новая песня»; Со Чон Чу «Квичокто».

в) Период 1960 года.

Пак Ту Чин «Флаги ещё не взвились»; Ким Су Ён «Голубое небо»; Сим Чон Ёп «Очисти скорлупу»;

2. Роман.

а) Период колонизации.

Ким Тон Ин «Тихая грусть»; Хён Чин Гон «Пинчо» т.б.

б) Период освобождения.

И Те Чжун «Освободитель»; Ким Тон Ри «Шаманка», Кан Син Че «Молодое дерево»; Пак Кён Ри «Недоверчивое поколение».

в) Период 1960 и по сегодняшний день.

Ким Сын Ок «Сеул 1964 года»; И Чон Чжун «Калека и дурак», «Жестокий город»; Чве Ин Хо «Родина», «Марш дураков»;

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ.

1. Произведения классического периода в корейской литературе.

1.1 Развитие жанра Хянга в эпоху Силла.

1.2 Жанр Корё каё – устная традиция эпохи Корё.

1.3 Король Седжон. Его роль в создании корейского алфавита.

1.4 Сиджо - поэтическая форма эпохи Чосон.

1.5 «История трёх царств». Создание исторического романа.

2. Новеллы Кымо и Синхва. Их литературные особенности.

2.1 Художественное своеобразие новеллы «Новые рассказы, услышанные на горе Золотой черепахи».

3. Развитие жанра «Фантастический роман».

3.1 Роман Ким Ман Джуна «Облачный сон девяти». Элементы фантастического.

4. Развитие жанра «Повесть».

4.1 «Повесть о верной Чхунхян». Тема воспевания верности. Идеал корейской женщины.

4.2 «Повесть о Хон Гиль Доне». Тема борьбы.

5. Современная корейская литература.

5.1 Романы и стихотворения современных корейских писателей.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СРС:

1. Тема: Классическая литература Кореи.

1.1. Легенда о дурачке Ондале. Народные сказки: «Сказка о Пани», «Сказка о зайце».

1.2. Стихотворения Хянга: Синчхун «Песня о туе», Химён «Молитва слепого ребенка перед ликом тысячерукой и тысячеокой печальницы», Кюнё «Молю о том, чтобы повернулось колесо закона».

2. Тема: Период средних веков (до 1392г.)

2.1. Стихи – «Сиджо». Син, Чон Монджу, Ли Джоно.

2.2. Народные предания «Сольхва». Ким Ирён «Нохыль Пудык и Тальталь Пакпак – двое святых с южного склона горы Пэквольсан – гор светлой луны», «Храм чудесного беркута», «Ёнхве бежит от славы», «Поян и грушевое дерево», «Князь Солнце». Лим Чхун «История Деньги». Ли Кок «Бамбучинка». Ли Кюбо «Зеркало», «Семеро мудрых», «Наказ отца».

3. Тема: Период позднего средневековья (1392г. – 1894г.)

3.1. Короткие песни Сиджо. Мэн Сасон «Песни о врменах года на реках и озерах», Ли И «Девять излучин Косана», Чон Чхоль «Одинокий журавль», «О верности» и др., Пак Инно «Родители», «Дружба», «Супруги» и др., Юн Сондо «Песни о пяти друзьях», «Времена года рыбака».

3.2. Песни новых времен. Чансиджо. Чон Чхоль «Время пить вино», Ким Минсун «Я вспоминаю молодость свою», неизвестные авторы «С чем молодую девушку сравнить?..», «Скажите-ка, друзья, как жить на свете…» и др.

3.3. Напевные строфы. Каса и чапка. Чон Гигын «Славю весну», Чон Чхоль «Путешествие в Квандон», Хо Нансорхон «Тоска на женской половине дома», неизвестные авторы «Песня о Скале Долга», «Белая чайка».

3.4. Проза «Пхэсоль». Со Кочжон «Три недостатка», «Мудрое решение», «Попался на хитрость». Сон Хён «Пхун Сансу считает по-сврему», «Глупый зять», «Два брата» и др., О Сукгвон «Круглый дурак». Ким Анно «Студент Чхэ и незнакомка». Чха Чхонно «Девичья честь». Ким Си Сып «Заглянул за ограду». Лим Че «История цветов», Квон Пхиль «История Чжоу Гуя». Пак Чивон «Переправа».

3.5. Новеллы. Лю Монин «Чхэ Су», «Око за око», «Хон Сом и змея», неизвестные авторы «Об одном военном чиновнике», «Злой дух», «Семеро подруг», «Сильные люди», «Жизнеописание королевы Инхён», «Записки о добрых деяниях и благородных сердцах».

4. Тема: Современная литература.

4.1. Период поиска. Проза. На До Хянг «Глухонемой Сам Рёнг». Ким Донг Ин «Картошка».

4.2. Период становления. Поэзия. Пак Мок Воль «Небесная косуля». Прозаические произведения. И Хё Сок «Когда цветет гречиха».
4.3. Период развития. Ким Сонг Хан «Пабидо», О Санг Вон «Сборник Иоанна».

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. «Знаменитые произведения Кореи», ред. Ким Хи Во.,изд. Джонро.Сеул.,1990 г.
2. «Переборка древних стихов», ред. Сон Джоп Сон., изд. Духовный мир.,Сеул., 1990 г.
3. «Наши известные стихи», ред. Ким Джон Гиль, Ли Орё Енг, изд-во Донг-а, Сеул, 1990 г.
4. «Чтение древних стихов», ред. Ким Джонг О, изд. Духовный мир, Сеул, 1990 г.
5. «Сборник корейских рассказов», 1-20 т., изд. Син-Хва, Сеул, 1979 г.
6. «Большое собрание корейских произведений», 1-100 т.,изд. Дусан-Донга, Сеул, 1995 г.

ЯПОНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Введение

В настоящем курсе представлены основные этапы развития японской литературы, с момента ее становления под влиянием китайской литературы, начала ее самобытного развития с конца 9-го века (стиль Танка, жанри дневников и романов), включая эпоху «Хэйан» (794-1192), представляющую собой первый период процветания литературы Японии.

Следующим этапом развития литературы является появление исторических романов и эссе (13-14 века), отражающих наиболее важные исторические события. Так, становление профессиональной армии и военные сражения по всей Японии послужили толчком к поиску смысла жизни, к появлению пессимизма в литературных произведениях.

В эпоху «Эдо», когда в течении двух столетий в Японии воцарился мир, образование стало распространяться во всех слоях населения. «Хайку» стало главным течением в стихосложении. Появились романы и сказки, написанные для народа.

После реставрации Мэйдзи (1868) и установления контактов с Западом, национальная литература испытала сильное влияние западно-европейской литературы, вследствие чего возникло движение за единство литературного и разговорного языка, которое совершенствовалось в последующие двадцать лет. Под влиянием русской литературы возникло первое течение этого периода – реализм. Затем как реакция на политику европеизации возникло движение консервативного национализма и часть литературы была под этим влиянием, но

одновременно существовал романтизм. Натурализм в японской литературе отличался от натурализма в Западной Европе, но был главным течением в начале XX века. Два главных писателя Мори О. и Нацумэ С. противостояли натурализму и за ними следовали школы «Танби», «Сиракаба» и «Синсичо». К началу Второй мировой войны в японской литературе наблюдалось влияние милитаризма в социально-политическом контексте общего ограничения свободы слова. В послевоенное время литература Японии получила возможность свободного развития.

СОДЕРЖАНИЕ

Объекты и методы изучения японской литературы
Раздел I. Классическая литература Японии
1.1. Эпоха устной литературы (мифы, песни)
1.2. «Кодзики», «Нихонсеки» и государство
1.3. Танка и китайские стихи
1.4. Рассказы по буддизму
1.5. Государственные сборники «Танка»
1.6. Фантастические сказки
1.7. Сказки с песнями
1.8. Исторические романы
1.9. Дневники, путевые записки и эссе
1.10. Рассказы о воинах
1.11. Историография
1.12. Сказки для народа
1.13. «Хайку», «Сэнрю» и «Кека»
1.14. Роман
Раздел II. Литература Японии после реставрации Мэйдзи
2.1. Открытие страны и просвещение
2.2. Просветительная литература (политические романы, переводы романов зарубежных литератур)
2.3. Реализм
2.4. Консервативный национализм и литература
2.5. Романтизм
2.6. Японско-китайская война, Русско-японская война и литература
2.7. Натурализм
2.8. Школа «Коутоу» (Мори Огай и Нацумэ Сосэки)
2.9. Школы «Танби» и «Сиракаба»
2.10. Школа «Синсичо» (новый реализм)
2.11. Пролетарская литература и «Тэнко бунгаку»
2.12. Литература Японии после Второй мировой войны
2.13. Поэзии, «Танка», «Хайку», пьесы и критические статьи

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ:

1. Сопоставление мифов литературы Японии и других стран
2. Буддизм и его влияние на литературу Японии
3. Конфуцианство и его влияние на литературу Японии
4. Сопоставление народных сказок литературы Японии и других стран
5. Влияние китайской литературы на литературу Японии
6. Влияние русской литературы на литературу Японии
7. Влияние литературы западных стран на литературу Японии
8. Сопоставление натурализма в Японии и в Западной Европе (zolaism)
9. Современная литература Японии и ее место в мировой литературе

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СРС:

1. Сопоставление мифов Японии и других стран.
2. Сопоставление народных сказок Японии и других стран.
3. Сопоставление историй литератур Японии и Казахстана (Россия).
4. «Танка» («Хайку») и времена года и природа Японии.
5. «Гэнджи моногатари» и его влияние на японскую литературу.
6. Представитель романтизма и натурализма Шимадзаки Тоусон и его произведения.
7. Представитель школы «Еюу» Мори Огай и его произведния.
8. Произведения Шига Наоя (школа «Ширакаба»). Художественный анализ.
9. Представитель школы «Танби» Танидзаки Джунъичироу и его произведния.
10. Произведнеия Кавабата Ясунари. Художественный анализ.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература:

1. Син кокго бинран. Токио : Бунъэйдо, 1998.-С.1-241.
2. Като С. Нихон бунгакси дзосэцу (1). Токио: Чикума, 1999.-550с.
3. Като С. Нихон бунгакси дзосэцу (2). Токио: Чикума, 1999.-535с.
4. Кониси Д. Нихон бунгакси. Токио : Кодансия, 1993.-242с.

Дополнительная литература:

1. Эма Ц. Синсю кокго соран. Киото: Киото, 1974.-С.15-247.

Авторский коллектив:
Кожабекова Ш.Б. – к.ф.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Надирова Г.Е. – д.ф.н., профессор КазНУ им. аль-Фараби
Есенжан Д.Ә. – к.ф.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

MKShT 3302 **МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН КӘСІБИ ШЕТЕЛ ТІЛІ**
(шығыс тілдері)

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Садыкова Р.К., ф.ғ.к., доцент, ҚазМемҚПУ; Кенжебаева А., ф.ғ.к., доцент, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

5. Түсінік хат
6. Курс мазмұны
7. Ұсынылған әдебиеттер тізімі
8. Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

Соңғы онжылдықта қарқын алып отырған ықпалдастық үдерістер, кәсіби және академиялық алмасулар, халықаралық ынтымақтастықтың одан әрі дамуы шетел тілінде білім берудің үдемелі дамуына септігін тигізді. Осы тұрғыдан заманауи тарихи кезеңде шетел тілі жаңа мемлекетті дамытудың басты шарттарының бірі болып саналатын қоғамның зияткерлік әлеуетін қалыптастыруда ықпалды құрал мәртебесіне ие болады.

Шет тілде оқытудың стратегиялық міндеті Қазақстан Республикасының біртұтас білім беру жүйесінің барлық кезеңдері бойынша бөлу және оларды қалыптасатын тілдік құзыреттіліктерді деңгейлік саралау технологиясы арқылы кадрларды даярлауды құзыретті үлгілеу негізінде жетілдіру болып табылады.

Аталған міндетті шешудің нәтижесі - мәдениетаралық қатысым субъектісі ретінде анықталатын тұлғаның мәдениетаралық қарым-қатынасқа қабілеттілігі ретіндегі **мәдениетаралық құзыреттілігін** қалыптастыру - жаңа соңғы нәтижеде көрінетін аудармашы мамандарға шетел тілін оқытудың арнайы нұсқауларын жаңарту болып табылады.

С.С. Құнанбаева әзірлеген шеттілдік және көптілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық негізі болып табылады. Әмбебап тұжырымнамалық негіз тілдік білім беру үдерісін үлгілеуді және тілдік білім берудің үштілділік жағдайында оқытудың соңғы нәтижесіне қол жеткізу үшін отандық және халықаралық бейімделген деңгейлік үлгісін жаңа тәсілдер арқылы жасауға мүмкіндік береді және білім беру үдерісін ұйымдастыру тәжірибесін түбегейлі өзгертеді.

Мамандандырылған кәсіби шетел тілі пәні бойынша ұсынылатын бағдарлама жоғары оқу орындарында бакалавриаттың шығыс шетел филолгиясы факультетінің 3-ші оқу жылына арналған.

Бағдарлама шетел тілінде білім берудің халықаралық үлгісінің Қазақстан Республикасының ұлттық жағдайларына бейімдеу нәтижесі болып табылады.

Бағдарлама төмендегідей қағидаларға негізделген:

- біртұтас білім беру парадигмасын қалыптастырудың базалық негізі болып саналатын когнитивтік, концептуалдық, коммуникативті, лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, рефлексті-дамушы сияқты **әдіснамалық қағидалар** жүйесі арқылы және өз жиынтығында оқыту стратегиясы мен тактикасын анықтайтын, білім беру үдерісінің жалпы және жеке бөліктеріне (мақсаттарына, мазмұнына, әдістеріне, технологиялары мен оқыту құралдарына) қойылатын талаптарды іске асыру тетіктеріне;
- тілдік білім берудің құзыреттілік негіздемесі мен оның соңғы нәтиже сапасы бойынша бағасына;
- функционалды қатысымдық бағытына;
- пән мазмұнын деңгейлік саралауға және тілді меңгеру мен оқытудың стандартты типтік деңгейлері бойынша соңғы көрсетікіштеріне;

- салалар, тақырыптар, тақырыпшалар мен типтік сөйлесу жағдаяттарынан тұратын когнитивті-лингвомәдени кешендер түріндегі пән мазмұнының ұсынылуына;

Тілдік құзыреттілікті бағалаудың өлшем бірліктерін жасау және соның негізінде тілді меңгерудің бірыңғай бақылау-бағалау тетіктерін енгізуіне.

Оқыту деңгейі жалпыеуропалық LSP C1 деңгейіне бейімделген ұлттық деңгейлік оқыту үлгісіне сәйкес *жоғары - базалық стандартты деңгей* (IV ұлттық стандарттық – **IV-ҰС**) ретінде сараланады**.**

Курс мақсаттары мен міндеттері

Жоғары-базалық стандарттық деңгейде курстың басты **мақсаты** білім алушыларда қалыптасқан **мәдениетаралық-қатысымдық және кәсіби құзыреттіліктерді** ары қарай жетілдіру болып табылады.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік құрылымы білім беру құзыреттілігі сипатын бейнелейді және *осы білімдерді, дағдылар мен машықтарды жүзеге асыруға, сондай-ақ басқа да мәдениет өкілдерімен қарым-қатынас жасауда іс жүзінде қолдануына септігін тигізетін туған елі мен басқа ел мәдениеті туралы өз білімдерін практикада қолдана білу дағдылары мен машықтарын, сонымен қатар жеке тұлға қасиеттерінің жиынтығын қамтитын күрделі тұлғалық білімді* қамтиды.

Мәдениетаралық құзыреттілік құрамы ***жоғары-базалық стандарттық*** деңгейде төмендегі құзыреттіліктер жиынтығымен анықталады:

- білім алушыларда болашақ филологтарға кәсіби аудармашылық қызметінде бір тілден екінші тілге ауыса отырып, екі тілдік лингвомәдени өлшемдерде еркін әрекет етуге мүмкіндік беретін оқытылатын шет тілі иесінің тілдік санасына тән «екінші концептуалдық әлемді» қалыптастыратын *когнитивті-лингвомәдени құзыреттілік;*

- студенттерде басқа линвоәлеумет әлемінің бейнесі мен концепті ретінде «екінші когнитивтік сананы» қалыптастыратын және оның танымдық жүйесінде әлем және «инофон» тілі туралы білімімен ұштасатын «білімнің екінші құрылымын» жасайтын *әлеуметтік-мәдени құзыреттілік.* Бұл құрамдас құзыреттіліктер түрлері «аталған» мәдениет және өз мәдениеті мен тілінің «тілдік сана» базасында «жаңа ұғым» ретінде қалыптасады.

- түпнұсқа мәтінінің пәндік мазмұнын білдіретін жаңа когнитивті лингвомәдени кешендерді меңгеруді білдіретін *контенттік-кәсіби құзыреттілік* (мәселе, пән бойынша аялық ақпарат, талқылауды қажет еткен жағдайлар мен болжамды шешімдер);

- болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты тілдік және коммуникативті қызметтің барлық аспектілерінде ШТ-ін кәсіби меңгеру ретінде түсіндіретін *кәсіби бағытталған құзыреттілік* (филолог – даярлау мамандығына сай).

Шетел тілін кәсіби мақсатта оқыту болашақ мамандықтың ерекшелігін

ескеруді, оқытылатын тілдегі қажеттіліктерді есепке алуды талап етеді. Білім алушылардың *филологиялық құзыреттілігі* шетел филологиясы маманын даярлау үдерісінің негізгі компоненті ретінде қамтамасыз етіледі:

- студенттерді кәсіби бағытталған білімдер мен метатілмен қамтамасыз ететін жалпы кәсіби қарым-қатынас саласы шеңберінде анықталатын сөйлеудің пәндік мазмұнымен;
- қарым-қатынастың кәсіби негізделген жағдайларында прагма-кәсіби міндеттерді шешу арқылы кәсіби бағытталған дағдыларды қалыптастыруымен;
- әр түрлі жанрдағы мәтіндерге талдау стратегияларын жасау арқылы түрлі жанрлардағы мәтін материалдарымен жұмыс істеуге қажетті кәсіби бағытталған дағдыларды жанама түрде қалыптастыру.

Оқыту технологиясы. Оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру үшін тіл бойынша арнайы мақсаттағы сабақтардың (пікірсайыстар, ток-шоу, баспасөз конференциялары, топтық полемика, пікірталастар, сұхбат және т.б.) дәстүрлі емес формалары, оқу аудармашылық жаттығулар, сонымен қатар диалогтық оқу технологиялары (іскерлік және рөлдік ойындар, бейнематериалдарды, компьютерлік техникаларды қолдану арқылы ұйымдастырылған жобалық жұмыстар және сол сияқты ұйымдастыру тәсілдері кең ауқымда қолданыс табуы қажет. Курстың оқу материалы оқытылатын қарым-қатынас саласы мен тақырыптар мазмұнын дәлме-дәл ашатын сәйкес мәтіндерді, бейне және аудиоматериалдарды қолдануды қарастырады. Студенттердің белсенді сөздігі алдағы уақытта да, соның ішінде потенциалдық сөздік арқасында, 1200 лексикалық бірлікке толығады.

3-курстағы *ерекшелік* алдағы уақытта да оқытудың кәсіби және мәдениетаралық бағытын тереңдету, студенттерде болашақ мамандықтарына қызығушылығын арттыру; Қазақстан Республикасының және тілі оқытылатын елдердің мемлекеттілігі, білім беру, ғылым және экономика жағдайы туралы білімдерін кеңейту болып табылады. Кәсіби мақсатта басқа діл мәдениеті ерекшеліктерін меңгеру, оларды туған тіл мен мәдениеттегі ұқсастықтары мен өзгешеліктерін анықтау арқылы олардың шет тілінде қарым-қатынас жасаудағы рөлін түсініп, олардың семантикасы және құндылықтарын салғастыру жалғасады. Оқыту үдерісінде студенттерде тұлғалық қасиеттер (талдамалы және креативті мүмкіндіктері, сыни ойлау), дүниетанымдық және азаматтық ұстанымы қалыптасады.

Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жоғары оқу орнымен дайындалатын білім алушылардың өзіндік жұмысы туралы ережелеріне сай әзірленеді. СӨЖ тапсырмаларын дайындау кәсіби тапсырмаларды, жобалық жұмыстарды орындау арқылы кәсіби маңызды дағдылар мен машықтарды қалыптастыруға екпін түсіру ұсынылады.

Курс **пререквизиттері:** Аталған курс жалпы білім беретін пәндер блогы (Қазақстан тарихы, әлеуметтану, экономикалық теория негізі, саясаттану, философия), базалық шет тілі (A1, A2, B1, B2), тіл біліміне кіріспе, теориялық

фонетика, лексикология, теориялық грамматика, мамандыққа кіріспе бойынша жинақталған дағдылар мен машықтарға негізделеді.

Курс **кореквизиттері:** Арнайы шетел тілі.

Курс **постреквизиттері:** Арнайы бағытталған шетел тілін оқыу әдістемесі бойынша практикалық курстар.

ПӘН МАЗМҰНЫ

«Мамандандырылған кәсіби шетел тілі»

Оқытудың үшінші жылында шет тілінде қарым-қатынас құрудың базалық дағдыларын алдағы уақытта да жетілдіруімен бірге студенттер кәсіби қарым-қатынас мақсатында тілді қолдануда кәсіби бағытталған деңгейге қол жеткізеді. Студенттердің кәсіби мақсатта өзара байланысқа түсуі қарым-қатынастың қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби салалары мен сөйлеу тақырыбы көлемінде ұйымдастырылады.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

Курстың пәндік мазмұны когнитивті-лингвомәдени кешен (КЛК) негізінде жасалады. Оның компоненттік құрамына:

- оқытудың осы деңгейін бейнелейтін қатысым аясы;
- осы аяны құрайтын тілдік тақырыптар мен тақырыпшалар жинағы;
- қарым-қатынастың типтік жағдаяттары енеді.

С1 LAP деңгейіне сай келетін **жоғары-базалық стандарттық деңгейде** (IV-ҰС) білім алушылардың кәсіби мүдделерін білдіретін төмендегі КЛК жүзеге асырылады:

I. Әлеуметтік-мәдени сала

Ғылым, өнеркәсіп, технология

1-тақырып. Ғылым, өндіріс, технология төмендегі тақырыпшалар арқылы ашылады:

1. Технологиялық революция
2. Болашақтағы ғылым мен өнеркәсіп

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін:

-Пікірталаста ғылыми-техникалық дамудың әр түрлі салаларға әсері жайындағы мәселе қарастырылады.

-Дөңгелек үстел басында “Жасыл ел” жастар қозғалысының мүшелері альтернативті энергия көздерін (атом энергиясы, жел энергиясы) құру туралы әңгімелесуде.

-Ғалымдар жастармен кездесуде адамның ғылым мен болашақ өнеркәсіпте алатын орны мен рөлін талқылауда.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

-эссе «Ғылыми-техникалық даму жолында ғылымның алар орны»

-мақала «Қазақстанда ғылымның дамуы»

II.Арнайы-кәсіби сала

1-тақырып. Өркениет дамуындағы филологиялық ғылымның рөлі *төмендегідей тақырыпшалар негізінде қарастырылады:*
1.Қоғамдағы әдебиеттің рөлі мен орны.
2.Қазіргі заманғы әлемде тілдік проблемалар.
Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін:
- пікірталас *«Ана тілі мен оқытылып отырған шет тілінің болашағы»*
- пікірталас *«Қазіргі заманда тілдердің жойылуы: себептері мен олрды сақтап қалу жолдары»*
- дөңгелек үстел «Ақын, жазушы шығармасында қоғамдағы мәселелерінің көрініс табуы»
Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:
- эссе *«Адам баласы оқуын тоқтатқан кезде ойлауын да тоқтатады деген сөзге сенесіз бе?»*
***- мақала** «БАҚ стильдікжәне тілдік ерекшелік»*
2-тақырып. Тіл және қоғам. Тіл және мәдениет *төмендегі тақырыпшалар арқылы тарқатылады:*
1. Мәдениетаралық қарым-қатынас саласында филологиялық зерттеулер
2. Лингвистиканың көкейкесті мәселелері: әлеуметтік лингвистикалық, этнолингвистикалық, бағдарламалық лингвистиканың, гендерлік лингвистиканың, мәтін лингвистикасының ғылыми жетістіктері
Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін:
- пікірталас лингвокультурология мен когнетивтік лингвистика арасындағы айырмашылық талқыланады.
- **Ғылыми конференция** «Қазақстан мен шет елдерде лингвистиканың көкейкесті мәселелері»
лингвист-ғалымдар лингвистика саласындағы жаңа зерттеулер туралы сөйлесуде.
Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:
- эссе «Қазақстандағы мәдениетаралық қарым-қатынас саласы»
- мақала «Қазіргі заманғы филологиялық зерттеулер»
3-тақырып. Адам және оның тілі келесі тақырыпшалар арқылы қарастырылады:
1. Әдеби, ауызекі тіл, диалект
2. Ұлттық-региондық варианттар
3. Жастар арасындағы қазіргі заманғы тілдегі ерекшелік
Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін:
-Лингвист – ғалымдар Қазақстандағы тіл саясаты мәселесін талқылайды.
-Дебат клубының отырысында жастардың мәселелерін, әсіресе жастар арасындағы қазіргі заманғы тіл мен сөйлеу мәдениеті талқыланады.
-Болашақ филолог-мамандар Қазақстанда және тілі оқытылып отырған елдерде шығарылатын газеттерге сараптама жасауда.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- эссе «Қазақстан мектептерінде үштілді жүзеге асыру қажеттілігі.»
- мақала «Ана тілі мен оқытылып отырған шет тілінде жаңа сөздерді енгізудің негіздері.»
4-тақырып. Әдеби дереккөздердегі дүниенің концептуалды суретінің көрінісі тақырыпшалар арқылы қарастырылады:
1. Дүниеге жазушының/ақынның көзімен қарағанда.
2. Мифологиялық және діни мәтіндер – филологиялық білімдер көзі және жүріс-тұрыстың өнегелі-этикалық ережелері ретінде
Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін:
- Қазақ әдебиетінің өкілдерімен кездесуінде қазіргі заманғы жазушылардың жұмысы туралы жаһандануға әсер ету мәселесі.
- Дебат клубының отырысында жастардың әдебиетке деген көзқарасы, жкастар арасында кітап оқудың танымал еместігі талқыланады.
- Дөңгелек үстелде қазіргі заманғы жазушылардың шығармаларындағы әлеуметтік және этикалық мәселелер талқыланады.
Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:
- эссе «Оқу- бос уақыт өткізу деген сөзге келісесіз бе?»
- мақала «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елдегі әдебиеттің жағдайы».

ҚАТЫСЫМ ӘРЕКЕТІНІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

C1 LAP деңгейіне сай **жоғары- базалық стандарттық деңгей** (IV ұлттық стандарттық – **IV-ҰС**).

Жоғары-базалық стандарттық деңгейде қалыптасатын құзыреттіліктер жиынтығы: *лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, кәсіби бағытталған, контенттік-кәсіби.*

Жоғары-базалық стандарттық деңгейді қалыптастыру кезеңінде үлгіленген сөйлеу формасы мен қарым-қатынас түрлері: *сұхбат, пікір талас, талқылау.*

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: *сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлау, әңгімелеу.*

Тілдік шығармалар түрлері: *сұхбат, пікірталас, ойталас, дәлелді бағалау, түсіндіру; түсіндірме беру; шолу; түйіндеу*.

Композициялық-сөйлеу түрлері: интерпретация, шолу, бағалау, түйіндеме, келіспеушіліктер, дәлел.

Жазбаша тілдік шығармалар түрі: *жеке және ресми хат, реферат, өмірбаян, баяндама, реферат, эссе.*
жоғары-базалық стандарттық деңгей дескрипторлары:
Тіл мен қатысымдылық жүйесінде:
төмендегідей қарым-қатынас актілерін жүзеге асыру дайындығы мен қабілеті:
- ешбір қиындықсыз өз пікірін еркін жеткізе білу, жалпылама, оқу және кәсіпкерлік тақырыптарды байланыстыра отырыпойын анық жеткізу, мүдірмей

сөйлей алу;
- білмейтін сөздерді перифразалармен алмастыра отырып, өз ойын еркін жеткізу;
- ешбір дайындықсыз әрі грамматикалық қате жібермей серіктесімен әртүрлі әлеуметтік тақырыптарда қарым-қатынас жасау;
- қандай да бір оқиға немесе іске өз қызығушылығын айқын білдіру, өз пікірін қажетті дәлелдермен түсіндіру және нақтылау;

қатысымның жазбаша және ауызша саласында студенттер төмендегідей дайындық пен қабілеттілік көрсетеді:

- ақпарат алу;
- ҚР мен ТОЕ-дегі өзекті саяси, экономикалық, мәдени және т.б. жағдайлар туралы хабардар екенідігін білдіру;
- мамандығы бойынша шетелдік әріптестерімен байланысқа түсу; әңгімені, пікірталасты, жиналысты бастау;
- түсіндірме беру;
- талқыланатын мәселені тұжырымдау, күн тәртібін хабарлау;
- көзқарасын білдіру, салыстыру;
- идиомалық сөз тіркестерін қолдану арқылы вербалды және вербалды емес деңгейде қатысымдық ниетін жүзеге асыру ерекшелігін меңгеру;
- қатысымдық ниетін жүзеге асыру (келіспеушілікті / келісімді белгілі бір көзқарас тұрғысынан дәлелдеу;
- қорытынды жасау, түйіндеме жасау;
- зияткерлік және эвристикалық әрекетке шақыру;
- әңгімелесушіге эмоционалдық тұрғыдан әсер ету;
- оның әрекеті мен ұстанымын басқару;
- әңгімені жалғастыруға ынталандыру,;
- сендіру;
- айтқанына көндіру, талап ету, ескерту, ұсыныс жасау, кеңес беру;
- жиналысты жүргізу, пікірталасты және ойталқыны қажет арнаға бұру;
- баяндамашыны таныстыру, ол туралы бірауыз сөз айту, қатысушыларды баяндаушыға сұрақ қоюға шақыру;
- сөйлеген сөзі үшін алғыс білдіру, күн тәртібінің келесі мәселесіне көшу;
- сөз сөйлеу уақытын шектеу, сөз сөйлеушінің сөзін бөлу, ұсынысты қабылдамау, баламалы ұсыныс жасау;
- сөз сөйлеу қажеттілігіне сендіру, сөзіне қарсы шығу, нақтылау, дәлелді күшейту;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- жағымды жағдай қалыптастыру, пікірталасқа қатысушыларды бітімге алып келу.
- сипатталған жағдайлардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салғастыру;
- сынау;
- ақтау, кінәлау, айыптау;

- көңілін көтеру, мадақтау;
- қорғау;
- келісімді, қарсылықты көмес түсіндіру;
- жеке ойын білдіру;
- сенімділік, мүмкіндік/мүмкін еместігін білдіру;
- дауға қосылу:
- бастаманы басқа біреуге беру немесе өзінде қалдыру;
- кіріспе және қорытынды сөзді рәсімдеу;
- көңіл аударту;
- жауаптан қашу;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- әңгімені жалғастыруға көндіру.
- ұсынылған тақырып, мәселе, жағдай бойынша ойын түрлі тіректерге сүйене отыра және де оларсыз сөйлеуші адресатының әлеуметтік жағдайын ескере отыра дәлелді жеткізу;
- саяси жағдайларға түсінік беру;
- екі елдің мемлекеттік құрылымын түсіндіру;
- сөйленген сөздің негізгі ойын қысқаша мазмұндау;
- дәлелді тұжырымдар жасау; оқыған, көрген, естігендеріне жалпы қорытынды жасау;
- таңдаған мамандығының мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық, саяси, мәдени сала бойынша дамуындағы рөлі және оның келешегі туралы айту.
- тақырып, мақал, мәселе бойынша өз жеке қатынасын білдіру мақсатында жалпылау, талдау, дәлелдеу, түсінік беру тәсілдерін қолдану арқылы пайымдау формасында монолог құру;
- белгілі өлшемдер бойынша сөйлеушінің сөйлеген сөзін талдау;
- мәтінді мазмұн мен кейіпкерлерді модальдық-бағалаушылық тұрғыдан сипаттап түсіндіру;
- әңгімелесу, дауласу, пікірталас нәтижелерін түйіндеу және бағалау.
- ұсыныстарын білдіру;
- оқыған немесе тыңдаған мәтіні бойынша пікірді сөйлеу адресатына, сөйлеу жағдайына сай басқаша жеткізу;
- сөйлеу адресаты мен қатысым емеурініне сәйкес тілдік құралдарды пайдалану;
- құттықтау сөзімен, қаратпа сөз сөйлеу;
- басқалардың сөйлеген сөзінің дұрыстығын / бұрыстығын дәлелдеу.
- жорамалды адресатқа байланысты тілдік құралдарды таңдай отыра әртүрлі мәтіндер жазу;
- баяндама мәтінін дайындау;
- әріптесін әуежайдағы кездесу туралы факс арқылы хабардар ету;
- шетелдік әріптестер үшін кәсіби -бағдарлы конференциялар мен симпозиумдарға қатысуға шақырулар дайындау, қатысуға шақыруларды қабылдау;

- естіген немесе оқыған мәтіндерінің мазмұнын жазбаша түрде түйіндеу;
- пайымдау элементтері бар эссе жазу;
- сауалнама құрастыру.

Базалық стандарттар деңгейінде қалыптасқан құзыреттіліктерді бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;
2. логика-құрылымдық тұтастылық;
3. сөйлеудің пәндік мазмұнын білу;
4. тіл иелерінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік;
5. сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы; метатілді білу.

Бағалау деңгейлері: ұтымды, жоғары, орта, төменгі.

Бағалау деңгейлері өлшемдерінің мазмұны:

- **Ұтымды деңгей:**

- әріптесінің, мәтін авторының қатысымдық ниетін аталған деңгейде толық түсіну;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, орынды қолдана білу негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық ниетке сай логикалық құрылымы дұрыс сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- қатысымдық ниетті білдірудің барынша жеткілікті толықтығы, шынайы дәлелдерді қолдану арқылы осы деңгейге жеткілікті дәлелділік, беделді адамның пікіріне сілтеме беру және т.б., тілдік мінез-құлық қатысымдық және когнитивті тұрғыдан ақталды;
- қатысым әрекетін құрудың стратегиясы мен тәсілін білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 75% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

- **Жоғарғы деңгей:**

- әріптесінің коммуникативті ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жеткілікті түрде толық түсінбеу;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, үнемі орынды емес қолдануы негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық ниетке сай дұрыс сөйлеуге жеткіліксіз логикалық құрылымды сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- жеке дәлелдерді қолдану арқылы дәлелділіктің барынша жоғары деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қарым-қатынас актісін құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 50% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге

сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

• **Ортаңғы деңгей:**

- әріптесінің қатысымдық ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жалпы ойын түсіну;
- қарапайым құрылымдарды және лексикалық бірліктерді барынша шектелген көлемде қолдану арқылы жеке қатысымдық ниетін айтарлықтай дұрыс жеткізу;
- таңдалған сөйлеу формасы мен түрі үнемі қатысымдық ойға сай келмейді;
- жеке дәлелдерді келтіру арқылы дәлелділіктің жоғары емес деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қатысымдық әрекетті құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білмеу;
- 25% қатесіз сөйлеген жағдайда тілдік құралдарды жеткілікті түрде дұрыс қолданбауы; сөйлеудің интонациялық, лексикалық-грамматикалық рәсімдеуінің жеткілікті түрде дұрыс болмауы.

• **Төменгі деңгей:**

- талқылауға талап етілген деңгейде араласа алмау. Тілдік мінез-құлықтың қатысымдық және когнитивтік тұрғыдан айқын болмауы.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Қытай тілі:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS • 入门篇、起步篇、顺利篇、近步篇》，北京语言大学出版社，2013年。

2. 杨寄洲 等著《大汉语教程》， 北京语言大学出版社，2009年。

Ян Жижоу. Курс китайского языка. Beijing language and culture university press, – Пекин, 2009.

3. 梁云 等著《大学汉语听和说》， 新疆教育出版社，2013年。

Лян Юнь, т.б. Жоғары оқу орындарына арналған қытай тілі (тыңдалым және айтылым. 1 — 2 бөлім). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2013.

4. 《博雅汉语》(初级起步篇)，北京大学出版社，2005年。

5. 单雪梅 托力肯•哈力别克 主编 《大众汉语》，新疆教育出版社，2012年。

Дань Шуемый, Т.Қалибекұлы. Қытай тілі (жалпыға арналған). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2012.

Корей тілі:

13. Корейский язык для казахстанцев (уровень 4), Международный фонд Кореи, 2010
14. Корейский язык для казахстанцев (уровень 5), Международный фонд Кореи, 2010
15. 이기문(1998), <국어사개설>, 태학사.
16. 이기문, 장소원(2005), <국어사>, 한국방송대 출판부.

17.김방한(2009), <언어학의 이해>, 민음사

18.김동소(2005), <한국어 특질론>, 정림사.

Түрік тілі:

1. Adım Adım Türkçe Ders Kitabı-4,5 , Adım Adım Türkçe Alıştırma Kitabı-4,5, Gökhan Dayı, Salih Gün, Tuncay Öztürk, 2002
2. Türkçenin Grameri, Tahsin Banguoğlu, 2002
3. Her Yönüyle Dil, Doğan Aksan, 1996
4. Yeni Hitit Ders ve Alıştırma Kitabı2,3, Cemil Kurt, Nurşen Aygün, 2008

Парсы тілі:

1. Поляков К.И.Персидский язык. – Москва, 2003.
2. Иванов В.Б. Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка. Часть 2.-Москва: «Филоматис», 2004.
3. Слинкин М.Ф. Речевая практика персидского языка. – Симферополь: СОНАТ, 2003.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари Учим персидский язык. Часть 2-3.- Тегеран, 2008.
5. Гладкова А., Учебник персидского языка. М., 1999.
6. Самарэ И., “Азфа”, часть 4-5, Тегеран, 1993.
7. Феррухи С., “Дастур-е забон-е форси”, Тегеран, 1993.
8. Пейсиков Л.С., “Иранские языки”, М., Изд. вост. лит-ры, 2001.

Жапон тілі:

1. Томита Т. Бунпоу но кисо – чищики то соно ощиэката. Токио: Бонжинща, 1991.
2. Иори И. Атаращии нихонго нюумон. Токио: Сриизэнэттовааку, 2001.
3. Мацуока Х. Шокюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриизэнэттовааку, 2000.
4. Тамамура Ф. Нихонгогаку о манабу хито но тамэни. Токио: Сэкайщисоу, 2001.
5. Щиракава Х. Чуужоукюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриизэнэттовааку, 2001.

Араб тілі:

1. التحفة السنية بشرح المقدمة الأجرومية. د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 2005م.
2. شرح ابن عقيل. تحقيق: د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 1998م. ج 1- 2
3. التطبيق النحوي. عبده الراجحي. دار النهضة العربية، بيروت: 2000 م.
4. شذا العرف في فن الصرف المؤلف: أحمد بن محمد الحملاوي (المتوفى: 1351هـ) المحقق: نصر الله عبد الرحمن نصر الله الناشر: مكتبة الرشد الرياض.
5. التطبيق الصرفي. عبده الراجحي. دار المعرفة الجامعية، 2000 م.

Авторлық ұжым:

Алиев Г.А. – ф.ғ.к., профессор

Джельдыбаева Р. Б.– ф.ғ.к. доцент

Курманбаева Д.Т. – магистр, аға оқытушы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

SPIYa 3302 **СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**
(восточные языки)

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Садыкова Р.К., к.ф.н., доцент КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., к.ф.н., доцент КазНУ им. Аль-Фараби

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

5. Пояснительная записка
6. Предметное содержание дисциплины
7. Список рекомендуемой литературы
8. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Предлагаемая типовая учебная программа по специализированному профессиональному иностранному языку разработана для студентов 3 курса (6 семестр) филологической специальности восточного направления согласно типовому учебному плану по специальности 5В021000-Иностранная филология.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам, проявляющихся в новом конечном результате-формировании межкультурной компетенции как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемой как субъект межкультурной коммуникации.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования является впервые разработанная в отечественной методической науке «Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования» (С.С. Кунанбаева), состоящего из когнитивно-лингвокультурологической методологии и теории межкультурной коммуникации на основе обобщения и укрупнения имеющихся наработок в области теории межкультурной коммуникации. Когнитивно-лингвокультурологическая методология как универсальная концептуальная основа современной теории иноязычного и полиязычного образования обеспечивает новационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия для достижения конечного результата обученности и существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Программа является результатом адаптации международной модели иноязычного образования применительно к национальным условиям Республики Казахстан и построена на следующих принципах:

- реализационного механизма через систему методологических принципов: когнитивного, концептуального, коммуникативного, лингвокультурного, социокультурного, рефлексивно-развивающего как базовых основ формирующих целостную образовательную парадигму и в своей совокупности определяющих требования к образовательному процессу в целом и отдельным его составляющим(целям, содержанию, методам, технологиям, средствам обучения), определяя, таким образом, стратегию и тактику обучения;

- компетентностной базируемости языкового образования и ее оценки по качеству конечного результата;

- коммуникативно-функциональной направленности;

-уровневой ранжированности предметного содержания и конечных показателей по выделенным стандартизированным типовым уровням обученности и владения языком;

- представленность предметного содержания в виде когнитивно-лингвокультурологических комплексов, состоящих из сфер, тем, субтем, и типовых ситуаций общения;

Разработанность критериально-параметровой шкалы измерения языковой компетенции и введения на ее основе единого контрольно-оценочного механизма владения языком.

Уровень обучения ранжируется как уровень *сверх-базовой стандартности* (IV национальный стандартный- **IV-НС**) в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, соответствующий общеевропейскому **C1 LAP.**

Цели и задачи курса

Цель обучения состоит в **дальнейшем развитии межкультурно-коммуникативной и профессиональной компетенций *на уровне сверх-базовой стандартности.***

Основной задачей обучения является приближение студентов к международно-стандартному общенаучному и научно-профессиональному уровню обученности с учетом национальной модели обучения.

Межкультурно-коммуникативная компетенция представляет собой сложное образование, включающее знание о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качеств личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, а также, практический опят их использования с представителями иной культуры.

Состав межкультурно-коммуникативной компетенции на уровне сверх-базовой стандартности определяется набором следующих компетенций:

- *когнитивно-лингвокультурологической*, формирующей у обучаемых осознанное формирование «вторичной концептуализации мира», характерной для языкового сознания носителя изучаемого иностранного языка, позволяющей будущему филологу оперировать в двух языковых лингвокультурологических измерениях, легко переходя с одного языка на другой в ситуациях будущей профессиональной деятельности;
- *социо-культурологической,* формирующей у обучаемого «вторичное социальное сознание» как социально-культурный концепт и образ мира другого лингвосоциума; формирование в его когнитивной системе «вторичных конструкций-знаний» соотносится со знаниями о социуме и языке «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного»-культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;
- *контентно-профессиональной*, трактующей как овладение новыми

когнитиными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для анализа (проблема, идея, предлагаемые решения и т.д.);

- *профессионально-ориентирующей*, интерпретирующейся как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности филолога. Овладение иностранным языком в профессиональных целях предполагает понимание значение культуры как формы человеческого существования и руководство в своей деятельности современными принципами толерантности, диалога и сотрудничества; использование знаний о современной естественнонаучной картине мира в образовательной и профессиональной деятельности; способность сопоставлять факты, явления, процессы изучаемых и родного языков; интегрировать знания из смежных и несмежных сфер человеческой деятельности; способность продуцировать устные и письменные тексты различных жанров и функциональных стилей соответственно коммуникативному контексту.

Инофилологическая компетенция обучающихся, являясь стержневым компонентом процесса подготовки специалиста филологического направления, обеспечивается:

- предметным содержанием речи, определяемым в рамках обще-профессиональной сферы общения, обеспечивающей студентов профессионально-ориентированными знаниями и метаязыком;
- формированием профессионально-ориентированных умений путем решения прагмапрофессиональных задач в профессионально-базируемых ситуациях общения;
- опосредованным формированием профессионально-ориентированных умений работать с разножанровым текстовым материалом, использованием филологического анализа для выработки стратегий анализа разножанровых текстов

Технологии обучения. Для эффективной реализации целей обучения широкое применение должны найти нетрадиционные формы и приемы организации учебных занятий по языку для специальных целей (дебаты, ток-шоу, пресс-конференции, групповая полемика, дискуссии, интервью и т.д.), деловые и ролевые игры, кейс-стади, решение проблемных задач. Учебный материал предусматривает использование аутентичных текстов, видео-, аудио материал, адекватно отражающих содержание изучаемой тематики и сфер общения. Активный словарь получает свое дальнейшее расширение, в том числе за счет потенциального словаря, на 1200 лексических единиц.

Специфичным для специализированного профессионального иностранного языка является дальнейшее углубление межкультурной, научно-профессиональной и прагматичной направленности обучения, формирование у студентов профессионально-значимых умений и навыков в рамках специально-профессиональной сферы общения и речевой тематики. Продолжается дальнейшее освоение в профессиональных целях феномена культуры иной

ментальности, ее сопоставление со складом родной ментальности, влияния роли языка на общение, развитие интереса к содержательной и функциональной стороне языка, изучение состояния развития филологической науки на современном этапе.

Данный курс призван осуществлять развитие у студентов аналитических умений и критического профессионального мышления путем анализа, интерпретации устной речи и письменных текстов разных функциональных стилей и жанровых разновидностей.

В процессе обучения формируются и развиваются личностные качества студентов (аналитические и креативные способности, критическое мышление), а также развивается гражданская позиция студента.

Организация самостоятельной работы студентов регламентируется в соответствии с Положением о самостоятельной работе обучающихся, разрабатываемым высшим учебным заведением. При разработке заданий для СРО рекомендуется сделать акцент на формирование профессионально-значимых компетенций через решение прагмапрофессиональных задач, выполнения проектных работ.

Пререквизиты курса: Перечень дисциплин, предшествующих изучению данной дисциплины: Введение в языкознание, Базовый иностранный язык(А1, А2, В1, В2), Теоретическая фонетика, Лексикология, Теоретическая грамматика изучаемых языков, Профессионально-ориентированный иностранный язык.

Кореквизиты курса: Дисциплины филологического направления

Постреквизиты курса: Специально-ориентированная методика иноязычного образования.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ
Специализированный профессиональный иностранный язык

В ходе данного курса наряду с дальнейшим совершенствованием базовых умений иноязычного общения студенты достигают профессионально-ориентированного уровня обученности в использовании языка в целях профессионального общения. Взаимодействие студентов в профессиональных целях организуется в рамках общественно-политической, социально-культурной, межкультурно-коммуникативной и специально-профессиональных сфер общения и речевой тематики.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Предметное содержание курса организуется в когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;

- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;

- типичные ситуации общения.

На уровне сверхбазовой стандартности, который соответствует уровню C1 LAP, реализуются следующие КЛК, отражающие профессиональные интересы обучающихся:

I. Социально-культурная сфера

Тема 1. Наука, производство, технологии раскрывается в следующих **субтемах:**

1. Технологическая революция
2. Наука и производство будущего

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие типовые ситуации (в качестве примера):

- *В ходе диспута обсуждается вопрос о влиянии научно-технического прогресса на различные сферы жизни.*

- *За круглым столом студенты с членами молодежного движения "Жасыл Ел" говорят о создании альтернативных источниках энергии (атомной энергии, энергии ветра)*

- *На встрече с молодежью ученые обсуждают роль и место человека в науке и производстве будущего*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются**:**

- *эссе на тему «Роль науки в развитии научно-технического прогресса»;*
- *статья на тему «Развитие науки в Казахстане»*

II. Специально-профессиональная сфера

Тема 1. **Филология в контексте современных наук** раскрывается в следующих **субтемах**:

1. Роль и место литературы в современном обществе.
2. Проблемы языка в современном мире.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- *дискуссия на тему: «Перспективы развития изучаемых языков и родного языка»;*

- *дискуссия на тему: «Проблемы исчезновения языков в современном мире: причины и пути их сохранения»;*

- *круглый стол: «Отражение проблематики общества в произведениях писателей»;*

Для развития письменных форм коммуникации:

- *эссе на тему: «Человек перестает мыслить, когда перестает читать. Согласны ли Вы?»*

- *статья на тему: « Отличительные характеристики языка СМИ»*

Тема 2. Язык и общество. Язык и культура раскрывается в следующих **субтемах:**

1. Филологические исследования в области межкультурной коммуникации.
2. Актуальные проблемы лингвистики: научные достижения в области социо-, этно-, прагма-, гендерной лингвистики, лингвистики текста)

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие типовые ситуации (в качестве примера):

- *В ходе дискуссии обсуждаются различия лингвокультурологии и когнитивной лингвистики.*

- *Научная конференция на тему "Актуальные проблемы лингвистики за рубежом и в Казахстане"*

- *Учёные-лингвисты ведут разговор о современных исследованиях в области лингвистики.*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются**:**

- *эссе на тему «Исследования в области межкультурной коммуникации в Казахстане».*

- *статья на тему «Филологические исследования в современном мире».*

Тема 2. Человек и его язык раскрывается в следующих **субтемах:**

1. Литературный, разговорно-обиходный язык, диалекты.
2. Национально-территориальные варианты языка
3. Особенности современного языка молодёжи,

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие типовые ситуации (в качестве примера):

- *Ученые-лингвисты обсуждают проблему проведения языковой политики в Казахстане.*

- *На заседании дебатного клуба обсуждаются проблемы молодежи, особенности современного языка молодёжи и культуры речи.*

- *Будущие специалисты-филологи проводят анализ территориальных вариантов языка в странах СИЯ и Казахстане*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются**:**

- *эссе на тему « Необходимость внедрения трехязычия в школах Казахстана».*

- *статья на тему «Источники появление новых слов в родном и изучаемом языке».*

Тема 3. Отражение концептуальной картины мира в литературных источниках раскрывается в следующих **субтемах:**

1. Мир глазами писателя/поэта.

2. Тексты – источник филологических знаний и нравственно-этических норм поведения

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие типовые ситуации (в качестве примера):

- *Обсуждение проблемы влияния процесса глобализации на творчество современных писателей на встрече с представителями казахстанской литературы.*

- *На заседании дебатного клуба обсуждается отношение студентов к литературе, проблема непопулярности чтения книг среди молодежи.*

- *За круглым столом обсуждается общественно-этическая проблематика в произведениях современных писателей.*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются**:**

- *эссе на тему «Согласны ли Вы, что чтение – это пустая трата времени».*

- *статья на тему «Состояние литературы в Казахстане и стране изучаемого языка».*

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень сверх-базовой стандартности (IVнациональный стандартный - **IV НС)** соответствует ***C1 LAP.***

Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: лингвокультурологическая, социокультурная, профессионально-ориентирующая, контентно-профессиональная.

Моделируемыми формами речи и типами коммуникации на этапе формирования уровня сверхбазовой стандартности являются: свободная беседа, полемика, дискуссия.

Типы устной и письменной коммуникации: повествование, описание, сообщение, рассуждение.

Типы композиционно-речевых высказываний: интерпретация, обзор, комментирование, оценка, резюме, полемика-аргументация.

Типы письменных речевых произведений: частное и официальное письмо, отзыв, автобиография, CV, реферат, доклад, эссе.

Дескрипторами уровня сверх-базовой стандартности являются:

В системе речи и коммуникации готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- участвовать в различных формах полилогического общения, пользоваться идиоматическими выражениями, фразеологизмами с учетом их коннотативных значений, передавать тончайшие оттенки смысла, используя различные способы видоизменения высказывания;

- вести беседу, не чувствуя языковых ограничений в личной, общественной и профессиональной сферах общения;

Быстро перефразировать свое высказывание, если возникают трудности в использовании языковых средств

- - в области устных и письменных форм коммуникаций студенты демонстрируют готовность и способность:

- - выявлять актуальность, злободневность поднимаемых проблем; определять их новизну, познавательный и воспитательный потенциал;

- - самостоятельно выделять спорные вопросы и противоречия;

- - планировать ход дискуссии;

- - выбирать способы стимулирования коммуникативной активности

собеседника;

- прогнозировать их ответные реакции (контраргументы оппонентов);
- управлять групповым взаимодействием4 регулировать ход дискуссии;
- умело менять тему разговора, подводить к консенсусу;
- убеждать, доказывать, вызывать положительное отношение к своей позиции у партнеров по общению;
- побуждать к индивидуальной деятельности;
- формулировать и аргументировать проблему;
- отстаивать свою точку зрения;
- доказывать, прибегая к развернутой аргументации, ссылкам на источники, авторитеты и т.д.;
- вносить предложения, оригинальные идеи;
- давать всестороннюю оценку событиям, явлениям, предметам;
- резюмировать итоги полемики, давать им оценку;
- выражать удивление, надежду;
- соблюдать нормы официального/неофициального общения, культуры речи с широким использованием идиоматических выражений;
- делать сообщения, доклады по проблемам, связанным с их будущей профессиональной деятельностью;
- выдвигать и давать развернутую аргументацию по наиболее актуальным проблемам в области избранной профессии;
- высказываться о роли современных инновационных технологий в развитии избранной сферы профессиональной деятельности;
- комментировать различные факты, связанные с общекультурной тематикой и профессиональной деятельностью;
- развернуто и доказательно аргументировать свою точку зрения в беседе или дискуссии по проблемам, связанным с будущей профессиональной деятельностью и на общекультурные темы;
- делать заключение о нравственной, эстетической, воспитательной значимости прочитанного, увиденного и услышанного с помощью обобщения, цитации, анализа, аргументации, комментирования;
- писать сложные по форме письма, доклады, статьи и эссе, которые имеют четкую и ясную структуру;
- лаконично излагать основные мысли (суждения), систематизировать их, обобщать, устанавливать смысловые отношения между выделенными частями текста и др.;
- сообщать в предельно сжатом виде о наличии определенных сведений, материала из конкретных областей знаний и оценивать его в целом (при написании аннотации);
- творчески осмысливать и передавать на письме, рассуждая и оценивая с приведением аргументов, собственное понимание проблемы, чувства, впечатления о фактах, явлениях, связанных темой, текстом, пословицей, сентенцией (при написании эссе);

- осуществлять критический анализ методических и педагогических статей, а также литературных произведений и публицистических материалов (при написании рецензий, отзывов);

- составить повестку дня заседания, совещания.

Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне сверх-базовой стандартности:

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

1. Оптимальный уровень:

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;

- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;

- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

2. Высокий уровень:

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим

построением;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;

- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

3. Средний уровень:

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;

- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;

- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;

- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

4. Низкий уровень:

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;

- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

Китайский язык:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS • 入门篇、起步篇、顺利篇、近步篇》，北京语言大学出版社，2013年。

2. 杨寄洲 等著《大汉语教程》， 北京语言大学出版社，2009年。

Ян Жижоу. Курс китайского языка. Beijing language and culture university press, – Пекин, 2009.

3. 梁云 等著《大学汉语听和说》， 新疆教育出版社，2013年。

Лян Юнь, т.б. Жоғары оқу орындарына арналған қытай тілі (тыңдалым және айтылым. 1 — 2 бөлім). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2013.

4. 《博雅汉语》(初级起步篇)，北京大学出版社 2005年。

5. 单雪梅 托力肯•哈力别克 主编 《大众汉语》，新疆教育出版社，2012年。

Дань Шуемый, Т.Қалибекұлы. Қытай тілі (жалпыға арналған). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2012.

Корейский язык:

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 4), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 5), Международный фонд Кореи, 2010
3. 이기문(1998), <국어사개설>, 태학사.
4. 이기문, 장소원(2005), <국어사>, 한국방송대 출판부.
5. 김방한(2009), <언어학의 이해>, 민음사
6. 김동소(2005), <한국어 특질론>, 정림사.

Турецкий язык:

1. Adım Adım Türkçe Ders Kitabı-4,5 , Adım Adım Türkçe Alıştırma Kitabı-4,5, Gökhan Dayı, Salih Gün, Tuncay Öztürk, 2002
2. Türkçenin Grameri, Tahsin Banguoğlu, 2002
3. Her Yönüyle Dil, Doğan Aksan, 1996
4. Yeni Hitit Ders ve Alıştırma Kitabı2,3, Cemil Kurt, Nurşen Aygün, 2008

Персидский язык:

1. Поляков К.И.Персидский язык. – Москва, 2003.
2. Иванов В.Б. Гладкова Е.Л. Учебник персидского языка. Часть 2.-Москва: «Филоматис», 2004.
3. Слинкин М.Ф. Речевая практика персидского языка. – Симферополь: СОНАТ, 2003.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари Учим персидский язык. Часть 2-3.-

Тегеран, 2008.
5. Гладкова А., Учебник персидского языка. М., 1999.
6. Самарэ И., “Азфа”, часть 4-5, Тегеран, 1993.
7. Феррухи С., “Дастур-е забон-е форси”, Тегеран, 1993.
8. Пейсиков Л.С., “Иранские языки”, М., Изд. вост. лит-ры, 2001.

Японский язык:

1. Томита Т. Бунпоу но кисо – чищики то соно ощиэката. Токио: Бонжинща, 1991.
2. Иори И. Атаращии нихонго нюумон. Токио: Сриииээнэттовааку, 2001.
3. Мацуока Х. Шокюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриииээнэттовааку, 2000.
4. Тамамура Ф. Нихонгогаку о манабу хито но тамэни. Токио: Сэкайщисоу, 2001.
5. Щиракава Х. Чуужоукюу о ощиэру хито но тамэ но нихонго бунпоу хандобукку. Токио: Сриииээнэттовааку, 2001.

Арабский язык:

1. التحفة السنية بشرح المقدمة الأجرومية. د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 2005م.
2. شرح ابن عقيل. تحقيق: د. محمد محي الدين عبد الحميد. المكتبة العصرية، بيروت: 1998م. ج 1- 2.
3. التطبيق النحوي. عبده الراجحي. دار النهضة العربية، بيروت: 2000 م.
4. شذا العرف في فن الصرف المؤلف: أحمد بن محمد الحملاوي (المتوفى: 1351هـ) المحقق: نصر الله عبد الرحمن نصر الله الناشر: مكتبة الرشد الرياض.
5. التطبيق الصرفي. عبده الراجحي. دار المعرفة الجامعية، 2000 م.

Составители:
Алиев Г.А. – к.ф.н., профессор
Джельдыбаева Р. – к.ф.н., доцент
Курманбаева Д.Т. – магистр, ст. преподаватель

Қосымша А

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ShT (E) 2103 **ШЕТЕЛ ТІЛІ (ЕКІНШІ)**
(шығыс тілдері)

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

6 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Садыкова Р.К., ф.ғ.к., доцент ҚазМемҚПУ; Кенжебаева А., ф.ғ.к., доцент әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН.** № 11 Хаттама

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пән мазмұнының тақырыптық жоспары
3. Деңгейлер бойынша оқытудың мазмұнына қойылатын талаптар
4. Біліктілікті қалыптастырудың бағалау өлшемдері мен бағалау деңгейлері
5. Тілдік құралдарды меңгеруге қойылатын талаптар (шығыс тілдері)
6. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Егемен Қазақстанның барлық саласындағы жаһандық өзгерістер мамандарды дайындауда жоғары талаптардың қойылуына алып келе жатыр. Қазақстан Республикасының халықаралық қатынастар аясының кеңеюі – шетел тілін оқытуды дербес мемлекеттік міндет ретінде ұсынып отыр. Шетел тіліне оқытудың жаңа мазмұны қазіргі шарттарға сәйкес бірнеше шетел тілдері шеңберінде мамандардың халықаралық қатынаста болу қабілеттілігін қалыптастыруға бағытталған. Екінші шетел тілінің статусы мен маңызы өсіп келеді.

Жалпыбілімдік оқу пәні ретінде екінші шетел тілі бойынша жасалған бұл бағдарлама сәйкес мамандарды дайындайтын университеттерге, институттарға және факультеттерге арналған. «Екінші шет тілі» пәнін екінші курста (3-4 семестр) ұсынылады.

«Шетел тілі (екінші)» курсын оқытудың негізгі ***мақсаты*** **–** шет тілінде білім беру үдерісінде тілдік мамандық студенттерінің *мәдениаралық-қатысымдық біліктілігін* базалық жеткілікті, базалық стандарттылық және жоғары-базалық стандарттылық деңгейлерде қалыптастыру.

Мәдениаралық-қатысымдық біліктілік шетел тілі мен шет тілдік мәдениетті үйренудегі білім беру біліктілігі болып табылады, сонымен қатар мәдениаралық-қатысымдық біліктілікті қалыптастырудағы шынайы шындықтың нысаны әртүрлі мәдениет өкілдерінің арасындағы қарым-қатынас үдерісі болып табылады.

Жоғарыда аталған деңгейлерді меңгеру *үш тұғырлы тілді оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісіне* сәйкес жүргізіледі, осыған орай шетел тілін оқыту төмендегідей деңгейлер бойынша іріктеледі:

1. Ең төменгі жеткілікті деңгей (I ұлттық стандартты – I-ҰС), Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) А1, А2 деңгейлеріне сәйкес;
2. Базалық жеткілікті деңгей (II ұлттық стандартты – II-ҰС), ЖБМ В1 деңгейіне сәйкес;
3. Базалық стандарттылық деңгей (III ұлттық стандартты – III-ҰС), ЖБМ В2 деңгейіне сәйкес;
4. Жоғары-базалық стандарттылық деңгей (IV ұлттық стандартты – IV-ҰС), ЖБМ С1, С2 деңгейлеріне сәйкес келеді.

Осы деңгейлерге сәйкес «Базалық шетел тілі» пәні сабақтарында студенттердің мәдениаралық-қатысымдық біліктілігінің негіздері сөз әрекетінің төрт түрі: тыңдалым, оқылым, айтылым және жазбаша сөз арқылы жүзеге асырылады. «Базалық шетел тілі» пәні бірінші курста араб, парсы, түрік, қытай, корей, жапон бөлімдеріне түскен студенттердің базалық тілдік деңгейі болмағандықтан **ең төменгі жеткілікті деңгейден** – ЖБМ бойынша А1, А2 деңгейінен бастап оқытылады. Ең төменгі жеткілікті деңгейді – ЖБМ бойынша А1, А2 деңгейін меңгеру таңдау компонентіндегі (ТК) пәнді енгізу арқылы жүзеге асырылады, әрі қарай **базалық жеткілікті деңгейге** – ЖБМ бойынша

В1 деңгейіне қол жеткізіледі.

Фонетикалық, лексикалық, грамматикалық материалдар А1, А2, В1, В2 деңгейлерінде жүзеге асырылатын қарым-қатынас салалары мен типтік жағдаяттарында ауызша және жазбаша формада практикалық түрде меңгеріледі.

Ең төменгі жеткілікті деңгей мен базалық жеткілікті деңгейді және базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында ***лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық*** (когнитивті) және ***қатысымдық*** (коммуникативті) ***біліктіліктері*** жүзеге асырылады.

– *лингво-мәдени біліктілік* білім алушыда ұлттық тілдік сана мен менталитеттің лингвомәдени бейнесі болып табылатын өз мәдениеті негізінде алғашқы «әлемнің концептуалды бейнесін» қалыптастырады;

– *әлеуметтік-мәдени біліктілік* білім алушыда басқа тілдік қоғам (лингвосоциум) әлемінің бейнесі мен концептісі ретінде «екінші танымдық сананы» және оның танымдық жүйесінде әлем туралы білім мен «инофонды» тілге қатысты «екінші құрылым-білімді» қалыптастырады. Суббіліктіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілінің негізінде – «берілген» мәдениет пен «тілдік сананың» негізінде жүзеге асады.

– *танымдық біліктілік* тілді таным мен ойлаудың бөлінбес бір бөлігі ретінде қалыптастыруды қамтамасыз етеді. Танымдық суббіліктіліктің қалыптасуы танымдық құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы және табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып олармен өзара әрекет жасауы арқылы менталды құрылымдар ретінде пайда болады.

– *қатысымдық біліктілік* білім алушының қатысымдық ойын, ниетін жүзеге асырудағы қабілеті мен дайындығын қалыптастырады.

Пәнді оқытудың **міндеттері:**

– ***айтылым*** барысында студенттер диалог және монолог түрінде сөйлеуді меңгерулері тиіс. Диалог түрінде сөйлеуге (*әңгіме, сұхбат, пікірталас*) үйретуде студенттердің диалогтың функционалдық түрлеріне, қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына қарай қатысымдық мақсаттарын іске асыруы және өз серіктесінің айтылымдарына жауап қайтару, әңгімелесушінің айтқанын толықтыру, серіктесін әрекетке шақыру және ынталандыру, өз пікірін дәлелдеу, әңгімеге араласу, оны жандандыру, әңгіме тақырыбын өзгерту т.б. қабілеттері қалыптастырылады. Монолог түрінде сөйлеуге (*сипаттау, баяндау, хабарлау, пайымдау*) үйретуде студенттердің қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына сәйкес кең ауқымды сұрақтар негізінде толық сипаттама беру, өз ойларын толық жеткізе алу, өзекті мәселелер төңірегіндегі көзқарастарын дәлелдей алу, еш дайындықсыз жалпы сұрақтар бойынша хабарлама жасай білу т.б. іскерліктері қалыптастырылады.

– ***тыңдалым*** барысында қарым-қатынас салалары мен сөйлеу тақырыптарына байланысты тыңдалған мәтінді немесе үнтаспаға жазылған әңгімені, сондай-ақ оқытушы мен студенттің сөздерін терең және толық түсіну,

талқылауға қатысу; әңгімелердің, лекциялардың, баяндамалардың негізгі тұстарын түсіну; кедергілері бар жазбалардағы ақпараттарды түсіну, радиохабарлар мен телевизиялық бағдарламалардың мазмұнын жалпы түсіну іскерліктері қалыптастырылады.

– ***оқылым*** барысында сөйлеу тақырыптары бойынша берілген әртүрлі жанрдағы күрделі емес шағын түпнұсқалық мәтіндерді оқу техникасын дамыту, оның маңызды тұстарын бөліп көрсету; мәтіннің, мақаланың немесе хабардың мазмұнын тез әрі анық түсіну, ондағы негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету, алынған ақпаратты сыни ой елегінен өткізу, деректер мен оқиғаларды анықтау, оқиғаға және оның кейіпкерлеріне өз көзқарасын білдіру, прагматикалық сипаттағы материалдардан өзіне қажетті ақпаратты тауып алу, сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау қабілеттерін дамыту жүзеге асырылады.

– ***жазбаша сөз*** барысында студенттің графикалық, пунктуациялық, орфографиялық сауатты жазу дағдыларын қалыптастыру; оқытылып отырған тілдің нормативтік талаптары мен композициялық-қатысымдық сөз түрлеріне (түйіндеме/CV, ресми хат, баяндама тезистері, эссе жаза алу) сәйкес келетін продуктивті жазбаша сөзді тілдік материал шеңберінде біртіндеп меңгеру; оқыған/тыңдаған мәтіндердің мазмұнын жеткізу; белгілі бір жанрдағы мәтіннің жазылу ережесін сақтай отырып өз ойын білдіру дағдыларын дамыту көзделеді.

Деңгейлер бойынша оқытудың мазмұнына қойылатын талаптар
А1, А2 деңгейлері

Әр деңгейдің пәндік мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) ұйымдастырылады, оның компоненттік құрамына мыналар кіреді:

- оқытудың осы деңгейінің мазмұнын қамтитын қатысымдық сала;
- осы саланы жүзеге асыратын қарым-қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшаларының жинағы;
- қарым- қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Бірінші оқу жылының тілдік материалы нормативтік дұрыстықпен сипатталады және жиі қолданылатын фонетикалық, лексикалық және грамматикалық құбылыстарды, әр түрлі сөз тіркестерін және клишелерді қамтиды. А1 деңгейіне сәйкес студенттер өздері туралы немесе өздеріне қажетті мағлұматтарды алу үшін қолданылатын қарапайым сөз тіркестерін, сөйлемдерді меңгереді.

А2 деңгейі студентке жеңіл грамматикалық құрылыстарды, жаттаған сөздер мен сөз тіркестерін қолдана отырып, оңай тақырыптарда қысқаша сөйлеуге, өзі жайында, күнделікті сабақтары жайында айтуға, өтініш білдіруге, сұрақ қоюға, сонымен қатар, өзі және басқалар туралы айтуға, олар не істейтіні, қайда тұратыны, нелері бар екені жайлы хабарлауға мүмкіндік береді. Курстың лексикалық минимумы 1000-1300 лексикалық бірліктен (ЛБ) тұратын стилистикалық тұрғыдан бейтарап және күнделікті-ауызекі тілдегі, сөздер мен тұрақты сөз тіркестерін қамтиды. Үйретілетін лексикалық минимумның енжар

түрі 1500 бірлікті құрайды.

Сөйлеу әрекетінің (СӘ) әрбір түрінде студенттер А1, А2 деңгейлеріне сай оқудың сәйкес деңгейіне (қатынас икемділігінің белгілі бір мөлшерін қамту) қол жеткізеді және төмендегідей біліктілікті көрсетеді:

Ең төменгі жеткілікті деңгейде (А1, А2 деңгейлері) мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ ***Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Танысу. Алғашқы байланыстар»

Бұл тақырып *«Өзін-өзі таныстыру. Туған күні, айы, жылы», «Менің Отаным», «Оқу/жұмыс орны»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

1. Курстағы жолдастарымен танысу: *«Университеттегі сіздің алғашқы күніңіз. Бейтаныс аудиторияның алдында ұлтыңыз бен айналысатын ісіңіз жайында айтып беруіңіз керек».*

2. Туған күнге келген қонақтардың танысуы.

3. Танысу кезіндегі амандасудың негізгі және сөз тіркестерінің сыпайы формулаларын жүзеге асыру.

Қарым - қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- тіркеу карточкасын толтыру, өзіңіз жайлы анкета құрастыру.

2-тақырып. «Отбасы»

Бұл тақырып *«Отбасы мүшелерімен таныстыру», «Туыстық қатынастар»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар: *«Тілі оқытылып отырған елдегі отбасымен танысу», «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елдердегі туыстық қатынастар».*

- рөлдік ойын: *«Сіз шетелдік досыңыздың үйіне қонаққа барып, отбасыңыздың суретін досыңыздың отбасына таныстырыңыз».*

- диалог: *курстағы шетелдік жолдасыңызбен отбасыларыңыздағы дәстүрлер жайында әңгімелесу.*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «*Менің отбасым* » тақырыбында хабарлама жазу, өз отбасыңызды суретке қарап суреттеу жазу.

3-тақырып. «Қазіргі тұрғын үй»

Бұл тақырып *«Тұрғын үй түрлері (үй, пәтер, жатақхана)», «Үй/пәтердің ішкі көрінісі», «Үйдің орналасуы»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар*: «Жатақханада: ішкі көрінісі және оның жабдықталынуы», «Өз арманыңыздағы үйдің жоспарын сызыңыз және оны суреттеңіз», « Сіздің топтағы досыңыз жатақханада тұрады, ол жалға үй алғысы келеді, ол сізден көмек сұрайды, сіз оны қолдайсыз ба?».*

- рөлдік ойын: «*Сіз жаңа үйге көшіп, досыңызды қонаққа шақырдыңыз, үйіңіздің мекен-жайын түсіндіріп беріңіз*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «*Менің үйім*» тақырыбында хабарлама жазу, «*Пәтерді жалға беру*» туралы хабарландыру дайындау.

<u>4-тақырып. «Тағам»</u>

Бұл тақырып *«Азық - түлік дүкенінде», «Студенттер асханасы», «Мейрамханада»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар*:* «*Сіз досыңызбен бірге кафеге/мейрамханаға бардыңыз, тамаққа тапсырыс беріңіздер», «Шетелдік құрбыңызбен бірге жеңіл ұлттық тағам түрін әзірлеңіз».*

- рөлдік ойын*: «Сіз шетелде оқисыз, туған күніңізге орай мерекелік дастархан жасағыңыз келеді, азық-түлік алу үшін дүкенге барыңыз».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- тағам мәзірін жасау, *«Студенттің күнделікті тамақтануы»* тақырыбында хабарлама жазу.

<u>5-тақырып. «Денсаулық. Адамның сыртқы келбеті»</u>

Бұл тақырып *«Дене мүшелері», «Адамның сыртқы келбеті», «Дәрігерде», «Адамның көңіл- күйі»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар*: «Адамның дене мүшелерін сипаттап беріңіз»*, «*Сіз тауға барып ауырып қалдыңыз. Дәрігер сізді тексеріп, дәрі жазып берді және тынығуды талап етті», «Сіздің құрбыңыздың ұйқысы дұрыс емес, сіз дәрігер*

ретінде қандай кеңес бересіз?».

- рөлдік ойын: «*Дәрігерде».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін***:***

- досыңның сыртқы келбетін сипаттап жазу, «*Дәрігердің қабылдауында*» тақырыбында мазмұндама жазу.

- «Пайдалы және зиянды әдеттер» тақырыбында презентация мәтінін дайындау.

❖ ***Қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

<u>1-тақырып. «Қалалар мен елдер»</u>

Бұл тақырып *«Елдердің жағрафиялық орналасуы», «Климат», «Жыл мезгілдері»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар*:* «*Сіз тілі оқытылып отырған елге алмасу бағдарламасы негізінде оқуға бардыңыз, өз еліңізді топ студенттеріне таныстырыңыз», «Шет елге оқуға барасыз, ол жақтағы ауа-райы туралы досыңыздан мәлімет алыңыз*».

- рөлдік ойын: «*Жыл мезгілдерінің айтысы*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «*Менің туған жерім* », «*Менің сүйікті жыл мезгілім*» тақырыптарына мазмұндама, хабарлама жазу.

<u>2-тақырып. «Күн тәртібі»</u>

Бұл тақырып *«Күн тәртібі», «Сабақ кестесі»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады**:**

- типтік жағдаяттар*:* «*Сіз бірге оқитын курстас жолдасыңызбен күн тәбіңіз жайында сөйлесіп отырсыз. Күн тәртібіңізді қалай өзгерткіңіз келетіндігін айтыңыз*».

- рөлдік ойын: «*Сағат қанша болды?*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «*Менің бір күнім*» тақырыбына мазмұндама, хабарлама жазу.

❖ ***Қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Менің университетім»

Бұл тақырып *«Біздің елдегі және тілін оқып отырған елдегі студенттердің оқуы мен өмірі», «Университетте. Оқу кестесі», «Студенттің бір күні»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Университеттегі алғашқы күн», «Екі елдегі студенттік өмір: ұқсастықтары мен өзгешеліктері», «Менің сүйікті пәндерім», «Сіз оқу күніңізді қалай өткізесіз?»*

- рөлдік ойын: «*Сіз тілі оқытылып отырған елдегі оқытушысысыз. Әр елден келген студенттерді университетпен және оның оқу тәртібімен таныстырыңыз*».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, *«Менің студенттік өмірім»* тақырыбында хабарлама жазу.

Ең төменгі жеткілікті деңгейдің (А1, А2) дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық - қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға *дайындық және қабілеттілік* ретінде меңгеру:

- оқылған тақырыптар аясындағы ақпараттарды дәлелді түрде жеткізу, баяндау, түсіну;

- оқылған тақырыптарды (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби саласы) қабылдау мен бағалаудағы өз тәжірибесіне сүйене отырып түсіну және баяндау;

- әңгіме барысын қадағалау, өзіне қаратылып айтылған сөзді анық түсіну; керек болған жағдайда қайталап сұрау; жеңіл сұрақ формаларын қолдану;

В1 деңгейі

❖ **Базалық жеткілікті деңгейде** (В1 деңгейі) мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ ***Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы*** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Киім және сән үлгісі»

Бұл тақырып «*Киімдер дүкенінде*», *«Заманауи жастар сән үлгісі»* , *«Еліміздегі және тілі оқытылып отырған елдің ұлттық киімдері»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге

асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар*: «Ыңғайлы, арзан, сапалы киім алу үшін досыңызға қандай кеңес бересіз?», «Наурыз мерекесіне қатысуға шетелдік достарыңызды шақырып, олардан өздерінің ұлттық киімдерін таныстыруларын сұраңыз», «Сән үлгісіне көзсіз еліктеу дұрыс па? Көп қаражат жұмсамай сәнді киіну мүмкін бе?»*

- рөлдік ойын*: «Сіз анаңызбен бірге киім сатып алу үшін дүкенге бардыңыз».*

Қарым- қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *«Жыл мезгіліне сай киімдер», «Қазіргі жастардың дресс коды»* тақырыптарында баяндама, хабарлама, мазмұндама жазу.

<u>2-тақырып. « Мерекелер»</u>

Бұл тақырып *«Қазақтан және тілі оқытылып отырған елдегі мемлекеттік және зайырлы мерекелер»,* «*Отбасылық мерекелелер.....», «Мерекелерді өткізу дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары», «Қазакстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі ұлттық және діни мейрамдар»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар: *«Сіздің шетелдік достарыңыздың отбасында бала дүниеге келді. Сіз тілі оқытылып отырған елде бұл оқиғаны қалай мерекелейтінін білгіңіз келеді және өз еліңізде бұл оқиғаны мерекелеу дәстүрлері туралы әңгімелеңіз»; «Сіздің шетелдік құрдастарыңыз Наурыз мерекесінде. Қонақтарды бұл мейрамды атап өту дәстүрлері мен әдет ғұрыптары қызықтырады: оларға бұны қалай қызықты етіп айтуға болады?»; «Сіз тілі оқытылып отырған елдегі ұлттық мейрамдардың біріне шақырылдыңыз, мейрамнан соң әр елдегі ұлттық мейрамдардың өткізілуі туралы пікір алмасыңыз»; «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елде діни мейрамдар қалай өткізіледі?».*

- рөлдік ойын: *«Ұлттар мерекесінде»*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, мерекелер мен құттықтау ашық хаттарын дайындау, хабарлама, мазмұндама жазу.

<u>3-тақырып. «Сүйікті ісім. Бос уақыт»</u>

Бұл тақырып *«Бос уақытты тиімді пайдалану», «Менің сүйікті ісім», «Демалыс күндерін жоспарлау»* **тақырыпшаларында** кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге

асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар: «*Апталық демалысты отбасыңызбен өткізуді қалайсыз. Отбасы мүшелерімен демалыс жоспарын талқылаңыздар», «Сіздің сүйікті ісіңіз қандай? Бос уақытыңызды әдетте қалай өткізесіз?», «Бос уақытта мәдени орындарға барудың пайдасы қандай?», «Досыңызбен жазғы демалысты тиімді өткізу туралы әңгімелесіңіз».*

- рөлдік ойын*: «Достарыңмен көрмеге бардыңыз»*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Менің сүйікті ісім» тақырыбында хабарлама, мазмұндама жазу және жазғы демалысты өткізу жоспарын құру.

Базалық жеткілікті деңгейдің дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық - қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға *дайындық және қабілеттілік* ретінде меңгеру:

- оқылған тақырыптар аясындағы ақпараттарды дәлелді түрде жеткізу, сендіру, баяндау, мәдениет пен өнер саласындағы мәселелер төңірегінде өз ойын білдіру;

- оқылған тақырыптарды (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби салалары) қабылдау мен бағалаудағы өз тәжірибесіне сүйене отырып түсіндіру және талқылау арқылы өз пікірін білдіру;

- әңгімені қолдау немесе талқылау (нақты жағдаяттағы таныс тақырыптағы әңгімеге дайындықсыз қатысу; әңгіме барысын қадағалау, өзіне қаратылып айтылған сөзді анық түсіну; керек болған жағдайда қайталап сұрау; жеке эмоциясын (қынжылыс, мұң, қызығушылық, немқұрайлылық және т.б.) білдіру және оларға жауап беру;

Базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында *лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық* (когнитивті) және *қатысымдық* (коммуникативті) *біліктіліктері* жүзеге асырылады.

Базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру кезеңіндегі қарым-қатынастың сөйлеу түрлері мен сөйлеу үлгілері: *әңгіме, сұхбат, пікірталас.*

Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша түрлері: *сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлап-пайымдау.*

Сөз сөйлеудің түрлері: *түсіндіру, анықтау, бағалау, резюме, түсіндіріп талдау (интерпретация), түсінік беру (комментарий).*

Жазбаша сөйлеудің түрлері: *түйіндеме (CV), телефакс, ресми хат, баяндама тезисі, эссе.*

Оқытуға қойылатын талаптар мен бағалау өлшемдері
А1, А2 деңгейлері
Диалог түрде сөйлеу

Диалог сөзге оқытудың мақсаты – студенттердің диалог түріне, сөйлесу аясына және сөйлеу тақырыптарына сәйкес коммуникативтік ниетін іске асыруды қалыптастыру болып табылады. Екінші шет тіліне оқытудың бірінші жылында студенттер диалогтың 3 қызметтік түрін игереді:

а) этикеттік сипаттағы диалог (А1 деңгейі);

ә) сұрақ қою-диалог (А1 деңгейі);

б) әрекет жасауға әсер ететін диалог (А2 деңгейі).

А1 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- қайталауларды, перифраздарды және басқа құралдарды қолдана отырып дайын сөз негізінде қарапайым диалог құруға;
- әңгімені жалғастыру үшін қысқа репликалар алмасуға;
- күнделікті өмірге және үйреніп жатқан сөйлеу тақырыбына (отбасы, бос уақыты және т.б.) байланысты таныс тақырыптарда сөйлесуге;
-диалогты бастау, жалғастыру және бітіру үшін сөйлеу этикетінің ережелерін пайдалану.

А2 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- оқытушымен, жолдастарымен, басқа кісімен сөйлескендегі күнделікті жағдаяттарды аса қиналмай іске асыра алуға;
- әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби аялардағы ақпараттармен алмасу үшін диалогта қарапайым фразалар мен сөйлемдерді қолдану;
- жасалған ұсынысты ілтипатқа алу және өзі ынта таныту, серігін іс-әрекет жасауға ынталандыру;
- серігімен келіспеу немесе келісу.

Диалог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Диалог сипатын (эллипстік, жағдаяттық) сақтау.
2. Сөздің мазмұндылығы (коммуникативтік ниетті іске асыру, репликалардың өзара байланыстылығы, олардың көлемі).
3. Сөздің ынталылығы, тездігі, (қабылдау мен реакцияның тездігі).
4. Таңдалған тілдік құралдардың қызметтік-коммуникативтік барабарлығы (жағдаяттқа және сөз бағытталған кісіге сәйкес сөйлеу ережелерінің болуы және олардың дұрыс қолданылуы, т.с.с.).
5. Сөздің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық) және оның жылдамдығы.

Монолог түрде сөйлеу

Монолог түрде сөйлеуге үйретудің мақсаты – студенттердің суреттеу, хабарлау және баяндау түріндегі коммуникативтік ниетін іске асыруды қалыптастыру болып табылады.

Студенттің А1 деңгейіне сәйкес төмендегілерге икемі болу керек:

- монолог түрінде қарапайым фразалармен өзінің отбасы, оқуы, тұрған жері,

курстағы жолдастары, күн тәртібі, ауа-райы, жыл мезгілдері және т.б. жайлы суреттеуге;

- өзі, өзінің сабақтары мен қызығушылықтары туралы қысқаша хабарлама жасау;

Студенттің А2 деңгейіне сәйкес төмендегілерге икемі болу керек:

- фразалар мен сөйлемшелер сериясын қолдана отырып, өзінің достары, тұру шарттары, тамақ түрлері жайындағы қалауы, өзінің бос уақыты, қалада бағдар таба білуі, ағымдағы отбасылық және ұлттық мерекелер және т.б. туралы кең түрде суреттеуге;

- өздігінше үзінділі суретті немесе диафильмнен бір үзіндіні суреттеу;

- жоспарға, өзекті сөздерге сүйене отырып оқыған мәтіннің мазмұнын (қысқаша) айтып беруге;

- қарапайым деңгейдегі өзінің көзқарасын көрсете отырып, оқылған мәтіннің оқиғаларына, мағлұматтарына (кейіпкерлердің) сипаттама беруге;

- өткен тақырып бойынша көлемі үлкен емес (10-15 сөйлем) хабарлама жасауға.

Монолог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Сөйлеу ниетінің болуы және оны іске асыру.
2. Айтудың көлемі және мазмұндылығы (ақпараттылығы, лексикалық тұрғыдан толық болуы).
3. Хабарламаның байланыстылығы, құрылысының барабарлығы.
4. Жағдаятты және сөйлеген кісіні ескере отырып таңдалған тілдік құралдардың коммуникативтік және қызметтік барабарлығы.
5. Сөйлеудің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық).

Жазу және жазбаша сөйлеу

Жазбаша сөйлеудің композициялық сөйлеу түрлері

- суреттеу
- баяндау - болып саналады.

Жазбаша шығармалардың түрлері:

- жазба;
- жеке хат;
- құттықтау открыткасы;
- анкета, формуляр, кеден декларациясы;
- хабарламаның жоспары.

Студенттің А1 деңгейіне сәйкес төмендегілерге **икемі болу керек**:

- 5 - семестрдің сөйлеу тақырыбына байланысты қарапайым фразалармен туысқандары, өзінің айналасындағылар, олардың жұмыстары, үйі (пәтері) және

тағы басқаларды суреттеуге;

- рәсімдеудің (қысқа құттықтау открыткасын жазу, жеке анкета толтыру) нормативтік талаптарына сәйкес коммуникативтік ниетін білдіруге;

Студенттің А2 деңгейіне сәйкес төмендегілерге **икемі болу керек**:

- қысқаша жазба, қысқа жеке хат жазуға, рәсімдеудің өлшемдік талаптарына сәйкес формуляр толтыруға;

- өзінің күн тәртібін құру және жазып қою;

- өзінің қалауларын, өмірбаяны, (өзінің және басқалардың), ағымдағы оқиғаларды, ауа-райын және т.б. қарапайым түрде суреттеу;

- оқылған мәтінге жоспар құру және жазып алу;

- мәтін, тақырып және т.б. бойынша баяндамасына қысқаша тезис құру.

Жазбаша түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Шетел тілінде жазбаша мәтіннің жазылу ережелерін сақтау (жазба, жеке хат, құттықтау открыткасы).
2. Жазбаша мәтіннің мазмұндылығы мен көлемі (сөйлеу ниетінің болуы, беріп жатқан ақпараттың дәлдігі, өлшемдік талаптарға сәйкес келуі).
3. Лексикаға толы болуы, грамматикалық тұрғыдан безендірілуі (этикеттік ережелердің дұрыс қолданылуы, орфография мен тыныс белгілері ережелерінің сақталуы).

Оқылым

Оқылым - сөйлеу әрекетінің рецептивтік түрі ретінде студенттердің шетел тіліндегі мәтінді оқу шеберлігін дамытуды, сонымен қатар, түрлі мәтіндерден ақпарат алу икемін болжайды. Оқу материалы қиын емес әдеби, ғылыми-жалпыға түсінікті және прагматикалық мәтіндерден: хабарландырулар, нұсқаулар, буклеттер, қала картасы, каталогтар, проспекттер, афишалар, тамақ мәзірі, кестелер және тағы басқа материалдардан тұрады.

1 оқу жылында студенттер шектеулі шеңберде оқудың қарап шығу және таныса оқу түрлерін меңгереді.

А1 және А2 деңгейлеріне сәйкес таныса оқу саласында студенттердің төмендегілерге икемі болады:

- таныс есімдер мен қарапайым сөйлемшелерді қамтыған қысқа мәтіндерді оқуға және түсінуге;

- жиілік лексика және белгілі мөлшердегі интернационализмдерді қамтыған қысқа, қарапайым мәтіндерді жылдам оқуға және түсінуге;

- үйреніп жатқан сөйлеу тақырыбы (А2) бойынша түрлі жанрдағы қысқа, қарапайым мәтіндерді түсінуге;

- мәтіннің мазмұнын тақырыпшаларға қарай болжауға (А1, А2);

- мәтіннің тақырыбын (А1), ойын (А2) анықтауға;

- әсіресе маңызды жерлерін бөліп көрсетуге (А2);

- мәтіннің негізгі мазмұнын қысқаша (А1), толығырақ (А2) айтып беруге.

Іздене оқу саласында А1 және А2 деңгейлеріне сәйкес студенттің икемі

болу керек:

- әлеуметтік-тұрмыстық сөйлеу аясына байланысты таныс сөздер мен жеңіл сөйлемдерді қарапайым хабарламалардан тануға; (А1)

- хабарландырулардан, проспектілердің, тамақ мәзірінен, әдеби дереккөздер тізімінен, пойыздардың (ұшақтардың, автобустардың) жүру кестесінен қажет ақпаратты табуға (А2);

- хаттар, брошюралар, газет мақалалары сияқты қарапайым жазбаша материалдардан қызыққан ақпаратты табуға (А2);

- тұрмыстық техниканы, дәрі-дәрмектерді және т.б. қолдану үшін түсініктемелер-нұсқауларды түсінуге (А2, В1).

Оқу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

Мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну (жалпы сипаттағы сұрақтарға жауап беру, тест тапсырмаларын орындау және т.б.).

Мәтінді толығымен түсіну (бөлек детальдарына/фактілерге байланысты сұрақтарға жауап беру, негізгіні жанамадан және т.б. айыру).

Қажет ақпаратты тез табу (қойылған мақсатқа сәйкес екі-үш хабарландырудан ақпараттарды топтастыру).

Тыңдалым

Тыңдалым тіл өкілі және дыбыс жазбасы, оқытушы және студенттер тарапынан дыбысталған сөзді тыңдауды және түсінуді болжайды. Тыңдап түсінуге үйрету – үйреніп жатқан сөйлеу тақырыбының шектелген шеңберіндегі монолог және диалог сипатындағы аутенттік мәтіндер негізінде іске асады. Бірінші оқу жылында тыңдап түсіну бойынша материалдар ретінде қиын емес әдеби шығармалар, қысқа диалогтар, автожауапберушідегі хабарлама, жарнама мәтіндері, хабарландырулар пайдаланылады.

А1 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- оқытушының және өзінің жолдастарының мақсатын, сөзін түсінуге;

- сөйлеудің бәсең жылдамдықпен сөйленген және анық дыбысталған шарттарында, курстың сөйлеу тақырыбы бойынша таныс сөздер мен негізгі фразаларды түсінуге;

- үйреніп жатқан тақырып шеңберінде түрлі дикторлардың оқуындағы қарапайым мәтіндердің жалпы мазмұнын таспадан тыңдап түсінуге;

А2 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- таныс тақырып бойынша сөйлеп жатса, тікелей сөйлесудегі басқа кісінің сөзінің жалпы мазмұнын түсінуге;

- түсіну үдерісінде әлеуметтік-мәдени біліміне, үйренген лексикалық және грамматикалық материалға, сонымен қатар, мазмұндық контекстік тапқырлыққа сүйенуге;

- тікелей жеке қатынас (мысалы, негізгі жеке және отбасылық мәліметтер, дүкенде сауда жасау, қолы бос болмау және т.б.) аясына байланысты фразалар мен жиі қолданылатын лексиканы түсінуге;

- қысқа, анық және қарапайым хабарламалар мен хабарландырулардың негізгі жерлерін түсінуге.

Аудитивтік икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Радиодан, теледидардан, әуежайда, вокзалда, (ортақ сипаттағы сұраққа жауаптар, көпшілік таңдаудың тестік тапсырмаларын орындау) жарнамалық хабарландырулардың мәтінінің жалпы мазмұнын түсіну.
2. Аудиомәтіннің және негізгі тақырыптың түрін анықтау;
3. Қайта тыңдау кезінде негізгі сөздерді/реалияларды бөліп көрсету.
4. Негізгі фактілерді аудиомәтінде берілген ретімен көрсету.

Базалық жеткілікті деңгей – В1

Диалог түрі

В1 деңгейіне сәйкес студенттің икемі болу керек:

- қарапайым тілдік құралдардың барлығын қолдана отырып, таныс тақырып бойынша жағдаяттар мен қысқа әңгімелерде сөйлесе алуға, әңгімеге (сонымен бірге, тіл өкілімен де) дайындықсыз қатысуға, өзінің пікірін айтуға және өткен тақырыптар бойынша қызыққан ақпараттармен (мысалы, отбасы, хобби, оқу, жұмыс, саяхат, көкейкесті оқиғалар) алмасуға.

Диалог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Диалогтың сипаттарын (эллипстілік, жағдаяттың орын алуы, эмоционалды-бағалау сөздердің болуы) сақтау.
2. Сөздің мазмұндылығы (коммуникативтік ниетті іске асыру, репликалардың өзара байланысы, олардың көлемі).
3. Сөздің ынталылығы, тездігі, (қабылдау мен реакцияның тездігі).

Таңдалған тілдік құралдардың қызметтік-коммуникативтік барабарлығы (жағдаяттқа және сөз бағытталған кісіге сәйкес сөйлеу ережелерінің болуы және олардың дұрыс қолданылуы, т.с.с.).

4. Сөздің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық) және оның жылдамдығы.

Монолог түрде сөйлеу

Композициялық сөйлеу түрлері:
- қарапайым деңгейдегі пайымдау.

Монолог түрде сөйлеудің түрлері:
- хабарлама;
- көлемі үлкен емес баяндама.

Дискурс түрлері:
- сипаттама;
- түсініктеме;
- салыстырма;

- бағалау.

Студенттердің икемі бар:

- бір нәрсені жылдам, оңай тілмен суреттеу немесе дәйекті пайымдау пішінінде әңгімелеп беруге; өзінің тәжірибесін суреттеуге, сол тәжірибеге деген өзінің реакциясы мен сезімдерін білдіруге; бір оқиғаны егжей-тегжейлі әңгімелеп беруге;
- кітаптың немесе фильмнің үзіндісін әңгімелеу және соларға деген өзінің әсерін суреттеуге;
- өзінің армандарын, үміттерін, талпыныстарын суреттеуге;
- шын және ойдан құралған оқиғаларды суреттеуге;
- оқиғаны әңгімелеп беруге; себептерді тізіп беруге (өзінің көзқарасының, әрекеттерінің, қылығының);

себебін қысқаша түсіндіруге немесе түрлі сұрақтарға жауап беруге /жоспарларға, іс-әркеттерге/;

- тапсырылған тақырып бойынша алдын ала дайындалған оңай бір баяндама жасауға;
- баяндаманың негізгі алғышарттарын түсіндіріп беруге.

Монолог барысында студенттер:

- оңайлату немесе құрылыстарды алмастыру, фразаны және хабарламаны жалпы алғанда жүйелі түрде құру арқылы жеткіліксіз грамматика мәселелерін шешеді.

Монолог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Сөйлеу ниетінің болуы және оны іске асыру.
2. Айтудың көлемі және мазмұндылығы (ақпараттылығы, лексикалық тұрғыдан толық болуы).
3. Хабарламаның байланыстылығы, құрылысының барабарлығы.
4. Жағдаятты және сөйленген кісіні ескере отырып таңдалған тілдік құралдардың коммуникативтік және қызметтік барабарлығы.
5. Сөйлеудің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық).

Жазу және жазбаша сөйлеу

Композициялық сөйлеу түрлері:
- суреттеу
- баяндау
- қарапайым деңгейде пайымдау

Сөйлеу шығармаларының түрлері:
- шақыру
- телефакс
- жеке/іскерлік хат
- хабарламаның, баяндаманың тезистері
- көлемі кішігірім баяндама.

В1 деңгейі бойынша студенттер жазбаша сөйлеудің төмендегідей икемдерін үйренеді:

- рәсімдеудің (хабарламаларды, жеке/іскерлік хаттарды, тезистер мен жоспарларды, баяндамаларды) өлшемдік талаптарын сақтай отырып коммуникативтік ниеттерін білдіру;
- үйренген лексика-грамматикалық материалды қамтыған мәтіннің мазмұнын қысынды және жүйелі түрде жазбаша беру;
- оқиғалардың, оқығандарының, естігендерінің және көргендерінің фактілерін жүйелі түрде жазбаша беру, сонымен бірге, кейіпкерлердің қылықтарына, суреттеліп жатқан фактілерге және оқиғаларға өзінің пікірін жазбаша білдіру.

Жазбаша сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Шетел тілінде хат жазудың ережелерін сақтау (іскерлік хат).
2. Жазбаша мәтіннің мазмұндылығы мен көлемі (сөйлеу ниетінің болуы, беріп жатқан ақпараттың дәлдігі, өлшемдік талаптарға сәйкес келуі).
3. Лексикалық тұрғыдан толық болуы, грамматикалық тұрғыдан рәсімделуі (орфография мен пунктуация ережелерін сақтау).

Оқылым

В1 деңгейіне сәйкес студенттер оқу түрлерінің барлығын игереді:

- қарап шығу
- таныса оқу
- зерттей оқу
- іздене оқу

Таныса оқу түрінде студенттің икемі болады:

- бір рет оқығанан кейін мәтіндегі 60-75 % ақпаратты түсінуге;
- маңыздылау фактілер мен оқиғаларды бөліп көрсетуге;
- детальдарды тастап кете отырып, негізгі фактілерді жанама фактілерден бөлуге;
- негізгі ойды бөліп көрсетуге;
- оқыған мәтіннің мазмұнын екінші бір мәтін/түйін ретінде айту, түрлерімен әңгімелеп беруге;
- оқыған мәтіннің мазмұнына өз пікірін айтуға (кейіпкерлер, оқиғалар және т.б);
- талқыланып жатқан мәселе бойынша жеке тәжірибесін және ақпараттың қосымша дереккөздерін пайдаланып, творчестволық түрде ойын айтуға.

Зерттей оқу түрінде:

- кішігірім, оңай мәтіннің мазмұнын барынша анық және барабар түсінуге;

- мәтіннің мазмұнын тақырыпшаға, иллюстрацияға, мәтіннің пішініне және т.б. қарай отырып болжауға;

- контекстке және құрылысына қарай таныс емес сөздің мағынасын анықтауға (контекстуалды және тілдік болжам);

- сөздік және басқа да анықтамалық әдебиеттерді қолдану;

- мазмұн бойынша сұрақтар қою (оларға жауап беру);

- алған ақпаратты сын көзбен ұғыну, фактілер мен оқиғаларды бағалау;

- болып жатқан оқиғаларға, кейіпкерлердің әрекеттеріне өз пікірін білдіру.

Іздене оқу түрінде:

- белгілі бір қызыққан, сонымен бірге, анықтамалық сипаттағы ақпаратты таба біледі;

- прагматикалық сипаттағы (жарнамалар, проспектілер, бағдарлама, нұсқаулар, афишалар, хабарландырулар) материалдан қажет ақпаратты ала біледі.

Оқу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

Жалпы мазмұнды түсіну (брошюраның, проспектінің, каталогтың және т.б.) (жалпы сипаттағы сұрақтарға жауап беру, тест тапсырмаларын орындау және т.б.).

Мәтіннің мазмұнын толық түсіну (кейбір детальдарға/фактілерге байланысты сұрақтарға жауап беру, негізгіні жанамадан айыра білу және т.б.) (газет және журналдардан алынған мақалалар және т.б.)

Қойылған мақсатқа сай қажет ақпаратты табу тездігі.

Тыңдалым

Екінші оқу жылында шетел тілінде сөйлеуді тыңдап түсінудің мақсаты – тыңдалған мәтінді толық және детальды түрде түсіну (хабарландырулар, хабарламалар, сұқбат) болып табылады. Тыңдап түсінуге үйрету – үйреніп жатқан тақырыптар мен сөйлеу аясының негізіндегі монолог және диалог сипаттағы аутенттік аудио - және бейнемәтіндер негізінде іске асады.

В1 деңгейіне сәйкес студенттердің икемі бар:

- таныс тақырып жайлы сөз болып, анық және әдеттегі тіл қолданылғанда ең маңызды алғышарттарды түсінуге;

- өзекті сөздер мен реалияларды бөліп көрсетуге;

- тақырыпты, негізгі ойды анықтауға;

- теле- және радиобағдарламалардан маңызды фактілерді, детальдарды түсінуге;

- фактілердің хронологиясын анықтауға.

Аудитивтік дағдыларын қалыптастырудың деңгейін бағалау өлшемдері:

- Жалпы мазмұнын түсіну (бейнефильмдердің, радиобағдарламалардың, сұқбаттың) (жалпы сипаттағы сұрақтарға жауап беру, көпшілік таңдаудың тестік тапсырмаларын орындау).

- Аудиомәтіннің түрін және негізгі тақырыбын анықтау.
- Қайта тыңдағаннан кейін өзекті сөздерді/реалияларды бөліп көрсету.
- Негізгі фактілерді аудиомәтінде берілген ретпен тізбектеп көрсету.

ТІЛДІК ҚҰРАЛДАРДЫ МЕҢГЕРУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Араб тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

الاصوات

الأصوات العربيّة: الأصوات الصامة والأصوات الصائتة
الحركات: الحركات القصيرة والطويلة
الحروف القمرية والشمسية
الشدة والسكون
التنوين: في النصب والرفع والجرّ
الألف المقصورة والألف الممدودة
الهمزة وألف المد
همزة الوصل والقطع وأنواعهما

النحو

الكلمة وأنواعها
الاسم المذكر والاسم المؤنث
المفرد والمثنى والجمع وأنواع الجمع
الاسم النكرة والاسم المعرفة
أدوات الاستفهام
اسم الاشارة
أسماء الموصولة
الضمير المنفصل والضمير المتّصل
الجملة الاسمية: المبتدأ والخبر
أنواع الفعل: ماض، مضارع، أمر
الجملة الفعلية: الفعل والفاعل والمفعول به
حروف الجرّ
الأعداد الأصلية والترتيبية (1-10) وتمييزهما
الصفة والنسب
الإضافة وإعراب المضاف إليه
حدف نون المثنى والجمع المذكر السالم عند الإضافة

Түрік тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

1. Alfabe
2. Ses Bilgisi/ Yazım Kuralları
3. Kim? Ne? Neresi?
4. mı, mi, mu, mü soru kelimeleri ve Çoğul Eki
5. Var / Yok , Evet /Hayır kavramı

6. Bulunma Durumu –Da -De
7. Sayı Sıfatı
8. Şimdiki Zaman –yor
9. Durum Ekleri (Hal Ekleri)
10. Saat Kaç?
11. İyelik eki
12. Tamlamalar, Adıl ‘’n’’si
13. İmek eylemi
14. Belirli Geçmiş Zaman –Dı
15. Emir Kipi/ İstek Kipi
16. Gelecek Zaman
17. –Ip, -madan ulaçları
18. Belirsiz Geçmiş Zaman –mIş
19. Yeterlilik Eylemi –(y)Abil -Ebil
20. Geniş Zaman
21. Gereklik Kipi –malı –meli
22. Fiilde çatı.
23. Fiilimsiler
24. Birleşik zaman
25. Kurallı birleşik fiiller

Парсы тілі

А1, А2, В1 деңгейлері

1. Байламның қысқа нұсқасы және оның жіктелуі
2. Изафет. Изафеттік тізбек
3. Белгісіздік артиклі
4. Етістік. Инфинитив
5. Предлогтар. Жәй және изафетті предлогтар
6. Зат есімнің көпше түрлері
7. Масдар
8. Анық өткен шақ
9. Осы шақ. Дұрыс етістіктің осы шақ негізі. Бұрыс етістіктің осы шақ негізі Осы келер шақ
10. Сын есім. Жәй шырай. Салыстырмалы шырай. Асырмалы шырай
11. Сан есім. Ондық, жүздік, мыңдық сандар
12. Сөйлем түрлері
13. Бұйрық рай
14. Нәтижелі өткен шақ
15. Бұрынғы өткен шақ
16. Осы келер шақ қалау шартты райы
17. Нақ осы шақ
18. Нақ өткен шақ

19. Қаратпа сөз
20. Үстеулер
21. Өткен шақ қалау шартты райы
22. Келер шақ

Қытай тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

1 汉语句子的语序
定语+主语+状语+谓语+补语+定语+兵语
主语
状语
定语+
谓语
补语
兵语
2 动词
能源动词
要,会,能,可以,想,得,应该
动词的重叠
看看，说说，聊聊天，谈谈，听听
3．代词
人称代词：我，你，他，她，我们，你们，他们
疑问代词：吗，那儿，谁，什么，怎么，怎么样，多少，几，为什么，什么时候，呢
指示代词：这，那，这里，这儿，那里，那儿
4．汉语表示动态的方法
动作的进行：在，正在
动作的持续：着，
动作的完成：趋向补语，时量补语，动量补语
动作将要发生：要……了，快要……了
5。副词
程度副词：狠，极，抬，非常，多么，更
范围副词：酒，直，豆，全，总
时间副词：意境，正在，刚才，将要
肯定，否定副词：一定，必须，不，没，别，不必
重复副词：再，又，还，夜，至少
语气副词：也许，其实，明明，简直，难道，却€
方式副词：互相，一起，一块儿
处所副词：出处，到处

6．量词
物量词，动量词，不定量词
7． 表示时间的：从，于，到，随着
表示处所方向的：在，葱，往，向，由
表示方式，方法，根据的：按照，经过，通过，根据，靠
表示目的，原因的：为了，给，由于
表示对象，关联的：对于，关于，把。替，同，欲，跟，
表示排除的 ：除了，除非除非
8．形容词
9．名词
表示人的名词：老师，同学，朋友
方位名词：上下前后东西
时间名词

Корей тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

한국어 A1

한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역

- 한국어의 모음과 자음
- 문장의 음절
- 문장구조

5) 어순

6) 기본 문형

- 명사:

5) 명사의 격

6) 명사의 복수

- 대명사

5) 인칭대명사

6) 지시대명사

- 동사와 상태형용사:

5) 동사의 시제

6) 동사의 활용

- 수사

7) 개수사

8) 서수사

9) 양의 단위: 고유어와 한자어 수사

4. 문장 형식

- 기본 문장 형식
- 문장 구성 성분의 재료 복합문의 형
- 평서문
- 의문문
- 청유문
- 명령문
- 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문

한국어 A2

한국어의 문법적 특징

5. 형태학 영역

- 동사

5) 동사의 명령법

6) 동사의 불규칙활용

- 부정 표현

7) ‘안’ 부정법

8) ‘못’ 부정법

9) ‘말다’ 부정법

- 형용사의 시제와 활용
- 형용사의 불규칙 활용

6. 한국어의 문법형태(초급)

- 고
- 면서

- 복합문
- (으)ㄴ 것 같다
- 기 때문에
- 아/어지다
- 아/어야 되다
- 아/어 주다
- 다가
- (으)ㄴ/는 지 모르다
- (으)ㄴ 적이 있다/없다
- (는)군요
- 아/어 보이다
- 반말
- (으)면 좋겠다
- 기 위해서
- (으)려면
- 처럼/같이

한국어 B1

한국어의 문법적 특징

5. 형태학의 영역
- 존대말 어휘로 비유한 방법.
- 존대말 문법으로 비유한 방법.
- 접두사
- 전치사
- 전치사 없이 다른 명사의 뒤에 오는 명사성격.
- 행동 명사
- 복합문: 대등적 관계의 북합문, 종속적 관계의 복합문 .
- 명사절, 서술절, 부사절, 인용절 등
- 관형사

5) 지시 관형사

6) 수관형사

6. 한국어의 문법형태

- (으)ㄴ/는 데다가
- 거나
- (으)ㄹ 때
- 나/(으)ㄴ 가 보다
- 에 대해서
- 거든요
- 간접화법
- (으)ㄴ 지
- 기로 하다
- 도록 하다
- (으)ㄹ 테니까
- (으)ㄹ래요

Жапон тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

音声的側面

母音の発音

拍および特殊音（長音、足音、撥音、拗音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

正書法

日本語の文学の特徴と役割（ひらがな、カタカナ、漢字）

文学の書き方の原則

句点、読点の打ち方

語彙

理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０

文法的側面

１）形態論的側面

名詞（動物 / 非動物）

代名詞： 人称代名詞、指示代名詞

疑問詞（誰、どこ、何）
数詞、助数詞（基数詞）、時詞
動詞：時制（非過去形）、動詞の分類（□/□/□グループ）、動詞の活用（ます形、て形、否定形）、自動詞、他動詞
形容詞（叙述用法、連体修飾用法）：　い形容詞、な形容詞
副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞
連体詞（あの）
接続詞（じゃ、そして、それから、でも、ですから）
感動詞（はい、いいえ）

助動詞（です）
助動類：格助詞（の、から、まで、へ、で、と、に、を、が、より）、副助詞
（も）、係助詞（は）、接続助詞（が、から）、終助詞（が、ね、よ）
丁寧体
２）統語論的側面
単文（名詞文、形容詞文、動詞文）
アスペクト：状態相（ている）
平叙文、疑問文、感嘆文
否定文、提案、勧誘、授受表現、存在文、比較・最上級表現、依頼文、許可・禁止

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向かたち、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞
副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞
接続詞（しかし、それに、それで）
助動詞（だ）
助詞類：副助詞
（しか）、接続助詞　（たり、けど、ながら、し）、複合動詞

（には、では）
普通体
２）続語論的側面
重文
複文　（有属文、合文）
アスペクト：状態語（である、でおく）、動作相（てしまう）
命令文
仮定、伝聞

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として１５００、うち使用語彙として１１００
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：動詞の活用（条件形、受身形、使役形）、自動詞・他動詞
副詞：情態副詞、数量副詞、陳述副詞
連体詞（大きな）
接続詞（ところで、それじゃ、それでは、では）
助動詞（ようだ、らしい）
助詞類：副助詞（とか、なら）、係助詞（さえ）、接続助詞（のに）
敬語（尊敬語、謙譲語、丁寧語）
２）続語論的側面
アスペクト：状態語（つつある、ていく、てくる、続ける）、動作相（かかる、かける、だす、はじめる、おわる、つくす、きる）
使役受身、伝聞

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Араб тілі:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة ، 1997 م.
4. تعليم العربية ، الكتاب الأساسي . الكتاب الأول والثاني . موسكو ، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية : الصرف ، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني . الرياض ، 1991 م.

6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني . الرياض ، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني . الرياض ، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек . Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007г.

Түрік тілі:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Парсы тілі:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков. Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3. В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.
2. Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5. Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6. Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Қытай тілі:

27. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇1。”。北京。北京语言大学出版社，2008年 。
28. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇1·听和说。”。北京。北京语言大学出版社，2008年 。
29. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“

成功之路，进步篇1·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
30. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
31. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2·听和说。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
32. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“
成功之路，进步篇2·读和写。”。北京。**北京**语言大学出版社，2008年 。
33. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
34. 博雅汉语, 中级冲速篇，北京大学出版社, 2005 年。
35. 李晓琪、戴桂芙、郭振华编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社1999年版。
36. 杨寄洲主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
37. 戴悉心 王静 编著《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
38. 陈光磊 主编《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлый. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
39. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корей тілі: 참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010
4. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2007
6. 외국인을 위한 한국어문법1, 대한민국, 서울, 2005
7. 국립국어원 저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션 북스,

8. 경희대학교 국제교육원 한국어교육부 저(2004), «혼자 공부하는 한국어 중급 1,2» 경희대학교 출판사

9. 연세대학교 한국어학당(1995),»연세 한국어 3.4», 연세대학교 출판부

Жапон тілі: 参考文献

１．田中よね他みんなの日本語初級I　スリーエーネットワーク1998. -244p

２．大越泰子他みんなの日本語初級I/II　標準問題集 スリーエーネットワーク1999. -64p

３．足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p

4. 田中よね　他　みんなの日本語初級I スリーエーネットワーク１９９８．－２４７ｐ

5. 大越泰子　他　みんなの日本語初級II 標準問題集スリーエーネットワーク１９９９．－６６ｐ

6. 足立章子　他　文法が弱いあなたへ　凡人社 ２００２．－８９ｐ

7. 荒井礼子　他　中級から学ぶ日本語研究社 ２００２．－１６３ｐ

8. 土岐哲　他 日本語中級Ｊ３０１スリーエーネットワーク１９９５．－２２３ｐ

9. 田中よね他みんなの日本語初級II　スリーエーネットワーク1998. -247p

10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p

11. 文化中級日本語I　凡人社1992. -236p

Авторлық ұжым:
Желдібаева Р.Б., ф.ғ.к., аға оқытушы
Аманжол С.Т., магистр, аға оқытушы
Езмахунова А.Р., магистр, аға оқытушы
Теляпова А.Г., магистр, аға оқытушы
Тойбаева Н.Е., магистр, оқытушы
Борантаева Ф.Ж., магистр, оқытушы
Ким С.К., магистр, оқытушы

Приложение Б

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

IYa (V)2103 **ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК (ВТОРОЙ)**
(восточные языки)

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

6 кредитов

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 **РЕЦЕНЗЕНТЫ**: Садыкова Р.К., кандидат филологических наук, доцент КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., кандидат филологических наук, доцент КазНУ им.Аль-Фараби.

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Тематический план и содержание дисциплины
3. Требования к содержанию по уровням
4. Критерии оценивания сформированности компетенций
5. Требования к владению языковыми средствами
6. Список рекомендуемой литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

В рамках глобальных изменений во всех сферах жизни современного Казахстана и в условиях повышения требований по подготовке специалистов, владение иностранными языками становится все более актуальной задачей. Новое содержание иноязычного образования ориентировано в существующих условиях на формирование у специалиста способности к межкультурной коммуникации не только в рамках одного иностранного языка. Статус и престиж второго иностранного языка неуклонно возрастают.

Настоящая программа по второму иностранному языку предназначена для университетов, институтов и факультетов, осуществляющих подготовку соответствующих кадров. Рекомендуется вводить дисциплину «Второй иностранный язык» на 2м семестре 1-го курса обучения и продолжать ее изучение на 3-м семестре.

Основной **целью** курса «Иностранный язык (второй)» является формирование *межкультурно-коммуникативной компетенции* студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования на уровнях базовой достаточности, базовой стандартности, сверх-базовой стандартности.

Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является процесс общения представителей различных культур.

В рамках данного объема происходит освоение вышеназванных уровней в соответствии с *адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства*, в соответствии с которой обучение иностранным языкам ранжируется по следующим уровням:

1. Минимально-достаточный уровень, (I национальный стандарт – I-НС) соответствующий уровням А1, А2 Общеевропейской шкалы компетенции (ОЕК);

2. Уровень базовой достаточности (II национальный стандарт - II-НС), соответствующий уровню В1 ОЕК;

3. Уровень базовой стандартности (III национальный стандарт - III-НС), соответствующий уровню В2 ОЕК;

4. Уровень сверх- базовой стандартности (IV национальный стандарт - IV-НС), соответствующий уровню С1, С2 ОЕК;

Основы межкультурно-коммуникативной компетенции, в соответствии с данными уровнями по дисциплине «Базовый иностранный язык», у студентов формируются посредством четырех видов речевой деятельности: аудирование, чтение, говорение и письменная речь. Изучение дисциплины «Второй иностранный язык» начинается с **минимально-достаточного уровня** – А1, А2 ОЕК , в связи с тем, что студенты приходят с нулевым уровнем знаний второго

иностранного языка. Овладение минимально-достаточным уровнем – А1, А2 ОЕК реализуется за счет включения дисциплин компонента по выбору (КВ), далее на втором курсе достигается **уровень базовой достаточности** – В1 ОЕК.

Фонетический, лексический, грамматический материал уровней А1, А2, В1, формирующийся на основе коммуникативных сфер и типовых ситуаций, усваиваются в практическом виде в устной и письменной формах.

Формируемым составом компетенций на этапе формирования минимально-достаточного уровня, уровня базовой достаточности и уровня базовой стандартности являются: ***лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная*** и ***коммуникативная компетенции.***

– *лингво-культурологическая,* формирует у обучаемого первичную «концептуальную картину мира» на базе своей культуры, как лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета;

– *социо-культурологическая*, формирует у обучаемого «вторичное когнитивное сознание» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языке «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

– *когнитивная*, обеспечивающая формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

– *коммуникативная*, трактующая способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения.

Задачами курса являются:

– в области **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической речью. Целью обучения диалогической форме речи *(беседа, диалог, дискуссия*) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения и реагирования на высказывания партнера в соответствии с функциональными разновидностями диалога, сферой общения и речевой тематикой, поддержание беседы собеседника, побуждение своего партнера на действие, аргументировать свою точку зрения, принимать участие в беседе, с дальнейшим развитием ее и изменение темы беседы и т.д.

Целью обучения монологической речи (*описание, сообщение, повествование, рассуждение*) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания на основе глобальных вопросов или в соответствии с указанной речевой

тематикой и сферой общения, полное изложение своих мыслей, аргументирование своих взглядов по актуальным темам, умение делать сообщение на основе вопросов без подготовки и т.д.

– в области **аудирования** основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста или беседы в исполнении носителей языка в звукозаписи на основе изучаемой речевой тематики и сферы общения, а также преподавателя и студентов, участие в его обсуждении; понимание основных положений докладов, беседы и лекций, понимание звукозаписи, аудиозаписи с помехами, общее понимание содержания телевизионных докладов и радионовостей и др.

– в области **чтения** предполагается развитие у студентов техники чтения иноязычного текста на базе несложных разножанровых аутентичных текстов небольшого объема, построенных на языковом материале и речевой тематике, умение выделять основные моменты текста; быстрое полное понимание содержания сообщения, статьи или текста, выделять основную идею в ней, переосмыслить полученную информацию, выделять события и сведения, выражать свою точку зрения по отношению к героям и событиям, извлекать необходимую для себя информацию из чтения прагматических текстов, определение значения новых слов по структуре словообразования.

– в области ***письменной речи*** у студентов предполагается формирование навыков графического, пунктуационного и орфографического грамотного письма, а также постепенное овладение продуктивной письменной речью в пределах языкового материала курса в соответствии композиционно-коммуникативными типами речи (написания резюме (CV), официального письма, тезисов доклада и эссе) и нормативными требованиями изучаемого языка и передавать содержание прочитанного/услышанного, выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН И СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Уровни А1, А2

На первом году обучения второму иностранному языку закладываются основы владения устной и письменной речью.

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

Языковой материал первого года обучения характеризуется нормативной

правильностью и включает наиболее употребительные фонетические, лексические и грамматические явления, различные типы словосочетаний и речевых клише. На уровне А1 студент владеет запасом простых выражений, позволяющих сообщить информацию о себе, попросить или спросить что-либо. Владение уровнем А2 предоставляет студенту возможность кратко высказываться на простые темы: рассказ о себе, своих повседневных занятиях, изложение просьбы, вопросы, рассказ о других, их занятиях, образе жизни, - используя простые грамматические конструкции, заученные слова и словосочетания. Студент также способен воспринимать на слух отрывки речи на изучаемом языке и отвечать на уточняющие вопросы к прослушанному материалу.

Лексический минимум курса, составляющий 1000-1300 лексических единиц (ЛЕ), включает в себя как стилистически нейтральные ЛЕ, так и элементы обиходно-разговорной речи, а также фразеологизмы. Для пассивного усвоения объем лексического минимума составляет 1500 лексических единиц.

В каждом виде речевой деятельности (РД) согласно уровням А1 и А2 студенты достигают соответствующей степени понимания и демонстрируют определенные навыки и умения.

На уровне базовой достаточности (уровни А1, А2) реализуется следующие КЛК:

❖ ***Социально – бытовая сфера общения*** представлена следующими темами:

Тема 1. «Знакомство. Первые контакты»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Самопредставление, биография», «Моя Родина (страна, город)», «Место учебы/работы, род занятий»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

1. Знакомство с сокурсниками: *«Это ваш первый день в университете. Вам нужно рассказать о себе перед незнакомой аудиторией с указанием гражданства, рода занятий».*

2. Знакомство гостей на дне рождения.

3. Практика основных формул приветствия, вежливые фразы при знакомстве.

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- заполнение регистрационной карточки, составление анкеты с личными данными.

Тема 2. «Семья»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «***Знакомство с членами семьи», «Родственные отношения», «Повседневная жизнь нашей*

семьи», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**: «***Знакомство с семьей студента из страны изучаемого языка», «Различия и сходства родственных связей своей семьи и семьи из страны изучаемого языка»*,

- ролевая игра: *«Вы пошли в гости к иностранному другу/подруге и захватили фото семьи. Вы хотите заочно познакомить друга с членами семьи».*

- диалог*: «Ваш иностранный сокурсник расспрашивает вас о ваших семейных традициях и рассказывает о своих»*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение на тему: *«Моя семья»*, описание в письменной форме своей семьи (с использованием фотографии семьи).

<u>Тема 3. «Современное жилище»</u>

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах*: «****Типы жилья (городской дом, сельский дом, квартира, общежитие)», «Описание интерьера дома/квартиры», «Описание расположения дома»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**: «***В общежитие: описание комнаты сокурсника»*, *«Начертите план квартиры/дома вашей мечты и опишите ее», «Ваши сокурсники живут в общежитии, но они хотели бы снять квартиру. Обращаются к вам за советом, поддерживаете вы их или против их переезда в квартиру. Обоснуйте это мнение аргументами».*

- ролевая игра: *«Вы переехали и пригласили друга/подругу в гости. По телефону скажите ему/ей свой адрес проживания и объясните другу, как можно найти ваш дом».*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение на тему «Мой дом», подготовка объявления в газету о сдаче или аренде квартиры.

<u>Тема 4. «Еда»</u>

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«В продовольственном магазине», «Студенческая столовая»,* **«***В ресторане»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**:** *«Вы и ваша подруга/друг пошли в кафетерий. Вы хотите пообедать и выбираете еду. Закажите еду и оплатите в кассе», «Вы с иностранным другом приготовьте национальные блюда».*

- ролевая игра: «*Вы учитесь за рубежом и хотите накрыть праздничный стол по случаю дня рождения, посоветуйтесь со своими сокурсниками, что лучше купить".*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- составление меню, сообщение на тему *«Повседневный рацион студента»*.

Тема 5. «Здоровье. Внешнее описание человека»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «***Физические данные (части тела, волосы, глаза, фигура)», «Внешние данные»,* **«***Самочувствие человека»,* **«***На приеме у врача»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации**:** *«Описание внешних данных человека», «Вы простудились. Доктор тщательно вас осмотрел, выписал лекарство и порекомендовал постельный режим», «Ваш друг страдает бессонницей. Что вы можете ему посоветовать».*

- ролевая игра: *« У врача»*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- описание внешности друга, изложение на тему *«На приеме у врача».*

- подготовка текста презентации на тему *«Полезные и вредные привычки»*.

❖ ***Социально-культурная сфера общения*** представлена следующими темами:

Тема 1. «Города и страны»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «***Географическое положение стран», «Климат», «Времена года»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: «*Вы в рамках обменной программы поехали учиться в страну изучаемого языка. Представьте свою Родину новым сокурсникам», «Вы едете на учебу за границу, расспросите знакомых или друзей, которые учатся там, о погоде».*

- ролевая игра: импровизация с согруппниками на тему *«Я лучший из сезонов».*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение, изложение на тему *«Мой родной город», «Мое любимое время года».*

Тема 2. «Распорядок дня.»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «***Режим дня», «Расписание занятий»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Вы с вашим однокурсником обсуждаете распорядок дня. Что бы вы хотели изменить в своем режиме дня?», «Вы составляете расписание дня»*

- игра: *«Который сейчас час?»*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение, изложение на тему *«Мой обычный день»..*

❖ ***Учебно-профессиональная сфера общения*** представлена следующими темами**:**

Тема 1. «Мой университет»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Учеба и жизнь студента нашей страны и страны изучаемого языка», «В университете. Учебное расписание», «Один день студента»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Мой первый день в стенах университета», «Учебная жизнь студентов двух стран: выявление сходств и различий», «Мои любимые предметы», «Как вы проводите свой учебный день?»*

- *ролевая игра: « Вы преподаватель в стране изучаемого языка. Познакомьте студентов из разных стран с университетом и его внутренними правилами порядка».*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- написание электронного письма личного характера, повествование на тему *«Моя студенческая жизнь».*

Дескрипторами минимально-достаточного уровня (А1,А2) являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- доказательно сообщать информацию врамках изученных тем, понимать и

излагать;

- понимать и излагать материалы по изученным темам (социально-бытовая, социально-культурная сферы, учебно-профессиональная сфера) с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок;

- проявлять заинтересованность, удерживать внимание на себе и четко понимать значение сказанного; при необходимости переспрашивать собеседника; использовать простые формы вопросов;

Уровень В1

На уровне базовой достаточности (соответствие уровню В1) реализуются следующие КЛК:

❖ ***Социально – бытовая сфера общения*** представлена следующими темами:

Тема 1. «Одежда и мода»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«В магазине одежды»*, *«Современная молодежная мода», «Национальная одежда нашей страны и страны изучаемого языка»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Какой бутик или магазин вы посоветуете другу, где можно будет купить качественную, но дешевую одежду», «В честь празднования Наурыза вы приглашаете своих иностранных друзей и просите их представить всем национальную одежду своей страны», «Нужно ли слепо следовать моде? Можно ли модно одеваться, не имея на это достаточных средств?».*

- ролевая игра: *«Вы с мамой пошли в магазин для того, чтобы купить одежду».*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- изложение, сообщение, повествование «Сезонная одежда», «Дресс код современной молодежи».

Тема 2. «Праздники»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах: «***Государственные и светские праздники в РК и СИЯ», «Семейные праздники.....»,* **«***Национальные и религиозные праздники в РК и СИЯ»,* **«***Традиции празднования национальных праздников»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«В семье вашего иностранного друга родился ребенок. Вы хотите поподробнее узнать о традициях и обычаях проведения празднования такого события в стране изучаемого языка, а также расскажите сами как празднуется такое событие в вашей стране. Что вы им расскажете?»; «Ваши зарубежные сверстники на празднике Наурыз. Гости интересуются традициями и обычаями проведения этого праздника: как интереснее это им представить?»;* «*Вы приглашены на один из национальных праздников в страну изучаемого языка. После праздника идет обмен впечатлениями по поводу проведения национальных праздников у вас». «Как отмечают религиозные праздники в Республике Казахстан и стране изучаемого языка»*.

- ролевая игра: *«На национальном празднике».*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- электронное письмо личного характера, сообщение, изложение, написание поздравительных открыток.

Тема 3. «Хобби. Свободное время»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** «*Свободное время, способы его проведения», «Мое любимое дело», «Планирование проведения выходного дня»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Обсудите с членами семьи, как вы будете проводить выходные дни. Постройте планы их проведения»; «Какое у вас хобби? Как вы обычно проводите свободное время?», «В чем польза проведения свободного времени в культурных местах», «Поговорите с другом о лучших вариантах проведения летних каникул».*

- ролевая игра: *«Посещение выставки с другом»*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- изложение, сообщение на тему *«Мое любимое дело (хобби)»,* планирование проведения летних каникул.

Дескрипторами уровня базовой достаточности В1 являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как *готовность и способность* осуществлять следующие коммуникативные акты:

- излагать, убеждать, доказательно сообщать информацию в рамках изученных функций и тем, выражать свою точку зрения по проблемам искусства и культуры (театры, фильмы, книги, музыка и др.);

- высказывать свою точку зрения по учебной теме с обсуждением и

преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок (социально-бытовая, социально-культурная сферы);

- поддерживать беседу или обсуждение (принимать участие, без подготовки, в беседе на знакомую тему в конкретной ситуации, следить за ходом разговора и понимать чётко произносимую обращённую к нему речь, при необходимости переспросить, выражать собственные эмоции и реагировать на них (досада, грусть, заинтересованность, безразличие и т.д.).

Требования и критерии
Минимально-достаточный уровень А1, А2
Диалогическая речь

Целью обучения диалогической речи является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения в соответствии с типом диалога, сферой общения и речевой тематикой. На первом году обучения 2-ому иностранному языку студенты овладевают 3 функциональными разновидностями диалога:

а) этикетного характера (уровень А1);

б) диалог-расспрос (уровень А1);

в) диалог-предложение или побуждение к действию (уровень А2).

Согласно уровню **А1** студент **должен уметь**:

- вести простой диалог на основе подготовленной речи с использованием повторов, перифраз и др. средств;
- обмениваться короткими репликами, чтобы поддерживать разговор;
- общаться на знакомые темы, касающиеся повседневной жизни и изучаемой речевой тематики (семья, свободное время и др.);
- пользоваться формулами речевого этикета (клише) для начала, продолжения и окончания диалога.

В соответствии с уровнем **А2** студент **должен уметь**:

- справиться без особых усилий с простыми повседневными ситуациями в общении с преподавателем, сокурсником, другими лицами;
- использовать в диалоге простые фразы и предложения для обмена информацией в социально-бытовой, социокультурной и учебно-профессиональной сферах;
- реагировать на сделанное предложение и самому проявлять инициативу и побудить собеседника к действию;
- возразить или согласиться с партнером.

Критерии оценивания уровня сформированности
умений диалогической речи:

Соблюдение характеристик диалога (эллипсность, ситуативность).

Содержательность речи (реализация коммуникативного намерения,

взаимосвязанность реплик, их объем).
Инициативность, реактивность речи (быстрота восприятия и реакции).
Функционально-коммуникативная адекватность выбранных языковых средств (наличие и уместная реализация речевых формул и др. в соответствии с ситуацией и адресатом речи).
Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая) и ее темп.

Монологическая речь

Целью обучения монологической речи является формирование у студентов способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания, сообщения или повествования.

Студент должен уметь в соответствии с уровнем А1:

- описать в монологической речи простыми фразами свою семью, учебу, место проживания, сокурсников, распорядок дня, погоду, времена года и др.
- сделать краткое сообщение о себе, о своих занятиях и интересах.

В соответствии с уровнем А2 студент должен уметь:

- используя серии фраз и выражений, делать более развёрнутое описание своих друзей, условий проживания, предпочтений в еде, своего досуга, ориентировки в городе, текущих семейных и национальных праздников и др.;
- самостоятельно описать сюжетную картинку или сцену из фильма;
- передать (кратко) содержание прочитанного текста с опорой на план, ключевые слова;
- дать характеристику событий, сведений (героев) прочитанного текста с выражением своей позиции на элементарном уровне;
- сделать небольшое по объему (10-15 фраз) сообщение по пройденной теме.

Критерии оценивания уровня сформированности умений монологической речи:

- Наличие речевого намерения и его реализация.
- Объем и содержательность высказывания (информативность, лексическая насыщенность).
- Связность сообщения, структурная адекватность.
- Коммуникативная и функциональная адекватность выбранных языковых средств с учетом ситуации и адресата речи.
- Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая).

Письмо и письменная речь

Композиционно-речевыми типами письменной речи являются:
- описание
- повествование.

Виды письменных речевых произведений:

1. записка
2. частное письмо
3. поздравительная открытка
4. анкета, формуляр, таможенная декларация
5. план сообщения

Студенты должны уметь согласно уровню А1:

- описать простыми фразами родственников, окружающих, их занятия, дом (квартиру) и др. по речевой тематике 5 семестра;
- передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (написать короткую, поздравительную открытку, заполнить личную анкету);

В соответствии с уровнем А2 студент должен уметь:

- написать простую короткую записку, краткое личное письмо, заполнить формуляр с соблюдением нормативных требований оформления;
- составить и записать свой режим дня;
- элементарно описывать свои предпочтения, биографию (свою и другие), текущие события, погоду и др.;
- составить и записать план к прочитанному тексту;
- составить краткие тезисы своего выступления по тексту, теме и др.

Критерии оценивания уровня сформированности умений письменной речи:

Соблюдение правил организации иноязычного письменного текста (записка, личное письмо, поздравительная открытка).

Содержательность и объем письменного текста (наличие речевого намерения, точность передаваемой информации, соответствие нормативным требованиям).

Лексическая насыщенность, грамматическая оформленность (правильное использование этикетных формул, соблюдение правил орфографии и пунктуации).

Чтение

Чтение как один рецептивных видов речевой деятельности предполагает развитие у студентов техники чтения иноязычного текста, а также умений извлекать информацию из различных текстов. Материалом для чтения служат несложные художественные, научно-популярные и прагматические тексты: объявления, инструкции буклеты, планы городов, каталоги, проспекты, афиши, меню, расписания и др.

На 1-ом году обучения студенты овладевают умениями просмотрового и ознакомительного видов чтения.

Согласно уровням А1 и А2 в области ознакомительного чтения студенты умеют:

- читать и понимать короткие тексты, в которых содержатся знакомые имена и простые выражения;
- бегло читать и понимать короткие простые тексты с частотной лексикой и определенным количеством интернационализмов (А1);
- понимать короткие простые разножанровые тексты по изучаемой речевой тематике (А2);
- прогнозировать содержание текста по заголовку (А1, А2);
- определять тему (А1), идею текста (А2);
- выделять наиболее важные моменты (А2);
- кратко (А1), более подробно (А2) пересказывать основное содержание текста;

В области поискового чтения студенты должны в соответствии с уровнями А1 и А2 уметь:

- узнавать в простых сообщениях знакомые имена и элементарные фразы, связанные с социально-бытовой сферой общения (А1);
- найти нужную информацию в объявлениях, проспектах, меню, списках литературных источников, в расписаниях поездов (самолетов, автобусов) (А2);
- найти в простых письменных материалах, таких как письма, брошюры, газетные статьи, интересующую информацию (А2);
- понять объяснения-инструкции по применению бытовой техники, лекарств и др. (А2, В1).

Критерии оценивания уровня сформированности умений чтения:

Понимание общего содержания текста (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий и др.)

Полное понимание текста (ответы на вопросы, касающиеся отдельных деталей/фактов, отделение главного от второстепенного и др.)

Быстрота нахождения нужной информации (группировка информации из двух-трех объявлений в соответствии с поставленной задачей и др.)

Аудирование

Аудирование предполагает слушание и понимание речи в исполнении носителя языка и звукозаписи, преподавателей и студентов. Обучение аудированию осуществляется на базе аутентичных текстов монологического и диалогического характера в ограниченных пределах изучаемой речевой тематики. Материалами по аудированию на первом году обучения служат несложные художественные тексты, короткие диалоги, сообщения на автоответчике, рекламные тексты, объявления.

Согласно уровню А1 студент должен уметь:

- понимать целеустановки, речь преподавателя и своих сокурсников;
- понимать знакомые слова и основные фразы по речевой тематике курса при

условии замедленного темпа речи и отчетливого звучания;
- понимать на слух в записи общее содержание простых текстов в исполнении разных дикторов в рамках изучаемой тематики.

В соответствии с уровнем А2 студенты умеют:
- понимать общее содержание речи другого лица в непосредственном общении, если говорят на знакомые темы;
- в процессе понимания опираться на фоновые социокультурные знания, изученный лексический и грамматический материал, а также на смысловую контекстуальную догадку;
- понимать фразы и часто употребляемую лексику, связанную со сферами непосредственного личного общения (например, основные личные и семейные данные, покупки в магазине, занятость и др.);
- понимать основные моменты в коротких, чётких и простых сообщениях и объявлениях.

Критерии оценивания уровня сформированности аудитивных навыков:

1. Понимание общего содержания текста рекламных объявлений по радио, TV, в аэропорту, на вокзале (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий множественного выбора).
2. Определение основной темы.
3. Выделение при повторном слушании ключевых слов/реалий.
4. Перечисление основных фактов в той последовательности, в которой они даны в аудиотексте.

Уровень базовой достаточности – В1

Диалогическая форма

Согласно уровню В1 студент должен уметь:

- используя весь спектр простых языковых средств, справиться с ситуациями и короткими беседами по знакомой тематике, участвовать без подготовки в разговоре, в том числе и с носителями языка, выражать собственное мнение и обмениваться интересующей информацией по пройденному материалу (например, семья, хобби, учеба, работа, путешествие, актуальные события);

Критерии оценивания уровня сформированности умений диалогической речи:

Соблюдение характеристик диалога (эллипсность, ситуативность, наличие эмоционально-оценочных слов).

Содержательность речи (реализация коммуникативного намерения, взаимосвязанность реплик, их объем).

Инициативность, реактивность речи (быстрота реакции).

Функционально-коммуникативная адекватность выбранных языковых средств (наличие и уместная реализация речевых формул в соответствии с

ситуацией и адресатом речи).

Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая) и ее темп.

Монологическая речь

Композиционно-речевые типы:

- рассуждение на элементарном уровне.

Виды монологической речи:

- сообщение
- небольшой по объему доклад.

Виды дискурса:

- характеристика
- объяснение
- сравнение
- оценка

Студенты умеют:

- довольно бегло, несложным языком описывать что-либо или рассказывать в форме ряда последовательных утверждений;
- описывать свой опыт, свою реакцию и чувства на этот опыт;
- рассказывать о подробностях какого-либо события;
- рассказывать сюжет книги или фильма и описать свою реакцию на него;
- описывать свои мечты, надежды, стремления;
- описывать реальные или выдуманные события;
- рассказать историю;
- выстраивать аргументацию (своей точки зрения, действия, поступка);
- коротко объяснять причины или давать разъяснения по различным вопросам (планам, действиям);
- сделать несложный заранее подготовленный доклад по заданной тематике;
- разъяснять основные положения доклада;

В ходе монолога студенты:

- решают проблемы недостаточной грамматики за счет упрощения или замены конструкции, настойчивого поэлементного построения фразы и сообщения в целом.

Критерии оценивания уровня сформированности умений монологической речи:

- Наличие речевого намерения и его реализация.
- Объем и содержательность высказывания (информативность, лексическая насыщенность).
- Связность сообщения, структурная адекватность.
- Коммуникативная и функциональная адекватность выбранных языковых средств с учетом ситуации и адресата речи.
- Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая).

Письмо и письменная речь

Композиционно-речевые типы:

- описание
- повествование
- рассуждение на элементарном уровне.

Виды речевых произведений:

- приглашение
- телефакс
- письмо частное/ деловое
- тезисы сообщения, доклада
- небольшой по объему доклад.

Студенты приобретают согласно уровню В1 следующие навыки письменной речи:

- передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (сообщения, частного/делового письма, тезисов и планов, доклада);
- логично и последовательно излагать в письменной форме содержание текста, включающего изученный лексико-грамматический материал;
- последовательно излагать в письменной форме факты, события прочитанного, прослушанного и просмотренного (текста, картины или фильма), а также выражать свое отношение к поступкам действующих лиц, к описываемым фактам и событиям.

Критерии оценивания уровня сформированности умений письменной речи:

1. Соблюдение правил организации иноязычного письменного текста (деловое письмо).
2. Содержательность и объем письменного текста (наличие речевого намерения, точность передаваемой информации, соответствие нормативным требованиям).
3. Лексическая насыщенность, грамматическая оформленность (соблюдение правил орфографии и пунктуации).

Чтение

Согласно уровню В1 студенты владеют всеми стратегиями чтения:

- просмотрового
- ознакомительного
- изучающего
- поискового.

В области ознакомительного чтения студент должен уметь:

- понимать 60 -75% информации в тексте после первого прочтения;

- выделять наиболее важные факты и события;
- отделять главные факты от второстепенных, опуская детали;
- выделять основную мысль, идею;
- изложить содержание прочитанного в виде вторичного текста-резюме, пересказ с модификациями;
- выражать свое отношение к содержанию прочитанного (действующие персонажи, события, и т.д.);
- использовать личный опыт и дополнительные источники информации для творческого высказывания по обсуждаемой проблеме.

В области изучающего чтения:

- максимально точно и адекватно понимать содержание небольшого, несложного текста;
- прогнозировать (предвосхитить) содержание текста по заголовку (подзаголовку), иллюстрациям, форме текста и т.д.;
- определять значение незнакомых слов по контексту и структуре слова (контекстуальная и языковая догадка);
- пользоваться словарями и другой справочной литературой;
- задавать вопросы по содержанию (отвечать на них);
- критически осмыслить полученную информацию, оценить факты и события;
- выразить свое отношение к происходящим событиям, к действиям героев.

В области поискового чтения:

- находить определенную интересующую информацию, в том числе справочного характера;
- извлекать необходимую информацию из материала прагматического характера (рекламы, проспекта, программы, инструкции, афиши, объявления…).

Критерии оценивания уровня сформированности умений чтения:

- Понимание общего содержания (брошюры, проспекта, каталоги и др.) (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий и др.).
- Полное понимание содержания текста (ответы на вопросы, касающиеся отдельных деталей/фактов, отделение главного от второстепенного и др.) (газетных, журнальных статей и др.),
- Быстрота нахождения необходимой информации в соответствии с поставленной задачей.

Аудирование

Целью восприятия иноязычной речи на слух на 2 курсе является глобальное и детальное понимание прослушанного текста (объявлений, сообщений, интервью). Обучение аудированию осуществляется на базе аутентичных аудио- и видеотекстов монологического и диалогического характера на основе изучаемой речевой тематики и сфер общения.

В соответствии с уровнем В1 студенты умеют:

- понимать на слух самые важные положения, когда используется ясный стандартный язык и речь идет о знакомой тематике;
- выделять ключевые слова, реалии;
- определить тему, главную идею;
- понять важные факты, детали из теле- и радиопередач;
- определять хронологию фактов.

Критерии оценивания уровня сформированности аудитивных навыков:

- Понимание общего содержания (видеофильмов, радиопередач, интервью) (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий множественного выбора).
- Определение типа аудиотекста и основной темы.
- Выделение при повторном слушании ключевых слов/реалий.
- Перечисление основных фактов в той последовательности, в которой они даны в аудиотексте.

Критерии оценивания сформированности компетенций:

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: *оптимальный, высокий, средний, низкий.*

Содержание критериев уровней оценки:

*** *Оптимальный уровень*:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;

- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;

- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, спообность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление

речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

**** Высокий уровень:***

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим построением;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;

- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

**** Средний уровень:***

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;

- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;

- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;

- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

*** Низкий уровень:**

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;

- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

ТРЕБОВАНИЯ К ВЛАДЕНИЮ ЯЗЫКОВЫМИ СРЕДСТВАМИ

Арабский язык

уровни A1, A2, B1

الاصوات

الأصوات العربيّة: الأصوات الصامة والأصوات الصائتة
الحركات: الحركات القصيرة والطويلة
الحروف القمرية والشمسية
الشدة والسكون
التنوين: في النصب والرفع والجرّ
الألف المقصورة والألف الممدودة
الهمزة وألف المد
همزة الوصل والقطع وأنواعهما

النحو

الكلمة وأنواعها
الاسم المذكر والاسم المؤنث
المفرد والمثنى والجمع وأنواع الجمع
الاسم النكرة والاسم المعرفة
أدوات الاستفهام
اسم الاشارة
أسماء الموصولة
الضمير المنفصل والضمير المتّصل
الجملة الاسمية: المبتدأ والخبر
أنواع الفعل: ماض، مضارع، أمر
الجملة الفعلية: الفعل والفاعل والمفعول به
حروف الجرّ
الأعداد الأصلية والترتيبية (1-10) وتمييزهما
الصفة والنسب
الإضافة وإعراب المضاف إليه
حدف نون المثنى والجمع المذكر السالم عند الإضافة

Турецкий язык

уровни A1, A2, B1

1. Alfabe
2. Ses Bilgisi/ Yazım Kuralları
3. Kim? Ne? Neresi?
4. mı, mi, mu, mü soru kelimeleri ve Çoğul Eki
5. Var / Yok , Evet /Hayır kavramı
6. Bulunma Durumu –Da -De
7. Sayı Sıfatı
8. Şimdiki Zaman –yor
9. Durum Ekleri (Hal Ekleri)

10. Saat Kaç?
11. İyelik eki
12. Tamlamalar, Adıl ‘’n’’si
13. İmek eylemi
14. Belirli Geçmiş Zaman –Dı
15. Emir Kipi/ İstek Kipi
16. Gelecek Zaman
17. –Ip, -madan ulaçları
18. Belirsiz Geçmiş Zaman –mIş
19. Yeterlilik Eylemi –(y)Abil -Ebil
20. Geniş Zaman
21. Gereklik Kipi –malı –meli
22. Fiilde çatı.
23. Fiilimsiler
24. Birleşik zaman
25. Kurallı birleşik fiiller

Персидский язык

уровни A1, A2, B1

1. Байламның қысқа нұсқасы және оның жіктелуі
2. Изафет. Изафеттік тізбек
3. Белгісіздік артиклі
4. Етістік. Инфинитив
5. Предлогтар. Жәй және изафетті предлогтар
6. Зат есімнің көпше түрлері
7. Масдар
8. Анық өткен шақ
9. Осы шақ. Дұрыс етістіктің осы шақ негізі. Бұрыс етістіктің осы шақ негізі Осы келер шақ
10. Сын есім. Жәй шырай. Салыстырмалы шырай. Асырмалы шырай
11. Сан есім. Ондық, жүздік, мыңдық сандар
12. Сөйлем түрлері
13. Бұйрық рай
14. Нәтижелі өткен шақ
15. Бұрынғы өткен шақ
16. Осы келер шақ қалау шартты райы
17. Нақ осы шақ
18. Нақ өткен шақ
19. Қаратпа сөз
20. Үстеулер
21. Өткен шақ қалау шартты райы
22. Келер шақ

Китайский язык

уровни A1, A2, B1

1 汉语句子的语序

定语 + 主语+ 状语+ 谓语+ 补语+ 定语+ 兵语

主语

状语

定语 +

谓语

补语

兵语

2 动词

能源动词

要,会能可以想得□□

动词的重叠

看看，说说，聊聊天，谈谈，听听

3 . 代词

人称代词：我，你，他，她，我们，你们，他们

疑问代词：吗，那儿，谁，什么，怎么，怎么样，多少，几，为什么，什么时候，呢

指示代词：这，那，这里，这儿，那里，那儿

4 . 汉语表示动态的方法

动作的进行：在，正在

动作的持续：着，

动作的完成：趋向补语，时量补语，动量补语

动作将要发生：要 ……了，快要……了

5 。副词

程度副词：狠，极，抬，非常，多么，更

范围副词：酒，直，豆，全，总

时间副词：意境，正在，刚才，将要

肯定，否定副词：一定，必须，不，没，别，不必

重复副词：再，又，还，夜，至少

语气副词：也许，其实，明明，简直，难道，却 €

方式副词：互相，一起，一块儿

处所副词：出处，到处

6 . 量词

物量词，动量词，不定量词

7 . **表示□□的：从 于，到，随着**

表示处所方向的：在，葱，往，向，由

表示方式，方法，根据的：按照，经过，通过，根据，靠

表示目的，原因的：为了，给，由于

表示对象，关联的：对于，关于，把。**替，同，欲 跟**

表示排除的：除了，除排除非

8 形容词

9 名词
表示人的名词: 老师, 同学, 朋友
方位名词: 上下前后东西
时间名词

Корейский язык

уровни A1, A2, B1

한국어 A1

한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역
   - 한국어의 모음과 자음
   - 문장의 음절
   - 문장구조
     7) 어순
     8) 기본 문형
   - 명사:
     7) 명사의 격
     8) 명사의 복수
   - 대명사
     7) 인칭대명사
     8) 지시대명사
   - 동사와 상태형용사:
     7) 동사의 시제
     8) 동사의 활용
   - 수사
     10) 개수사
     11) 서수사
     12) 양의 단위: 고유어와 한자어 수사
2. 문장 형식
   - 기본 문장 형식

- 문장 구성 성분의 재료 복합문의 형
- 평서문
- 의문문
- 청유문
- 명령문
- 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문

한국어 A2

한국어의 문법적 특징

1. 형태학 영역
   - 동사
     1) 동사의 명령법
     2) 동사의 불규칙활용
   - 부정 표현
     3) ‘안’ 부정법
     4) ‘못’ 부정법
     5) ‘말다’ 부정법
   - 형용사의 시제와 활용
   - 형용사의 불규칙 활용
2. 한국어의 문법형태(초급)
   - 고
   - 면서
   - 복합문
   - (으)ㄴ 것 같다
   - 기 때문에
   - 아/어지다
   - 아/어야 되다
   - 아/어 주다
   - 다가

- (으)ㄴ/는 지 모르다
- (으)ㄴ 적이 있다/없다
- (는)군요
- 아/어 보이다
- 반말
- (으)면 좋겠다
- 기 위해서
- (으)려면
- 처럼/같이

한국어 B1

한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역
   - 존대말 어휘로 비유한 방법.
   - 존대말 문법으로 비유한 방법.
   - 접두사
   - 전치사
   - 전치사 없이 다른 명사의 뒤에 오는 명사성격.
   - 행동 명사
   - 복합문: 대등적 관계의 북합문, 종속적 관계의 복합문 .
   - 명사절, 서술절, 부사절, 인용절 등
   - 관형사
     1) 지시 관형사
     2) 수관형사
2. 한국어의 문법형태
   - (으)ㄴ/는 데다가
   - 거나
   - (으)ㄹ 때
   - 나/(으)ㄴ 가 보다

- 에 대해서
- 거든요
- 간접화법
- (으)ㄴ 지
- 기로 하다
- 도록 하다
- (으)ㄹ 테니까
- (으)ㄹ래요

Японский язык

уровни A1, A2, B1

音声的側面

母音の発音

拍および特殊音（長音、足音、撥音、拗音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

正書法

日本語の文学の特徴と役割（ひらがな、カタカナ、漢字）

文学の書き方の原則

句点、読点の打ち方

語彙

理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０

文法的側面

１）形態論的側面

名詞（動物 / 非動物）

代名詞：　人称代名詞、指示代名詞

疑問詞（誰、どこ、何）

数詞、助数詞（基数詞）、時詞

動詞：時制（非過去形）、動詞の分類（□/□/□グループ）、動詞の活用（ます形、て形、否定形）、自動詞、他動詞

形容詞（叙述用法、連体修飾用法）：　い形容詞、な形容詞

副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

連体詞（あの）

接続詞（じゃ、そして、それから、でも、ですから）

感動詞（はい、いいえ）

助動詞（です）
助動類：格助詞（の、から、まで、へ、で、と、に、を、が、より）、副助詞
（も）、係助詞（は）、接続助詞（が、から）、終助詞（が、ね、よ）
丁寧体
２）統語論的側面
単文（名詞文、形容詞文、動詞文）
アスペクト：状態相（ている）
平叙文、疑問文、感嘆文
否定文、提案、勧誘、授受表現、存在文、比較・最上級表現、依頼文、許可・禁止

音声的側面
拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として７５０、うち使用語彙として５５０
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向かたち、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞
副詞：情熊副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞
接続詞（しかし、それに、それで）
助動詞（だ）
助詞類：副助詞
（しか）、接続助詞　（たり、けど、ながら、し）、複合動詞
（には、では）
普通体
２）続語論的側面
重文
複文　（有属文、合文）
アスペクト：状態語（である、でおく）、動作相（てしまう）
命令文
仮定、伝聞

音声的側面

拍および特殊音（長音、撥音）
高低アクセント
主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）
語彙
理解語彙として１５００、うち使用語彙として１１００
文法的側面
１）形態論的側面
動詞：動詞の活用（条件形、受身形、使役形）、自動詞・他動詞
副詞：情態副詞、数量副詞、陳述副詞
連体詞（大きな）
接続詞（ところで、それじゃ、それでは、では）
助動詞（ようだ、らしい）
助詞類：副助詞（とか、なら）、係助詞（さえ）、接続助詞（のに）
敬語（尊敬語、謙譲語、丁寧語）
２）続語論的側面
アスペクト：状態語（つつある、ていく、てくる、続ける）、動作相（かかる、かける、だす、はじめる、おわる、つくす、きる）
使役受身、伝聞

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Арабский язык:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة ، 1997 م.
4. تعليم العربية ، الكتاب الأساسي . الكتاب الأول والثاني . موسكو ، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية : الصرف ، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني . الرياض ، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني . الرياض ، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني . الرياض ، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек . Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Турецкий язык:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul., 2002

4. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Персидский язык:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков. Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3. В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.
2. Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5. Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6. Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Китайский язык:

40. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇 1。”。北京：北京语言大学出版社，2008年。
41. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇 1·听和说。”。北京：北京语言大学出版社，2008年。
42. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇 1·读和写。”。北京：北京语言大学出版社，2008年。
43. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇 2。”。北京：北京语言大学出版社，2008年。
44. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇 2·听和说。”。北京：北京语言大学出版社，2008年。
45. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇 2·读和写。”。北京：北京语言大学出版社，2008年。
46. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011 年。
47. 博雅汉语，中级冲刺篇，北京大学出版社，2005 年。
48. 李晓琪、戴桂芙、郭振华编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社 1999年版。
49. 杨寄洲主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
50. 戴悉心 王静 □著《□□□□教程》，北京□言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский

университет языка и культуры”, 2004г.
51. 陈光磊 主编 《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000 年版。
Усная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
52. Қалибек Т. □代□□□法（ –
Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корейский язык: 참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010
4. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2007
6. 외국인을 위한 한국어문법1, 대한민국, 서울, 2005
7. 국립국어원 저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션 북스,
8. 경희대학교 국제교육원 한국어교육부 저(2004), «혼자 공부하는 한국어 중급 1,2» 경희대학교 출판사
9. 연세대학교 한국어학당(1995),»연세 한국어 3.4», 연세대학교 출판부

Японский язык: 参考文献

１．田中よね他みんなの日本語初級I スリーエーネットワーク1998. -244p
２．大越泰子他みんなの日本語初級I/II 標準問題集
スリーエーネットワーク1999. -64p
３．足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
4. 田中よね 他 みんなの日本語初級I
スリーエーネットワーク１９９８．－２４７ｐ
5. 大越泰子 他 みんなの日本語初級II
標準問題集スリーエーネットワーク１９９９．－６６ｐ
6. 足立章子 他 文法が弱いあなたへ 凡人社 ２００２．－８９ｐ
7. 荒井礼子 他 中級から学ぶ日本語研究社 ２００２．－１６３ｐ
8. 土岐哲 他
日本語中級Ｊ３０１スリーエーネットワーク１９９５．－２２３ｐ
9. 田中よね他みんなの日本語初級II スリーエーネットワーク1998. -247p
10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p

11. 文化中級日本語I　凡人社1992. -236p

Авторский коллектив:
Желдібаева Р.Б., к.ф.н., ст.преподаватель
Аманжол С.Т., магистр, ст.преподаватель
Езмахунова А.Р., магистр, ст.преподаватель
Теляпова А.Г., магистр, ст. преподаватель
Тойбаева Н.Е., магистр, преподаватель
Борантаева Ф.Ж., магистр, преподаватель
Ким С.К., магистр, преподаватель